

pista. g. 7c. Itē in q̄rto metaphisice p̄mū, in
 ḡnē substātie qd̄ est mēsurā oīm alioꝝ est de?
 sed de? est marie ignor? g. 7c. Itē q̄ non sit
 nobilioꝝ p̄batur: q̄ t̄ps est mēsurā mot? 7 est
 innobilioꝝ motu saltē quo ad formā: q̄ fm̄ com
 mētorē q̄rto p̄bilioꝝ. rēpus est passio p̄mi
 mot?: 7 ē innobilioꝝ oī motu ad formā sicut res
 spectiuū est inobilioꝝ absolutō. g. ei? passio est
 innobilioꝝ. g. 7c. Ad oppositū q̄rto metaphi
 sice in oī ḡnē est p̄mū: qd̄ est mēsurā oīm illius
 ḡnīs 7 illud est nobilioꝝ 7 notū? mēsurato. g. 7c.
 Ad q̄stionē p̄mo videndū est qd̄ est mēsurā
 vbi sciendū est q̄ fm̄ p̄mū q̄rto metaphisice
 mēsurā est illud q̄ p̄gnoscit res v̄l q̄ritas
 rei: nūc aut̄ res p̄t multiplicat̄ cognosci p̄ mē
 surā. vno mō p̄vocari mēsurā illud qd̄ est cā
 efficiēs cognitōis rei: 7 h̄ p̄me apprehensōis
 7 sic intellectu? dicit̄ mēsurā rerū q̄s intelligit
 7 sp̄s rei si ponat̄ vel ip̄amet res existēs in ef
 fectu. 7 iste sunt cause efficiētes p̄tiales respec
 tu cognitōis rei. 7 sic p̄t itelligi dcm̄ p̄bi q̄
 obiectū est mēsurā cognitōis. Alio mō capīt
 mēsurā p̄ re q̄ ducit in rememoratōem alicui?
 p̄us notū: 7 istud sic ducēs in cognitōes alteri?
 est ip̄ropriē 7 solū representatiuū rei: q̄: nihil
 p̄t representari p̄ aliud nisi representatū fuerit
 p̄us notū. Hoc mō dicim? q̄ ymago petri rep̄
 sentet petrū p̄us cognitū: q̄: visa ymagine pe
 tri statim occurrit rememoratō de petro. 7 istō
 sic representās p̄t dici mēsurā cognitōis rep̄
 tati q̄ten? ducit in eius cognitōem: s̄ isti duo
 modi mēsure sunt duo ḡnāles modi accipiē
 di mēsurā. tertio mō accipit̄ mēsurā magi? p̄
 prie p̄ illo cui? cognitio ducit in cognitōnem
 q̄ritatis mēsurati: vt sc̄z q̄n res est p̄mo no
 ta fm̄ essentiam suā 7 ignora fm̄ q̄ritatē: tūc
 illud p̄ cui? cognitōem itellec? certificat̄ de
 q̄ritate rei p̄us note fm̄ essentia p̄be dī: mē
 surā illi? 7 isto mō mēsurā p̄supponit vnā co
 gnitionem 7 certificat de alia. Istō mō mēsu
 ratū p̄t esse p̄us cognitū q̄ mēsurā h̄z substā
 tiā: h̄z nō h̄z q̄ritatē. mēsurā aut̄ sic accepta ali
 q̄n est tm̄ i aīa obiectiue: 7 aliq̄n in re eē subie
 ctiue. Exēplū p̄mū. q̄n aliq̄s geometer p̄fecte
 p̄ q̄ritatē vel nūerū ymaginatū mēsurat alia
 q̄ta p̄ nūeros reales. Exēplū sc̄dū. q̄n mēsurā ē
 aliq̄d signabile i re: 7 tūc mēsurat p̄ replicatō
 nē. q̄n sc̄z est: minor mēsurato. p̄z de vlna 7 pan
 no vel p̄ adeq̄tōem: q̄n sc̄z mēsurā ē eq̄lis mē
 surato. Sc̄do dico q̄ rō mēsure puenit p̄mo
 vni qd̄ est p̄ncipiū nūeri: 7 illud vnū nō tm̄ res
 perit in q̄ritate: s̄ in oī ḡnē. Si dicas q̄ p̄bs
 q̄rto metaphisice dicit̄ q̄ vnitas q̄ est p̄ncipiū
 nūeri 7 q̄ est mēsurā cōperit solū q̄ritati. Rū
 deo q̄ accipit̄ q̄ritatē p̄ eo qd̄ includit plura

seorsum acceptabilia. 7 sic vnitas 7 numerus
 p̄nt ita bene iueniri in āgelis sicut in quanti
 tatibus. q̄: nūerus decez āgeloz p̄t diuidi in
 plura seorsuz acceptabilia: 7 q̄ sic accipiat q̄n
 ritatē p̄z. nā fm̄ eū motus est respectu fm̄ini.
 s̄ termin? p̄t esse q̄litas p̄z in alter atōe. ḡ ac
 cipit̄ q̄ritatē pro q̄litate. 7 iō vnitas q̄ est p̄z
 cipiū numeri ita bene repit̄ in alijs. 7 s̄ nūe
 rus sicut i q̄ritate. q̄: oēs pp̄rietates 7 passio
 nes q̄ p̄nt demonstrari in nūero de q̄ritatibus
 p̄nt demonstrari in āgelis. puta q̄ i āgelis vn?
 nūerus est par. alius ip̄ar. vnus dupl? ad aliuz
 7c. Et iō nō est plus ponēdus numerus in q̄ri
 tatib? q̄ in āgelis. s̄ illd̄ vnū qd̄ est mēsurā nō
 est aliqd̄ vnū in re extra determinatū nēcrio. et
 hoc in mēsurā multitudinis sicut in mēsurā ex
 tēnsionis. q̄: sicut in mēsurā extēnsionis mēsurā
 habet aliq̄n esse tm̄ in aīa obiectiue. aliq̄n in re
 extra subiectiue: sic p̄dictū ē. ita illud vnū qd̄
 est mēsurā multitudinis. aliq̄n ē in aīa tm̄ ob
 iectiue. aliq̄n in re eē subiectiue. Exēpluz p̄mū
 q̄n aliq̄s p̄ cōceptū quē h̄z in aīa mēsurat decez
 āgelos p̄ replicationē vnus in aīa ad singulū
 eoz illud vnū est pp̄rie mēsurā multitudinis.
 Exēplū sc̄dū. si accipiat vn? āgelus 7 applicet
 ille āgelus singularis ad quēlibet aliū: tūc ille
 esset mēsurā illi? mltitudinis. s̄ h̄ est ip̄op̄e: q̄
 q̄ rōe vnus angel? est sic mēsurā 7 ali? 7 iō vnū
 qd̄ est mēsurā multitudinis 7 nūerus s̄ h̄z tm̄
 eē obiectiue in aīa. Et h̄ p̄bat̄ de vno: q̄: de
 rōe mēsure est q̄ sit simplex 7 indiuisibilis. nūc
 aut̄ vnū in cōceptū est magis simplex 7 indiui
 sibile p̄ carentiā p̄tū intrinsecarū q̄ vnuz in re
 ḡnāliter. p̄z de vno in q̄ritate in eq̄s 7c. ḡ illd̄
 vnū magis h̄z rōem mēsure q̄ vnuz singulare.
 Tertio dico q̄ mēsurā et mēsuratū distigunt̄
 reali si vtrūq̄ sit res: vel sunt nō eadē reali si
 vnū sit res 7 aliud nō. qd̄ p̄bat̄: q̄: ip̄ossibile ē
 q̄ duo d̄dictoria verificent̄ de eodē ceteris pa
 rib?. 7 h̄ siue in re siue in rōe. sed mēsurā est me
 rior mēsurato vt p̄us dictū est. 7 p̄ p̄ns mēsurā
 tū nō est notū? mēsurā. Si ḡ mēsurā 7 mēsurā
 tū essent idē reali. idēz esset notius 7 nō notū?
 qd̄ est d̄dictio. 7 eodē mō si eternitas sit mēsu
 ra dei nō esset reali idē cuz deo: qd̄ falsum est.
 Quarto dico. q̄ mēsurā aliq̄n imo vt sepius
 est imperfectio: mēsurato. h̄ p̄bat̄: q̄: aut men
 sura h̄z esse obiectiue in aīa aut extra. Si p̄mo
 modo. tūc est imperfectio: q̄: sic est tm̄ ens rōis
 qd̄ est imperfectio? ente reali. Si sc̄do mō. sic q̄ri
 tas minor est mēsurā q̄ritatis maioris. p̄z de
 vlna respectu p̄ni. 7 tūc ad huc est imperfectio
 q̄: q̄ro aliqd̄ pl? h̄z de q̄ritate: rātō h̄z pl? de p̄
 fectionē. h̄ etiā p̄z q̄: mēsurā 7 mēsuratū fm̄
 p̄mū sunt vnigenia: itaq̄ sunt vni? sp̄ei specia

Secundo
 Tertio.
 In oppositum
 B
 Circa responsionē

D
 Tertio dicit
 E
 Quarto dicit

Secundo dicit
 Obijciunt
 Respondetur.

lissime tanq̄ individua distincta sub illa specie: sicut patet in exemplis p̄bi q̄ dicit q̄ lōgitudō est mensura lōgitudinis gravitas q̄ dicitur vocis latitudo latitudinis. Et cōmentator dicit ibidē q̄ mēsurā nūmeri nō est unitas s̄ numerus. et rō est q̄ mēsurā et mensuratū sunt vni genia: s̄ illud qd̄ est sic mensura s̄m p̄b̄m est minimum s̄m p̄fectōem: aliq̄n s̄m naturā aliq̄n s̄m institutōem. ḡ mensura est imperfectior. et h̄ est verū de mensura extensionis duratōis et multitudinis: s̄ nō p̄fectōis sicut postea dicitur.

Si dicās q̄ mēsurā et mensuratū nō sunt vni genia: q̄ vna est mēsurā p̄āni: et t̄m nō est eius dē speciei. S̄ illr̄ inter mēsurā et mensuratū est ordo: s̄ inter individua eiusdē speciei nō est ordo essentialis tercio metaphisice. ḡ. Ad primū dico q̄ q̄ritas vlnē est p̄ma mēsurā et q̄ritas p̄āni est primū mensuratū. s̄ illr̄ etiā in vlna vel in p̄āno nō sunt mēsurā vel mensuratū nisi de p̄accidēs quaten⁹ extendit in q̄ritatē et iō mensuratū illa ex vtraq̄ parte debet attendi penes q̄ritatē nō penes substantiā cuius ratio est: q̄ si p̄ānis cōgelet est substantia eadē q̄ prius et t̄m variat q̄ritas: et p̄ p̄ānis mēsurā. ḡ mensura habet attendi penes q̄ritatem nō penes substantiā. Ad aliud dico q̄ duplex est ordo essentialis. vn⁹ q̄n illa q̄ ordinant habent diffinitōes alteri⁹ rōnis et distinctas. ali⁹ q̄n individua vnū est essentialiter p̄fectius alio. prim⁹ ordo est inter causas partiales alius cuius effect⁹ essentialit̄ ordinatas: et talis nō est in p̄posito: q̄ oīa individua eiusdē sp̄ei habent eandē diffinitōem. Sed ordo pōt esse inter individua eiusdē sp̄ei: quoz vnū pōt esse p̄fecti⁹ alio: et h̄ est ḡnāliter verū in oī sp̄ei: cui⁹ individua suscipiūt magi⁹ et min⁹: et tūc illd̄ qd̄ est minimum in p̄fectōe sub tali sp̄ei est mensura oīz alioz q̄ sūt maioris p̄fectōis puta minima linea s̄m naturā et institutōem est mēsurā oīm linearū p̄fectarū. minima superficies superficiesū minimum corpus corporū. minimum gradus albedinis oīm albedinū. Si dicās q̄ p̄b̄s dicit q̄ in oī genere est vnū p̄fectissimū qd̄ est mensura oīm alioz. Dico q̄ bec nō est p̄positio p̄bi: s̄ in vno loco dicit q̄ in oī genere est vnū primū: et illud est verū: s̄ illud nō oportet esse p̄fectissimū: sicut in genere q̄ritatis. primū est punctus vel aliqd̄ tale. in genere substantie aliqua forma vel materia p̄ma: et illud primū est mensura alioz quoz pōt esse mensura: et aliter non. Et alibi dicit q̄ in oīm genere est p̄fectissimū: s̄ illud nō est mensura: nec est t̄m vnū tale: s̄ possunt esse multa talia: q̄ pōt inueniri aliqua sp̄es cui⁹ oīa individua sunt p̄fectiora in diuisis aliarū specierū: s̄ illa individua p̄f-

ectiora nō sunt mēsurā alioz. nec eōtra. vnde in genere qualitat̄ et q̄ritatis est reperire vnū qd̄ est mēsurā alioz eiusdē generis sicut minima q̄ritas s̄m naturā vel institutōem vel minima qualitas. qd̄ nō sic intelligo q̄ sit aliqua vna q̄ritas nūcro q̄ sit mensura oīm altiarū q̄ritatū: et sic de q̄ritate. sed q̄ in qualibet sp̄ei q̄ritatis et qualitat̄ est reperire vnū minimum qd̄ est mēsurā oīm q̄ritatū et qualitatū eiusdē speciei q̄ sunt p̄fectiores illo minimo. et sic possunt sub eodē ḡne esse multa talia minima certū est: q̄ tot sub albedine quot sunt albedines. sub illo gradu sub quo est minima albedo. et si substantie susciperent magi⁹ et min⁹ generalit̄: sicut alique q̄ extendunt in materia et habent diuersas partes sub diuersis partibus q̄ritat̄ in materia: tūc generaliter pōt esse in ḡne substantie mēsurā sicut in alijs generibus. vñ ita bene pōt forma substantialis extensa in materia mensurari p̄ minimum in sua specie sicut q̄ritas vel albedo: nec video rōnem quare non. et si ita esset de aīa intellectiua et substantiis separatis eodē mō esset dicendū. sic ḡ patet q̄ illd̄ qd̄ est minimum in oī genere non est mensura: s̄ t̄m in habentib⁹ mensurā q̄ recipiūt magis et minus: et in illis mensura est semp̄ imperfectior mensurato: q̄ est minimum s̄m p̄b̄m. si t̄m velimus verificare dictā p̄positōem q̄ imponitur p̄bi: pōt dici q̄ in oīm genere est primū qd̄ est mensura multitudinis illius generis sicut alius patebit. vñ de rōne mēsurā est q̄ sit notior et certior mēsurato: vt q̄ritas minor vel albedo minor est notior et certior quo ad nos q̄ maior ergo sequit̄ q̄ mensura est imperfectior mensurato. Et istis sequit̄ q̄ deus nō est mensura oīz alioz quo ad nos. qd̄ p̄bat: q̄ de rōne mensurā est q̄ sit certior et notior mensurato: et h̄ respectu illius q̄ mensurat̄ p̄ mensurā. ḡ cū deus sit nobis notior oī creatura nō pōt nobis saltem in via esse mensura oīm. Et hoc sequit̄ q̄ idē pōt esse mensura et mensuratū respectu diuersoz quoz vnū notius alio: et eōuerso. Exēplū de motu et t̄pe q̄ sunt sib̄h̄nūicē mēsurā q̄rito p̄b̄isicōz s̄m cōmētatorē: q̄ cui est notior motus q̄ t̄ps pōt p̄ motuz mensurare t̄ps. Et cui t̄ps est notior motu pōt p̄ t̄ps mensurare motū. sicut patet ad sensum. vñ h̄ deus nō ponatur mensura alioz quo ad nos p̄ statū isto: t̄m alio quo mō pōt poni mēsurā p̄fectōis sicut postea dicit: et tūc dicit mēsurā p̄ essentialit̄ suā: q̄ p̄ illam distinguit̄ realiter ab oībus alijs: et non p̄ alias res ymaginatas respectu bonis et alius sicut alij ponunt. Cōtra ista. primo nō videtur q̄ mensuratū sit p̄us cognitū q̄ mensurā: q̄ quarto metaphisice cōmentator dicit q̄

Obiectio prima.

Secunda.

Responso ad primā

Ad secundam

Obiectio

Responso.

Obiectio prima

scibile est mēsurā sciētiē: et tñ opz prius cogno-
 scere scientiā q̄ scibile et obiectū ad extra mē-
 surat actū assentiendi. ḡ rē. Itē si sic q̄ritas
 rei differret ab essentia: q̄ idē realiter nō pōt
 esse notū et ignotū: s̄ essentia mēsurati est p̄us
 nota q̄ mēsurā et q̄ritas nō. ḡ. Itē est notū
 o: ḡ nobilitat. añs p̄z p̄ pbm: q̄ sicut vnūq̄q̄
 se hz ad cognitōem: ita ad entitatē. q̄na p̄z p̄
 cōmentatorē p̄mo pbificoz q̄to aliq̄ sunt no-
 tiora nature sunt p̄fectiora. lz non ita sit de no-
 bis notis: verūtāmē mēsurā notior est mēsurā
 to quo ad naturā. igit̄ rē. Cōfirmat p̄ cōmē-
 tatorē q̄to metaphisice q̄ dicit q̄ mēsurā est
 prius in esse et cognitōe. ḡ est notior. Itē q̄
 mēsurā et mēsuratū nō sunt eiusdē sp̄ci. p̄bat:
 q̄ mēsuratū dependet a mēsurā nō tñ p̄gni-
 tōe s̄ etiā in essentia. p̄bat: q̄ eadē sunt sp̄ncis
 pia essendi et cognoscēdi: s̄ inter media eiusdē
 sp̄ci nō est talis dependētia. ḡ. Ad p̄mū dī-
 co q̄ possibile est q̄ sit eadē cognitio q̄ cogno-
 scit essentia rei: et q̄ certificat̄ intellectū de q̄ri-
 tate rei: nō tñ repugnat q̄ sint diuerse cogniti-
 ones quarū vna cognoscit̄ essentia rei: et alia
 cognoscit̄ q̄ritas rei. et si sic esset: tūc cognitio
 qua cognoscit̄ essentia rei p̄cederet cognitio-
 nē qua cognoscit̄ q̄ritas. salte vna est prior: a-
 lia naturaliter. Tūc ad p̄m et cōmentatorēz
 dico q̄ res extra nō est mēsurā actū intelligē-
 di: s̄ veritas in intellectu mēsurat̄ veritate q̄ ē
 in re: q̄ in eo q̄ res est v̄l nō est rē. et nō est res
 mēsurā actū assentiendi s̄m substantiā suā
 s̄ solū s̄m q̄ dēnotat̄ a veritate cui assentit: et
 veritas in re distinguit̄ a veritate in intellectu
 sicut res a rōne. et veritas s̄m in intellectu (dī-
 co cōplexā) distinguit̄ ab actu intelligēdi. et
 pōt dici mēsurā actū assentiēdi veritas in re:
 q̄nt̄ certificat̄ de veritate actū intelligēdi:
 q̄ ex h̄ q̄ cognosco sic esse in re: ex h̄ cognosco
 q̄ actū p̄ quē rei assentim⁹ est verus. vñ scibile
 est mēsurā scientiē: v̄l q̄ scibile est cā p̄ialis
 sciē: v̄l q̄ veritas in scibili est cā veritatis i sci-
 entia. et aliter nō est mēsurā: q̄ p̄ veritatē in re
 duco: in cognitōem veritatis in scia. et nō habet
 a p̄ho q̄ scibile sit p̄prie mēsurā sciē. Si di-
 cas q̄ p̄bs et cōmētatorē q̄to metaphisice cas-
 pitulo de relatiōe dicūt. q̄ scia refert̄ ad scibi-
 le sicut mēsuratū ad mēsurā. dico q̄ nō habet
 h̄ a p̄ho et cōmētatorē: s̄ tñ intendit̄ ibi dicere
 quot sunt q̄ referunt̄ p̄ tertiū modū relatiōis. et
 ponit̄ ibi tria exēpla tertiū modi quoz p̄mūz
 est de mēsurā et mēsurato. aliud de intellectu et
 intelligibili. et tertiū de sensu et scibili. et intē-
 dit tūc dicere q̄ aliq̄d refert̄ p̄ tertiū modū re-
 latiōis: q̄ aliud refert̄ ad ip̄m. nō q̄ ip̄met re-
 fert̄. et ponit̄ exēplū de p̄dictis trib⁹: scz q̄ mē-

surā refert̄ ad mēsuratū: q̄ mēsurā refert̄ ad
 ip̄m et nō p̄ relatiōem in mēsurā. et s̄m sensatūz
 refert̄ ad actū sentiēdi: q̄ actū sentiēdi refert̄
 ad sensatū: et s̄m scibile refert̄ ad scientiā p̄ re-
 latiōez in scibili: s̄ q̄ scia refert̄ ad ip̄m. vñ ista
 sunt tria exēpla eiusdēz mōi: nō q̄ in oib⁹ istis
 exēplis sit relatiō p̄ modū mēsure: q̄ s̄ nullo mō-
 h̄ p̄ cōmētatorē v̄l p̄bs: s̄ i oib⁹ istis vnū refert̄
 ad aliū: q̄ aliū refert̄ ad ip̄s. si tñ oīno ibi veli-
 m⁹ ponē rōem mēsure poterim⁹ saluare mō p̄-
 dicto. Ad aliud dico q̄ lz de eadē re simpliciter
 oīno indistincta nō possunt formari distincti cō-
 cept⁹. tñ de re habēte pres eiusdēz rōnis rōne
 partiū bene p̄nt formari diuersi p̄cept⁹. Tñ di-
 co q̄ oēs p̄ceptū icōplexū quē habeo de mēsu-
 rato post mēsuratōem habeo an mēsuratōem.
 q̄ ante mēsuratōem dicit̄ tā mēsurā q̄ mēsu-
 ratū cognosci mēsuratū s̄m essentia et nō s̄m
 q̄ritatē. Ad mēsurā autē vtroq̄ modo. Et sic p̄
 q̄ritatē mēsure cognoscit̄ q̄ritas mēsurati
 Nō q̄ in re q̄tra sit aliq̄d cognitū et aliq̄d igno-
 tū q̄d p̄ mēsurā cognoscit̄: q̄ possum cogno-
 scere totā magnitudinē et oēs pres ei⁹ intuiti-
 ue. et tñ ignorare cuius q̄ritas est. et s̄m possūz
 cognoscere vnūquēq̄ bouē in decē: et tñ nesci-
 re numerū: vt p̄z ad sensum. et ex hoc videt̄ q̄
 oēs cognitōez incōplexā quā hēo post mēsurā
 rōem habeo ante: s̄ p̄ mēsurā habeo cognitō-
 nē cōplexā de mēsurato. puta q̄ tot sunt pres
 buius magnitudinis et tot sunt boues. vñ per
 mēsurā duco: in cognitōem vni⁹ p̄cept⁹ ab-
 strahibilis ab istis decē v̄l ab illis partiū ma-
 gnitudinis: puta in p̄ceptū numeri denarij: et
 in cōceptū tot partiū magnitudinis: puta q̄nq̄z
 vel sex. et ille p̄cept⁹ supponit̄ p̄ reb⁹: et p̄dicā-
 do p̄ceptū illū de magnitudinē vel de bobus
 habeo quādā cognitōem cōplexā: puta p̄dicā-
 do numerū senariū de p̄rib⁹ magnitudinis ha-
 beo istā cognitōem p̄ mēsurā: q̄ bec magni-
 tudo hz sex pres tante q̄ritas. In p̄dicādo nu-
 merū denariū de bob⁹ cognosco q̄ sunt decēz
 boues: et ista cognitio cōplexa fuit̄ mibi prius
 ignota: s̄ p̄ mēsurā est mibi nota. Ad aliū dī-
 co q̄ mēsurā pōt esse immobilior mēsurato et
 tñ notior. et ad p̄m dico q̄ sicut entitas rei ē
 p̄fectior: ita hz p̄fectiorē cognitōem ceter⁹ pi-
 bus: s̄ mēsurā p̄prie loq̄ndo nō hz p̄fectiorē
 nec nobiliozē cognitōem q̄ mēsuratū. Et q̄n
 dicit̄ de notis nature. dico q̄ cōmētatorē p̄mo
 pbificoz dicit̄ q̄ si nos facerem⁹ naturalia cō-
 posita sicut facim⁹ artificiatā: tunc essent ea-
 dem nobis et nature nota. q̄ tūc materia et for-
 ma essent nobis notiores q̄ compositū natu-
 rale. sicut pres rerū artificialiū sūt nobis ma-
 gis note q̄ res artificiales. ḡ intēdit̄ cōmēta-

Secundo
Tercio.

Confirmatur
Quarto

Respondeatur ad
primum.

no

n

Ad scdm.

Ad tertium

tor: q materia & forma sūt nature notioza q̄ cō
positū. & tñ cōpositū est pfectius materia & for
ma. q̄ ex hoc q̄ aliqd est nature notius si natu
ra cognosceret nō sequit̄ q̄ sit pfectius. q̄ ex h̄
q̄ mēlura est notioz nature ip̄o mēsurato: nō se
quit̄ q̄ mēlura sit pfectioz mēsurato: q̄ esse no
tius nature nō est nisi q̄ intellect⁹ p̄ illud p̄t
acq̄rere notitiā alteri: & nō ecōuerio. & sic itel
ligūt cōmentator: & p̄bs de notis nature. Ad
aliud dico. q̄ in q̄ritatib⁹ cōtinuis & in aliq̄b⁹
discretis mēlura & mēsuratū sūt eiusdē speciei
& q̄n̄ dicis q̄ mēsuratū depēdet a mēlura &c.
Dico q̄ aliqd̄ dicit̄ mēlura alteri: vel q̄ eius
notitia p̄supponit̄ notitiē rei cognoscēde
q̄rituz ad q̄ritatē. & illa est mēlura cognoscēdi
solū in cognitionib⁹. sicut p̄tz de q̄ritatibus.
Aliqd̄ aut̄ dicitur mēlura. nō q̄ ei⁹ cognitio
tñ p̄supponit̄ notitiē rei cognoscēde. sed cū h̄
est p̄ncipiū cognoscēdi respectu mēsurati. &
sic materia & forma p̄nt̄ dici mēlura cōpositi
q̄ earū cognitio p̄supponit̄ cognitioi cōpositi
& sūt pres̄ eētiales cōpositi loquēdo de mē
lura p̄mo modo si loq̄mur p̄p̄ue de mēlura.
sic mēsuratuz nō depēdet a mēlura in esse: s̄ in
cognitiōe solū. S̄z loquēdo sc̄do mō sic mēlur
rarū depēdet a mēlura in esse & in cognitōe. &
sic loq̄ est ip̄p̄rie loq̄ de mēlura. Et isto sc̄do
modo intelligēdo sūt eadē p̄ncipia essēdi
& cognoscēdi. s̄ generalr̄ loquēdo nō est veruz
sicut p̄tz in p̄mo exemplo. vbi videt̄ q̄ mēlura
est p̄ncipiū cognoscēdi & nō essēdi. Ad p̄ci
palia p̄tz ex dictis: et postea latius patebit.
Et hec de hac questione. **Questio. xj.**

Ad quartum

Questio XII

De sic pbat pmo

Secundo.

Confirmatio. Tertio

Opinio prima.

Contra opinionē

Quoniam tempus ha
beat esse reale extra animam a motu. &
a qualibz re pmanēte reali distinctū
reale. s̄ mot⁹ & tps sūt hmōi. q̄ &c. Itē instās
reale differt a tpe. pbat: q̄ instās est: tps vero
nō. q̄ &c. Cōfirmat. q̄ instās corripit. Itē
tps h̄ esse solū in aia. mot⁹ vero in re ex̄ animam.
q̄ &c. Hic est opinio gādēnsis. q̄ tā motus q̄
tps p̄nt̄ p̄siderari tripl̄r. Uno mō vt p̄tes p̄ci
nuātur adinuicē sine distinctiōe. vtrūq̄ tñ h̄z
esse in re ex̄. Alio mō vt p̄tes distinguūtur int̄
se. & sic tñ h̄nt̄ eē in aia. Tertio mō vt p̄tes cō
tinuātur & distinguūt. & sic sūt p̄ti in re extra
& p̄tiz in aia. q̄re gādēnsē. Cōtra. mot⁹ est
fluxus: s̄ nō est p̄tinuus fluxus in motu nisi sit
a poi in posterio. cū ergo ip̄sibile sit h̄c flux
rū p̄tinuū nisi sit cōtinue a poi i posterio: ip̄s
sibile est h̄c motū sine poi & posterio. s̄ vbi
cunq̄ est p̄us & posterio: ibi est distinctio. ergo

impossibile est h̄c motū cōtinuū sine distinctiō
one. q̄ dicere motū cōtinuū esse sine distinctiō
ne est dicere p̄dictiōem. Itē impossibile est p̄
cipere motū sine fluxu: q̄ fluxus est de essentia
successiuoz: & impossibile est p̄cipere fluxū si
ne poi & posterio. q̄ &c. Si dicas q̄ fluxus
distinguit̄ a motu. cōtra: ex h̄ sequeret̄ q̄ mo
tus sit qd̄ pmanens: q̄ si circūscribat̄ fluxus &
p̄us & posterio a motu: q̄ quid remanebit̄ erit
pmanens. q̄ &c. Itē p̄ h̄ q̄ ponit̄ q̄ motus et
tps tertio mō p̄siderata parti sūt in aia & par
tim in re extra. q̄ q̄ritū ad formale sūt in aia &
q̄rituz ad materiale sūt in re extra. q̄ aut̄ sūt
q̄ritū ad illud qd̄ sūt in aia tñ obiectiue v̄l sub
iectiue. si p̄mo mō q̄ tñ figmenta vel respect⁹
rōnis. nō sc̄do modo p̄tz discurrendo p̄ singu
la q̄ sūt subiectiue in aia. q̄ opz q̄ sūt in re ex
tra subiectiue: & obiectiue i aia. si q̄ in re sit p̄
us & posterio q̄ sūt formale in istis successiuis
sequit̄ q̄ successiua sūt in re quo ad materia
le & formale. Itē fm̄ illā opinioez tps non
est plus parti in aia & parti in re extra q̄ linea
vel superficies & corp⁹. q̄ possum p̄siderare in li
nea p̄tinuatōem partiū & discretiōem & vna p̄
tem p̄orem & aliā posteriozē sicut tu ponis de
motu & tpe. q̄ linea equalit̄ h̄z eē in aia parti &
parti in re extra: sicut tps vel mot⁹. Ad q̄stio
nem igit̄ p̄mo p̄bo q̄ tps nō est aliqd̄ absolu
tū distinctū realit̄ a reb⁹ pmanētib⁹ & a mo
tu. q̄ si de⁹ faceret aliud celū nobilit̄ isto iā fa
cto: cur⁹ motus esset velocior: tūc tps nō esset
istū celi iā facti: s̄ poti⁹ illi⁹ celi nouit̄ creati &
istud celū iā factū nō p̄deret aliqd̄ absolutū p̄
h̄ q̄ aliud celū crearet̄ q̄ eūdez motū quē p̄us
habuit mō haberet & oia absoluta: vt p̄tz. Itē
om̄e absolutū h̄ns distinctas p̄tes a re pmanē
te si sit accidens est in aliquo subiectiue si q̄ tē
pus sit hmōi q̄ro in quo h̄z esse subiectiue non
in mobili: pbat. q̄ si sic aut̄ vna pars tps est
in vna pte mobilis: & alia i alia pte aut̄ plures
pres̄ tps in vna pte mobilis & alia i alia. nō p̄
mo mō. Tū q̄ nō est maior rō q̄re vna ps eēt in
vna pte & alia i alia pte q̄ ecōuerso: vt p̄tz. tū q̄
tps esset totū sil: q̄ om̄s partes tps essent sil
in oib⁹ partib⁹ mobilis. Nec sc̄do mō. tū quia
duo accidentia essent in eodez subiecto. tū q̄a
tūc tps esset res pmanens: q̄ h̄ct̄ plures par
tes actu existētes. Si dicas q̄ pres̄ tps h̄z
nō sūt sil: tñ h̄nt̄ esse i quodā fieri & ordine q̄
ten⁹ copulant̄ ad aliqd̄ instās. Cōtra. si vna
pars toti⁹ nō est totū nō est. q̄ mltomaḡ si nul
la pars toti⁹ est totū non est: s̄ nulla pars tps
est. q̄ &c. nec valet si dicat̄ q̄ aia facit̄ tps esse
quoddā totū: q̄ aia p̄ suā p̄sideratōem nō poss
set alicui dare esse reale extra animā. nec p̄t

Circa questionē

Euasio Impugnatio

poni tps esse quoddā totū distinctū a reb⁹ per
manētib⁹ ppter ordinē partū tps: nec ppter
cōtinuatōem ad instās. nō ppter p̄mū: qz il
lud qd nō est nō pōt hīc ordinē positū. pres
sūt tps p̄ter res pmanētes nō sunt. nec scdm
ppter eandē rōnem: qz cū partes tps sint pu
rū nībil nō possunt positūe p̄tinuari ad aliqd
ens positūum: qz nībil nō pōt p̄tinuari alicui
enti: nec facere aliqd totū nec vnū. Itē instās
nō dicit aliqd absolutū distinctū realit̄ a reb⁹
pmanētib⁹. q̄ nec tps. p̄na ptz: qz si indiuisibis
le nō dicit aliqd absolutū positūū a reb⁹ pma
nentib⁹: nec diuisibile. añs pbat: qz in gñe ab
soluta nō pōt poni. ptz discurredo: qz nec ī ge
nere q̄tītatis nec q̄lītatis: nec substātie nec p
se nec p reductōnem. Itē si sic. in quolibet tpe
etiā minimo si posset dari essent infinita abso
luta instātia destructa. et sic deus nō possz cre
are vnā partē tps nisi destrueret infinita ab
soluta: qz infinita instātia q̄ sunt in quolibz tē
pore. nec posset deus de potētia sua absoluta
cōseruare vnū ens absolutū p aliqd tps sicut
nec aliqd instās. nec duo absoluta sil q̄ oīa sūt
absurda. Itē duo absoluta sine p̄dictione pos
sunt sil manere saltē ī rerū natura: lz nō ī eodē
subiecto: s̄ duo instantia nō. q̄ zc. Ideo dico
q̄tū ad istū articulū q̄ nec tps nec aliqd suc
cessiūū dicit aliqūā rē absolutā vel respectiūā
distinctā a reb⁹ pmanētib⁹. et h̄ est intentio pbi
q̄rto p̄fiscoz caplo de tpe. vbi pbat qz tā tps
q̄ instās nō sunt. et pcludit rōnes sue verū q̄
tū pbat: scz qz nō dicunt aliqd positūū distin
ctū a reb⁹ pmanētib⁹: qz h̄z eū cui⁹ pres nō sūt
ipm totū nō est: s̄ tps est b̄mōr: qz partes tps
vltra res pmanētes nō sunt aliqd positūū: s̄
pure negatōes et nībil. silr de instanti dicit qz
oē ens positūū pōt durare p tps: s̄ instans vt
differt a re pmanente nō pōt. q̄ zc. Scdo vi
dendū est qd est tps vbi sciendum qz fm p̄m
q̄rto p̄fiscoz tps est numer⁹ mor⁹ fm p̄mz
posteri⁹. id ad sciendū qd est tps et quō est mē
sura: opz scire quō numer⁹ mensurat p̄vnitātē
Et circa qd notandū est qz vnitas accipit tri
plicif. vno mō. p oī eo qd denoiat vnū ab vni
tate. Alio mō accipit p oī illo qd denoiat ali
qd esse vnū modo quo dicim⁹ q̄ equ⁹ est vnus
et qz canis est vn⁹. p̄mo mō accipit p̄vnitātē
reali q̄ est pars nūeri numerati. et sic nulla vni
tas vna mensurat numerū: qz nō est maior rō
quare vna vnitas talis mēsuret nūerū q̄ alia:
et ad mensurandū numerū q̄rtuoz equoz suffi
cit accipere vnū equū post aliū. et sic vltra quous
qz deuenit ad vltimū equū. et tūc ex oib⁹ vnita
tib⁹ habet nūerus q̄ternari⁹. et sic mēsurat nu
mer⁹ p vnitātē q̄ est pars numeri et denoiatur

ab vnitate nō determinata: puta p accipere vnū
equū et applicare alteri: et post eūdē applicare
tertio et q̄rto. et sic deinceps: qz h̄ nō ē necesse: s̄
posset sic fieri. Scdo mō accipit vnitas p illo
qd denoiat aliqd esse vnū modo p̄dicto. et ista
vnitas est tm̄ qdā p̄ceptus in aīa habēs tm̄ eē
obiectiue et nullo mō subiectiue. et ista vnitas
pōt mēsurare oēs numeros p h̄ qz pōt de quo
libet vnū p̄dicari et qd libet vnū denoiare. et si
cut dicit de vnitate ita dicendū est de nūero:
qz qdā numer⁹ est denoiat⁹ a numero et dī a
p̄bo q̄rto p̄fiscoz numer⁹ nūeratus. alius est
numer⁹ denoians numerū numeratū. et dī ab
eodē numer⁹ quo numeram⁹. p̄mū numerus
est in re extra: qz est ipse res numerate. scds est
tantū obiectiue in aīa: sicut qdā p̄ceptus ab
stract⁹ a rebus nūeratis. Et istis sequit̄ vna
p̄clusio qz alio modo est aliqd mēsurā multitu
dinis et magnitudinis. nā illud qd est mensu
ra multitudinis nō opz qz sit aliqd distinctū ab
oib⁹ p̄ribus multitudinis: qz vnū qd qz mēsu
rans multitudines est vnū qd est pars multi
tudinis: et nō vnū determinatū. s̄ accipiendo
vnū post aliū quousqz deuenit ad totā aggre
gatōem numeri vel multitudinis: s̄ magnitudo
aliqū mensurat p vnū distinctū realiter a tota
magnitudine et ab oib⁹ eius partib⁹. Exēpluz
qz p vnā mensurat p̄nus quo ad q̄tītātē. a
liqū autē mēsurat tota magnitudo p magnitu
dinē siue p vnā partē determinatā magnitu
dinis. et sic distinguit a tota magnitudine. sic
pars integralis a toto. et h̄ qz q̄ritas partis
est notior q̄ritate tot⁹. Alteri⁹ notādū est
fm cōmentatorē q̄rto p̄fiscoz cōmento. l. qz
tps: mor⁹ et oīe p̄tinuū tā pmanēt⁹ qz successi
uū pōt dici cōtinuū et discretū nō qz in cōti
nuatio et discretio aliquoz siue sint pmanē
tia siue successiua: sit aliqd absolutū vel res
pectiūū a partib⁹ cōtinuat⁹ et discretis distinctū
s̄ qz p̄tinuatio et discretio sint cōcept⁹ vel vo
ces significātes partes p̄tinuatas et discretas
cōnotando diuersas negatōes. Nā continua
tio significat ipas partes p̄tinuatas cōnotan
do negatōes mediū inter partes continuatas
qz ille partes sunt cōtinuate inter quas nō est
aliqd mediū interceptū. Sed discretio signi
ficat easdē partes cū negatōe vni⁹ ab alia: pu
ta qz partes discrete sic se habent qz vna non
est alia. et h̄ est verū tā in successiuis qz in pma
nētib⁹. S̄ differētia ē iter p̄tinuatōez succes
siuoz et pmanētū: qz in pmanētib⁹ pres p̄ti
nuate rōe q̄rū est p̄tinuatio faciūt p se vnū sed
in successiuis nō faciūt p se vnū positūū: qz in
illis est p̄tinuatio rōe affirmatōis et negatōis
qz nō faciūt p se vnū p h̄ scz qz duo p̄dictiona et

Conclusio

D
Opinio auctoris

E

F

D

B

R

trin seca sic se habet. maxime ad motu acq̄siti
 uū: qz h̄z d̄dictoziū p̄tinue succedēs p̄mo coēri
 sit oib̄ p̄tib̄ cū q̄b̄ coērissebat p̄mū d̄dicto
 riū 7 cū h̄ plurib̄ sicut d̄cm̄ est supra de motu.
 Ita qz tūc est mot̄ p̄tinuū q̄n̄libet affirmatō
 q̄ est de essentia mot̄ succedit sine negatōi sine
 interceptōe mediū. Alia d̄ia est: qz in p̄manēti
 bus pōt̄ itelligi p̄tinuatō sine discretōe: 7 ecō
 uerso. I3 in re p̄tinuatō nō pōt̄ esse sine discre
 tōe: s̄ in successiuis nō pōt̄ itelligi fluxus sine
 discretōe: qz nō pōt̄ itelligi fluxus sine p̄oi 7
 posteriori q̄ n̄ c̄rio includit discretōem: s̄ ecō
 tra discretōe pōt̄ bene itelligi i successiuis sine
 p̄tinuatōe. Tūc dico qz t̄ps pōt̄ accipi trib̄
 modis vt rōem h̄z mēsure. 7 duob̄ vt nō h̄z rō
 nez mēsure. ita qz in vn̄ uerso pōt̄ accipi q̄n̄qz
 modis. P̄rio accipit̄ p̄p̄riissime 7 strictissime
 p̄ motu velocissimo maxie noto: siue sit mot̄
 octaue s̄phere: siue none: siue solis: siue lune: q̄
 sit nobis maxie notus. 7 h̄ qz tali motu mēsu
 ram̄ alios mot̄ inferioros. sic p̄ motū solis mē
 suram̄ mot̄ inferioros. 7 per motū lune silr. qz
 sic mēsurari nō est aliud q̄ certificari per vnū
 motū de alio motu. Alio mō accipit̄ temp̄ lar
 ge p̄ motu aliquo inferiori: p̄ cui⁹ notitiā pos
 sum̄ deuenire i notitiā alicui⁹ mot̄ superioris
 7 sic q̄libz mot̄ inferiori pōt̄ dici temp̄. qz q̄libz
 pōt̄ dici mēsurā alicui⁹ alteri⁹ mot̄. sic enim p̄
 mot̄ n̄os p̄p̄ios 7 opa n̄ra mēsuram̄ motus
 supiores: pura motū solis: sicut p̄z p̄ experientia
 7 p̄ p̄ns talis mot̄ pōt̄ dici t̄ps. Tertio modo
 pōt̄ dici t̄ps mot̄ ymaginat̄: siue p̄cept̄ q̄ tā
 tū h̄z esse obiectiue in aia 7 nullo mō subiecti
 ue: 7 p̄ istū motū mēsuram̄ alios mot̄ in re ex
 qz viso motū i re certificamur statim p̄ motuz in
 aia de q̄ritate ei⁹ ad motū quo artifex expt̄ p̄
 q̄ritate ymaginatā agnoscat statim q̄ritatē rei
 ex. sicut dicit. Jo. Exēplū hui⁹. q̄n̄ aliq̄s nō vis
 dēs solē. p̄rio: qz est sub nube: vidēs t̄n̄ aliū mo
 tū scit statim vtrū sit lōgiōr vel breuior p̄ motuz
 in aia: 7 etiā cec̄ p̄ motū ymaginatū in aia mē
 surat motū solis v̄l alicui⁹ alteri⁹. 7 de isto t̄pe
 d̄: q̄rto p̄h̄sicoz a cōmētatoz qz ip̄ossibile est
 t̄ps p̄cipi nisi agnoscam̄ nos eē in aliquo esse
 trāsmutabili p̄cipiēdo aut nos eē i aliquo esse
 trāsmutabili p̄cipim̄ motū: 7 p̄cipiēdo motū
 p̄cipim̄ t̄ps 7 istis trib̄ modis accipiēdo t̄ps
 mot̄ est motus t̄ps: qz sic est mēsurā. S3 q̄rto
 mō accipit̄ t̄ps vt est nūer⁹. 7 h̄ pōt̄ eē duplici
 ter: vel qz est nūer⁹ nūerat̄. 7 sic p̄us 7 posteri⁹
 i motu ex respectū nō h̄nt rōem mēsure. vn̄ pri
 us 7 posteri⁹ i motu siue ps p̄oi 7 posteriori pos
 sunt p̄siderari vel vt habēt rōem mēsure respe
 ctu alteri⁹ mot̄: qz ducūt in cognitōez alteri⁹
 mot̄ vel p̄fice: vt sunt p̄es disticte vn̄ mot̄

Z
 Tempus accipitur
 quinqz modis.

p̄imo mō nō distiguit a t̄pe: 7 scdo mō distiguit
 saltē penes p̄notata. Alio mō accipit̄ t̄ps
 pus p̄ nūero quo nūeram̄ p̄ p̄oi 7 posteriori
 in motu ymaginato in aia. 7 h̄ pōt̄ esse dupli
 citer sicut p̄cedēti mō d̄cm̄ est vel vt sunt men
 sura vel vt t̄m̄ sunt p̄es disticte i tali motu. p̄
 mo mō nō distiguit a t̄pe tertio mō accepto.
 scdo mō differt penes p̄notata: qz p̄mo mō cō
 notat aliqd̄ in aia: scdo mō nō. 7 sic p̄z qz isti
 duo mōi nō distigunt realit̄ a trib̄ modis p̄i
 mis: s̄ t̄m̄ penes p̄notata. Et ex istis p̄z qz acci
 piēdo t̄ps vt h̄z rōz mēsurā applicati ad aliqd̄
 mēsurabile p̄ cui⁹ notitiā deuenit i notitiā al
 teri⁹: sic nō differt a motu. 7 h̄ siue accipiat p̄
 mo mō siue scdo mō siue tertio mō sup̄radicto
 t̄n̄ differt t̄ps a motu: sic vna n̄ga differt ab vl
 na: qz vlna 7 n̄ga q̄rū ad qd̄ rei nullo mō diffe
 rūt: s̄ solū q̄rū ad qd̄ nois: qz i diffinitōne indi
 cātē qd̄ nois vlna d̄z poni p̄n̄ 7 certificatio
 de q̄ritate p̄n̄i: qz vlna p̄notat p̄n̄i 7 certi
 ficatōez q̄ritatē ei⁹: 7 eodē mō est d̄ t̄pe qd̄ nō
 differt a motu s̄m̄ qd̄ rei: s̄ solū s̄m̄ qd̄ nois: qz
 t̄ps est nūer⁹ 7 mēsurā vt p̄us d̄cm̄ est. Al̄odo
 tā mēsurā q̄ nūer⁹ siue sit nūer⁹ nūerat̄ siue
 nūer⁹ quo nūeram̄ nō p̄nt eē sine actu aie mē
 surant̄ vel nūerant̄. 7 p̄ p̄ns p̄notat̄ actū aie. 7
 iō I3 in diffinitōe expr̄mētē qd̄ rei t̄ps nō opz
 ponere actū aie: t̄n̄ in diffinitōe expr̄mētē qd̄
 nois opz ponere actū aie: cui⁹ rō est: qz i diffi
 nitōe expr̄mētē qd̄ nois d̄z poni q̄cqd̄ p̄notat̄
 p̄ nomē. 7 dat̄ itelligi p̄ illud nomē sic dat̄ itel
 ligi p̄ p̄bz scdo posterior: nūc aut̄ h̄ nomē t̄ps
 vel p̄cept̄ t̄ps p̄notat̄ actū aie nūerant̄ 7 res
 plicant̄ p̄ mēsurā. I3 em̄ aliq̄n̄ mēsurā sit in re:
 7 realis t̄n̄ replicatio mēsure respectu mēsurā
 ti est solū p̄ aiaz: 7 iō i diffinitōe expr̄mētē qd̄
 nois t̄ps d̄z poni aliqd̄ existens in aia: 7 h̄ di
 uersimode: qz aliq̄n̄ d̄z poni aliqd̄ existēs t̄m̄ i
 aia subiectiue: pura act̄ aie. aliq̄n̄ aliqd̄ ex̄ns
 i aia obiectiue 7 subiectiue. Exēplū p̄mi si dif
 finit̄ t̄ps vt cōpetit motū p̄mo mō 7 scdo su
 pradco sic i eius diffinitōe expr̄mētē qd̄ nois
 d̄z poni mot̄ realis 7 act̄ aie mēsurant̄ 7 nūc
 rant̄ p̄ replicatōez mēsure sup̄ mēsuratū. Et
 em̄plū scdi. in diffinitōe expr̄mētē qd̄ nois t̄ps
 vt p̄dicat̄ de motu tertio mō sup̄radco d̄z p̄oi
 ni ei⁹ mot̄ ymaginat̄ q̄ t̄m̄ h̄z esse in aia obie
 ctive 7 act̄ aie q̄ est in aia subiectiue. In istis
 semp̄ ponit̄ act̄ aie tanq̄ aliqd̄ cōnotatū per
 nomē nō tanq̄ p̄ncipale significatū. Et sic po
 nit̄ mot̄ in ei⁹ diffinitōe: 7 h̄ vel realis vel t̄m̄
 ymaginatus. Et aut̄ plures particule ponan
 tur in diffinitōe significante qd̄ nois q̄ qd̄ rei
 patet p̄ p̄bm̄ scdo posterior 7 septimo meta
 p̄h̄sice. 7 p̄z in exēplis. Si em̄ albū diffiniat̄

40

71

fm qd rei nihil dz poni in ei? diffinitoe nisi ta
tu albedo eode mo in diffinitoe exprimete qd
rei creatois actionis no dz poni nisi deus: sed
in diffinitoe exprimete qd nois vtriusq dz pl?
poni: qz i diffinitoe albi dz poni subiectum qd
conorat p albu. 7 in tali diffinitoe creatois a
ctionis dz poni creatura q conorat p illud no
me. 7 istud est generaliter veru in oib? conora
tiuis q pncipaliter significat vnu: 7 conorant
aliud qd plus dz poni in diffinitoe qd nois eo
ru qd rei: qz in diffinitoe exprimete qd rei ta
liu: tm dz poni pncipale significatu eoz: sed
in diffinitoe exprimete qd nois dz poni qcqd
conorat p nome: s in diffinitoe taliu nominu
q no sunt conoratiua: s pncie significat vnum
nihil conorando: nihil plus dz poni in diffini
tioe exprimete qd nois qd rei. Ex istis pr3
ad qstione vtru tps habeat esse extra aiam: qz
aut qrit de tpe qru: ad suu pncipale significa
tu: aut qru ad suu significatu totale. Si pmo
mo pr3 ex supradict: qz tps pmo mo scdo mo 7
qro est tm i re extra: 7 haberet esse si nulla aia
esset qz illis modis tm significat mot? reales
7 partes eoz: puta affirmatoes 7 negatoes q
oia sunt ex natura rei: 7 in re: tm bene dz esse in
aia qn aliqd mesurat p tales mot? sicut cogni
tu in cognoscere: s nullu esse bz p aiam qd esse
no hiet si aia no esset. si aut accipiat tertio et
quarto modis: sic tps tatu est in aia: qz sic tantu
est mot? ymaginat?: partes ei? q tantu habet
esse in aia obiectiue: 7 nullo modo subiectiue.
Si aut qras de significatu totali siue de to
to: qd conorat p nomen sic est partim in aia 7
partim in re extra no q conorat ex ente i aia
7 ente in re extra. sicut nec creatio actio copo
nit ex deo 7 creatura: nec albu ex albedine et
subiecto: s qz in diffinitoe exprimete qd nois
ponit aliqd in re puta motus realis tanq pnc
cipale significatu 7 actus aie tanq conoratu
7 sic est partim in aia 7 partim in re ex: sed s e
veru de tpe vt copetit motui primo modo 7 se
cundo mo dictis. vt aut copetit tertio mo deo
sic est quo ad significatu pncipale i aia: qz sic
sigt motum ymaginatu 7 notat actu aie me
surantis. 7 sicut conorat actu reale extra mesur
ratu. 7 sic aliqd conoratu p tps sic acceptu est
in aia 7 aliqd in re extra. Q mot? circumscri
pto oi accide re aliter 7 formaliter sibi inbe
rente sit tps pprie dcm. pbatur: qz fm pbm il
lud est tps p qd mesuramus motu: s p primu
motu nobis maxime manifestu mesuramus
alios motus pr3 istud ad sensum. 7 sicut fm phi
losophu quarto metaphisice. in omni genere il
lud p qd certificat quis de qritate oim alioz
in illo genere illud est mensura alioz. Nuc au

tem qritates motuum alioz inferiorz sunt no
bis ignote de qbus certificamur p primu mo
tu nobis maxime notu. ergo ille motus suffi
cit ad ratione teporis abiqz oim alio accide re
quia in genere successiuoz no potest dari ali
quid primu qd possit esse mensura oim success
iuoz: nisi primus motus nobis maxime mani
festus. 7 si aliquid sit mobile cuius motus sit
nobis ignotus: ille motus no habet rone m te
poris: qz no mensure. si em deus crearet aliqd
mobile velocius 7 vniformi? motum q aliqd
mobile nuc factu mouet si ille motus esset no
bis manifestus ille motus diceret ppriissime
tepus sine oi alio accidente addito. vn miruz
est de illis q ponit q tepus est quoddam acci
dens inherens motui primu mobilis qd pmo
mesurat motu primu mobilis: 7 scdario oim
alios motus. qz illud accidens ex quo est suc
cessiuu opz necessario q habeat mensura sicut
habent duratdem q non pot esse mensura su
ipius: qz mensura 7 mesuratu distingunt rea
liter sicut supradcm est. ergo bz aliud tps pro
mesura: 7 erit pcessus in infinitu: vl stabit ad
aliquem motu q poterit esse mensura alioz sine
oim accidente sibi inherete. Itē frustra sit p
plura qd pot fieri p pauciora: nuc aut p primu
motu nobis maxime manifestu sine oi alio ad
dito possum? alios motus mesurare. ergo fru
stra ponitur aliqd tale accidens. Itē no plus
repugnat pmo motui mesurare alios mot? q
qritati pncie alias qritates: cu ergo qritas
pmanes sit mensura alteri? qritatis p seipam
no p alia qritate vel qualitate sibi inherente
qz qualitas maior pot esse in minori qritate: 7
minor in maiori: vt patz de albedine. ergo pri
mus motus pot mesurare alios motus sine
aliquo accidente sibi inherente. Itē nullum
accidens mesurat suu subiectu: qz subiectu po
test esse idē 7 accides variari fm magis 7 mi
nus: vt pr3 in coden latoe 7 rarefactoe. vbi ea
de est substantia numero in raro 7 denso: 7 tm
qritas variat. 7 sic est semp equalis substancia
7 inequalis qritas: 7 p ois qritas no mesur
rat substantia: q si tps sit accides motus sicut
ipi ymaginant no mesurat primu motu. Itē
quarto pbisicoz dicit pbs q mot? primus est
mesura oim motuu. Q aut tps coueniat mo
tui inferiori respectu alteri? siue sit prim? mo
tus siue alius pr3. qz cuiusq copetit diffinitio
7 diffinitu: sed motui inferiori 7 etiam motui
ymaginato copetit diffinitio tps. Patet qa
diffinitio teporis est mesurare motuz vel est
illud per cuius noticiā deuenit in cognitioem
qritatis mot?. nuc aut p vnu motu inferiorz
7 etia ymaginatu deuenim? in cognitioez qri

ratis alteri⁹ motus. \bar{g} talis motus inferior siue
 realis siue ymaginatus est tempus. et potest vnus
 motus esse mensura et mensuratus respectu eiusdem
 motus: vt si vnus motus sit vni homini notior alio
 motu: potest ille per cognitionem primi motus deuenire
 in cognitionem secundi motus. et tunc illi est primus mo-
 tus tempus. si alteri sit primus motus ignotus: et se-
 cundus notus: potest ille per cognitionem secundi motus
 deuenire in cognitionem primi motus. et tunc illi erit
 secundus motus tempus: et non primus. et sic idem motus potest
 esse mensura et mensuratus respectu eiusdem. sic \bar{g}
 ex predictis patet quod est tempus. Sed dubium est quo-
 rum est tempus. Rideo tempus est primo mensura motus
 quod probatur. quia mensura et mensuratus sunt ymaginaria
 quanto metaphysice. Nunc autem tempus est idem cum primo
 motu quod est mensura aliorum motuum. ergo tempus est
 primo mensura omnium motuum. Secundo est mensura dur-
 rationis cuiuscumque rei permanētis. quod probatur. quia du-
 ratio includit successione. quia duratio rei signifi-
 ficat ipsam rem durantem. motus vero successione co-
 existente actu vel potentia. omne autem successiuum est
 realiter motus. ergo duratio cuiuscumque rei includit
 motum quod primo mensurat per tempus. \bar{g} omnis duratio ro-
 ne connotati mensurat. et hoc secundo. Item quoniam
 cumque aliquid sic se habet: quod vnum dicitur breuius. et aliud
 longius. illa mensuratur tempore. quia illa sunt passio-
 nes temporis. sed duratio vni rei dicitur breuius. vel
 longior duratio alteri rei. ergo et cetera. quia duratio
 non dicitur breuius. vel longior. nisi quia coexistit bre-
 uiori vel longiori. Tertio quod mensurat tempore. pro-
 bat sic de duratio. dicitur enim aliquid quiescere. quia
 existit sub forma acquiescentia sine motu maiori vel
 minori tempore. et hoc est coexistere maiori vel minori
 successio in motu. Quarto dico. quod substantia rei per-
 manētis circumscribendo durationem non mensura-
 tur tempore. quod probatur. quia quoniam aliquid mensurat aliqua
 mensura: ipsum manens idem se habet eandem mensuram
 realem vel per equalentiam. Exemplum quod quiritas aliquid
 mensurata per vlnam. sic quod nec augetur nec minuat
 si primo mensuret per vlnam se mensurabit per vlnam
 vel per eandem realem vel per equalentiam. quia tamen valet
 vna vlna ad mensurandum illam quiritatem sic alia vlna.
 ideo sufficit vna per equalentiam. Sed substantia rei
 permanētis si mensuret tempore potest manere eadem di-
 uersis temporibus. quia potest coexistere maiori tempore et mi-
 nori. et sic mensuraret tempore magno et paruo. et per
 omnes tempus paruum esset idem tempore magno per equalentiam
 vel realem vtrumque est inconueniens. \bar{g} substantia rei perma-
 nētis nullo modo mensurat tempore. si tamen eius duratio
 Si ista sunt multa dubia. Primo videtur quod
 tempus sit distinctum a rebus permanētibus. quia vna species
 distinguit realem ab alia: si tempus est vna species quiri-
 tatis per partem in predicamento dicentem amplius per
 ter hoc locum et tempus. ergo est species distincta a re-
 bus permanētibus. Item v. metaphysice. tempus est

per se quod non per accidens sic album musicum. si non quod
 permanens. \bar{g} successiuum. Item in eodem quanto. paruum
 et magnus: breue et longus sunt passiones quiritatis
 et distinguit tempore. ergo est quiritas. si non permanens
 ergo successiuum. Item tempus est mensura motus. \bar{g}
 est notus motu. sed non ratione negationis in motu
 quia ille sunt ignote et non sunt causa notitie affirma-
 tionis: si magis e contra. nec ratione affirmationis. quia
 ille mensurant tempore. \bar{g} si est ratione alicuius positiui
 quod tempus includit propter illa. Item v. philosophorum habet
 commentatore aliquid attribuitur numero sic presens.
 aliquid sic accidentia. et eodem modo tempore attribuitur ali-
 qua vt accidentia: puta successiuum esse tale cuius vna
 pars preedit. alia sequitur: sed talia non attribuntur
 tempore vt permanens est. \bar{g} vt successiuum. Item videtur
 quod instantas dicat aliquid absolutum distinctum a rebus
 permanētibus. quia instantas raptus transit et non manet
 idem in toto tempore. Aliter enim posset motus esse in eo-
 dem instanti. si res permanens permanet tota eadem in
 toto tempore. \bar{g} instantas est aliud a rebus permanētibus. ex
 quo est res aliquid. quia alias esset fatua quod de in-
 stanti. Item instantas est continuatiuum quiritatis habet
 partem: non permanens. per discurrendo per singulas
 species quiritatis. \bar{g} successiuum et non permanens. \bar{g} est
 aliud a permanētibus. Item secundum philosophum. iii. philosophorum
 nihil est in actu de tempore nisi instantas quod est aliud
 a tempore. quia nec tempus nec pars temporis secundum partem. si tempus
 et pars temporis per te non dunt a rebus permanētibus. \bar{g} cum in-
 stans sit aliud a tempore distinguit realem a rebus per-
 manētibus. Item mutatio subita mensurat in-
 stanti: sicut motus tempore. \bar{g} dunt realem per te a muta-
 tione: sic mensura a mensurato. sed mutatio etiam
 per te non differt a re permanēte. \bar{g} instantas realem dunt
 a re permanēte. quia differt a mutatione. Item nul-
 lus permanens distinguit in preteritum et futurum. si
 instantas distinguit secundum partem. ergo non est res perma-
 nens. Item quod motus distinguit realem a tempore et e con-
 uerso. probatur. quia vna quiritas non e eadem aliter nisi
 presens earum sunt eque secundum quiritatem et proportionem
 vt si a est idem b partes a sunt eiusdem quiritatis et
 proportionis cum partibus b. \bar{g} si tempus et motus sunt
 idem partes motus et temporis sunt eadem et eque modo
 predicto. si est falsum. probatur: quia si motus celi esset
 velocior: intantum quod motus quod nunc est in duabus horis
 fieret in vna hora: tunc omnes partes motus essent
 eadem sicut nunc: et tamen non esset eque partibus temporis:
 quia partes motus nunc per positum fuerit in duabus horis:
 tunc autem si velocior esset motus secundum casum fierent
 in vna hora: et per omnes in medietate temporis. \bar{g} si tempus et
 motus sunt idem: sequitur quod motus quod nunc est eque et
 idem duabus horis: esset tunc eque et idem vni bore.
 et sic pars esset equalis et eadem toti suo: quia tem-
 pus quod est nunc equalis et idem toti motui esset
 equalis et idem parti. quia idem est motus tunc et
 nunc. Item quanto philosophorum ad idem tempus non est

Tertium

Quartum

Quintum

Sextum

Septimum

Octauum

Nonum

Decimum

Undecimum

Dubium quorum est
 tempus.

Dubia
 Primum

Secundum

Duodecimū
 Decimūtertū
 Decimūquartū
 Decimūquintū
 Decimūsexū
 Decimūseptimū
 Decimūoctavū
 Decimūnonū
 Vicesimū
 Vicesimūprimū
 Vicesimūscōm
 Vicesimūtertū
 Vicesimūquartū
 Vicesimūquintū
 Vicesimūsexū

motus s̄ p̄ns motū: 7 est idē apud oēs motus,
 nō aut̄ tps: ḡ nō sunt idē. Itē tps 7 mor? ha-
 bēt p̄p̄tates distinctas: ḡ distigunt. assumptū
 p̄bat: qz mor? dicit̄ veloz 7 tard? tps aut̄ non
 ḡ 7c. Itē q̄to p̄bificoz s̄z cōmentatorē tps
 est accidēs mor?: 7 sequit̄ naturalit̄ motū: s̄ ni-
 hil p̄cedit̄ seip̄m naturalit̄: nec est accidens
 sup̄p̄ius. Itē cōmentator q̄to p̄bificoz sicut
 mor? sequit̄ spaciū: ita tps motū. motus aut̄ 7
 spaciū nō sunt eadē realiter: ḡ nec tps 7 mor?
 Itē cōmētator in eodē sicut spaciū est cā non
 esse mor?: ita motus est cā nō esse tps: s̄ nihil
 est cā nō esse sup̄p̄ius. ḡ. Itē cōmētator ibidē
 tps nō est mor?: s̄ numer? motus. Itē qz tps
 nō sit p̄mus motus p̄bat: qz tunc si essent plu-
 res celi: essent tūc plura tpa. qd̄ h̄z p̄hs p̄ incō-
 uenienti. Itē si sic: tūc non posset esse tps nisi
 esset p̄mus mor?. p̄ns est falsum: qz si oīa corpa
 celestia starēt 7 cessarēt a motu: ad huc posset
 esse mor? inferior. puta in rota figuli. 7 p̄ p̄ns
 esset tps qd̄ apparet verū in tpe ioh̄e qn̄ non
 fuit mor? celi: 7 tunc fuit tps: qz mor? inferior:
 qz tūc pugnabat popul? israel 7 vicebat. Itē
 fm̄ p̄hm̄ q̄to p̄bificoz. tps est passio mor?: s̄
 passio nō est idē realiter cū eo cui? est passio. ḡ
 7c. Itē s̄ h̄ ponit̄: qz tps h̄z esse aliquo modo
 totaliter i aīa: sc̄z accipiēdo tps p̄ motu yma-
 ginato: qz similtas p̄ium repugnat tpi. ergo
 vbi sunt oēs partes tps s̄. ibi nō est tps s̄ tē-
 pus in aīa h̄z oēs partes s̄. ḡ 7c. **Q**uāutē sil-
 tas part̄ ū repugnat tpi: p̄z. qz tps necessario
 h̄z priorē 7 posteriorē. Itē instans qd̄ est cōti-
 nuariū tps p̄teritū cū futuro est extra animā
 ḡ tps est extra aīam. Itē tps est passio entis
 realis: qz est passio motus celestis extra aīam.
 ḡ nō h̄z tm̄ esse in aīa obiective. Itē qz tps in
 aīa nō sit mensura: p̄bat. qz nihil idem uenit
 eti reali 7 rōnis: s̄ mensurare p̄terit motu p̄-
 mo q̄ est extra aīam respectu alioz motuū. er-
 go hoc nō cōpetit̄ existenti in aīa. Itē qz tps
 nō sit numer? nūeratus in motu: p̄bat. qz tūc
 quot sunt nūeri nūerati in motu tot essēt mor-
 tus. 7 p̄ p̄ns tot tpa. Itē q̄to p̄bificoz cōmē-
 tato: essentialē est tpi mēsurare 7 accidentale
 mēsurari: s̄ nūerus nūeratus mēsurat: 7 nō
 mēsurat. cū ḡ in diffinitōne rei ponat̄ illud tm̄
 qd̄ est ei essentialē 7 nō accidentale: sequit̄ qz
 in diffinitōe tps non d̄z poni nūer? nūeratus
 Itē si sic: tūc equaliter linea 7 superficies essēt
 tps sicut mor?: qz ita uenit nūerare partes li-
 nee sicut mor?. s̄ aut̄ falsū est. ḡ 7c. Itē qz mo-
 tus inferior nō sit tps. p̄bat. qz tps est idē vbi
 qz 7 apud oēs: mor? aut̄ inferior: nō. ḡ 7c. Itē
 qz res p̄manētēs q̄tū ad substantiā mēsurant̄
 tpe: p̄bat. qz qd̄libet aliud a deo h̄z mēsurari.

ergo substantia rei p̄manēt h̄z mēsurā: s̄ nō aliā
 q̄ tps. ḡ 7c. p̄ter qd̄ cōmētator dicit̄ q̄to p̄bi-
 ficoz qz tps est mēsurā p̄ accidēs p̄manētium.
Ad p̄mū istoz dico qz iterio p̄bi est qz tps nō
 sit alia res a reb? p̄manētib?. 7 h̄ p̄bat rōnes
 q̄s facit ad p̄bādū tps nō esse. p̄cludunt em̄ qz
 tps nō sit alia res a reb? p̄manētib?. 7 iō illas
 roes nō soluit. Si dicas qz oēs ille soluit̄ p̄ h̄
 qz p̄tes successiuoz h̄nt eē i quodā ordie 7 fieri
 7 fluxu p̄ h̄ qz vna ps succedit alteri: 7 abe p̄ti-
 nuant̄ ad instās. Cōtra. istās nō pōt dare eē
 pri p̄terite 7 future: 7 de p̄nti nihil est: nisi in-
 stās. ḡ nullo mō pōt dare esse. qz nō p̄ti p̄terite
 p̄z: tū qz illd̄ qd̄ nō est ens nō sit ens: qz sibi suc-
 cedit ens. Alr̄ ei negatio cui succedit affirma-
 tio eēt es: tū qz indiuisibile succedēs cuiusq̄ n̄
 dat sibi maiorē ēt̄itatē q̄ si nō succederet: qz i
 nullo ḡne cause: qz nec finalis nec formal̄ nec
 efficiēt. cū ḡ accipiat tps p̄teritū cui nihil suc-
 cedit eēt noens. ḡ eodē mō qn̄ indiuisibile suc-
 cedit est nōens. tū tertio: qz si instās succedēs
 tpi p̄terito imēdiate poss̄z sibi dare ēt̄itatē q̄
 re istās sibi succedēs mediate puta p̄ vnū anū
 nō pōt dare entitatē tpi p̄terito mediate: pu-
 ta istās qd̄ est nūc nō pōt dare entitatē tpi p̄-
 terito qd̄ fuit ante anū. ḡ nō est rōnabilit̄ dcm̄
 qz totū tps p̄teritū h̄z esse p̄ istās p̄ns. Si di-
 cas qz q̄libz ps tps p̄teriti h̄z esse p̄ istās p̄ns
 imēdiate sequis illā partē. Cōtra q̄ rōe istās
 imēdiate sequis daret sibi entitatē eadēz rōne
 instās nō succedens imēdiate: s̄ nihil p̄cedēs
 vel sequens mediate daret sibi nō entitates 7
 p̄ p̄ns p̄teritū tps esset cōpositū ex ente 7 non
 ente. de p̄te tps futura videt̄ manifestū qz in-
 stans nō dat sibi entitatē aliquā cū instās p̄e-
 sens trāseat anteq̄ sit pars futura: ḡ p̄es p̄e-
 rite 7 future rōne instantis p̄ntis nō cōponit̄
 nec faciūt aliqd̄ vnū p̄ se. **D**is vi' is r̄ndeo ad
 p̄hm̄ in p̄dicamētis: qz nō dicit̄ tanq̄ veruz de
 opinione sua: s̄ tanq̄ famosum 7 de opinione
 alioz. 7 iō dicit̄ āplius p̄ter hec locus 7 tps. 7
 q̄to p̄bificoz. vbi ex q̄site definiat̄ d̄ tpe s̄z opi-
 nionem suā. p̄bat qz tps nō est aliqd̄ aliud a re-
 bus p̄manētibus: 7 illas rationes nō soluit:
 qz sunt p̄o eius opinio. Aliter potest dici qz
 nō accipit̄ ibi q̄ritatem stricte p̄ illis q̄ tanta
 sunt in genere q̄ritatis: s̄ large. **U**nde videt̄
 ibi distinguere inter illa q̄ sunt in genere q̄ri-
 tatis p̄ se: 7 inter illa q̄ sunt in genere q̄rita-
 tis p̄ accidēs. large loquendo accipit̄ ibi q̄rita-
 tē p̄ oī eo qd̄ h̄z p̄tes distinctas. 7 sic ēt tps p̄-
 eē q̄ritas. sic etiā fm̄ eū ibidē nūerus pōt esse
 q̄ritas: vt nūerus decē angeloz: qz ille nūer?
 h̄z p̄tes distinctas p̄ q̄s vn? nūer? d̄ maior vel
 minor alio. 7 sic q̄ritas p̄ trāfferri ad substantiā

R
 R̄sō ad p̄mū
 Euasio
 S
 Improbatio
 Euasio
 Impugatio

Ad secundum

Queritur. Respondetur.

Ad tertium

Ad quartum

Ad quintum

Obijatur

Respondetur.

Ad sextum

Ad aliud dico q̄ tēpus dicit̄ q̄tus: sicut motus dicit̄ q̄tus: q̄ includit pres distinctas: 7 includit multas affirmatiōes 7 negatiōes: 7 eodē modo tēpus. s̄ quomō d̄: tēpus magis q̄tū q̄ mutatu cē. R̄ndeo q̄ tēpus 7 mor' necrio includūt mltas pres sine quib' nō p̄nt intelligi. sed mutatu nō includit necrio talē multitudine p̄tuz. Ad aliud dico. q̄ p̄hs. iij. v. 7. vi. metaphisice. distinguit int' passiones 7 accētia iō dicit̄ q̄ magnū 7 puuz nō sunt passiōes q̄ti q̄ includūt distinctionē p̄tū sic facit quātū. sed sunt passiōes t̄pis et motus: q̄ p̄dicatur de eis sc̄do modo dicēdi p se 7 nō p̄mo. 7 ideo passio in p̄posito accipit̄ pro illo qd̄ p̄dicat̄ de alio sc̄do modo dicēdi p se 7 nō p̄mo. 7 nō accipit̄ motus pro aliquo accēte formalit̄ inherēte alicui. 7 sic p̄dicatur magnū 7 puuz de p̄mo motu: q̄ cōnotat̄ aliud q̄ motus: 7 nō sunt accidētia formalit̄ inherētia motui. Ad aliud dico. q̄ tēpus est notius motu sicut mēsurā mēsurato: nō t̄m rōe negatiōis: neq̄ p̄tise rōe affirmatiōis: s̄ rōe vt̄rorūq̄. q̄ p̄mus mor' q̄ est tēpus vno mō acceptū est notior q̄tū ad eius affirmatiōes 7 negatiōes q̄ aliq̄s motus inferior: q̄tus ad affirmatiōes 7 negatiōes. Et hec est distinctio realis int' mēsurā 7 mēsuratū q̄ affirmatiōes 7 negatiōes mēsure distigunt̄ ab affirmatiōib' 7 negatiōib' mēsurati. Ad aliud dico. q̄ cōmētator accipit̄ accētia equoquenā vno mō accipit̄ accētia p aliquo accēte formalit̄ inherēte alicui. Alio mō pro aliquo p̄dicat̄ de aliquo sc̄do mō dicēdi p se. P̄mo mō tēpus nō habet accētia: sed t̄m sc̄do mō p̄dicat̄. Probat̄ istud p̄ exēplū suū de nūeris. q̄ si nūerus nihil aliud sit a rebus nūeratis. tūc nō habet accētia alia sibi realit̄ inherētia. vt distiguitur a reb' nūeratis. t̄m sibi cōpetūt aliqua p̄dicabilia sc̄do mō dicēdi p se. et h̄ vt ē nūerus p̄pe q̄ nō pueniūt alicui p̄tū eius. Si dicas q̄ subiectū habēs passiones est p se in genere. 7 sicut passiōes sunt p se in genere. Dico q̄ h̄ est s̄m rā de subiecto q̄ de passiōe sic accepta. Et distiguit̄ r̄terius q̄ idē p̄tū esse subiectū vni' passiōis 7 passio alteri' subiecti: sic est de tpe 7 q̄titate p̄tinua 7 multis alijs. Ad aliud de instāti dico. q̄ instās nō dicit̄ aliqd̄ absolutū distinctū a reb' p̄manētib'. q̄ si sic de' nō posset p̄seruare aliquē effectū p aliqd̄ t̄pis nō corrupendo in finita absoluta qd̄ videt̄ incōueniēs. Dico tūc q̄ instās q̄tū ad qd̄ rei nō significat̄ aliud nisi pres forme successiue: acq̄sitas p motū. quarū vna āte aliā acq̄rit̄ i infinitū sic p̄us dictū est de motu. Et si sit aliq̄ ps forme acq̄sita p motū. tūc q̄libz ps acq̄reda post istā prez ē instās ita q̄ instās nihil aliud est realit̄ nisi q̄libet ps

forme cū sua negatiōe. 7 sicut post istā formas acq̄sita nō est dare primā p̄tē nec primā negatiōem expellendā: ita nec est dare primū istās post instās modo p̄sens. 7 sicut nō est dare aliquid quā partē imediate sequentē istā partē imediate acq̄sita: ita nō est dare aliqd̄ instās imediate seq̄ns in stans p̄ns. q̄ q̄cunq̄ ps def ad huc ante illā fuit alia 7 alia pars in infinitum. Quantū ḡ ad qd̄ rei nō siḡt instans nisi affirmatiōes 7 negatiōes intrinsecas motui: ita q̄ vni' instās siḡt vni' affirmatiōem 7 aliu' ē negatiōem sibi oppositā: 7 sic deinceps. 7 sic in quo libet motu sunt infinite affirmatiōes 7 negatiōes. 7 in quolibet tpe qd̄ est idē cū illo motu sunt infinita instātia. Sed q̄tū ad qd̄ nois significat̄ 7 cōnotat̄ affirmatiōes 7 negatiōes extrinsecas motui: sc̄z extrema p̄dictiōis extrinsece. Instās ḡ q̄tū ad qd̄ nois significat̄ affirmatiōes 7 negatiōes i motu 7 cōnotat̄ coexistētia illarū partū cū vna p̄tē p̄dictiōis extrinsece: ita q̄ nō cuz alia. puta si sint aliq̄ p̄dictiōia extrinseca sibi successiua. verbi gr̄a: a sedet a nō sedet. 7 q̄ sit ps forme aliq̄ acq̄sita p motū: tūc pars illa acq̄renda post illā partē acq̄sita cuz sua negatiōe d̄z coexistere vni' parti illi' p̄dictiōis a sedet 7 c. ita q̄ nō alteri. nō sic q̄ tā affirmatiō illi' partē acq̄rende q̄ sua negatiō coexistant vni' p̄tē p̄dictiōis extrinsece: q̄ hoc est impossibile q̄ tunc p̄dictiōia essent s̄m in eodē instanti: s̄ q̄ negatiō illius partis coexistat cum p̄ma parte illi' p̄dictiōis extrinsece: ita q̄ nō p̄t̄ coexistere sc̄de parti: 7 affirmatiō istius partē acq̄rende ita coexistit sc̄de parti cōtradictiōis extrinsece a nō sedet q̄ nō p̄t̄ coexistere p̄tē p̄me. 7 iō tā affirmatiō q̄ negatiō ita coexistūt vni' p̄tē p̄dictiōis q̄ nō alteri. 7 si affirmatiō vel negatiō ist' p̄tis acq̄redē coexistere vt̄ris q̄ parti p̄dictiōis extrinsece: tūc nō esset motus ibi. sicut p̄us patuit in q̄stione de motu. 7 si nō sit mor' tūc non esset t̄pis qd̄ est idē cū illo motu. 7 p̄ p̄ns nec instās. Nec p̄t̄ dici q̄ instās t̄m affirmatiōem in motu significet 7 nō negatiōem sibi oppositā q̄tū ad quid rei. q̄ tūc sequeret̄ q̄ oia instanti' a alicui' t̄pis q̄tū ad totū qd̄ rei simul maneret 7 essent idē instās nūc s̄m quid rei qd̄ fuit in principio mundi hoc est falsum. ḡ 7 c. p̄na p̄batur. q̄ q̄libet pars p̄t̄tinua in motu acq̄sitiuo vbi partes s̄m manent nō manet cū illa parte p̄dictiōis extrinsece: cū qua manet sua negatiō p̄pter p̄dictiōis inclusam. t̄m p̄t̄ post esse suū acq̄sitiū manere cū infinitis extremis cōtradictiōnū succedentiū sibi p̄tinue: 7 sicut p̄t̄ vna affirmatiō manere ita alia. 7 per p̄sequēs instātia in quocūq̄ motu acq̄sitiuo possunt s̄m manere. ergo ad hoc q̄

DD

EE

saluemus q̄ instās nō maneat sed raptim trās
eat: oportet q̄ dicat q̄tum ad quid rei tam af-
firmatiōes motus q̄ negatiōes. Dico ergo ad
primū. q̄ instās nihil aliud positiuū dicit are-
bus pmanētibz q̄ruz ad qd rei. sed bene dic
negatiōes vltra res pmanētes. sed q̄ru ad qd
nois cōnotat affirmatiōes ⁊ negatiōes extrin-
secas motui vel tpi. ⁊ cōnotat coexistētiā pris
forme ita cū vna pte dicitōis q̄ nō cū alia mō
p̄dicto. ⁊ pp̄ tale cōnotatiōe p̄nt multa ve-
rificari de instāti: q̄ nō p̄nt verificari de re per
manēte. Et illud est ḡnāliter verū q̄n qd nois
alicui⁹ exprimit multa: q̄ nō exprimit qd rei. nō
q̄n qd nois alicui⁹ exprimit m̄tra q̄ nō exprimit
qd rei m̄tra p̄nt verificari de tali re rōe qd nois
q̄ nō p̄nt verificari rōe qd rei. sic est i pposito.
ḡ rē. Alio mō dici p̄t q̄ instās significat p̄te
forme acq̄s. te p motū: et nihil plus q̄ru ad qd
rei. ⁊ cōnotat coexistētiā eius cū vna pte cō-
tradictiōis sic q̄ nō cū altera. ⁊ h̄ loquēdo ge-
neralit̄ de quacūq̄ dicitōe siue intrinseca mot-
tui siue extrinseca. Et si illud ḡnāliter intelli-
gat: tūc nec tps nec instās est in motu augmē-
tatiōis nec alteratiōis. nec vbiq̄q̄ sunt tm̄
motus acq̄sitiui. q̄a i illis ps acq̄sita manet. ⁊
p̄t manere cū quibuscūq̄ dicitōis tā intri-
secis motui q̄ extrinsecis. excepto suo solo cō-
tradictorio. q̄: cuz suo dicitorio nō p̄t manere
sed tūc tm̄ motus localis p̄t dici tps. q̄: in eo
solo p̄t esse instās: siue ponat vbi acq̄sitiuū p
motū localē: siue tm̄ loc⁹ sp̄ mobile qd mouet
localit̄ manet sub illo positiuo acq̄sitiuo cū co-
existētiā vnius pris cōtradictiōis tm̄: siue sint
dicitōia intrinseca motui: siue extrinseca. dū
modo sibi cōtinue succedāt. Si em̄ mobile qd
mouet localit̄ maneat sub aliquo vbi definia-
to vel aliquo loco. ita q̄ coexistat vtriq̄z p̄ti cō-
tradictiōis sub illo vbi vel loco: tūc nō mouet
sed q̄scit. ita q̄ fm̄ istā viā instās nihil est nisi
illud positiuū qd acq̄rit p motū localē siue
sit vbi siue ps spacij: qd tm̄ sic coexistit vni p̄ti
p̄tradictiōis q̄ nō alteri. ⁊ alit̄ nō dicit instās
q̄: hoc nomē instās vel cōceptus cōnotat alte-
rā p̄te cuiuscūq̄ cōtradictiōis cū negatiōe al-
teri⁹ pris. q̄: cōnotat coexistētiā cū vna pte sic
q̄ nō cū alia. Et hoc est verū si ponat mot⁹ lo-
calis simul acq̄sitiuus ⁊ depditiu⁹ sic. s. q̄ vnu
vbi vel vnus locus acq̄ritur. alius depditur
Si aut̄ ponat motus localis tm̄ acq̄sitiuus p
potentiā diuinā. s. si deus faceret corpus reti-
nere primū vbi q̄n acq̄rit scdm̄: ⁊ sic deinceps
tūc instās significat p̄te forme p motū acq̄siti-
uū cū coexistētiā vnius pris dicitōis. ita q̄ cū alia
siue plurib⁹ p̄tibz. ⁊ sic est in motu augmēta-
tiōis ⁊ alteratiōis vbi sunt tm̄ motus acq̄-

sitiui. ⁊ tūc p̄nt fm̄ istā viā poni tres sp̄s. scz
motus augmētatiōis ⁊ alteratiōis ⁊ instās
in illis motibus. sicut ⁊ in alijs. Sed alia viā
apparet melior ponendo q̄ nō est instans nisi
vbi est motus acq̄sitiuus ⁊ depditiuus: ita q̄
semp sic vnu acq̄rit aliud depditur: q̄: fm̄ il-
lā viā meli⁹ saluat q̄ instans rapti trāsit q̄ tā-
tū coexistit vni parti cōtradictiōis: ita q̄ non
aliq̄. Ad septimū dicit q̄ instans est cōtinua-
tiuu: vt iā dcm̄ est: s. p hoc nō p̄cludit q̄ realit̄
differat a pmanētibz. Ad aliud dico q̄ in-
stans dicit̄ indiuisibile: q̄: tm̄ coexistit vni par-
ti p̄tradictiōis ⁊ nō alteri: s. quando alteri tūc
nō est instās: s. illud qd est instans est diuisibi-
le in infinitū ex quo acq̄rit p motū: ⁊ si esset
indiuisibile ⁊ cōtinuatiuu duarū p̄tiū tpi. ex h̄
nō sequit̄ q̄ differt a partib⁹ p̄tinuatiuis. Exē-
plū ex hoc q̄ punctus cōtinuat duas partes
linee: nō sequit̄ q̄ p̄ctus differt a linea: q̄: tūc
posset p̄bari q̄ linea cōponeret ex p̄ctis: ⁊ eo-
dē modo in pposito si instans dicat aliud a p-
tib⁹ motus ⁊ tpi posset p̄bari q̄ tps cōpone-
retur ex instātib⁹. Dico tm̄ q̄ instās nō p̄tinu-
at pp̄ie partes tpi: q̄: illa q̄ nihil sunt nō pos-
sunt p aliquo ens cōtinuari. dicit̄ tm̄ a p̄bo cōti-
nuare partes tpi: q̄: illud qd immediate prece-
dit instās p̄ns coexistebat multis extremis d̄-
dictiōis: s. instans p̄ns tm̄ coexistit vni p̄ti cō-
tradictiōis: ita q̄ nō aliq̄ ⁊ nō est alia continua-
tiōi vbi. Ad aliud dico q̄ mutatio subita non
mensurat̄ instanti: ⁊ si differret a partibus mo-
tus ⁊ tpi: q̄: mutatio subita est indiuisibilis:
⁊ nullū tale mensurat̄: q̄: mēsurā certificat de
q̄ritate mēsurati: ⁊ id si mēsuratū nō sit quā-
tū nō mēsuratur: tm̄ bene p̄t aliq̄s certificari
de p̄fectōe alicui⁹ indiuisibilis p accessum ⁊ re-
cessū ad aliq̄d indiuisibile. ⁊ si tūc ex cognitōe
vni⁹ indiuisibilis ⁊ alioz duoz quoz vtrunq̄
accedit ad illd̄ indiuisibile p̄t cognosci q̄ vnu
indiuisibile accedēs sit p̄fecti⁹ alio: ⁊ tunc illd̄
indiuisibile p cui⁹ cognitōem p̄ncipaliter scit̄
hoc p̄t dici mēsurā p̄fectiōis respectu alioz.
Et id si ex cognitōe instātis ⁊ aliarū duarum
mutationū p̄t sciri q̄ vna mutatio est p̄fecti-
ctio: alia: tunc primū instans dicit̄ mēsurā p
fectionis respectu illarū mutationū ⁊ alit̄ nō.
⁊ eodē modo de deo si ex cognitōe dei intuiti-
ua ⁊ cognitione aliarū rerū: nō ex sola cogni-
tione dei: q̄: mēsurā ⁊ mēsuratū necessario
p̄ius cognoscunt̄ fm̄ suas essentias q̄ fm̄ qd
sunt mēsurē. Nec sufficit ad cognoscendum
quantitatē mēsurati solū cognoscere mē-
suram. Si in quā ex tali cognitōe potest cog-
noscī q̄ vna creatura est p̄fectio: alia: tunc
deus est mēsurā creature, mēsurā inquam

Ad septimum

Ad octauum

Ad nonum

Ad nonum

RR

perfectiois et aliter nullo modo debet concedi mensura creaturarum: nisi per eius cognitionem intuitivam et aliarum creaturarum posset cognosci una creatura esse perfectior: quia una plus accedit ad perfectionem dei quam alia. et isto modo dicitur verum quod dicitur quod albedo in genere colorum est mensura aliorum mensura in qua perfectiois: quia cognita albedine rubedine et nigredine potest aliquis scire quod rubedo est perfectior: color nigredine. aut e converso: quia plus accedit ad perfectionem albedinis quam nigredo. et eodem modo est de instans et mutatio si per cognitionem in status et duarum mutationum posset quis cognoscere quod una mutatio est perfectior alia: quia plus accedit ad perfectionem instans: tunc instans potest dici mensura perfectiois respectu aliarum mutationum et aliter non. Et aliter potest dici quod instans est mensura mutatiois: non quia dicit aliquam rem absolutam super ipsam et res permanentes: sed quia mutatio proprie dicitur ut signat rem notando negationem immediate precedere coexistit uni parti perfectionis: ita quod non aliter nec duabus. Ad aliud dico quod instans dicitur distinguere inter preteritum et futurum. non quia distinguit a rebus permanentibus et impermanentibus: pura ubi presentis distinguit iter unam partem et aliam non est presentis alius a partibus lineis: sed propter hoc dicitur distinguere et copulare: quia medio modo se habet inter preteritum et futurum. et hoc quod illud est preteritum quod coexistebat multis extremis perfectionum: et tunc non coexistit futurum autem est quod coexistit aliquibus perfectionibus et modo non coexistit: sed instans presentis sic modo coexistit uni parti perfectionis et presentis non coexistebat illi nec alicui alteri. et ideo dicitur distinguere et copulare.

Ad aliud dico quod partes temporis et motus: ut motus est tempus sunt eadem siue sit motus velox siue tardus: quia eadem affirmaciones et negaciones sunt de essentia motus siue sit tardus: siue velocior: si ille motus non habet rationem temporis respectu sui: sicut nec aliter quis motus respectu alteri. et aliter motus vel realis vel ymaginativus habet rationem temporis respectu illius motus: respectu cuius est velocitas vel tarditas. et tunc dico quod si sit motus tardus: primo: et postea fiat velocior: in duplo: tunc velocior fit in duplo minoris tempore quam tardus: quia motus alius dicitur distinctus ab isto motu veloci et tardo modo predicto qui regularis est et uniformis est tempus et mensura respectu primi motus. et quia motus iste cuius una medietas est tardus: et alia velocior: in duplo quo ad partem motus tardiores coexistit maiori successioni in duplo motus uniformis. et quo ad partem motus velociore coexistit minori successioni in duplo motus uniformis. ideo pars velocior motus fit in duplo minoris tempore quam tardior. Et ex hoc non sequitur quod pars sit equalis toti: quia pars illa motus uniformis quam mensurat tempus partem motus velociore est

minor quam ipsa tota successio: etiam quam alia pars successiois eiusdem mensurantis partem motus tardiore. et per consequens nec pars temporis mensurantis predictum motum est eadem toti nec equalis toti. Si dicas quod si motus primo mensuret aliquem motum uniformem inferiori puta motum solis per unum diem vel per unam revolutionem si fiat alia revolutio vel motus in duplo velocior: non mensurabit nisi medietatem alterius motus uniformis. et quod est velocior prima revolutione in duplo: et tamen affirmaciones et negaciones que sunt in secunda revolutione fuerunt in prima et tamen prima revolutio fuit tempus duplici respectu secunde revolutionis: et per consequens idem est duplici ad se respectu sui ipsius. Ad illud dico quod tempus accipitur dupliciter vel per motum ymaginatum quod tantum habet esse obiective in anima vel pro motu reali. primo modo accipiendo sic est tempus idem apud omnes per equivaletiam: quia eodem modo mensurare ego alios motus per conceptum tuum. si esset in me sicut mensuro per conceptum meum: et tu e converso per meum sicut per tuum si accipit secundo modo aut igitur pro motu primo velocissimo et regularissimo aut pro motu inferiori. primo modo est idem tempus apud omnes: quia omnes possunt per illum motum mensurare alios motus inferiores tanquam per mensuram. secundo modo accipiendo motum sic non est idem apud omnes realiter licet forte sit idem equivalenter. Contra commentatores quarto philosophorum dicit quod non possumus percipere tempus nisi percipiendo motum primum. ergo non possumus mensurare per alium motum. Respondeo secundum philosophum et commentatores quarto philosophorum motus primus est velocissimus et regularissimus ita quod secundum eum impossibile est dare motum velociorem et regulariorem. et ideo ymaginando aliquem uniformem et velocissimum habeo quendam conceptum motus qui soli primo motui convenit. et ideo secundum istam viam ille motus ymaginatus solus est communis primo motui: et ideo quantumcumque fingit sic conceptus motus: percipit motum primum: quia ille conceptus in nullo alio salvatur. Et ideo ymaginando illum conceptum percipit primum motus in communi. Unde theologus habent dicere quod deus potest facere alium motum ita regularem et uniformem sicut est primus motus iam factus et forte motum velociorem licet non forte magis uniformem. et si sic esset in mensurando motus realis per motum in anima non plus percipit primum motus iam factus quam alius factus a deo de novo: quia motus ymaginatus equaliter salvaretur in utroque. ideo dico quod tempus ut est motus in anima est idem apud omnes per equivalenter modo supradicto. et hoc sufficit ad intentionem philosophi. Ad aliud dico quod accipiendo tempus secundum quod minus inquiritur dicit mensuram: sic tempus non est

Instatur

Respondetur.

Replicatur

Respondetur

Ad iii.

22

Ad ad.
Ad decimum.

Ad xi.

velox vel tardu: q: mēsurā abstrahit a veloci & tardo. & h̄ loq̄ndo de tpe in aia vel in re extra: quia mor? i aia q̄tū est tps regularis est & vni formis. vñ q: velocitas & tarditas impediunt ratōem mēsurandi: q: de rōne mēsure duratio nis ē q̄ sit vni formis & regularis: iō velocitas & tarditas nō pueniūt motui vt h̄z rōem tps q: vt sic h̄z rōem mēsure. tñ accipiēdo tps h̄z qd̄ rei: sic est oīno idēz cū motu. & sic bene pōt pcedi q̄ tps sit velox & tardū sicut motus: q̄a ista cōpētūt sibi in quātū h̄z partes sibi h̄mūcē succedentes. Ad aliā auctoritatē & p̄similes q̄ dicūt tps esse passiōē & accidēs mor? dicēs dū q̄ accipiūt passiōē & accidēs nō p aliquo accidēte de ḡnē accidentis formaliter inherēte motui vel mobili: s̄ p aliquo predicato vel cōceptu p̄dicabili de motu in sc̄do mō dicēdi p se nō in p̄mo mō. & h̄ est generaliter verū q̄n p̄dicatū cōnotat aliqd̄ qd̄ nō cōnotat subiectū. & sic tps est passio & accidēs mor?: q: tps vltra motū cōnotat aliqd̄ qd̄ nō est de essentia motus. Et iō rōne cōnotati p̄dicat de motu sc̄do mō dicēdi p se: nō primo modo. Hoc mō crea: tiuū dicūt passio dei: nō q̄ sit aliqd̄ accidēs for maliter inherēs deo: s̄ q: cōnotat aliqd̄ qd̄ nō est de essentia dei. Et ita in talibus dicūt sub: iectū p̄cedere p̄dicatū sicut pars totū: q: p̄di catū signū: icat totū qd̄ subiectū & plus: & ideo nō pōt intelligi sine subiecto. Et sic dicunt ac cidere & sequi ad talia. Ad aliud dico q̄ motus nō sequit̄ q̄ritatē spacij: ita q̄ sit aliqd̄ ac cidēs inherēs q̄ritati spacij: sed q: ē ip̄z vbi qd̄ successiue acquirūt supra q̄ritatē spacij cū nes garōib? illoz vbi: & h̄ ponendo talē respectū: s̄ nō ponendo respectū vbi: q: tunc est ip̄amet q̄ritas spacij cū negatōib? partū spacij: & h̄ q̄tū ad suū significatū totale: sicut p̄us dictū est. ita nec tps sequit̄ motū sicut aliqd̄ sibi in: herens: s̄ sicut aliqd̄ qd̄ vltra motū connotat rōem mēsure q̄tū ad suū significatū totale. Et iō sequit̄ sicut aliqd̄ p̄dicat de eo sc̄do mō dicēdi p se: & non p̄mo mō. sicut motus suppo sito q̄ significet partes spacij cū negatōibus

Ad aliud dico q̄ siue accipiat tps p̄o motu in aia siue p re extra: semp est vñ & idem per equivalentiā: licet sint plura realiter & forma liter: q: tantū valet vñ quantū oia: & si essent plures celi ad huc idem tps esset p̄equivalen: tiā: & ita possēs mēsurare p̄vñ illoz si essent mihi noti sicut p̄oīs: s̄ tunc essent plura tpa realiter & formaliter. & sic intelligit p̄hs. Ad aliud dico q̄ si nullus p̄nus motus esset non esset tps qd̄ idem esset cū motu reali mēsurās alios motus inferiores. & sic intelligūt docto: res tps non esse post iudiciū: s̄ tñ bene potest

esse motus in aia mēsurās alios motus v̄l cēt stentes actu vel possibiles esse. & sic iusserēt p̄pus iōsue si oia corpora celestia sterissent sicut stetit sol ad huc p̄ motū ymaginatū posset q̄s mēsurare motus inferiores. & hoc modo bea: ti mēsurabūt post iudiciū penas dānatoz h̄z maḡ & minus p̄ motū ymaginatū. Ad aliud quo tps est passio motus patuit p̄us. Dico tñ q̄ aliter bec est vera tps est motus realiter vel idē cū motu: & aliter bec tps est passio motus: sicut bec aliter est vera albū est fortis & aliter bec. albū est passio fortis. nā primo modo tam tēpus q̄ albū habet suppositōem personalem quia tēpus tūc supponit p̄ motū & albū p̄ for: te sicut hic. albū potest esse nigrū tā subiectūz q̄ p̄dicatū supponit p̄sonaliter pura p̄ sub: iecto qd̄ potest vtrūq̄ recipere. & sic subiectūz & p̄dicatū in omnibus significāt idē oīo hinc inde. nec distigunt realiter nec formaliter: q̄a aliter nunq̄ essent ille p̄positōēs vere: & ideo in talibus semp p̄dicat idē de se: sed q̄n dico tēpus est passio motus. albū ē passio fortis tbi vtrūq̄ vel habet suppositōem simplicē v̄l ma teriale. primo modo supponit p̄ cōceptu. sc̄do modo p̄ voce q̄ vox & cōcept? significāt vnuz p̄ncipaliter & cōnotat aliud. Et ratione con notati possunt p̄dicari sc̄do mō per se. & for: te quādo dico albū est passio fortis: ly albū po test habere suppositōēs significatiuā. & sic est vera. & tunc supponit p̄ albedine q̄ est passio fortis: sed s̄m istā suppositōēs bec est falsa. for tes est albus sicut bec fortis est albedo. Et est norandū q̄ in accidentibus termin? cōcept? potest habere quadruplicē suppositōem: sc̄l:z p̄sonalē simplicē materialē & significatiuam. Exemplū de albo. primo mō supponit p̄ sub: iecto. sc̄do modo p̄ cōceptu. tertio mō p̄ voce & quarto mō p̄ suo significato: sed in terminis substārialibus suppositio p̄sonalis & significa tiua sunt eedē: q: idē est in illis significatū qd̄ etiā est suppositū exemplū de boie. Ad aliud dico q: repugnat tēpori habere partes simul in respectu extra: sed q̄tū ad partes simul itel lectas & app̄bēlas s̄ nō repugnat: imo est nes cessariū ad h̄ q̄ aliquis mēsurat p̄ partes tēporis. q: mēsurā est notior mēsurato: alit̄ nō duce ret in ei? cognitōem. & iō tps h̄z tñ partes s̄l obiectiue i aia & nō subiectiue i re extra. Ad aliud dico q̄ instans eodē modo habet esse in aia vel in re extra sicut tps & motus. Ad aliud dico q̄ passio realis pōt accipi duplicif. vno mō p̄ accidēte formalit̄ inherēte alicui. alio mō p̄ p̄dicabili qd̄ suppoit̄ p re. p̄io mō tps i aia nō ē passio realis. sc̄do mō ē passio realis vt p̄z p̄ p̄dca. Et sic p̄z ē q̄ aliqd̄ pōt dici vniuoce

Ad. xvij.

uu

Ad. xvij.

Ad. xxi.

Ad. xxi.

Ad. xvij.

Ad. xvij.

Ad. xvij.

Ad. xxi.

Libri

Secundi

de ente in aia ⁊ extra. Quia ita possum⁹ p qua-
 titate in aia mesurare sicut p quantitate extra.
 ⁊ sicut p motu. ⁊ lz aliqd dicat vniuoce de ente
 in aia ⁊ extra: no tn pmo mo dicedi p se: s scdo
 modo sicut risibile. ita pdicat vniuoce de oib⁹
 hoibus sicut homo. no tn pmo modo dicedi p
 se: s scdo mo. sic est in pposito de motu in aia
 ⁊ extra: qz mesurare sic vtriqz uenit vniuoce.
 tn in scdo mo dicedi p se. ⁊ h ppter conotatu
 p mesura sicut ptez ex dictis. s vniuoce sic acce-
 ptu accipit large p aliquo pdicato qd no va-
 riat in plurib⁹: lz ille no fit de rone formali co-
 ru de qb⁹ pdicat. Ad aliud dico q accipie-
 do tps p numero numerato in quocunqz motu
 locali: sic sunt tot tpa quot mor⁹: tn accipiedo
 tps sicut accipit pbs p numero quo nueram⁹
 ⁊ mesuram oes alios mor⁹. h pot esse duplici-
 tel p pmo motu velocissimo celi: ⁊ isto modo
 est vnu tps numero oim⁹: qz oes possunt p illuz
 motu mesurare oms alios mor⁹. Alio mo pot
 accipi p motu in aia. ⁊ sic est vnu tps p equa-
 lentia mo pdicto. Ad aliud dico q lz nume-
 rus nuerat⁹ mesuret p partes suas siue p suas
 vnitates: sicut ptez ex dictis: tn pot esse mensu-
 ra alioz motuu. Ad aliud dico q lz in qritate
 continua sit nuer⁹ numerat⁹: tn alio mo q in
 motu ⁊ tpe: qz in qritate continua sic est numer⁹
 numerat⁹ q pres numerate faciut vnu p se: s
 partes mor⁹ ⁊ tps no. qz coponunt ex affirma-
 tionib⁹ ⁊ negatōib⁹ q no faciut p se vnu. Ad
 aliud negat mior. Ad aliud dico q no qlibet
 res mesurat tpe vel instati: s solu q bz duratio
 ne: ⁊ ad huc res pmanens no mesurat nisi qrituz
 ad sua duratōem. verbi gra: substatia ageli vel
 fortis no mesurat: s tm duratio ageli vel for-
 tis. ⁊ id qz mutatio no bz pprie duratōem: id
 no mensurat. Ad primu pncipale dicit q il-
 lud tps cur⁹ pres no sunt sil no est aliqd vnu
 p se in gne: ⁊ id nec mor⁹ nec tps sunt p se i ali-
 quo gne: qz vtruzqz qritu ad qd rei includit affir-
 matōes ⁊ negatōes: qz no sunt sil nec esse pos-
 sunt ppter pdictōem nec faciut p se vnum. tn
 qritu ad illud qd positiuu est i tpe possunt par-
 tes eius esse sil ⁊ facere p se vnu in gne. Ad
 aliud dico q instas pot manere qritu ad qd rei
 ⁊ multa imo infinita sil: qz si de⁹ faceret solum
 motu alteratōis q esset solu acqritiu⁹: tuc illi⁹
 forme o es pres maneret: s instatia in illo mo-
 tu ponedo ibi instatia no sunt realiter nisi par-
 tes forme: lz conotarēt aliud sicut pbs dcm est
 ⁊ id lz no posset manere qritu ad suu significa-
 tu totale: qz affirmatio ⁊ negatio q sunt ei⁹ par-
 tes no possunt sil manere: tn qritu ad illud qd e
 positiuuz in suo significato pot manere: tn in-
 stans in motu locali nihil manet de facto nec

quatu ad qd nois: nec quatu ad qd rei. qz sicut
 mobile semp acqrit vnu vbi ita deperit aliud. tn
 de porētia dei absoluta posset manere i motu
 locali sicut in alio motu. De istis quere supra.
 Ad cofirmatōem dico q instans nec corrum-
 pit in se nec in alio: qz nihil pprie corrupit ni-
 si qd bz duratōem. instans no bz duratōem. er-
 go ⁊ c. s pprie desinit esse: qz nucest ⁊ post no
 erit. Ad aliud dico q esse tps qritu ad qd no-
 minis coplet p aiam: qz in diffinitōe ei⁹ indiz-
 cante qd nois ponit actus aie vel accipit ibi
 tps p motu in aia. 2 Questio. xiiij.

Utrum tempus sit me-
 sura angelorum. Dico q quadruplex
 est mesura: extensionis: multitudinis
 duratōis ⁊ pfectōis. Extensionis in prinuis sic
 vna pāni. multitudinis sicut vnitatis nueri. du-
 ratōis: sicut tps mesurat motu. pfectōis: sicut
 de⁹ respectu creaturarū: ⁊ albedo respectu co-
 loz. ⁊ h si p qritōez dei intuitiua ⁊ creatura-
 rū pot cognosci que creatura est pfectior: ⁊ q i
 pfectior p h q vna magis ad deū accedit q a-
 lia. ⁊ alio mo no pot dici mesura sicut dcm est
 prius. ⁊ eode mo est de albedine respectu alioz
 rū coloz. ⁊ d: mesura pfectōis si p ei⁹ cognitō
 ne intuitiua: p cognitōez alioz coloz pot qz
 cognoscere q vnus color sit pfectior alio: puta
 rubedo nigredine p hoc q vnus plus accedit
 ad pfectōem albedinis q alius. Scdo dico
 q eui no pot poni in agelo mesuras duratōez
 angeli: qz sic aut esset in genere substatie aut
 accidētis. no in gne substatie: qz tunc vel esset
 angelus vl ps angeli. no angelus: qz nihil est
 mesura suū prius. nec pars: qz tunc angelus co-
 poneret ex duab⁹ substatijs: nec in gne accidē-
 tis: qz nec est absolutu nec respectiuu. no abso-
 lutu: qz agel⁹ pot creari ⁊ pseruari sine oi alio
 absoluto. g pot sic durare. ⁊ per qns tale acci-
 des no e mesura duratōis ei⁹. Cofirmat: qz de
 rone mesure est q sit notior mesurato: s nullu
 accidēs absolutu mesurans angelu est notius
 substatia angeli. g ⁊ c. Et p istud ptez q nullus
 respect⁹ pot dici eui mesuras duratōez ange-
 li: qz est immotior angelo. Itē nec deus nec a-
 gelus pot dici mesura duratōis alteri⁹ angeli
 qz illud p qd no pot cognosci q duratio ange-
 li est maior vel minor illud no est mesura alicu-
 ius: s p deū vel angeli no pot cognosci q dura-
 tio angeli est longior vel breuior: sicut ptez de se
 g ⁊ c. Itē p nihil qd equaliter respicit maiorez
 duratōem ⁊ minorez pot cognosci maior vl mi-
 nor duratio alicuius: s deus ⁊ angelus qcumqz
 sunt: h mo: qz eqliter respiciut angelu plus du-
 rantē ⁊ minus. g ⁊ c. Dis visis dico ad qstio:

Ad. xxij.

Ad. xxij.

Ad. xxij.

Ad. xxv. AAA
Ad. xxvi.

BBB
Ad argumenta
pncipalia.

CCC
Ad scdm

Ad cofirmatōez

DDD
Ad tertium

A
Questio XIII
Responso prima

B
Dicit scdm

E

D
Responso ad qstio
nem.

ne q tps est mēsurā duratiōis āgeloz sicut est mēsurā mor? pbat: qz illud qd nō hz duratō nē maiorē vel minorē: nisi qz coexistit maiorē vel minorē successioni i actu vel i potētia: illd mēsurat tpe: s duratio āgeli est hmōi. g. rē. maior p r: 7 minor pbat: qz āgelus dī magj vel min? durare: qz coexistit maiorē vel minorē tpi v l ex natura sui vel pfectōe. si def p mū habet ppositū. si se d m tūc sequit q qto angelus esset pfectior: tāto debere illi duratio: maior. 7 p pns si de? mō crearet vnū angelū pfectiorē oī alio āgelo iā creato q plus durasset q vn? alius in principio mūdi creat? qd est manifeste falsum. Itē oē cui cōpetit breue vel lōgū mēsuratur tpe: qz ille sunt passiones tpi: s duratio angelī est hmōi: qz alia ē breuior: alia est diuturnior. Itē duratio substātie corruptibilis mēsurat tpe: qz coexistit maiorē vel minorē tpi actu v l potētia. g. eodē mō duratio angelī mēsurat tpe. ppter eandē rōnem. oīa p r: qz non est maior ratio de vno q de alio. Si dicas q substātia generabilis 7 corruptibilis depēdet a tpe: quia causat a motu celi: s substātia celi nō. Cōtra si celū staret 7 oīa corpa celestia i directo aspectu 7 debita approximatione ad ista inferiora ad huc virtute celi nō moti pduceret oīs substātia corruptibilis q mō pducit mediāte motu. h p r: qz mot? nihil facit nisi q appropinat agēs passio. vñ ppter maiorē approximationem solis in estate q in hyeme aliq pducunt i estate 7 nō in hyeme. 7 iō qcquid pducit a corpe celesti: scz a celo mediāte motu pducere sine motu si celū esset debito mō istis inferioribus appropinatū. Si dicas q duratio substātie corruptibilis mēsurat instāti 7 nō tpe. Cōtra. maioritas 7 minoritas nō sunt in mēsurato nisi qz sunt in mēsurā: s vna substātia corruptibilis dicit magj durare 7 alia minus. g. ista reperiunt in mēsurā substātie: s ista non cōpetit instāti s tpi. g. rē. Itē mēsurā est pfectior mēsurato: s instās nō est pfecti? substātia corruptibilis. g. rē. Sic ergo dico q in āgelis nō est mēsurā extēnsionis: qz in eis nō est qritas molis q talī mēsurā mēsurat nec pfectōis: ita q āgelus vn? sit mēsurā pfectōis alioz āgeloz: s sic pōt dici de? mēsurā pfectōis oīm āgeloz si p cognitōem dei 7 creaturarū pōt cognosci q vna sit pfectior: qz plus accedit ad pfectōem dei q alia: 7 aliter nō sicut sepe dcm est. 7 iō si esset aliqs āgelus q sic se haberet ad alios āgelos ille pōt dici mēsurā pfectōis āgeloz: s loqndo de mēsurā multitudinis: illa pōt poni in āgelo. 7 h p vnitate vel in ceptu vel in re: s nō p aliqd dēterminare sicut supra dcm est i alijs qstionib?. Sed loqndo de

mēsurā duratiōis sic dico q angeli mēsuratur p temp? 7 nō p eū. qz cuius nihil est. nec est illud verū de virtute sermonis. deus mēsurat eternitate. qz deus est oīno imensus. qz nō mēsurat p creaturā aliquā vt certū est. nec p eēnsiā suā. qz mēsurā 7 mēsuraturz debēt distingui realr vt supra dictū est. vñ qn dicit q deus mēsurat eternitate: nihil aliud intelligit nisi q durationē dei mēsuramus toto tpe in actu 7 potētia. qz scilz cui libet pri tpi coexistit necērio. Et istis p r: q angel? ppue nō habz nisi duas mēsuras. quarū vtraqz est simpliciter vna. qz licet in āgelis sit mēsurā multitudinis. tñ h nō est p vnū āgelū dēterminare. sed hz simplr vna mēsurā pfectōis q est deus. 7 hoc suppositis pns dicitis de mēsurā pfectōis. 7 habet aliā mēsurā duratiōis. 7 illa est tēpus 7 nō eūz. Et ex hoc p r: q āgelus nō hz nisi duas qritates. s duratiōis 7 pfectōis. Et istis etiā p r: q mēsurā āgeli nō est eadē realr cū āgelo. Quia nec deus q est mēsurā pfectōis. nec tēpus qd est mēsurā duratiōis est idē realr cū āgelo. 7 h est etiā verū in mēsurā extēnsionis 7 multitudinis. S; cōtra ista qdā doctor arguit pbādo q āgeli mēsurant euo tanq mēsurā mediā inf eternitates 7 tēpus. Primo sic. sic est triplex esse in gñal: ita triplex est mēsurā: s iuenimus triplex esse. s esse pmanēs ex se. et hoc cōuenit deo. 7 iō illud esse mēsurat eternitate. Scdm eē est esse pmanēs: s hoc est vture alteri? 7 hoc eē cōuenit āgelis. 7 iō vident picipare quasdā pdi tōes eternitat. s. bre totū esse simul: 7 hie esse ppetuū qritum ex se est. quia tñ nō cōuenit eis eternitas simplr. iō nō pnt mēsurari eternitate. iō mēsuratur euo qd est qdā picipatio eternitatis. Tertiu esse est successiuū qd cōuenit oīs bus corpibus. 7 iō oīa corpa mēsuratur tpe. Scdo fm Anselmū aliq mēsurant eternitate. 7 aliq tpe. 7 aliqua euo q sunt mediā. g. Ter? tio fm eundē anselmū p sologio ca. xx. vbi dicit q deus regnat in eternū 7 vltra oīa: p p r: tria. Pmo qz est causa oīm 7 nō ecōuerso. Scdo qz oīa pnt itelligi nō esse. deus aut nō sic. Tertio qz deus hz equalit oēm differentiā tpi. āgel? aut nō. qz licet āgelus sic se habeat ad p r: ritū q nō possit auferri. tñ nō sic se habet ad p r: ens qn possit auferri. Et pōit ibi triplex esse. Vnū qd deficit sicut gñabile 7 corruptibile. Aliud qd nō deficit: p r: tñ deficere vt esse āgeli. Tertiu qd nō definit nec pōt desinere: eē: vt eē dei 7 fm h triplex est mēsurā modo p d: cto. Tertia est fm diuersas p r: tōes rerū 7 variatio nes debent rerum esse diuersē mēsurē. Nunc aut triplex est esse rerū. scz esse p r: ensum 7 variatū: sic esse generabiliū 7 corruptibiliū. esse

Enasio
E
Impugnatio.

Replicatur
Reprobatur

Contra egidium

D

Egidius.

Argumentū p mū

Scdō argumentū
Tertiu argumentū.

Quartum argu
mentum.

E

ptensum: s̄ nō variatū vt esse angeli. esse nec
 ptensum nec variatū sicut esse dei. 7 fm̄ s̄ po
 nit triplex mēsurā mō pdicta. Scđo pbat q̄
 tot sunt eua quot sunt euiterna: q̄ si esset rātū
 vnū eū oim euiternoz sicut est tm̄ vnum tps
 oim tpalū. tūc sicut illud qđ est subiectū tps
 excedit oīa tpalia: ita ille angelus i quo esset
 eū esset pfectior oibus alijs: 7 tūc ess: r de? 7
 s̄lt̄ si tps poneret i vna re tpalī subiectiue po
 neret in oib? eadē rōne. ḡ eodē mō eū si pona
 tur in vno angelo 7 in oib?. Itē si poneret tm̄
 in vno angelo: ille angelus esset simplicitatis
 infinite sicut mot? celi in quo ponit tps est infi
 nite regularitatē. Itē tūc de? nō possz facere
 vnū angelū simplicitate angelo iā scđo: qđ fal
 sum est. Itē q̄to mēsurata sunt nobilioza rāz
 to habēt mēsuras maḡ distinctas. p̄t̄z q̄ mēsu
 ra de ḡne q̄litatē est p se in ḡne q̄ritatē 7 mensu
 ratū p reductōem vt p̄ctus 7 vnitas: s̄ in ḡne
 subst̄tie mēsurā: nec p se nec p reductōem est
 in ḡne fm̄ cōmentatore q̄to metaphisice q̄ di
 cit q̄ mēsurā in ḡne subst̄tie est de?. si ḡ vnus
 angelus eēt eū 7 mēsurā oim angeloz: ille an
 gelus nō esset in ḡne subst̄tie: nec p se nec per
 reductōem. 7 p̄ p̄ns esset deus. Itē mensura
 tū depēdet simplr a mēsurā. si igit vn? angel?
 esset mēsurā oim angeloz: oēs angeli depēder
 rent ab eo. 7 p̄ p̄ns crearent ab eo: qđ est falsū.
 Itē vnū qđ q̄ sicut se bz ad cognoscibilitatē
 ita ad entitatē: cū ḡ mēsurā sit cā cognoscibili
 tatis mēsurati est cā entitatē ei? 7 p̄ p̄ns si vn?
 angelus esset mēsurā alioz angeloz: ipse esset
 cā alioz. Itē q̄n aliq̄ distingunt 7 vnū facit ad
 cognitōem alteri? vnū est habit? alid p̄uatio
 Propter ista argumēta ponit eū esse mensur
 rā distinctam a tpe 7 eternitate. 7 tot esse eua
 quot angeli. vnū dicit q̄ eū nō dicit vltra eū
 ternitatē nisi habitudinē quādā 7 modū essen
 di: 7 s̄ltatē sine successione. Sed p̄ ista p̄mo
 arguā. scđo solū rōnes eius. Circa primū cō
 tra illud qđ ponit eū esse habitudinē quādā
 vltra angelū. q̄to quō differt illa habitudo ab
 essentia angeli: aut rōe. 7 h̄ est p̄ eū: q̄ dicit q̄
 nō differt p opatōez itellect? aut differt a pte
 rei: 7 tūc distinguit realiter: q̄ ipse nō ponit di
 stinctōem aliquā mediā inter distinctōez rea
 lē 7 rōnis. 7 sic distinguit realiter. 7 h̄ est p̄ eum
 q̄ ponit q̄ sit idē cū angelo. Si dicas q̄ non
 est res s̄ modus rei. Contra hoc arguitur sic.
 Qualitas 7 quantitas sunt modi substantie
 quia nō sunt per te entia nisi q̄ entis: 7 tm̄ di
 stingunt realiter a substantia. ergo nō obstan
 te q̄ sint modi rei: tm̄ possūt dici realiter tales
 habitudines (ab illis quoz sunt) distincte es
 se 7 differentes. Itē circūscripta oi operatiōe

Quintum argu
mentum.

Sextū argumētū.

Septimū argu.

Octauū a. gu.

Nonū argumētū

Decimū argu.

Undecimū arg.

Contra pdicta ar
guitur.

Euafo.
Oppugnatio

intellectus. q̄to an est rāta idētitas inf eū 7
 euiternuz q̄ta est iter euiternū 7 euiternū aut
 nō. si sic tūc nō plus est eū mēsurā euiternū q̄
 ecōuerso. Quia q̄n aliqua sūt oīno eadē: q̄c qđ
 pdicat de vno 7 de reliquo. si modus grāmas
 tical nō ipediat. si nō. ḡ eū est alia res ab eui
 terno. q̄ nō ponit distinctiōē mediā. 7 h̄ est
 cōtra eū. igit. Itē aut eū dicit tm̄ esse euiternū:
 aut habitudinē tm̄: aut pposituz ex vtroq̄.
 Si def̄ primū tūc sequitur duo in cōueniētia.
 Vnū est q̄ idē sit mēsurā sui: qđ s̄lm̄ est. q̄ mē
 sura distinguit realr a mēsurato. Aliud q̄ idē
 sit notius se. q̄ mēsurā est notior mēsurato. Et
 si def̄ scđm. Cōtra. cognitio habitudinis de
 pēdet ex cognitōe fundamēti sui 7 termini cū
 ergo illa bitudo fundat in āgelo nō est notior
 āgelo. 7 p̄ p̄ns nō est mēsurā angeli. Si tertū
 def̄ cōtra. illud pposituz nō est notius altera p
 te. s̄lt̄ de rōne p̄ns magis est mēsurare totuz
 q̄ ecōuerso. Itē eū fm̄ eū dicit vnitatē 7 s̄
 multatē p̄tū. s̄ ista non sunt bitudines s̄ carē
 tie habitudinū. q̄a q̄ sunt vnū 7 siml nō habēt
 pp̄ie habitudinē. q̄ habitudo est inf̄ distincta
 Itē sic s̄ba āgeli 7 esse eius sunt tota simul. 7
 io mēsuratur euo: ita esse s̄be corporalis ē to
 tū simul. 7 p̄ p̄ns mēsurat euo. Si dicas q̄ s̄ba
 corporalis subiaceret motui. 7 io mēsurat tpe.
 Ita dico. q̄ s̄ba angeli subiaceret diuersis affir
 matiōib? 7 negatiōibus. 7 p̄ p̄ns mēsurat tpe.
 Si dicas q̄ āgelus q̄tum ad cognitōes mē
 surat tpe: s̄ q̄tum ad s̄bam euo. sic dicā de s̄ba
 corporali p oia: si s̄ba corruptibilis sine cōtra
 dictiōe pōt manere sine oi motu. 7 tūc nō mē
 surat tpe p te. ḡ euo. Si dicas q̄ angeli ex se
 semp manēt: sed corporales s̄be nō. q̄ corrupū
 tur p causas intrisecas. Cōtra. illud est p̄tra
 fidē. q̄ q̄ esse alicui? effect? desinat. hoc est per
 subtractionē alicui? cause p̄seruātis. Nūc autē
 rā angeli q̄ s̄be corporales depēdent a deo s̄
 cur a cā cōseruāte. ḡ p subtractionē diuine cō
 seruatiōis ab angelo corrupit sic s̄ba corporalis
 corrupit p subtractionē sue cāe p̄seruātis: sic
 lux corrupit p subtractionē solis. ḡ nō pl? def̄
 minat āgelus sibi ex se eē p̄petuū q̄ s̄ba corpa
 lis. q̄ ita bene de? possēt cōseruare in p̄petuū
 vnū asinū si sibi placeret sicut vnū āgelū. Sz
 dīa est in hoc: q̄ āgeli p̄nt creari 7 āmbilari si
 ue corrupi a solo deo 7 nō ab agentibus creat?
 Sed s̄be generabiles p̄nt causari 7 corrupi ab
 agēte creato: saltē p̄tialit. Ex hīs tunc sic ar
 guo. s̄ba generabilis nō mēsuratur euo. q̄a est
 generabilis 7 corruptibilis. ḡ nec s̄ba angeli.
 quia est creabilis 7 āmbilabilis. Itē eū po
 nit p̄pter cognitōē duratiōis āgeloz. sed ni
 bil est in āgelo quocūq̄ qđ dēterminet sibi cer?

Euafo

Oppugnatio.

ista duratōem maiorem v̄l̄ minorem: nec q̄d̄ durat nos ad cognitiōem q̄ vnus angelus p̄l̄ durauit vel durabit ⁊ alii minus: q̄ h̄ soluz bz ex beneplacito diuino ⁊ totū est in dei p̄tate ⁊ volūtare. ḡ eū totalit̄ sup̄fluit. Itē q̄ eū nō dicitur habitudineꝝ. p̄bat: q̄ oīs habitudo realis requirit fundamentū ⁊ terminū realem distinctū a fundamento: s̄ ista habitudo est realis ⁊ fundat̄ i essentia angeli: ⁊ nō h̄z aliū terminū nisi ip̄met angelū. ḡ non est talis habitudo. Item ḡ h̄ q̄d̄ dicit q̄ eū est in ḡne subst̄tie p̄ reductiōem nō p̄ se: q̄ eū est habitudo ⁊ relatiō. Nūc aut̄ absolutū ⁊ respectū nō sunt in eodē ḡne: nec p̄ se nec p̄ reductiōem. Itē q̄n̄ aliq̄ s̄m se tota differūt ⁊ vnū nō est pars alterius nec essentialiter: nec alicui⁹ existētis p̄ se i ḡne. si vnū est p̄ se in ḡne ⁊ aliud: s̄ ista habitudo ⁊ subst̄tia angeli sunt b̄mōi: q̄ respectus nō est materia nec forma alicui⁹ absoluti. ḡ si angelus est p̄ se in ḡne subst̄tie s̄m re. ḡ eūz erit p̄ se in ḡne accidenti. Itē q̄d̄ est in ḡne p̄ reductiōem est intrinsecū illi q̄d̄ est p̄ se in ḡne q̄d̄ p̄t̄ ex p̄dictis: s̄ nullus respectū est intrinsecū subst̄tie angeli. ḡ ⁊ c̄. Itē habitudo fundata in q̄ritate est in alio ḡne a q̄ritate. ḡ eodēz mō fundata in subst̄tia ⁊ c̄. oīa p̄t̄: q̄ eodēz mō. ⁊ t̄m̄ differ vna habitudo a suo fundamento sicut alia. aīns p̄t̄: q̄ sunt in ḡne relatiōis. Cōfirmat: q̄ ḡ rōne habitudo fundata in subst̄tia est in ḡne p̄ reductiōem eadē rōne habitudo fundata i accidere absoluto. ⁊ sic nō erūt nisi tria p̄dicamēta. Itē habitudo fundata in subst̄tia est accidēs verū. ḡ distinguūt realit̄ a subst̄tia. aīns p̄bat: q̄ p̄t̄ aduenire subst̄tie ⁊ recedere ip̄a eadē manēre: p̄t̄ in vnione forme cū materia: q̄n̄ p̄mo sunt vnita ⁊ post se parata p̄ potentā diuinā. ⁊ p̄ oīs nō est i ḡne subst̄tie. s̄ h̄deꝝ p̄t̄ de inherētia accidētis ad subiectū. Si dicas q̄ ista habitudo fundat̄ i mediate in subst̄tia: iō nō differ. Contra eodē mō arguā ego de q̄ritate q̄ mediate est in subst̄tia: ḡ nō differ a subst̄tia. Ad rōnes eius m̄deo. Ad primā dico q̄ aliq̄ sunt p̄prietates ⁊ cōceptus q̄ cōiter predicant̄ de deo ⁊ angelis sicut aliq̄ sunt q̄ predicant̄ de deo ⁊ de subst̄tijs corruptibilib⁹: ⁊ iō p̄t̄ dici angel⁹ mensurari eternitate suo mō: sic de⁹: s̄ alio mō dicit̄ etern⁹: q̄ angelus nō plus determinat̄ sibi eternitatē ex natura sua q̄ equ⁹: q̄ q̄ angelus sit etern⁹ v̄l̄ p̄petu⁹: s̄ h̄z a p̄seruatōe diuinā. ⁊ eodē mō posset equ⁹ h̄re si placeret deo: ⁊ ideo rōne istī⁹ eternitatē nō op̄z dare aliquam mēsurā nisi eām dantē esse eternū vel p̄petuū angelis ⁊ nō alijs q̄bus t̄m̄ possz dare esse eternū si veller. Et q̄n̄ dicit̄, est triplex esse: ergo tri-

plex mēsurā. nego q̄nam: cū t̄m̄ multa argumēta fiāt sup̄ h̄. q̄ si sunt centū esse vna mēsurā sufficit p̄ oib⁹: ⁊ iō nō sunt plures mēsure duratiōis alicui⁹ q̄ eternitas ⁊ t̄ps: nec eternitas p̄prie loq̄ndo est plus mēsurā dei q̄ immortalitas. Q̄n̄ aut̄ sc̄ti dicūt q̄ de⁹ mēsuratur eternitate nō intelligūt q̄ mensurē: q̄ ip̄e est imensus: s̄ intelligūt q̄ sicut p̄ t̄ps ⁊ p̄ partes t̄psis mensuram? oīa t̄pa: sic duratōem diuinā mensuram? tote t̄pe in actu ⁊ in potētia: q̄ deus coexistit oī t̄pi in actu ⁊ in potētia. Et q̄n̄ dicit q̄ corruptibilia habēt esse successiuū angeli aut̄ non: aut̄ intelligit q̄ habēt aliq̄d̄ esse successiuū distinctū a reb⁹ p̄manentib⁹. ⁊ h̄ est falsum vt̄ p̄batū est in q̄stione de motu. aut̄ itelligit p̄ successiuū illud q̄d̄ h̄z esse coexistens t̄pi. ⁊ sic age lus h̄z esse successiuū: q̄ ei⁹ esse coexistit successioni ei⁹: videlz t̄psis. Ad aliud q̄d̄ accipitur ab Anselmo. dico q̄ male allegat: q̄ nō loquitur de euo ad l̄ram s̄ t̄m̄ de eternitate ⁊ t̄pe. dicit em̄ q̄ aliq̄d̄ mēsurat̄ eternitate vt̄ deus: aliq̄d̄ t̄pe vt̄ inferiora: aliq̄d̄ p̄ticipat̄ vt̄ vnq̄z: q̄ incipit in t̄pe ⁊ durat̄ in eternū vt̄ angelus: et ille mēsurat̄ t̄pe vt̄ d̄m̄ est. Et q̄n̄ dicit de mēdio q̄d̄ est inuariabile ⁊ variabile. dico q̄ non op̄z ponere triplicē variatōem talē in mēsurā sicut in mēsurato: t̄m̄ posito q̄ sic. dico tūc q̄ angelus h̄z duas mēsuras: q̄ em̄ est variabilis: iō mēsurat̄ t̄pe mō p̄dicto: ⁊ q̄ inuariabilis: iō h̄z aliā mēsurā p̄fectiōis: ⁊ illa est deus mō p̄dicto. Ad aliud dico q̄ anselm⁹ q̄n̄ dicit q̄ de⁹ regnat̄ in eternū ⁊ vltra oīa: intelligit q̄ regē vltra oīs creaturas: q̄ nec h̄z finē nec h̄z pot̄ oēs aut̄ alie creature: s̄ nō habent finē: t̄m̄ h̄re possunt. ⁊ q̄n̄ dicit q̄ aliq̄ creatura h̄z esse necessario: dico q̄ nulla creatura magis necessaria h̄z esse q̄ alia: nisi forte. q̄ vna p̄t̄ corrupti a plurib⁹ causis: ⁊ alia a pauciorib⁹: q̄ vna pot̄ rest̄ corrupti a b̄ agēte creato ⁊ increato: ⁊ alia ab increato solū. ⁊ illud nō ponit maiorem v̄l̄ minorē necessitatē essendi h̄re. Ad aliud dico q̄ non maḡ p̄tendit̄ esse angeli q̄ essentia: nec p̄prie d̄i p̄tendit̄: nisi q̄ coexistit alicui motui vel actioni: ⁊ sic essentia angeli p̄tenditur nec plus ex diuersitate esse arguūt diuersitas mēsure q̄ ex diuersitate essentie. Nec etiā ex triplici esse p̄t̄ argui triplex mēsurā: sicut p̄t̄ us paruit. Ad oīa argumēta q̄ p̄bant q̄ oīz angeloz non sit vnū eū: p̄t̄ m̄deri concedēdo cōclusionē supposito t̄m̄ q̄ eū sit mēsurā angeloz. rationes nō p̄bant q̄ nō sit t̄m̄ vnū eū: q̄ si eū ponat̄ in primo angelo nō ponit̄ in eo sicut mēsurā in mēsurato: s̄ sicut accidēs in subiecto. sicut t̄ps est i p̄mo motu: nō sicut mēsurā: s̄ sicut accidēs i subiecto. ⁊ tūc

Ad scōm

Ad certum

Ad quartum

Ad quintum

inferioris: tunc essentia inferioris esset nobilior
 q̄ superioris: qd̄ est flm. ḡ ⁊ c. Itē si sic. tunc
 angelus intelligēs esset infra intellectū ange
 li vidētis ⁊ intelligētis: s̄ h̄ nō pōt esse p̄ cōtas
 ctū p̄tz de se: nec p̄ illapsum. q: sic solus deus
 est i quolibet. Itē cōmētator. xij. metaphisice
 cōmēto. xliij. dicit q̄ illud qd̄ intelligit vnus
 motor de motore p̄mo est aliud q̄ illud qd̄ itel
 ligit ali⁹ motor. Itē auctor de causis dicit q̄
 inferior intelligētia intelligit p̄ modū substātie
 sue nō p̄ modū substātie superioris. Itē vn⁹ an
 gelus nō assimilaf alteri p̄ essentia: s̄ p̄ spēm. ḡ
 ⁊ c. Quātū ad scđam q̄stionē pbat q̄ angelus
 supior itelligit p̄ pauciores spēs q̄ inferior: q̄a
 deus q̄ est infinite intelligētis itelligit oia p̄
 vnū putā p̄ essentia suā ⁊ ois natura intellectu
 alis p̄ter deū intelligit diuersa p̄ diuersa: s̄ q̄
 to natura est deo p̄pinq̄: in p̄fectōe: tanto p̄
 pauciora intelligit. natura aut̄ āgeli supioris
 maḡ appropiquat deo q̄ natura inferioris. ḡ
 ⁊ c. Et ponit̄ exēplū de audientib⁹ quoz aliqui
 sunt q̄ nō p̄nt itelligere nisi p̄ magnā explicas
 tōem: aliq̄ p̄ modicā s̄m q̄ maḡ vel minus vi
 gent i naturalib⁹. Cōfirmat: q: architectoni
 ca idiger pauciorib⁹ ad operādū q̄ ars inferior
 p̄pter sui p̄fectōem. sic est in p̄posito. ḡ. Itaz
 opinione q̄tuz ad primā q̄stionē tener doctor
 subtilis ⁊ pbat p̄ aliq̄s rōnes q̄re eas in iobe.
 s̄ scđam p̄clusionē nō tener. Itā opinio q̄tuz
 ad primā p̄tē nō pōt euidēter p̄bari p̄ rōes na
 turales. tñ videt̄ mibi q̄ ps opposita est p̄ba
 bilior. ⁊ h̄: q: nō est p̄neda pluralitas sine ne
 cessitate: s̄ oia p̄nt saluari sine spē q̄ saluant̄ p̄
 spēm. ḡ nō est necessitas ponēdi eā. Itō circa
 istas q̄stiones. p̄mo p̄mitto q̄sdā distinctōnes.
 vna est q̄ qdā est cognitio intuitiua ⁊ qdā ab
 stractiua. Intuitiua est illa mediāte q̄ cognos
 scit̄ res esse q̄n̄ est ⁊ nō esse q̄n̄ nō est. q: q̄n̄ p̄f
 ecte app̄bendo aliq̄ extrema ituitiue: statī pos
 sum formare cōplexū: q: ipsa extrema vnūtur
 aut nō vnūnt̄ ⁊ assentire v̄l dissentire: puta si
 videā intuitiue corp⁹ ⁊ albedinē statī intelle
 ctus pōt formare h̄ cōplexū. corpus est albū ē
 vel corp⁹ est albū. ⁊ formaf̄ istis cōplexis itel
 lect⁹ statī assentit: et h̄ virtute cognitōis itui
 tiue quā h̄z de extremis: sic itellec⁹ app̄hēsis
 terminis alicui⁹ p̄ncipiū: puta hui⁹ oē torū ⁊ c.
 ⁊ formato cōplexo p̄ itellecū app̄hensiuū sta
 tim itellec⁹ assentit virtute app̄hensōis ter
 mioz. Sciēdū tñ q̄ lz stāte cognitōe ituitiua
 tā sensus q̄ itellec⁹ respectu aliquoz incōple
 roz possit itellec⁹ cōplexū ex illis incōplexis
 intuitiue cognit̄ formare mō p̄dicto ⁊ tali cō
 plexo assentire: tñ nec formatio cōplexi nec a
 ctus assentiēdi cōplexo est cognitio intuitiua

quia vtraq; cognitio est cōplexa. ⁊ cognitio it
 tuitiua ē incōplexa. ⁊ tūc si ista duo abstracti
 uuz ⁊ intuitiuū diuidāt oēm cognitionē tā cō
 plexā q̄ incōplexā. tūc iste cognitōes dicerē
 tur cognitōes abstractiue: ⁊ ois cognitio con
 plexa diceret̄ abstractiua: siue sit i p̄sentia rei
 stāte cognitōe intuitiua extremoz: siue in ab
 sentia rei ⁊ nō stāte cognitōe intuitiua. ⁊ tūc
 s̄m istā viā pōt cōcedi q̄ cognitio intuitiua taz
 itellec⁹ q̄ sensus est cā p̄ialis cognitōis ab
 stractiue q̄ p̄dicto mō habet̄. ⁊ h̄ q: ois effect⁹
 sufficient̄ depēdet ex suis causis essentialib⁹ q̄
 bus positis possit effect⁹ poni: ⁊ ipis nō possit
 pōt nō poni naturalit̄ ⁊ a nullo alio dependet
 sic frequēter dictū est: s̄ cognitio q̄ euidēt̄ ass
 sentio huic cōplexo. hoc corp⁹ est albū cur⁹ ex
 trema cognosco ituitiue nō pōt esse naturalit̄
 nisi stāte vtraq; cognitōe. q̄a si res absens sit
 ⁊ cognitio ituitiua corrupat̄ itellec⁹ nō assen
 tit euidēt̄. q: illud corp⁹ qd̄ p̄us vidit sit albū
 q: ignorat vtruz sit vel nō. sed respectu cogni
 tōis app̄hēsiue p̄ quā formo cōplexuz nō est
 cognitio ituitiua nec sensitiua nec itellec̄tiua
 cā p̄ialis. q: sine ipis pōt formari oē cōplexū
 qd̄ pōt formari cū ipis. q: ita in absentia sic in
 p̄ntia. sic ḡ p̄tz. q: p̄ cognitōnē ituitiua iudica
 mus rē esse q̄n̄ est. ⁊ h̄ ḡnalit̄: siue cognitio itui
 tiua naturalit̄ causef̄: siue sup̄naturalit̄ a solo
 deo. nā si naturalit̄ causef̄ tūc nō p̄t esse nisi ob
 iectū existat p̄sens in debita app̄ropiatiōe. q̄a
 tāta pōt esse distātia inf̄ obiectū ⁊ potētia. q̄
 naturalit̄ nō pōt potētia tale obiectū itueri. et
 q̄n̄ obiectū est sic p̄ns isto mō app̄roximatiū: p̄
 itellec⁹ p̄ actū assentiēdi iudicare rē esse mo
 do p̄dicto. si aut̄ sit sup̄naturalit̄. puta si de⁹ cau
 saref̄ in me cognitōnē ituitiua de aliquo obie
 cto ex̄te rome statī bita cognitōe isti⁹ ituitiua
 possuz iudicare q̄ illd̄ qd̄ ituo: ⁊ video est ita
 bene: sic si illa cognitō haberef̄ naturalit̄. Si
 dicas q̄ obiectuz nō sic est p̄ns nec debito mō
 app̄roximatiū. R̄ideo. q: lz cognitio ituitiua
 nō possit naturalit̄ causari: nisi q̄n̄ obiectū est
 p̄ns in debita distātia. tñ sup̄naturalit̄ possit.
 Et rō dīaruz quas dat iobes inf̄ cognitōnē i
 tuitiua ⁊ abstractiua. q: cognitio intuitiua est
 p̄ntis ⁊ certis. vt p̄ns ⁊ certis est: ⁊ itelligit̄ de
 cognitōe ituitiua q̄ naturalit̄ causef̄: nō aut̄ q̄n̄
 sup̄naturalit̄. Vñ absolute loquēdo nō requir̄
 nec̄rio ad cognitōes ituitiua alia p̄ntia nisi q̄
 possit terminare actū ituitiū. ⁊ cū h̄ stat q̄ ob
 iectū sit nihil. vel q̄ sit distās p̄ maximā distā
 tia. ⁊ q̄tūcūq; distet obiectū cognitū ituitiue
 statī virtute ei⁹ possuz iudicare illud esse: si sit p̄
 dicto mō. s̄ tñ q: cognitio intuitiua naturalit̄
 nō causef̄ nec p̄seruat̄ nisi obiectuz sit debito

Septimū
 D
 Circa questionē
 scđam.

E

Euaſio
 Responſio.

E ij

modo approximatus in certa distantia etiam: id
 non possum iudicare illud quod cognoscitur natura
 liter intuitiue nisi obiectum sit primum. Eodem modo per
 cognitionem intuitiuam possum iudicare rem non esse
 quoniam non est: sed ista cognitio non potest esse naturalis:
 quia talis cognitio nunquam est nec conseruat naturali
 ter nisi obiecto presentem et existere: et ideo ista cogni
 tio intuitiua corripitur per absentiam obiecti et po
 sito quod maneat post corruptionem obiecti: oportet quod
 tunc est supernaturaliter conseruat ad conseruationem: sed non
 conseruat ad causationem. **¶** Item si cognitio intuiti
 ua que cognosco rem non esse quoniam non est sit supernatu
 ralis conseruat ad causationem vel conseruat deus vel conseruat
 ad utrumque puta si deus causet in me cognitionem
 intuitiuam de aliquo obiecto non existere et conser
 uet illam cognitionem in me possum ego median
 te illa cognitione iudicare rem non esse: et videndo il
 lam rem intuitiue et formate habeo obiectum non esse sciri intellectus
 virtute cognitionis intuiti
 uae assentit huic conseruato et dissentit suo oppo
 sito: ita quod illa cognitio intuitiua est causa partialis
 illius assensus: sicut sensus deum est de intuitionem
 naturali. et sic per sensum intellectus assentit huic: quia
 illud quod ego intuo est purum nihil: quod tamen est conser
 uatum ad conseruationem supernaturaliter et non conseruat ad cau
 sationem. **¶** Exemplum est. si primo de aliquo obiecto
 causet cognitio intuitiua naturaliter: et post ipso
 obiecto destructo deus conseruet cognitionem intui
 tiuam sensus causata: nunc est cognitio naturalis
 conseruat ad causationem et supernaturalis conseruat ad con
 seruationem. **¶** Tunc est idem dicendum per omnia sic si illa
 cognitio esset supernaturaliter causata: quia per istam
 possum iudicare rem esse quoniam est conseruatumque distet
 obiectum cognitum et non esse quoniam non est posito quod ob
 iectum corripatur. et sic per aliquo modo procedi oportet co
 gnitionem naturalem intuitiuam iudico rem esse quoniam est
 et non esse quoniam non est: quia per cognitionem naturaliter
 causata: sed supernaturaliter conseruat. sic igitur per
 quod cognitio intuitiua est illa per quam cognosco rem
 esse quoniam est et rem non esse quoniam non est. Sed cognitio
 abstractiua est illa per quam non iudicamus rem esse quoniam
 est et quoniam non est non esse. et hoc siue sit naturalis si
 ue supernaturalis. Sed intuitiua subdiuiditur: quia
 quaedam est perfecta quaedam imperfecta. Perfecta cogni
 tio intuitiua est illa de qua deum est quod est cognitio
 experimentalis que cognoscitur rem esse et non esse. et ista co
 gnitio est causa oppositiois velis que est principium artis
 et scie primo metaphisice et secundo posteriorum id est
 est causa que assentimus per oppositioem velis formate stante
 cognitione intuitiua perfecta. Cognitio autem intui
 tiua imperfecta est illa per quam iudicamus rem aliquam
 fuisse vel non fuisse. et hoc dicitur cognitio recordatiua
 ut quoniam video aliquam rem intuitiue generaliter habitus
 inclinans ad cognitionem abstractiuam mediante
 qua iudico et assentio quod talis res aliquam fuit: quia

aliquam vidi eam. Notandum est hic. quod stare cogni
 tione intuitiua imperfecta alicui rei habeo similes
 et semel cognitionem abstractiuam eiusdem rei. et illa
 cognitio abstractiua est causa partialis pcurres
 cum intellectu ad generandum habitum inclinante ad
 cognitionem intuitiuam imperfectam per quam iudico res
 aliquam non fuisse. **¶** Cuius ratio est. quia habitus semper generalis
 tur ex actibus inclinantibus ad actus conformes
 eiusdem speciei. sed homo non est cognitio intuitiua
 perfecta. quia intuitiua perfecta et imperfecta sunt cog
 nitiones alterius rationis. quia cognitio intuitiua imp
 perfecta est simpliciter abstractiua. cognitio vero im
 perfecta intuitiua non est perfecta et abstractiua sunt
 alterius rationis. ergo et cetera. **¶** Si ergo ex cognitione per
 fecta intuitiua generatur aliquid habitus. ille solum incli
 nabit ad cognitionem intuitiuam perfectam non impe
 ctam. quia sunt alterius rationis. **¶** Sed habitus inclinans ad co
 gnitionem intuitiuam imperfectam. si generetur ex ali
 quo actu cognitiuo illa cognitio erit abstracti
 ua: et illa erit simul cum cognitione intuitiua perfecta
 quia statim per cognitionem intuitiuam perfectam siue ob
 iectum destruat siue sit absens: potest intellectus eam
 de rem quam sensus vidit intuitiue considerare et for
 mare hoc conseruatum. hec res aliquam fuit et assentit
 re euidetur: sic quilibet in se experit. ergo oportet pone
 re aliquem habitum inclinante ad istum actum. quia ex
 quo intellectus modo potest propter elicere istum actum
 post cognitionem intuitiuam. et aliquam non potuit. se
 quitur quod nunc est aliquid inclinans intellectum ad illum
 actum quod sensus non fuit. **¶** Illud autem vocamus habitum
 sed iste habitus sic inclinans intellectum non potest cau
 sari a cognitione intuitiua perfecta: sicut sensus est
 nec ab aliqua cognitione abstractiua sequente
 illam cognitionem intuitiuam. quia ista est prima per pro
 positum que habet post cognitionem intuitiuam. ergo
 oportet ponere necesse est aliquam cognitionem abstra
 ctiua simul cum cognitione intuitiua perfecta exente
 que est causa partialis cum intellectu ad generandum istum
 habitum sic intellectum inclinante. **¶** Si dicas quod ex
 cognitione intuitiua perfecta frequenter elicita: potest
 generari habitus sicut ex cognitione abstractiua
 frequenter elicita. **¶** Sed non oportet ponere cognitionem
 abstractiuam cum intuitiua. **¶** Rationem quod ex nulla
 cognitione intuitiua: sensitua: vel intellectiua: potest
 generari habitus. quia si sic. aut ille habitus inclinans
 ad cognitionem abstractiuam aut intuitiuam non ab
 stractiua: propter causam iam dictam. quia sunt alterius
 speciei. nec intuitiua. quia nullus experit quod magis
 inclinatur ad cognitionem intuitiuam post tale co
 gnitionem frequenter habitus quam ante omnem cognitio
 nem intuitiuam. quia sicut prima cognitio intuitiua non
 potest naturaliter causari sine existetia obiecti et
 presentia. ita nec quecumque alia. nec potest inclinatur ex
 tali cognitione frequenter quam in principio. **¶** Sed de
 cognitione abstractiua aliud est. quia post primam

Obiectio

Responso.

cognitiōem intuitiua habitū expit q̄s q̄ magi
 inclinā ad intelligendū illā re quā pus vidit
 q̄ ante oēm cognitiōem intuitiua: s̄ h̄ non pōt
 esse p̄ habitū generatū ex cognitiōe intuitiua
 vt p̄batū est: q̄ generat ex cognitiōe abstracti
 ua simul existere cū intuitiua cognitiōe ⁊ respe
 ctu illius cognitionis est cognitio intuitiua
 cā partialis: lz non rōne habitū generati p̄ ta
 lē cognitiōem abstractiua. Tenedo cognitiōes
 intuitiua h̄e secū semp̄ necessario abstractiua ⁊
 incōplexa: tūc cognitio intuitiua erit cā parti
 alis illius cognitiois abstractiue: ⁊ illa abstra
 ctiva est cā partialis respectu habitū inclinā
 tis ad aliā cognitiōem abstractiua cōsimilē il
 li cognitioni ex q̄ generat habitū sic inclinans
 ⁊ tunc intellectū formatū h̄ cōplexo h̄ res cus
 ius est h̄ cognitio abstractiua incōplexa fuit:
 pōt virtute illius cognitiois intuitiue incōple
 re euidenter assentire q̄ h̄ res fuit. ⁊ sic d̄ intel
 ligere. Si dicas q̄ apprehensio terminis pri
 mi p̄ncipij ⁊ formatū cōplexo: statū intellectū
 assentit nec plus inclinā intellectū ad assen
 tiendū post multos assensus q̄ ante oēm assē
 sum: tū ex illis actib⁹ assentiēdi ḡnatur ille ha
 bitus in intellectu. q̄ eodem mō pōt esse de co
 gnitiōe intuitiua. Rūdeo. lz iste non ponatur
 p̄pter inclinātiōem nec p̄pter experiētiā: tū
 ponit p̄pter rōnem euidenter inducentē ad h̄.
 in cognitiōe intuitiua nō inducit experimētuz
 nec rō eius ad ponendū sibi habituz. q̄ ⁊ c. Vel
 pōt dici q̄ opz poni habitū generatuz et illis
 actibus p̄pter experiētiā: scz qz q̄libet expe
 ritur q̄ magi firme inclinā ad assentiendum
 post habitū q̄ ante. q̄ ⁊ c. Vel pōt dici aliter q̄
 habitus generat ex cognitiōe intuitiua sic ex
 cā partiali ⁊ ex illa cognitiōe abstractiua q̄ s̄
 ponit cū intuitiua. tū qz nullus experitur q̄ s̄
 ⁊ semel cognoscat eandē rem intuitiue ⁊ abstra
 ctive: ⁊ hoc loq̄ndo de cognitiōe abstractiua
 rei in se: imo potū experit homo oppositū ma
 xime cū ip̄e cognitiōes habeant aliq̄s p̄ditio
 nes oppositas. tū qz oīs cognitio abstractiua
 pōt manere destructa intuitiua: ista autē q̄ po
 nitur nō pōt manere. qz tūc p̄ eā iudicaret itel
 lectū q̄ illa res cui⁹ ē cognitio fuit aliq̄n. ⁊ sic
 ip̄a esset cognitio intuitiua imperfecta ad quaz
 ponit habitū generatū ex cognitiōe abstractiua
 manere cū intuitiua p̄fecta. Igit̄ vt videt̄ cū
 cognitiōe intuitiua p̄fecta nō manet cognitio
 abstractiua eiusdē rei: s̄ cognitio intuitiua fre
 quētara ḡnat̄ h̄itus inclinās ad cognitiōes ab
 stractiua siue intuitiua imperfecta. Si dicas q̄
 habitus s̄m p̄ h̄m sc̄do ethi corū inclinā ad actū
 cōsimiles ex q̄bus ḡnatur ⁊ nō ad actū alterū
 rōnis. s̄r̄ est in p̄posito de cognitiōe intuitiua

⁊ abstractiua. Rūdeo. verū ē generalit̄ q̄ ha
 bitus nō generat ex cognitiōe intuitiua tanq̄
 ex cā partiali: sicut est in p̄posito. ⁊ tūc nō est ve
 rus. Ad: nua em̄ incōueniēs apparet. q̄ h̄itus
 inclinās ad cognitiōem abstractiua generat̄ ex
 cognitiōe intuitiua tanq̄ cā partiali. q̄ q̄ cū in
 tuitiua maneat semp̄ cognitio abstractiua ge
 neratiua h̄itus. cū tū experiētia nō sit ad h̄: sed
 potius ad oppositū. Ex dictis apparet d̄ca i
 ter cognitiōem intuitiua p̄fectā ⁊ imperfectā. qz
 p̄ma nō est nec esse pōt naturalr̄ nisi obiectuz
 existat. Sc̄da pōt esse. etsi obiectū destruat̄

Si dicas. q̄ cognitio intuitiua imperfecta est
 simpliciter abstractiua. qz abstrahit ab existētia
 rei. ergo nō est intuitiua. Rūdeo. qz p̄ rāto d̄
 intuitiua qz mediāte ea p̄r̄ intellectus assentire
 alicui cōplexo qd̄ cōcernit d̄cam t̄pis. puta qz
 hoc fuit sicut p̄ intuitiua p̄fectā p̄r̄ iudicare qz
 hoc est. nā aliquā cognitiōem est dare in itelle
 ctu. p̄ quā vel mediāte qua intellectus nō assen
 tit q̄ illud obiectū ē vel fuit: imo vtrūq̄ igno
 rat. puta si deus causaret in me cognitiōes ab
 stractiua alicui⁹ rei singularis quā nunq̄ vidi
 mediāte illa. nec iudicarez q̄ illa res est nec qz
 fuit. S̄r̄ q̄n̄ itelligo aliqd̄ singulare qd̄ nūq̄
 vidi in cōceptu sibi ⁊ alijs cōi. tūc habeo de il
 lo singulari cognitiōem abstractiua. licet nō i
 se: sed in alio cōceptu cōi ⁊ tū p̄ illā. nec iudico
 qz p̄dictū singulare ē vel fuit: nec hoz opposi
 ta. S̄r̄ forte cognitio illa abstractiua q̄ poni
 tur simul cuz intuitiua est talis. qz nec mediāte
 illa iudico re esse vel fuisse nec hoz opposita.
 iō licz illa cognitio p̄ quā iudico re aliq̄n fuis
 se sit simplr̄ abstractia. qz tū mediāte ea assen
 tio ⁊ iudico re aliq̄n fuisse: et n̄ mediātib⁹ alijs
 duab⁹ cognitiōib⁹. iō respectu earū p̄r̄ dici cog
 nitio intuitiua imperfecta. Sc̄da tū distinctio ē rō
 ne itelligēdi. qz vno mō capit̄ p̄ oi eo qd̄ ē p̄e
 uiuz actui itelligēdi. ⁊ sic q̄libet cā partialis itel
 lectiois tā intellectus q̄ obiectū q̄ etiā de d̄
 eit̄ rō itelligēdi. Alio mō capit̄ vt distinguit̄
 cōtra intellectū possibile. ita tū qz est cā efficiēs
 itellectiois. ⁊ sic notitia p̄ncipij est cā cogno
 scēdi p̄clusionē. Tertio capit̄ vt distinguit̄ p̄ i
 tellectū agentē ⁊ possibile qd̄ tū nō est nec rō
 requisiti ad itellectionē tanq̄ p̄ncipij. H̄is
 visis p̄bo aliq̄s cōclusiōes. Prima ē. qz ad cog
 nitioem intuitiua habendā nō opz aliqd̄ ponē
 prer̄ intellectū ⁊ re cognitā ⁊ nullā penit̄ sp̄z
 h̄ p̄bat. qz frustra sit p̄ plura qd̄ p̄r̄ fieri p̄ pau
 cio: s̄ p̄ intellectū ⁊ re cognitā sine oi sp̄z p̄r̄
 fieri cognitio intuitiua. q̄ ⁊ c. Assumptū p̄bat.
 posito actiuo sufficiēte: ⁊ passiuo. ⁊ ip̄is appo
 ximatis pōt poni effectū sine oi alio. intellectus
 autē agēs cū obiecto sunt sufficiētia respectu

⁊
 Responso.

⁊

R
 Obiecto.

Responso.

⁊

Prima cōclusio.

Obiecto

Obiectio

Responsio.

Secunda conclusio

Illius cognitionis intellectus possibilis est patiens sufficiens. **¶** Itē nihil ponēdū est necessarium requiri naturalit̄ ad aliquē effectū nisi ad illud inducat rō certa pcedēs ex p se notis vel experiētia certa: s̄ neutrum istoz inducit ad ponēdū spēm. **¶** Itē assumptū pbat̄ qz experiētia nō inducit ad h̄. Si dicas q in alijs potētis sensitivis a visu tā interiorib⁹ q exteriorib⁹ est cognitio experimētalis nō tñ intuitiva. Rñdeo q in quolibet sensu q̄ aliquā cognitōez h̄ virtute cui⁹ p̄ cognoscē rē eē qñ ē rē nō eē qñ nō eē cognitō intuitiva experimētalis qz illa est cognitio intuitiva p quā scio rē esse v̄ nō eē. r̄ nō pcedo q̄ i oī sēu tā interiorū q̄ exteriorū ē cognitio intuitiva: s̄ ē talis cognitio virtute cui⁹ p̄ p̄dicto mō cognoscere rē eē v̄ nō eē h̄ nō sit cognitio intuitiva oculoꝝ. r̄ in h̄ decipiunt multi: credūt em̄ q nulla sit cognitio intuitiva nisi oculoꝝ: qd̄ falsum est: nec etiā rō pcedēs ex p se notis iducit ad hoc. Cū nulla rō p̄t pbare q requiraf aliud nisi q habeat efficientiā: qz oīs effect⁹ sufficiens depēdet ex causis suis essentialib⁹ s̄m Job. s̄ q̄ aliqd̄ creatus sit determinate cā efficiēs: nō p̄t demonstrative pbari: s̄ solū p experiētia p h̄ sc̄z q ad eius p̄ntiā sequit̄ effect⁹: r̄ ad ei⁹ absentia nō. Nūc aut̄ sine oī spē ad p̄ntiā obiecti cū intellectu sequit̄ actus intelligēdi ita bñ sicut cū illa spē **¶** Itē si spēs ponat̄ necessario requiri ad cognitōem intuitivā sicut cā efficiens: tūc cū illa spē possit cōservari in absentia obiecti posset causare naturalit̄ cognitōez intuitivā i absentia rei: qd̄ est falsum: r̄ h̄ experiētia. Secunda cōclusio est q ad habēdū notitiā abstractivā opz necessario ponere aliqd̄ p̄mū p̄ter obiectū r̄ intellectū. r̄ h̄ pbatur: qm̄ oīs potētia q̄ nūc p̄t in aliquē actū i quē p̄s nō potuit manente obiecto: r̄ potētia equalit̄ nūc vt p̄s h̄z nūc aliqd̄ qd̄ p̄s nō h̄uit: s̄ intellect⁹ habēs notitiā intuitivā p̄t in cognitōem abstractivā r̄ nō h̄ns eā nō p̄t manente obiecto equalit̄ in se post notitiā intuitivā r̄ ante. ergo habita cognitōe intuitiva aliqd̄ relinquit̄ in intellectu rōne cuius p̄t in cognitōem abstractivā r̄ p̄ius nō potuit. ergo p̄ter obiectum r̄ potētiā necessario est ponere aliqd̄ aliud ad habēdū cognitōem abstractivā. Itē s̄z p̄mū sc̄do de aīa qñ aliqd̄ est in potētia essentiali r̄ accidentali aliqd̄ h̄z qñ est in potētia accidentali qd̄ nō habuit qñ fuit in potētia essentiali. Hoc em̄ est verū etiā in potētia sensitiva. Nā fatasia post cognitōez intuitivā sensus p̄t

cularis p̄t in illd̄ sensatū i ab̄ntia rei sēnsibilis in quo nō potuit ante notitiā sensitivā sensus particularis. r̄ p̄ p̄ns aliqd̄ in virtute fantastica relinquit̄ mediante cognitōe intuitiva sensus particularis: qd̄ p̄s nō fuit: qz aliter in absentia rei sensibilis nō possz fantasia h̄re actū circa illud. **¶** Eodē modo est de intellectu qz ante cognitōem intuitivā est in potētia essentiali ad cognitōem abstractivā. Sed ipa habita est in potētia accidentali: ita q p̄t in cognitōem abstractivā r̄ p̄ius nō potuit. **¶** Itē. Hoc etiā p̄t de aīa separata q̄ post cognitōem intuitivā p̄t in aliquā cognitōem abstractivāz in quā p̄ius nō potuit. r̄ h̄ p̄pter aliqd̄ derelictū. **¶** Eodē modo est de intellectu n̄o. Tertia cōclusio est q illud derelictū nō est spēs. s̄ habitus. h̄ pbatur: qz illud qd̄ dereliquit̄ ex actibus sequit̄ actus: spēs aut̄ nō sequit̄ s̄ p̄cedit. ergo r̄c. Itē qñ aliqd̄ est in potētia accidentali respectu cognitōis non opz ponere aliud q̄ illud p̄ qd̄ est in potētia accidentali ad eliciendū actū: s̄ posito habitu in intellectu inclinate ad aliquā cognitōem est intellect⁹ i potētia accidentali. **¶** p̄ter habitū nō opz aliud ponere in intellectu. Assumptū p̄t p̄ p̄mū tertio de aīa vbi dicit q aliter est intellect⁹ in potētia ante addiscere v̄ invenire q̄ post: quia ante est in potētia essentiali: r̄ post qñ p̄ actū aliqd̄ derelinquit̄ aliqd̄ habitus. tūc est in potētia accidentali ad aliū cōsimilē. **¶** Intellect⁹ p̄ habitū generatū ex actu est in potētia accidentali. vñ nunq̄ experit̄ aliqd̄ se esse in potētia accidentali respectu cognitōis nisi post intellectōez. si em̄ ponatur mille spēs p̄vie actui intellect⁹ si nullū actū habeat intellectus non plus est nec experit̄ q̄ si nulla sit ibi spē. si nō ponat̄ alia spē. r̄ tñ si actus intelligēdi ponatur statim intellectus intelligit̄ r̄ experit̄ se esse in potētia accidentali respectu alterius cognitōis: r̄ h̄ nō p̄t esse nisi p̄ habitus derelictū in intellectu ex p̄mo actu. Itēz oīa illa q̄ possunt salvari p̄ spēm possunt salvari p̄ habitū: s̄ habitus requirit̄ r̄ spēs sup̄fluit. Qu aut̄ habit⁹ necessario requiraf ad intelligēdū aliqd̄ obiectū. p̄t: qz si non requiraf s̄ sufficiat tñ spēs s̄ si spēs corūpat̄ post centū mille intellectōnes nō aliter posset intelligere illud obiectus cuius est spēs q̄ ante oēm intellectōem: qz habitus nō ponit̄ r̄ spēs corūpit̄. h̄ cōclusio videt̄ absurda. Si dicas q p̄ multas cognitōes auget̄ spēs. Cōtra. tūc p̄ augmentatiōez spēs semp̄ inclinaf̄ intellect⁹ plus ad intelligēdū r̄ p̄ p̄ns sup̄flueret totalit̄ habit⁹ q̄ ab oibus ponit̄. Et sic vel spēs sup̄flue ponit̄ vel habit⁹ s̄ habitus ab oibus ponit̄ r̄ nō spēs. **¶** videtur

Tertia conclusio

S

q' spēs supfluat. Itē spēs nō ponit nisi ppter
 assimilatiōem vel ppter causatiōem intellecti
 onis: vel ppter repñtatiōem obiecti: v' ppter
 determinatiōem potētie: vel ppter vniōem mo
 uentis 7 mori. ppter ista maxime ponit spēs:
 s' ppter nullā istoz opz ponere. ḡ nō est ponē
 da nō ppter assimilatiōem: q' illa assimilatio
 aut est in essentia 7 natura intellectuāli p quā
 assimilā obiecto cognito: aut est assimilatio
 effect' ad cām nō pmo mō: q' si intellect' itel
 ligat substantiā: tūc mag' assimilā in natura
 sua ppria obiecto: qd est substantia q' p spēm
 q' est accidēs: q' min' assimilā accidēs substā
 tie q' substātia substantie. Nec scdo mō: q' illa
 assimilatio passi ad agens est p h' q' recipit ali
 quē effectū causatū ab agente: s' isto mō assimi
 latur intellectus sufficient' p intellectōez cau
 satā ab obiecto 7 receptā in intellectu: ḡ nō re
 quirir spēs. Si dicas q' requirit prima spēs
 ad assimilandū ipm obiectū agēs intellectōez
 ipi passo ad h' q' ipam intellectōem recipiat.
 Cōtra. eodē mō dicā ecōuerso q' illa spēs rece
 pra requirit aliā spēm p'uiā ad assimilanduz
 intellectōem agenti ad h' q' recipiat istā spēs
 quā tu ponis: 7 illa spēs ad huc requirit aliā. 7
 sic in infinitū. Itē tanta assimilatio requirit i
 notitia intuitiua q'ra in abstractiua: s' in itui
 tiua nō requirit aliqd p'uiū cognitōi assimi
 lans. ḡ nec in abstractiua. Itē i sensu tact' nō
 oportet ponere aliquā spēm p'uiā ipi sensari
 oni caloris ppter assimilatiōem. ḡ nec in intel
 lectu. p'na ptz p illud dcm tertio de aia. sic aia
 p' sensum est oīa sensibilia: ita aia p' intellectū
 est oīa intelligibilia. Si dicas q' in visu ponit
 spēs. dico q' nō: sic postea patebit: nec d3 spēs
 poni ppter repñtatiōem: q' in notitia intuitiua
 nō requirit aliqd repñtatiū vel repñtans ali
 ud ab obiecto 7 actu v' supra patuit. ḡ nec i ab
 stractiua q' imediate semp sequit' intuitiua: re
 quirir aliud p'ter obiectū 7 actū. p'na ptz: q' si
 cut obiectū sufficienter repñtat se in vna cogni
 tiōe: ita i alia q' imediate sequit' intuitiua. Itē
 repñtatiū d3 esse prius cognitū aliter repñtās
 nunq' duceret in cognitōem repñtati tanq' i
 simile. statua em' herculis nunq' duceret me
 in cognitōem herculis nisi prius vidissem her
 culē. nec etiā scire possum vtrū statua sit sibi
 similis aut nō. Scdm aut' ponentes spēm: spe
 cies est aliqd p'uiū oi actui intelligēdi obie
 ctū: ergo nō pot' poni ppter repñtatiōem obie
 ctū. Itē si ponit' ppter repñtatiōem obiecti: h'
 nō est nisi q' distans nō potest agere in distās
 hoc autē est falsum sicut postea patebit. Nam
 si obiectū distans nō possit agere in intellectu
 causando intellectōez nisi prius causaret spes

ciem: q' oportet obiectū esse presens passo in
 se vel in alio. ergo eodē modo obiectū distans
 nō pot' causare spēm in intellectu nisi causans
 do aliqd p'uiū spēs: p qd obiectū est presens
 intellectui ad causandū illā spēs. Et similiter
 ante illā spēm oportet ponere aliā. 7 sic in in
 finitū. ergo obiectū distans: si pot' causare spe
 ciē in intellectu sine aliquo p'uiū p qd sit pre
 sens. ḡ eodē modo pot' causare imediate intel
 lectōem sine aliqua spē p'uiā repñtante. Nec
 d3 poni spēs ppter causatiōem intellectōis: q'
 s' m' cos corporeale 7 materiale nō possunt age
 re in spūale. 7 id oportet ponere tales spēm in
 intellectu. Sed cōtra. sicut corporeale 7 mate
 riale nō pot' esse cā partialis imediata resp
 ectu intellectōis q' recipit in spūali: q' in intel
 lectu possibili q' est spūalis q' litas: ita nec ma
 teriale pot' esse cā partialis in intellectu agē
 te p'currans ad p'ducenduz spēm q' est spūalis
 in intellectu possibili q' etiā est spūalis. 7 sicut
 tu ponis q' corporeale pot' esse cā partialis ad
 causandū spēm i spūali: ita ego pono q' corpo
 rale est causa partialis ad causandū intellecti
 onē in spūali. Si dicas q' natura intellectuas
 lis requirit materiale ad producēdū spēm: ita
 dicā ego de intellectōe. Nec debet poni spes
 cies ppter determinatiōem potētie: q' omis
 potētia passiuā sufficienter determinat p agēs
 sufficiens maxime qn' ipamet potētia est acti
 ua: sed agens sufficiens est obiectū 7 intellect'
 v' probatū est. ḡ 7c. Nec debet poni ppter
 vniōem obiecti cui potētia tāq' mouētis 7 mo
 ti: q' tūc eodē modo arguerē q' ante illā spēm
 oporteret ponere aliaz: q' ad hoc q' obiectum
 possit causare primā spēm in intellectu requi
 ritur q' vniatur sibi sicut requirit vniō ad hoc
 q' causet intellectōem. 7 hoc erit p aliam spe
 ciem. 7 sic in infinitū. Sic ergo patet q' habi
 tus sit ponendus ppter experientiā 7 nō spe
 cies. His visis dico ad primā questionem lo
 quendo de cognitōe intuitiua naturali q' an
 gelus 7 intellectus noster intelligūt alia a se
 nō per foecies eoz: nec per essentia propriam
 sed p essentia rerū intellectarū. 7 hoc prout ly
 per dicit circūstantiaz cause efficientis. ita q'
 ratio intelligēdi v' distinguitur a potentia
 est ipa essentia rei cognite. qd p'bat'ur: q' illud
 quo posito pot' aliud poni circūscripto quo
 cūq' alio 7 quo nō posito nō potest aliud poni
 naturaliter est causa illius: sed posita ipa re p
 sente 7 ipō intellectu angelico siue nō sine oi
 alio p'uiū siue habitu siue spē pot' intellect'
 illā re intuitiue cognoscere: ḡ talis res est cā il
 lius cognitōis: s' nō p' ee nisi cā efficiēs. ḡ 7c.
 Loquendo vero de notitia abstractiua: tunc

Z
 Euasio
 Impugnatio.

Rñsio ad primā
 questionem.

aut loquimur de illa q̄ semp consequit̄ intuitiua
 aut de illa q̄ habet post corruptioem intuitiue
 si p̄mo mō: sic ad illā requirit̄ obiectūz̄ intelle
 ctus z̄ cognitio intuitiua tanq̄ cāe partiales
 qd̄ pbat̄ sicut prius: q̄ illud quo posito r̄c. Si
 scdo mō loquimur. sic ad illā requirit̄ intellect̄
 z̄ habitus generat̄ ex cognitōne abstractiua
 elicita sic cū intuitiua. z̄ nō requirit̄ obiectus
 in ista scda cognitōe abstractiua tanq̄ cā par
 tialis: q̄ illa pōt haberi. etiā si obiectū annibi
 let̄ z̄ est vtrāq̄ istarū notitiarū abstractiuarū
 incōplexa: z̄ ista scda est cā prialis notitiē cō
 plexe q̄ iudico q̄ res aliq̄n̄ fuit: s̄ q̄ talis habi
 tus sit. in angelo nō pōt rōne naturali pbari: s̄
 p hoc q̄ talē habitū experimur in nobis z̄ āge
 lus in suis naturalib̄ pōt hie duplicē cogniti
 onē intuitiua z̄ abstractiua: iōverisile est q̄ cō
 similis pōt poni in angelis: z̄ h̄ siue ponat̄ ha
 bitus infusus siue acq̄sit̄. Ad scdam q̄stionē
 dico q̄ si intelligat̄ de sp̄ibus pprie dictis: sic
 angelus supior: nō intelligit̄ p̄ plures nec per
 pauciores: q̄ p̄ nullas intelligit̄. si t̄n̄ intelligat̄
 p̄ sp̄es rōnes cognoscendi sic nō intelligit̄ p̄ spe
 cies vniuersales puta p̄ conceptus rerū: s̄ intel
 ligit̄ p̄ diuersas rōnes hoc est diuersa cognita
 z̄ h̄ loq̄ndo de cognitōe intuitiua naturaliter
 acq̄sita: q̄ sic rō cognoscendi distinguēdo eas
 cōtra potentia est obiectū. hoc pbat̄: q̄ q̄n̄ ali
 qua duo sic se habent q̄ vnu pōt cognosci itui
 tiue alio nō cognito intuitiue: illa cognoscunt̄
 tur distinctis rōnib̄: s̄ angelus potest cogno
 scere vnā rē intuitiue z̄ nō aliā. q̄ de? pōt vnā
 destruere z̄ aliā seruare. z̄ p̄ p̄ns pōt angelus
 vnā videre intuitiue z̄ aliā nō. cū ḡ in cogniti
 one intuitiua rō cognoscēdi sit res cognita na
 turaliter loq̄ndo: sequit̄ q̄ tanta sit distinctio
 inter rōnem cognoscēdi q̄ta est iter res cogni
 tas. Si aut̄ loquimur de rōne cognoscēdi in co
 gnitōe abstractiua incōplexa z̄ accipiendo rō
 nem cognoscendi: vt distinguē cōtra poten
 tia: sic possunt esse plures rōnes cognoscendi
 respectu pluriū z̄ vna respectu pluriū. Primū
 p̄t̄: q̄ rō cognoscēdi sic accepta tā in nobisq̄
 in āgelo est habitus nō obiectū nec sp̄es. Tūc
 sic q̄n̄ aliqua sic se habent q̄ vnu frequēter pos
 set cognosci alio nō cognito pōt haberi habi
 tus inclinās ad cognitōem vni? z̄ nō alterius
 q̄ habitus ḡnatur ex actib̄? z̄ si aliud post co
 gnoscā tūc pōt respectu eius generari alius
 habitus: z̄ vt sic quotiens possunt diuisim frequē
 ter cognosci tot habitus cognoscēdi respectu
 eoz̄ possunt ḡnari. ḡ r̄c. Scd̄z̄ pbat̄: q̄ respec
 tu quoz̄ est vel esse pōt idē actus respectu eo
 rūdē est vel esse pōt idē habit̄. Hoc p̄t̄ q̄ ha
 bitus generat̄ ex actibus: ita q̄ tanta est disti

ctio in habitibus q̄ta est in actib̄: s̄ respectu
 multoz̄ pōt esse idē actus: puta q̄n̄ intelligo
 p̄positōem habentē extrema distincta intelligo
 subiectū z̄ p̄dicatū s̄: z̄ h̄ vno actu. z̄ p̄ p̄ns m̄
 ta. ḡ r̄c. Sic em̄ vno actu intelligo totū discursū
 z̄ oēs p̄positōes illi. ḡ r̄c. Si dicas q̄ in
 telligo plura vt vnu: q̄ plures terminos inq̄
 tū cōueniūt in vna p̄positōe. Lōtra. q̄n̄ intel
 ligo istā p̄positōem fortis nō est plato: q̄ro qd̄
 terminat̄ actū intelligēdi aut a absolutū aut re
 spectiū. si absolutū cū bec sint duo z̄ nō ē ma
 ior rō quare vnu plus intelligit̄ q̄ alid̄ puta for
 tes q̄ plato vel vtrūq̄ vt distinguē ab alio in
 telligit̄ vel neutrū. Si respectiū terminet cū
 respect̄ nō intelligat̄ sine extremis. ḡ intelligē
 gendo illū respectū intelligo illa extrema dis
 tincta. z̄ sic habet̄ p̄positū. Ideo dico q̄ sicut
 in prima app̄hensione siue formatōne cōplexi
 h̄eo vnu actū respectu subiecti alius respectu
 p̄dicati: z̄ tertiuū respectu copule: ita post p̄mā
 formatōem mediāte habitu inclināte p̄ vnū
 actū nūero possuz̄ ista tria intelligere: ita q̄ ista
 tria siue isti tres concept̄ absoluti termināt illā
 intellectōez̄ z̄ nō aliq̄s respect̄ rōnis nec rea
 lis. z̄ ex illo actu frequēter elicitō pōt ḡnari ha
 bitus vni? nūero. Si dicas q̄ in p̄ma app̄hē
 sione p̄te sūt tres actus respectu cōplexi. z̄ ex
 illis ḡnant̄ tres hitus inclinātes ad tres act̄
 forte alteri? rōnis: q̄ actus respectu subiecti z̄
 p̄dicati p̄nt esse alteri? rōnis. Ergo mediant̄
 bus istis trib̄ habitib̄ nō posset elici aliquis
 habitus vnus numerus respectu cōplexi: s̄ ne
 cessario erūt tres. R̄deo posito q̄ sint tres ac
 tus modo p̄dicto: t̄n̄ actus terminatus ad co
 pulam vel cōceptū copule nō terminat̄ ibi ab
 solute: sed simul cū hoc ad subiectū z̄ p̄dicatū
 z̄ ideo actus q̄ solū terminant̄ ad subiectum z̄
 p̄dicatū sunt incōplexi: s̄ actus terminatus
 ad copulā est cōplexus q̄rū terminat̄ imedia
 te ad totū cōplexū: z̄ iste dicitur cōpositio vel
 diuisio. z̄ ex actu isto vno generat̄ habitus in
 clinās ad act̄ cōsimiles respectu totius com
 plexi. Unde si isti tres actus solū terminaren
 tur ad cōceptū copule: tūc rō supius facta ha
 beret euidentiā. Si querat̄ vtrū in prima for
 matione cōplexi sunt necessario tres actus: di
 co q̄ nō: q̄ si forme cōplexū mediāte cogniti
 one intuitiua siue abstractiua incōplexa: z̄ hoc
 siue extrema cōplexi distinguant̄ siue non. nā
 requirunt̄ duo actus: vnus quo intelligo extre
 ma solū: z̄ alius quo intelligo copulā cū extre
 mis. Quia si intelligā aliqua extrema distin
 cta specie intuitiue vno actu: puta si simul
 videam vnā albedinem z̄ nigredinem vno
 actu intelligēdi: et tunc formem hoc comple

¶
 R̄tio ad scdas
 q̄stionem.

rum. Albu nō est nigrū mediante ista cogniti
one intuitiua. hic tñ habeo duplicē actū intui
tiuū terminatū ad albedinē ⁊ nigredinē: ⁊ ali
um cōplexū quo negat albedo a nigredine q̄
terminat ad copulā ⁊ extrema negatiue: ⁊ tā
tū habeo istos duos actus. Similiter si stāte
illa cognitiōe intuitiua intelligo abstractiue
eadem extrema cognitiōe incōplexa: tunc ha
beo vnū actū incōplexū terminatū ad ipā ex
trema q̄ cognosco intuitiue: ⁊ si tūc mediante
actu isto formē hoc cōplexū p̄dicto modo. Al
bū nō est nigrū: habeo aliū actū terminatū ad
cōceptū copule negatiue. Et cū hoc ad extre
ma. Et sicut isti duo act⁹ sufficiūt qñ extrema
cōplexi distinguūt realiter: multo magi quan
do sunt i dem realiter sufficiūt duo act⁹. Cō
tra ista sunt multa dubia. P̄mo videt q̄ itel
lectus nō pōt habere notitiā intuitiua respec
tu singularis: q̄ intellect⁹ abstrahit a condi
tionibus materialib⁹: puta ab esse hic ⁊ nunc:
sed nec cognitio intuitiua nec singulare abstra
bunt a predictis cōditionib⁹. ḡ ⁊ c. Itē illud
q̄d ponit intellectū in errore nō d̄z poni in in
tellectu: s̄ notitia intuitiua est h̄mōi. p̄t̄: quia
si destruat res ⁊ maneat cognitio intuitiua: tūc
p̄ illā iudico rē esse qñ nō est. ḡ ⁊ c. Itē q̄ sin
gulare nec intuitiue nec abstractiue intelliga
tur multiplicif p̄bat: q̄ qñ aliq̄ sunt simillima
q̄cquid est silitudo vnus est etiā silitudo alte
rius. Exemplū. Accipiant̄ multe albedines i
eodez gradu q̄cquid est sile vnū: ē sile ⁊ alteri.
sed intellectus est silitudo obiecti: q̄ p̄ q̄d itel
lectus intelligit p̄ illud a similitat̄ obiecto: hoc
autē est p̄ intellectōem nō p̄ spēm s̄m predicta
Si ḡ accipiant̄ multa idiuia simillima pu
ta multi angeli in eadē spē: v̄l aie intellectiue
qua rōne intellectio p̄ quā intelligo vnū est s̄
militudo alteri⁹: eadē rōne ⁊ oim simillimorū
alioz ex quo sunt simillima: ḡ p̄ talē intellecti
onē intelligo q̄dlibet singulare: vel nullū (lo
quēdo de simillimis semp) s̄z nō q̄dlibet. p̄
de se. ḡ nullū intelligit̄ nec intuitiue: nec abstra
ctiue. Itē ḡ hoc q̄ d̄z de cognitiōe intuitiua p̄
fecta ⁊ imp̄fecta: q̄ s̄m illud videt q̄ nulla sic
cognitio abstractiua simplr in intellectu: quia
nulla est qñ possim p̄ eam intelligere q̄ res a
liqñ fuit. Itē ḡ hoc q̄ nō ponit spēs in intel
lectu: s̄ habit⁹: q̄ ps sensitiua lz habeat cogni
tōem intuitiua: tñ si pius recipit spēm: sequit̄
q̄ cōsimilit̄ intellect⁹. p̄na p̄t̄: q̄ sicut sensus
ad sensibilia: ita intellectus ad intelligibilia.
Itē tercio de aia d̄z in multis locis q̄ ps itel
lectiua est receptiua spērū ⁊ aia est locus: et
q̄ lapis nō est in aia: s̄ spēs lapidis ⁊ intellect⁹
est oia intelligibilia: sicut sensus oia sensibilia

Itē intellect⁹ nō tñ est in potētia essentiali
ad p̄gnitōz cōplexoz: s̄ ēt icōplexoz: s̄ illd̄ q̄d
reducit intellectū s̄ potētia eēntiali ad accētra
lē nō pōt eē habit⁹: cū p̄suppōat actū: ⁊ p̄ p̄ns
p̄supponit intellectū inductū de potētia esse
tiali: tuz q̄ hitus nō est nisi respectu cōplexoz
⁊ p̄ p̄ns si hitus posset reducere intellectū de
potētia essentiali ad accētrale respectu cogni
tōis cōplexo: nō tñ respectu cognitiōis icōple
xe. Tū q̄ p̄supponit actū: ⁊ p̄ p̄ns p̄supponit i
tellectū reductū de potētia essentiali. Itē p̄
eandē rōem p̄ quā tu p̄bas hitū eē i intellectu
⁊ nō spēm pot̄ p̄bari q̄ sit i fatasia: q̄ nos nō
expimur q̄ sum⁹ i potētia ad fantasiandū nisi
p̄us sum⁹ fantasiati: ḡ ex illo actu fantasiandi
dereliquit hitus inclinās ad act⁹ ⁊ similes q̄d
est ḡ p̄bm in de sōno ⁊ vigilia q̄ dicit q̄ i absē
tia rerū manēt ymagines rerū. Itē si sicut i
tellect⁹ intelligēdo nō indigeret fantasmate
q̄ qñ aliq̄d est i potētia accidētali nō indiger
motorē extrinseco ad h̄ q̄ exeat i actū. ḡ si talis
habitus sit in intellectu ⁊ non species cum
fantasma sit motorē extrinsec⁹ sequit̄. ḡ ⁊ c. Ad
p̄mū istoz dico q̄ intellect⁹ p̄mo itelligit sin
gulare intuitiue: tū q̄ intellect⁹ intelligit id q̄d
est in re intuitiue: s̄ nihil ē tale nisi singulare: tū
q̄ h̄ cōuenit potētie imp̄fectiori puta sensui ⁊
est p̄fectois. ḡ ⁊ c. Itē illud q̄d cognoscit aliq̄d
vt est h̄: ⁊ in h̄ situ: ⁊ in h̄ nūc: ⁊ sic de alijs cir
cūstātijs p̄fecti⁹ cognoscit: ⁊ est p̄fectioris na
ture q̄ illud q̄d sic nō cognoscit. si ḡ sensus sic
cognoscat ⁊ itellect⁹ nō: intellect⁹ est p̄fectior
sensui: iō dico q̄ itellect⁹ cognoscit intuitiue sin
gulare: vt h̄ ⁊ nūc ⁊ s̄m oēs p̄ditōes s̄m quas
cognoscit sensus. ⁊ etiā s̄m plures: vñ āgelus
⁊ homo sciūt p̄fecti⁹ vbi ⁊ qñ hoc corp⁹ moue
tur: ⁊ sic de alijs p̄ditionib⁹ materialib⁹: q̄ ali
qua potētia sensitiua. Si dicas q̄ sensus req̄
rit debitū sitū obiecti s̄m lineā rectā ⁊ deter
minatā approximatōem ⁊ intellect⁹ nō. Lon
tra sensus pōt p̄ eū intuitiue cognoscere rē ab
sentē ⁊ nō existentē. ḡ sine p̄ditōe pōt res vi
deri sine situatōe saltē p̄ potētiā diuinā: ⁊ ita
pōt intellect⁹. ⁊ sicut sensus nō pōt naturalif
videre obiectū nisi dereriate approximatū et
situatū s̄m lineā rectā. ita nec intellectus pōt
naturalif intueri rē apprehensam mediāte vi
su nisi sit debito mō: ⁊ eo mō quo sensui appro
ximata: q̄ naturaliter nihil intuit̄ intellectus
nisi mediante sensu existente in actu suo: s̄ su
pernaturalif pōt: ⁊ ita sensus. Et iō dico q̄ ha
bere cognitiōem materialē dupliciter pōt itel
ligi. vno mō q̄ aliq̄d habeat cognitiōem q̄ per
ficiat materiā extensiue sicut forma materia
lis. ⁊ sic sensus h̄z cognitiōem materialē et

Septimum

Octauum.

Ad p̄mum

B3

EE

Dubium p̄mum
sui argumēti

Secūdu

Tertiu

Quartū

Quintū

Septū

cognitōem q̄ est hic ⁊ nunc: q̄ visio corporalis
 extendit in toto organo siue cōposito ex mate-
 teria ⁊ forma. ⁊ sic h̄ esse h̄ ⁊ nūc. ⁊ isto mō in-
 tellect⁹ abstrahit a conditionib⁹ materialib⁹
 q̄ intellectio est subiectiue in intellectu nō ex-
 tēsiue in aliquo cōposito sicut organo corpora-
 li. ⁊ pōt sic intelligi dē cōe de abstractōne a
 cōditionibus materialib⁹: q̄ sic intellect⁹ ab-
 strahit ⁊ c. Alio mō pōt aliq̄s habere cognitio-
 nē materiale: q̄ cognoscit materiaz siue obie-
 ctū materiale. ⁊ sic intellect⁹ diuin⁹ angelic⁹
 ⁊ human⁹ habēt cognitōem materiale: q̄ in-
 telligūt nō solū rem materiale: s̄ etiā materia-
 lem. s̄ sensus nō pōt cognoscere materiā. mira-
 bile em̄ esset ex quo materia est res aliq̄ positi-
 ua si nō posset app̄bendi ab aliq̄ potētia. ⁊ q̄n
 dicit. cōmētato: p̄mo phisicor⁹ ⁊ tertio de aia
 dicit q̄ materia nō est itelligibilis. Dico q̄ ma-
 teria ipedit illā intellectōem q̄ aliqd̄ est intel-
 lectū ⁊ intelligēs: q̄ nihil pōt intelligere nisi
 abstractū a materia: sic q̄ nō indiget organo
 corporali ad intelligendū. Ad aliud dicit q̄
 cognitō intuitiua naturalit̄ habita iprimitur
 ab obiecto ⁊ p̄seruat sicut lumē a sole: iō nō fa-
 cit intellectū errare: h̄ cognitio intuitiua sup̄
 naturalit̄ causata ponat intellectuz in errore.
 Cōtra: ip̄e dicit q̄ noticia intuitiua pōt eē na-
 turaliter respectu nō existentis. dico sensituiua
 ḡ nō est h̄ naturā noticie intuitiue q̄ iprimat̄
 ⁊ cōseruet a nō ente: ⁊ si sensituiua pōt sic esse.
 ḡ intuitiua intellectiua. p̄na pbat p̄ eū: q̄ notici-
 a intuitiua intellectiua ⁊ sensituiua q̄n habent̄
 naturalit̄ se imp̄ p̄iungunt: h̄o dico q̄ cognitō
 intuitiua est illa q̄ existēte iudico re esse q̄n est
 ⁊ nō esse q̄n nō est nō sup̄radcō. ⁊ h̄ siue cause-
 tur naturalit̄ siue sup̄naturaliter h̄ mō: q̄ bita
 noticia intuitiua ql̄tercūq̄ statim possum forma-
 re h̄ cōplexū. h̄ res est vel nō est ⁊ virtute p̄gni-
 rōis intuitiue assentire cōpleto si res sit: v̄l dis-
 sentire si non sit sicut supra dē est. ⁊ sic nullo
 mō ponit intellectū in errore. Ad aliud dico q̄
 illud p̄cludit eql̄iter h̄ ponētes sp̄em siue i in-
 tellectu siue in fantasia sic h̄ me. maxime si po-
 neres cāri a deo: q̄ p̄ illā nō maḡ assimilaf̄ in-
 tellect⁹ vni singulari q̄ alteri simillio. Ex quo
 ḡ est p̄ncipiū intelligēdi si causaret̄ naturalit̄
 vel est p̄ncipiū intelligēdi qd̄libz singularē vel
 nullū: q̄ nō deteriat sibi aliqd̄ singulare eo q̄
 a nullo p̄ducit̄. Dico tūc q̄ intellect⁹ est sicut
 do obiecti sicut sp̄es si poneret̄ ⁊ nō plus est si-
 militudo vni q̄ alteri: ⁊ iō dissilitudo nō est
 cā p̄cisa: q̄re itelligit vni ⁊ nō aliud. Qd̄ pōt
 patere i exēplo. nā sile est de cognitōe ⁊ causa-
 tōe vniuoca. nā cā vniuoca causat p̄ assimila-
 tōem: ⁊ iō est cā vniuoca: q̄ effect⁹ sibi assilaf̄

⁊ tñ nō p̄ducit̄ determinate ab vna cā vniuocā
 ca ⁊ nō ab alia p̄pter assimilatiōem. Q̄ si po-
 nant̄ duo calozē eq̄ intensi ⁊ vni p̄ducatur ter-
 tiū calozē. iste tertius tñ vni assimilaf̄ sicut alte-
 ri: ⁊ equalit̄ vtriq̄. ⁊ tñ nō p̄ducit̄ nisi ab vno
 ḡ assimilatio nō est cā q̄re vna causat ⁊ nō al-
 tera: ⁊ eodē mō est in p̄posito. Nā h̄ intellect⁹
 assimilaf̄ oib⁹ indiuiduis equalit̄ p̄ casum po-
 sitū pōt tñ vni cognoscere deteriate ⁊ nō aliō
 s̄ h̄ nō est p̄pter assimilatiōem. s̄ cā est: q̄ ois
 effect⁹ naturalit̄ p̄ducibilis ex natura sua de-
 terminat sibi q̄ p̄ducat̄ ab vna cā efficiēte et
 nō ab alia: sicut determinat sibi q̄ p̄ducatur
 in vna materia ⁊ nō in alia. Quia si nō. sequit̄
 q̄ idē effect⁹ a diuersis agentib⁹ sil̄ ⁊ semel p̄-
 duceret̄ in duab⁹ materijs qd̄ est impossibile.
 Assūptū p̄t: q̄ si sint duo agētia pura duo cas-
 lores eq̄ intēsi ⁊ due materie eiusdē rōnis ⁊ eq̄
 liter dispositē ⁊ approximate vni calozē sic al-
 teri p̄ oia: ⁊ h̄ in eodē instāri. h̄ est bene possi-
 bile. tūc calozē p̄ducēdus. ex quo per te neutrū
 istoz agentū determinat sibi a quo p̄ducatur:
 vel sil̄ ⁊ sel̄ p̄ducet̄ in duab⁹ materijs ab vtro-
 q̄ vel neutrū p̄ducet̄ calozē cū vtrūq̄ sit agēs
 naturale approximate passio: ⁊ in nullo impe-
 ditū: q̄ ex quo effectus nō plus determinat sibi
 vni q̄ aliud ⁊ vtraq̄ materia vtriq̄ equalit̄
 ter approximate: vel idē effect⁹ ab vtroq̄ agen-
 te in vtraq̄ materia p̄ducet̄ v̄l in nulla. vtrum-
 q̄ est icōueniēs. ḡ opz q̄ effect⁹ determinet sibi
 vni agēs eiusdē rōnis ⁊ nō aliud. ita q̄ ab illo
 pōt p̄duci ⁊ nō ab alio. ḡ eodē mō est in p̄posi-
 to q̄ h̄ intellectio v̄l sp̄es si poneret̄ eql̄iter af-
 similaret̄ multis indiuiduis: tñ ex natura sua
 determinat sibi q̄ ducat̄ intel lectū in cogniti-
 onē illi⁹ obiecti a quo partialiter causat̄: q̄ ita
 determinat sibi causari ab illo obiecto q̄ non
 pōt causari ab aliquo alio. ⁊ ideo sic in eius co-
 gnitōem ducit q̄ non in cognitōem alterius.
 Si dicas q̄ illa intellectō pōt immediate a deo
 tota causari: ⁊ tūc p̄ illā intellectōez nō plus i-
 telligeret̄ intellect⁹ vni singulare simillimuz
 q̄ aliud: q̄ tñ assimilaf̄ vni sicut alteri: nec cā-
 litas facit ad intellectōem vni⁹ ⁊ nō alterius
 q̄ a nullo illoz vt sic causat̄: s̄ a solo deo ime-
 diate. R̄ndeō q̄ ql̄ibet̄ intellectio creature cau-
 sata a deo pōt a creatura causari partialiter:
 h̄ non causetur de facto: ⁊ ideo p̄ illam intelle-
 ctōem cognoscit̄ illud singulare a quo causa-
 ret̄ determinate si causaret̄ a creatura: h̄ mōi
 autē creatura est vnum singulare ⁊ non aliud
 ḡ ⁊ c. Si dicas q̄ in primo ⁊ in isto sc̄do frequ-
 ter dē est q̄ idem effect⁹ nūcro pōt p̄duci a
 duabus causis totalib⁹. ⁊ p̄ ois neutrum sibi
 determinat. cui⁹ p̄trariū d̄r̄ bic. R̄nsione q̄re.

DD
Ad sc̄m

EE
Ad tertium

Si dicas q̄rū ad exemplū positū de duob⁹ ca-
loribus q̄ calor p̄ductus licet nō determinet
certū agens eiusde⁹ rōnis: tñ determinat sibi
certā materiā in qua p̄duci p̄t: ita q̄ nō i alia
7 ita nō sequit q̄ idē calor numero p̄ducatur
a duobus agen- tibus 7 in duab⁹ materijs: sed
q̄ vnus calor p̄ducit a duob⁹ agentib⁹ in vna
materia quā sibi determinat 7 alius ab eisde⁹
in alia materia quā sibi etiā determinat. Rñ
deo q̄ ex quo materie sunt eiusde⁹ rōnis: nō vi-
detur rō quare effectus plus determinat sibi
vnā materiā q̄ aliā: q̄ materia eque est illimi-
tata 7 ideteriata ad vnā formā 7 ad aliā. Nec
p̄t alia rō assignari quare effectus sibi deter-
minat materiā q̄n eque p̄cludat q̄ determinat
sibi certū agens. 7 iō illud est acceptū in rōne
tanq̄ manifestū. Ad aliud dico q̄ in intelle-
ctu p̄t esse aliqua cognitio abstractiua p̄ quā
nec iudico rē esse nec nōesse: nec fuisse sicut su-
pra declaratū est. iō mō transeo. Ad aliud de
parte sensitua alias patebit. Ad oēs aucto-
ritates p̄bi dico q̄ accipit sp̄m p̄ actu v̄l ha-
bitu. s̄ p̄t: q̄ cōmentator nūq̄ noiat sp̄m: s̄
semp vbi p̄bs dicit sp̄m ip̄e noiat formā: 7 ac-
cipit formā p̄ intellectu vel habitu. Et q̄n
dicit q̄ est locus sp̄eruz. verū est: q̄ subiectū i
tellectionū 7 habitū. Si dicas q̄ p̄bs dicit
q̄ est locus specierū nō tota: s̄ intellectiua. nūc
aut sensus est subiectū suoz actū sicut intel-
lectus. ḡ aliter est intellectus loc⁹ specierū q̄
p̄dicto mō. Rñ deo. verū est q̄ aliter est locus
sive subiectū q̄ sensus: q̄ recipit intellectiōes
nō solū eoz q̄ sentiunt vno sensu: s̄ etiā q̄ sen-
tiunt quolibet sensu. q̄ p̄t intelligere sensibi-
lia oīm sensuū: nō s̄ c sensus. Si dicas q̄ sensi-
bilis cōia sentiunt ab oi sensu. Ad hoc rñsum
est supra q̄stione de motu. S̄ aliter est intel-
lectus subiectū intellectionū 7 sensus sensati-
onū: q̄ sensatiōes errēdunt i sensib⁹: nō aut in-
tellectiōes in intellectu. Ad aliud dico q̄
eodē modo est habit⁹ ponēdus respectu incō-
plexi: sicut respectu cōplexi: 7 p̄pter eādē cāz:
s̄ q̄n h̄ est 7 q̄n nō est opz recurrere ad experiē-
tiā: q̄ q̄n aliq̄s est magi inclinatus ad itelligē-
dū sive cōplexū sive incōplexū: post actū frequ-
ter elicītū circa tale q̄ ante: tūc est ponēdus
respectu illi⁹. 7 q̄n nō: nō est ponēdus. Tñ sic
nō oīs noticiā incōplexa est generatiua hitus
incōplexi: ita nō oīs noticiā cōplexa est ḡnati-
ua habit⁹ cōplexi. Verbi grā. cognitio intuiti-
ua ponēdo illā viā superi⁹ dictā de cognitōne
intuitiua 7 abstractiua. q̄ sil sunt: nō est gene-
ratiua habit⁹ incōplexi cū tñ sit noticiā incō-
plexa: 7 h̄ q̄ nullus experit se magi inclinatus
ad cognoscendū aliq̄d intuitiue post intuitio-

nē frequenter habitā q̄ ante: 7 eodē mō est de
cognitōe cōplexa q̄ iudico rē esse mediāte cog-
nitōne intuitiua tanq̄ cā partiali: q̄ illa cog-
nitio i s̄ sit abstractiua sicut supra oñsum est
7 cōplexa noticiā: tñ nō est generatiua. 7 h̄ q̄
nullus experit se magi inclinātū ad iudicādū
rem esse vel nōesse mediāte illa cognitōe itui-
tiua: post iudiciū frequenter elicītū q̄ ante oē iu-
diciū: q̄ nūq̄ p̄t sic intelligere rē esse v̄l non
esse: nisi presente 7 existente cognitōe intuiti-
ua 7 habitā illa 7 formato cōplexo mō deo sta-
tim intellectus p̄t iudicare 7 assentire 7 sem-
p̄ eque facilliter. vñ i talib⁹ habitibus ad vidē-
dū vtrū debeant poni: 7 q̄n sic 7 q̄n non: recur-
rendū est ad experiētiā mō dicto. Ad aliud
vtrū sit ponēdus habit⁹ in sensibilib⁹ vel spe-
cies alias patebit. Ad aliud dico q̄ ita p̄clu-
dit cōtra ponētes sp̄es sicut s̄ me. Tñ sicut ip̄
si dicūt q̄ p̄ter sp̄m nō requiritur motor extrin-
secus ad actū itelligēdi: ita dico ego q̄ p̄ter ha-
bitū nō requiritur ali⁹ motor extrinsecus tanq̄
cā partialis respectu act⁹ itelligēdi nec fan-
tasma: nec aliq̄d in sensu. 7 hoc i cognitōe ab-
stractiua i s̄ forte sit oppositū in cognitōe itui-
tiua. 7 ideo nulla talis p̄uersio ad fantasia re-
quiritur tanq̄ cā partialis. In cognitōe tñ ad
hoc q̄ aliq̄s sit in potētia accidērali ad intelli-
gendū requiritur debita cōplexio 7 dispositio
corporis 7 oīm virtutum. 7 p̄ p̄ns fantasie. 7 si
nō habeat talē dispositōem nō p̄t itelligere:
re: vt patet in pueris 7 in furiosis. 7 iō sic ad i-
tellectōem requiritur fantasia 7 aliter nō. 7 for-
te aliqua cōplexio corporalis p̄t esse cā par-
tialis actus itelligēdi q̄ necessario requiritur.
Ad rōnes opinionis prime. Ad primam
dico q̄ primo dicit q̄ illud q̄ d̄ intellectus in-
telligit est forma inherens: 7 post dicit oppo-
sitū: q̄ dicit q̄ non refert ad hoc q̄ aliquid sit
principiū actionis: vtrū sit inherens vel subsi-
stens. Similiter per eū essentia diuina intel-
ligitur p̄ seipam non p̄ sp̄m: 7 tñ essentia diui-
na non est forma inherēs intellectui. Ideo di-
co q̄ argumentū nō valet: q̄ illud quo intelli-
git intellectus tanq̄ cā partiali p̄t esse subsi-
stens: pura in intellectuē sustātie intuitiua. et
potest esse inherens alteri: non tamen intel-
lectui: vt patet in cognitione intuitiua albedi-
nis: 7 potest esse inherens intellectui: 7 tamē
nō species sed habitus: ideo ratio nihil valet.
Ad aliud dico q̄ ad cognitōem intuitiuam
angeli sufficit obiectum 7 ad abstractiua sus-
sicit habitus: 7 per illam potest omnia intelli-
gere sine aliqua specie. Ad aliud dico q̄ non
requiritur ante actū itelligēdi aliqua assimi-
lacio p̄uia q̄ sit p̄ sp̄m: sed sufficit assimilatio

Ad quartum

Ad quintum
Ad sextum

ff

55
Ad septimum

Ad octauum
D
Ad nonum

Ad primā prime
opinionis.

Ad scdm.

Ad tertium

q̄ sit p̄ actū intelligendi q̄ est similitudo rei co-
gnite: q̄ fm̄ augustinū q̄nto de trinitate q̄n̄ a-
liq̄d intelligit̄ vt est in se: tūc intellectō ē silis
rei: ⁊ nō requirit̄ p̄ter intellectōez aliq̄ silitudo

Ad quartū argu-
mentum,

Ad aliud dico, q̄ fm̄ eū illa q̄ causant̄ ab eo-
dez agente assimilant̄. Nūc aut̄ eēntia āgeli ⁊
res quā intelligit̄ causant̄ ab eodē agēte. q̄a a
deo. ergo assimilant̄. ergo āgelus p̄ eēntiā suā
alijs assimilāt. Si dicas, q̄ p̄ idē nō p̄r aliq̄d
assimilari diuersis s̄m̄ est. q̄ deus p̄ eēntiā suā
simplicissimā assimilāt oibus q̄ intelligit̄ eē se.

Ad quintum

Ad aliud dico, q̄ si bñ p̄cederet cōcluderet
q̄ spēs si poneret̄ esset nobilior angelo sup̄iori
si angel⁹ inferior intelligat sup̄iorē: ⁊ āgelo in-
telligēte: quoz vtrūq̄ s̄m̄ est. q̄ spēs esset p̄fe-
ctio accidentalis si eēt. Et eodē mō est de bitu.
q̄ est p̄fectio accidentalis. ⁊ est p̄ncipiū p̄ria-
le respectu actus itelligēdi eēntiaz.

Ad sextum

Ad aliud dico, q̄ nulla forma est intra itellectū q̄ sit p̄n-
cipiū quo intelligit̄ intelligat: sed bene est ali-
qua forma in eo. puta habitus qui est p̄ncipiū
p̄riale quo intelligit̄ intelligit. Ad p̄mētato-
rē dico, q̄ nō intelligit q̄ in motore intellectu
sit aliq̄ distinctio: ⁊ q̄ aliud intelligat ab vno
motore: ⁊ aliud ab alio. s̄ q̄ aliud p̄uenit a mo-
tore p̄mo in vno motore: ⁊ aliud in alio.

Ad septimum

Ad aliud dico, q̄ eēntia āgeli nō sufficit ad cogno-
scendū alia a se. q̄ in cognitiōe intuitiua p̄cur-
rūt opposita: sicut eāe p̄riales ⁊ rōes disticte
cognoscēdi. tñ bene intelligit p̄ eēntiā suaz sic
p̄ eāz p̄riale oia alia p̄ itellectū suū q̄ nullo mō
distinguit̄ ab eēntia. Ad aliud p̄z qd̄ sit dicē-
dus p̄ solutionē ad tertiū. Ad argumēta scēde
q̄stionis. Dico ad p̄mū q̄ maior p̄p̄nquitas
vel minor ad deū nō arguit q̄ pauciorib⁹ indi-
geat in cognoscēdo nec in cognitiōe intuitiua
nec abstractiua. s̄ arguit q̄ natura p̄p̄nquior
deo in entitate respectu vni⁹ ⁊ eiusdē obiecti
habz p̄fectiorē cognitiōe q̄ natura remotior
q̄ habet p̄fectiorē itellectū que non est p̄n-
cipialis cā: s̄ partialis respectu act⁹ itelligēdi
Et q̄n̄ dicit q̄ puer nō pōt̄ intelligere sine ma-
gna explicatiōe illud qd̄ ali⁹ statim cōcipit. hoc
nō arguit q̄ puer plurib⁹ indigeat in acquirē-
do sciaz q̄ alius. sed vel arguit q̄ multi bitus
acquirunt̄ seni qui puero non acquirunt̄. vel
arguit bonitatē cōplexionis in isto plus q̄ in
alio. ⁊ iō ex vno p̄ncipio habito pōt̄ vnus plu-
res cōclusiōes inuestigare q̄ ali⁹. ⁊ q̄ p̄fectior
natura nō arguit paucitatē rōnū cognoscēdi.
p̄z in exēplo manifesto. Nam homo est qd̄ p̄fe-
ctius igne. ⁊ tñ plurib⁹ indiget ad agenduz q̄
ignis. Et q̄n̄ dicit̄ de architectonica ⁊c. Dico
q̄ pauciorib⁹ indiget q̄ scia inferior. q̄a nō re-
spicit illa q̄ respicit scia inferior: nec cōsiderat

Ad octauum
Ad argumēta q̄-
stionis scēde
Ad p̄mū

de illis. Ad rōes iob. p̄ma mltiplr̄ dicit̄. P̄-
mo enī illud qd̄ assumit̄ est dubius. s̄. q̄ vlt̄ ⁊c.
Quia quero quid intelligit̄ per vlt̄: aut specie
aut aliquid extra aiā: aut aliquid in aiā: aut
aliquid cōpositū ex hīs nō p̄mo modo. Tū qz
tunc peteret qd̄ intēdit̄ pbare q̄ spēs sit p̄ns
intellectui per hoc q̄ vlt̄ est p̄ns intellectui. si
tūc per vniuersale intelligat spēm. ergo p̄bet
q̄ spēs est p̄sens: ⁊ h̄ supponit. Tuz q̄a tūc di-
ceret q̄ vlt̄ eēt p̄sens per vlt̄. Nec scdo modo
q̄a sicut ipossibile est q̄ aliquid oīno indistin-
ctū representet̄ aliq̄d sub distinctis ⁊ opposit̄
rōnib⁹. ita ipossibile est q̄ aliq̄d existat sub op-
positis rōnibus. sed p̄ eū representare vlt̄ sub rō-
ne vlt̄ ⁊ representare sub rōne p̄ricularis non
conueniūt vni speciei. q̄ opponitur. ergo esse
realr̄ vlt̄ ⁊ p̄cūlare nō p̄nt cōuenire eidē rea-
liter. q̄ nō min⁹ opponitur in essendo q̄ in res-
presentādo. qz singulare a pte rei est determīa-
tuz ad vni⁹: vlt̄ non est determinatū ad vni⁹: s̄
est indifferēs ad multa. cū ergo h̄z oēs in re ex-
tra est singulare. ipossibile est q̄ in re sit vlt̄ idē
singulare. Nec tertio modo. q̄a illud qd̄ est sic
in ania sequitur actuz intelligēdi per eum. sed
vniuersale p̄cedit. ergo. Nec quarto modo
qz tūc q̄ntū ad illud qd̄ est cōpositum ex aliquo
existente in aiā: sequit̄ actū intelligēdi qd̄ est
cōtra eū. ⁊ q̄ntū ad aliud nō possunt sibi cōpe-
tere disticte rōes ⁊ opposit̄e. Itē sua p̄na nō
valet intellect⁹ pōt̄ h̄re obiectū p̄ns: s̄ h̄z spēs
intelligibile. pbat̄: qz aut intelligit p̄ obiectū
p̄ns aliq̄d fictū ⁊ ens rōnis: aut ens reale. si p̄-
mo mō: tūc nō opz p̄pter tale obiectū ponere
aliquā spēm p̄uīa cognitiōe representantem
qz illud ens reale causat̄ p̄ actū intelligēdi. si
scdo mō: tūc sine omī spē p̄ seipm̄ pōt̄ esse p̄ns
in rōne obiecti intellectui: sicut est p̄ns sensui
sine omī spē: sicut supra dcm̄ est. Confirmatur
nā fm̄ eū motū ⁊ mobile cā ⁊ effectus possunt
distingui loco ⁊ situ. vniuersale aut̄ est mouēs
intellect⁹ vero est mobile. ergo nō obstante q̄
intellect⁹ existens extra aiā distet ab intelle-
ctu: nihilomin⁹ pōt̄ causare intellectōem par-
tialiter sine omī spē mediā. Ad primā p̄bati-
ōe cōsequentiē q̄ro quō intelligit q̄ spēs sen-
sibilis siue fantastica representat singulare sub
rōne singularis: aut intelligit q̄ representat diffe-
rentiā indiuidualē aut qd̄ ditare aut cōpositū
ex hīs: qz plura nō ponunt̄ in singulari. Nō p̄-
mo mō. Tū qz illud qd̄ representatur p̄ spēm est rō-
agendi fm̄ eū. Tū qz illud qd̄ primo representat p̄
spēm est illd̄ qd̄ primo cognoscit̄ ⁊ teriat actū
cognoscēdi. differētia aut̄ indiuisibilis nō co-
gnoscit̄ a sensu nec teriat actū vidēdi sēstriuū
etiā fm̄ eū: nec scdo mō: qz tūc spēs sensibilis

⁊ intelligibilis eodē modo ⁊ sub eisdem rōnibus repñtat: qz vtrāq; repñtat quidditatem vt distinguit a singularitate. ⁊ sic nō oportet ponere aliquā spēm in intellectu: s̄ sufficeret species in fantasia. Si dicas qz spēs in fantasia repñtat quidditatem: vt cōiunctā singularitati spēs intelligibilis repñtat siue p̄iuncti siue nō. Cōtra spēs pōt remanere in fantasia re de structa: ⁊ tūc quidditas nō est cōiuncta cū singularitate. ḡ ⁊ c. Si dicas qz spēs sensibilis repñtat sub p̄ditiōib; materialib; b ⁊ nūc: spēs autē intelligibilis nō: s̄ abstrahit. Cōtra. ista species sensibilis abstrahit a cōditiōib; materiālib;: sicut intelligibilis. p̄t̄ em̄ qz spēs in fantasia si ponat ita repñtat rē qm̄ nō est sicut qm̄ est. ḡ ita abstrahit ymaginaria a cōditiōibus materialib; sicut intellectus. Si dicas qz spēs in fantasia repñtat sub rōne quidditatis singularis: ⁊ in intellectu sub rōne quidditatis vniuersalis. Cōtra. aut spēs in fantasia repñtat singularitatem: aut t̄m̄ quidditatem aut cōpositum ex vtroq;. si p̄mo mō: tunc ita apprehendā a sensu singularitatem sicut quidditatem: qd̄ est p̄ eum. si scđo mō: tūc nō erit differentia inter repñtationē spēs intelligibilis ⁊ sensibilis: qz vtroq; repñtat idē. nec tertio mō vt accipit p̄ cōpositum ex vtriusq;: qz tūc nō plus repñtatur vna p̄ q̄ alia. ⁊ sic nō plus intelligit quidditas q̄ singularitas: qd̄ est cōtra eū. qz dicit qz differentia in diuidualis nō pōt apprehendi p̄ statu isto maxime a sensu. Tūc qz sicut repugnat rōne differentie diuidualis terminare vel agere ad cognitionem: ita sibi repugnat repñtari. Tūc qz h̄z eū natura p̄mo videt. ⁊ p̄ p̄ns repñtatur. ⁊ ex hoc sequit qz idē repñtat p̄ spēm intelligibile ⁊ sensibile. ⁊ sic nō opz ponere distinctōes specierū. Ad rōnem. ḡ r̄deo qz sola spēs in fantasia nō sufficit ad cognitionem alicui; rei: s̄ sicut ad cognitionem intuitiuā corporālē requiritur potētia ⁊ obiectū sine oī spēs: ita ad speciez intelligibilem sufficit obiectū cū intellectu: ⁊ ad noticiā primā abstractiuā q̄ stat cū intuitiua sufficit noticiā intuitiua cū intellectu: s̄ ad scđam abstractiuā requirit habitus: sicut supra dictū est. nec fantasia simplr̄ facit aliqd̄ necessario ad cognitionem intuitiuā vel abstractiuā sed t̄m̄ p̄ accidens p̄ statu isto. Nā aīa separata pōt intuitive videre res sibi presentes sine oī fantasia: s̄ p̄ns nō vidit res ⁊ scursus earū: nisi p̄ statu isto. Ideo q̄rū est p̄ statu isto bene dicit qz requirit fantasia. Ad aliud dico qz nō sunt due rōnes representabiles in re: quarū vna representat fantasia ⁊ alia intellectū: qz nō sunt talia duo in rerū natura: scđ cōtracta ⁊ p̄prietas cōtrabēs: qz quicquid est in re

est singulare. sicut patz p̄ predicta alibi. Ad aliud dico qz intellectus agens causat aliqd̄ in intellectu possibile: qz intellectiōem q̄ est p̄m̄ terminus eius. Et qm̄ dicit qz actio intellectus agentis terminat ad vniuersale in actu aut intelligit qz terminat ad vniuersale in actu: scđ ad illud vniuersale qd̄ p̄mo intelligit p̄m̄ cum aut qz actio sua terminat ad primū repñtatiū vltis qd̄ est in re. nō p̄mo mō: qz terminat p̄ eū actio intellectus ad spēm: spēs aut nō p̄mo intelligit. Nec scđo mō: qz tūc nō maḡ actio intellectus agentis terminat ad vltē q̄ ad p̄diculare: qz sicut p̄ducere pōt spēm repñtante vltē: ita pot p̄ducere spēs repñtante singulare maxime cū spēs illa si ponat sit singularis ⁊ habeat esse b ⁊ nūc: ita em̄ h̄z esse in isto intellectu qz non in alio. ⁊ ita nūc qm̄ p̄mo causat: qz nō p̄ns. aliter em̄ nisi spēs repñtaret singulare nunq̄ posset singulare intelligi. Si dicas qz intellectus agens facit vltē: qz facit spēm indifferētē repñtantez multa. Cōtra. tūc eodē mō dicā qz sensus facit vltē: qz facit spēs indifferētē repñtante multa. Assumptū p̄t̄: qz qm̄ sunt aliq̄ s̄illima nihil pōt esse s̄ilitudo: vel repñtatiū vni; nisi sit s̄ilitudo vltē repñtatiū alteri. Exēplū. si fortes existens b ⁊ alius rome sint s̄illimi: nō posset esse aliq̄ ymago ad s̄ilitudine fortis b: q̄ esset repñtatiua ei;: qm̄ eodē mō p̄ oīa esset s̄ilis forti existenti rome. ḡ eodē mō si sint albedines s̄illime nulla spēs in sensu posset esse s̄ilitudo vltē repñtatiua vni; qm̄ equalit̄ sit s̄ilitudo ⁊ repñtatiua alterius: ⁊ p̄ p̄ns spēs sensibilis posset plura representare sicut intellectus vni; sicut actio sensus terminaret ad vltē sicut actio intellectus.

Ideo dico qz actio intellectus est realis: qz terminat ad cognitionem realē intuitiuā vel abstractiuā mō p̄dicto. ⁊ qm̄ dicit qz intellectus agens facit vltē in actu. verū est qd̄ facit quoddā esse factū ⁊ p̄ducit quendā conceptū in esse obiecti uo q̄ terminat eius actū q̄ t̄m̄ h̄z esse obiectiue ⁊ nullo mō subiectiue. ⁊ sic fit vltē sicut alis dictū fuit. Et qm̄ dicit qz intellectus agens facit de intelligibili in potentia intelligibile in actu. Dico qz bec p̄positio non inuenit a p̄bo nec cōmetatore s̄ ista. qz intellectus agens facit de intellectu in potentia intellectu in actu: ⁊ h̄ est verū: qz facit intellectiōem p̄ quā aliqd̄ est actu intellectu qd̄ prius erat in potentia intelligendū. hoc p̄t̄ p̄ cōmentatorez tertio de aīa cōmento. xvij. vbi dicit qz opatō intellectus agens est facere intellectu intelligere in actu: ⁊ qz intellectus agens ⁊ possibilis se h̄nt ad intellectiōez sicut agens ad patiens. vñ dicit qz cū in parte aīe necesse sit inuenire tres differentias necesse est vt in ea sit pars q̄ dicit intellectus p̄m̄ quā facit

RR

SS

ZZ

pp
Vltimo ad rōnes.

qq

Intellecta vel intellectū in potētia intellectu
in actu. et h̄ est causando intellectū eodē mō p̄dis
cto. et id actio intellectus agētis est facere intel
lectuē et possibilis recipere. Unde dicit q̄ intel
lectus agēs semp̄ est in actu: possibilis aliq̄n in
potētia aliq̄n in actu. Et q̄n dicit q̄ h̄z cōmenta
torē intellectus agēs trāffert res de ordine ad or
dinē. verū est q̄ facit rē intelligi q̄ p̄us nō in
telligebat. Dicit em̄ q̄ abstrahere nihil aliud
est q̄ facere intellectōes ymaginatas in actu i
tellectas: post q̄ erāt in potētia intellectu. In
telligere aut̄ nihil aliud est q̄ recipere has intel
lectōes. Lū em̄ dicit ibi inuenim̄ idē i suo eē
trāfferi de ordine ad ordinē scz intellectōnes
ymaginatas dicim̄ q̄ necesse est q̄ h̄ sit a cā
agēte et recipēte et multa ibi de h̄. Si dicas
q̄ cōmentator vult q̄ actio intellectus agentis
sit p̄or actōe intellectus possibilis. Dicit em̄ q̄
intellectus cuius est abstrahere intellectu et cau
sare eū necesse ē vt p̄cedat in nobis intellectu
cuius est recipere. Rūdeo s̄m eū intellectu agēs
et possibilis sunt due substantie separate qua
rū vna est actiua et alia passiua. nūc aut̄ actiuū
est prius in p̄fectōe passiuo: q̄ p̄fectū. nō t̄m o
portet q̄ intellectio sit p̄us ab vno q̄ recipiat
ab reliquo. Et q̄n dicit cōmentator: q̄ si q̄ddi
tates rerū essent abstracte a materia sicut po
sunt plato: tūc nō indigerem̄ intellectu agēte
q̄ intellectu agēs abstrahit. Rūdeo q̄ duplex
est abstractio intellectus agentis vna est causare
intellectōem intuitiuā vel abstractiuā partia
liter cū obiecto vel habitu p̄dicto mō: q̄ intel
lectio est vere abstracta a materia q̄ imateria
lis est in se et h̄z esse subiectiue in immateriali.
Alia est abstractio p̄ qua p̄ducit v̄se siue p̄ce
ptū rei vniuersalē in esse obiectiuo sicut al̄s di
ctū est. Quāntū ad primā abstractiōem si q̄d
dirates rerū essent abstracte a materia sic po
sunt plato adhuc indigerem̄ intellectu agēte
si deberēt intelligi: q̄ nō possent intuitiue in
telligi nec abstractiue sine intellectu causan
te intellectōem: h̄mōi aut̄ est intellectus agēs
Sed q̄ntū ad sc̄dam abstractiōem nō indigere
mus intellectu agente. s̄ opinio platonis est
vera: q̄ si vniuersalia essent in re separata a sin
gularibus sicut posuit plato: tūc intellectus nō
p̄duceret ea in esse obiectiuo t̄m: q̄ tūc habē
rēt esse obiectiuū in re t̄m: t̄m bene posset ea in
telligere. Vel p̄t dici supponēdo. s̄ q̄ imposs
ibile est cognoscere vniuersalia nisi abstracti
ue: q̄ illud solū cognoscit̄ intuitiue: q̄d h̄z esse
subiectiuū in re: q̄le esse nō habēt vniuersalia
vt supra ostensum est etiā s̄m opinionē p̄bi et cō
mētoris. L̄ertū est aut̄ q̄ cognoscim̄ vniuer
salia aliq̄ cognitōe causata ab intellectu agēs

te q̄ nō est intuitiua. Posita igit̄ opinioe plato
nis possent vniuersalia cognosci intuitiue: q̄a
essent subiectiue in re: id nō oportet ponere in
tellectū aliud ad cognitōem vniuersaliū q̄ est
abstractiua: q̄ vna cognitōe sufficiēter cogno
scunt. Unde ex dictis cōmentatoris ibi p̄z q̄ nō
est spēs in intellectu: q̄ ibi enumerat intellectu
q̄ntū ad oēs dispositōes q̄s recipit. Unde enume
rat intellectu agentē materiale siue possibile. i.
tellectū speculatiuū q̄ speculat̄. intellectu in
habitu q̄ntū ad habitū. intellectu adceptū qua
do est in fine p̄fectōis. Intellectū passibile nō
aut̄ noiat intellectu q̄ est spēs. Et h̄ p̄z fal
sitas illi opiniois q̄ ponit q̄ intellectu agēs
h̄z actōem circa fantasmatā et intellectu passi
bile p̄ modū depuratōis illustratōis irradiati
onis remotōis abstractōis et seq̄stratōis: q̄ ta
lis remotio vel seq̄stratio aut̄ est s̄m esse subie
ctiuū aut̄ obiectiuū. nō p̄mo mō: q̄ tūc intel
lectus agēs causando spēm amoueret aliq̄d a
fantasmate vel aliq̄d positiuū causaret in fan
tasmate quoz vtrūq̄ est falsum s̄m eos. nec ē
sc̄do mō: q̄ esse obiectiuū causat̄ p̄ intellectu
passibile s̄m eos. Ad aliud dico q̄ ad p̄ntiaz
obiecti sufficit p̄ntia sui p̄ius vel in noticia in
tuitiua vel abstractiua q̄ sunt p̄fecte silitudi
nes obiecti vel habitus. Ad aliud dico q̄ cō
cludit̄ p̄ opinionē q̄ ponit. q̄ obiectum nō p̄t
esse p̄ns intellectui nisi p̄ spēm et potētiā infe
riores q̄d nō est verū: q̄ ip̄m obiectū in se debi
to mō app̄oximatū est sufficiēter p̄ns. nec im
pedit distātia dūmodo nō excedat virtutē cau
satiuā potētie et obiecti: q̄ si obiectum distās
p̄t esse cā imediata spēm in sensu et in intel
ctu salte in sensu s̄m eos eodē mō p̄t esse cau
sa imediata actu sentiēdi et intelligēdi sine oī
spēm: nec ē maior rō de vno q̄ de alio. Ad aliud
dico q̄ aīa est quodāmodo oīa p̄ cognitōez. nā
p̄ cognitōem intuitiuā est oīa intelligibilia p̄
cognitōem sensitiuā est oīa sensibilia et vtrāq̄
cognitio est ita p̄fecta silitudo obiecti et p̄fe
ctior: q̄ spēs: s̄ differētia est in h̄ q̄ sensus nō ē
oīa sensibilia nisi p̄ cognitōem actualē: s̄ intel
lectus est oīa intelligibilia tā p̄ actualē q̄ per
habitualē. Unde habitus ita p̄fecte est silitu
do rei sic spēs v̄l act̄. Ad aliud de agnoscēte et
cognito et c. dico q̄ verū ē. Et q̄n dicit q̄ obiectū
nō est p̄ns in se. dico q̄ in cognitōe intuitiua ē
presens in se: in abstractiua est p̄ns in habitu.
Ad p̄ncipale p̄me q̄stionis dico q̄ angelus nō
p̄t intelligere alia a se p̄ essentiā suā ita q̄ es
sentiā suā sit tota cā in rōne obiecti nō cōcur
rente alia re: nec i se nec in habitu: q̄ vna res
nō p̄t intelligi p̄ aliā. et q̄n p̄bat p̄ subiectū et
passionē. Dico q̄ subiectū nō inducit in agni

Iustificatur

Respondetur.

三三

yy

xx

Ad argumētū in
principio q̄stionis
prime.

tionē incōpletā passionis sicut dictū est in p[ri]mo logō. tñ vna res extra aiām p[ot] cognosci p[ri]mo in aiā. pura p[er] h[ab]itū sic q[ui] p[ot] esse cā p[ri]ncipalis res spectu illius cognitionis. Ad alia p[er] p[re]dicta etā & bec de questione. Questio. xvi.

Utrum angelus accipiat cognitionē a rebus spirituales libus an a corporalibus? **Q**uōd nō a corporalibus? p[ro]bat. q[ui] corpus nō agit in spiritū. vt dicit Augustin[us] sup[er] genesim ad l[ite]ram. Ad op[er]a positū. ab illo accipit q[ui]s cognitionē sine quo nō p[ot] cognitionē h[ab]ere: sed sine corporalibus nō p[ot] angelus cognitionē h[ab]ere. g[er]o. Dic dicit q[ui] angelus nullā cognitionē accipit a rebus. q[ui] in telligit oīa a se p[er] sp[irit]us cōcreatas & sibi infusas a deo. & iō nec cognitionē nec sp[irit]us accipit a rebus. q[ui] p[ro]bat multipliciter. P[ri]mo sic. Qualis est ordo corporū celestium ad corpora inferiora scilicet talis est substantiarū separatarū ad inferiora scilicet corpora superiora nō accipiūt aliquā p[er]fectionē ab inferioribus: q[ui]a celū nō p[ot] recipere aliā formā ab illa quā habet p[ro]pter sui p[er]fectionē. ergo angelus nō p[ot] recipere aliquā formā ab inferioribus. & hoc p[ro]pter sui p[er]fectionē. Itē aiē sunt forme corporū. & iō recipiūt cognitionē a corporibus & mediāribus corporibus. sed angelus est sine corpore. g[er]o tñ intelligit p[er] sp[irit]us infusas a deo. Itē impossibile est q[ui] aliqd trāseat de extremo in extremū sine medio. sed ymaginatio est media inf[er] mere spirituale et corpale. ergo impossibile ē q[ui] aliqd trāseat de corpali siue materialis sine ymaginatioe ad angelū. cū ergo in angelis nō sit ymaginatio: impossibile est eos accipere cognitionē a corporalibus. q[ui] aut ymaginatio sit mediū p[ro]bat. q[ui]a ymaginatio licet non sit sine materia. tñ est sine cōditionibus materialibus sensus autē corpalis nō. g[er]o. Itē intellectus noster est agēs & patiens respectu rerū cognitarū a nobis. est em̄ agēs p[er] intellectū agentē irradiantē fantasmatā. & est patiens: q[ui] recipit irradiectionē causatā a re p[ro]p[ter] sui depurationē & oīa ista sūt mediāribus potētis sensituius. sed intellect[us] angelī nō est sic agēs & patiens respectu inferioris. q[ui] nō habet sensus. Itē agēs & patiens sunt eiusdē generis. q[ui]a actus & potētia sunt eiusdē generis. sed res materialis & imaterialis nō. q[ui] nō possunt fieri ex se mutuo.

Secūdo dicitur q[ui] angelus nō discurret de noto ad ignotū. q[ui] p[ro]bat: q[ui] intellect[us] angelī in p[ri]ma sui creatōe est p[er]fectus respectu oīs cognitionis naturalis. & p[er] oīs naturalē nō p[ot] discurrere de noto ad ignotū. Itē eūde locū tenēt angelī inf[er] spiritualia: quē tenent corpa celestia inf[er] corporalia. s[ed] corpa celestia nō p[ot] naturalit[er]

perfici g[er]o. Cōtra ista. P[ri]mo cōtra p[ri]mū q[ui] oīs res absoluta q[ui] nō p[ot] naturalit[er] existere sine alia re absoluta dependet ab ea in aliquo genere cāe naturali. q[ui] effect[us] sufficiēter dependet & c. sed cognitio intuitiua angelī nō p[ot] naturalit[er] esse sine ex[ist]entia rei cui[us] est. g[er]o dependet a re sicut effect[us] a cā. & p[er] oīs angelus accipit cognitionē intuitiua a reb[us]. Si dicas q[ui] cū oīs cognitio sit p[er] assimilationē. ad hoc q[ui] angelus cognoscat re existēte. sufficit q[ui] assimilet sibi absq[ue] hoc q[ui] accipiat sibi cognitionē a rebus. Nūc autē dupliciter aliqd assimilat alteri: vel p[er] motū p[ro]p[ri]ū: vel p[er] motū alteri. Exemplū p[ri]mū q[ui] aliqd mouet ad formā quā p[ri]us nō habuit. Exemplū scđi q[ui] aliq[ui]s mouet ad formā quā p[ri]us habuit. Scđo mō assimilat angel[us] rei ex[ist]enti virtute speciei q[ui] puenit ad formā quā angelus habet. Cōtra. oīs effect[us] sufficient[er] dependet ex causis suis essentialib[us] & approximatōe & dispositiōe earū. q[ui] alit[er] destrueret omnis via ad p[ro]bādū aliqd eē cām alteri. sed cognitio angelī intuitiua naturalit[er] dependet a re cognita. q[ui] nō p[ot] naturalit[er] intuitiue itelligere rem nisi res p[ri]us cognita sit. et res cognita nō est dispositio intellectus angelici. nec species respectu intellectōis. nec approximatō respectu causarū. ergo est causa. s[ed] nō materialis formālis vel finalis. ergo efficiēs. Itē licet aliqd de nouo conueniat alicui p[er] motū alterius absq[ue] hoc q[ui] res mota sit cā alicui[us] ex[ist]entis in re quā denotat. Exemplū. p[er] mutationē creaturę dicit de[us] de nouo creator. & tñ res noua nō p[ot] aduenire alicui de nouo p[er] motū alteri[us] nisi si illud motū sit cā illius rei. sed angelus p[er] mutationē rei a nō esse ad esse p[ot] nō rem itelligere: & p[ri]us nō potuit: & angelus recipit in se nouā rem. s[ed] intellectiones. ergo illa res q[ui] mutat est causa istius intellectōis. Itē q[ui] aliqd p[ot] cognosci siue aliud ex[ist]at siue nō: & aliud nō p[ot] cognoscere nisi ip[s]o p[ri]mo ex[ist]ente. & ip[s]o ex[ist]ente p[ot] illud s[ed] illā rem cognoscere. p[ri]mū habet rōem cāe respectu cognitionis scđi. sed angelus p[ot] i p[ri]us rem cognoscere ip[s]a re ex[ist]ente: & nō p[ot] eā cognoscere ip[s]a nō ex[ist]ente. res aut p[ot] cognosci āgelo ex[ist]ente vel nō ex[ist]ente. g[er]o res h[ab]et rōem cāe respectu cognitionis āgelice. Itē angelus assimilat rei sufficient[er] siue ex[ist]at siue nō. g[er]o mutatio rei a non esse ad esse & ex[ist]entia nihil facit ad assimilationē. cū g[er]o ex[ist]ente re possit h[ab]ere cognitionē de ea in intellectu angelī et nō ex[ist]ente nō possit. g[er]o et natura rei res est cā intellectōis angelī. Cōtra scđm. q[ui] oīs intellect[us] potēs p[ri]ncipia app[er]hendere & nō p[er]clusōes & nō e[con]uerso p[ot] discurrere p[er]z. q[ui] oīs talis intellectus p[ot] virtute p[ri]ncipioz cognoscere cōclusiones. et h[ab]et est

Cōtra p[ri]mū d[icitur] cū p[ri]ncipio opiniois

Quaestio

Oppugatio

Contra scđm

Questio XVI

Primum p[ri]ncipio opiniois dicitur

Argumentū p[ri]mū

Secundū

Tertium

Quartū

Quintū

Dicit scđm sicut arguitur

Septimum

f

discurrere scire aliq̄s p̄clusionēs p̄us sibi igno-
 tas virtute p̄ncipior̄: s̄ angelus est h̄mōi. p̄o-
 bat: q̄ si nō tūc nō posset cognoscere vnā p̄e-
 missam nisi cognosceret om̄s p̄clusiones sequi-
 tes ex tali p̄ncipio. q̄d falsum est ḡ. q̄ ex vna p̄-
 missa p̄nt seq̄ infinite p̄clusionēs. Et marie vi-
 det falsum: q̄ āgelus p̄t aliq̄ mō ignorare et
 postea scire: q̄ nō h̄z sciaz om̄. **Ḵo** dico q̄ no-
 titia est duplex: q̄dā est incōplexa: q̄dā cōplexa:
 ra: q̄dā est intuitiua: q̄dā abstractiua: q̄dā est
 intuitiua in p̄ticulari: q̄dā in vniuersali. **Tūc**
 dico q̄ angelus p̄t naturalit̄ accipere notitiaz
 intuitiua a re materiali v̄l imateriali tanq̄ ab
 obiectis q̄ sunt cause p̄tiales respectu illi⁹ cog-
 nitōis. q̄d p̄bat: q̄ illud quo posito p̄t aliq̄
 poni ⁊ quo nō posito nō p̄t aliud poni: h̄z rō-
 nem cause respectu illi⁹: s̄ posito vno āgelo p̄t
 ali⁹ intuitiue eū videre. ⁊ posito vna re materi-
 ali p̄t etiā intuitiue āgelus videre ip̄az. ḡ res
 vtracq̄ est cognitōis āgelice cā. **Sec̄do** dico
 q̄ p̄t accipere notitiā incōplexā abstractiua a
 reb⁹ mediāte intuitiua sicut in p̄o: q̄stione di-
 ctū est. ⁊ h̄ loq̄ndo de abstractiua ex̄te cū in-
 tuitiua: q̄ illa nō existit nisi existente ituitiua
 ⁊ respectu illi⁹ p̄us est cā res extra q̄ cognitio
 intuitiua cā p̄tialis cū intellectu cognitōem
 ac abstractiua manentē post ituitiua accipit
 a re mediāte habitu: nō q̄dē q̄ res sit cā p̄tial-
 lis respectu illi⁹ cognitōis. q̄ p̄t re nō existen-
 te: s̄ q̄ habit⁹ q̄ est p̄tialis cā illi⁹ cognitōis
 ḡnatur ex actib⁹ q̄ immediate accipiunt a re: sic
 a cā p̄tiali: q̄ a cognitōe abstractiua manēte
 t̄n intuitiua. **Ḵo** p̄bat: q̄ nō minoris p̄fectōis
 est intellect⁹ āgelic⁹ q̄ h̄manus: s̄ intellect⁹
 hois p̄t istas cognitōes accipere a reb⁹ sic d̄c̄m
 est in p̄cedenti q̄stione. ḡ ⁊ āgelus p̄t h̄ face-
 re in puris naturalib⁹ existēs. **Tertio** dico q̄
 p̄t accipere a rebus notitiā vniuersaliū: q̄ p̄t
 abstrahere v̄lia a singularib⁹. q̄d p̄bat: q̄ q̄c:
 q̄d est p̄fectōis in intellectu n̄ro h̄ attribuendū
 est intellectui āgelico: s̄ h̄mōi cōcept⁹ faceret
 v̄lia abstrahere: est p̄fectōis intellectui n̄ro: q̄
 cōperit sibi. ḡ angelus p̄t h̄ facere. ⁊ h̄ p̄t me-
 diāte cognitōe intuitiua singulariū v̄l abstra-
 ctiua incōplexa sicut p̄t intellectus nec ap-
 parer aliq̄ rō quare non. **Quarto** dico q̄ p̄t
 naturalit̄ accipere a rebus notitiā cōplexā p̄-
 positionū p̄tingentiū. q̄d p̄bat: q̄ q̄ cognoscit
 extrema alicui⁹ cōplexi cōtingentis intuitiue
 statī p̄t mediāte cognitōe intuitiua ⁊ abstra-
 ctiua eorundē q̄ sil̄ est cū intuitiua formare cō-
 plexū: ⁊ virtute illius cognitōis assentire vel
 dissentire. **Istud** p̄t: q̄ nō est maioris ip̄fecti-
 onis formare cōplexū: ⁊ sic assentire q̄ cognos-
 scere intuitiue vel abstractiue: s̄ angelus p̄t

cognoscere extrema alicui⁹ cōplexi cōtingentis
 intuitiue. puta istius paries est alb⁹. ḡ ⁊c. Et
 sciendū est hic. q̄ nunq̄ p̄t āgelus vel intelle-
 ctus noster habere notitiā euidētē: vel euidēs-
 ter assentire alicui cōplexo cōtingenti: nisi exis-
 tētibus extremis illi⁹ cōplexi ⁊ cognitōe eoz
 intuitiua. q̄ ex ista cognitōe abstractiua ⁊ cō-
 plexa nō p̄t generari habit⁹. q̄ nullus exp̄t se
 magis inclinātū ad assentiendū tali post notit-
 iā intuitiua re nō existēte: vel notitiā intuiti-
 ua nō existēte extremoz: q̄ an̄ oēs notitiā itui-
 tiua. Si em̄ āgelus simul intuitiue videat pa-
 rietē et albedinē in eo euidēt assentit isti cō-
 plexo paries est alb⁹. s̄ destructa albedine vel
 pariete: ⁊ existēte cognitōe ituitiua p̄us bita
 naturalit̄ modo p̄ potētā diuinā p̄seruatā sta-
 tim dissentit isti cōplexo paries est albus. q̄a h̄
 p̄plexū tūc est falsus. Si res existit ⁊ cognitio
 intuitiua nō maneat sed corūp̄at: licet hoc cō-
 plexus sit nō t̄n intellectus illi euidēt assentit
 p̄bat: q̄ post cognitōne ituitiua nō habz nisi
 cognitōne abstractiua. Per illā autē nō iudi-
 cat re esse: sed q̄ aliq̄n fuit. ergo ad hoc q̄ intel-
 lectus āgelicus beat cognitōne euidētē de
 aliquo p̄tingenti cōplexo affirmatiuo qua iudi-
 cat hoc esse requirit n̄c̄rio ex̄tia extremoz
 ⁊ notitiā intuitiua eoz. ⁊ hoc dico naturalit̄ nō
 loquēdo de potētā diuinā. sed ad habēdū no-
 titiā euidētē de aliquo cōplexo cōtingenti ne-
 gatiuo quo negat hoc esse. ad hoc vere sufficit
 notitiā intuitiua extremoz: ⁊ illa n̄c̄rio requirit
 naturalit̄ dico. ⁊ nō ex̄tia rei: q̄ ip̄a ex̄te iaz
 intellect⁹ euidēt dissentiret p̄dicto cōplexo
 negatiuo. **Quito** dico. q̄ āgelus p̄t accipere
 notitiā a rebus p̄positionū n̄c̄riarū. q̄a p̄t
 terminos taliū p̄positionū intuitiue app̄bede-
 re. ⁊ ip̄is app̄bedēsis p̄t euidēter assentire illi-
 lis veritatib⁹. t̄n v̄ru de facto accipiat a reb⁹
 notitiā incōplexā vel cōplexā q̄ t̄n cūq̄ p̄tingē-
 tē vel necessariā nescimus. **Liuis** rō est. q̄ q̄n
 aliq̄d depēdet ex sola volūtate diuinā p̄tingē-
 ter ⁊ libere causante q̄c̄qd causat extra se. illd
 nō p̄t certitudinalit̄ a viatore cognosci p̄ rōez
 nec p̄ exp̄ientā. **Sz** q̄ āgelus habeat vnā cog-
 nitōne vel aliā q̄cūq̄ a deo. hoc solū depē-
 det ex volūtate diuinā. ḡ ⁊c. Et iō tales p̄po-
 sitiones sunt nobis neutre. q̄ nec habem⁹ rōem
 nec certā exp̄ientā ad vnā p̄tē vel ad aliā. Si
 autē sint auctoritates sc̄toz q̄ magis sonāt in
 vnā p̄tē q̄ in aliā. illa ps p̄t rōnabilit̄ teneri. s̄
 p̄us dicta oīa de cognitōne āgeloz loquūtur
 de possibili: si āgelus esset relictus in puris na-
 turalib⁹. **Sexto** dico. q̄ āgelus p̄t discurre-
 re ⁊ p̄ discursus acq̄rere notitiā p̄positionū cō-
 tingentiū. p̄bat: q̄a āgelus in puris naturalib⁹

Prima cōclusio
 auctoris

Sec̄da cōclusio

Tertia cōclusio

Quarta cōclusio

Quinta cōclusio

Sexta cōclusio

ex vna ppositioe ptingere nota p̄t p̄ discursus
acq̄rere credulitatez firmā de alia ppositione
ignora. ergo p̄ discursus p̄t acq̄rere sibi credu
litate verā. p̄t p̄na. p̄bat̄ āns. q̄ fm̄ cōez sen
tentia doctoz. āgelus malus nō p̄t cognosce
re occulta cordiū nisi p̄ signa exteriora. pura si
videat boiem ridere arguit gaudiū in corde. ⁊
talia signa exteriora p̄nt esse sine actu interiori
eis correspondente. q̄ nō est p̄dictio: q̄ ita sit. ḡ
per talia signa p̄t decipi credēdo q̄ tales sint
actus interiores. q̄ talia sunt signa. ⁊ per p̄ns
pōt decipi p̄ discursus. ergo si sint act⁹ interior
res correspondētes signis: tūc p̄ signa p̄t acq̄re
re credulitate verā ⁊ totū facit per discursus.

Itē ois intellectus apprehēdēs ppositionē si
bi neutrā vel ignorā p̄t sibi assentire si volun
tas velit. sed āgelus p̄t apprehēdere ppositio
nez sibi ignorā. p̄t. q̄ multi angeli ignorabāt
incarnationē verbi vt dicit̄ scri. ⁊ vtrū beata
virgo fuit virgo. ⁊ talibus ppositiōibus app̄
bēsis p̄t angel⁹ ex libertate sua assentire. ergo
eodē modo si āgelus apprehendat pmissas: et q̄
bus dicta conclusio sequit̄. posset postea illā cō
clusionē ex illis elicere. ergo p̄t discurrere. Et
hoc est de int̄tione augustini et alioz scōz. q̄
dicūt q̄ demōes p̄ longitudinē t̄pis ⁊ p̄ exp̄iē
tiā sciūt m̄tra q̄ p̄ns ignorabāt: ⁊ q̄ in scia p̄nt
p̄ficere. Mirabile em̄ esset si diabolus oia sci
ret ⁊ nihil ignoraret. Idē dico de ppositiōi
bus nec̄r̄is. s. q̄ posset earūde notitiā acq̄rere
p̄ discursus. q̄ posset scire vnā p̄missaz: ⁊ igno
rare infinitas cōclusiones et illa sequētes. ⁊ p̄
illā p̄missaz p̄t p̄mo acq̄rere notitiā alicui⁹ cō
clusionis ignote: ⁊ post alterius. ⁊ sic deiceps.

Contra ista sunt multa dubia. P̄mo em̄ vides
tur q̄ āgelus n̄ p̄t accipere notitiā intuitiua a re
bus. q̄ in oī actiōe naturali agēs ⁊ patiēs sūt
simul ⁊ tangūt se. sed āgelus nō p̄t aliquā aliā
rem tāgere. q̄ aut cōtactu situāli aut essentia
li. Nō situāli. q̄a i āgelis nō est situs nec locus
nec essentiali. q̄ ille p̄tactus est p̄ illapsus. sed
nullus āgelus illabit̄. s. solus deus. ḡ ⁊ c. Itē
si sic. tūc āgelus discurreret qd̄ s̄m̄ est. p̄na p̄z.
q̄ nulla s̄ba creata agit nisi mediāte accidere
igit̄ si āgelus videret s̄bam: nō videret nisi me
diante acc̄te: qd̄ p̄mo videt̄. ⁊ ab eius coḡni
tione discurreret ad cognitionez s̄be. ergo ⁊ c.

Itē si sic. tūc illa intuitio nō esset in potesta
te āgeli. p̄na p̄z. q̄ nō est in potestate patiētis
pari vel nō. si em̄ intellectus angeli pateret a
re nō esset in eius p̄tate. ergo ⁊ c. Itē sensibi
lia ⁊ materialia nō agūt in intellectu nostruz
nisi mediāte virtute sensitiua. puta fantasia q̄
nō est in angelo. ergo ⁊ c. Itē fm̄ Augustinū
sup̄ gen. corpus nō agit in spiritū. Itē tertio

de aia agens est nobilius passio: s̄ res materia
lis non est nobilior angelo. ḡ ⁊ c. Itē in libro
de generatiōe agēs ⁊ patiēs cōicant in ma
teria: ⁊ sunt adinuicē trāsmutabili: s̄ res ma
terialis ⁊ angelus nō sunt b̄mōi. ḡ ⁊ c. Itē
septimo p̄hicoz in parte intellectiua nō est
alteratio nec ad formas de prima specie: s̄ in
tellectio angeli est qualitas de prima specie.
ḡ ⁊ c. Itē effectus eiusdē rōnis habēt causas
eiusdē rōnis ⁊ nō necessario alterius rōis: sed
prima abstractiua q̄ stat cum intuitiua ⁊ sc̄da
sunt eiusdē rōnis. ḡ sicut sc̄da causat̄ ab habi
tu ita ⁊ prima: ⁊ sicut sc̄da nō causat̄ ab obie
cto: nec a notitia intuitiua: ita nec p̄ma. ḡ ⁊ c.

Itē si angelus posset discurrere: tūc intel
lectus ei⁹ eēt imp̄fect⁹: qd̄ videt̄ falsum. Itē
cōtra hoc qd̄ dicit̄ q̄ respectu distinctoz coḡni
toz intuitiue nō pōt esse vna rō cognoscendi
q̄ respectu distinctoz coḡnitoz abstractiue
pōt esse vna rō cognoscendi. ḡ respectu coḡni
toz intuitiue. Itē contra h̄ qd̄ dicit̄ q̄ respec
tu distinctoz pōt esse vna rō cognoscendi: q̄
rō cognoscendi habet obiectū adequatū cōri
nens oia q̄ intelligunt̄ sub illa ratione: s̄ mul
te sunt q̄dditates q̄ in nullo obiecto adequa
to cōtinent̄: ḡ nō possunt habere vnā rōem co
gnoscendi. Itē multiplicato priori ⁊ posteri
us multiplicat̄: s̄ nō ecōtra. sed obiectum est
prius rōne cognoscendi. ḡ quot sunt obiecta
tot sunt rōnes cognoscēdi. Itē si pōt esse vna
ratio cognoscendi multa: ḡ ⁊ infinita: q̄ nō est
maior ratio de vno q̄ de alio. ḡ ⁊ c. Ad primū
istoz dico q̄ si intelligas rem esse p̄ntem p̄ il
lapsum q̄ nō distat ab eo: sic nō est in cōueni
ens q̄ res cognita ab āgelo sit sibi p̄ns per il
lapsum. h̄ tamē nō oportet: q̄ res distās loco
pōt partialiter causare intellectōem in ange
lo: ⁊ sicut vnus angelus in alio distante. Si aut̄
intelligas p̄ illapsum p̄ntiam siue indistantiā
⁊ cū hoc cōseruatōem ⁊ dependentiā sic ange
lus nō est p̄ns rei cognite p̄ illapsum. Et q̄n di
cis q̄ ibi erit cōtactus situālis vel essentialis
dico q̄ ibi pōt esse contactus situālis ⁊ virtus
alis. Exemplū primi posito q̄ angelus non sit
in loco p̄ operatōem p̄pter articulū: sed p̄ sub
stantiā suā pōt angelus esse in loco primo rei
cognite sine loco rei cognite: ita q̄ sit cōtact⁹
situālis inter illa loca. Exemplū sc̄di pōt āge
lus modicū distare a re cognita ⁊ eā cognosce
re intuitiue: q̄ tunc est contact⁹ virtualis: q̄a
res tm̄ distat vel app̄roximat̄ alteri q̄ pōt secū
vel in eo agere: ⁊ si āgelus distet tm̄ a re coḡni
ta q̄ possit agere cū ea ad coḡnitiōez intuitiua
tūc est ibi p̄tactus virtualis. Si aut̄ tm̄ distet
q̄ nō possit cognoscere re intuitiue tūc nō est

Septimum

Octauum.

Nonū.

Decimū.
Undecimū.

Duodecimū

Decimūtertū

Ad primū

Contra dicta
Dubium p̄mum

Secunda.

Tertium

Quartū

Quintū
Sextū.

P
Ad secundum

contactus talis. Ad aliud concedo quod licet non sequatur ex probatione sua: quia cum dicitur substantia creata non agit nisi mediatis accidentibus, dico quod philosophi posuerunt tamen hoc in istis corporibus in quibus experiri fuerunt alterationem precedere generationem: sed in multis alijs in quibus hoc non habet per experientiam potest oppositum ostendi. et sic est in proposito. nam essentia unius angeli potest agere in alium angelum sine ostensione accidentis: quod in intellectu proprium. Ans per se probat per rationem Job. quod aliqua actiua sunt eiusdem rationis quod quid potest esse passiuum respectu unius potest esse passiuum respectu alteri: sed si plures angeli essent in eadem specie sicut reputo verum: tunc essentia illorum angelorum essent eiusdem rationis et intellectus: sicut et essentia unius potest agere in intellectu alteri: quod eodem modo in intellectu proprium. Ad aliud dico quod illud quod est mere passiuum non habet actum suum in parte sua: nec est in potestate eius pati ab obiecto vel non pati: sed in proposito intellectus angeli est causa partialis respectu intellectus sue et illa impedire et suspendere voluntas sua potest: et illa non agere non agit obiectum: et ideo tota actio est in sua parte. tamen hoc ratio equaliter est de omni opinione: quia siue ponatur spes in intellectu angeli siue habitus et ex quo differunt ab essentia angeli: sequitur cum efficiunt intellectum quod in intellectu non sit in parte angeli. Ad aliud dico quod hoc est verum per statum istum: sed non per statum competentem a se intellectu post separationem. Quia anima separata quod non habet fantasiam potest cognoscere rem intuitiue et respectu illius cognitionis est res materialis et corporalis causa partialis sine fantasia. quod eodem modo potest agere in intellectu angelicum: sed non habeat fantasiam. Aliter potest dici quod res materialis et corporalis per statum istum potest agere partialiter ad causandum cognitionem intuitiuam in intellectu nostro: sed non causat aliquam cognitionem intuitiuam in fantasia: nec forte aliquam abstractiuam et hoc est verum si fantasia non sit capax unius cognitionis vel alteri. quod secundum Job. unius angelus potest agere et loqui alio multum distincto: sed non causat intellectum: nec aliquid aliud in medium: quia medium non est capax alicuius effectus talis. et si ita sit in proposito: tunc similiter potest dici de uno et de alio. si autem fantasia sit capax cognitionis intuitiue rei cognite tunc non potest agere in intellectu nisi per statum istum nisi agar in fantasia cognitionem intuitiuam. Ad aliud dico quod corpus non potest agere in spiritu ut agens primarium et principale. tamen ut agens secundarium. vel aliter quod non potest agere in spiritu corumpendo et destruendo eius naturam quem admodum ignis agit in aqua: potest tamen agere in spiritu partialiter aliquem effectum accidentales quod non est corruptiuus substantie spiritus. sic est in proposito. certum est enim quod ignis infernalis vel purgato

Q
Ad tertiumR
Ad quartumS
Ad quintum

rius sic agit et affligit spiritum. Ad aliud dico quod de virtute sermonis propter generaliter accepta est falsa: quia ignis potest agere in animam separata et in hominem et in multa que sunt simpliciter nobilitate ora igne. sicut aer posset agere in ignem: cum tamen ignis sit nobilitate elementum que aerio si intelligatur generaliter de omni agente partialiter falsa est. Si autem intelligatur de causa totali vera est generaliter: quia in omni actio creata deus concurrens immediate ut agens partiale: sed philosophi intelligit quod ratio agens vel nobilitate est que ratio patientis. et hoc est verum: quia ratio agentis potest cooperare alicui agentis: quod est nobilitate omni passio pura deo. Ad aliud dico et ad alia filia que philosophi intelligit quod agens et patientis. concitant in materia quam agens per actum suum potest passum corumpere alterando per qualitates sensibiles et non aliter. sic est in proposito. Ad aliud patebit alias. Ad aliud dico quod non est generaliter verum quod idem effectus productus a causa secunda: producat necessario a causis diuersis rationis. puta calor productus ab igne sole et deo: et alius eiusdem rationis potest causari a solo deo: et si sol produceret ignem et calorem: ille ignis posset producere alium ignem et calorem. Eodem modo in proposito notitia abstractiua prima si producat ab intuitiua partiali ut prius dicitur est: tunc necessario producat a causa alterius rationis que secunda abstractiua. quia prima causatur ab obiecto et a cognitione intuitiua et ab intellectu: et hoc si cognitio intuitiua naturaliter causatur. si autem a solo deo: tunc non causatur ab obiecto sed a notitia intuitiua: quia illa notitia causata a deo non necessario requirit obiectum existere sicut prima intuitiua naturaliter causata. Notitia autem abstractiua secunda causatur ab habitu et intellectu: et ideo si naturaliter causatur requirit causas alterius rationis: non obstante quod sint effectus eiusdem rationis. Si autem utraque notitia abstractiua causatur supernaturaliter a solo deo: tunc sequitur quod habet eam eiusdem rationis. Ad aliud dico quod angelus potest discurre: et quod in prima sui creatio est imperfecta: quia caret accidentibus multis que postea potest acquirere et non ante: ut supra dicitur est. Tamen perfectus est etiam in prima sui creatio quod tunc ad omnes substantialis perfectionem. Ad rationem superius dicitur de effectibus eiusdem rationis potest dici quod sicut prima abstractiua necessario et naturaliter presupponit intuitiuam tanquam causam eius partialem. ita secunda: tertia: quarta: quinta: et sic deinceps posito casu necessario presupponit intuitiuam. Nam si habitus derelicti a prima abstractiua: secunda: tertia: et quarta corumpunt per obliuionem (sicut est possibile) tamen ad hoc quod contra abstractiua eliciatur naturaliter necessario presupponit intuitiuam tanquam causam eius partialem. quod ostenditur derelictum ab abstractiuis prioribus positum est corruptum. et sic non necessario requiritur

T
Ad sextumV
Ad septimumX
Ad octauumY
Ad decimumZ
Ad nonum infer
tur solutio

rant causas alterius rōnis prima abstractiua
 7 scda: qz ambe possunt fieri a causa eiusdē ratiōnis. tñ prima abstractiua necessario requis
 rit aliā cām alteri? ratiōis. qd si naturalit cau
 serur nō necessario requirit scda: qz: prima nez
 cessario requirit intuitiua naturaliter loquen
 do. scda nō necessario: qz in p̄iori casu requi
 rat necessario intuitiua nō tñ abstractiua scda
 qz p̄t fieri mediāte habitu derelicto a prima
 abstractiua posito qz maneat. Ad aliud dico
 qz nō est simile de cognitōe intuitiua 7 abstra
 ctiua: qz naturaliter exp̄imur qz destructo ob
 iecto intuitiue cognitio nō inclinā intellect?
 ad vnū vel multa p̄us cognita cognitōe intui
 tiua: sed naturaliter experimur qz corrupta co
 gnitōe intuitiua inclinā intellect? ad intelli
 gendū plura abstractiue: iō nō est sile de vno
 7 de alio. Ad aliud dico qz vna rō cognoscen
 di nō hz necessario vnū obiectū adequatū: qā
 vn? habitus nūero p̄t inclinari ad intelligē
 dū plura obiecta vt plura nō accipiēdo ly vt
 reduplicatiue: s̄ specificatiue sic: scilz qz plura
 possunt cognosci mediāte vno habitu: tñ si es
 set aliqs habit? inclinās ad cōcludendū aliuz
 multis actib?: tñ ille posset habere vnū obie
 ctū adequatū oibus inferiorib?. Ad aliud di
 co qz nō opz ad multiplicatōem prioris multi
 plicari posteri? maxime qñ p̄ius est cā partia
 lis respectu posterioris: sicut est in p̄posito de
 obiecto respectu cognitōis qñ est vnus hitus
 respectu pluriū. Ad argumēta p̄ime opinio
 nis. Ad primū dico qz deficit multiplicif. tuz
 qz accipit falsum i h? qz dicit qz corpora celestia
 nō acquirūt p̄fectōez aliquā aut em̄ intelligit
 de p̄fectōe substantiali. 7 sic verū dicit: 7 ē bo
 ua silitudo: qz angelus nō p̄t accipere totā for
 mā substantiale a reb?: s̄ sic nō est ad p̄posituz:
 aut de p̄fectōe accidētali: 7 sic falsum dicit: qz
 luna recipit illuminatōem a sole: qz eodem mō
 p̄t vn? angelus recipere illuminatōem ab alio
 S̄ silitudo deficit: qz si teneret vniformiter
 tunc sicut corp? celeste causat aliquid in istis
 inferiorib?: ita angelus in aiab? nostris: 7 cau
 sareat aīas n̄as sicut corp? celeste ista inferior
 ra. 7 p̄ n̄as aīe nostre dependerent ab angelis
 Ad aliud dico qz nō est incōueniēs qz corpus
 agar in sp̄m: causando intellectōem sui parti
 aliter: sicut p̄t causare in aīa cōiuncta corpo
 ri. 7 dico qz nō est cā precisa quare corpus p̄t
 agere in aīam n̄am: qz est cōiuncta corpori: s̄
 cā est precise: qz aīa nō p̄t de se habere omnē
 p̄fectionē ad quā est in potētia mediāte corpo
 re 7 quā p̄t habere a corpore. 7 hec cadem est
 cā qre agit in angeluz: qz ip̄e p̄t h̄re aliqū p
 fectōem posito corpore quā nō p̄t h̄re destrua

cto corpe. Ad aliud dico. qz nō oportet semp
 trāsire per mediū: nisi qñ medium est in motu
 locali. sed in medijs p̄fectionū nō opz. et qñ nō
 opz si aliqd causet aliqd in extremo qz p̄i? cau
 set in medio. S̄ s̄ qñ dicit. qz fantasia est me
 diū 7c. falsuz est. sed si ponat aliqd mediū iter
 mere corporale 7 sp̄iale erit aīa intellectiua. nā
 virtus fantastica est extēsa in materia cū ma
 terialib? cōditionib?. 7 est pure materialis et
 corporalis. Ad aliud dico sicut dictū est p̄us
 qz intellect? agēs nō depurat illustrat 7c. nisi
 qz est cā ptialis ad causandū intellectiōez. et
 p̄pter hoc nō dicit depurare. sicut nec sol di
 cit depurare. qz p̄currit sicut cā ptialis ad cau
 sandū aliqd inferi?. 7 iō debet poni intellect?
 agēs eodē mō in āgelo 7 brō sicut i nobis. Et
 cū dicit cōmētator tertio de aīa qz intellectus
 agēs est lumē. Intelligendū est. qz sicut lumē
 est cā ptialis cū colore ad causandū actū vidē
 di 7 nō est in potētia receptiua color. ita intel
 lectus agens est cā ptialis respectu intellectio
 nis 7 nō est in potētia receptiua. et iō p̄t dici
 lumē. Et similif dato qz p̄dicta rō cōcluderet
 de corpore qz nō p̄t agere in āgelū. nō tñ p̄clu
 dit qñ vnus āgelus possit causare cognitōnē
 in alio. Ad aliud dico. qz sunt in eodē genere
 remoto nō p̄p̄inquo. 7 sic angelus 7 sba mate
 rialis sunt in eodē genere. quēadmodū corpa
 celestia 7 ista inferiora. 7 hoc sufficit ad hoc qz
 vnū sit agēs 7 aliud patiens. Et qñ dicit qz po
 tētia 7 actus sunt in eodē ḡne. verū est de po
 tētia obiectiua. nō aut de subiectiua vel rece
 ptiua. qz potētia receptiua est sba: fact? rece
 ptiū? p̄t esse accūs. aliē em̄ si semp eēt in eodē
 dez ḡne est p̄cessus in infinitū. Ad aliud di
 co. qz auctor de causis itelligit. qz intelligētia
 est plena formis. quia itelligit plures formas.
 Si dicas qz intellectus angeli se habet ad oīa
 intelligibilia. sicut intellectus noster ad p̄ma
 p̄ncipia. falsuz est. qz intellectus noster intel
 ligit omīa p̄ma p̄ncipia sine discursu. non sic
 aut intelligit āgelus oīa vt p̄i? dictū est. Ad
 aliud dico. qz eundē locū tenēt q̄tum ad aliqd
 7 q̄tum ad aliqd nō. Circa notitiā primā ab
 stractiua q̄ simul stat cū intuitiua est aduertē
 dus. qz illa notitia causat ab intuitiua notitia 7
 intellectu 7 corpore qd cūqz sit illud tāqz a cau
 sis partialibus 7 nō ab obiecto. licet cōtrariū
 p̄us dicat. Cuius rō est. qz stante cognitōe in
 tuitiua 7 obiecto toto corrupto adhuc stat il
 la abstractiua. ergo nō requirit obiectū neces
 sario ad eius causationē. Si dicas qz licet co
 gnitio intuitiua posset crifere per potētiā di
 uinā nō existente obiecto: nō tñ naturalit. qz
 ad hoc qz causet cognitio abstractiua p̄dicta

Ad vndecimū.

Ad duodecimū

Ad d̄c̄m̄

Ad argumēta p̄ime opinionis Ad primū

Ad sc̄m̄

Ad tertium

Ad quartum

Ad quintum

Ad sextum

Ad septimum Notandum

Obiectio

1119
Responsio.

33

naturaliter: ad huc requiritur essentia obiecti. et tunc ultra omne illud quod necessario requiritur ad aliquem effectum causandum naturaliter habet aliquam causalitatem respectu illius effectus per oppositum frequenter acceptam: quod effectus sufficienter dependet etc. Rudeo. verum est quod intuitiva non potest conservari destructo obiecto: nisi per potentiam divinam: tamen si naturaliter posset conservari sine essentia obiecti causaret abstractivam primam sufficientem cum alijs causis. Et quoniam dicitur quod necessitas requiritur. dico quod illud quod necessario requiritur est causa immediata illius effectus: vel est causa causa illius effectus: sic est in opposito nam habet obiectum non sit causa immediata respectu prime abstractivae: tamen est causa cognitio intuitiva quae est causa cognitio abstractivae. Et eodem modo ad aliud dico quod effectus sufficienter dependet ex suis causis essentialibus apporimatis et dispositis et conservatis: ita quod nihil aliud requiritur necessario ad tale effectum absolute loquendo tamen aliud aliquid requiritur necessario ad conservandem causam naturaliter loquendo quod non est causa illius effectus: sic est in opposito et ponit potest exemplum de alijs. Aliud hic sciendum est quod cognitio prima abstractiva est illa mediata qua intellectus non iudicat rem esse vel non esse: nec fuisse vel non fuisse: nec videt de aliqua dea temporis. quod probatur: tamen quod si mediate illa causa tanquam causa partiali intellectus iudicaret rem secundum aliquam differentiam temporis: tunc non esset abstractiva sed intuitiva perfecta vel imperfecta. Quibus utriusque prius deum est. Nam si mediate illa sicut causa partiali intellectus iudicaret rem fuisse vel fore: tunc esset intuitiva perfecta sicut prius deum est. Similiter cognitio de abstractiva: quod abstrahit ab essentia et non essentia. Et non sic intelligitur quod obiectum cuius est notitia abstractiva: nec sit: nec non sit: quod est impossibile: sed sic intelligitur quod mediate abstractiva tanquam causa partiali intellectus non iudicat rem existere: nec non existere: nec est secundum aliquam differentiam temporis. Ergo ista sit abstractiva simpliciter sequitur etc. Si dicas quod potest dari una alia abstractiva simpliciter in intellectu quae persistere cum intuitiva et manere post intuitivam illam sed per quam cognosco aliquid intuitivae cognitum pura albedine in se et absolute primo. et est ista cognitio intuitiva incompleta: et post mediate ista tanquam causa partiali potest intellectus assentire alicui completo necessario quod non concernit differentiam aliquam temporis: et illa est notitia abstractiva simpliciter completa. Exemplum. si primo videam albedinem intuitivae et post cognosco eandem albedinem abstractivae: si tunc intellectus mediante ista cognitio formet habet completum albedo est qualitas in se est cognitio abstractiva completa simpliciter quod non concernit aliquam differentiam temporis: sed per predictam abstractivam primam est dare aliam abstra-

ctivam que non est principium iudicandi secundum aliquam differentiam temporis. Contra. licet ista cognitio actualis vel habitualis non sit principium iudicandi respectu predicati quod non concernit aliquam differentiam temporis cuiusmodi est obiectum predicatum quod convenit subiecto necessario. sicut est in exemplo iam posito albedo est qualitas cum eadem cognitio numero sit distincta a prima abstractiva potest esse principium iudicandi respectu predicati: quod concernit deum temporis cuiusmodi est istud predicatum quod convenit subiecto contingenti. Exemplum. licet enim ista cognitio abstractiva per quam cognosco albedinem absolute non sit principium iudicandi secundum deum temporis respectu huius predicati albedo fuit vel est in corpore vel fuit in corpore subiectivae tamen ista cognitio est principium praeiale. et ista non est ad oppositum. Si dicas quod illa cognitio non est principium iudicandi habet aliquam deum temporis respectu cuiuscumque predicati sicut per rationes supradictas. Et isto sequitur. quod abstractiva quam tu ponis non distinguit a prima abstractiva: quod prima sufficit. quod quilibet alia superfluit. id est opus quod non sit aliqua alia abstractiva simpliciter a prima. quod non est iudicium principium secundum aliquam deum temporis. Sed tunc est dubium a quo generet habitus inclinans ad secundam abstractivam quae dicitur intuitiva imperfecta. quod mediate re potest intellectus iudicare quod res aliquam fuit. non enim potest generari ab intuitiva ut dictum est et probatum. nec a prima abstractiva. quod habet se inclinans ad actum conformes illis a quibus generatur. sed prima abstractiva non est principium iudicandi secundum aliquam deum temporis ut prius probatum est. ergo habitus generatus ex prima abstractiva inclinabit ad aliquem actum abstractivum quod sit principium iudicandi. quod tunc non inclinet ad actum conformes etc. et per prius habitus generatur ex prima abstractiva non inclinat ad secundam abstractivam quae est intuitiva imperfecta. quod opus dare alium habitum inclinans ad alium actum. scilicet a quo generatur ille habitus. Responsio huius per supradictam.

Utrum in potentia

sensitiva vel in organo cause aliquid seu aliqua spes praeter actum sentiendi praeiudicium naturaliter ipsi actui sentiendi. quod sic probatur secundo de anima. sensus est susceptivus spirituum sine materia et distinguitur ab actu et est principium. etc. Ad oppositum Augustinus de trinitate ca. ij. ponit in sensu exteriori trinitatem. scilicet primo ipsam rem quam videmus. secundo visionem. et tertio animi intentionem quod docet sensum in ea re. sed si esset ibi spes esset ibi trinitas. etc. Sic dicitur contra quod necesse est quadam spiritum ponere tam in sensu interiori quam exteriori. praeiudicium naturaliter actui sentiendi de sensu exteriori. Probat per similitudinem. scilicet de anima commento. xxi. ubi assignat causam quare plante non

Questio XVII

Opinio prima

Argumentum primum

sentiant. dicit em̄ cā est nō h̄e mouēre neq; p̄ncipiū potētiale recipiēdi spēs sensibiliū: s̄ p̄ncipiū cū materia. Igit̄ fm̄ eū quare nō sentiūt cā est: q; nō sunt receptiue spērū sine materia. Itē p̄ncipiū sc̄do de aia. Duo aut̄ sentiunt̄ p̄ncipiū est h̄ in quo est h̄mōi potētia: est q̄dē idē rōe: s̄ esse alterū est: magnitudo cui aliq̄ erit: q; d̄ sentit̄ nō t̄n̄ sensui esse neq; sensus magnitudo: s̄ h̄ q̄dā r̄ potētia illi. Et h̄ p̄bat q; sensitiuū ē i potētia. i. fm̄ q; aliq̄d receptū i sensitiuū est idē cū obiecto sensibili rōe: s̄ alterū fm̄ esse. s̄ act̄ sentiēdi differt a sensibili r̄ fm̄ rōem r̄ fm̄ esse. Itē cōmētator: sc̄do de aia. cōmēto. xvij. receptio formarū sensibiliū ab vnoq; receptiuo sensibili absoluta est a materia r̄ p̄ma itentio coloris est alia a colore fm̄ q; est i hac dispositōe r̄ i n̄tēto. Itē aristoteles r̄ cōmētator: ibidē cōmēto. xx. Excellētie sensibiliū corūpūt sensui istrumēta. s̄ nō causādo actū sentiēdi. Tū q; istrumēta sensui nō recipiūt actū sentiēdi. Tū q; act̄ sentiēdi salus r̄ p̄fectio organi illi est. q; p̄ter organū est aliq̄d i re corūptiuū h̄ nō est nisi spēs. q; r̄c. Itē cōmētator: cōmēto. xxi. cā em̄ in h̄ q; vegetabilia nō sentiūt nil aliud est nisi q; vegetabilia nō h̄nt mediū: scilz carnē: nec tale p̄ncipiū p̄pter qd̄ alia p̄nt recipere formas sensibiliū: s̄ caro in aialib; nō recipit actū sentiēdi. q; spēs. Itē cōmētator. iij. de aia cōmēto. vij. post apphensionē for̄ sensibilib; nō pōt apphendere debile: q; p̄ter actū aliq̄d ibi ip̄mit qd̄ remanet. aliter posset eq̄l̄iter apphendere oē sensibile post actū sic āre cui; oppositū exprimur. Itē p̄ncipiū quo em̄ sentiunt̄ susceptiuū ē sensus sine materia ibi cōmētator: cōmēto. xxxv. q; sensus recipiūt sensibilia: ex materia: iō qn̄ illa sensibilia fuerit abstracta a materia efficiē i sensib; sensus r̄ ymaginatōes: q; videt̄ q; post receptōes sensibiliū efficiunt̄ act̄ sentiēdi. Itē tertio de aia itellect̄ est loco spērū sicut sensus sensibiliū. Itē in principio p̄spectiue p̄bat q; lux r̄ colores il luminati aliq̄a opatōez h̄nt i visum: q; visus qn̄ isperit lucēs valde fortes debilitat̄ ab eis r̄ h̄z nocuentū. Itē auḡ. lib. xi. de trinitate cap. ij. Sensus oculoz nō iō nō h̄z ymagines corporis qd̄ videt̄ q; diu videt̄: q; eo detracto nō remanet. Itē post. Plerūq; cū diuiscule luminaria q; inspererim; r̄ deide oculos clausurim; q̄si versant̄ in cōspectu n̄o qd̄az lucidi colores sese cōmutātes r̄ min; minusq; fulgētes donec desistat̄ oīno. q̄s intelligendū est reliq̄as esse illi; forme q; facta erat i sensu cū corpus lucidū videt̄. paulatim; quodāmo gra dati deficiendo variari. Itē post. Nisi fieret

i sensu nostro qd̄a ymago fillima rei eius quā cernimus. nō h̄z oculoz numerū flāme species geminare. Ex h̄is videt̄ q; cū q̄s diligēter ispererit lucidū valde aliq̄ radij vidēt̄ remanere post clausionez oculoz. Sc̄do p̄bat. q; spēs sit in sensu interiori. q; nulla potētia pōt habere actū circa aliq̄d obiectū: nisi sit p̄ns in se vel in similitudine representare. sed sensus interior: pōt habere circa sensibile actū ip̄o destructo vel absente. ergo in illo erit aliqua spēs representās. Itē tertio de aia. dū speculamur necesse est simul fantasmata speculari. fantasmata em̄ sic sensibilia sunt: p̄z. q; sunt sine materia. vt dicit cōmētator: cōmēto. xxxix. ymagines em̄ sunt aliqua sensibilia intellectu. et sunt ei loco sensibiliū apud absentia sensibiliū. sed sunt sensibilia nō materialia. Itē sc̄do de aia. quo sentiunt̄ susceptiuū est sensibilib; sine materia: vnuq; q; q; In absentibus sensibilib; insunt sensus r̄ fantasmata qd̄ sentiūt. Itē de somno r̄ vigilia. sensibilia em̄ fm̄ singulū organū nobis afficiūt sensus. r̄ q; fit ab illis passio non solū est in organis sentiēdi dū sensus agūt sed etiā dū abeūt. Itē recedere sensibili extrinsecus manēt simulacra q; sensibilia sunt. Item declarat ibidē p̄ncipiū q; manifestū est i deceptio ne q; accidit existētibus in passioib; sicut trepidus in timore vel q; amat in amore. ita q; vis deat̄ amota similitudine bic qd̄ hostē fugere. ille vero dilectari. Et causam assignat. qm̄ non fm̄ eandē potētia iudicat q; principale est r̄ q; fantasma fuerit. Huius vero signū est q; vis deat̄ sol pedalis. tradicit aut̄ aliq̄d aliud sepe ad fantasia. alia duo exēpla ponit de sensu tactus qn̄ iudicat vnuq; esse duo. r̄ visus iudicat esse vnuq; duo: r̄ de illis quib; videt̄ terra moueri. Itē post ex h̄is quidē manifestū. qm̄ nō solū in vigilādo motus a simulacris fiūt. sed qn̄ passio fit q; vocat̄ somnū. r̄ iudicat ibi de fantasmatis r̄ simulacris. Itē alacen lib. ij. c. ij. vult q; visus qn̄ apprehēdit rē aliq̄a visaz et fuerit certificata forma illius rei visē remanet in aia r̄ figurat̄ in ymaginatōe. Itē cōmētator: de sensu r̄ sensato. dicam; ergo q; aer mediāte luce recipit p̄ncipiū formas rerū. deinde reddit̄ rethi extrinseco. r̄ rethē extrinsecū reddit̄ rethib; quousq; pueniat ad vltimū rethē post qd̄ est sensus cōis. Itē Augustin; .x. de trinitate. ca. v. illas pres q; corporū sensibus informant̄ etiā cū bestijs nos cōes habere sentiunt̄. Itē ca. vi. viget quippe in ea aia mediū ad discernendū corpus: qd̄ foris relinquit̄ ab ymagine quā de re secū gerit: nisi cū ita exprimūtur eedē ymagines tanq; foris sentiātur nō intus cogit̄ r̄ tur: sicut dormitib; aut furiosis: aut in aliq̄

Secundū.

Tertium

Quartū

Quintū

Sextū

Septimum

Octauum.

Nonū.

Nota duo

Primum pbat
Primo

Secundo.

Tertio.

Scdm pbat

Primo

Secundo.

Tertio

D

Prima cōclusio.

alia extasi accipere solet. Sūt ergo duo articuli. Primus est q̄ i sensu exteriori est species. Scds est q̄ in sensu interiori est spēs. pro pmo sunt aliqua motiua. Primū est. q̄ instrumētuz. 7 potentia visiua corrūpūnt p excellētias sensibiliuz. Scdm est. q̄ aliqd remanet post actū vidēdi. Tertiu. q̄ pus opz aliqd fieri in medio. Pro scdo sunt aliq̄ motiua. Primū ē. q̄ in absentia sensibiliū pōt habere actū suuz.

Scdm. qz in actu derelinquit aliqd quo cognoscit se habuisse talē actū. Tertiu. qz aliqs recordat se somniasse. 7 pōt hoc euidenter scire etiā p intellectū. Circa istā questionē ostēdo aliquas cōclusiones. ex quibz patebit eius solutio. Prima est q̄ in sensu exteriori accipiēdo sensuz pro cōposito ex organo 7 potētia est aliqd absolutū imp̄ssum p̄ter actū sentiēdi. h̄ pbat per experientā p̄bi mltiplicē lib. de somno 7 vigilia. Prima est. si aliquis solē vel aliqd splēdidū inspiciat. 7 post trāsserat se ad minus lucidū: vel nō videbit: vel debilius videbit. tūc sic quēcūqz sensus in aliquo tpe pōt in aliquā actionē nūc in quā nō pōt postea: oꝝ aliquā trāsmutationē fieri vel in sensu vel in medio v̄l in obiecto. sed sensus post inspectio nem excellētis sensibilis. puta solis nō pōt inspicere sensibile debilius: et ante poruit. ḡ est ibi mutatio nō in medio nec in obiecto. cōstat ergo in sensu. ergo est aliqd nūc imp̄ssum qd̄ p̄us nō fuit. vel aliqd p̄us habitū est depditū. sed nulla depditio est ibi facta. ergo 7c. Secūda est si aliqs inspiciat colorē albū lōgo tpe: si post auertat se ad aliud alterius coloris: aliq̄ videbit esse eiusdē coloris. Tertia est si aliqs inspererit solē vel aliud splēdidū 7 post claudat oculos. primo apparebit colorē splēdidus. deinde alij colores vsqz ad nigrū. 7 tūc euanescit. Quarta est. si aliqs inspererit rē velocitē motā: si post inspiciat rez q̄escentē. illa res apparebit sibi moueri. 7 p̄us nō. sed hoc est pp̄t aliqd imp̄ssum. igif. Et h̄ys pz. q̄ p̄ter actū vidēdi est aliqs imp̄ssus in sensu exteriori. q̄a alit̄ post actū vidēdi remaneret eā dispositus ad actū respectu cuiuslibet obiecti: sicut p̄us

E
Scda cōclusio

Scda cōclusio. q̄ in visu derelinquit aliquid qd̄ nō ē visibile: nec ē obiectū visionis: nec p̄ncipiuz: nec actus: nec spēs. qd̄ pbat. qz postq̄ aliqs cessauerit ab omi visioe remanet visus alit̄ dispositus q̄ añ. 7 post aliquos colores debilitat. 7 post aliquos cōfortat. 7 tūc nihil sentitur post actū. ḡ est aliqd derelictū: qd̄ est debilitatiū vel cōfortatiū visus. q̄ aut ista alteratio fiat a colore. pz. qz oibus alijs a colore medio illuminato 7 visu nō eritibus sequit̄ cōfortatio vel debilitatio. Si dicas q̄ nihil po-

sitiū imp̄mit vel derelinquitur in visu: sed aliqd p̄ius habitū annihilatur. Contra visus ex aliquibus coloribus cōfortatur: 7 ex aliquibus debilitat: sed in altero necessario aliqd recipit: 7 nō est maior ratio de vno q̄ de alio: ergo in vtroqz aliquid imp̄mit 7 maxime quando visus cōfortatur. Si dicas q̄ ista debilitatio 7 cōfortatio nō est ex sensibili p̄ se: sed tantū p̄ accidens: sicut sonus videt̄ sciderē lignū eodē modo colorē nō agit in visum: sed aliquid cōueniēs vel discōueniēs oculo. Contra solo colore agente debilitat 7 cōfortatur visus oibus alijs nō positis: 7 ip̄o nō agente: 7 alijs positis nō cōfortat nec debilitat: ergo solus color hoc facit 7 nō aliud. Et istis sequit̄ q̄ aliqd imp̄mit in visu q̄ non est actus: qz illud manet actu nō manēte: nec est species. tū qz spēs nō ponit nisi q̄n p̄ncipiū actus est: qz p̄pter hoc ponit solū: sed illud imp̄ssum manet q̄n sensus nō potest in actū: patet de ceco facto p̄ aliquā talē q̄litate debilitatē organū visus. tū qz nec in visu nec in medio manet naturaliter spēs: dico nisi ad presentia sensibilis 7 lucis: sed illud imp̄ssum manet: 7 q̄n nō est lux nec sensibile: ergo est ibi aliqd imp̄ssum qd̄ nec est sensibile nec spēs nec actus: nec est sensibile a se nec ab alio: sed est q̄dam q̄litas imp̄pressa in organo visus q̄ aliq̄n est cōfortatiua aliq̄n debilitatiua 7 imp̄mit effectiue a colore: 7 simul cū actu vidēdi: nec est p̄uia actui. nec etiā p̄ncipiū eius: nec generatur ab actu sed a colore simul cū actu vidēdi in organo visus imp̄mit 7 manet illa qualitas aliq̄n vsqz ad finē vite: aliq̄n p̄ maius spaciū: aliq̄n p̄ minus. Tertia cōclusio est q̄ in visu imp̄mitur aliqd qd̄ potest videri 7 esse p̄ncipiū visiois hoc pbat per experimēta p̄bi de somno 7 vigilia supra posita. Et per experimētū aliud vbi supra dicit̄ q̄ sic inuenim? q̄n inspererit corp? albū mundū super qd̄ oritur lux diei: 7 fuerit illa lux fortis quous nō sit lux solis 7 moxetur diu in aspectu: deinde transferat visum suū ad locū obscurū nō inueniet formā illius lucis: sed figurā eius. deinde si clauserit visum 7 repperit p̄ horā in oculo suo formā illius lucis inueniret. deinde aufereť hoc 7 reuertetur visus in suā dispositōem. Illud patet de colore: qz si aliquis in luce solis inspiciat viridariū multē spissitudinis barbarū 7 transferat se ad locum obscurū: inueniet formā illius lucis coloratā a viroze illarū barbarū. deinde si aspererit visibilia alba in vmbra 7 debili luce inueniet colores illos admixtos cū viroze: 7 si clauserit oculū suū 7 fuerit intuens eos inueniet in oculo suo formam lucis 7 formam virois. Et istis

Tercia cōclusio

apparet q̄ est in oculo aliquis actus sensitivus
 qui non habet aliud obiectum nisi aliquid dere-
 lictum et impressum q̄ est obiectum illius actus:
 quia si ille actus apparitionis est verus actus:
 habet aliqd̄ verum obiectum. Si dicas q̄ nihil de-
 relictum in visu est obiectum illius visus: sed sen-
 sibile ip̄m q̄ potest non existere: q̄n̄ est illa ap-
 paritio salte per potentia diuina: et hoc ponit
 qui dicunt q̄ cognitio intuitiua pot̄ esse non ex-
 istentis naturaliter: quia ista apparitio est co-
 gnitio intuitiua: quia visus nullam cognitionem
 habet nisi intuitiuam: et ista apparitio habet p̄
 obiecto sensibile extra q̄ potest non existere
 existente ista apparitioe. Sed contra. quicunq̄
 aliqua equaliter se habent ad aliqd̄: si vnū il-
 loꝝ potest mouere illud et quodlibet. si ergo
 nihil impressum terminat istum actum: sed al-
 liquid non existens tunc quodlibet non existens
 terminaret illum actum et eadem ratione vnū
 aliud ex quo nihil imprimi ratione cuius vnū
 plus terminat q̄ aliud. Itē mediante cogniti-
 one intuitiua pot̄ iudicare rem esse vel non esse
 s̄ mediante apparitione non iudicat intellectus
 vtrū res extra sit vel non sit: s̄ tantum iudicat q̄
 aliqua q̄litas impressa est: q̄ illud impressum ē
 obiectum illius apparitionis et non res extra. ideo
 dico q̄ in visu aliqd̄ imprimi a sensibili: sc̄z al-
 liqua q̄litas q̄ non est actus videndi: nec sp̄s
 nec generat̄ ex actu videndi: et causat̄ ab obie-
 cto sicut actus videndi: s̄ est q̄dā q̄litas impressa
 visui sicut actu videndi et est obiectum cā tota-
 lis illius qualitatis: sicut aliqd̄ creatum p̄ esse
 cā totalis: s̄ respectu actus videndi est obie-
 ctum cā partialis. vñ illa q̄litas imprimi in visu a
 sensibili sicut actu primo videndi: et non est obie-
 ctum illius primi actus: s̄ post primum actum termina-
 tum ad aliqd̄ sensibile excellens: q̄ visus aliquē
 actum inspectioꝝ q̄ vocat̄ apparitio et est cog-
 nitio intuitiua t̄m̄ et respectu illius actus est illa q̄
 litas obiectum et cā partialis. q̄d̄ p̄bat̄: q̄ ille ac-
 tus est verus actus videndi. q̄ est aliqd̄ termina-
 tas illū actum s̄ non ens: non pot̄ aliquē actum ter-
 minare naturaliter. q̄ t̄c̄. Non est maius incō-
 ueniens q̄ in visu recipiat̄ aliqd̄ sensibile obie-
 ctum: q̄ in alio corpe diaphano. puta medio t̄c̄.
 sed ibi pot̄ recipi igitur. Quā aut̄ in visu sit aliq̄
 q̄litas impressa q̄ non sit obiectus alicuius actus
 nec esse pot̄. p̄bat̄ ad hoc p̄ commentatoꝝ in de
 sensu et sensato q̄ dicit. illud instrumentum non
 agit nisi q̄n̄ est in sua cōplexione naturali nul-
 lo adueniente turbat ip̄m. Et t̄o iracundus in hoc
 ra vebemens habens calorem ascendente reperit
 inde corruptiōem sui visus. Itē post. q̄ istud in-
 strumentum q̄ est oculus non agit nisi q̄n̄ est t̄e-
 peramento cōplexionis t̄o accidit q̄n̄ in frigiditate

dat̄ a rebus extrinsecis et in frigiditate int̄-
 sa visus debilitat̄: et t̄o obscurat̄ visus in mult̄
 locis in q̄bus est multa lux et multa aqua et sub-
 dit: cū q̄ calor oculi aut frigus oculi fuerit pl̄
 q̄ s̄m naturā: statim visus debilitat̄. Et istis p̄
 q̄ aliqd̄ imprimi visui ab obiecto p̄ q̄d̄ debili-
 tat̄. Quarta conclusio est q̄ illud impressum in
 visu siue sit visibile mō p̄dicto siue non recipit̄
 in organo et non in pot̄tia: vt distinguit̄ cōtra
 organū: s̄ in toto cōposito ex materia et forma
 et alijs dispositioibus accidentalibus. s̄ p̄bat̄ p̄
 cōmentatoꝝ. primo de aia cōmento. lviij. vbi
 arguit̄ p̄tra ponētes aiam mouere se dices sic
 Maxime corrupet̄ ab ea q̄ est in senio debilis
 t̄ate: non aut̄ in sensibilibus. s̄ accidit si em̄ acci-
 piat̄ senior oculos iuuenis videbit̄ vtrūq̄ sic vt
 iuuenis quare senium non est in suscipiēdo aiam: s̄
 in quo est sicut in infirmitatibus et ebrietatibus:
 tunc sic illud q̄ debilitat̄ aliqd̄ vel confortat̄
 est subiectiue in illo q̄ debilitat̄ vel conforta-
 tur h̄mōi est organū et potentia distincta p̄ or-
 ganū. ergo t̄c̄. Itē organū magis assimilatur
 corpori in quo est: q̄ vnū cōposito ex materia
 et forma magis assimilatur alteri cōposito q̄ for-
 ma substantialis: s̄ illud receptiuū in visu est
 eiusdē ratiois cū q̄litate in obiecto sensibili et
 obiectum maxime illud impressum q̄d̄ est visibile
 mō p̄dicto: q̄ magis recipit̄ in organo q̄ in pot̄tia
 distincta p̄ organū. Secūda articulus est de sen-
 su interiori pura de fantasia: et est s̄ p̄ma cōclu-
 sio q̄ aliqd̄ ibi remanet post actum sentiendi: q̄
 p̄ma pot̄tia aliter ē reducibilis ad actum post
 p̄mū actum q̄ t̄ate: q̄ ante non reducitur ad actum ni-
 si in p̄ntia sensibilis realiter: et post p̄mū actum
 pot̄ reduci ad actum in absentia: q̄ nec̄io aliqd̄
 requirit̄ inclinās ad actum post p̄mū actum: q̄d̄
 p̄us ante p̄mū actum ibi non fuit. Secūda conclusio
 est q̄ in ista pot̄tia imprimi aliqd̄ vt in organo
 et in pot̄tia distincta p̄ organū. p̄mū p̄ro-
 batur: sicut de sensu exteriori p̄us p̄bat̄ est: q̄
 ista pot̄tia cōseruat̄ et confortat̄ corpe sicut
 organū visus: q̄ p̄pter eandē rōem vs̄ aliqd̄ po-
 ni h̄ in organo cōseruat̄ vel corrupēs vel debi-
 litās sicut ibi. Tertia conclusio est q̄ aliqd̄ im-
 imprimi in illa pot̄tia vt distincta p̄ organū: q̄a
 aliqd̄ ibi ponit̄ vt eliciat̄ actum et non vt terminet̄
 q̄ illud se tenet ex parte elicientis non terminant̄
 assumptū p̄batur: q̄ idē est obiectum sensus inte-
 rioris q̄d̄ fuit p̄mū obiectum sensus exterioris: s̄
 illud sic impressum nūq̄ fuit obiectum sensus exte-
 rioris. Itē si habeat̄ rōem obiecti terminantis
 sicut similitudo rei aut est eiusdē rōis cū obiecto
 exteriori aut alteri. si eiusdē: tūc q̄d̄ in aia. reli-
 quitur est verus sonus verus color. s̄ autē est
 absurdū. p̄batur: q̄ oē actus eiusdē rōis pot̄

Quarta conclusio

Secūda articulus.
 Prima conclusio

Secūda conclusio

Tertia conclusio

effectū aliquē augmētabile prius causatū ab agente eiusdē rōnis augmētare. ḡ si in potentia interiori causēt verus calor vel verū frig⁹ p vnū calidū extrinsecū pōt aliud calidū eundē calozē causatū augmētare. ⁊ sic illa potentia esset multū calida ⁊ frigida ⁊ alba ⁊ nigra ex sola aspectōe istoz qđ vere falsum est: nec ē ibi aliqd terminās actū alteri⁹ rōnis ab obiecto exteriori: qz oīs potētia potens discernere inter min⁹ dissimilia pōt discernere iter mag⁹ dissimilia: s̄ bec virtus pōt discernere indiuidua eiusdē sp̄is: ḡ pōt discernere iter illud derelictū qđ hz rōem obiecti terminantis p te ⁊ obiectū extra: cui⁹ ē ymago qđ est falsus ⁊ s̄ experientiā. Itē nullū obiectū potētie sensitue pōt augmētari p actū eiusdē potētie: qz obiectū p̄supponit actui: s̄ illud impressum p actū ymaginādi ⁊ fantasiādi augmentat: ḡ non hz rōez obiecti terminātis. Itē dico q illud derelictū hz mag⁹ rōem inclinans ⁊ elicientis partialiter actū ymaginādi q̄ terminātis: s̄ pbat: qz nō videt mag⁹ incōueniēs ponere aliqd inclinatū in potentia interiori q̄ exteriori: s̄ i organo exteriori pōt poni talis q̄litas inclinās sicut p̄t in scriptozib⁹ in cāntozibus ⁊ oibus opantibus: manualit⁹: ⁊ tamē nō oīs ille q̄litates inclinant tm̄ ad aliqd eiusdē rōnis s̄ ad idē indiuiduū nūero p̄t in aliquo iclinato ad trāseundū p certū ostiū ⁊ locū ⁊ in certa pariete dom⁹: ⁊ post mutet ostiū: adhuc frequēter redit ad locū vbi prius fuit ostiū: quīs p multos act⁹ generet q̄litas inclinās ad transeundū p scđm ostiū. Et ita q̄litas inclinās ad trāseundū p primū ostiū inclinat ad idē iudicium numero nō tm̄ sp̄is: ḡ codē modo pōt poni q̄ sit aliqua q̄litas in virtute fantastica inclinans potētiā ad act⁹ cōsimiles. Itē nullus experitur se h̄re aliqd p̄ter actū fantasiādi nisi post actū: s̄ tale mag⁹ hz rōem habitus inclinantis q̄ ymaginis representātis. ḡ ⁊ c. Quāntū ergo ad potētiās exteriorē recapitulando dico q in visu imprimi qđaz q̄litas cōfortās vel debilitās organū: ⁊ illa est subiectiue i organo: qz organū debilitat ⁊ nō potētia: sicut p̄t p p̄m primo de aia de oculo senis ⁊ est q̄litas alteri⁹ rōnis ab obiecto extrinsecō: ⁊ illa nec est q̄litas nec passibilis q̄litas: s̄ est qđam q̄litas q̄ nō est in aliqua sp̄e qualitatū enumerata ab aristotele: qz oīs passio ⁊ passibilis q̄litas ab aliquo sensu p̄t sentiri: s̄ ista a nullo pōt sentiri: qz manere p̄t i organo: etiā nullū actū pōt elicere sicut p̄t in ceco aliquo ⁊ ita ille species q̄s aristoteles enumerat sunt insufficientes. Exemplū. venenū p aliquā qualitatē inficit boiez: illa nec est passio nec pas-

sibilis q̄litas: qz a nullo sensu potest sentiri. Si dicas q illa q̄litas sit subiectiue i organo vt distinguit p̄tra potētiā sensitiuā si ponatur q in boie nō sint nisi due forme substantiales aia intellectiua ⁊ aia sensitua: ḡ illd organū nō iccludit nisi tm̄ materiā primā ⁊ accidentia pura q̄ritatē. ḡ ⁊ c. Ergo nō erit subiectū immediatū accidentis. R̄sio. Dico q generalit⁹ subiectū cuiuscūq; accidentis est ita simplex sicut suū accidēs. qđ pbat: qz illud accidēs aut est simplex ita q nō hz partes: aut hz partes. Si p̄mo modo ⁊ subiectū suū primū sit cōplexū cōpositū ex materia ⁊ forma: ḡ illud accidēs totū erit in materia ⁊ totū in forma: lz nō p̄mo. ⁊ p̄ h̄s idē accidēs erit simul in diuersis subiectis. Si r̄ ad corruptōem respect⁹ non sequit corruptio alicuius absoluti. ergo si de⁹ destrueret vnionē materie ⁊ forme adhuc posset idē accidēs absolutū manere. Et tunc quero an in vtroq; aut in vno tantū si p̄mo modo tunc sicut prius idē accidēs esset simpl⁹ ⁊ semel in diuersis locis v̄l subiectis. Si in vno tantū: tunc subiectus suū est ita simplex sicut suū accidēs: subiectū dico primū si aut accidēs habeat partes: tunc aut totū est in toto cōposito ⁊ totū in qualibet parte: aut totū in toto ita q pars sit in parte. Si p̄mo mō: tūc idē esset in diuersis subiectis simul maxime si deus destrueret vnionē partiū conseruādo illud accidēs in subiecto quo prius. Si scđo modo tūc pars q̄ est subiectiue in materia habet subiectiuū primū simplex: ⁊ s̄ pars q̄ est in forma: iō dico q qđlibet accidēs hz subiectū ita simplex sicut ipm̄ est. Ad p̄positū dico q priori casu posito q̄ q̄litas est subiectiue in q̄ritate tanq̄ in p̄mo subiecto ⁊ q̄ritas in materia. P̄ter istā q̄litate ē ponere vnā aliā q̄ est passio vel passibilis q̄litas q̄ pōt sentiri a visu: ⁊ ista est eiusdē rōnis cū obiecto extra: et imprimi s̄l cū p̄mo actu videndi aliqd sensibile excellens: ⁊ nō generat ex illo actu: nec ē p̄ncipiū illius actus sicut nec q̄litas alia debilitans: s̄ vtraq; istarū s̄l imprimi in organo visus distinguendo cōtra potētiā: ita q iste q̄litates ⁊ actus videndi vidēt esse qđam effectus ordinati respectu subiecti vel eque p̄mo p̄ducti sicut pus dcm̄ est: ⁊ vtraq; est subiectiue in organo visus: put distinguū ⁊ potētiā ⁊ ista q̄litas scđa est subiectū illius visionis se cunde q̄ vocat apparitio q̄ est in absentia sensibilis extra: etiā ipō nō existente: ⁊ p̄ter istas qualitates est in visu actus videndi q̄ est subiectiue in potentia vt distinguit ⁊ organum. S̄ q̄rū ad sensum iteriorē pura fantasiā est ibi duplex q̄litas vna imp̄sa ab obiecto p̄for-

rativa vel debilitativa organi: et illa est alterius rationis ab obiecto extra sicut illa in visu: et est alia generata per actum generandi qui non est subiective in organo: ut distinguit contra potentiam precedens qualitate: sed est subiective in potentia: ut distinguit contra organum sicut ipse actus fantasiandi: et illa qualitas secunda non est alicuius actus: sed est habitus generatus per actum fantasiandi inclinans sicut causa partialis ad actum conformes in absentia rei sensibilis: sicut posui prius in intellectu: ita quod post primum actum si ipsum sensibile destruat potentia fantastica cum illo habitu generato ex primo actu elicere actum fantasiandi terminatum ad idem sensibile numero quod prius vidi. sicut cognitio abstractiva intellectus terminatur ad idem singulare numero quod vidi intuitively in intellectu: et non terminatur ad aliquam similitudinem vel ymaginatum ne sicut ymaginantur aliquid et false. quod omnia illa que a prophetis scriptis et doctoribus vocantur fantasmatum simulacra ydola sunt ipsamet sensibilia prout sensata et post fantasiata: et non species sensibilium. eundem modo hominem quem prius vidi nunc ymaginor et non species hominis. et ideo de istis dicendum est sicut dictum est in primo de ydeis: scilicet quod sicut ydea ipsa est ipsamet res singulariter cognita et non aliqua species eius: sed ipsamet res singularis que nunc est in effectu et ab eterno terminavit cognitionem in divinam. que in primo. Eodem modo est in proposito: quod ipsamet res singularis que primo terminatur actum videndi corporalem ipsa omnino indistincta: et terminatur actum fantasiandi et intelligendi abstractively: et nulla species terminatur. et sicut hoc nomen ydea vel conceptus aliquando significat principaliter ipsam rem singularem creatam et connotat actum intelligendi divinum. sic hoc nomen fantasma vel conceptus eius significat principaliter ipsam rem ymaginatam connotando actum fantasiandi. Et secundum istud patet quod quot sunt individua fantastica siue sint eiusdem speciei siue alterius tot habet fantasmatum. et sic eodem modo est falsum quod species habet tantum unum fantasma: quod tot sunt fantasmatum quot individua. Si dicas ex quo ponitur habitum generari ex primo actu fantasiandi a quo causatur primus actus fantasiandi non ab obiecto sensibili: quod tunc fantasia esset in actu suo: quoniam sensus esset in actu et tunc potentia fantastica haberet cognitionem intuitivam: quod cognitionem in potentia rei sicut potentia visiva. quod videtur falsum: nec ab illa qualitate debilitativa vel conservativa: quod illa per te non est obiectum alicuius actus. tunc quod illa simul in primo cum actu fantasiandi: nec in absentia sensibilis remanet aliquid in sensu exteriori: particulari: vel eodem quod possit cum potentia fantastica primum actum fantasiandi causare: quod ille potentie

non sunt receptive qualitatum acceptarum sic ab extrinseco: sed tantum illius qualitatis corruptive vel conservative: a quo ergo conservatur primus actus fantasiandi. Unde una causa partialis est visio corporalis: et alia est potentia fantastica. Et sic due sufficienter causant cum deo primum actum fantasiandi et obiectum sensibile extra non est causa illius actus: sed tantum est causa cause. quod si deus destrueret sensibile extra: et conservaret in oculo cognitio nem eius intuitivam: ad huc possit virtus fantastica in actu fantasiandi sensibilis: sed si cognitio intuitiva destruat siue maneat sensibile siue non impossibile est primum actum fantasiandi haberi naturaliter. nunc autem per propositiones frequenter acceptas quod aliquid sic se habet quod illo posito potest aliud poni naturaliter: et illo non posito non potest aliud poni naturaliter illud est causa illius: sed sic est de cognitione intuitiva sensus. et primo actu fantasiandi et non de obiecto sensibili in actu fantasiandi: ergo cognitio intuitiva sensus est causa partialis respectu primi actus fantasiandi et non sensibile extra. Ex istis sequitur quod primus actus fantasiandi tunc est quoniam sensus exterior est in actu elicito circa sensibiles: quod primus non potest haberi non existente cognitione intuitiva sensus: quod tunc deficit una causa partialis necessario requisita: nec remanet aliquid in potentia exteriori post actum qui eius vicem suppleat. Sed tunc est dubium utrum illa prima cognitio fantasie sit intuitiva vel abstractiva videtur quod intuitiva. tunc quod mediante illa potest potentia iudicativa iudicare rem esse quoniam est: et non esse quoniam non est stare cognitione sensitiva: et tunc cognitio mediante que sic iudicat est intuitiva per te. tunc quod omnis cognitio abstractiva rei presupponit in eadem potentia cognitionem intuitivam eiusdem rei: sed potentia fantastica cognoscit rem abstractively destructa cognitione sensitiva: quod mediante habitu generato ex primo actu. ergo prius cognoscit eadem rem intuitively. Unde pluralitas non est ponenda sine necessitate: sed non appareret necessitas ponendi tale cognitionem intuitivam in fantasia. ideo dico quod prima cognitio est abstractiva: quod in una forma que est principium multarum cognitionum sufficit una cognitio intuitiva respectu unius obiecti unius potentie illius forme: sed tota forma sensitiva in homine est una forma: sed habet partes diversas et diversas sub diversis partibus quantitatibus: ideo respectu unius obiecti sufficit cognitio intuitiva unius potentie illius forme et respectu alterius sufficit cognitio intuitiva alterius potentie eiusdem forme non solum eiusdem potentie: sicut patet de sensibilibus quoniam sensum exteriorum: et ideo cognitiones potentiarum intellectuarum eiusdem forme sunt abstractive. et per rationes eadem quod anima intellectiva distinguit in homine realiter a sensitiva: ideo requirit ipsam cognitionem intuitivam vel sensitivam et sicut intelligit illud quod

Queritur.
Respondetur.

i. plogo dicit qd cognitio abstractiua suppo
nit in eade potetia cognitioem intuitiua eius
de ronis et in eade forma: qd potetia est forma
s non oportet in eade potetia esse et in eade par
te forme qd habet cognitioem abstractiua: sed
alia pars eiusdem forme elicit intuitiuam et
illa vna intuitiua in vna forma circa vnu ob
iectum est illa mediante qua iudicatur res es
se vel non esse non mediante abstractiua cus
iusmodi est ois actus fantasie sensus et ois sen
su interior. sic g pr3 de sensib? interioribus et
exteriorib? qd est ponendum in eis et qd non.

Ad roncem pme opinionis. Ad auctoritatez
dico q magna est equiuocatio de spe: qd aliqn
pbs accipit spem p actu aliqn p habitu aliqn
p indiuiduo eiusde ronis qd pot dici forma vel
spes: et io coiter vel semp vbi pbs ponit spem
comentatoz ponit forma. Un qn dicit q plan
ta no sentit: qd no recipit spem: nec h3 organu
ad hoc. hoc est cõtra opinates pium: qd corpo
ra inanimata. i. corpora dyaphana recipiunt
spem: et tñ no sentiunt. dico q aristoteles acci
pit ibi spem p actu. et io q: plãta no h3 recepti
uũ actus sentiendi: no est potentia sensitua sic
prius patuit. et io q: planta no h3 potetia sen
sitiua: io no pot sentire. Ad scõm p idẽ. et q h
verũ sit pr3: qd aliter no posset dari cã qre dya
phana vt aer aqua et c. no sentiũt cũ recipiunt
spes. Et ad pbatõem dico q receptiuũ i orga
no: et sensatũ no sunt eiusdem ronis et subiecti
vtr. aliqn tñ sũt sicut prius dcm est. Ad alias
duas pr3 p idem. Ad aliud dico q excellẽtie
sensibiliũ corripunt sensum: no tñ dico actum
sentiendi nec spem: s aliquã qualitatẽ qã nul
lo sensu pcipit: nec pcipi pot sic dcm est. Ad
comentatozẽ dico q plãte no sentiũt: qd no ha
bẽt carnẽ. i. debita dispositioem q requirit ad
actũ sentiendi: nec habet pncipiũ qd possit re
cipere formas sensibiliũ. i. actus. Ad idẽ ter
tio de aia. dico q aliqd imprimĩt post appre
hensione forme sensibilis. s no spes: s alia qlit
tas vna visibilis et alia inuisibilis. Ad aliud di
co q iste qlitates no efficiũt post actũ in sen
sibus exteriorib?: s simul h3 forte in sensibus i
teriorib? efficiũt post. Ad aliud de alicẽ di
co q sensibilia aliqd operant in sensu mõ ex
posito. Ad auctoritates augustini dico q p si
militudinez et ymaginem intelligit visionem
sicut pr3 p eundẽ ibidẽ. Ad aliud dico q p il
las regulas intelligit aliqd eiusdem rationis
et no ymaginẽ. Ad primũ p scõo articulo. di
co q in fantasia aliqd manet: s illud no est ob
iectũ actus: sed habitus qdam inclinãs ad fã
tasiadũ obiectũ prius sensatũ. Et dico q pbs
per simulacra fantasmatã ydola ymagines no

intelligit aliqua realiter distincta a rebus ex
tra sicut in pmo dcm est de ydea q no dicit ali
quid nisi creaturã cognitãta in pposito ista
dicũt rem ipam fm q terminat ipm actũ sen
sus interioris in absentia rei sensibilis. hoc pz
in fili: qd dicimus q aliqs videt ymaginẽ ipsi
in speculo: et tñ nulla ymagovidetur: s ipa res
extra videtur. Unde dico q remanent simula
cra: quia remanet ibi aliqua qualitas q incli
nat potentia fantastica ad apprehensionẽ il
loz prius sensatoz. Ad auctoritates alias di
co q sicut in aqua apparet ydolu no q aliqd
ibi appareat pter re extra existẽte: s ipamet
res ita est interior: quia ipamet res prius sen
sata apparet: hoc est terminat actũ fantasian
ditamẽ bene potest discerni vtrũ ibi sit vel no
Dec de questione. Questio. xviii.

A Trũ sensibile im
primat spem suã in medio. distin
ctã ab eo realiter. Sic probatur
p comentatozẽ scõo de aia cõmento. lxxv. vbi
dicit q visibile scz color: est mouens dyapha
nuz in actu. hoc autẽ non est nisi imprimendo
spem suã. ergo et c. Ad oppositũ. ista species si
esset: esset in aliquo predicamẽto: et no nisi in
predicamẽto qualitatis: sed hoc est falsum: qd
no est in pria spẽ: qd nec habitus: nec dispositio
nec in scõa: qd nec est potentia nec impotetia
nec in tertia: qd tunc esset passio vel passibilis
qualitas: qd est manifeste falsum. g et c. Dic
dicitur coiter q species sunt ponende in me
dio: et hoc pbatur per roncẽ p experientiam
et per auctoritatẽ. Per rationẽ primo sic. Ni
hil agit in distans nisi prius agat in medium:
sed sensibile distans a sensu agit in sensum. ex
go prius agit in mediũ: illud autẽ qd causat in
medio est species. ergo et c. Adino: patet per
Aristorelẽ et Augustinũ q dicunt q sensibile
agit in sensum: et hoc cõcedo: quia agit in sen
sum sicut in intellectũ. maio: patet per cõmẽ
tatozẽ septimo pbisicoz cõmẽto nono. vbi di
cit illud: q mouens et motũ sunt simul et idem
intendit comentatoz: declarare in tertio libro
q medium est inter motorem propinquũ et il
lud quod mouetur ab eo: neq plenũ neq va
cuũ. illud probat inductiue in cõmentis mul
tis. Idem dicit comentatoz: scõo de aia cõ
mento. lxxiii. q visio nullo modo potest fieri
per vacuũ: sed hoc no est nisi quia mediũ pati
tur ab obiecto. ergo et c. Itẽ color: existit i ob
iecto visibili pure materialiter. i oculo aut exi
stit imaterialiter et spũaliter: tunc sic natura p
cedit p mediã determinata. Et purũ materiale
non agit in imateriale. ergo obiectũ sensibile.

R
Ad primum

Ad scõm

Ad tertiu.
Ad quartũ.

Ad quintum.

Ad sextum

Ad septimum

Ad octauum

Ad auctoritates
augustini

S
Ad primã p scõo
articulo et ad ocs
auctoritates ari
stotelis

Questio xviii

Opinio prima.

Argumentũ primũ

Secundũ.

Tertium

materiale nō imediate agit i sensu: s̄ spēs i me-
 dio: 7 potētia visūa cognoscit imaterialit̄. et
 p̄ oīs n̄b̄l materiale p̄t eā imediate imutare
 ¶ Itēz cōmentator sc̄do de aīa p̄m̄to. cx. dicit
 q̄ sicut color habet duplex esse. sc̄. esse i corpore
 colorato. 7 h̄ esse esse corporale 7 esse in dyap̄a
 no. 7 h̄ esse esse spūale. ita 7 odor r̄c. Sc̄do p̄
 bat̄ ista p̄clusio p̄ tres experiētias. Prima est. si
 radius solaris trāseat p̄ vitrū rubeū tūc i pari-
 ete opposito illi vitro apparet spēs coloris ru-
 bei 7 nō vera rubedo. q̄a illa rubedo nō est i
 medio: eo q̄ mediū nō est susceptiuū ei⁹: nec in
 pariete. q̄ color parietis non sp̄ variat ad va-
 riationē radij solaris. Et similē si vitrū sit al-
 bū 7 paries sit niger: tunc nō p̄t ille color ap-
 parere esse in pariete. q̄ tūc in eadē pre essent
 simul forme p̄trarie. Sc̄da experiētia est spe-
 culū representās aliq̄d visibile sibi oppositum
 aliq̄d recipit ab opposito. sed non recipit ip̄m
 obiectū. p̄t. ergo eius speciē. Tertia experiē-
 tia est q̄ mulier menstruosa inficit speculū. er-
 go aliq̄d causat in speculo: n̄b̄l aut̄ nisi spēm
 ergo r̄c. Per auctoritates arguit̄. p̄ p̄m̄tato
 rē sc̄do de aīa p̄m̄to. cxv. Ubi dicit aliq̄d pa-
 tis a colore sono 7 odore: qd̄ nō est natū senti-
 re ea. sed n̄b̄l est b̄ndi nisi mediū. ḡ r̄c. Itē
 tertio de aīa p̄m̄to. lxxv. dicit q̄ sensibile est mo-
 uēs nō motū. mediū est mouēs motū. 7 sensus
 est motū nō mouēs. ergo mediū aliq̄d recipit
 aliud a sensibili rōe cui⁹ est motū. Itē de som-
 no 7 vigilia dicit̄. q̄ mediū aliq̄d inficit p̄ infē-
 sibilita. puta p̄ odores. ḡ recipit aliq̄d. Itēz in
 de sensu 7 sensato dicit̄. incōgruū ē p̄terire q̄n
 faciam⁹ obiectiōnē q̄re sol⁹ oculus videt. n̄b̄l
 aut̄ alioz in quib⁹ apparet ydola. Propter
 ista 7 alia ponit̄ q̄ sensibile ip̄m̄t spēm i me-
 dio. aliq̄ tñ dicit̄ q̄ est eiusdē rōnis cū obiecto
 a quo causat̄. aliq̄ dicit̄ q̄ alterius rōis. Con-
 tra istā op̄inione. 7 p̄mo cōtra p̄clusiōnē. sc̄do
 p̄tra rōez. q̄ nō p̄cludit. Quero em̄ an illa spe-
 cies est eiusdē rōis cū obiecto a quo causat̄: an
 alterius. Si eiusdē rōis sit: tūc nulla idiuidua
 formalit̄ p̄ria 7 repugnātia p̄nt se p̄pari in eo-
 dez subiecto. sed respectu eiusdē p̄ris mediū p̄t
 albedo 7 nigredo equalit̄ appropriari. 7 p̄ oīs
 in nulla pre recipit equalit̄ spēs vni⁹ 7 alteri⁹
 ergo ille spēs si sint eiusdez spēs cū albedine et
 nigredine: ille due spēs formalit̄ repugnabūt.
 sicut albedo 7 nigredo. 7 p̄ oīs si eēt in eadē
 pre mediū sequeret̄ q̄ forme cōtrarie 7 sibi re-
 pugnātes essent in eodē subiecto. Itēz si sic.
 tūc spēs coloris nō esset plus rō videndi q̄ co-
 lor cū sint eiusdē rōnis 7 eiusdē speciēi p̄ te. er-
 go nō est ponēda species fm̄ istā viā. p̄pter ra-
 tionē vidēdi. Itēz q̄n sunt aliqua eiusdē rōis

illud qd̄ imediatius causat visionē: imediati⁹
 videt. ergo si species albedinis sit eiusdē rōis
 cū albedine: et imediatius causat actū vidēdi
 per te: ergo spēs imediati⁹ videt qd̄ est mani⁹
 feste falsum. Si sit alteri⁹ rationis: tunc esset
 in genere qualitatis: 7 p̄t inductiue q̄ in nul-
 la eius spēs sicut p̄ius dcm̄ est. Contra p̄maz
 rōnem p̄bo q̄ nō semp̄ mouēs imediatum est
 s̄l cū moto: s̄ q̄ p̄t distare. p̄bo: q̄ sol causat
 lumē hic inferi⁹ iuxta terrā: 7 nō mediū illumē
 natū qd̄ est. inter solē 7 lunā causantē lumē h̄
 inferi⁹ p̄te terrā: ergo sol p̄t agē p̄ mediū di-
 stans imediate ex parte solis. 7 p̄ oīs eodem
 modo p̄t agere in diuersis medijs imediate.
 Assūptū p̄t. q̄ oē actiuū naturale eq̄lit̄ appo-
 ximatū multis passiuis 7 dispositis eq̄lem esse
 ctū causat in illis passiuis: s̄ illud lumē in me-
 diū illuminato qd̄ magis appropinquat soli ē
 agens naturale 7 equalit̄ appropinquat vni me-
 dio magi remoto 7 alteri. 7 vni mediū equali-
 ter est receptiuū luminis: sicut aliud: 7 nō est
 obstaculū. ḡ illud lumē equalit̄ causabit aliud
 in vno medio 7 aliud in alio. hoc falsum est et
 cōtra experiētiā. nā si sit obstaculū inter solē
 7 vnā partē mediū: 7 nō inter solē 7 aliā partē
 mediū. 7 loquor de medio remoto a sole qd̄ est
 p̄te terrā: q̄ ibi magis apparet licet verum
 sit: ita de medio p̄p̄quo sicut de remoto: 7 hoc
 siue illud obstaculū sit p̄te solē siue multū di-
 stans. Exemplū primi si vna pars solis op̄erā-
 tur nube 7 alia non. Exemplū sc̄di q̄n radius
 solis vel aliud lumen transit p̄ fenestram aper-
 tam: tūc paries fenestre est obstaculū inter so-
 lem 7 etiā inter vnā partē: 7 mediū in domo 7
 non inter aliā. Istis positis p̄t assumptū: q̄a
 vni mediū intense illuminat 7 aliud nō: sicut
 apparet in mōtib⁹: quādo vna pars solis te-
 gitur nube alia nō q̄ in vna parte montis siue
 mediū iuxta vnā partē montis causatur lumē
 intensum: q̄ ibi reflectuntur radij solares 7 in
 alia parte est vmbra: 7 eodem modo est de ra-
 dio transeunte p̄ fenestrā q̄ in vna parte me-
 diū iuxta parietē oppositū causat lumē inten-
 sum in alia parte non: ergo istud lumen inten-
 sum non imediate causatur ab alio medio illu-
 minato. ergo imediate causatur a sole: 7 per
 consequēs potest sol imediate agere in distās
 Si dicas q̄ mediū illuminatū potest causare
 lumen in alio medio qd̄ distat fm̄ lineā rectā
 7 non si distat fm̄ lineā lateralem. Contra. si
 lumen in medio causet fm̄ lineam rectam: tūc
 ab illo medio ad omnem partem potest trahi
 linea recta. ergo equaliter causabit in om̄i par-
 te mediū ab ea distante: quod est contra sen-
 sum. Si autē dicas q̄ lumen in medio causat

Quartum
 Experiētia tres
 prima

Secunda
 Tertia

E
 Cōtra op̄iniones
 Arguit̄

D

5

aliud lumē in virtute solis: et ideo nō pōt causare lumē in aliquo: nisi in illo qd distat a sole sūm lineā rectā: hoc modo accidens agit in virtute substātie: qz est cā partialis cōcurrēs cuz natura ad agendū. *Q*ōtra. qro qd est causare in virtute solis: aut qz sol cōcurrit cū eo ad causā dū effectū imediate puta lumē: aut qz sol imediate causat lumē in illo medio et conseruat illud. si pmo modo habet ppositū: qz sol imediate agit in distās lz partialiter. si scdo mō tūc sol tm est cā mediū luminis: qz est cā alteri? luminis. et pns sequit sicut prius qz ois pars mediū distās a pmo medio sūm lineā rectā et equaliter equaliter lumē recipiet qd est cōtra sensum qz opz necessario q lumē intensum causatū in vna parte mediū inter aquā et solē vbi nō ē obstaculū causet imediate a sole. *S*cda experientia. si due candelē distincte sūm sitū ponant respectu eiusdē forāmis causabūt distinctos radios sūm sitū in pariete opposito: sicut ad sensum pns. si isti radij nō causant a lumie in forāmine: qz illud lumē equaliter respicit oēm partē parietē etiā sūm lineā rectā: et quibet pars mediū iuxta parietē est equalitē receptiua luminis. qz vel equalitē causabit in quibet parte vel in nulla. qz isti radij distincti causantur imediate ab istis. *E*t si qras ex quo non tm causat lumē in vna parte mediū inter quā et corpus luminosū nō est obstaculū: s et iā in illa parte iter quā et corpus luminosum est obstaculū sicut ad sensus apparet: lz nō ita intensum lumē causet in vna parte sicut in alia: qz illud nō pōt causari a sole imediate ppter obstaculū. *R*ūdeo. lumen causatū sic lateraliter sūm casum positū causatur ab alio medio illuminato qd equalitē distat a parte mediū recipiēte lumē intensum et remissum. *E*t si dicas quare ergo nō pōt illud lumē intensum causare aliud lumē iuxta parietē. *R*ūdeo qz illud lumē nō pōt causare ita pfectū effectū: s imperfectiorē pōt etiā si suspēderet de actū simul respectu mediū distantis nihilominus posset lumē in medio iuxta parietē causare: et p cōsequēs ista duo lumina sunt effectus subordinati respectu eiusdē cause quoz neutrum est causa alterius. *E*t si dicas qz subordinatio effectūū iprobat in pmo libro. *Q*uia qn aliqs effectus psupponit aliqd necessario illud psuppositū bz causalitatē respectu illi? effectus. *R*ūdeo qz qn necessario psupponit sic qz effectus nō pōt aliquo mō causari nraturalitē nisi illo psupposito: tūc verū ē qz sic iprobat subordinatio effectūū: s in pposito posito qz sol vlt candelā nō causat lumē in medio ppinquo p quācumqz potentia s ponat nihilominus causa bit lumē in medio remoto. *T*ertia experientia ē

de magnete qz sūm cōmētorē. vñ. pbi. trahit ferrū distās ab eo localiter trahit dico imediate et nō virtute aliqz existēte in medio vel ferro ergo lapis ille imediate agit in distās nō agēdo in mediū. *Q*nia pns ad sensum: qz si virtus aliqz causata in ferro a magnete moueret ferrū effectiue: tūc sic vbi agēs est vñ et idē est passum semp sequit idē effectus ceteris paribz. si qz virtus in ferro moueat ferrū et nō magnes: qz destructo magnete p potētiā diuinā ad huc ferrū ibi moueret p potētiā sibi ipressam. et tunc qro ad quā partē mudi aut superi? aut sūm lineā rectā et c. nec sic nec sic. pbat: qz illa nō mouet sursum nisi lapis sit versus sursum. et sic de alijs differētis loci: s annihilato lapide p potētiā dei et cōseruata virtute in ferro: tunc lapis nō est sursum et c. qz virtus existens in ferro nō est pncipiū mouēs ferrū: s ipse lapis et eodē modo pbat qz nulla virtus lapidis moueret ferrū: qz si de? destrueret lapidē et conseruaret virtutē in medio non moueret ad aliquā differētiā loci: qz nō pōt moueri ad aliquē locū nisi ibi sit lapis. *S*i dicas qz ista rō pcludit qz nec virtus in medio nec in ferro mouet ferrū vt causa totalis: s qn moueat vt cā partialis nō probat. *R*ūdeo qz pōt moueri vt cā partialis si ponatur et lapis sit vt cā partialis pncipalis imediate mouet: et hē ppositū qz lapis pōt imediate in distās: et eodē mō pōt pcedi qz lumē in vno medio pōt esse cā partialis cōcurrēs cū corpore luminoso puta sole vlt cādela ad causandū lumē intensum in alio medio iuxta parietē: s nō pōt esse cā totalis. et tūc esset dicēdū pnter qz si de? suspēderet actiōem solis respectu illi? mediū qd est cā partialis illi? lūis intensi: tūc sol nō causaret lumē ita intensum sicut pns: lz posset causare lumē multū intensum. *S*i dicas qz virtus in ferro est cā totalis mouēs ferrū: s nō agit illa virtus: nisi virtute lapidis illi? tūc querit sic pns qd est agere virtute respectu alteri? *I*tem agēs pōt agere in distās nō agendo in mediū qn est mediū susceptiū effectū eiusdem rationis. igit eodē modo qn mediū nō ē susceptiū effectū eiusdē rōnis. assumptū pns qz sol causat calozē in terra et ppe terrā imediate: et tm non causat calozē in media regione aeris: qz ibi est maximū frigus: et tamen aer est susceptiū calozis cum sit naturaliter calidus. *S*i dicas qz mediū illuminatū appropinquans soli causat imediate lumen et calozem in aere prope terram: et non sol. *C*ontra. si deus suspēderet actionem suam respectu illius luminis mediū: ad huc causaret lumen: et calozem in medio iuxta et non in medio sibi propinquo: ergo caloz nō causatur ab illo medio illuminato

Si dicas qd si de? causaret lumen in medio lux
 terrā: et non in medio sibi ppinquior de? dico
 coagens cū sole: ad huc sol nō causaret calorem
 imediatē: s; causat ab illo lumine existēte i aer
 re iuxta terrā imediatē. et si de? suspenderet ac
 ctionē solis respectu luminis: tūc nō posset sol
 causare calorem: q; nō pōt illū causare nisi medi
 ante lumine. Itē lapis mouet ferrū et non mo
 uet seipm. nec mediū: q; lz ponat vir? in me
 dio: tū illa vir? nō mouet mediū: q; nō causat
 effectū eiusdē rōnis in medio et in distās. Itē
 vn? angelus causat aliqd in alio distante mul
 tū nihil causando in medio etiā fm Job. Itē
 obiectū distās ab angelo et a me pōt intuitiue
 videri ab angelo et a me etiā si p potentia diui
 nā obiectū nihil causet in me: nec spēm: nec cog
 nitōem. Itē s; hoc qd ponit q; nihil materia
 le pōt agere in imateriale: p; falsum de obie
 cto materiali sicut pbatū est. Itē agens nō p
 agere in distās nō agendo in mediū. pbatū.
 si mediū sit in summo gdu. Itē s; prima experi
 entia pbat qd nō causat ibi spēs coloris qn ra
 dius transit p vitrū rubeū: s; causat ver? color
 q; omne qd videt ab oculo corporali p se est lux
 vel verus color: fm p m. s; illud sic causatū in
 pariete opposito vero videt: et vere teriat actū
 videndi. q; cū nō sit lux necessario erit ver? co
 lor. Si dicas qd omne qd videt p se bz esse reale
 est lux vel color: s; si habeat esse intētionale nō
 oportet: sic est in pposito. q; rē. Cōtra. s; spēs
 est in gne qualitatis. aut g p se: aut p reductio
 nē. nō p reductōem: q; nō est pars essentialis
 alicui? qd sit p se in gne: q; est p se in gne. et i ter
 tia spē. et p pns est passio vel passibilis q; litas.
 q; habet verū esse reale: mirū est quōd illud qd
 est vera qualitas materialis et corporalis: et ve
 re extensum in materia bz esse spūale siue intē
 tionale. Itē sensus bene dispositus et debito
 modo approximatus si mediū disponat nō de
 cipit circa ppiū obiectū scdo de aia s; sensus
 bene disposit? iudicat causatū habere verū co
 lorem. q; rē. Itē aliqs lapis generat colores
 ydis: s; illud generatū nō est spēs coloris: sed
 verus color. Itē in sensu tactus non videt ali
 qd necessario ponendū nisi ver? calor vel alia
 qualitas: ergo nec in sensu visus nisi verus co
 lor. Itē lux causata a luce est eiusdē speciei
 cū ea: ergo nō est intentio lucis. Assumptū p;
 quia aliter non posset pbari q; lux esset forma
 accidentalis. Itē contra scdam experientia
 de speculo nō est ibi species aliqua: s; totū ob
 iectū videtur ibi p lineā reflectā q; aut ibi non
 sit species. probat: quia quādo idē est obiectū
 vel speculū inuariatū oīno: et idē inspicēs in
 uariatū oīno tunc oīa impūmunt huic specu

lo subiectiue sunt inuariata: sed oppositū v;
 demus si speculū quietat oīno: et ego etiā qui
 escā oīno: et illa res visa in speculo moueatur:
 tunc videt nunc in vna parte nunc in alia qd
 nō esset verū si ymago rei impūmeret in specu
 lo sicut accidens in subiecto: q; cū accidens
 nō possit transire de subiecto in subiectū: illa
 ymago impressa et extensa in speculo non trās
 iret: de vna parte speculi ad aliam. S; dicas
 qd sicut res visa in speculo mouet: ita generat
 noua ymago in speculo: et corrumpitur pces
 des: et non est est aliqua vna q; sic transeat de
 vna parte ad alia. Cōtra. quando aliqd acci
 dens extensum informat aliqd subiectū si sub
 iectū diuidat potest vna pars accidentis con
 seruari in vna parte subiecti: et alia pars i alia
 parte. patet de albedine et alijs formis exten
 sis: sed in speculo quādo est integrū nō appa
 ret nisi vna ymago vnius rei. si aut frangatur
 nō apparet vna pars istius ymaginis in vna
 parte fracta: et alia pars i alia parte sed appa
 rent distictē ymagines et tot ymagines quot
 sunt partes speculi fracte. ergo non est aliqua
 ymago talis in speculo. Itē illud de muliere
 menitruosa nō est ad ppositū. q; in illo specu
 lo causatur vera qualitas et vera res manens
 i absentia mulieris. Ideo potest dici ad qstio
 nem q; maior difficultas videt de visibili q; in
 alijs obiectis sensuū: q; ab obiecto visibili nō
 causat aliquid in medio alterius ratiois ab ip
 so. Scdo q; frequenter causatur in medio ali
 qd eiusdē ratiois cū visibili. Tertio quando et
 vbi. Quarto mouebunt dubia et soluet. Pri
 mū pbat: scz q; a visibili puta corpore nō cau
 sat aliquid alterius ratiois: s; eiusdē puta
 color causatur in medio a colore in obiecto li
 cet inspectio: quia pluralitas nō est ponēda
 sine necessitate: sed nō apparet necessitas pon
 endi tales species productas in medio alte
 rius rōnis ab obiectis a quibus causantur: q;
 omīs iste species non possunt sentiri ab aliquo
 sensu: sed cū iste species non possint sentiri ab
 aliquo sēsu nō dnt poni nisi pp rōez deductā
 ex pncipijs per se notis vel experimēto: sed si
 eēt aliqua ratio ad hoc videret esse bec q; mo
 uens et motū sunt simul fm contactū: q; h est
 ratio vbiq; cōmentatoris ad pbandū species
 esse: sed probatum est supra q; aliqd pōt agere
 in extremum distans nihil agendo in medio.
 Itē illa species non habet esse intentiona
 le et spūale: q; hoc dicere includit contradicō
 nē: q; omne ens extra aiām est vera res et verū
 reale habet esse: et vere pducit de potētia me
 dii: lz nō ita pfectū sit sicut vniū castriū vl dom?
 et p pns est vere substantia vl accidens. et si sit

accidens vere iformat subiectū. ergo dicere qd
est res extra aiam. 7 cū h q tū bz esse spūale 7
intentoale est dicere opposita: nisi p esse spūa
le intelligat esse imperfectū respectu alteri? pfe
ctioris. s̄ h est metaphorice loq. si ḡ e vera res
est in aliquo pdicamento: 7 nō pōt poni in ali
quo nisi in q̄litate 7 in nulla sp̄e q̄litate pōt
poni nisi in tertie. p̄t̄z discurrendo p̄ singulas
sp̄es: s̄ in illa non ponunt nisi passibiles q̄lita
tes 7 passiones. si aut̄ sunt passibiles q̄litate
7 sensibiles q̄litate: tūc nō sunt alterius rōis
ab obiectis a q̄bus causant̄. necessario em̄ ois
q̄litas visibilis copaliter est color: v̄ lux: ergo
tales vel sunt color vel lux. Nec sunt passioēs
q̄ iste vere sunt q̄litate sensibiles. p̄t̄z de rus
boze 7 calore q̄ causant̄ ex passione: 7 ita vere
sunt colores: s̄ nō ita diu p̄manētes. Item res
spectu sensus tact? q̄n obiectū distat nō poni
tur aliq̄ talis sp̄es in medio distincta ab obie
cto s̄m sp̄em: ḡ nec in alijs sensib? Sc̄do di
co qd aliq̄d eiusdē rōis cū obiecto causatur i
medio qd p̄bat̄ p̄ experimēta de radio trans
eunte p̄ vitrū rubēū vel viridē: t̄. sicut p̄us pa
tuit: qd radiū trāsiens p̄ vitrū causat verū co
lorē in pariete oppositō: mediāte colore i vitro
tanq̄ mediāte cā priali. 7 ille color est eiusdē
sp̄ei cū colore rubeo in vitro. qd p̄bat̄: tū qd ali
ter inter illū colorē 7 colorē in vitro nō esset tā
ta cōueniētia sicut est. tū qd sensus maḡ discer
nit indiuidua alteri? sp̄ei abinuicem q̄ indiui
dua eiusdē sp̄ei p̄pter cōueniētiā maiore iter
hec q̄ inter illa: s̄ inter duo indiuidua eiusdē
speciei pōt discernere puta inter albū maḡ in
tensum 7 min? intensum. ḡ multo maḡ ibi: sed
p̄ns est falsum: qd deus pōt destruere illū colo
rem causatū p̄ radiū trāscūtē p̄ vitrū 7 cau
sare aliū colorē in pariete cōsilem sibi p̄ oia. et
h̄ subito: 7 tūc sensus nō discerneret inter co
lorē destructū 7 creatū a deo de nouo. 7 p̄ p̄ns
illi colores sunt eiusdē sp̄ei: qd si essent alteri?
sp̄ei posset tūc sensus discernere inter illos qd
est manifeste falsum: cuz ḡ color causat? a deo
in pariete vel in aere cōdensato sit eiusdē sp̄ei
cū rubeo in vitro: qd v̄terq; color est rube? licz
forte nō est eque intensus. ḡ eodem mō ali? co
lor causat? in pariete p̄ transitū radij p̄ vitrum
rubēū esset eiusdē speciei cū rubeo in vitro.
Eodē mō pōt argui ponendo qd deus p̄seruet
illā sp̄em causatā in pariete p̄ trāsitū radij des
truendo radiū vel nō destruendo: 7 causaret
in alia parte parietis aliā rubedinem p̄ oia s̄m
m̄lem illi speciei: 7 tūc sensus nō iudicaret a
liquā dissimilitudinez inter illos. 7 tū si essent
alteri? speciei cito indicaret. ḡ sunt eiusdē spe
ciei 7 nō alteri? Si dicas qd aer nō pōt recipere

verū colorem. Cōtra q̄nq; aliq̄d est recepti
uū q̄litate augmentabilis i gradu itenso q̄n
est cōdensatū illud idē rarefactus pōt recipere
illā q̄litate s̄z gradu remissum: s̄ aer sic pōt
cōdensari: qd pōt verū colorē recipere intensus
grarus saltem pōt recipere remissus p̄pter hoc
dicit p̄hs qd parietes et terra colorant̄ colore
herbarū 7 plātarū p̄ transitū nubiu: 7 eodem
mō dicit de aere qd est colorat? 7 si aer nō colo
rat p̄ colorē illarū plantarū nō colorant̄ parie
tes 7 terra. h̄ etiā p̄t̄z p̄ cōmentatores sc̄do de
aia cōmento. lxxviii. vbi sic dicit. dyaphanū est
illud qd nō est visibile p̄ se 7 p̄ colorē naturalē
existentē in eo: s̄ illud qd est visibile p̄ accidēs
id est p̄ colorem extraneū. 7 post. 7 iō natuz est
recipere colores cū nullū p̄p̄ū habeat i se. Item
cōmento. lxxi. om̄e qd videtur in luce est color
Item cōmento. lxxvi. receptiuum colorū nō est
aer s̄m qd aer: nec aqua s̄m qd aqua: s̄ s̄m natuz
tura cōem eis: 7 illa natura nata est recipere co
lores extraneos 7 h̄ est: qd nō hz colorem in se
oīno: quē ad modū dyaphanū est natura q̄ reci
pit colores extraneos s̄m qd hz colorem p̄p̄ū

Ex istis p̄t̄z qd aer pōt recipere verū colorem
eiusdē rōis cū colore a quo causa? Ad tū ad
tertū scz q̄n causat̄ color in medio: 7 q̄n nō di
co qd forme cōtrarie s̄m quemlibet gradu sunt
in cōpossibiles: 7 iō q̄n vna forma h̄is d̄iū cau
sat in medio alia forma sibi d̄iū in eadem pre
medij nō pōt causari p̄pter formalē repugnā
tiā inter illa: puta si albedo causet in medio i
tense vel remisse nō pōt nigredo in eadem pre
causari nisi causans nigredinez in medio poss
sevincere 7 repellere albedinem iā causatā: 7
iō ḡnāliter medio iā illuminato causant̄ colo
res in medio q̄n nō p̄existūt colores d̄iū: s̄ quā
do p̄existūt: tūc nō causant̄ p̄pter repugnā
tiā: s̄ h̄mōi color causat? in medio al q̄n causa
tur in gradu itenso: 7 tūc pōt videri: 7 iō dic
cōmentator sc̄do de aia. qd sunt aliq̄ sensibilia
q̄ p̄pter sui debilitatē a sensu nō possunt com
prehendi. Ad motiua alteri? opinionis. Ad
primū dico qd nō est vniuersalit̄ verū qd mouēs
7 motū sunt s̄m contactū mathematicū: qd
obiectū sensibile extra mouet̄ imediare sensū
7 intellectū ad actū intuitiuū: ita qd primū cau
satū in intellectu ab obiecto est act? intuitiu?
ita qd iste est ordo naturaliter p̄cedendo qd pri
mo sensibile q̄uis aliter posset fieri p̄ potētā
diuinā causat̄ actū sentiendi intuitiuū. Sc̄do
illud idem obiectū causat 7 terminat̄ actū itui
tiuū intellect? 7 post intellect? sine causatiōe
imediata rei pōt h̄c cognitōem abstractiuā
eiusdē rei stante cognitōe intuitiua respectu
sui. 7 tādē pōt abstrahere intellectōes v̄les

S
Sc̄dm dictum

Ad
tertū dictum

Ad primū p̄
me opinionis

et componere eas ita quod respectu completi est primo actus apprehensivus et post sequitur actus iudicativus et in isto processu non est movens et motus sicut in actu aliquo: quod potest dici quod non est verum nisi quando medium est receptivum effectus eiusdem rationis ab eodem agente: vel requirit similitudinem virtualis: ita quod movens sit in debita approximatione ad hunc quod moveatur passivum et quod non sit aliud medium impediens actionem movens quando illud possit agere et illud pari. Unde de motu pietatis videtur dubium quomodo movens et motus sunt sicut pietas movens non est semper sicut cum pietate: quod pietas potest annihilari quando motus est nec potest dici quod aer movet sagittam. primo una pars et post alia pars: quod aliquis potest e converso sagitta re: ita quod ista corpora pietata possunt sibi mutuo obviare: et tunc si aer movet moveret sagittam idem aer sicut semel moveret motibus? Unde: quod est falsum non videtur quod movens potest distare a motu loco et situ. Et tunc ad philosophum et commentatorem. dicitur quod intelligunt quod sunt sicut simultate virtuali vel naturali modo prius exposito. Ad aliud dico quod color non existit in potentia imateriali: quod si ibi recipere ita recipere in materia et extenderet sicut in obiecto. et eodem modo est de colore in medio: quod ibi existit pure materialiter sicut in obiecto et non intentionaliter nec spiritualiter. Unde potest dici quod in potentia existit imaterialiter: vel quod forma recepta in potentia est alterius rationis a forma existente in obiecto: puta si albedo videatur: tunc in visu recipitur forma alterius rationis: quod visio ab albedine vel etiam aliquid alia forma alterius rationis imprimatur in organo sicut cum actu videndi: sicut post dicitur. vel quod subiecta immediate recipientia tales formas sunt alterius rationis: puta potentia visiva a subiecto albedinis: vel etiam quod illud quod causatur a corpore in medio: vel potentia non habet ipsa perfectio esse: sed debilius quam forma in obiecto. Et propter istam rationem potest dici quod color ut recipitur in potentia habet esse materiale: et sicut in medio propter seculum et tertiam rationem: sed non propter primam. quod semper illud quod recipitur in medio est eiusdem rationis cum obiecto: et aliter non potest dici vere quod est in potentia imaterialiter: quod ita vere extenditur illa forma recepta in organo potentie et in medio ad extensionem materie et spiritus: et vere in forma substantiam materiale sicut in obiecto. Ad aliud dico quod materiale potest immediate agere in imateriali: sicut patet in angelo: sic est in proposito. Nec valet: quod forma tamen in medio quod in potentia habet esse materiale et extensum sicut in obiecto: ideo non valet. Ad aliud dicitur quod ex hoc non habetur quod color in dyaphano habeat esse spirituale ut patet infra. Ad aliud dico quod radius transiens per vitrum mediante colore in vitro causat verum colorem rubrum in pariete opposito: licet forte non

ita intensum sicut in vitro: sicut prius dicitur esse. Ad aliud dico quod in speculo vel aqua: et generaliter in quocumque tali corpore perspicuo non apparet nec est species aliqua: sed ipsamet res videtur per lineam reflexam. Ad aliud dico quod mulier inficit speculum causando qualitatem in eo manentem in eius absentia. Contra ista sunt aliqua dubia. Primo videtur quod aliquid recipitur generaliter in medio a colore. Unde commentator secundo de anima commentato. lxx. dicit quod lux est necessaria in videndo sicut quod colores existunt in obscuro in potentia: et sicut quod dyaphanum indiget in recipiendo colores ut dyaphanum sit in actu. Item post. Et cum fuerit possibile quod dyaphanum in actu moveatur a colore: necesse est ut hoc sit essentialiter vel accidentaliter: scilicet aut sicut quod est dyaphanum actu: aut sicut quod est dyaphanum in potentia: sed sibi contingit quod non movetur a colore nisi essendo dyaphanum in actu. Item post. Necesse est ut lux non sit intra colores movens dyaphanum: nisi sicut quod dyaphanum non forma que recipit motum a colore: scilicet illuminatorem. Item post. Lux non est necessaria in causando colore movendo actu nisi hoc quod dat subiecto sibi proprio receptorem motus a se. Item post. Color sicut quod est visibilis movet dyaphanum in actu et ista est natura eius propter hoc quod est visibilis per se. Item commento. lxxi. Color est movens dyaphanum: quod recipiens colorem debet carere colore. et quod caret colore est dyaphanum. Item commento. lxxii. Lux intrat visionem sicut quod largitur dyaphano preparationem ut moveatur a colore: non quod largitur colore habitum. Item post. Necesse est ut visio coloris non compleatur nisi color moveatur dyaphanum sicut quod est medium inter ipsum movens et medium moveatur per suam continuationem cum visibilitate. ut aer quando copulatur cum visibilitate movetur a colore quando illuminatur. deinde ipse movet visum. Item commento. lxxiii. Ignis videtur in obscuro et luce: quod aggregatum est in eo utrumque: scilicet quod facit medium dyaphanum in actu sicut quod est lucidum: et movet ipsum sicut quod est color in corpore. Item commento. lxxvii. Vis percussio habet spheram determinatam. sic est de odore et colore habet quod movetur aere ex omnibus partibus sicut ista forma spherica. Et omnibus istis apparet quod postquam est medium illuminatum in actu movetur a colore: et prius non movebatur. Et ita aliquid recipit a colore propter lucem. Unde quando dicitur quod lux est necessaria in medio et cetera. aut itelligitur quod lux aliquid conferat colori ut moveatur visum in actu: aut quod lux in formam medium disponit ad recipiendum illud quod causatur a colore. Non primo modo quod philosophus et commentator expressisse dicunt oppositum: quod color est per se secundo modo dicitur per se visibilis et motus lucidus. Item intelligitur secundo modo: scilicet quod lux disponit medium ad recipiendum naturaliter effectum coloris.

Ad secundam

Ad tertiam

Ad quartam

Ad experientias
Ad primam

Ad secundam

Ad tertiam

Primum dubium

Correlariis

S^om dubium

loris. S^om dubiū est: q^o videt^r q^o causatur a sensibili in medio nō sit eiusdē rōnis cū sensibili: nam p^o cōmentatorē scdo de aia cōmento lxxvi. sicut color h^o duplex esse quoz vnū est in corpore terminato: 7 illud est naturale 7 aliud in dyaphono nō terminato: 7 est illud in quo est extraneo mō. sic s^o sapor h^o duo eē: scz esse in humido saporali: 7 esse naturale 7 esse in humido nō saporali: 7 esse extraneū. Itē cōmēto. crvi. sicut color h^o duplex esse scz in corpore colorato: 7 h^o est esse corporale 7 esse in dyaphano 7 h^o esse spūale. ita odor h^o duplex esse in corpore odorabili: 7 esse in medio. illud autē corporale: istud autē spūale. illud naturale 7 extraneū. Itē ibides. impossibile est q^o odor sit in aere sic in corpore cōposito: simplicita em̄ nō recipiūt odores remanēt ergo vt sit in ipso sicut color in dyaphano. Ex istis arguit^r corporale 7 incorporale differūt spēs: s^o color in corpore terminato habet esse corporale: in medio eē spūale. § 7c. Itē si essent eiusdē spēs: tunc nō diceret^r q^o color h^o duplex esse in corpore 7 medio: sicut nec dicit^r q^o albedo habeat duplex esse: q^o habet esse in ligno 7 lapide. Itē cōmentō. c. gustus nō indiget medio extraneo: iō cuz fuerim[?] in aqua in quā mittit^r aliqd dulce nobis admiscendo cū aqua ad h^o: q^o aqua nō recipit saporē abstractū a materia: 7 reddit eū isti sensui sicut est de medijs extraneis q^o reddunt sensibilia sensib^o: illa em̄ nō recipiunt sensibilia cū corporibus in q^o existūt: s^o abstracta a materia. Itē post. color nō videt^r ita q^o aliquid ex eo admisceat cū aqua aut aere: nec q^o aliqd ab eo currat in aquā aut aere: s^o t^o recipiūt ab eo intendem coloris abstractā a materia. Ex istis arguit^r. abstractū a materia 7 non abstractū a materia differunt spēs: s^o color in obiecto nō est abstract^o a materia: in medio vero ē abstract^o a materia. § 7c. Itē pbatur rōne primo sic. q^o cūq^o sunt eiusdē rōnis habēt effect^o eiusdē rōnis: s^o color in obiecto 7 in medio nō sunt h^o mōi. § 7c. maior p^oz: minor p^obat. tum q^o color in corpore 7 lux in corpore luminoso suppositi visui spediunt visionē: s^o color in medio 7 lumē. s^o q^o supponunt^r visui vt q^o tangunt pupillā oculi impediūt visum: q^o color in medio causat visionē 7 nō in corpore colorato. Et s^o s^o est de luce 7 lumine q^o t^o nō oportet eē verū si essent eiusdē rōnis: 7 q^o aliqua sunt eiusdē rōnis 7 differūt solū s^o magis pfectū 7 minus pfectū. si impfectū approximātū passo potest causare aliquē effectū: multo magis perfectius si approximēt passo pōt causare illū effectū. si ergo color in corpore 7 in medio essent eiusdē rōnis 7 color in medio siue spēs colo-

Secundū argu.

Tertium

Quartū

ris in medio tangēs passum causat visionem: multo magis color in corpore suppositus visui causaret visionē: q^o est s^o sensum. Itē q^o aliqua forma augmētabilis causat^r ab aliqua cā eiusdē rōis p^o candē rōnem cā pōt augeri si appropinet p^oz de colore q^o pōt augeri p^o aliū colore siue generari. si § albedo in medio sit eiusdē rōnis cū albedine in corpore albo: ergo albedo in medio causata ab albedine in corpore albo pōt augeri p^o candē vel p^o similes. 7 per p^oz possit t^o augeri q^o esset tā albus ac^o sicut nix. Itē q^o sunt eiusdē rōnis causant^r 7 corrūpuntur saltē possunt a causis eiusdē rōnis: sed illud q^o causat^r in medio corrūpitur p^o absentiam lucis: nec manet in eius absentia color nō corrūpitur in absentia lucis s^o in absentia manet sicut in presentia. Itē si sic: tunc albedo esset causa efficiens vniuoca: q^o q^o cūq^o est aliqua res absoluta necessario requisita ad existentia alterius rei naturaliter. dico sine qua res nō pōt esse: 7 ipa posita pōt alia res esse: illa res v^o est cā illius effectus: vel cā cause v^o dispositio necessario requisita: sed albedo i medio nō pōt naturaliter causari nisi existente 7 presente albedine in corpore q^o t^o cūq^o lux sit presentis in medio: 7 ipa posita cū luce pōt causari albedo in medio p^o te: 7 non est cā cause: q^o nec lucis nec alterius nec dispositio cause: q^o non appropinatio alicuius cause 7c. § est vere causa efficiens respectu illius causati in medio et cā dico vniuoca. Itē si duo alba videant^r per idē mediū sicut est possibile: tūc in eadē parte medijs vel essent due albedines causate a duabus albedinib^o in obiectis visis: vel si faciant albedinē vnā faciunt albedinē intentionez q^o prius: q^o videt^r falsum 7 cōtra sensum. Tertiuū dubiū est de hoc q^o videt^r q^o eadē pars non potest s^o a diuersis coloribus cōtrarijs informari siue illi effectus causati i medio sint eiusdē rōnis cū coloribus a q^obus causant^r siue nō. Contra aliqd est natū agere in distans 7 i mediū: 7 om̄e mediū q^o nō est receptiuū actōnis agentis impedit ipm agens agere in distans. Istud p^oz: q^o si vnus angelus agat in aliū distans 7 nō in mediū: tunc mediū q^o cūq^o fuerit siue corpus rarū siue corpus densū: siue sit p^oportio inter vnū agentē 7 aliū non impedit actōnem vnus angeli in aliū: s^o nō agat in mediū: q^o mediū nō est natū recipere effectus illius agentis: § ex opposito si agēs sit natū agere in terminū distans 7 in mediū. si mediū nō recipiat effectū agentis impedit: s^o si albi nigrū equaliter appropincent visui p^o idē mediū si in eodē medio nō pōt esse effect^o albedinis 7 nigredinis p^opter repugnantia. § si in eodē

Quintū

Sextū.

Septimum

Octauum.

Tertiuū dubiū

medio recipit effectus albedinis impediret visionem nigredinis: quod est falsum et contra sensum ergo videtur quod medium impedit visionem tantum corporalem quam intellectuale per statum istum: sed non sic naturam pati ab agente tali. **Exemplum.** si lapis vel murus ponatur inter me et corpus coloratum simpliciter impedit visionem media: et tamen non est natura pati a tali corpore colorato. **Quartum dubium.** quod videtur quod medium agat in visum non in obiectum. **comentator.** secundo de anima. **comentario.** cxiij. opinandum est quod actio medij in hoc sensu scilicet in sensu tactus non sit sicut actio medij in alijs: sed tangibilia differunt a coloribus et sonis in hoc quod indigent medio: sed sensibilia in illis tribus primo agunt in medium quam in nos. tangibilia autem insimul agunt in nos et in medium: et sic debet intelligi hoc per se non quod in eodem tempore patiuntur medium et sensus a tangibilibus et in illis duobus temporibus. estimatur enim quod visus et aer alterantur a corpore in eodem instanti: sed intelligitur hoc per prioritatem et posterioritatem in illis propter prioritatem secundum causam: scilicet quod sensibile est causa remota in motione sensus et medium est causa persequens. **Ex istis patet** quod prius natura patitur medium ab obiecto quam sensus: licet non prius tempore et quod medium in sensum agat. **Quintum dubium est.** quod videtur quod in medio non possit causari verus color: quod quero in quo est subiective non in pariete: quod ille aliunde est coloratus: scilicet colore contrario coloris apparenti iuxta parietem: sed contraria non possunt simul esse. nec in aere: quod aer non est receptivus coloris. ergo etc. **Sextum dubium est.** quod videtur quod speculum recipiat speciem et nihil videtur nisi per lineam rectam et brevissimam: nunc autem aliqua res videtur per brevioram lineam. quod eadem res visa in speculo puta si res ponatur iuxta speculum et citra: ita quod posset videri in se et in speculo: tunc res visa in se videtur per lineam brevioram quam in speculo. ergo res non videtur in speculo: sed species rei. **Item** si denarius vel lapis ponatur in disco vacuo si post repleatur aqua post repletionem aque videtur et ante non sed hoc non esset nisi species denarii videretur. **Item** si res in speculo videtur aut intuitivum aut abstractivum non primo. quod per cognitionem intuitivam non potest intellectus iudicare de situ et distantia rei: sed per visionem in speculo non. quod illud quod est multum citra speculum apparet multum ultra speculum. ergo etc. **Nec** secundo modo: quod per cognitionem abstractivam non potest intellectus iudicare rem esse vel non esse: sed per speciem cognoscere potest. ergo etc. **Item** idem visus respectu eiusdem obiecti non potest simul habere duas visiones: quod duo accidentia eiusdem speciei non possunt esse simul in eodem subiecto. si res supponatur

speculo poterit res simul videri in se et in speculo ergo etc. **Ad primum istorum dico.** quod non est verum verum quod medium recipiat aliquid a sensibili. nam secundum commentatorem. **ij.** de anima **comentario.** lxxvij. medium nihil recipit a colore nisi quando est actu illuminatum. **Contra** sic dicitur. convenit ei ut non moveatur a coloribus nisi esset dyaphanum actu. et post necesse est ut lux non sit necessaria: nisi secundum quod in dyaphano est forma qua recipit medium a corpore: scilicet illuminatio nem. **Ex istis patet** quod medium nihil recipit a corpore. nisi sit actu lucidum sed quicquid medium per se quod visui non est actu lucidum. et tamen sensibile est existens in luce videtur ab illo visui. patet istud: quod aliquis existens in loco obscuro: poterit distincte videre colore existente in lumine. et sicut aialia videtur sensibilia clare de nocte. et tunc in neutro casu sunt omnes partes medij illuminate in se videntem et rem visam. **Si** dicas quod omnes partes medij sunt illuminate sed debilitate. quod recipiunt tamen lumen debile: quod est imperceptibile. illud tamen sufficit ad recipiendum species a sensibili. **Contra.** responsio ista non sonat opinioni. quod opinio ponit quod sensibile primo agit in medium: et post medium agit in visum. tunc sic. quicquid sunt due cause alicuius effectus augmentabilis eque appropriate passivo disposito. quarum una est imperfectio: alia causa perfectio: effectus perfectioris causabit in passivo potestate recipere effectum potentioris. **Istud patet de duobus caloribus.** quorum unus est perfectio: alio eque appropriate duobus calefactibilibus. **Aliud** dicitur perfectius perfectioris calore causabit in calefactibili. sed medium totaliter illuminatum causabit in perfectioris visionem quam medium debilitate illuminatum. quod est secundum et contra experientiam. quod aliquis existens in loco obscuro et non illuminato in parte iuxta oculum ita clare et distincte videt rem sicut existens in medio totaliter illuminato. **Item** quando sunt cause ordinate ad causandum aliquem effectum illud quod magis appropinquat passo disposito magis causat effectum. sed species in medio iuxta organum visus siue sit totaliter illuminatum siue debilitate liter et per se obiectum sunt cause ordinate respectu visionis causande. sed medium plus appropinquat visui quam obiectum. ergo causat actum videndi species in medio non illuminato siue debilitate ter illuminato secundum te in oculo existere in tenebris quam ipsa res visa: quod apparet esse absurdum. **Similiter** aliqua aialia melius videtur de nocte quam de die. **Si** dicas quod illa aialia habet lumen commune naturale in oculo vel si non. sed sit circa obiectum tunc minus lumen sufficit talibus aialibus ad videndum magis quam alijs. **Contra primum.** quod ad hoc quod aliquid videatur requiritur necessario quod obiectum illuminet et non organum visus. sicut patet

Ad primum dubium

Quartum dubium

Quintum dubium

Sextum dubium

Instantia

Contra primum

Contra scdm

per experientia: ergo lumē cōnaturale in oculis
lo nō sufficit. *Contra scdm*: q̄ nō videt q̄ visus
bois sit ipsectio: visu alioz aialū. ergo homo
videbit de nocte sicut alud qd̄ cūq̄ aial. *Item*
aliqd̄ aliud videt per mediū opacū sicut patet
de lince que videt per murū: et illud mediū nō
recipit speciem a materia. ergo et. *Item* fm̄ cō
mentatorē scdm̄ de aia cōmento. lxxv. illud qd̄
mouet a colore de necessitate debet esse nō co
loratū: sed visio potest esse per media colorata
sicut est aqua com̄: vitruū rubeū: et stella: sicut
patet in speculis q̄ oia sunt colorata. *Et* talia
fm̄ cōmentatorē nihil recipiunt a corpore: er
go nō est vniuersaliter verū q̄ mediū p̄ qd̄ sit
visio aliquid recipit a corpore: sed tamē aliqd̄
aliquid recipit a corpore in medio sicut prius
dictū est. Sed quādo est et q̄ nō est difficile
est dare experientia: puta odor: sicut potest
dari in alijs sensibus: puta olfactus et gustus:
quia obiecta illoz sic se habent q̄ amoto obie
cto principali remanet sensatio p̄similis sicut
p̄ntē et cridente obiecto principali. Patet em̄
q̄ si aliquis calefaciat aerē vel aquā: et post de
struatur potest calor sentiri sicut prius. similē
si aliqd̄ odorabile causet fetores in aere et post
annihilatur: nihilomin⁹ potest odor sentiri si
cut prius: et ideo in talibus docet experientia
q̄ talia causant effectū realē in medio: et q̄ nō
q̄ nō: sed nō est sic i visu: q̄ amoto obiecto p̄n
cipali visus nō remanet aliquid in medio qd̄
possit sensus mouere licet in oculo clausis pal
pebris post visionē excellenter luminosi appa
reat aliquid qd̄ videtur p̄tūcunq̄ obiectū p̄n
cipale destruat. Dico ergo ad primā aucto
ritatē et aliā q̄ color vniuersaliter mouet dya
phanā non q̄ color aliquid realiter imprimat
sibi vniuersaliter. sed q̄ color sine medio illu
minato nō potest agere: et mediante medio il
luminato potest agere in visum. p̄batur p̄ cō
mentatorē scdm̄ de aia cōmento. lxxv. *Quā* de
claratur est q̄ visus necessario indiget medio
declarata est p̄ hoc causa p̄pter quā color non
videtur nisi in luce: et est quia non videtur nisi
per mediū. *Unde* dico q̄ lux et color sunt due
causae partiales ad causandū visionē termina
tā et vna sine altera nō sufficit ad causandū ef
fectū illū. *Et* mediū illuminatū nihil recipit a
corpore nec color a luce: sed sūt due causae par
tiales ad causandū vniū effectum et color forte
est principalis. *Eodē* modo respōdeo ad illud
dictū eōe q̄ color in medio nō habet esse reale
sed spūale et intentionale. Dico q̄ omne positū
vniū receptiū in medio tanq̄ in subiecto habz
esse materiale et reale et est existens in re de ab
solutis loquor: ita vere sicut albedo in superficie

corpore colorari. licet nō habeat esse intēsum
et perfectū sicut in corpore colorato: et nō plus
habet vniū esse spirituale q̄ aliud sed pro tāto
dicitur: sic quia luce existente in medio pot̄ co
lor p̄currere cū luce ad causandū actū vidēdi
quē prius nō potuit causare. Si dicas q̄ per
eandē rationē videt q̄ color mouet a medio si
cut ecōuerso. quia mediū cū colore pot̄ causa
re visionē et nō sine et. *Respondeo* q̄ nō. *Tū*
quia color est causa p̄ma respectu actus vidē
di: sed mediū illuminatū causa scda. *Tū* q̄ co
lor videtur aliquādo sine luce. q̄ actor p̄spe
ctiue dicit q̄ virtus visiva est in paruo forami
ne: et q̄ nihil pot̄ videri ab illa virtute nisi sit i
luce sibi adequatū. licet si aliqd̄ corp⁹ magnū
esset super visum nō possit totū corpus videri
tamē nō negat q̄n aliquid illius corporis pos
set videri. et si hoc sit verū tū color pot̄ videri
sine medio illuminato. et tū illud mediū nō est
visibile sine corpe extraneo cōiter. licet aliquā
do quādo est radius solaris in medio illud lu
men potest videri sine corpore extraneo. *Vel*
potest dici q̄ quādo mediū est perfecte illumi
natū et color est presens: tū mouet mediū cau
sando ibi verū colorē. *Quādo* aut̄ p̄cessit in
medio color oppositus: ille color est aliquādo
ira debilis in esse et in gradu ira remisso: q̄ nō
pot̄ percipi a visu sicut ipsi dicunt. aliqd̄ vero
est multū intēsum: et tū pot̄ percipi a visu. *Et*
sic patet q̄ mediū mouet aliter a colore q̄ ecō
uerso. et q̄nq̄ causat color in medio fm̄ actū re
missum: ita q̄ nō percipit sed color in obiecto
et lux in medio. q̄n aut̄ est in medio fm̄ gradū
intensū tū color est causa partialis actus vi
dendi et lux in medio. *Quā* aut̄ mediū pot̄ vi
deri per extraneū colorē. p̄batur: quia quicūq̄
aliqua potētia pot̄ iudicare maiore distantia
vel minore inter aliqua obiecta colorata disti
cta iudicat de lōgitudine et breuitate illi⁹ me
diū: sicut p̄z ad sensus. ergo illud mediū videt
p̄ extraneū colorē: cui aut̄ attribuēdū sit illud
videre sensui vel intellectui difficile est videre.
credo em̄ q̄ omnia iudicia que attribuūt sen
sui respectu aliquoz obiectoz sunt actus itel
lectus q̄ statiz q̄n sensus hz operationē circa
sensibile habet intellectus cognitionē intuiti
uā respectu eiusdez qua habita pot̄ intellect⁹
cōplexa formare et de eis iudicare p̄ actū assen
tiendi vel dissentīdi. et quia iste operationes
sunt ita cōnexae. ideo nō percipit verū iudiciū
tale sit actus sensus vel intellectus. mirabile
em̄ est quomō sensus pot̄ iudicare: cū iudicare
sit actus p̄plexus terminatiue et p̄sponat
apprehensionē sicut formationē p̄plexi: quod
non potest fieri per potētia sensitīuā. *Unde*

Ratio ad primā
auctoritatem

ponendo iudicium in sensu oportet ponere qd sensus habeat cognitiōem complexā formaliter vel equaliter: puta qd habeat multas cognitiōes in cōplexas pillas potest tantū face re qd in intellectus per cognitiōem cōplexā formaliter: sed difficile est videre hoc. et sic potest responderi ad omēs auctoritates p prima dubitatione. Ad scōm dubium dico qd illud qd causatur in medio a colore est eiusdem ratiois cū eo a quo causatur: et quādo pbatur qd non: quia in medio habet esse spūale. Dico qd iō dicitur color: habere esse spūale: quia mediū illuminatū pcurrit cū colore partialiter ad causandū actū videndi: ita qd virtute coloris possit mediū agere in visum: et aliter nō possit agere: nō qd color: habeat esse aliquod spūale in medio: qd cumq; esse haberet in medio esset materiale et extensum ita vere sicut in obiecto licet nō habeat esse ita perfectū. hoc modo dicimus qd effectus vnū esse habet in effectu extra causam suā: et illud est esse corporale et aliud esse in cā in qua virtualiter cōtinēt: et illud dicitur esse spūale. et non qd sint tria esse vnū cause active cōtinētis aliud ipius effectus extra causam et tertium ipius effectus in causa: ita qd esse effectus in causa et extra sint duo esse: et vnū sit corporale et aliud spūale. qd illa ymaginatio est falsissima: qd illud idē esse in numero qd nūc est in effectu prius fuit in causa continēt: sed dicitur habere esse virtuale et spūale in causa: qd causa potest pducere effectū partialiter saltē et hoc est habere esse virtuale in causa activa posse pducī a causa actiua et nihil aliud est habere esse virtuale. ita dico in pposito de esse spūali. Aliter potest dici qd aliquis color habet esse in medio corporale et aliquis spirituale. primus est ille qd potest videri scz color causatus in medio a radio transeunte per vitru qui potest clare videri. Scōs est qd consequenter causat in medio illuminato a corpore cui non est aliqd contrariū: et ille non videtur nec videri potest: et ideo dicitur habere esse spūale: et alius qui potest videri habere esse corporale nec est incōueniens qd in medio sint duo colores eiusdem rationis: quoz vnus potest videri et alius nō: sicut nō est incōueniens fm aduersarios qd in medio sint alique species qd possunt videri: et alique que nō possunt videri. patet per eos. Aliter potest dici qd habet in medio esse spūale: qd illud esse qd color habet in medio nō remanet in absentia coloris: sed solum in presentia: sed opposito modo de obiecto tactus gustus et olfactus: qd causant aliquid in medio qd manet ipis obiectis destructis formaliter. Ad aliud dico qd color nō dicitur ha

bere duplex esse in ligno et lapide sicut in obiecto et in medio. quia in illis habet esse stabilitē et pmanētē sed in medio nō: nisi solū ad pscntiā cause scōe. puta coloris in obiecto. sed in lapide potest color habere esse oī causa scōa circūscripta existēte solo deo. et ideo in illis dicitur habere duplex esse et ibi nō. Ad aliud dico. qd abstractū ab oī materia: et nō abstractū differūt specie. s. illa que sunt in diuersis materijs non oportet differre specie. licet ipa subiecta differant specie. Exemplū. albedo in boue et in asino nō differūt specie. licet subiecta eoz differant specie. Sed ad pmetatorē de dulci respōdeo qd aliter dulce est in medio aliquo et aliter color. Dulce eiz sic est in medio. puta in aqua qd est aliqd corpus dulce mixtū cū aqua. Sed nō est sic color in medio. quia corpus coloratū nō est sic admixtū medio sicut est dulce et nihil aliud intelligit pmetator. nisi qd mediū in visu nō recipit colorē euz corporibus coloratis: sicut est in alijs sensibus. sed tm recipit colorē causatū a colore in corpore. hoc patet p litteras sequentem. quia dicit qd nō admisceat corpus coloratū cū medio: nec est aliqd absolutū: sicut est ille color in medio abstractus a materia reali in qua est prius color. Ad aliud dico. qd variationes effectū aliqñ sunt ppter variationē effectibiliū. aliqñ sunt ppter variationē agentium. aliqñ ppter variā approximationē. Ido dico. qd sunt aliqua agentia qd necesse distinguntur a passiuis. puta agens equiuocū: sicut celū causando caliditatē necessario distinguit ab eo in quo causat caliditatē. Aliud est agens qd non necessario distinguit a passiuo: sed est idē oīno cū passiuo: sicut est volūtas volēs se. ita est aliqd agēs qd ad hoc qd agar oportet qd tangat passum. puta obiectū gustus aliud qd nō potest agere nisi distet a passio et causa istius diuersitatis nō potest aliūde demonstrari. nisi quia talis est natura actiui et passiuī. et tales ppositiones sciūtur euidenter per experientia. Eodem modo est in visu. quia ad hoc qd videat verū colores necessario requirit distātia inter visum et illuz colorē. sed nō necessario requirit distātia inter colorē imperfectū qui est eiusdem rationis euz colorē perfecto ad hoc qd videatur: sed huius nō est alia causa: nisi quia talis est natura illius coloris et istius. et similiter ille color perfectus in obiecto: si poneretur super visum impediret visionē: saltē sui ipsius. s. nō semp impediret visionē alterius. sicut pānus albus tenuis. per cuius mediū potest aliquid videri: si poneret super visum impediret visionē sui ipsius sed nō alterius. sed color imperfectus in medio non impedit visionē sui ipsius

Ad scōs du bñs

Ad tertiu argumētum

u

Ad quartum

y

R
Alia rñs

S
Ad scōs argumētū
in scōi dubij

Ad quintum.

nec alterius. Ad aliud dico q̄ potest cōcedi q̄ albedo i medio intantū potest extēdi q̄ potest videri 7 q̄ aer potest fieri albus sicut nix. hoc ponēdo q̄ color in obiecto 7 in medio sūt eiusdē rationis. Vel aliter potest dici q̄ q̄dlibet passiuū naturale determinat sibi certū gradū forme vltra quē nō potest recipere naturaliter formā in gradu intensiori: 7 iō aer determinat sibi certū gradū albedinis vltra quē p̄ cām naturalē nō potest recipere: s̄ tantū vsq̄ ad illū gradū. Ad aliud dico q̄ illa que sunt eiusdē rationis corrūpuntur q̄n recipiuntur i subiectis eiusdē rationis: sed subiectū perfecti coloris 7 imperfecti non sunt eiusdē rationis: puta lignū 7 aer: ideo color i medio potest corrūpi p̄ absentiā lucis. Sed nō sic corrūpitur verus color 7 perfectus. Unde aliqua eiusdē rationis possunt esse subiectiue in aliquibus subiectis alterius rationis sicut aliqua eiusdem sp̄i possunt esse in aia 7 in angelo q̄ non sunt eiusdē rationis siue sp̄i 7c. Ad aliud dico q̄ albedo est causa vniuoca saltē partialis: nec alia ratio plus probat q̄ caliditas sit causa caliditatis q̄ albedo vel nigredo: quia sicut ad presentiam caliditatis cū alijs dispositionibus requisitis: sequitur caliditas in aliquo passiuo: ita ad presentiam albedinis vel rubedinis cum alijs causis 7 dispositionibus requisitis: sequitur albedo vel nigredo vel rubedo: 7 similiter ad istud habent de opposita opinione respondere q̄ ipsi ponunt sp̄em causari in mediū a colore: ergo si ponant q̄ illa species sit eiusdē rationis siue alterius semp̄ habent ponere q̄ color est causa vniuoca vel equiuoca. Ad aliud potest dici q̄ ille due albedines faciunt vnam albedinē intensiōrē. Vel aliter q̄ sicut passum determinat sibi certū gradū vltra quē nō potest aliquid recipere: sic etiā respectu agentis eiusdē rationis determinat sibi certū gradū. Etiam albedo causata in medio nō potest intendi ab aliquo agente eiusdē rationis: 7 ita per sc̄daz albedinē nihil causatur in medio vltra eadez albedo causatur ab vtraq̄ ymagine s̄. Si dicas q̄ ex quo sc̄da albedo nihil causat in medio: ergo nō potest videri. Respondeo q̄ consequentia nō valet: quia illud causatū qd̄ ponitur a colore in medio nō ponitur p̄pter visū: puta q̄ color primo imutet mediū 7 mediū post imutet visum sicut dicitur illi de opinione opposita: sed pono illud causatū a colore in medio propter experientiam. quoniā aliquādo video q̄ color causat aliquē effectū s̄ gradū intensum qui potest clare 7 distincte videri: 7 ideo vbi cūq̄ mediū est perfecte illuminatū 7 color est presens medio causat aliquē

Ad sextum

z

Ad septimum

Ad octauum

z B
Aliter dicitur

effectum in medio nisi prius vel simul causet per agēs fortius in eadē parte mediū alius effectus cōtrarius. licet illud causatū nō percipiat a visu. q̄ hoc est p̄pter debilitatē sue nature. quia causatū causat in gradu remisso. 7 ideo non obstante q̄ illa albedo nihil causet in medio. vel quia in medio preexistit effectus p̄trarius vel effectus eiusdē rōis ita p̄fectus: sicut potest illud patiens recipere ab agente eiusdē rōis licet forte a deo posset recipere p̄fectiōrē eiusdem rōis. nihilominus potest albedo sc̄da videri sine p̄ma. quia ipsa distans multū potest esse causa p̄ialis imediata: concurrēs cū potētia visiva ad causandū actū vidēdi: sicut etiā p̄ma albedo p̄currit imediate: vt causa p̄ialis nō obstare q̄ aliquid esset i medio. Ad aliud p̄terio dubio dico. q̄ sicut distātia maxima impedit actionē aliquoz nō obstare q̄ mediū nihil recipiat. ita vnū mediū impedit 7 aliud nō. Et q̄ vnū mediū interpositū impedit 7 aliud nō. nō est alia causa: nisi quia talis est natura illius mediū 7 istius. quia receptio nihil facit. Ad quartū dubiū dico. q̄ mediū informatū luce 7 colore est prior causa sine qua nō. q̄a illud causatū in medio 7 actus sunt effectus subordinati respectu coloris in obiecto. ita q̄ illud i medio est p̄ q̄ actus vidēdi. 7 ideo ille color causatus in medio est causa sine qua nō causatur actus vidēdi: nō vera causa. quia si per calūz possibile p̄oneretur illud nō causari in medio nihilominus color causaret actū vidēdi p̄trarily: sicut predictū est. Ad quintū dubiū dico. q̄ quādo radius trāsīt per vitrū rubēū causatur in aere propinquo parieti opposito vera rubedo 7 verus color: 7 nō in pariete sicut alij dicūt. q̄ species que apparet in speculo nō est subiectiue in speculo: s̄ in aere propinquo et nō in speculo p̄pter suā densitatē. Et quādo dicitur non est receptiuus veri coloris sicut aliud corpus. dico q̄ est receptiuus coloris veri sic aliud corpus. licet non sit forte receptiuus naturaliter. ita perfecti coloris. Ad sextum dubiū dico. q̄ quādo aliquid videt directē s̄m vnū mediū videtur s̄m lineā breuissimā. non autē quādo videtur s̄m lineā reflexā. Unde alacē libro. iij. in p̄hemio 7 ita dicit. q̄ visus tribus modis apprehendit visibilia s̄m rectitudinē s̄m conuersionē 7 s̄m reflexionē. puta q̄n aliquid videtur per corpora dyaphana q̄ differūt a dyaphanitate aeris. 7 ne solum primo modo videtur res s̄m lineā breuissimā. ideo dico q̄ denarius proiectus in aquaz p̄pter diuersam dyaphanitatē aque 7 aeris potest videri per lineam reflexam. Eodem modo dico q̄ corpus visibile positūz citra speculū 7 iuxta

EE
Ad tertium dubiū

DD
Ad quartū dubiū

EE
Ad quintū dubiū

EE
Ad sextum dubiū

pprie videtur et in se et in speculo. in se videtur
 secundum lineam rectam et brevissimam. et in speculo secundum li-
 neam conuersam et reflexam: et non videtur aliqua
 species in speculo. nam mediante vitro vel lapi-
 de videtur littera minuta et non species littere
 quia species littere est minus visibilis quam ipsa lit-
 tera. sed ipsa littera videtur per diuersa media et di-
 uersas dyaphaneitates et alterius rationis: et
 ideo videtur secundum diuersas reflexiones. et eodem
 modo in speculo videtur ipsa res et non forma
 aliqua ibi impressa. Hoc probatur alacē libro. iiii.
 perspectiue. cap. iiii. primo sic. Si quis se vi-
 derit in aliqua parte speculi motum in partem
 aliam non videbit se in prima parte: sed in secunda
 quod non accideret si in parte prima esset infixa
 eius forma. Pari modo si ad tertiam mutetur par-
 tem mutabitur locus apparentie forme: nec
 apparebit in prima vel in secunda parte. secunda ratio
 est. Amplius viso corpore aliquo: et viden-
 te ab eo secundum situm remoto poterit accidere quod non
 videat corpus illud in speculo illo: licet videat
 at speculi superficiē quod non esset si impingeretur
 forma in speculo cum videatur speculum et non
 mutetur locus et corpus. similiter sit ibi motus et
 forma eius perficiat speculum sicut prius. Unde
 de post concluditur. palam ergo quod non accipitur ap-
 prehensio ex materia fixa in speculo cum non ap-
 prehenditur res visa in speculo nisi fuerit visus
 in situ reflexionis. palam ergo quod distortio fa-
 ciei apparentis non est ex forma rei: sed ex dis-
 positione speculi. Et post adducit alias ratio-
 nes dicens. Amplius viso corpore in speculo et
 post elongato apprehendit minus corpus in-
 ter speculum quam prius quod non esset si forma cor-
 poris sit vel esset in superficie: et ita comprehen-
 ditur. Comprehensione enim forme in speculo effi-
 cit reflexio. et per ista argumenta potest probari
 quod forma in speculo non efficit visionem: quia
 tunc efficeret secundum lineam rectam et secundum lineam spheri-
 cam: sed ipsa res cum speculo: sicut cum cau-
 sa partiali efficit visionem secundum lineam rectam. Ad
 aliud dico quod res videtur in speculo secundum lineas
 reflexas: quia mediante illa visione potest in-
 tellectus noster cognoscere certitudinaliter
 aliquas propositiones contingentes de re pre-
 senti: pura quod talis res est et quod distat et quod ha-
 bet talem colorem: sed virtute istius non po-
 test cognoscere omnes propositiones contingen-
 tes possibiles cognosci de tali re: quia aliqua
 do ad cognoscendum multas propositiones con-
 tingentes requiruntur plures sensus: aliqua
 do potest intellectus per unum solum certificari.
 Ad aliud dicitur quod respectu eiusdem obiecti pos-
 sunt esse due cognitiones intuitiue secundum lineas
 diuersas: quarum una est secundum lineam rectam: alia secundum

reflexas. et sic est in proposito. **Questio. xix.**

Utrum angelus ma-

lus semper sit in actu malo. Dicitur
 habens. quod angelus malus potest in actu
 boni exire: sed non in actu merito: sed bene
 potest in actu boni moralis. quod probatur. quia secundum
 dyonisiuz naturalia in angelo damnato manent
 integra. et per consequens ita inclinatur naturalia
 ad actum bonum post peccatum sicut ante. ergo eodem
 potest in tale actum post sicut ante. Item habet
 remorsum conscientie et displicentiam de pecca-
 to que non necessario est mala per circumstantiam
 aggravantem. ergo ex illo actu potest generari
 habitus bonus. Item posset esse sine omni actu
 quia nihil est tantum in potestate voluntatis quam ipsa
 voluntas. quod intelligitur quantum ad actum. ergo po-
 test se facere sub actu bono. Nec opinio licet
 sit probabilis. tamen hoc quod dicitur. quod voluntas potest ha-
 bere se sine omni actu non videtur verum. quia secundum
 Augustinum et ipsummet voluntas damnata non po-
 test esse sine pena. tunc sic: pena non est sine actu
 voluntatis. ergo si angelus posset se facere sine
 omni actu: posset se facere sine omni pena. Assum-
 ptum patet secundum philosophum. quia pena voluntatis est
 tristitia. sed tristitia est aliquid in actu nolendi
 ergo non potest se priuare omni actu. Si dicas
 quod in eo est dolor: non tristitia. Contra. dolor est
 in parte sensitiva que non est in angelo. Ideo di-
 co sine assertione tenendo aliquas conclusiones.

Prima est. quod angelus damnatus necessario est
 in aliquo actu voluntatis. non dico de potentia
 dei: quoniam deus possit eum priuare omni actu sed de
 potentia creature. quia nulla creatura potest eum
 priuare omni actu. quod probatur: quia impossibile
 est quod creatura aliqua faciat damnatum sine pena
 et tristitia. quia sunt in pena eterna. Tristitia
 autem et pena non possunt esse sine actu nolendi: pe-
 na. ergo etc. Secunda conclusio. quod aliquis actus
 est in angelo damnato qui non est in eius potestate
 re. quod probatur. quia licet voluntas damnata non
 possit se facere sine omni actu. tamen potest se sus-
 pendere ab omni actu qui est in potestate sua
 et elicere alium. et per consequens: si actus nolendi
 pena esset in eius potestate. posset suspendere
 se ab illo actu et facere se sub actu diligendi se
 sine omni alio. et per consequens posset se facere
 sine omni pena. quod est falsum. Tertia conclu-
 sio est. quod deus totaliter et immediate causat ali-
 quem actum in voluntate mali angeli. quod pro-
 batur. quia omnem actum causatum in voluntate
 a volitione libera potest voluntas impedire et
 actum a solo deo non potest voluntas impedire
 cum ergo in voluntate angeli damnati sit ali-
 quis actus qui per voluntatem non potest impe-

A
Questio XIX
Opinio scoti

B
Probatio prime
opinionis

B
Contra opiniones

C
Prima conclusio

D
Secunda conclusio

E
Tertia conclusio

diri. nec voluntas potest suspendere se ab omni illo actu: ergo est aliquis actus in voluntate angelici qui causatur a solo deo. Item si non causetur a solo deo aut igitur a voluntate dānati aut ab habitu non a voluntate: quia tunc voluntas posset illi actui impedire: nec ab habitu cum habitus sit eiusdem rationis in via et in patria: et in via non necessitat voluntatem: igitur nec in patria patet de caritate. Similiter si causet ab habitu cum deo dummodo non causet a voluntate: sed voluntas sit pure passiva respectu illius: sufficit mihi quia tunc ille actus potest dici necessarius. Item actus quo beatus amat deum clare visum causat a solo deo sic quod non libere causat a voluntate creatura. ergo est aliquis actus qui non est in potestate voluntatis. Ex istis potest assignari ratio confirmationis bonorum et obstinationis malorum. Nam in beatis causat tamen actus videndi deum qui diligendi cum a solo deo tanquam a causa totali et nullo modo ab intellectu et voluntate sicut a causis partialibus. et iste actus dilectionis formaliter opponitur omni actui peccati. Et quia sunt formaliter oppositi nullo modo copatiuntur se in eodem. Ideo quod diu iste actus conservatur totaliter a solo deo sicut ab eo causatur tamen diu est conservatus: ita quod nullo modo etiam de potentia absoluta voluntatis create potest in actu peccati: quia non potest in actu peccati nisi posset impedire actum dilectionis propter repugnantiam formalem inter illos actus: sed ex hoc non dicitur cogi voluntas: quia voluntas formaliter vult et diligit illo actu: licet non causetur ab ea. Et eodem modo potest assignari ratio obstinationis malorum per hoc quod deus causat tanquam causa totalis quod quid absolutum est in actu nolendi et odiendi deum: et ille actus non copatiuntur secum actum diligendi deum nec aliquem actum bonum propter repugnantiam formalem inter illos et stante isto actu et conservato a deo totaliter non potest voluntas create in oppositum de potentia sua absoluta: et ideo quod diu stat iste actus est voluntas obstinata sic quod non potest oppositum velle: et quod potest deus causare actum odiendi deum quantum ad esse absolutum in actu in voluntate create: probatur. quia deus potest omne absolutum causare sine omni alio quod non est idem cum illo absoluto: sed actus odiendi deum quantum ad esse absolutum in eo non est idem cum difformitate et malicia in actu. ergo deus potest causare quod quid absolutum est in actu odiendi deum vel nolendi non causando aliquam difformitatem vel maliciam in actu. Item non minus: posset separari difformitas ab odio dei quam bonitas moralis a dilectione dei: sed dilectio dei in angelo beato potest separari a bonitate morali et meritoria: ergo odium dei in angelo malo potest se

paria difformitate et tunc omne quod non includit contradictionem: nec malum culpe potest fieri a deo solo. Item odium dei et cetera. Item respectu cuiuscumque est deus causa partialis respectu eiusdem est vel potest esse causa totalis: quia ipse supplere potest omnem causalitatem cause sedem in genere cause efficientis: sed respectu eiusdem positivi marie absoluti producti a creatura est deus causa partialis ut ostensum est quod potest esse causa totalis respectu cuiuscumque absoluti: et per hunc respectum actus odiendi deum. Item odium non est formaliter peccatum: quod potest causari a solo deo. Item per hunc actus probatur: quod si sic quod esset causa odij peccaret: et per hunc cum habitus generat ex actu odiendi deum sit causa alterius actus consilii. sequitur quod habitus peccaret. Aliter potest dici et reddi causa obstinationis malorum: et hoc supposito quod deus concurrat ad omnem actionem creature ad minus sicut causa partialis: tunc potest dici quod deus concurrat cum voluntate create ad causandum actum odij et non vult concurrere cum angelo malo ad causandum actum bonum puta dilectionem dei: et quia sic concurrat ad unum et non ad aliud: id potest dici obstinatus: quia non potest elicere aliquem actum bonum. Si dicas quod tunc deus peccat et est malus quia non vult concurrere ad actum bonum. Respondetur nunquam peccat homo nisi quia tenet facere quod non facit vel quia facit quod non debet facere: per ista fit homo debitor: deus autem nulli tenet nec obligat tanquam debitor: et ideo non potest facere quod non debet facere: nec potest non facere quod debet facere. Si dicas quod data potest dici ratione videtur quod angelus malus potest cessare ab omni actu ex quo angelus habet in parte sua quantum tenus est causa partialis respectu illorum. Respondetur licet causa odij diu non sit totaliter a deo: sed partialiter solum tamen aliqui alij actus qui sunt in dānato sunt totaliter a deo puta actus nolendi penam quam patitur et volendi beatitudinem actus nolendi siue odiendi peccatum actus nolendi esse in tali loco qui non sunt peccata: sed pena peccati. magna enim pena est velle beatitudinem et tamen semper carere ea quod non mala nec peccata sunt: et tamen talibus non potest se privare: et ideo habet posset forte cessare ab actu odiendi deum: non tamen ab alijs qui totaliter causantur a deo: in quibus posset sit pena magna. Et ideo nec potest cessare ab omni actu: nec privare se pena nec elicere bonum actum: habet posset cessare ab actu odij: quia non concurrat ad elicendum actum bonum. Ex istis patet quod deus dānatis est libertas: quia respectu illorum actuum que causantur a solo deo siue in bonis siue in malis: vel respectu actuum oppositorum illis actibus non est in illis libertas: quia nec ab ipsis actibus qui totaliter causantur a deo possunt cessare: nec scilicet illos et primos actus causatos a solo deo: et ideo quod deus totaliter causat actum beatificum in voluntate

Causa confirmatio
tionis bonorum

5

D

3

rate boni angeli: iō angelus bonus nec hz lib^{er} bertatez respectu act^{us} b^{ea}trifici: nec respectu ei^{us} oppositi puta odiēdi. S^{ic} est de angelo malo sed respectu alioz q̄ nec sequunt^{ur} necessario ex p^{ri}mis actib^{us} nec repugnāt: s̄ sunt indifferētes hēt libertatē 7 indifferētiā b^{ea}mōi aut est tēta^{re} boiem in malo angelo 7 custodire in bono. qz isti act^{us} nec necessario sequunt^{ur} ex actibus p^{ri}mis bonis causatis a solo deo: nec repugnant ei: s̄ sunt indifferētes. S^{ed} dubiū est vtrū sint detrusi in aliquo loco p^{re}ueniēti eis vel discōueniēti. R^{es}ndeo q^{od} nō est aliq̄s locus p^{re}ueniēs vel discōueniēs nature sue: nec pot^{est} vnus q̄ alius: qz q̄tū est ex natura sua angelus eq̄l^{iter} oēm locū respicit. T^{er} locus aliq̄s est p^{re}ueniēs vel discōueniēs actui volūtatis sue: qz i aliquo loco vellet esse 7 in aliquo loco noller esse: 7 ille locus in quo vellet esse est sibi p^{re}ueniēs: 7 locus in quo noller esse est sibi discōueniēs: 7 sic dico q^{od} ad penā eoz sunt detrusi i aliquo loco in quo noller esse: imo summe odiūt illū locū: 7 ille actus causat a solo deo: 7 iō nō possunt cessare ab illo actu 7 p^{ro}pter s̄ summe tristantur.

Dubatur
Respondetur.

Sed dubiū est vtrū angeli boni sunt impeccabiles. R^{es}ndeo q^{od} sic: qz deus causat in volūtate eoz actū beatificū totaliter 7 cōseruat et nō cōcurrat ad causandū malū in eis. 7 iō ex sola volūtate dei sic agente 7 p^{ro}seruante est angelus bonus impeccabilis: nō aut^{em} ex natura sua. P^{ri}mo p^{ro}bat^{ur}: qz subiecto existēte sub vno cōtrariōz nō pot^{est} recipere aliud: s̄ angelus bonus semp^{er} existit sub actu beatifico nec pot^{est} ab illo cessare sicut p^{ro}p^{ri} p^{ro}dicta: q̄ nō pot^{est} peccare de potētia sua absoluta: qz act^{us} p^{ro}cepti formaliter repugnat actui beatifico. Itē qn̄ agēs cōseruās effectū est fort^{iter} in cōseruādo q̄ agēs effectum cōtrariū in causando nō pot^{est} scdm̄ agēs causare effectū p^{ro}u^{er} effectui p^{ro}seruato a p^{ri}mo agente sed deus est agēs fortissimū p^{ro}seruās actū beatificū: q̄ q̄diu agēs p^{ro}seruat istū actū nō pot^{est} volūtās creata elicere actū cōtrariū. 7 sic p^{ro}p^{ri} q^{od} bonus angelus est impeccabilis ex sola volūtate dei causante actū beatificū 7 cōseruāte: 7 non ex natura sua. Sed ista sunt multa dubia. P^{ri}mo s̄ q^{od} ponit^{ur} q^{od} aliq̄s actus in volūtate est q̄ nō est in p^{ri}ate volūtati: qz i3 causis ap^{pro}ximatis p^{ro}currētib^{us} ad aliq̄e effectū p^{ro}ducendū pot^{est} actio eoz impediri ita q^{od} nō p^{ro}ducatur effect^{us} salte^m p^{ro} potētia diuinā: qz de^{us} est causa partialis: 7 si nō cōcurrat cū alijs causis q̄ tūcunq^{ue} app^{ro}ximāt nunq^{am} p^{ro}duceret effectus qz destructa vna cā partiali necessario req̄sita ad actōem q^{od} tñ omis alie sint app^{ro}ximate q^{od} effectus p^{ro}ducatur ab illis causis videt^{ur} ip^{ro}sibibile. Exēplū. volūtās 7 obiectū sunt cause p^{ri}as

Dubatur
Respondetur.

Primum dubium

les respectu act^{us} volēdi: 7 nō obstāte oī app^{ro}ximate eoz si nō agat volūtās q̄ ē cā p^{ri}alis nec rō req̄sita ad talē actū nō pot^{est} act^{us} cāri: et sic nō obstāte app^{ro}ximate causari pot^{est} eoz actio impediri: s̄ q^{od} voluntas 7 obiectū app^{ro}ximent: 7 act^{us} volēdi p^{ro}ducatur ab obiecto 7 nō a volūtate: s̄ videt^{ur} ip^{ro}sibile: s̄ de^{us} 7 volūtās sūt cāe app^{ro}ximate ad cāndū volūtōez i volūtate q̄ nō obstāte q^{od} actio volūtati p^{ro} impediri si effect^{us} et^{er} nō ponat^{ur} 7 q^{od} volitio ponat^{ur} i volūtate 7 actio volūtati suspēdat^{ur} est ip^{ro}sibile. q̄ ip^{ro}sibile ē q^{od} sit aliq̄s act^{us} i volūtate q̄ nō sit i ei^{us} p^{ri}ate. Itē volūtās est potētia libera respectu cuiuslib^{et} act^{us} ext^{er}nis i ea 7 nō p^{ro} cogi: s̄ respectu nulli^{us} ē libera nisi respectu cui^{us} ē actiua. q̄ 7 c.

Secundum

Tertium

Quartum

Quintum

Sextum

Septimum

Octauum

Itē s̄ q^{od} ponit^{ur} odiū totalit^{er} posse a deo cāri qz s̄ p^{ro}p^{ri} iij. et h^{ic}. aliq̄ sūt act^{us} q̄ stari noiati hnt maliciā ānerā 7 difformitatē 7 null^{us} talis p^{ro} fieri a deo: s̄ odiū dei ē h^{ic} mōi: stari eivt noiatur hz maliciā ānerā 7 difformitatē. q̄ nō p^{ro} a solo deo cāri. Itē oē factibile a solo deo sine p^{ro} qd etiā fieri p^{ro} a volūtate p^{ro} cadere sub p^{ro}cepto diuino: 7 p^{ro} est p^{ro}cepto volūtati vt faciat illud qz oē illud qd nō ē p^{ro}ceptū p^{ro} cadere sub p^{ro}cepto dei. si q̄ act^{us} odiēdi deū p^{ro} fieri a solo deo sine p^{ro}cepto: p^{ro} etiā fieri a volūtate creata. q̄ de^{us} p^{ro} p^{ro}cepto volūtati vt odiat deū: 7 tñ cū volūtās creata meret^{ur} iplēdo p^{ro}ceptū diuinū: q̄ volūtās creata p^{ro} mereri odiēdo deū qd videt^{ur} magnū icōueniēs. Itē dilectio dei ē bona p^{ro} debiti sine 7 odiū dei malū p^{ro} debiti sine. q̄ sic null^{us} p^{ro} deū diligere p^{ro} debiti sine qn̄ dilectio ei^{us} sit bona 7 meritoria: ita null^{us} p^{ro} odire deū p^{ro} debiti sine qn̄ odiū sit malū: s̄ nullū qd nō p^{ro} separi a p^{ro}cepto p^{ro} fieri a solo deo. q̄ 7 c.

S^{ic} est q^{od} ponit^{ur} angelū nō hēre libertatem respectu act^{us} cāri a solo deo: qz s̄ sc̄tōs āgeli boni sūt maioris libertatē post p^{ro}firmatōez q̄ āre s̄ āre hūerūt libertatē respectu cuiuscūq^{ue} act^{us} volūtati. q̄ 7 post. Itē s̄ q^{od} angel^{us} ponit^{ur} hēre aliquos act^{us} i p^{ri}ate sua respectu quoz hz lib^{er} tate pura tētare hoies: qz oīs volūtās potens hēre actū desiderij si post p^{ro}sequat^{ur} desideratum delectat^{ur} 7 gaudet h^{ic}to desiderato. si q̄ āgelus mal^{us} pot^{est} velle 7 desiderare tētare hoies seq^{ui} tur q^{od} i tētādo delectat^{ur} 7 gaudet: s̄ oē gaudiū repugnat dānato sic oīs tristitia repug^{nat} b^{ea}tō.

Item contra hoc qd ponitur angelū nō habere locū conuenientē nature sue vel discōuenientē: qz p^{ri}us dictū est q^{od} angelus potest p^{ro}ria rebus corporalibus: tunc sic. ille locus est cōueniens nature sue in quo est corpus aliq̄d naturaliter a quo angelus patit^{ur} passione delectabili: 7 ille locus est discōueniens in quo est corpus a quo patitur passione afflictiva: cū

Nonā.

Ad primum

Ad secundum

ergo multa sint talia: sequitur propositum. Item contra hoc quod ponitur locum esse convenientem vel disconvenientem angelo in pena peccati: quod quicquid positum potest deus facere cum peccato potest facere sine peccato. si ergo potest facere locum convenientem vel disconvenientem propter penam peccati: potest facere sine peccato. et sic locus esset convenientes vel disconvenientes angelo ratione nature sue: non ratione peccati vel pene peccati. Ad primum dico quod deus potest esse causa totalis actus in voluntate puta respectu dilectionis et odii sicut potest esse causa totalis respectu bonis vel lapidis: quod cuiuscumque potest esse causa partialis potest esse causa totalis. Et quando dicitur de causis appropinatis. Dico quod si cause sint appropinquate debito modo et effectus ponatur non requiritur necessario actus omnium causarum: quia una est partialis que potest esse totalis respectu cuiuscumque producibilis ab alia causa partiali: et quando illa est causa totalis de facto: tunc non requiritur actus alterius cause sic est de voluntate nostra et deo. Licet enim voluntas nostra et angeli ut est activa et passiva sit debito modo appropinquata et etiam deus: non propter hoc sequitur quod voluntas habeat actum in volitione causata in voluntate: quia illa potest causari totaliter a deo. Et si sic de facto causetur: tunc voluntas creata nullam actum habet respectu illius volitionis. Et ad exemplum de voluntate creata et obiecto. dico quod non est simile: quia neutrum potest esse causa totalis respectu alicuius volitionis: sed utrumque quando est causa necessario est causa partialis: et ideo non agente voluntate obiectum non agit sed si obiectum posset esse causa totalis volitionis sicut est in proposito: tunc non agente voluntate nihilominus causaretur volitio. Ad aliud dico quod voluntas non cogitur in recipiendo illius actum causatum a solo deo: tamen bene necessitas primum probatur: quia tunc aliquid proprie cogitur quando facit aut patitur aliquid contra naturalem inclinationem suam. Exemplum de gravi si moueatur sursum: modo voluntas non recipit illum actum contra naturalem inclinationem suam: quia posset naturaliter illum causare saltem partialiter: et tunc causaret naturaliter: ideo modo naturaliter recipit. Similiter tunc aliquid recipit aliud naturaliter quando non inclinatur ad obiectum illius naturaliter: nunc autem voluntas non inclinatur ad oppositum illius actus. ergo etc. Secundum probatur: quia tunc agens vel patiens necessitas: quando non est in potestate sua agere vel non agere pati vel non pati recipere vel non recipere: sed non est in potestate voluntatis illum actum causatum a solo deo recipere vel non recipere: ergo necessitas: patet ergo quod non cogitur voluntas in recipiendo illum

actum: sed necessitas. Ad aliud dico quod si odium dei furari adulterari habeant mala circumstantia annexa et si illa de communi lege quatenus sunt ab aliquo que ex precepto diuino obligatur ad contrarium: sed quantum ad esse absolutum in illis actibus possunt fieri a deo sine omni circumstantia mala annexa: et etiam meritoze possunt fieri a viatore si caderet sub precepto diuino sicut nunc de facto eorum opposita cadunt sub precepto diuino. Et stare precepto diuino ad opposita eorum non potest aliquis tales actus meritoze nec bene exercere: quia non fiunt meritoze nisi caderent sub precepto diuino. et si fierent a viatore meritoze: tunc non dicerentur nec noverentur furtus adulterium odium etc. quia ista nomina significant tales actus non absolute: sed connotando vel dando intelligere quod facientes tales actus per preceptum diuini obligatur ad oppositum: et ideo quantum ad totum significatum quod nominis talium nominum significant circumstantias malas: et quantum ad hoc intelligitur scriptura et philosophi quod ista statim nominata conuoluta sunt cum malicia. si autem caderet sub precepto diuino: tunc faciens tales actus non obligaretur ad oppositum et per consequens tunc non noveretur furtus adulterium etc. Ad aliud dico quod aliquis actus ab vna causa potest fieri bene: et si fiat ab alia non potest fieri nisi male. et tota ratio est: quia vna causa obligatur ad actum oppositum et alia non. sic est in proposito. voluntas creata obligatur ex precepto diuino ad diligendum deum: et ideo stante illo precepto non potest bene odire deum nec causare actum odium: sed necessario male causat malitia moris. et hoc quia obligatur ex precepto diuino ad actum oppositum: nec stante primo precepto potest sibi deus oppositum precipere: sed deus ad nullum actum causandum obligatur: ideo quilibet actus absolutus potest sine omni malo culpe causare: et eius oppositum. et ideo sicut potest causare totaliter actum diligendi sine bonitate vel malicia morali: quia bonitas moralis et malicia connotant quod agens obligatur ad illum actum vel eius oppositum: ita potest totaliter causare actum odium sine omni malicia morali propter eandem causam: quia ad nullum actum causandum obligatur.

Ad aliud dico quod si odium dei cause a solo deo semper esset hoc propter bonum finem: quia deus ex odio creature in nullo damnificatur: sed odire deum propter indebitum finem est malum. et sic est actus creature et non a solo deo. Illud etiam quod assumit est falsum quod dilectio dei sit semper bona propter debitum finem: quia aliquando potest esse mala et propter indebitum finem: puta quando amo deum amore concupiscentie. Ad aliud dico quod libertas accipitur quibus modis. vno modo ut opponitur servituti culpe. secundo ut opponitur servituti

Ad tertium.

Ad quartum.

Ad quintum.

Ad sextum.

tuti miserie. tertio vt opponit seruituti pene. quarto vt opponit coactioni. quinto modo vt opponitur imutabilitati. Quantū ad primas scōdam? tertiā libertates nō est libertas in angelo malo: q̄ nō est liber respectu peccati nec respectu miserie nec respectu pene. q̄ āgelus malus nō potest velle esse in loco cruciatiuo: quia actus nolendi esse in illo loco: necessario sibi inest a deo vt dictum est et actus oppositi nō possunt simul inesse eidē: tamē in eis est libertas q̄ opponitur imutabilitati et coactioni q̄rū ad aliquos actus indifferentes: q̄ nec repugnant illi actui qui a deo totaliter causat: nec sequuntur ipm̄ necessario et respectu talium possunt indifferēter elicere vnū actū vel alius et ad neutrum oppositorū coguntur: sed in angelis bonis est libertas q̄rū ad tres primos modos: quia sunt liberi a peccato pena et miseria sunt etiā liberi quarto modo: q̄ nō cogunt ad volendum aliquid contra inclinātionem voluntatis eorū. et sic etiā est in eis maior libertas q̄ in viatore: vel dānato: quia licet viator nō posset cogi q̄rū ad actus interiores pura velle et cōsimiles. tñ q̄rū ad exteriores potest: sed angelus bonus quo ad nullos actus pōt cogi extra inclinātionem suā. Sed libertas quinto modo accepta nō est in angelis bonis q̄rū ad om̄s actus voluntatis: quia q̄rū ad illos actus q̄ totaliter causant a deo nō habent libertatē oppositā imutabilitati: sed q̄rū ad illos actus sūt imutabiles: q̄ sicut p̄ illos volunt vnū oppositū q̄ non possunt velle reliquū: s̄ q̄rū ad actus indifferentes: q̄ nec repugnat illis actib⁹ for̄ maliter causatis a deo: nec sequuntur necessario. habent libertatē oppositā imutabilitati: q̄ respectu illoꝝ possunt velle vnū oppositorū vel reliquū. et isto quinto modo nō est maior libertas in viatore q̄ in beato: q̄ viator habet libertatē oppositā imutabilitati q̄rū ad om̄s actus et angelus similiter ante confirmatōez: sed post non habet libertatē respectu om̄i: q̄a sc̄z ante confirmatōem potuit peccare et non peccare: et post nō potest peccare: sed q̄rū ad tales actus sunt imutabiles: sed hoc nō ponit aliquā imperfectiōem in eis: sed magis perfectionē. Ad aliud dico q̄ licet desiderii sequatur delectatio vel tristitia: q̄ tamē est res distincta ab om̄i actu voluntatis: sicut absolutū distinguit ab absoluto: ideo deus potest facere primā rem pura actū volendi vel nolendi sine scōda: puta sine delectatōe et tristitia. Et sic forte deus ordinavit in penas dānati q̄ possit habere intensum actū volendi respectu suūp̄suis vel alterius: et tamē non delectari. Aliter potest dici q̄ in volūrate dānati est vebemēs

tristitia cōsequēs actū nolendi: et illa nō cōp̄titur secū quācūq̄ delectatiōem p̄pter formalem repugnantia: et ideo licet dānatus summe velit et diligat se non tamē delectat p̄pter causam dictā. et sic cause aliquorū sunt impossibiles: licet effectus sint incōpossibiles puta volitio vel volitio que sunt cause tristitie et delectationis. Ad aliud dico q̄ corpus nō agit in sp̄m̄ corūp̄endo aliquid de eius substantia: s̄ agit sicut causa partialis ad cognitōem intuitiua et illa re posita posset angelus habere cognitōem intuitiua: et illa nō posita nō potest habere. et in hoc nō derogat angelo nisi q̄ deus non coagit illi in quo nulla res causat cognitōem nūc aut cognitio non est sibi penosa: q̄ cognitio nō est in potestate angeli: in volūrate autē angeli nihil pōt res extra facere: nec sicut causa partialis nec sicut cā totalis: q̄ posita cognitio rei siue intuitiua siue abstractiua et obiecto annihilato: nihilomin⁹ pōt voluntas illā rem diligere: ita q̄ respectu dilectōis dei nō requirunt plures cause q̄ intellectus et volūtas. bene tamē in cognitōe intuitiua est obiectū causa cognitōis q̄ est causa partialis volitionis: q̄ ergo volitio est in potestate angeli nō est penosa illa: sed illa que precise causat a deo. Ad aliud dico q̄ deus de potentia sua absoluta potest alicui infligere penā sine culpa precedente: sed illa pena tunc nō potest dici punitio: q̄ istud nomē cōnotat peccatū precedentē: sicut em̄ in iuris est pena sine peccō p̄uio. tñ de facto de potentia sua ordinata deus nō infligit penā sine culpa precedente vel in punitio: vt est in nobis vt in alio: vt in x̄po cui pena fuit inflicta propter peccata n̄ra. Ad p̄batōem prime opinionis. dico q̄ de facto dānatus ex quo desperat de beatitudine semper elicit aliquē actū malū: s̄ ex libertate sua posset nō elicere: q̄ p̄r desistere ab actu malo: malitia culpe s̄ nō pene: q̄ ille necessario causat a deo sicut dictū est etc. **Questio. xx.**

Quātrū angelus potest illabi cuiusq̄ creature rationali: Et videtur q̄ sic. q̄ potest eā videre: cū obiectum eius sit ens: et potest in ea aliquid causare: aliter nō possit illuminare qd̄ est contra dyonisiū. In oppositū est magister in littera. Vic primo videndū est vtrū angelus possit videre aliquē actū creature rationalis: actū dico interiorē. Et dicit cōiter q̄ nō potest intuitiue videre aliquē actū interiorē sed tantū cognoscit p̄ signa extrinseca: sicut medicus per signa exteriora iudicat de infirmo. Et mirū est de istis quare negant discursū ab

T
Ad octauumU
Ad nonumF
Ad p̄batōez prime opinionisB
Questio. XXB
Opinio prima.

angelo cū cognitio rei per signa: est cognitio rei per effectus. cuiusmodi cognitio nō potest haberi sine discursu: qz per notū acquirit notū: etiā ignori: 7 negant angelū errare: cū tñ deus posset talia signa facere sine signato: puta si ne actu interiori: 7 tunc si angelus credat sic esse in aia sicut signū exterius ostendit: tūc errat. sed quomodo tūc possunt intelligere cognitiones alioz. dicitur qv vnus angelus videt in intellectu alterius angeli spēm p quā intelligit plura. 7 sic potest intelligere obiectū intellectū ab alio in vniuersali: licet nō in particulari. 7 eodē modo videt conceptū alterius: sed p illū nō potest aliqd obiectū videre in particulari: sed solum in vniuersali: 7 id videt affectiones 7 cogitationes per obiecta illarū. Non in particulari: sed i vniuersali: puta videt hoc qz intelligo aial: sed non hoc aial. Contra ista. qñ aliqua potentia videt: aliqd intuitiue videt illud in vt terminari vt est hoc 7 nō illud: qz videt hoc vt terminatur ad vnū 7 non ad aliud cū ergo per te vnus angelus videt cognitiones 7 affectionem alterius intuitiue: videt eas i particulari: 7 vt terminat: ita ad vnū obiectum qz nō ad aliud. ergo nō tantū videt obiectū i vniuersali. Si dicas qz vna potest esse intellectio respectu diuersoz: qz per illā possum primo intelligere vnū 7 post aliud. 7 eodē modo possum affici successiue ad aliqd 7 ad suū oppositū 7 ideo licet videat intellectōem 7 affectionem non tñ videt ad qd terminatur. Contra ipossibile est transire de cōtradictorio in cōtradictoriū sine mutatioe: 7 accipio mutatioem sicut accipit ipsam augustin⁹ p pductioē vel destructione alicuius positivi: sed volūtas modo afficitur ad vnā rē 7 nō ad eius oppositū cōtradictorie 7 post afficit ad eius cōtradictoriū 7 nō ad istā rem. ergo necesse est ponere qz aliqd pducitur in voluntate p qd afficitur voluntas alicui cui prius nō afficiebat. hoc autē nō potest esse nisi noua sit affectio: qz nō afficitur vterqz oppositoz p vnā affectioem. Cōfirmatur. qz licet idē actus posset terminari ad obiectū primariū 7 scđariū loquendo de affectioe: nō tñ potest terminari ad aliqd 7 suū oppositū. Alia est opinio qz ponit qv vnus angelus nō potest videre cognitiones 7 affectiones alterius angeli: qz oēs intellectōes sunt eiusdē speciei inter se 7 affectiones inter se: 7 ideo nō potest cognoscere vtrū habeat cognitioem affirmatiuā vel negatiuā: qz si sic: aut ergo habet ex parte intellectus aut ex parte cognitiois. nō primo modo: qz intellectus eodez modo se habet ad vtrūqz: nec scđo mō: qz cū sint eiusdē speciei nō est differentia inter cogitationes nisi fm in-

tensum 7 remissum. 7 idē dicit de affectionib⁹ qz sequunt actū intellectus cōponentis 7 diuidentis: qz actus nō potest cognosci vt dictum est ergo 7c. Cōtra ista. 7 primo pbatur qz intellectōes oīs non sunt eiusdē speciei: qz si sic tunc habitus generati ex actib⁹ sunt eiusdē speciei: qz habitus nō inclinēt ad act⁹ eiusdē speciei: nisi sint eiusdē spēi habitus: sed pns est falsum fm eos: qz duo accidētia s⁹ eos eiusdē spēi nō possunt esse simul in eodem subiecto fm eos: sed duo habitus possunt esse simul in eodē intellectu sicut metaphisicalis 7 naturalis. ergo 7c. Item qñ aliqua sunt eiusdē rationis qz quid repugnat vni 7 alteri. si qz oēs habitus sunt eiusdē rationis: tunc sicut error metaphisicalis repugnat scientie metaphisicali: ita repugnet scientie naturali: 7 tunc vnus non posset scire vnā cōclusionē nisi sciret oēs nec errare circa vnā: nisi erraret circa oēs qd est absurdū. Et eodē mō arguo de actibus si oīs sint eiusdē rationis: qz nullus potest scire vnā cōclusionē 7 errare circa aliam: qz si cognitiones oīm rationū sint eiusdē spēi: tunc sicut error alicuius cōclusionis in actu scđo repugnat scientie eiusdē cōclusionis in actu scđo: ita repugnet actui sciendi quālibet aliā cōclusionē: qz oēs sunt eiusdē speciei. ergo 7c. Item oēs cognitiones sunt eiusdē speciei: ergo tunc intuitiua 7 abstractiua essent eiusdē speciei. p se qntia patet: s⁹ falsitas psequētis pbatur sicut in plogo: qz qñ aliqua sunt eiusdē spēi: si vnus nō sit tante virtutis sicut aliud intantū potest tēdi qz attigat eundē effectū ad quē aliud attigit sicut vnus calor p̄t ita intēdi qz potest in ita pfectū effectū sicut magn⁹: s⁹ q̄tūcūqz cognitio abstractiua augmētēt in infinitū nunq̄ attiget ad effectū ad quē cognitio intuitiua attigit: qz p eā potest intellect⁹ euidēter scire notitiā euidēte p̄tinentē de p̄nti. p abstractiua autē nō: nec de aliq̄ differētia si sit pure abstractiua: s⁹ p notitiā intuitiua potest: qz p eā possum euidēter cognoscere rē esse vel nō esse. 7 p idē argumentū potest pbari qz intuitiua pfecta 7 imperfecta nō sūt eiusdē spēi: qz p intuitiua pfecta possum cognoscere veritatē p̄tinentē de p̄nti: s⁹ p imperfecta nō puenit: q̄tūcūqz augmētēt: s⁹ tñ cognoscit veritas consequētis de p̄nti vlt de futuro. Item cōtra hoc qd ponit qz actus voluntatis necessario sequit actū intellectus cōponentis 7 diuidentis: qz nō minoris virtutis est volūtas in eliciēdo actū suū qz appetitus sensitiv⁹ in eliciēdo suū: s⁹ appetitus sensitiv⁹ nō potest eliciere suū circa obiectū nude ostensum 7 apprehensum a sensu sine oīm cōpositioē 7 diuisioē intellectus vel sensus pcedente. ergo m̄

Contra opinionem scđam

E

D
Opinio scđa.

magis hoc potest voluntas. consequentia patet: quod illud est perfectionis in parte sensitiva ergo non est negandum ab appetitu intellectivo. Ideo ab alijs dicitur quod unus angelus potest videre omne absolutum in cogitatione nostra et affectione: quod cogitatio duo importat: scilicet actum absolutum et directionem in finem. primum ad primum potest angelus cognoscere affectiones nostras: sed quod tunc ad secundum non: quia illa directio est quodam respectus ad finem quod non potest cognosci nisi in cognoscendo fundamento et termino: sed finis non potest cognosci. ergo etc. Contra impossibile est transire de contradictorio in contradictorium sine contradictione vel productione alicuius positivi: sed primo potest homo intelligere et non dirigere actum in finem et post potest tendere et dirigere in finem. ergo necessario in intellectu producit aliquid de novo ex quo transit de contradictorio in contradictorium: sed non causat de novo aliquis secundus. Tunc quod ad relationem non est per se mutatio. Tunc quod per eum non differt a fundamento. ergo causatur in eo aliquis actus absolutus. et per consequens dirigere est actus absolutus. Tres velle aliquid absolute et velle illud propter finem sunt distincti actus absoluti sicut intelligere conclusionem in se et per principium sunt distincti actus. ergo etc. Item meritum nostrum vel demeritum non consistit in uno respectu: sed in aliquo absoluto: sed per hoc quod actus voluntatis dirigitur in finem debitum vel non dirigitur: meremur vel demeremur. ergo etc. Ideo dico sine assertionem quod angelus nature sue derelictus potest videre intuitivae cogitationes et affectiones in angelo alio et in nobis similiter. quod patet: quod sicut visibile ad visum: sic intelligibile ad intellectum: sed omne visibile potest videri a potentia visiva perfecta si debito modo appropinquetur. ergo omne intelligibile tam absolutum quam respectivum si distingat ab absoluto potest videri ab intellectu angelico quod est potentia intellectiva perfecta. Item omne actuum totale vel parziale respectu alicuius passivi potest esse causa totalis vel partialis respectu cuiuslibet eiusdem rationis: sed una intellectus angeli potest esse causa partialis respectu alterius intellectus eiusdem angeli sicut actus respectus per quem intelligo aliquid obiectus est causa partialis respectu actus reflexi per quem intelligo me intelligere et exterioribus: quod sicut Augustinus de actibus exterioribus possit dubitare: non tamen de actibus interioribus: ergo illa intellectus potest esse causa partialis respectu intellectus alterius angeli: si debito modo appropinquetur. Et eodem modo est de intellectione nostra et affectione sicut: sed de facto aliud est: quod angelus non potest aliquid intelligere nisi concurrente deo sicut

causam partiali: et quod de facto forte deus non coagitat intellectui angelico ad intelligendum cogitationes nostras vel alterius angeli: id de facto forte non intelligit illas. Sed dubium est supposito quod videatur cogitationes et affectiones nostras intuitivae vtrum videatur obiectum intuitivae terminans. Potest dici quod de facto non videtur obiectum terminans actum nisi in vltimo et conceptu communi sibi et alijs: quod supposito quod diligam forte potest angelus videre intuitivae dilectionem meam si sit appropinquata sibi: et videtur quod diligo boiorem et non videtur quod diligo forte. Eodem modo est in proposito si intelligo forte potest videre intuitivae intellectum meum: et potest videre quod intelligo boiorem: sed non quod intelligo istum vel illam et tota causa est: quod obiectum non potest cognosci a potentia cognoscere actum nisi per discursum et argumentativae. Aliter enim si videtur actum intuitivae semper videret obiectum illius actus intuitivae cum angelus et intellectus nisi per statum isto possent cognoscere cogitationem abstractivam simpliciter intuitivae: sequitur quod tunc videret obiectum illius actus intuitivae: quod falsum est. quod postquam intelligere abstractivae obiectum: quod nihil est in effectu. sed tamen cognosco obiectum actus argumentativae et discursivae: sed per discursum non cognosco aliquid singulare determinatum illius actus: sed tamen in conceptu communi: quia illa cognitio equaliter assimilata omnibus individuis eiusdem rationis: marime si illa individua sunt similia. et per omnes per tale non potest argui cognitio determinate vnius magis quam alterius. ergo per illam cognitionem tamen cognoscitur aliquid in conceptu communi. Exemplum. videtur de fumo cognosco per discursum quod hic fuit ignis quod cognosco quod fumus non potest esse nisi ab igne: sed non cognosco quod ille fuit hic. ergo etc. Secundo videndum est quod unus angelus potest facere circa alium angelum. et hoc propter verba Dionysii quod ponit tres actus hierarchicos illuminare purgare et perficere. Et dicitur quod illuminare non est nisi manifestatorem veritatis alteri tradere: sed ad illud faciendum concurrunt duo: scilicet confortatio intellectus angelici et similitudo rei cognite: et id unus angelus alium illuminat confortando potentiam eius intellectivam: sicut unus confortat alium per eius potentiam ad agendum: illuminat etiam per similitudinem: quod angelus superior illum quod intelligit in universali explicat particulati et in particulari inferiori: sicut doctor explicat discipulis suis in spiritu quod intelligit in vltimo. Contra ista quod quod intelligit per confortationem aut intelligit per servationem intellectus angelici aut augmentatorem alicuius intellectus puta luminis. Non primo modo: quod sicut intellectus a solo deo caritur: a solo deo servatur: quod eiusdem causa est producere indivisibile et conservare. Nec secundo modo: tunc illud lumen per

Dubietur

Respondetur.

De secundo est opinio

eū est indiuisibile. et p̄ om̄s non augmentabile
 Tum q̄ ab eodē agente causat̄ forma et aug-
 mentat̄: sed illud lumē a solo deo causat̄: ergo
 a solo deo auget̄. ergo a nullo angelo. Itē quā
 do est confortatio aliquorū illa est murua: p̄t̄
 in igne paruo et magno: q̄ sicut magn⁹ ignis
 confortat paruu⁹ vt diu maneat et agat ita ecō-
 tra paruu⁹ confortat magnū: q̄ si paulatim tol-
 las paruu⁹ ignē cōtingit tandē tollere totū. s̄
 in p̄posito nō ponit̄ talis cōfortatio. ergo et̄.
 Itē si sicut beatitudo vni⁹ angeli dependet
 ret ab alio angelo confortante: q̄ in tali actu
 consistit confortatio. Itē illud q̄ dicit de do-
 ctore est cōtra eū: q̄ doctor per aliqd̄ notū s̄
 b̄: explicat discipulo aliqd̄ ignotū q̄ non s̄
 sine discursu q̄ non p̄t̄ fieri in angelis. Dico
 igitur q̄ angelus potest cōparari ad aliū an-
 gelū vel ad intellectū humanū. primo mō non
 agit vnus in aliū nisi p̄ modū obiecti: q̄ sc̄z po-
 test esse obiectū intellectiōnis intuitiue et ab-
 stractiue et volitionis. et sic agere ita conuenit
 angelo superiori respectu inferioris sicut ecō-
 uerso. Ideo vt mihi videt̄ nullo modo agit su-
 perior in inferiorē q̄n eodē modo agat inferior
 in superiorē: nec est istud p̄tra sc̄tos nec cōtra
 sac̄rā scripturā. q̄ p̄bat̄: q̄ in angelo nō po-
 nuntur plura causata p̄ actū cognoscendi nisi
 actus et habitus et ista equaliter requirunt̄ in
 superiori sicut in inferiori: et ad ista causanda
 sufficiūt potentia et obiectū: et si ista requirun-
 tur: ergo nihil agit in intellectu angeli p̄ mo-
 dū obiecti. Si loquamur sc̄do mō: sic dico q̄
 angelus nihil agit in intellectu n̄ro: q̄ intelle-
 ctus noster nihil agit nisi aliquo p̄uio in sen-
 su: q̄ nō intelligimus de facto nisi sensibilia et
 actus n̄ros interiores et p̄ceptus et oīa ista pos-
 sunt sufficienter intelligi sine actione angeli.
 Sed dubiū est q̄d angelus facit in parte sen-
 sitiuā. Dico q̄ t̄m potest app̄ximare actiū
 passiuo: p̄t̄ em̄ app̄ximare obiectū exterioris
 et interioris: sicut angelus malus p̄t̄ ponere rē
 in tali situ et in tali distātia. et sic facere videri
 illā rē p̄ lineā rectā vel reflexā. et sic fiunt illu-
 siones a demonibus in q̄bus aliqd̄ reale videt̄.
 t̄m homo decipit̄ circa tales illusiones: q̄ et il-
 lis visis infert̄ p̄positōes non sequentē forma-
 liter. Et eodē modo āgelus bon⁹ app̄ximat
 actiū passiuo: similiter p̄t̄ app̄ximare ob-
 iectū interioris potētē. q̄ nouit ponere humo-
 res et spūs in debita p̄portione vel nō debita
 p̄portione. et isto modo potest agere in intelle-
 ctū nostrū in directe non tamen directe elici-
 endo actū partialiter sicut facit in intellectu
 angelico. Si dicas. si vn⁹ agat in aliū tantū
 p̄ modū obiecti: ergo vnus angelus nō potest

aliqd̄ ab alio occultare: et p̄ om̄s q̄cquid sup̄ior
 intelligit potest inferior intelligere. q̄d falsū
 est. R̄deo. nō est in potestate angeli aliquid
 occultare et aliqd̄ ostēdere eū t̄m agat p̄ modū
 obiecti: nō t̄m q̄tum ad suā essentia: s̄ q̄tū ad
 oēm actū tam intellectus q̄ voluntatis: s̄ d̄i-
 cit̄ vnū occultare et aliud non: q̄n deus coagit
 secū ad vnū actū et nō ad aliū. puta deus vult
 coagere et coagit in intellectu vnus angeli ad
 videndū actū vnus angeli et nō alterius an-
 geli: et aliter nō p̄t̄ occultare. Sed tunc est
 dubiū q̄d angelus bonus facit custodiendo: et
 malus exercendo. R̄deo. angelus bonus in-
 stigar boies ad bonū offerendo et app̄ximā-
 do sensibilia interiora ad exteriora mouēdo eū
 ad bonū et retrahendo a malo. et sic ipedit̄. vya
 bolū ne sibi noceat. et angelus malus p̄ oppo-
 sitū offert et app̄ximat sensibilia vt sunt mo-
 uentia ad malū. et hoc tā sensibilia interiora q̄
 exteriora. Tertio videndū est quomodo vn⁹
 angelus loquit̄ alteri. et hic est opinio Job. q̄
 vnus angelus p̄t̄ causare in alio cōceptū suū
 vel spēm vel actum. et p̄bat̄ per multas ratio-
 nes. quere in Job. Sed cōtra dicta sua. p̄mo
 cōtra primā rōnem q̄ nō videtur cōcludere: q̄
 accipio maiore suā et arguo sic. q̄n aliquid suf-
 ficienter est in actu primo p̄t̄ causare sufficiē-
 ter actū sc̄dm ceteris paribus: sed volūtas an-
 geli superioris volens causare volitōem in vo-
 luntate angeli inferioris est sufficiēter in actu
 primo respectu illius volitionis et volūtas an-
 geli inferioris est sufficiēter receptiuū et app̄xi-
 matū. ergo p̄t̄ causare volitōem in voluntate
 angeli inferioris. q̄d est falsum: ergo et̄. Si di-
 cas q̄ volūtas est libera: et ideo in sua potesta-
 te est q̄ in ea causetur velle vel non. saltem a
 quocunq̄ agente creato: sed sic nō est de intel-
 lectu. Contra. angelus inferior non potest im-
 pedire volitōem superioris quin āgelus supe-
 rior velit causare volitionem in alio: q̄ virtus
 minor non impedit maiore ab actione sua na-
 turali vel libera: ergo s̄lter angelus superior
 potest causare talem in oī passiuo receptiuo
 sed huiusmodi est voluntas angeli inferioris.
 Itē si sic: sequit̄ q̄ voluntas possit amare in
 cognitum: q̄ volitio angeli superioris sufficit
 ad causandū volitōem in inferiori: quia illud
 quod est in actu primo et̄. Tum igitur intelle-
 ctus et voluntas angeli superioris possunt suf-
 ficienter causare volitionem in angelo inferi-
 ori: et per consequens possunt eā sufficiēter fa-
 cere in actu primo absq̄ hoc q̄ angelus inferi-
 or cognoscat superiorē vel aliqd̄ i eo. et talis vo-
 luntas angeli superioris p̄t̄ cāre volitōezī vo-
 lūtate angeli inferioris q̄ forte ē respectu āgelī

Responso.

Dubitatur

Respondetur.

Tertiu p̄cipale

Hec argumenta
 q̄re in sc̄do libro
 sc̄do. dist. ii. q. ii.
 ar. iii. in decisioe
 questionis

Dubitatur
 Respondetur.

Obiectio

superioris ignota: tunc sequitur quod angelus inferior amat in cognita: quia amat vel vult angelum superiore que non cognoscit. Item tunc angelus in quo causatur intellectio posset tunc intelligere sine specie, ex quo intellectio superioris est sufficientis ad producendum intellectio in angelo inferiori, quod per eam est angelus superior sufficienter in actu primo secundum eum, et per hunc potest sufficienter causare intellectio in angelo inferiori, absque hoc quod in angelo inferiori procedat species: quod est contra eum, quod cognitio saltem abstractiva est per speciem. Si dicatur quod species et actus intelligendi sunt effectus ordinati, ita quod primo causatur species in intellectu et post actus intelligendi. Contra, species si ponatur est causa cognitionis, ergo actus intelligendi non est causa speciei, aliter esset processus in infinitum, quod vna cognitio causaret vnam speciem: et illa species aliam cognitionem, et sic in infinitum. Item si angelus possit sic causare intellectio in angelo tunc, tunc sequitur quod aliquis qui potest discurre: potest cognoscere conclusionem ignoratam sine experientia vel discursu qui procedit ex principiis per se notis, hunc est falsum, et contra, hunc patet, quod angelus loquens potest cognoscere totum discursum per quem deducitur conclusio. Et potest facere statim angelum audientem in eodem actu in quo ipse erat in fine discursus causando in angelo inferiori cognitionem conclusionis, quam habet in fine discursus: non causando cognitionem principiorum, quia per cognitionem respectu conclusionis est sufficienter in actu primo per eum, et sic. Sic ergo videtur quod ratio prima non probatur, saltem quod angelus totaliter producat intellectio in alio angelo. Item contra hoc quod ponit angelum audientem nihil agere in intellectu sibi impressa ab alio, quod intellectus est causa activa vel esse potest respectu cognitionis alterius angeli, ergo eodem modo respectu intellectio superioris. Item quoniam aliquid potest esse causa partialis et totalis respectu alicuius effectus si in eius parte non est quoniam est causa partialis nisi alia causa partialis: secum concurrat non erit in eius parte quoniam est causa totalis, nec potest impedire aliam causam secum causare. Exemplum, ignis et sol sunt cause partiales caloris: et non est in parte ignis quod sol causat vel non: quoniam est causa partialis caloris, et si esset causa totalis caloris adhuc non esset in parte sua sol impedire a concursione si essent eque approximata, sed angelus bonus loquens alteri potest esse causa partialis respectu intellectio in alio angelo, quia potest esse obiectum intellectus alterius angeli concurrentis ad causandum intellectio, et potest esse causa totalis parte, sed quoniam est causa partialis in ratione obiecti non est in eius parte quod alius angelus secum causat vel non: nec potest impedire, ergo eodem modo quoniam est causa totalis in actu locutionis non est in eius parte quod alius angelus secum locutionem cau-

set, et per hunc angelus cui loquitur non tamen audit passive se rem actiue. Item dico, quod vnus angelus nihil potest causare in alio nisi per modum obiecti, et isto modo potest vnus angelus cui aliqua sunt nota illa alteri manifestare. Sed hic distinguendum est de cognitio, quod aut cognitio sunt singularia aut vltima, si singularia: tunc nisi distantia impediatur vel absentia potest sibi talia singularia manifestare: sed tamen hoc erit solum per modum obiecti sed ex hoc non sequitur quod angelus cui fit manifestatio singularium videatur illa intuitiue: quod cum notitia angeli superioris de singularibus equaliter respiciat omnia singularia eiusdem rationis: angelus cui fit manifestatio vel videret quodlibet vel nullum, et ideo vnus angelus potest videre intuitiue cognitio alterius angeli de re singulari et affectio non videndo illud singularia intuitiue sicut supra dictum est, angelus tamen loquens potest sibi exprumendo manifestare quod sibi sit notitia vnus singularis et non alterius: puta formare aliquid complexum et ei assentire a quo denotatur aliquid predicatum concurrense vni singulari quod non concurrense alteri: et illud actum apprehensum et iudicatum potest alius videre et per tales multos actus potest deuenire vnus angelus in cognitio singularis sibi ignota: sed omnes illi actus in angelo loquente cognoscuntur per modum obiecti. Si autem loquamur de vniuersalibus sicut vnus angelus potest alteri manifestare conceptus vltimos per explicationes sicut potest singularia manifestare: quod vltima non habet esse nisi obiectiue in anima, et ideo quicquid videt intuitiue cognitio terminata ad vltimum: videt vltimum intuitiue, nec requirit vltimum: manifestatio vel explicatio. Si quoniam vtrius angelus possit aliquid primo sibi ignota postea vero nota: alteri manifestare, dico quod sic: quod potest talia intelligere siue sint complexa siue in complexa: et tunc alteri per modum obiecti ostendit. Ex istis patet quod angelus bonus et malus si de se secum coagat potest intuitiue videre cogitationes et affectiones nostras et omnes actus interiores et exteriores. Quia non minus sunt interiores, proportionati vel non proportionati intellectui angelico quam exteriores. Confirmatur: quia quando potentie aliquid sunt eiusdem rationis quicquid est obiectum naturale vnus potentie est vel potest esse obiectum naturale alterius sed potentie intellectiue angelorum inter se et intellectiua nostra quantum ad modum cognoscendi est eiusdem rationis cum intellectiua angelorum: cum ergo vnus angelus possit videre cogitationes et affectiones in seipso intuitiue et sicut etiam intellectus noster et per statum isto sicut alibi dictum est, ergo intellectus vnus angeli potest videre intuitiue cogitationes et affectiones alterius, et etiam cogitationes et affectiones

7

8

9

Queritur.

Respondetur.

nostras. Confirmat ad huc. qz si hoc nō pōt hoc erit ppter obstaculū. puta qz corpus inponit āgelo 7 talibus cogitationibz. aut ppter pfectionē. aut ppter impfectionez plures modi nō sunt dādi. nō pmo mō. qz obstaculū nō pī? impedit āgelū ad videndū cogitationē nostras 7 affectiōes: q̄ ipedit eū ad videndū essentiaz aīe 7 potentiaz. sed hic non ipedit aliqd obstaculū scdm eos. ḡ 7c. Nec scdm ipedit. qz āgelus intelligit essentia suā q̄ est pfectior cogitatioe nostra. Nec tertiū ipedit. qz videt aliquā p̄tate vel albedinē: quoz vtrūqz est imperfectius cogitatioe nostra. ergo nihil ipedit āgelū intelligere cogitationē 7 affectiōes nostras. Notandū est hic. qz rō supius dicta ad pbandū distinctionē specificā int̄ cognitionē intuitiuz et abstractiuz. pbat equalit̄ distinctionē specificā int̄ intuitiuz pfectā 7 imperfectā. qz q̄tūcunqz augmētatur intuitiua imperfecta nūq̄ posset causare p̄tialiter illū effectū quez. pōt intuitiua pfecta. qz mediāte intuitiua imperfecta tm̄ pōt iudicare qz res aliqn̄ fuit. 7 hoc reputo verū. Sciendū qz vidēs cogitationē singulārē intuitiue nō videt illud singulare intuitiue q̄tū ad illud terminat̄ cognitio. qz etsi āgelus videat cogitationē alicui? singularis intuitiue 7 illud singulare etiā intuitiue ponat̄: nō tm̄ videt q̄ ista est hui? singularis. q̄a si sint duo singularia eque approximata intellectui. quoz vtrūqz āgelus videt nō plus scit qz ista cogitatio est ab isto obiecto q̄ ab illo maxime si sint plura similia. 7 etiā si tm̄ eēt vnū singulare approximati intellectui. ad huc nō posset euidēter scire qz ista cogitatio est huius singularis: 7 ab eo p̄tialit̄ 7 effectiue. qz ista cognitio p̄t esse a solo deo. Exemplū si sint duo ignes 7 appareat fumus causatus nō plus scio qz iste fumus catur ab isto igne q̄ ab alio. qz ab vtroqz pōt indifferent̄ causari. etiā si sit tm̄ vnū ignis 7 videat fumus nō pōt euidēter sciri vtrū causatur ab isto igne. q̄a pōt causari a solo deo sic est in pposito. Tū ad hoc qz euidēter scia qz cogitatio hec quā video intuitiue sit ab hoc singulari. opz qz sciam qz nullū aliud simile sit ita approximati āgelo in quo est illa cognitio intuitiua. Nec sit a deo sicut a causa totali. et si alterū istoz deficiat tūc non scio euidēter qz h̄ cognitio intuitiua causatur ab hoc singulari. Ista aut̄ nō possuz scire nisi per multos discursus. vel saltē per vnū discursus. Et iō licet cognosca intuitiue cogitationē alicuius singularis. nō tm̄ cognosco vel nō cognosco p̄ discursum. Sciendū est aut̄. qz tres actus ierarchici significāt eandē rem. puta solū intellectiōez q̄tū ad p̄ncipale significatū. 7 p̄notāt diuersa

7 distincta. Nā illuminare significat intellectiōem cōnotādo ei? visionē intuitiua: iō significat cognitioem (vt videt) intuitiue ab alio Purgare significat eandē intellectiōem cōnotādo expulsiōne ignoratiē āgeli vidētis. Perficere sigt̄ eandē intellectiōem cōnotādo obiectū qd̄ informat 7 pficit p̄ cognitioez causatā ab ista p̄ma intellectiōe. Tū vnus āgelus d̄ ab alio illuminari: qz videt intellectiōem alterius intuitiue. Dicit̄ purgari: qz mediāte isto actu illud qd̄ p̄us ignorabat nūc scit: 7 sic purgat̄ ab ignoratiā. Dicit̄ pfici: qz mediāte ista intellectiōe sicut cā partiali elicit 7 recipit aliaz intellectiōem p̄ quā pficit̄ sicut subiectū ab accidente p̄p̄io. Et hnt̄ isti actus solū esse in āgelis 7 nō in nobis: qz in nobis p̄ statu isto nihil pōt āgelus causare: nec obiectiue nec effectiue p̄ imperiū volūtatis. Sciendū est p̄terea qz locutio est auditio 7 nō ecōtra: qz auditio p̄p̄ie nō est nisi intellectiō vni? āngeli terminata ad cognitioem alicui? āngeli: s̄ locutio p̄t eēt intellectiō alicui? obiecti extrinseci p̄to bois vel asini. Alterius sciendū qz illud qd̄ superius dcm̄ est qz vnū āgelus māifestat alteri cogitioez singularis 7 nō vniuersalis: intelligēdū est tm̄ qz nō māifestat sibi cognitioem vniuersalis s̄ singularis: puta qn̄ p̄ multas intellectiōes quarū vna terminat̄ ad tantā lōgitudinē: alia ad talē figurā 7c. q̄ sunt ppter vni? singularis notitiā tm̄: 7 nō alterius 7c.

Quantū ad dubiū de solutiōe Job. q̄tū ad locutiōez āngeloꝝ supposito qz vnus āgelus nō possit causare notitiā actualē in alio āngelo de aliquo obiecto sibi habitualit̄ noto nisi p̄us causet notitiā actualē eiusdē obiecti in seipso qd̄ sufficienter p̄bat̄ in scdo: 7 h̄ videt̄ rōnabile: qz āgelus vnū nihil pōt causare in alio āngelo nisi p̄ modum obiecti. si ḡ vnū āgelus causaret notitiā actualē de aliquo obiecto cōplero v̄l incōplero nō curo q̄liter in intellectu alteri? āngeli vel aliq̄d in vno āngelo causaret: si causaret in alio sicut cā totalis. sicut ponit Job. aut̄ illud causans effectiue esset sola essentia āngeli: vel essentia siue intellectus vni? āngeli cū habitu ifor̄māte: vel obiectū aliud habitualit̄ notū vni? 7 nō alteri causaret cognitioem actualē in āngelo nō habente talē notitiā habitualē. P̄t̄imū nec scdm pōt dari: qz siue essentia vni? āngeli p̄fecte causet cognitioem in alio āngelo siue essentia p̄currēs cū habitu cū vtrūqz soluz causet effectū suū in alio āngelo p̄ modū obiecti. nunq̄ pōt causare in alio nisi notitiā illi? rei q̄ est obiectū 7 non alterius rei que non est

obiectū alteri? cognitōis: 7 iō tā itellect? vni? angeli q̄ habit? informās eū pōt causare noticiā actualē intuitiua sui p̄p̄ius i alio āgelo absq̄ h̄ q̄ causet aliquā noticiā actualē in seipso intuitiua vel abstractiua v̄l ānihilatiua: sicut pōt esse obiectū cognitōis alteri? āgeli absq̄ h̄ q̄ sit obiectū cognitōis sue: s̄ p̄ h̄ nūq̄ causa bit cognitōez actualē i alio de aliquo obiecto sibi habitualit̄ noto. Si ponat̄ tertiū q̄ obiectū actualit̄ notum vni 7 nō alteri causet actualē cognitōem i āgelo illo cui nō est habitualit̄ notū nō causando noticiā i illo cui ē habitualit̄ notū h̄ ē bñ possibile: s̄ tūc āgel? vn? nō cāt illā noticiā i alio: imo nihilomin? cāref si destrueret̄ ali? āgelus: q̄re rōem 7 p̄ ista conclusiōe vt̄ p̄us. Ad rōem Jo. de locutiōe angeloz q̄n dicit q̄ agēs sufficient̄ app̄roximatum passio 7c. Dico q̄ h̄ deficit vna cā p̄ialis req̄sita ad h̄ q̄ vn? causet noticiā actualē de aliquo obiecto sic habitualit̄ noto in itellectu alteri? āgeli. 7 h̄ est noticiā actualis q̄ nec̄rio req̄ritur naturalit̄ loq̄ndo in āgelo loquēte de obiecto sibi habitualit̄ noto: siue illd obiectū sit quoddā cōplexū siue incōplexū ad h̄ q̄ causet noticiā actualē i alio āgelo d̄ eodē obiecto habitualit̄ cognitō: q̄ nec̄ eē p̄mi āgelū p̄ se ad h̄ sufficit: nec essentia cū bitu āgelū informāte: q̄ ista ex quo sunt incōpleta intuitiue cognita nūq̄ p̄nt ducere in cognitōem saltē incōplexā alteri? rei: s̄ posito q̄ āgelus habitualit̄ cognoscēs aliqd obiectū cōsideret̄ illud obiectū fm̄ iclinatōez hitus posita tali itellectōe q̄ cōsiderat obiectuz illud habitualit̄ cognitū pōt āgelus app̄roximatus videre illā itellectōem: siue illa itellectio q̄ est obiectū sit intuitiua vel abstractiua nō curro. 7 postq̄ āgelus videt̄ illā itellectōem pōt aliquo mō deuenire in cognitōez obiecti illi? itellectōis qd̄ obiectū ē mō actualit̄ cognitū 7 p̄us habitualit̄. 7 sic p̄ q̄ q̄n vn? āgel? coḡscit aliqd obiectū solū habitualit̄ non p̄r cāre cognitōem illi? obiecti i seipso: q̄ cognitio illi? obiecti q̄ est in seipso est cā p̄ialis mediata v̄l imediata agnitōis i alio de eodē obiecto. S̄z tūc est dubiū quō cognitio illa actualis i āgelo de aliquo obiecto p̄us habitualit̄ cognitō: p̄r i alio āgelo cāre cognitōez actualē de eodē obiecto qd̄ est obiectū p̄me itellectōis: q̄ sicut dcm̄ ē nihil i vno āgelo cāt aliqd̄ in alio āgelo nisi p̄ modū obiecti. 7 p̄ p̄ns illa cognitio i p̄mo āgelo nō cāt nisi cognitōez intuitiua sui p̄p̄ius sicut obiectū. Præterea si cognitio actualis p̄r cāre cognitōem actualē i sc̄do āgelo de obiecto p̄me cognitōis q̄re nō p̄r eodē mō cognitio habitualis eiisdē obiecti cāre cognitōem actualē in alio āgelo v̄l habitualē de eodē obiecto nulla

videt̄ ratio. Præterea si bit? informās p̄miū āgelū posset cāre cognitōez i itellectu p̄mi an geli de obiecto illi? hitus absq̄ h̄ q̄ causet cognitōem i quocūq̄ alio. ḡ eodez mō posset ille hitus imediate cognitōez illi? obiecti cāre in alio āgelo absq̄ h̄ q̄ causet cognitōez i p̄mo āgelo et quo ille bit? est agēs naturale 7 ali? angel? app̄roximat?. Ad p̄mū istoz dico q̄ act? ille in p̄mo āgelo p̄r cāre noticiā i alio angelo de obiecto p̄me cognitōis p̄ modū recordationis 7 rememoratōis: q̄ videt̄ ali? āgelus q̄ ali q̄n vidit̄ illud obiectū i natura p̄p̄a: 7 p̄ p̄ns videt̄ q̄ ad p̄ntiā illi? obiecti itellectiui cāt cognitio illi? obiecti i itellectu suo quā cognitio nē videt̄ intuitiue: 7 iō vidēdo cognitōem cōsistē milē i itellectu alteri? āgeli post cognitōez hitā i seipso recordat̄ se vidisse obiectū illi? cognitōis. 7 h̄ q̄ act? illi? obiecti i vtroq̄ āgelo sunt siles: 7 p̄ p̄ns p̄cludit itellect? q̄ sunt respectu eiisdē obiecti: v̄l saltē respectu obiectoz sillis mox. 7 sic act? ille visus i alio est cā p̄ialis respectu eiisdē act? recordādi. 7 hit? in sc̄do angelo est alia cā p̄ialis respectu act? recordādi. Et eodē mō est dicēdū si videat̄ in p̄mo āgelo cognitōez abstractiua illi? obiecti habitualit̄ noti. illa cognitō abstractiua est cā p̄ialis respectu act? rememorādi siue recordādi 7 hitus in sc̄do āgelo gnatus mediāte cognitōe intuitiua p̄us hita d̄ illo obiecto erit alia cā p̄ialis illi? act? recordādi. Exēplū. aliq̄s vidēs fumū deuenit in cognitōez ignis: q̄ aliq̄s vidit̄ q̄ ad p̄ntiā ignis cābat̄ fum? mediāte q̄ cognitōe gnatur i eo hitus. 7 iō si videat̄ als solū fumū 7 nō ignē: puta si ignis destruat̄ tūc visio illi? fumi 7 hit? gnatus p̄us i p̄ntia ignis causant̄ actuz recordandi de igne 7 de talib? cōplexis ignis fuit̄ ibi: v̄l fum? ille cābat̄ ab igne. Et sic in p̄posito. Si q̄ras si āgel? nūq̄ vidisset̄ illud obiectū i natura p̄p̄a: s̄ solū vidisset̄ in p̄mo āgelo cognitōem illi? āgeli intuitiua nūq̄ ex h̄ cāre tur in sc̄do āgelo: aliq̄ cognitio illi? obiecti cognitōis vise. R̄ndeō q̄ nō. q̄ cognitio recordatiua alicui? obiecti sp̄ naturalit̄ loq̄ndo necessario p̄supponit̄ aliquā noticiā i eodē itellectu respectu illi? obiecti: sic p̄z i q̄rto et̄bi corz 7 in sc̄to. 7 h̄ intuitiua si sit respectu cōplexi. 7 iō si sc̄dos āgelus nūq̄ cognouerit̄ illd obiectū i se: s̄ solū viderit̄ cognitōez illi? obiecti i p̄mo āgelo nūq̄ p̄ h̄ h̄bit̄ quācūq̄ noticiā d̄ illo obiecto. 7 h̄ dico p̄ h̄ solū. sic aliq̄s videns solū fumū si nūq̄ vidisset̄ fumū cātū ad p̄ntiā ignis nūq̄ p̄ solā visionē fumi deueniret̄ i cognitōez ignis. 7 tota cā est: q̄ ad noticiā recordatiuam sp̄ req̄rit̄ cognitio i recordate p̄uia respectu illi? obiecti de quo recordat̄. Pōt tñ sc̄dos ange

Tertū

Ad p̄mū dubiū

¶ h̄no ad rōnes

¶ p̄mū dubiū

¶ r̄cundū

Queritur.

Respondetur.

lus p multas cognitiōes pmi angeli deuenire
 in cognitiōem obiecti pmo āgelo hūualit no-
 ri: etiā si nūq̄ hūisset actū puiū respectu illius
 obiecti: q̄ pōr p̄m? āgelus pmo itelligere illū
 obiectū: 7 postea formare h̄ cōplexū. h̄ cogni-
 tio est respectu. a. obiecti 7 ei assērire: 7 p̄siles
 ppōes. 7 scōs āgel? p̄t ei credere volūtariē for-
 re v̄l necrīo si reputat eū veracē in oib? : s̄ p̄ il-
 lū actū credēdi nūq̄ deuenit i cognitiōem. a. s̄
 solū i cognitiōes istī? ppōis. h̄ cognitio est res-
 spectu. a. obiecti. sic si nūq̄ vidisset albedinē. 7
 aliq̄s pferret h̄ā vocē albedo 7 postea forma-
 ret h̄āc. ppōem. h̄ vox albedo siḡr talē albedi-
 nē possēt forte credere q̄ verū dicit l3 forte nul-
 lā cognitiōes hēbit de albedie. S3 dices forte
 h̄ nō est verū de ppōe formata i pmo āgelo q̄
 ex h̄ q̄ nūc video cognitiōes ppōis nō coḡsco
 ppōem: nisi p̄us cognissem illā. ppōem in se 7
 ei? extrema: 7 iō si solū cognoscā vnū extremū
 illi? ppōis puta p̄mā itellectōem 7 nō aliū ex-
 tremū puta nō cognoscā illā. ppōem. h̄ cogni-
 tio ē respectu. a. obiecti. pp̄t istas duas cogni-
 tiōes i pmo āgelo q̄rū vna teriat ad. a. obiectū
 7 alia ad totā ppōes p̄dicto mō. Vtrū ad istud
 pōr dici q̄ possū credere illā. ppōem esse verā
 quā p̄im? āgel? format h̄ cognitio ē rectū. a. ob-
 iecti: s̄ ex h̄ nō seq̄t q̄ nullā cognitiōem i p̄icu-
 lari hēbo. de. a. in natura sua: s̄ hēbo aliquā cog-
 nitiōem icōplexā de. a. i p̄ceptu cōi 7 sibi 7 a
 lijs: pura q̄ est ens v̄l q̄litas v̄l color: quos p̄ce-
 pt? ali? āgelus abstrahit a reb? q̄s videt: 7 nul-
 lā aliā cognitiōem hēbit de. a. Vtrū ad aliud
 pōr dici q̄ āgelus scōs vidēdo cognitiōes p̄mi
 angeli teriat ad aliquā ppōem cui? extrema
 sunt res: ex h̄ solo coḡscit illā. ppōem 7 nullā
 cognitiōem h3 de extremis illi? ppōis. si nūq̄
 vidisset extrema 7 cognitio terioz necrīo pres-
 supponit oī cognitiōi cōplexē. Si aut̄ extrema
 sint p̄cept? 7 p̄cept? ponat̄ act? itelligēdi: tūc
 vidēdo cognitiōem illi? ppōis i pmo āgelo p̄t
 etiā coḡscere illā. ppōem. etiaz si nūq̄ vidisset
 p̄us v̄l coḡuisset eā: q̄ p̄t cognoscere act? itel-
 ligēdi subiectiue erites in p̄io āgelo q̄ sūt ex-
 tremā talis. ppōis s̄m istā viā: nec est in p̄tate
 p̄mi angeli tales act? occultare scōs āgelo sic
 alibi p̄t3. Si aut̄ p̄cept? sit ens distinctū ad huc
 pōr coḡscere talē ppōem si talis p̄cept? p̄t ab-
 strahi ab alijs reb? q̄s p̄us vidit. si non p̄t tūc
 nō p̄t coḡscere talē ppōes q̄lis est ista. albedo
 est color supposito q̄ nūq̄ vidisset albedinem
 aliquā 7 p̄cept? albedinis nō pōt abstrahi ab
 alijs reb? ab albedine: s̄ solū abstrahit ab albe-
 dine tali 7 tali relinquit̄ etiā iuestigatiōem in-
 tuētis. Ad aliū dico q̄ hitus i pmo āgelo nō
 p̄t cāre i alio āgelo cognitiōem nisi p̄ modū ob-

iecti. 7 p̄ p̄ns nō pōt causare nisi cognitiōes in-
 truitiūā vel abstractiūā sui p̄p̄ius. 7 mediāte illa
 cognitiōe generabit̄ alius inclinās ad cogno-
 scendū illū habitū in p̄io āgelo. licet ex hoc so-
 lo causabit̄ in scōs āgelo actus vel habit? icli-
 nās ad cognoscēdū illū habitū in p̄mo āgelo
 licet nunq̄ ex solo deo causabit̄ in scōs āgelo
 actus vel habit? inclinās ad actū respectu ob-
 iecti p̄mi habitus. Et si q̄ras vtrū si scōs āge-
 lus vidisset ituitiue obiectū p̄mi habit? āgel
 mediāte qua visione generaret̄ hitus illi? ob-
 iecti. puta sit obiectū albedo 7 postea videret
 in p̄mo āgelo habitū illuz respectu albedinis
 Vtrū scōs āgelus habēs vnū habitū in p̄mo
 angelo respectu eiusdē albedinis sine oī actu
 elicito in p̄mo āgelo p̄t recordari de albedine
 q̄ est obiectū p̄mi habit? sicut dicitur est p̄us de
 actu. si sic tūc videt̄ opinio vera q̄ āgelus vn?
 pōt cāre notitiā in alio āgelo: nō causando no-
 titiā actualē in seip̄o. 7 sic male reprobat. Si
 nō tūc rō p̄ius assignata de actu recordatiuo
 nō valet. q̄ sic scōs āgelus videns illud obiectū
 cū in se. 7 q̄ ad ei? eē sequit̄ talis cognitio in
 eo. 7 postea vidēs cognitiōem eiusdē obiecti i
 p̄mo āgelo recordat̄ de illo obiecto sic p̄us dis-
 ctū est. ita scōs āgelus vidēs illud obiectū vis-
 det habitū in seip̄o generatū inclināte ad co-
 gnoscendū illud obiectū. 7 postea vidēs cōsi-
 milē habitū p̄ oīa in p̄io āgelo recordabit̄ de
 illo obiecto. Pōt dici q̄ scōs āgel? habēs ha-
 bitū respectu albedinis: 7 vidēs aliū hitū in p̄-
 mo āgelo respectu eiusdē albedinis s̄m casum
 positū recordabit̄ de illa albedine. 7 si āgelus
 supior nullū actū eliciat respectu illi? albedis
 p̄ habitū suū. 7 h̄ pp̄t rōem factā de actu: sicut
 p̄t3 de deductiōe p̄cedēti. Sed ex h̄ nō sequit̄
 q̄ Jo. male ip̄obēt. q̄ ip̄e ponit q̄ āgel? p̄im?
 p̄ hitū suū pōt cāre cognitiōem actualē in āge-
 lo scōs de obiecto illi? hitus non causando co-
 gnitiōem illi? obiecti in se: etiā si nec āgelus p̄-
 mus nec hitus su? videat̄ a scōs āgelo nec sit
 ei? obiectū. 7 ad h̄ vadit rō sua de actio 7 passi-
 uo appropriatis. 7 h̄ est ip̄ossibile tā de āgelo p̄-
 mo q̄ de hitū q̄ etiā de actu elicito ab hitū. q̄
 nihil in vno āgelo pōt aliq̄d cāre in alio nisi p̄
 modū obiecti. nec etiā ip̄e āgelus pōt alr̄ cau-
 sare sicut alibi p̄t3. r̄n p̄ modū obiecti pōt āge-
 lus 7 hitus i eo 7 oīa alia realia causare cogni-
 tiōem actualē in alio: nō causando cognitiōes
 in seip̄o. 7 sic scōs āgelus videns hitū in p̄mo
 āgelo respectu albedinis: 7 habēs p̄silem i in-
 tellectu suo p̄ illā visione qua videt hitū i p̄io
 āgelo: 7 p̄ habitū i ip̄omet tanq̄ p̄ causas p̄ria-
 lē causabit̄ in eo act? recordādi respectu albe-
 dinis: 7 null? act? positū cābit̄ in p̄io āgelo.

BA

BB

Ad scōm

Ad tertiu.

Ad tertiu pcedo ans scz q angelus hm? pot
 care noticiã actualẽ in se de obiecto sibi hitus
 alit noto nõ cãndo in alio. 7 rõ est: q sic dcm e
 nihil p care in alio nisi videat p modũ obiecti:
 et: 7 iõ si tu ponas q nõ videat hit? su? i alio
 angelo ipossibile est q causet aliqd in eo. tñã
 gelus in seipo pot care noticiã actualẽ de obiecto
 sibi hitualit noto: etiã si nec videat seipz
 nec suũ hitũ: 7 qñ probat pna per hoc q babi
 tus est agẽs naturalẽ 7 angelus scds est passiuũ
 sufficient apporimatũ. Rñdeo q si hitus sit
 agẽs naturalẽ: tñ epmũ angelũ non agit nisi
 p modũ obiecti: iõ si nõ videatur a scdo agelo:
 tũc nihil agit i eo. In pmo aut agelo pot age
 re sine sit obiectũ siue noticiã: sic dcm est pius. Et
 qñ dõ q scds agelus est sufficient apporimatũ
 tus. Dico q ad sufficient apporimatõez iter
 actiuũ 7 passiuũ: aliqñ reqñit idẽntitas realis
 actiuũ ad passiuũ: aliqñ idẽntitas obiecti: aliqñ
 sufficit distinctio iter actiuũ 7 passiuũ. Exẽplũ
 pmi volũtas nõ pot care actuz amoris nisi i se
 ipa: nec etiã intellect? pot care noticiã actualẽ
 de obiecto sibi hitualit noto nisi in seipo: et
 h est p cãdẽdo cãlitate suã p modũ obiecti si
 cur Jo. loquit. Exẽplũ scdi. hit? amoris q est in
 volũtate in q est ille hit? subiectiue nec hitus
 itellectualis nõ visus: nec exns obiectũ alicu
 ius nõ pot care noticiã actualẽ nisi i intellectu
 in quo est. Exẽplũ tertij. ad cãndũ aliqd p mo
 dũ obiecti sufficit passiuũ distinctũ ab actiuo: 7
 tale actiuũ p moduz obiecti pãt agere ex se. Ad
 ppositũ dico q ad h q angelus pmius 7 hitus
 in eo nõ visi nec exntia obiecta causẽt noticiã
 actualẽ de obiecto sibi hitualit noto: reqñitur
 idẽntitas pma vel scda. 7 p pns nullus ali? age
 lus est passiuũ sufficient apporimatũ: q reqñ
 rit apporimatio idẽntitã: h ad h q causet ali
 qd p modũ obiecti post scds sufficient sibi ap
 porimari. Et si qras cãm istũ dico q cã est:
 q angelus vl hitus in eo nõ pot aliqd ex se age
 re in alio nisi p modũ obiecti. In se pot aliter
 agere q p modũ obiecti. Si qras cãm. non est
 alia nisi q: natura rei talis est 7 c. Questio. xxi.

DD

Questio XXI
Opinio prima.
Primu argu.

Utrum actus rect? 7
 reflex? sint idẽ realit an diversi. Et
 h dicũt qdã q sint idẽ. Ad pbatur
 multiplicẽ. pmo sic. ipossibile est duos actus
 sil esse in eadẽ potẽtia: q si duo possunt sil esse
 in eadẽ potẽtia eadẽ rõe infiniti: q hm pbz. iij.
 pbisicoz. si duo corpa pnt esse in eodẽ loco eadẽ
 rõe infinita: 7 hm eudẽ modũ arguit i pro
 posito: q actus rect? 7 reflexus sunt simul: qã
 sil cogscit aliqs obiectuz 7 cogscit se cogscere
 obiectũ. g. Itẽ eodẽ actu quo btũs videt p bũ

Secundu

videt visionẽ suã in verbo. qz eodẽ actu videt
 verbũ 7 creaturã in verbo. h ille actus quo vi
 det verbũ est rect? 7 ille quo videt visionẽ suã
 in verbo est reflexus. g. 7 c. Itẽ Augustin? ix.
 de trinitate. c. vij. Amor: amat seipo. 7 ille act?
 amoris quo amor amat est reflexus. g. 7 c. Itẽ
 si dñr. aut spẽ aut nũero. nõ spẽ. qã tũc seqret?
 q respectu eiusdẽ obiecti pnt esse ifiniti act?
 differẽtes hm spẽm. qz cõuenit pcedere in infi
 nitũ in actibus reflexis. 7 p oẽs illos actus co
 gnoscit obiectũ primũ. nec dñr solo nũero. qz
 duo accidẽtia eiusdẽ spẽi nõ pnt esse in eodẽ
 subiecto simul 7 semel. Itẽ cognitio rei in cõi
 7 i singulari sũt vna res. sũt vlẽ 7 singulare sunt
 vna res sicut albedo: 7 hec albedo. 7 p eandẽ
 cognitionẽ singlãez possuz cognoscere aliqd
 in vlẽ 7 in pãclari. 7 vna cognitio est actus re
 flexus. qz illa p quaz cognosco aliqd in cõi est
 actus reflexus. 7 illa qua cognosco singlãre e
 actus rect?. g. act? rectus 7 reflexus sunt vna
 res. g. nõ dñr. Itẽ si essent diversi act? seque
 rãt q qlibet itellect? creatus posset habere in
 finitos actus intelligẽdi simul. qz nõ pot babe
 re tot siml qn pot hẽre plures. qz qlibet act? re
 flexus pot cognosci p aliũ actũ reflexuz 7 siml
 qñ noscit actus reflexus 7 eius obiectũ. g. pnt
 esse siml infiniti actus itelligẽdi in eodẽ itelle
 ctu creato. Itẽ si differẽt hoc esset rõe obiecti
 croz. qz rõe subiecti nõ dñr. qz sunt i eodẽ sub
 iecto. h pns est sim. qz tũc differẽt spẽ. cũ obiecta
 differãt spẽ: h nõ dñr spẽ: vt probat. qz qñ
 vn? actus tẽdit in aliũ actũ hm rõem formalẽ
 illi? alterius actus est eiusdẽ spẽi cũ illo actu i
 quẽ tendit. Verbi grã. si ego habeo opinionẽ
 de aliquo 7 ego cognosca illã opinionẽ opina
 tiue. illa cognitio per quã cognosco opinionẽ
 est opinio. h vidẽs deũ ituitiue videt se videre
 deũ ituitiue. g. vn? act? in pposito tẽdit in aliũ
 actũ sub rõe act?. 7 p pns eiusdẽ spẽi. Itẽz in
 eodẽ instãri i quo potẽtia e i optia dispositiõẽ
 respectu obiecti pãpit se cognoscere illud ob
 iectuz actualissime alr nunq? posset pãpere se
 eẽ in optia dispositiõẽ. h illud pãpere est act?
 reflexus. Si g sit ali? actus siml est in duobus
 actib?: qd nõ est verũ. 7 h i actu scdo. si idẽ ba
 bet pposituz. Vel alr sic. potẽtia nõ pãpit se
 esse i optia dispositiõẽ nisi qñ est i optia dispo
 sitiõẽ. h qñ est i actu recto respectu optimi sub
 iecti. tũc est in optia dispositiõẽ. g. tũc pãpiet
 vl nũq? g. ipossibile est ipaz eẽ in actu recto ni
 si sit in actu reflexo. et sic act? rect? 7 reflexus
 sunt idẽ. Cõtra istã opinionẽ pbo. q act? re
 ctus 7 reflexus sũt diversi act? realr. qã si eẽnt
 idẽ act? seqret? q eadẽ cognitio essz ituitiua et
 abstractiua. h pns est sim: vt dõ: cõiter. pbatio

Tertium

Quartũ

Quintũ

Sextũ.

Septimum

Octauum.

Cõtra opti. pmas

19

cōsequētie: qz intellect' pōt cōgscere abstracti
ue aliqd sic antichristū v' aliqd aliud obiectū
qd nō est pns intellectui hz actualē exntiā: 7 p
cōgscere illū actū ituitiue cū sit i intellectu fm
suā actualē exntiā. si ḡ idē sit actus rectus 7 re
flex' eadē dz eē cognitio ituitiua 7 abstractiua
Itē si sic: tūc idē act' erit confusus 7 deteriat'
q: cognito hoie cognitioē cōfusa deteriate p
homo cōgscere illā cognitioē cōfusa: 7 illa co
gnitio deteriata est cognitio reflexa 7 alia co
gnitio recta. ḡ eadē cognitio esset cōfusa 7 de
termiata. Itē si sic seqret q opinio 7 scia esset
idē: qz qn bō hz opinioē de aliquo p certitu
dinalit' se scire opinari: s scire se opinari ē act'
reflex' 7 opinari act' rect'. ergo idē eēt se scire
opinari 7 opinari data ypothēsi. Itē p eūdem
actū nūero nō tendit intellect' diuersimode in
idē obiectū: 7 h' sil' sed p rectus imediate tēdit
i obiectū 7 p reflexū mediate: qz mediate actu
recto. Itē si sic: tūc idē eēt dubitare 7 certitu
dinalit' scire: qz si qd dubiter regē sedere p cer
titudinalit' scire v' cōgscere se dubitare. 7 ista
certa cognitio ē act' reflexus 7 alius actus re
ctus. ḡ idē eēt act' certitudinalit' cōgscendi 7
dubitadi. Itē null' act' est obiectū susp'it': qd
obiectū act' est mēsurā act': 7 idē nō est mēsu
ra susp'it': s act' rect' est obiectū act' reflexi. ḡ.
Itē illa differē realit' quoz vnū p eē sine alio.
sic est i ppositio: qz pus cōgscit obiectū q act'
p quē cōgscit obiectū. ḡ act' rectus ē pōr actu
reflexo. Itē idē act' nūero nō pōt sil' eē itēsus
7 remissus: s aliqs p itēse diligere aliqd obie
ctū 7 min' itēse diligere actōem 7 dilectōēz ḡ
diligat obiectū: qz possibile ē q obiectū sit mē
tū excedēs i bonitate illā dilectōēz q diligit 7
qd est magi bonū p magis diligi. ḡ si idē esset
act' rect' 7 reflex' idē eēt act' itēsus 7 remis
sus. Itō dico q act' rect' 7 reflex' distigunt sic
distincti act'. Sed h' istud arguit supposito q
aliqs beāt tm vnū actū cōgscēdi obiectū omi
alio actu cōgscēdi circūscripto: aut ille intelli
git se itelligere illud obiectū aut nō: si sic h' p
positū: qz nō hz nisi vnū actū itelligēdi p ypo
thēsim 7 itelligit obiectū. 7 itelligit se itellige
re idē obiectū: ḡ sunt idē act'. Si nō pcpit se
itelligere illd obiectū: seqret q si qreret ab eo
vtrū itelligeret illud obiectū: rnderet q nō: cu
ius oppositū exprimur. Itē qn aliqs itelligit
aliqd obiectū delectabile delectat itelligēdo
7 pl' appetit itelligere. ḡ volūtas hz istū actū
pro obiecto: sed volūtas fertur i cognitūm. er
go pro tunc ille actus est cognitus. ḡ qn hz tm
vnū actū itelligit adhuc illū actū: ḡ act' rect'
7 reflex' sunt idē. Itē si illi act' distigunt i in
tellectu. ḡ eodē mō distigunt i volūrate: qz silis

videt rō: s pns est fallum: qz tūc quot erūt vir
tutes morales causate in volūrate ex actib' re
ctis tot erūt causate ex actib' reflexis: s act' re
flexi pnt variari i infinitū fm spēm. ḡ pnt cau
sari i finite virtutes morales dntes hz spēm. qz
sic ex actib' rectis multiplicatis pōt cāri bīe
moralis sic ex actib' reflexis multiplicat'. Itēz
qn aliqs est i actu recto. aut percipit se esse in
actu recto qn est in actu recto. aut qn nō est in
actu recto. s qn est in actu reflexo. Si qn est in
actu recto: tūc si act' reflexus est alius a recto
nō simul vltiate est in vtroqz. ḡ cū est i actu re
flexo non pcpit se esse vltiate in actu recto re
spectu obiecti. Si pcpit se esse in actu recto
qn est in actu reflexo: tūc pcpit se vltiate esse
in aliquo actu qn nō est vltiate in illo actu qd
est i possibile. Itēz si sic. Aut act' reflexus est
act' fruēdi aut vtēdi: nō pāmū. qz imediate tē
dit in creaturā. qz in actu rectū: nō scdm. qd p
illū actū tēdit in deū 7 in actū rectū put tēdit
in deū: vt sic nō est act' vtēdi. ḡ sunt idē actus
Ad pāmū istoz qn accipit p supposito q ali
qs habeat tm vnū actū cognoscēdi obiectū oi
alio actu itelligēdi eius circūscripto 7 c. Dico
q nō. 7 vltius dico q si essz pro eodē instāti
quo qrit ab eo vtrū itelligeret se itelligere il
lud obiectū. Dico q nō opz hoc pcedere. qd p
illo instāti nō pcpit se cognoscere illud obies
ctū. si tm pponit post bene hoc pcedere. qd
tūc habebit vnū actū cognoscēdi respectu cō
plexi de nouo ppositi. qz tūc itelligit cōplexū
ppositū. et hoc crit vno actu differēti a priori
actu. Ad aliud dico. q si volūtas delectet in
actu itelligēdi respectu alicui' obiecti: opz q
apprehēdat p intellectū esse delectabile. 7 sic
opz q pus cognoscat. 7 iō nō pōt delectari in
actu nisi ille act' cognoscat p intellectū. s hoc
erit p intellectū reflexū q est ali' q act' rectus.
Ad aliud dico. q maior est negāda. qz ex mul
titudine actū reflexoz nō causat bitus mora
lis. s solū ex multitudine actū rectoz. Vel aliē
pōt dici. q virt' moralis nō solū generat in vo
lūrate s i appetitu sensitiuo. qz bitus moralis
est cōmoderatiuus passionū 7 solū in appeti
tu sensitiuo pstitūt passiones. Ad aliud dico
q si ponat q tm sit in actu recto. tūc nō pcpit
se esse in actu recto. s bene possibile est q pcpit
se esse in actu recto qn est in actu recto. qz
actus rect' 7 reflexus sunt simul vel pnt esse si
mul. 7 qn dicit qd est vltiate i vno actu nō p
esse in alio actu. Dico q si itelligat p vltiate
esse pfecte esse in actu sic dico q simul pōt esse
sub duob' vltiate. qz vterqz actus termiat pō
tētiā in suo ordine. licz diuersimode si itelliga
tur p vltiate pficere finalit' pficere in rōe sim

Quartū

Quinto.

D
Ad primum pū
me opiniois

E
Ad scōm

F
Ad tertium

G
Ad quartum

E
Argumētū pāmū

Secundum

Tertū

placit' vltimi sic non pficit vtrq' vltimate. q' vn' act' est finis alteri'. Ad aliud dico q' sunt diuersi act' fruendi. Ad pbatōem dico q' act' reflex' lz terminet i' rectū: q' tñ ibi nō sūnt finalit' s' tēdit i' obiectū fruibile. iō ē act' fruendi. Ad rōes alteri' opinionis. ad p̄mā dico q' p̄nā nō valet: q' maioris pfectōis potētie ē hīc plures act' sil' q' pauciores: s' nō est mag' incōueniēs infinita corpa eē sil' q' duo. iō si duo corpa p̄nt eē sil' z infinita z tāta est repugnātia inf' dimensiones duoz cor' por' esse sil' sic inf' dimensiones triū. sic non est de actib': q' q̄ro plures act' recipit potētia tāto maioris est virtut': z iō si hīc infinitos act' sil' eēt infimite virtut'. Ad aliud dico q' videre visioē suā i' s̄bo p̄t intelligi dupliciter v' v' sua visio tñ p̄ntet virtualit' i' s̄bo: v' v' visio ei' accipit formalit' s' q' b'z eē i' ḡne p̄po. p̄mo mō videt eodē actu recto quovidef verbū. scdo mō si videatur b' erit actu reflexo.

Ad aliud dico q' verū est q' amor amat seipō fm spēm: s' nō fm numerū. v' alit' q' amor in bītu est p̄ncipiū amādī seipm i' actu: sic scia in bītu est p̄ncipiū cogscēdi sciam i' actu. Ad aliud dico q' siue differāt spē siue nūero facilit' p̄t m̄deri: q' si differāt spē dico q' nō est incōueniēs q' infiniti act' differētes spē possint eē rectū eiusdē obiecti remoti: dū tñ obiecta p̄pinq' differāt spē: s' nūq' erūt illi actus actualiter infiniti: ita q' infiniti sint sil' i' actu. Si aut' differāt solū nūero: tūc nō est incōueniēs q' tales duo act' sint sil' i' eodē: q' sunt act' respectiui z vtrq' i' s' portat illū ad obiectū ad qd' teriat: z actus respectiui differētes solo nūero p̄nt eē sil' i' eodē.

Ad aliud dico q' cognitio i' eōi pōt intelligi duplicif. vno mō fm q' d' cōe cōitate vltimatis z sic d' cōis p̄dicatōez: z p̄dicat' de oī cognit' rōe. Alio mō p̄t accipi q' aliqd' obiectū cogsci tur i' cōi fm aliquā cōem rōem ei': sic si cogscatur bō in quātū est aīal v' substantia: illa eēt cognitio hoīs i' cōi: z talis cognitio hoīs i' cōi nō est cognitio hoīs p̄dicatōez: q' est vna cognitio singularis accipiēdo cognitōem. p̄mo mō si q's cogscat cognitōem illo mō: illa cognitō p̄ quā cogscit est act' rect' z nō reflex' sic ē act' rect' qn' cogscit substantiā v' accēs: s' loqndo d' cognitōe scdo mō sic illa cognitio p̄ quā cogscit talis cognitio ē act' reflex' realit' differēs ab illa cognitōe p̄gnita: sic si ego cogscerē me cogscere hoīez sub rōe aīalis v' substantie. Ad aliud dico q' intellect' nō p̄t hīc infinitas actus sil': z iō dico q' p̄t hīc tot sil' ita q' plures nō p̄t hīc sil'. Et qn' d' q' q̄libet act' reflex' p̄t cogsci p̄ actū reflexū. dico q' verū est q' sic puenit pcedere in infinitū successiue: s' nūq' erūt infiniti act' sil'. Ad aliud qdā doctoz pcedit q' disse-

runt. Et qn' dicit vnus actus tēdit in aliū fm rōez formalē illius act' alteri'. z tūc rō alteri' act' erit eiusdē rōis siue spēi cū scdo. Sic si ponat' exemplū. si aliq's cognoscat opinionē suā opinatiue. vtrq' cognitio z opinio erit eiusdē spēi. z eadē rōne. si per actū reflexū cognoscat actus intuitiui' itutiue sequitur q' sint eiusdē spēi. Dicit' negādo assumptū. q' si aliq's sup' cialit' cognosceret sup'ficiē vel cognosceret ex rēsiōne extrēsiue nō sequit' q' cognitio sua z sup' p̄ficiēs essent eiusdē spēi. z tñ dīmōi act' tēderet in illa obiecta fm rōem formalē istoz obiectoz. Dico tñ q' nō dūnt spē sed solū nūero. Et qn' dicit' q' obiecta dūnt spē q' actus. Dico q' vbi obiecta sunt ordiata: z vnū obiectū est obiectū alteri': ibi nō opz act' distinguī specificē ex tali distinctiōe obiectoz. sic est in p̄posito q' si obiecta essent sic distincta q' neutru' reduceret ad alterū: s' vtrūq' haberet rōez formalē distinctā specificē sub rōe obiecti. tūc bene posset pcedi q' act' essent distincti specificē sic nō est in p̄posito. Ad aliud dico. q' maior nō est vera. q' p̄ actū rectū q' quē vnit' potētia obiecto pfectissimo est in optia dispositiōe intuitiua. z tñ possibile est q' nullū actū aliū beat

Utrum in celo sit
 materia eiusdē rōis cū materia istoz inferior. Et d' cōiter q' nō qd' pbat' m̄plicif. P̄tio sic. Q' materia istoz inferior est i' potētia formalit' ad aliā formā quā nō habz z p̄uat ea z habet ap̄peritū ad eā. z iō vnūqd' tale est generabile z corruptibile. si q' sit materia in celo eiusdē rōnis: tūc illa materia haberet oēs istas p̄prietates. z p̄ p̄ns materia celi posset recipe aliā formā. z sic esset corruptibilis. Itē omī potētie passiue correspōdet potētia actiua natural'. si q' sit materia eiusdē rōe. Lz oīs potētia materie ad formā in istis inferiorib' pōt reduci ad actuz pagēs naturale creatū. q' posset corrupere celū: qd' est flm. Itē i' cur' natura est intrinsecū qd' est cā trāsmutatiōis z corruptōis: illud nō hz cām sufficiētē itra se intrāsmutabilitatis: s' si materia celi sit eiusdē rōis cū materia istoz inferior. Cū illa sit cā trāsmutatiōis z corruptōis sequit' q' ibi erit sil'. z sic celū nō esset intrāsmutabile: qd' videt' flm. saltē fm s̄bam. lz forte sit trāsmutabile s' locū. Itē. vj. metas p̄hifice dicit' p̄s. q' matia ē q̄res p̄t esse vel nō esse. Si q' materia celi sit eiusdē rōis cū materia istoz inferior: sequit' q' celū pōt nō eē. Itē scdo de ḡnatiōe. Que hnt eādēz materiā sunt ad inuicē trāsmutabilia: corpa celestia z ista inferiora nō sunt ad inuicē trāsmutabilia. q' rē.

Ad quintum
 Ad primum alterius opinionis
 Ad secundum
 Ad tertium
 Ad quartum
 Ad quintum
 Ad sextum
 Ad septimum

Ad octauum
 Questio XXII
 Opinio prima.
 Primum argu.
 Secundū
 Tertium
 Quartū
 Quintū

Sextum.

Septimum
Decimum.B
Instatur.
Contra dicta

q: de corpe celesti nō p̄t fieri aliqd̄ corp̄ corru-
ptibile. Quā aut̄ celū hēat materiā p̄bat: tū qz
celū est ens i actu. 7 p̄ p̄ns v̄l est act̄ v̄l h̄ns a:
ctū. nō aut̄ est act̄: qz tūc est natura itelligibi-
lis. qd̄ falsū est: qz est cōpositū 7 diuisibile: 7 ra-
lis natura nō est intellectalis: ḡ est h̄ns actū 7
potētia. 7 sic cōponit̄ materiā 7 formā. Tū q̄a
celū est sensibile: 7 p̄ p̄ns materiale. Tū qz p̄s
p̄mo de celo dicit qz celū est cōpositū ex tota
materiā sua: 7 iō ē icorruptibile. Cōtra ista p̄-
bo qz in corp̄ib̄ celestib̄ nō o3 ponere materiā
alteri? rōis ab istis inferiorib̄. qz accipio duas
stellas. Quero aut̄ distigūt sp̄e aut nō. si nō s̄
sūt eiusdē sp̄e: ḡ materiā in eis ē eiusdē rōis. ḡ
materiā vni? stelle ē i potētia ad formā alteri?
stelle 7 appetit̄ naturalis eēt p̄uatio: sic tu ar-
guis d̄ materiā i istis inferiorib̄. 7 p̄ p̄ns p̄t ma-
teriā vni? stelle formā alteri? recipe: ex q̄ ē i po-
tētia naturali ad illā. 7 p̄ p̄ns vna stella eēt cor-
ruptibilis ab alia: sic tu arguis i istis inferiori-
b̄. Si aut̄ stelle nō sūt eiusdē sp̄e: tūc aut̄ ma-
teriā i eis ē eiusdē rōis aut diuersē. si eiusdē: tūc
sic p̄us. Si aut̄ sit materiā alteri? rōis i eis. ḡ
quot sūt stelle tot sūt materie alteri? rōis: 7 sic
erūt q̄si infinite materie alteri? rōis: qd̄ v̄l incō-
ueniēs. Si dicas qz i3 stellis sit materiā eius-
dē rōis tū nullū agēs nafale creatū p̄t destrūē
v̄l spoliare stellā formā suā. iō nō seq̄t̄ qz stella
v̄l aliqd̄ corp̄ celeste sit corruptibile: i3 i eis sit
materiā eiusdē rōis. Cōtra eodē mō dicā ego
si ponat̄ matia eiusdē rōis i celestib̄ 7 i istis in-
feriorib̄ qz nullū agēs naturale p̄t spoliare a-
liqd̄ corp̄ celeste formā suā i isto casu plusq̄ in
alio: 7 iō p̄t corruptibilitatē v̄l icorruptibili-
tatē nō o3 ponere materiā alteri? rōis h̄ 7 ibi.
ḡ 7 c. Itē siue orbes differāt h3 sp̄em siue nō: ce-
lū tū ē diuisibile i p̄tes eiusdē rōis saltē p̄ potē-
tia dīnā p̄t diuidi: 7 tūc i istis p̄tib̄ diuisis est
matia eiusdē rōis. ḡ materiā vni? p̄tis ē i potē-
tia naturali: 7 h3 appetitū naturalē 7 p̄uatiōē
ad formā alteri? p̄tis. 7 p̄ p̄ns p̄t illā formā re-
cipe. ḡ cū idēitate rōis stat icorruptibilitas
sic cū diuersitate. Si dicas qz i3 celū sit diuisi-
bile: tū vna ps nō p̄t actu separari ab alia. 7 iō
nō p̄t ibi eē nec sūt m̄tra idiuīdua eiusdē sp̄e.
Cōtra. nullū xp̄ianū d3 negare qn̄ de? possit di-
uidere celū i duas medietates: ex quo ē q̄tū er
diuisibile sic agēs creatū p̄t diuidē lapidē v̄l li-
gnū. 7 p̄ p̄ns vna medietas p̄t separari ab alia 7
sic duo erūt idiuīdua eiusdē sp̄e. Tū ponē qz de?
nō p̄t facere duo idiuīdua i eadez sp̄e i corp̄ib̄
celestib̄ v̄l i āgelis ē pot̄ d̄cī pagani q̄ xp̄ia-
ni. Si dicas qz i3 possint de feto esse p̄ dīnā po-
tētia duo idiuīdua eiusdē sp̄e: qz tū formā celi
nō p̄t cārī a creatura: s̄ a solo dō. nō p̄t vna ps
nec alia corrup̄t̄ etiā facta diuisione celi dicto

mō. Cōtra. eodē mō dicā ego ponēdo mate-
riā eiusdē rōis v̄trob̄. qz i3 matia sit eiusdē rō-
nis: qz tū nō ē i p̄tate creature creare nouā for-
mā celi. s̄ h̄ p̄t fieri a solo deo. iō nō est in p̄tā-
te agētis creati corrup̄t̄ aliquā p̄tes celi vel
formā. qz cur̄ est corrup̄t̄ vna formā natura-
lit̄ eius est creare aliā formā. Ad q̄stionē ḡ re-
spōdeo p̄mo qz in celo est materiā. 7 h̄ pono p̄-
pter dicta sc̄toꝝ 7 doctoꝝ q̄ dicūt qz de? crea-
uit in p̄ncipio materiā ex q̄ formabāt̄ corpa
celestia 7 alia. tū s̄m intētiōē p̄bi 7 p̄mētato-
ris in celo nō est materiā distincta a forma. qz
ābo dicūt frequēt̄ qz celū nō h3 materiā oī-
no: 7 qz nō h3 materiā ḡnābilē 7 corruptibiles.
sūt tū localē: qz tū hab3 potētia ad vbi: 7 illa
materiā q̄ est subiectū accidētū erit i3 in ce-
lo est formā substāntialis. Tū h3 intētiōē p̄bi
vel op3 ponere q̄titatez celi 7 alia accētia ei?
subiectiue i formā celi s̄bali vel qz sint sine sub-
iecto. Sc̄do dico. qz in celestib̄ 7 i istis infe-
riorib̄ est materiā eiusdē rōis oīno. i3 ps nō
possit demōstrari sic: nec alia tū p̄t p̄uaderi.
P̄tio sic. qz si nō sūt eiusdē rōis. aut̄ h̄ est p̄p̄
nobilitatē forme celi. aut̄ p̄p̄ icorruptibilit̄
ratē: nō p̄p̄ primū. qz s̄m illos de op̄mōe cō-
traria forma celestis est ignobilior: aīa intel-
lectiua. sic s̄m eos ḡnātū in aīatū est ignobilius
aīato. et tū h̄ nō obstatē materiā iformata aīa
intellectiua est eiusdē rōis cū materiā infor: ma-
ta alijs formis corp̄alibus. ḡ nobilitas forme
nō ipedit: nec p̄p̄ sc̄dm. qz nō est repugnātia
nec incōueniēs qz ex duob̄ corruptibilib̄ fiat
vni? p̄positū corruptibile. Exēplū. materiā p̄-
ma est icorruptibilis 7 aīa intellectiua. s̄f̄ 7 cuz
ista duo faciūt vni? p̄positū corruptibile. ergo
eodē mō nō obstatē qz materiā celi sit incor-
ruptibilis 7 forma s̄f̄: ad huc tū p̄t facere vni?
p̄positū corruptibile. ḡ icorruptibilitas forme
nō ipedit qn̄ sit materiā eiusdē rōis h̄ 7 ibi 7 c.
Itē icorruptibilitas celi nō est icorruptibili-
tas simpl̄ et absolute s̄ s̄m qd̄ p̄t em̄ de? de-
struere celū 7 corrup̄t̄ simpl̄. iḡ est tū icor-
ruptibile. qz nō p̄t corrup̄t̄ ab agēte creato. qz
sup̄ formā nō p̄t agēs creatū nec d̄struere nec
p̄struere: s̄ eq̄l̄ est celū icorruptibile ab agē-
te creato si in celo ponat̄ materiā eiusdē rōis
cuz istis inferiorib̄. sic si ponat̄ materiā alteri?
rōis. qz q̄tūcūqz materiā sit eiusdē rōis h̄ 7 ibi
dūmō agēs nō hēat p̄tūē p̄ductiua vel corru-
ptiua respectu corp̄is celestis: vel p̄tūē sepa-
riua sic h3 respectu p̄positi ex matia 7 aīa intel-
lectiua nūq̄ diceref̄ celū icorruptibile. iō tota
cā est q̄re celū nō ē corrup̄t̄ ab agēte crea-
to s̄ a solo deo. qz sol̄ de? 7 nullū agēs creatū
h3 p̄tūē corrup̄t̄ v̄l p̄ductiua retū forme
corp̄is celestis v̄l p̄tūē separiua sic tota rō

Kñsio aut.

D
Scdm dicta

quare ignis est corruptibilis ab agere creato est: q: nō solus deus: s: agēs creatū hz virtutē pductiua & corruptiua rectū forme ignis: lz materia ei? sit icorruptibilis ab agere creato: q: q materia sit eiusdem rōis v? alteri? nihil facit ad corruptibilitatē v? icorruptibilitatē. Itē non magis necario corūdet potētīe passiue naturali potentia actiua naturalis rectū corruptiōis q? rectū pductiōis: q: s: m fide est dare aliquā potētīa passiua naturalē quā nō p? agēs creatū reducere ad actū: nec p? pducere formā ad quā ordinat talis potentia naturalis. igit? ē dare aliquā potētīa passiua naturalē ad corruptiōis quā nō p? agēs creatū reducere ad actū: nec p? corūpere formā respectu cui? corruptiōis ē illa potētīa. maior: p3 minor: pbat: q: ista materia pma est i potētīa naturali passiua rectū aīe itellectie sic rectū forme ignis: tū q?libz r?ian? hz dicere q? ista potētīa passiua nō p? reduci ad actū p agēs creatū: s: p potētīa dīna tū: q: lz in celo materia sit i potētīa passiua ad recipiēdū aliā formā. & sic est i potētīa passiua ad corruptiōem forme quā hz. nō q: o3: q? illi potētīe passiue correspondeat potētīa actiua naturalis & creata p? rectū corruptiōis q? pductiōis: & iō si agēs creatū posset pducere vnā formā corpis celestis posset corūpe aliā: & alit? nō. cū q: nō neget materia eiusdē rōis h? & ibi: nisi q: tūc materia celi eēt i potētīa passiua ad gnatōem vni? forme & corruptiōnē alteri? & h? non ipedit sicut est pbatū: q: ibi ponēda ē materia eiusdē rōis. Itē dico q? i corpib? celestib? & i istis inferiorib? est materia totaliter eiusdē rōis: q: sic materia h? est i potentia naturali ad aliā formā & appetit eā & pbat ea & q? ad omis tales pdirōes: ita ē materia ibi cū istis pdirōib? simplr & absolute rectū dei: lz nō rectū agētis creati: & i h? est dīa int? materiā h? & ibi: q: materia h? est i potentia ad alias formas q? pnt pducī p agēs naturale creatū & ad aliqs q? nō pnt creari nisi a solo do: pura forme itellectiue. s: materia celi est i potētīa ad formas multas: quarū nulla p agēs naturale produci pōt in illa materia s: solū a deo pnt ista fieri: & h? dico de cōi lege. q: posito certo casu possibili posset materia celi recipe aliquā formā ab agere creato sic icreato. nā cū materia celi est eiusdē rōis: cūz materia h? est i potētīa nō tū ad illas formas q? solū pnt cārī a solo deo: s: etiam ab agere creato. vt puta a forma ignis aeris &c. posito q? deus in materia celi induceret formā ignis sic est possibile. q: nō iclude ret ptradictionē si aq? tunc esset appropiata &

esset maioris virtutis in agēdo q? ignis corūperet formā ignis & iduceret formā aq? i materia q? p?o erat sub forma celi. & iō materia celi simpliciter est i potētīa ad multas formas q? p? agēs creatū inducere: s: nullā taliū pōt iducere in materiā celi nisi p? iducat a deo aliq? talis forma q? p? p agēs creatū pducī. sic q? videtur mihi q? in celo sit materia eiusdē rōis cū istis inferiorib?. & h? q: pluralitas nunq? est ponēda sine necitate sic sepe dictū est. nunc autē nō apparet necitas ponēdi materiā alteri? rōnis hic & ibi. q: oīa q? pnt saluari p diuersitatē materie s: m rōem pnt eq? bene vel meli? saluari s: m vnitatē rōis. Sed dubiū est vtruz materia celi informet aīa itellectia. Dico s: m p3 q? illa materia nō est informata aīa itellectiua q: ipse ponit q? intelligētīe sunt in corpib? celestib? sic motores tū & nō sic forme vel pfectiōnes. tū nō pōt pbari rōe naturali: qm materia celi sit iformata aīa itellectia. q: nō plus repugnat nature itellectuali informare illā materiā q? materiā nostrā & posset de? facere naturā itellectualē pfectiōnē nra: & illa posset iformare materias celi sine aliq? repugnātia. & ita posset teneri cōtra p3m q? celū esset aiatū. qā tū scī dicūt dū: iō teneo cū eis q? celū ē in aiatū: & s: m pluralitas nō est ponēda sine necitate: nūc autē nō apparet necitas ponēdi celū aiatū.

Cōtra ista sunt aliq? dubia pmo q? in celo materia est cā itriseca icorruptibilitatē: s: in istis inferiorib? nō: s: est cā corruptibilitatē. q? & c. Itē corp? celeste est icorruptibile ex pre forme et materie: ita q? vtraq? est cā intrinseca icorruptibilitatis ei?. s: si esset materia eiusdē rōis h? et ibi esset corruptibile rōe materie q? appete: ret aliā formā sicut est aliqd? corp? h? inferioris.

Itē ptra h? qd? ponit celū esse icorruptibile q: virt? creata nō p? sup materiā nec formā ei? pstructiue vel destructiue. q: p istā rōem p? pbari q? hō sit icorruptibilis. q: sup formā hoīs nō pōt agens naturale nec sup ei? materiā. qā tā materia q? forma ei? est icorruptibilis. Itē ptra h? qd? ponit s: m p3m celū esse inanimatorū q: scio de aīa respōdit. dicēs celū nō eē aīa: tuz. & viij. metha. cōmēto vltimo. dicit cōmētator: q? itelligētīe abstractiue attribuuntur celo sic aīa corpi. Itē cōtra h? qd? ponit boiem posse h?re aīam itellectiua. q: in materia extēsa op3 ponere formā sbalē extēnsaz. s: aīa itellectiua nō pōt extēdi. q? & c. Ad primū istoz de materia dico. q? i corpe celesti nō est cā intrinseca icorruptibilitatis. s: est i co cā intrinseca corruptiōis. & illa est materia eiusdē rōis h? & ibi q? & pōt recipe formā quā nō hz. Cū est i potētīa pdirōis respectu cuiuslibz forme. sed illa potētīa nō pōt reduci ad actū p agēs creatū

E Dubitatur

Primum argu.

Secundū

Tertium

Quartū

Quintū

Ad primum

sed solū p agēs increatū qđ torū p̄t destruere
 7 sic p̄t dici h̄c cām intrinsecā icorruptibilitatē
 q̄ nō p̄t corrip̄i ab agēte creato. Ad aliud
 dico q̄ nec corruptibilitas nec incorruptibili-
 tas p̄ueniūt p̄ se alicui p̄ materiā vel formā
 illud cōe dē m̄ p̄bi q̄ materia est cā corruptōis
 est falsū de nature s̄mōis: q̄ materia nō dī cā cor-
 ruptōis: nisi q̄ vna p̄t h̄c diuersas formas suc-
 cessiue: sic vna forma p̄t iformare diuersas ma-
 terias successiue: q̄ eodē mō forma est cā intrin-
 seca corruptōis sic 7 materia: 7 ita icorruptibili-
 tas celi ex p̄te materie 7 ex p̄te forme. ex parte
 matie: q̄ q̄dū ē sub ista forma celi nō p̄t pati
 ab aliquo agēte creato. ex p̄te forme: q̄ a nullo
 agēte creato p̄t corrip̄i vel p̄duci forma cele-
 stis. Et ista icorruptibilitas est t̄m s̄m qđ: q̄ p̄
 potētā diuinā p̄t ista materia pati ab alia for-
 ma iducēda. 7 h̄ forma p̄t corrip̄i simplr. Ad
 aliud dico q̄ in hoīe p̄ter aīam itellectiuaz est
 ponere aliā formā scz sēsitiuā sup quā p̄t agēs
 naturale corrupēdo 7 p̄ducēdo: 7 iō nō se q̄tur
 q̄ hō eēt icorruptibilis sic celi: s̄ si aīa intel-
 lectiua imēdiare iformaret materias p̄mā si illa
 materia nō possz recipe ab agēte creato aliqđ
 repugnās ip̄i itellectiue: tūc illud cōpositū nō
 possz corrip̄i ab agēte creato: 7 tūc eēt icorru-
 ptibile sic mō est celi: t̄m stat cū h̄ q̄ p̄t corrip̄i
 p̄i ab agentē icreato puta a deo. Ad aliud di-
 co q̄ p̄bs 7 cōmētario itelligūt q̄ itelligentia
 cōiūgit celo sic motū nō sic forma: nec sic for-
 ma iformās. 7 sic p̄t dici ad om̄s auctes. Ad
 aliud dico q̄ i hoīe aīa itellectiua nō extendit
 s̄ est vna alia forma extēsa i hoīe: 7 si nō eēt ali-
 q̄ alia forma extēsa possēt t̄m aīa itellectiua in
 formare extēsiue materiā extensam p̄ q̄ritatē
 nec est icōueniēs q̄ materia p̄mā sit imēdiatū
 subiectū extēsiōis sic nec est icōueniēs q̄ forma
 sit subiectū q̄ritatis. Ad p̄mā opinionē dico
 q̄ materia celi est i potentia p̄dictōis ad oēm
 formā quā nō h̄z 7 caret 7 p̄uat oī forma 7 ap-
 petit oēm formā: 7 t̄m ex oib? istis nō sequit̄ q̄
 possit corrip̄i p agēs creatū: s̄ t̄m p̄ deū cui cā
 dicta est p̄us. Ad aliud dico q̄ simplr loquē-
 do falsū est: q̄ materia hoīs est i pura potētā
 passiua rectū forme itellectiue: 7 t̄m isti potētie
 passiue nō corruēt potētā actiua naturalis
 ita q̄ aīa possit p̄duci p aliquā potētā natura-
 le: s̄ de h̄ aliis. Ad aliud p̄z quō materia est
 cā intrāsmutabilitatē 7 icorruptibilitatē. 7 rectū
 cui? agentē 7 rectū cui? nō. Ad aliud dico q̄ h̄z
 p̄bm i celo nō ē materia: 7 iō s̄m cū illa q̄ cōue-
 niūt i materia sūt adinēc trāsmutabilia: t̄m h̄z
 catholicos ibi est materia. Et tūc suppositō p̄
 dicta si itelligit̄ de trāsmutatiōe possibili q̄ p̄t
 reduci ad actū p potētā creatā: sic est falsa: si

B'
Ad scdm

no
Ad tertiu

Ad quartum

3
Ad quintum

R
Ad primum p̄
me opinionis

Z
Ad scdm

Ad tertium

Ad quartum

p potētā increatā: sic est vera q̄ deus p̄t fa-
 cere aīnū de corpe celesti si veller 7c. Ad ali-
 ud dico q̄ opinio p̄bi fuit q̄ i celo nō est mate-
 ria distincta a forma substāiali 7 q̄ritate: iō h̄z
 opinionē suā p̄positio accepta fuit vera: s̄ cas-
 tholici q̄ ponūt ibi materiā 7 potētā passiua
 q̄ nō p̄t reduci ad actū p agēs creatū deberēt
 illā p̄pōem ḡnāliter sumptā negare 7 p̄bz s̄sfr
 Ad aliud dico h̄z p̄bm q̄ celi est actus: q̄ cō-
 cludit formā substāiale 7 q̄ritatē. Ad aliud
 dico s̄m p̄bm q̄ celi est sensibile 7 nō h̄z mate-
 riā. Ad aliud q̄n dicit̄ q̄ celi cōponit̄ ex tota
 materia sua dico q̄ p̄bs aliqñ accipit materiā
 p̄ p̄b? itegralib? vt semicirculus est ps circuli
 7 man? est ps hoīs: 7 sic celi h̄z materiā 7 est
 cōpositū ex tota materia sua 7 ex oib? p̄ribus
 integralib? 7 nō accipit materiā p altera p̄te
 cōpositi. **Questio. xxiiij.**

Ad
Ad quintū

Ad sextum
Ad septimum

Ad octauum

2
Questio xxiiij

Utrū creatura ali-
 qua sit cā pductiōis aīaliū. Dic sūt
 tres difficultates prima est de p̄p-
 gatōe siue pductis p p̄pagatōem. scda p pu-
 trefactōem. tertia de pductis vtroq; modo de
 p̄mo est difficultas ḡnālis. Utrū aīalia siue
 substātia aliq̄ p̄t p̄duci a forma substāiali vel
 nec̄rio p̄ducat a forma accētali 7 nō substā-
 tiali. Et dī vlr q̄ forma substāialis nō p̄t eē
 p̄ncipiū imēdiatū alicui? opatōis: s̄ t̄m forma
 accētalis est h̄mōi p̄ncipiū. Ad p̄bat sic. q̄a
 oīs forma corruptiua alicui? forme directē 7
 imēdiare est pductiua alterius forme incōpos-
 sibilis forme corrupte. Exēplū de igne rectū
 aq; s̄ forma accētalis est corruptiua forme sub-
 stāialis. q̄ ista est pductia forme substāialis
 illi forme corrupte incōpossibilis. minor: p̄bat
 q̄ forma q̄ est pductiua forme accētalis incō-
 possibilis alicui forme substāiali est corrupti-
 ua illi? forme substāialis: s̄ caliditas ignis p̄t
 p̄ducere calozē incōpossibile aq; sicut ps. q̄ p̄t
 corrip̄ere aquā. 7 si sic: q̄ forma p̄ducere. Lō
 firmat: q̄ q̄n aliq̄ sunt eiusdē rōis q̄cqd̄ p̄tine-
 tur sub caliditate vnus 7 alteri? s̄ calor p̄m-
 ctus 7 separar? sunt eiusdē rōis: 7 calor separa-
 tus p̄t p̄ducere in aquā aliqñ gradū calidita-
 tis incōpossibile sibi. 7 p̄ p̄ns p̄t corrip̄ere for-
 mā aq; q̄ eodē mō p̄t calor i corpe puta in igne
 Itē si forma substāialis sit actiua in p̄ductō-
 ne alteri? forme s̄balis: tūc q̄ro in p̄ncipio alte-
 rarōis aut p̄ducit totā formā sbalē aut prem-
 eius. nō p̄mo mō: q̄ oppositū videm? ad sensū
 si scdo mō: q̄ forma s̄balis suscipit maḡ 7 min?
 qđ null? p̄cedit. Itē si sic: tūc forma s̄balis est
 corruptiua alteri? forme s̄balis: s̄ q̄ vna forma
 est corruptiua alteri? o3 q̄ inter illas sit p̄ue-

B
Prīa difficultas

Opinio

Argumentū p̄mā

Confirmatio

Secundum

Tertiu

Ad confirmatōes

nō habet qm forma sbalis etiā sit pductia sbe
 qz forma accn̄lis nō esset nisi cā prialis forme
 sbalis ⁊ forma sbalis alia cā prialis. Ad p̄fir
 matōes dico qd aliq̄ eē cōpossibilia v̄l cōpossi
 bilia p̄rigit dupl̄r vel i se ⁊ absolute v̄l p̄ respe
 ctū ad agēs creatū p̄mo sūt oēs forme substā
 tiales cōpossibiles saltes elementares: qz non
 est maio: repugnātia simpl̄r inter formā ignis
 ⁊ terre q̄ iter ignē ⁊ aiām vegetatiuā. Sz nō
 obstātib⁹ istis dico qd due forme specificē ⁊ vl
 timatē siue sint elemētares siue sint mixte nō
 p̄nt esse i eodē indiuiduo: ⁊ tota rō est: qz v̄traqz
 forma est vltimate p̄stituēs spēm suā. ⁊ loquor
 de sbalib⁹ formis s̄ idē indiuiduū nūero nō p̄t
 existere p se i diuersis spēb⁹ s̄ idē indiuiduum
 nō p̄t eē hō ⁊ a sin⁹: nec ignis nec aq̄ ⁊ c. nec ēt
 est repugnātia formalis int̄ formā elemētarē ⁊
 accn̄talē ⁊ nō est aliq̄ forma elementaris qm si
 cōpariat̄ fecit vniū d̄mū cōparit̄ etiā reliquū
 marie cū d̄mā nara sint fieri circa idē sc̄do mō
 sunt forme sbales incōpossibiles int̄ se. ⁊ etiaz
 forme sbales ⁊ accn̄tales d̄mū: qz p virtutē cre
 atā nō p̄nt tales forme elementares s̄l̄ induci
 in eādē materiā: nec s̄l̄ esse: s̄ coipo q̄ agēs cre
 atū inducit v̄nā pura formā ignis expellit aliaz
 formā aq̄: ⁊ s̄l̄ agēs creatū nō p̄t iducere in
 ignē frigiditatē i s̄mo gradu nisi expellat for
 mā ignis: t̄n agēs icreatū posset s̄l̄ iducere du
 as formas sbales i eandē materiā ⁊ cōseruare
 eas ⁊ etiaz quāctiqz formā sbalē elementarē cū
 q̄ctiqz q̄litate elemētarī diuisim lz nō p̄iunctis
 qz nō p̄t facere d̄mā s̄l̄. s̄ mō d̄icim⁹ qd duo cor
 pora sūt icōpossibilia eē i eodē loco: qz p virtu
 tē creatā nō p̄t fieri: t̄n p̄ n̄tutē icreatā b̄n p̄t
 fieri. Ad aliud dico qd in p̄ncipio nō agit for
 ma sbalis: s̄ in fine alteratōis. Sz ista altera
 tio p̄t duplicif̄ itelligi fieri. vno mō qd q̄litas
 p̄ticularit̄ expellit formā d̄mā ⁊ iducit formas
 s̄l̄ez quo ad certū ḡdū qd h̄ito forma sbalis cor
 rūpit v̄nā formā ⁊ iducit siue p̄duc̄ aliā: ⁊ sc̄d̄
 istā viā: o3 dicē qd d̄mā cōpariunt̄ se i ḡdib⁹ re
 missis: lz nō s̄m gradu excellētes: qz ignis reci
 piēs aliquos ḡdus frigiditatē aq̄ ad huc retinet
 verā caliditate suā lz nō totā. o3 etiā dicere qd
 qm aliq̄ sūt eiusd̄ rōis qd aliq̄d eē cōpossibile vni
 qd nō eē cōpossibile alteri p respectū ad agēs
 creatū: qz frigiditas s̄m ḡdus remissos stat cū
 forma ignis. s̄ nō s̄m gradu itē s̄uz: nō t̄n abso
 lute p respectū ad agēs icreatū: qm aliq̄ sunt
 eiusdē rōis q̄d est cōpossibile vni ⁊ alteri.
 Alio mō p̄t fieri ista alteratio ⁊ meli⁹: qz tanta
 videt̄ eē repugnātia int̄ gradu remissos forma
 rū d̄mā q̄ta int̄ ḡdus excellētes. ⁊ p̄t dici qd
 p̄mo tota caliditas ignis expellit p̄tibilif̄ t̄n:
 qz p̄mo vna p̄s post aliā: sc̄do frigiditas p̄t
 bilif̄ inducit v̄s̄qz ad certū ḡdū: t̄nuc forma aq̄

inducit formā aq̄ in materia ignis: ⁊ s̄m istam
 viā op3 dicere qd forma ignis manet p totū il
 lud tps quo inducit frigiditas p alteratōes si
 ne caliditate: iō dico qd forma caliditatē succel
 siue expellit: ⁊ t̄n qm vltimus ḡdus corripit:
 t̄nuc corripit forma ignis ⁊ iducit forma aq̄ cū
 tota frigiditate s̄l̄ in istāri: ⁊ nō p̄tibilif̄ sicut
 ymaginat̄: qz pcluderet rō qd ignis posset esse
 sine caliditate: qd est icōueniēs. t̄n qz forma d̄
 ria tota corripit̄ anteq̄ ista iducat̄: qd reputo
 verū. Ad aliud dico qd d̄mā accipiunt̄ large ⁊
 stricte. large sūt illa q̄ nō p̄nt p virtutē creatā
 s̄l̄ eāri i eodē subiecto: sic em̄ due aie sensitivē
 sūt d̄mū: qz p̄nt sibi succedere i eadē materia: ⁊
 non p̄nt s̄l̄ in eap agēs creatū p̄duci. ⁊ sic s̄be
 aliq̄d est d̄mū. Sz stricte d̄mā sūt int̄ q̄ est mot⁹
 ita qd vniū est termin⁹a quo mor⁹: ⁊ aliud termi
 nus ad quē illa formalit̄ repugnāt̄ nec p̄nt fie
 ri in eodē p agēs creatū nec icreatū. ⁊ sic itelli
 git̄ p̄bs qd s̄be nihil eē d̄mū: ⁊ p̄ p̄s ad alia duo
 de d̄mū ⁊ medio qz verū accipiunt̄ de d̄mū sum
 pris stricte nō large. Ad aliud dico qd p̄bs ⁊
 cōmētatoz loquunt̄ s̄m itentōez antiquoz er
 nō s̄m itentōem p̄p̄iā. s̄ t̄n loquāt̄ s̄m itenti
 nē p̄p̄iā d̄nt itelligi de actōe q̄ est alteratio ⁊
 nō de ḡn̄atōe q̄ est p̄ductio forme sbalis: qz di
 cūt qd elemēta nō agūt nec patiunt̄ nisi medi
 antib⁹ q̄litate: ⁊ t̄nuc si illud d̄mū esset s̄m in
 t̄rōem p̄bi: t̄nuc s̄m eū materia p̄ma nō recipe
 ret immediate formā sbalē: s̄ mediātib⁹ q̄litate
 bus p̄m̄is: qd falsū est. Ad aliud de nutritiōe
 dico qd aliq̄n est nutritiō vbi nō est calor forma
 lit̄ sic i plātis: ⁊ t̄nuc d̄z itelligi qd illud est cā nu
 tritōis qd est virtualit̄ calidū siue sit sba siue
 alia q̄litas cāta a sole: alteri⁹ t̄n rōnis a calore
 t̄n in aialib⁹ p̄t calor esse p̄ncipiū p̄tiale rctū
 nutritōis: ⁊ s̄l̄ in ḡn̄atis p putrefactōem s̄m
 cōmētatozē. r̄ij. metaphisice cātur a sole qdaz
 q̄litas actiua q̄ nec est calida nec frigida nec
 humida nec sicca: nisi t̄n virtualit̄: ⁊ illa est cā
 p̄tialis cū solet̄ deo ad ḡn̄andū istud aial gen
 tū p putrefactōem. Sed q̄rū ad ḡn̄ata p pu
 trefactōem dubiū est v̄trū coz⁹ celeste sit p̄n
 cipiū taliū ḡn̄atoz ⁊ dicit̄ Job. qd nō: qz p̄nci
 piū p̄ductiuū d̄z esse nobilius p̄ducto: s̄ nō v̄
 uū nō est nobilit̄ viuū. ḡ ⁊ c. Si dicas qd agit i
 n̄tute sui motoris q̄ est qd viuū ⁊ nobilit̄ talib⁹
 p̄ductis. L̄otra nihil agit i virtute alteri⁹ nisi
 aliud cui⁹ virtute agit: agat effectiue aliter ei
 ignis virtute bois posset generare ignē: qz bō
 p̄t ponere ignē i debita apporximatōe ⁊ t̄nuc
 ignis generabit ignē. Et eodē modo si motor
 celi nihil agat in ista inferiora nisi tantum ap
 proximet actiua passiuus non dicitur propter
 hoc celum agere in virtute eius. Item ni
 bil agit in virtute mouentis quo non moto

Ad tertiu.

Ad quartu.

Ad quintum.

De generatio p putrefactiōem

Ad sc̄m

nihilomin⁹ seq̄t actio: s̄ nō moro celo sic fuit i tpe iohue nihilomin⁹ fuit calefactio ⁊ putrefa ctio b̄ inferi. ḡ nec celū p̄ motū suū: nec virtute p̄a nec virtute motoris sui car̄ aliquē effectū i istis iferionib⁹ nisi apporximādo actiua passi uis: ⁊ h̄ n̄ ē car̄. Un̄ si sol sp̄ staret ⁊ eēt i eadē dispōe ⁊ apporxiatiōe ad ista iferiora sp̄ car̄ eūdē effectū: ⁊ iō mor⁹ solis nihil facit nisi ap̄ proximate solē vt possit agere i istis iferionib⁹. Ideo dico q̄ ḡnata p̄ putrefactōem pducunt a corpe celesti saltē p̄ialit̄: tñ deo p̄currēte: q̄ nō ē impedimentū sic p̄batū ē nisi q̄ celū videt̄ ignobil⁹ aiali ḡnato p̄ putrefactōez: q̄ nō vi uū ⁊ c. s̄ nō v̄ incōueniens q̄n celū sit nobili⁹ ta li aiali v̄ saltē p̄ esse qd̄ p̄bat: q̄ q̄n sunt aliq̄ duo quoz vnū excedit aliud i p̄fectōe p̄ excel sū augmētari int̄m qd̄ erit eiūdē p̄fectōis vel maioris cū alio. Exēplū de duab⁹ p̄ritatib⁹ q̄ rū vna ē maior alia: s̄ vna ps corpis celestis p̄ deteriatā distātiā distat a p̄fectōe talis aialis sic ḡnati: q̄ nō distat i ifinitū: ḡ p̄ additōez p̄ tū ad p̄tē ip̄fectiōez p̄tē adēq̄ri illi aiali in p̄fē ctōe ⁊ excedere: ḡ est p̄fectū v̄ p̄tē eē. ⁊ p̄ p̄ns p̄tē p̄ncipiū pductiū. Si dicas q̄ int̄ idiu: dua vni sp̄i nō ē ordo p̄fectōis ita q̄ vnū sit p̄fectū alio. Lōtra illud ē necērio falsū in idiu: duis cōposit̄ ex mult̄ p̄tib⁹ itegralib⁹ eiūsdez rōis. p̄bat p̄ p̄mū p̄ncipiū. oē totū est mai⁹ sua p̄tē. cū igit̄ oē idiu: duū h̄ns p̄tē est totū in p̄fē ctōe seq̄t necērio q̄ ē mai⁹ in p̄fectōe sua p̄tē. ḡ duo idiu: dua eiūdē rōis quoz vnū est totū et aliud ps: sic se h̄nt q̄ vnū ē p̄fectū alio. Aliē p̄tē dici fm̄ dicta p̄us q̄ in actōe creature p̄currit de⁹ sic cā p̄ncipalis ⁊ p̄ialis: ⁊ iō l3 corp⁹ cele ste sit cā ḡnatoz p̄ putrefactōez: tñ ē cā p̄ialis ⁊ cā p̄ialis p̄tē esse ignobilio: suo effectū. l3 cā totalis sp̄ sit nobilio: ⁊ sic itelligit̄ p̄bs ⁊ s̄l̄r scti. Quāru ad ḡnata p̄ putrefactōez ⁊ p̄a gatiōem v̄ esse itērio cōmētatois q̄ nō p̄nt eē duo idiu: dua quoz vnū ḡnat p̄ putrefactō nē ⁊ aliud p̄ p̄gatiōem eiūsdez sp̄i. ⁊ h̄ dicit viij. p̄bificoz cōmēto. lxi. ⁊ p̄bat p̄ duas rōes q̄re i Jo. s̄ l3 ei⁹ opinio sit erronea ⁊ p̄ fidē sic p̄t3 de p̄mo hoie ⁊ alijs hoib⁹ q̄ sunt vniuoce hoies: p̄t̄ tñ dici q̄ itelligit̄ i rōib⁹ suis p̄ mate riam. materiā p̄imā formis ⁊ tūc disticta ma teria p̄ria req̄rit distictas formas: ⁊ tūc ē alis qd̄ eēntiale vni materie qd̄ non ē eēntiale: imo incōpossibile alteri. Exēplū de semie bouis et asini ⁊ c.

Questio. xxiij.

Trū memoria. in

Qtellect⁹ ⁊ volūtas sint potētie disti ctē realit̄. p̄bat q̄ sic. q̄ opatōes di stictē realit̄ p̄cedūt a potētijs distictē realit̄: s̄ opatōes meorie itellect⁹ ⁊ volūtas sunt realit̄

Quest. XXIII

distictē. ḡ ⁊ c. Adaior. p̄bat. tū q̄ p̄bs. tñ. meta p̄bificē p̄ pluralitatē motuū p̄bat m̄ltitudinē itelligētiā: qd̄ nō oporteret nisi ad pluralita tē opationū seq̄ret pluralitas potētiarū. tū q̄ ij. de aia dicit p̄bs q̄ potētie distictē p̄ act⁹. In oppositū ē Aug. dicens q̄ meoria itellect⁹ ⁊ vo lūtas nō sūt tres s̄be: s̄ vna s̄ba: nec tres mēres s̄ vna mēs. Dic ē opio q̄ potētie aie sūt accē tia absoluta supaddita essētie aie. Qd̄ p̄bat multipl̄. P̄io sic. Sic se h̄z esse ad eēntiā: ita opari ad potētiā. ḡ p̄mutati sic se h̄z eē ad opa ri: sic esse ad potētiā: s̄ i solo deo sūt eē ⁊ opari idē. ḡ ⁊ c. Itē potētia ⁊ act⁹ sūt i eodēz ḡne: s̄ potētia ē i ḡne accēti. ḡ. Itē qd̄ ē p̄ncipiū op atōis p̄ eēntiā sp̄ ē i actu: s̄ aia nō est sp̄ i actu q̄ ē act⁹ entis i potētia. ḡ ⁊ c. Itē aliq̄ oparō nes ita diuersificat̄ q̄ nullo mō p̄nt eē ab vno p̄ncipio ⁊ potētia: siue oparō q̄ nō p̄t exerceri siue organo corpali diuersificat̄ ab opatōe q̄ ē siue organo. ḡ eēt p̄s̄lis diuersitas int̄ potētiās q̄ vna ē organica ⁊ alia nō: s̄ h̄ nō est i eēntia aie: ḡ ⁊ c. Itē potētia naturalis est i sc̄da sp̄e q̄litat̄: s̄ potētie aie sūt naturales. ḡ ⁊ c. Itēz idē. p̄ idē p̄ncipiū n̄ est rō nec receptiū diuer sarū ⁊ p̄uarū formarū: ⁊ p̄ p̄ns o3 q̄ deterient̄ p̄ aliq̄ absoluta. alit̄ qd̄libz possz ḡnari ex quo libz. Lū ḡ aia sit receptia diuersarū opationū seq̄t q̄ ⁊ c. P̄fecta. s̄z cōmētatoe accēns sp̄ at tribuit̄ s̄be: s̄ h̄mōi sunt naturalis est i sc̄da sp̄e ⁊ c. Itē accētia q̄ sūt i fluru recipiūt̄ in s̄ba mediāte accēte p̄manēte: s̄ itelligere ⁊ vel le sūt h̄mōi: ⁊ recipiūt̄ mediātib⁹ potētijs. ḡ ⁊ c.

S̄z iste rōnes nō p̄cludūt̄ p̄positū: iō ad eas m̄deo. Ad p̄imā dico q̄ falsū accipit: q̄ aut itelligit̄ p̄ opatōez ip̄z pductū a potētia pdu cēte aut p̄ncipiū pducēdi: aut rctūm d̄notātē pducens: q̄ plurib⁹ mōis nō p̄t itelligere. Si p̄mo mō sic fm̄ assumit. Nā sic eē det̄ opatio dei d̄nt sic de⁹ ⁊ ip̄z pductiū siue sit int̄ siue ad ex. si sc̄do mō sic. p̄ncipiū opatōis ⁊ opatio sūt idē i creatā sic i deo: q̄ sic accipit̄ opatio p̄ncipio opatiuo s̄z eū. si tertio mō: tūc s̄z eū si ille rctūs sit rctūs rōis siue i deo siue in creatā nō ē idē cū deo nec cū creatura: ⁊ iō dico ad ar gumētū q̄ opatio. i. ip̄z pductū v̄l i oib⁹ disti guit̄ ab eē v̄l eēntia pducēt̄. Ad aliō dico q̄ potētia accipit̄ multipl̄. vno mō vt est passio v̄l d̄ia ent̄ sic ē potētia obiectiua. ⁊ sic ē i eodē ḡne cū actu: imo ē idē cū actu: q̄ sit act⁹. q̄ idē h̄ō ē p̄mo i potētia ⁊ post i actu: ⁊ s̄l̄r eadē in tellectio est p̄mo i potētia ⁊ post i actu. Alio mō accipit̄ vt est ps entis: ⁊ tūc vel est poten tia actiua vel passiuā. si actiua sic falsuz est as sumptū p̄t3 de se. si passiuā sic etiā fal̄ n̄ est fm̄ eū: q̄ necesse ē q̄ s̄ba aliq̄ sit imediāte r̄ceptia alicui⁹ accidēt̄ vel alit̄ esset p̄cessus i ifinitū

Primo prima Probat primo

Secundo

Tertio

Quarto

Quinto.

Sexto.

Septimo

Octavo

Aucto: Iproban do rōnes r̄ndet Ad p̄mas

Ad sc̄dm

Et supposito q̄ deludat act⁹ realit̄ i aia medi
ante alio accñte: tñ nō opz ponere tot accñtia
receptiua quor act⁹. h̄ p̄z: qz nō min⁹ cōpariūf
se i eodē subiecto imediato itelligere 7 velle q̄
due q̄litates sensibiles disticte spē puta albe
do 7 dulcedo i lacte: q̄rū neutra recipit̄ in alia
qz p̄nt separi. Q̄ aliqd̄ p̄t eē albū 7 nō dulcer
ecōuerso. Itē itelligere 7 velle p̄nt recipi in
aia mediāte vno accñte si ponat̄. 7 p̄ p̄ns non
opz ponere tot potētias quor act⁹. Ad aliud
dico q̄ s̄m assumit̄: qz nō itelligit̄ q̄ cēntia sit
sibi nō sufficiēs sine oī alio ad agēdū: 7 h̄ est in
solo deo. Ad aliud p̄cedo q̄ disticctio ē inf̄ po
tētias organicas 7 nō organicas sic als̄ pates
bit̄: h̄ questio ista q̄rit de itellecū 7 volūtate.
Ad aliud dico q̄ p̄p̄ diuersitatē actū non
opz ponere disticctōem i potētis 7 tot potētis
as quor act⁹: alit̄ em̄ tot cēnt potētie itellecū
ne quor act⁹ itelligēdi. Si dicas q̄ vna poten
tia extrēdit̄ se ad oēs act⁹ eiusdē ḡnis 7 n̄ diuer
si ḡnis. Cōtra act⁹ oīm potētiarū sūt i ḡne q̄li
tatis. q̄ nō est disticctio potētiarū. Si dicas q̄
act⁹ q̄ sūt eiusdē ḡnis primū p̄nt h̄ie eādēz pos
tētia: h̄ nō act⁹ q̄ sūt eiusdēz ḡnis remoti. Cō
tra accipio aliqd̄ cōe ad oēs act⁹ vitales illud
cōe h̄z sub se diuersas spēs: q̄rū vna est vni⁹ po
tētie 7 alia alteri⁹. q̄ 7c. Ad aliud dico q̄ ma
teria p̄ma ē p̄ncipiū imediātū mltax̄ formatū
s̄balū 7 itellecctiua ē p̄ncipiū diuersarū itelles
cōnū. Et q̄n̄ diā q̄ tūc q̄d̄libz ḡnat̄ ex quolibz
7c. Dico q̄ q̄n̄ aliqd̄ ḡnat̄ ex multē nō req̄rit̄ de
teriatio p̄ diuersa absoluta: nūc aut̄ ead̄ forma
pōt̄ ḡnari ex igne 7 aq̄: q̄ materia p̄t formas re
cipe sine aliqd̄ absolutū. Ad aliud dico q̄ itē
tio cōmētatorē est q̄ act⁹ sp̄ attriūit̄ substā
tie sicut subiecto: nō aut̄ sic efficiēti v̄l fini: h̄z
aliq̄n̄ possit̄ sic esse. Ad aliud dico q̄ accñs
fluxibile p̄t recipi imediāte i substātia: p̄z. nā
substātia āgeli p̄t moueri de loco ad locū. mox
rus aut̄ p̄ eū est accñs fluxibile 7 imediāte reci
pit̄ i substātia āgeli. s̄l̄r q̄ritas est accñs fluxi
bile: qz si separē a substātia possēt p̄densari 7
rarefieri: 7 tñ q̄ritas recipit̄ imediāte i substā
tia. S̄l̄r q̄d̄ assumit̄ ē falsū. nā itelligere 7 vel
le nō plus s̄m suā materiā h̄nt eē i fluxu 7 i fie
ri q̄ lapis 7 āgel⁹. nisi qz min⁹ forte durāt. 7 ita
posset vni⁹ āgel⁹ min⁹ durare q̄ alius. nā sic la
pis et āgel⁹ nō h̄nt esse nisi p̄ p̄ductōem cause
sue 7 p̄seruatōez eiusdē ita velle 7 itelligē h̄nt
eē p̄ p̄ductōem sue cāe: 7 q̄ diu p̄seruat̄ tādiu
h̄nt eē ita q̄ vna itellecctio q̄rū est ex natura
sua p̄t p̄ magnū t̄ps durare. 7 volitio s̄l̄r. 7 s̄l̄r
sic āgelus vel lapis tot⁹ s̄l̄r 7 semel p̄ducit̄: et
nō pars post̄ p̄t itellecctio 7 volitio p̄ oia:
Et iō dico q̄ nō plus h̄z eē itellecctio i fluxu 7

fieri q̄ āgelus vel lux i medio: si sol semp̄ staret
in eodē situ: vel āgelus v̄l albedo: 7 ita est vni⁹
accñs s̄m sic aliud. Aliter etiā d̄ficat̄ argumē
tū: qz post̄ q̄ isti act⁹ nō haberēt esse nisi i flu
xu 7 fieri: 7 q̄ accñs fluxibile nō habeat eē nisi
mediāte accidēte fixo: adhuc nō opz p̄p̄ plus
ralitatē accidētū fluxibilitū receptor̄ ponere
pluralitatē accidētū recipiētū: qz oia illa pos
sunt recipi mediāte vno accidēte. 7 sic mediā
te vna potētia vt̄ p̄dictū est. Si dicas q̄ itel
ligere est act⁹ sc̄ds 7 velle s̄l̄r. q̄ alit̄ h̄z esse q̄
act⁹ p̄mus: 7 p̄ p̄ns h̄z esse aliquo mō in fluxu.
Dico q̄ est act⁹ sc̄ds: qz p̄supponit̄ aliqd̄ actū
priorē i illo a quo est puta potētia 7 habitū vel
saltē alterū: h̄ act⁹ p̄mus. nō sic. s̄l̄r p̄t dici act⁹
sc̄ds qz teriatur ad aliud: factus p̄mus non. 7
nullo mō d̄i act⁹ sc̄ds: qz plus h̄z eē i fieri v̄l flu
xu q̄ potentia vel h̄tus q̄ sunt act⁹ p̄mi 7 h̄nt
totū suū esse s̄l̄: h̄z de facto nō maneat p̄ tantū
t̄ps p̄ q̄rū actus p̄mus. Alia est opinio q̄ po
tētie nihil addūt sup̄ essentia aie nisi tñ respe
ctus ad diuersa obiecta. q̄d̄ p̄bat̄: q̄n̄ aliqd̄ in
differēter respicit̄ mltā nō plus erit i actū cir
ca vni⁹ q̄ circa aliud nisi plus determinet̄ ad
vni⁹ q̄ ad aliud. h̄ aia respectu diuersoz obie
ctor̄ est h̄mōi. 7 ista determinatio nō pōt̄ esse
p̄ absoluta: q̄ p̄ respectus: iō ponit̄ q̄ in essen
tia aie fundant̄ diuersi respect⁹ ad diuersa ob
iecta: 7 s̄m diuersitatē respectū ponit̄ diuers
sitas potētiarū. Et ponit̄ exēplū de materia p̄
ma i q̄ sūt diuersē potētie ad diuersas formas:
q̄ q̄dē diuersitas ē solū p̄ respect⁹ nō p̄ aliq̄ ab
soluta. S̄z p̄si i aīo est talis rctūs aut̄ ē rctūs
realis aut̄ rōis. nō rōis: qz ille est p̄ actū itelle
ct⁹ cōparat̄: h̄ aīe oēm actū itellecct⁹ sūt poten
tie in ec̄ntia aie p̄fecte: nec est respect⁹ realis:
qz nunq̄ est rctūs realis sine terio realit̄ ex̄nte
s̄m eū. etiā si potētie aie p̄nt eē p̄fecte 7 nullūz
obiectū: obiectū i actu: qz de⁹ p̄t facere aīaz in
tellectiua: nō faciēdo aliqd̄ obiectū i mundo:
tūc erūt potētie aie p̄fecte: 7 tñ null⁹ termin⁹ i
actu: qz nullūz obiectū. q̄ 7c. cōtra exēplū d̄ ma
teria ē idē argumētū. Itē in materia nō ponit̄
talis rctūs nisi qz materia ē in potētia ad for
mā: h̄ illd̄ non cogit̄: qz mat̄ia ānihilata adhuc
est i potētia ad formā 7 diuersas formas: 7 nul
la materia ex̄nte. h̄ est v̄a materia p̄t recipe for
mā: 7 tūc n̄ h̄z rctūs. itē p̄p̄ h̄ q̄ mat̄ia d̄: eē i
potētia ad formā: n̄ d̄z pōt̄ talis rctūs. S̄z ad
cōmētatorē dico q̄ itelligit̄ p̄ respectū denoīa
tōem extrīsecā receptiua: sic sc̄z q̄ sit aliqd̄ no
mē v̄l p̄cept⁹ q̄ significet̄ p̄ncipalit̄ materiā 7
p̄notet̄ formā deteriatā puta formā asini quā
p̄t mat̄ia naturalr̄ p̄ agēs naturale sc̄p̄e 7 ma
teria sic siḡta p̄t dici potētia ad formā asini

Ad tertium

Ad quartum

Ad quintum

Ad sextum

Ad septimum

Ad octauum

Opinio sc̄da

D

et aliud nomen signat eadem materiam principalem. et connotat aliam formam puram bouis: et materia sic signata tali voce vel preceptu dicitur potentia ad formam illam. et sic per diuersas denotaciones extrinsecas respectus uas potest dici diuersi respectus in materia: et aliter non sic aliter dicitur. Alia est opinio quod potentie sunt eadem in se et ad eandem aie realiter: sed differunt formaliter non sic rebus: sed sic absoluta. et istud non ponit propter aliquam rationem: sed tamen propter auctores. et dicitur quod potentie continentur virtualiter in aia: sed distinguitur de potentia virtuali. uno modo quando potentia est de eandem eorum natura sic superiora continentur virtualiter in inferioribus. Alio modo quando potentia non est de eandem natura: et sic subiectum continentur virtualiter passionem. et sic aia continentur potentias. que sunt. Sed per modum suum ponendi dicitur dupliciter continentur: quia illa que sunt idem realiter vel sunt per se uel in genere: vel sunt per se alicuius extrinsecis per se in genere: sed subiectum et passio aie et potentia sunt idem realiter per se: sed distinguuntur formaliter: quod vel sunt unum extrinsecis per se in genere vel sunt per se alicuius extrinsecis per se in genere: et siue sic siue sic sunt de eandem illi quod est per se in genere: sic partes constituentes per se aliquid totum extrinsecis per se in genere sunt de eandem illi totum. et idem ut sic non per potentia plus ponit passio aie quam dicitur rebus generis. probatur: quod uel dicitur quod est distinctio formalis ibi sunt aliquid quorum neutrum continentur in alio: sed generis et dicitur per eum distinguuntur formaliter: sed ubi unum non continentur in alio ibi unum non est passio alterius per eum. Si dicas quod generis et dicitur continentur in tertio ita dicitur quod potentie aie continentur in tertio. Sed dico tenendo primam pre opinionem istam. Sed eadem non teneat quod potentie aie de quibus loquimur in proposito scilicet intellectu et uoluntate non loquendo de potentis sensitibus: nunc quod aliter fieri primo de eis sunt idem realiter in se et cum eandem aie: sed distinguo de potentia. nam potentia primo modo accipitur per tota descriptione extrinsecis quod nois potentie. Alio modo per illo quod denotat ab illo noie vel conceptu. Primo modo loquendo de intellectu et uoluntate. Dico quod distinguuntur. nam distinctio extrinsecis quod nois intellectus est ista quod intellectus est substantia aie potes itelligere. sed descriptio uoluntatis est quod est substantia aie potes uelle. Nunc autem iste descriptores potest accipi per uocibus vel per preceptibus vel per rebus. primo modo distinguuntur realiter sic uoces distinguuntur realiter. secundo modo distinguuntur realiter sic precepta. tertio modo distinguuntur realiter saltem partialiter: quod eadem sunt substantia numero que per itelligere et uelle: tamen itelligere et uelle sunt actus distincti realiter. et isto modo potest itelligi opinio gaudens quod potentie distinguuntur per respectus itelligendo per potentia totum quod nois: quod non tamen est eandem aie: sed itelligere et uelle. et si sic itelligat: tunc teno cum eo aliter non. sed loquendo de intellectu et uoluntate. secundo modo sic intellectus non potest distinguuntur a uoluntate quam ab intellectu: vel quam de deo: vel fortes a forte. que nec distinguuntur a uoluntate

Terza opinio.

Opinio auctoris

te re nec ratione: sed sic est una substantia aie potes hinc distinctos actus ratione rebus quorum potest hinc diuersas denotaciones: que ut elicit vel elicere per actus itelligendi dicitur intellectu vel actu uolendi dicitur uoluntas. Illud per diuinitas. nam deus habet potentia gubernatiua reparatiua predestinatiua et reprobatiua que nulla distinctio ponitur in deo: sed que aliter effectus se quis potentia dei creatiua gubernatiua et predestinatiua: et propter diuersos effectus denotat deus diuersis denotacionibus: et habet denotacione extrinseca: sic est in multis sic sepe dicitur est. et sic est in opposito. Nam autem intellectu et uoluntas accipiendo per illo quod denotat ab istis preceptibus vel uocibus sit penitus idem distinctum. probatur: tamen quod frustra sit per plura quod per se non per pauciora. tamen quod si distinguuntur autem habet ratione autem ex natura rei. Non primo modo: quod tunc distinctio causat per actum intellectu: sed iste potentie precedunt omnem actum intellectu. Nec secundo modo: quod si sic autem illa distinctio est ponenda propter diuersitatem actuum autem propter diuersum modum procedendi obiectum. non propter primum: quod totum esset potentie intellectuue distinctio quot essent actus itelligendi distincti: sed multi sunt actus itelligendi specie distincti vel secundum generis subalternum. Exemplum primum intellectio hominis et intellectio asini. Exemplum secundum intellectio hominis et intellectio lapidis: sed non sunt distinctio tanta iter actus quia est in obiecta: quod obiecta potest distinguuntur genere generalissimo: et tamen omnes actus cognoscendi sunt in genere quantitate. Sed propter distinctioem actuum non oportet ponere distinctioem potentiarum. Nec propter se dicitur: quod principia rationis libere et necesse respectu diuersorum non opponuntur: per de uoluntate diuina rebus spiritus sancti et creature. Nam rebus spiritus sancti est principium necesse: et rebus creature est principium liberum et contingens. In creatura etiam per: quod uoluntas etiam habet eum est principium procedens in se libere actum uolendi et contingens: et rebus uoluntatis in alio quatenus obiectum est principium necesse aliter enim si esset principium liberum et contingens rebus uoluntatis in alia uoluntate posset tunc impedire aliam uoluntate tene eam dicitur ligeret: quod falsum est et experientiam. Ad illas ergo auctores que dicuntur quod aia ebullit potentias et potentie erumpunt ab eandem aie et fluunt: et sunt passiones aie propter que Job. ponit distinctioem formalem absolutam inter potentias aie. Dico quod potentia potest accipi per ois eo quod ponitur in descriptioe quod nois potentie vel per illo quod denotat. primo uere sunt auctoritates ille: quod potentia intellectiua sic accepta non tamen significat essentia aie: sed connotat actum itelligendi: et eodem modo uoluntas. Nunc autem aia ebullit actus et actus fluunt ab anima. et erumpit: sicut effectus a sua causa partiali et principali. Et sic itelliguntur omnes auctoritates ille. Et exemplum hoc in euangelio dicitur. uirtus de illo

Ad auctoritates tertie opinionis

etibat et sanabat oēs: et tñ nihil exibat nisi sanitas q̄ fuit q̄dā effectus. Et eodē mō pōt metaphorice cā ebullire effectū: et erūpit effectus a sua cā p̄tiali et p̄ncipali. et sic itelligunt ille autem cōtrarios oēs: s̄ accipiēdo potētiam sc̄do mō nō est verū: nec sic itelligunt auctes i illis locis: curōib⁹ metaphorice. Eodē mō passio p̄t accipi v̄l p̄ aliquo accidēte inherēte subiecto v̄l p̄ aliquo p̄ceptu p̄notatiuo. p̄mo mō potētia nō est passio: p̄tū ad totale suū signū: et h̄ siue accipiat p̄mo mō siue sc̄do mō: q̄ essētia aie ē de signō totali potētie. S̄ accipiēdo potētiaz sc̄do mō sic est passio: q̄ h̄ nomē potētia v̄l cōceptus p̄notat aliqd qd̄ est vere passio et accūs inherēs puta actū elicītū ab aia: q̄ actus p̄t dici vere passio et p̄dicari: sc̄do mō dicēdi p̄ se de aia: i p̄positōe de possibili formalit̄ v̄l equalē: ter sic alibi dcm̄ ē. Tñ dic̄ cōmētator. vii. metaphisice q̄ non est aliqd accūs qm̄ sit passio alii cui⁹ subiecti. qd̄ p̄bat p̄ h̄: q̄ nō ē aliqd accūs qm̄ in eius diffinitōe ponit̄ subiectū aliqd. et p̄ p̄notatū ei⁹ dic̄it passio. Si dicas q̄ tūc voluntas ita bñ vult p̄ itellectū sic p̄ volūtate. Rñ deo. si l̄ p̄dicat circūstāriā cāe efficiēt: sic sc̄ q̄ sit aliq̄ natura idistincta oīno q̄ sit p̄ncipium v̄triusq̄ op̄atōis: sic volūtas vult p̄ itellectū sic p̄ volūtate: q̄ illd̄ idēz qd̄ denotat̄ itellect⁹ est cā efficiēs volūtōis. Si dicat circūstāriā cāe efficiēt et modū p̄seitaris sic volūtas vult p̄ volūtate. p̄mo mō dicēdi p̄ se et nō p̄ itellectū. vel l̄ p̄ pōt dicere circūstāriā p̄ncipij elicitiui cū p̄seitate p̄mi mōi vel sc̄di. p̄mo mō h̄ est vera volūtas est volūtatiua volūtas est potēs velle. itellect⁹ est itellectiui⁹. Itellect⁹ est potēs itelligere. et s̄l̄ volūtas vult p̄ volūtate et nō p̄ itellectū. itellect⁹ itelligit p̄ itellectū nō p̄ volūtate: q̄ p̄ volūtate p̄notat̄ act⁹ volēdi q̄ nō p̄notat̄ p̄ itellectū. et cōtrario. Et iō volūtas nō vult p̄ itellectū p̄mo mō dicēdi p̄ se: nec sc̄do mō. s̄ est p̄pō māifeste falsa sc̄ voluntas vult p̄ itellectū itellect⁹ itelligit p̄ volūtatem: q̄ aliqd̄ denotat̄ p̄ p̄dicatū qd̄ nō p̄ subiectū qd̄ est p̄mū modū dicēdi p̄ se: q̄ p̄mo mō l̄ subiectū plus icludat q̄ p̄dicatū: nō tñ cōtra. Exēplū hui⁹. hō ē aial. S̄l̄ sc̄do mō p̄dicatū est passio subiecti: s̄ volūtas nō ē passio itellect⁹ accipiēdo v̄trūq̄ p̄tū ad suū signū totale q̄ l̄ itellectio et volitio q̄ p̄notat̄ur p̄ ista noīa sunt passiōes aie: tñ h̄ totū aia cū volitōe nō ē passio hui⁹ tori⁹ aia cū itellectōe. Sc̄do mō h̄ est v̄a. aia est itellectiua aia est volitriua: q̄ iste passiōes p̄dicat̄ de aia sc̄do mō p̄ se. Exēplū ist⁹ ē i d̄inis. quō h̄ ē p̄ se p̄mo mō de creat potētia p̄ductia et nō gubernatiua. Et de istis dcm̄ est i p̄mo libro q̄re ibi. Ad auctes oēs q̄ dicūt

istas potētias esse p̄tes aie. Rñ deo sic rñdet Augl. et etiā isti de v̄a opinione de portōe superior et inferior. nā h̄z eos portio superior et inferior nō distingunt̄ realit̄: nec ex natura rei aliq̄ mō s̄ solū p̄ p̄notata officia: q̄ aia vt̄ respicit sp̄ia lia d̄ portio superior vt̄ respicit p̄alia d̄ portio inferior. Et s̄l̄ ad p̄bm. vi. ethicoz vbi dic̄ q̄ respectu distictoz sunt disticte p̄cule aie: ita dico ego q̄ disticta officia et act⁹ dñr eē p̄tes et nō p̄p̄t aliquā distictōez ex natura rei. Ad aliud dico q̄ accipiēdo volūtate p̄ illo qd̄ denotat̄ a tali noīe v̄l p̄ceptu qd̄ est p̄ncipiū elicitiui act⁹ volēdi et itellectōis: s̄l̄ vt̄ sic volūtas nō est itellectū nobilior nō plus q̄ itellect⁹ est nobilior volūtate: q̄ sunt oīno idē: s̄ accipiēdo v̄trūq̄ p̄tū ad signū qd̄ noīs eoz sic p̄t cōcedi q̄ volūtas est nobilior itellectū: q̄ act⁹ diligēdi q̄ p̄notat̄ p̄ volūtate est nobilior actu itelligēdi q̄ cōnotat̄ p̄ itellectū isto etiā sc̄do mō p̄t cōcedi q̄ itellect⁹ ē p̄or volūtate: q̄ act⁹ itelligēdi q̄ p̄notat̄ p̄ itellectū est p̄or actu volēdi q̄ cōnotat̄ p̄ volūtate: q̄ act⁹ itelligēdi ē cā efficiēs p̄tialis rectū act⁹ volēdi: et p̄t eē naturalr̄ sine actu volēdi l̄z nō cōtra: s̄ ista p̄notas nō infert p̄fectōem in illo qd̄ est p̄us nec ip̄fectōez i posteriori. Ad augustinū et ad illos q̄ dicūt q̄ est aliqd̄ in aia destructo corpore qd̄ excellit: et illd̄ est volūtas p̄t dici vno mō q̄ accipit aiam in boīe vt̄ icludit itellectū et volūtate distiguēdo s̄ formā sensitīuā: et tūc dico q̄ aia itellectiua est nobilior in boīe q̄ sensitīua: q̄ pono q̄ i boīe distingunt̄ realit̄ itellectiua et sensitīua. Aliter p̄t dici s̄m p̄dicta q̄ accipiēdo voluntatē cū actu amoris et habitū: et itellectū cū actu itelligēdi et habitū sic voluntas adhuc est nobilior itellectū: s̄ ista nobilitas debz solū attendi penes actus et habit⁹. Sed dubiū est tunc quō distingunt̄ itellect⁹ agēs et possibilis. dico q̄ intērio cōmētatoris est tertio d̄ aia q̄ sunt due itelligētie disticte realit̄ q̄ non sunt in boīe sicut p̄fectōes in p̄fectibili: s̄ solū sicut motores corpis et ponit̄ itelligētiā mouentē celū cōiungi cū celo sicut motorē cū mobili. Et ip̄e in hoc negādus est a xp̄ianis: ideo dico q̄ nō est ponēda pluralitas sine necessitate: q̄ itellectus agēs et possibilis sunt oīno idē re et rōne: tñ ista noīa vel cōceptus bene cōnotant diuersa: q̄ itellect⁹ agēs signē aiam cōnotando itellectōem p̄cedentē ab aia actiue. possibilis autē significat eandē aiam cōnotando itellectōem receptā in aia: sed idēz oīno est efficiēs et recipiens itellectionem. Sed tunc est dubiū v̄trum itellectus agēs habeat aliquā actionem in patria. Responsio deo q̄ actus itellectus agentis est tñ causare

Intellectiōem ⁊ h̄ intuitiua vel abstractiua: ⁊ abstractiua est tā rei singulari q̄ v̄lis: sic supra dcm̄ est ⁊ nullā aliā actiōem h̄z circa fātasma: tā sic aliq̄ ymaginānt: qz nec depuratōez nec illuminatōez ⁊c. sic dcm̄ est supra. cū ḡ rctū actus br̄fici puta tā visionis diuine q̄ fructiōis: deus sit cā totalis: ⁊ itellec⁹ ⁊ volūtas se hēant pure passiue rctū illoz actū: sic supra dcm̄ est de obstinatōe āgeloz sequit̄ q̄ rctū illi⁹ visionis itellec⁹ agēs nō h̄z aliq̄uā actiuitatē ⁊ h̄ ē p̄pter nobilitatē act⁹. nō qz idē nō p̄t eē actiuus ⁊ passiū rctū eiusdē: s̄ rctū aliquoz obiectoz quoz cognitio nec nc̄rio sequit̄ ad visionē beatā nec repuḡ: tñ p̄t itellec⁹ eē cā p̄tialis in via: sic supra dcm̄ est. Ad aliud motiū 3o. de passionib⁹ entis pura vno bono ⁊c. patz r̄sio p̄ cognitōez i q̄stioe de attributis. Ad primū p̄ncipale dico q̄ aliq̄n opatōes distictere q̄rūt disticta p̄ncipia aliq̄n nō: sic cognitio itellec⁹ ⁊ sensitua arguūt distictōem iter sensū ⁊ itellec⁹: s̄ q̄n istud est ponendū: ⁊ q̄n non recurrēdū est ad experiētā v̄l ad euidentē rōem s̄ qz i p̄posito neutrū est: iō ex pluralitate opationū nō ē ponēda pluralitas p̄ncipioz. Ad aliud dico q̄ p̄hs ibi male ⁊ false allegat: qz nō dicit q̄ potētē distinguat̄ p̄ act⁹: sed est expō male exponētis p̄hs. vñ p̄hs nō dicit nisi q̄ act⁹ sunt p̄mi rctū obiectoz. i. notiores: ⁊ iō dicit q̄ ab illis est p̄cedēdū ad noticiā potētiarū: ⁊ illud satis est p̄ me: q̄ aliq̄n ex distictōe opationū pōt̄ iferri distictio potētiarū ⁊ aliq̄n nō. 3o ad sciēdū q̄n ex distictōe opationū p̄t iferri distictio potētiarū: ⁊ q̄n nō. sciēdū q̄ v̄l q̄n oia extrinseca coḡscēnti sūt vniformia. pura q̄n obiectū ē eq̄liter p̄ns v̄l plura obiecta mediuz eq̄liter dispositū ⁊ oia extrinseca eq̄liter se h̄nt respectu coḡscētis si tūc coḡscēs ⁊ appetens h̄s potētā possit h̄re actū vñū circa vñū obiectū ⁊ nō aliū actū circa idē si nar⁹ sit h̄z circa illud obiectū circa qd̄ nar⁹ est h̄z ita q̄ nullo mō pōt h̄re aliū actū siue vterqz act⁹ sit coḡnitū⁹ siue appetitū⁹ siue sensitū⁹ siue itellec⁹. Tūc ex distictōe taliū actū nc̄rio seq̄t̄ distictio potētiarū: s̄ q̄n coḡscēs ⁊ appetens h̄s potētā amoto oī ipedimēto eē coḡscens h̄z vñū actū circa aliud obiectū⁹ eoīpo stante natura sua h̄re pōt aliū actū circa idē obiectū v̄l aliud. 3bi ex distictōe actū nūq̄ seq̄tur distictio potētiarū. imo sequitur nc̄rio idētitas ⁊ vnitas potētē respectu illoz actū. Exēplū p̄mi. qz em̄ p̄ntib⁹ eq̄liter oib⁹ obiect⁹ sensū p̄ticulariū extrinsecoz ipi sentiēt: ⁊ oibus extrinsecis equalit̄ dispositū pōt coḡscēs sic distictio pōt h̄re vñū actū circa vñū obiectum sensus pura circa colorē: ⁊ nullo mō pōt h̄re a

liū actū pura auditōem circa colorē nec circa sonū cū tñ vterqz p̄ positū eq̄lit̄ est p̄ns pura si coḡnosces h̄eat claros oculos ⁊ bñ dispositos ⁊ cū h̄ sit surdus. ⁊ p̄ p̄ns nō h̄eat organū auditus bñ dispositū: tūc pōt h̄re actū vidēdi circa colores ⁊ n̄ actū audiēdi: nec respectu coloris nec rctū soni: iō nc̄rio seq̄t̄ q̄ sensus visus accipiēdo p̄ oī eo qd̄ elicit actū vidēdi distictio a sensu audit⁹. Eodē mō pōt p̄bari distictio oīm sensū⁹ ⁊ etiā distictio sensus ⁊ itellec⁹ ⁊ volūtat̄is. pōt em̄ coḡscēs sic disponi q̄ pōt h̄re oēs act⁹ sensituos: ⁊ tñ nullū actū itellec⁹ ctus nec volūtat̄is pura si sit furiosus: iō nc̄rio sequit̄ ex istis actib⁹ q̄ potētē sensitue distictio realit̄ ab intellectu ⁊ volūtatē. Exēplū sc̄di. qz nō est possibile naturalit̄ nisi de⁹ suspēdat actū appetit⁹ q̄ potētā aliq̄ cognitua siue sensitua siue itellec⁹ h̄eat actū circa qd̄ cūqz obiectū q̄n appetit⁹ seq̄ns cognitōem appetitiuā h̄eat talē actū circa illud obiectū: q̄lē nar⁹ est h̄re sic q̄libet experit̄ in se: q̄ apphēso quocūqz obiecto siue p̄ sensum siue p̄ itellec⁹ statim p̄t h̄re actū appetit⁹ circa idē obiectū eo ip̄o q̄ apphēditur: non dico q̄ nc̄rio semp̄ h̄z de facto: s̄ q̄ ex eoīpo statim pōt h̄re: iō coḡnitua sensitua ⁊ appetit⁹ sensituos: nullo mō distinguūt ex natura rei: nec itellec⁹ ⁊ volūtas: ⁊ h̄ loquendo de qd̄ rei istarū potētiarū nō de qd̄ nois: sic p̄ius dcm̄ est. Et si dicas q̄ potētā cognitua pōt cognoscere malū: ⁊ appetit⁹ nō pōt appetere malū: nec volūtas vel le malū: ḡ sequit̄ distictio inter potētā coḡnitua ⁊ appetitiuā etiā p̄m doctrinā tuam. R̄ndeō. assumptū est falsum: tñ supponēdo q̄ sit verū: dico q̄ nullū obiectū nec bonū nec malū pōt cognosci ab aliquo coḡnitōe sensitua vel itellec⁹ q̄n appetit⁹ sequēs talem potētā possit h̄re actū circa idem obiectū si bonū apphēdit̄ pōt h̄re actū volēdi respectu illius obiecti si malū: tūc pōt h̄re actū nolēdi vel fugiēdi: vel detestādi. 3o dixi supra q̄ appetitus pōt h̄re actū tales qualē natus est habere respectu talis obiecti ⁊ nō dixi q̄ pōt habere actū appetēdi ⁊ nolēdi semp̄. Ex istis sequunt̄ duo. Primū est q̄ tot sunt appetitus quot sunt potētie coḡnitue distictae: q̄a ex quo coḡnitua potētia ⁊ appetitiua sua sunt oīno idē ⁊ coḡnitue distinguūt abinuicē: ergo ⁊ appetitiue. ⁊ p̄ p̄ns appetitus sequēs potētā visua distinguūt ab appetitu sequente auditū ⁊c. Sc̄dm̄ est q̄ q̄n ex distictōe actū nō inferit distictio potētiarū: s̄ vnitas tūc illiceliunt̄ necessario circa idē obiectū p̄t: q̄a idē obiectū est obiectū coḡnitue ⁊ sue appetitiue h̄ d̄ isto. ⁊ sic ē finis q̄stiois. Questio. xxv.

Ad primū p̄ncipale

Ad probatiōem motis

3o

U

æ

y

Questio XXV

Quæritur de actiuitate

et passibilitate intellectus quoniam queritur
An oporteat ponere intellectus
actiuum. Sciendum est quod circumscripra oim scitoꝝ
auctoritate et pboꝝ ppter nullam roem necessa-
riocludent oportet ponere intellectum acti-
uum solum passiuum et equaliter pnt roes solui po-
nendo vnum passiuum sicut actiuum. quod pꝛ discurre-
do p oēs roes quod adducitur ab alijs. et maxime
a iobe pro actiuitate intellectus. Quaru pma
est. quod effectus non excedit suam causam in pfectioe.
et hoc maxime verum est de causa equoca alicuius
effectus. sed intellectus albedinis nobilior est
ipsa albedine sicut qualitas spūalis et ſꝛualis
nobilior est corporali ceteris paribus. alij beati-
tudo quam expectamꝝ p nostris meritis non est
nobilior quam vna q̄litas corporalis. quod videt ab
surdum. si ergo albedo vel aliq̄d supplēs vicē al-
bedinis: sicut spēs vel aliq̄d tale sit tota cā in
tellectiois albedinis: tūc effectus excedet. ḡ r̄c.

Argumentū p̄mū
quod est scori.

Secundū.

Tertiū.

Quartū.

Quintū.

Sextū.

Septimū.

Octauū.

Nonū.

Prefea. opatio vitalis necrio causat a forma
vitali: sicut intellectio est opatio vitalis. ḡ r̄c. Ad-
io: pꝛ. quod hec est dōa in forma vitalē et non vita-
lem. Prefea. q̄to forma est pfectior tanto est
actiuior. et p hoc arguit maior vel minor perfe-
ctio in vno elemēto quod in alio. quod plus pot age-
re. sed intellectus est pfectior quod forma elemēta-
ris s̄balis vel accidentalis. ḡ r̄c. Prefea. effe-
ctus sufficiēter depēdet ex suis causis: sed intel-
lectio necrio depēdet ab intellectu. ḡ intellectus
est agēs. Prefea. cōmētator scdo de aia. In-
telligere videre r̄c. sunt vere passionēs. ḡ r̄c.

Prefea. s̄m beatus Augustinū a cognoscēte
et cognitio p̄itur cognoscibilitas. ḡ vtrūq̄ est
causa. Prefea. si sic: tūc āgelus nullaz haberet
cognitioē de nouo. quod si res sit equalis p̄ns nūc
et alias si angelus non causat cognitionē quare
ḡ plus cābitur cognitio in eo vno tpe quod in alio
non videt rō. Prefea. ppositio vera et falsa re-
spectu ppositiois vere et f̄le: et s̄l̄r diuisio sunt
actus intelligēdi quod a quo causant non ab ob-
iecto. tūc quod non plus inclinatur ad causandū ppo-
sitionē verā quod falsam. et p oīs causaret vtrāq̄
vel neutrā. sed vtrāq̄ simul non pot causare p-
pter d̄dictionē. tūc quod obiectū vel apprehensio
simples obiecti vel obiectoꝝ: si causaret natu-
ralit̄ solū causaret cōpositionē verā. Cū ergo
causabit ppositio f̄la repugnās nature extres-
moꝝ: et s̄l̄r diuisio f̄la: non videt a quo nisi ab in-
tellectu. Prefea. actus assentiēdi ppositioi
vere vel f̄le non causat ex apprehensione termino-
rum vt totius p̄oīs. q̄a hoc solū est verū de p-
mo p̄cipio. quod ei notitia euideēs siue assensus
causat ex notitia terminoꝝ et non de alijs ppositi-

tionibus et dato quod esset verū de oī ppositionē
vera. tūc non pot sic esse de ppositionē f̄la. et de p-
positioē p̄mo neutra alicui et postea vera sibi
vel f̄la respectu quarū assensus non pot causari
ex notitia terminoꝝ. quod in ppositioē neutra eq̄
liter termini p̄ cognoscitur sicut post. ḡ eq̄lit̄
p̄ causaret sicut nūc causat assensus. s̄ termi-
p̄oīs f̄le si causaret aliquē actū ille esset actus
dissentiēdi. a quo ḡ cābit actus assentiēdi p̄oīs
f̄le nisi ab intellectu. Prefea. si sic non oportet
ret ponere habitū in intellectu. quod intellectus est
summe dispositus ad recipiendū. ita quod p̄p̄ re-
ceptionē non oportet ponere aliquē bitū nec p-
pter actionē p̄te: quod non agit. ḡ r̄c. Prefea. actus
discurrendi sillogisandi: psequētias faciēdi non
p̄nt ab aliquo cāri nisi ab intellectu: vt pꝛ disci-
currēdo. ḡ r̄c. Prefea. v̄lia intētiones scdo et
logice non causant a notitia quoniam terminoꝝ
ergo a nullo vel ab intellectu. Prefea. respe-
ctus rōis causat p actū ppariuuz: talis non pot
cōpetere nisi intellectui cōplexere vel incōplexere.
quod si illa relatio causaret posita quoniam in telle-
ctioē vel multis intellectioibꝝ iā esset non rōnis
quod illa est realis que orit̄ ex genere extremozū.

Prefea. actus reflexus causat ab actu recto
vel obiecto actus recti. quod si sic cū sint cāe natu-
rales pari rōe cābit reflexū actū sup illū actū
et sic in infinitū. et sic non posset cāri vnus actus re-
flexus nisi causarent infiniti: quod f̄lm est. ḡ cau-
saret ab intellectu. Prefea. si actus reflexus cau-
sat ab actu recto. nullo modo erit in p̄tate poten-
tie reflectētis non reflectere se sup actū suū: quod
f̄lm est. ergo causat ab intellectu. Prefea. si sic
tūc intelligere non esset pfectio ipius intellectus.
quod nulla potētia cōtialr ordinat ad illā opari-
onē: ad quā se h̄z t̄m causatiue s̄m potētia d̄di-
ctionis sicut ad accūs aliq̄d p accūs. Exēpluz
calefactio non est p̄pria opatio ligni. quā t̄m est
passiuū respectu illi. ergo data ypotēsi intel-
lectio non est p̄pria opatio et pfectio intellectus

Prefea. tā actus intellectus quod sensus intēdit̄
vel remittit̄ s̄m maiorē et minorē attētione v̄l
conatū potētie. Ista attētio maior vel minor
et conatus et intētio actus et remissio nūq̄ p̄nt
saluari sine actiuitate intellectus. Prefea. in
attento remanēt spēs rerū post v̄sionē rerū quod
non remanēt in non attēto: quod non p̄r attribui ap-
prehēsiōi illarū. quod ille res equalit̄ causant spe-
cies suas in vtroq̄. ergo necesse est quod attētio
sit actus ab intellectu. Prefea. tūc non possz
saluari ymago trinitatis in mēte. quod non est ibi
parēs. Prefea. fides acq̄sita non pot causa-
ri ex notitia cōplexa terminoꝝ et apprehēsiōe.
quod tūc obiectū fidei esset euideēs ex terminis. et
sic non esset fides. ergo causatur ab intellectu.

Decimū.

Undecimū.

Duodecimū.

Decimūtertū.

Decimūquartū.

Decimūquintū.

Decimūseptū.

Decimūseptimū.

Decimūoctauū.

Decimūnonū.

Elcesimū.

Uicissimū primū

Ad primū

Ad com

Præterea, intellectus in absentia obiecti potest intelligere unū obiectū habitualiter alio non intellectu. Un̄ ergo causabit ista intellectio nō ab obiecto, quia ponamus q̄ nō sit ad huc pot̄ esse intellectio nec ab habitu, quia habitualiter aliud obiectū est notū sicut istud, q̄ est ab intellectu. Ad primū istoz respondeo sicut r̄ndet Jobes frequent̄ in p̄mo de actiuitate intellectus, 7 in sec̄do ad illā auctoritatez Aristotelis. Agēs est præstātius passio, q̄ veritas istius depēdet ex veritate aliarū duarū p̄positionū, quarū prima est, q̄ effectus est imperfectior sua causa. Sec̄da est q̄ effectus est notior subiecto immediate sic recipere, 7 q̄n̄ iste p̄positiones due sunt vere. Prima p̄positio est vera 7 nō aliter, nūc aut̄ p̄ma istarū duarū p̄positionū non est vera s̄m̄ eū nisi de causa totali nō de causa partiali, quia licet effectus sit v̄l̄ ignobilior sua causa totali, nō t̄n̄ oportet q̄ sit imperfectior sua causa partiali: siue sit causa ēq̄ uoca siue vniuoca. Exempluz primi s̄m̄ eū, qd̄ libet aiatū est perfectius inaiato, 7 per consequēs celo: qd̄ est causa p̄tialis equiuoca. Exēpluz sc̄di de igne generante ignē ita perfectū sicut ip̄e est. Ad p̄posituz dico q̄ effectus nō excedit suā causaz totalē siue vniuocā siue ēq̄ uocā in p̄fectione, posset t̄n̄ excedere partialē siue vniuocā siue equiuocā in p̄fectione. Nūc aut̄ s̄m̄ veritatē deus est causa p̄tialis immediate cōcurrēs cū omī causa ad producendū quēcūq̄ effectū, 7 hoc est forte s̄z generalē influētia, 7 ideo q̄r̄tūcūq̄ beatitudo nostra quā expectamus sit nobilior albedine 7 quacūq̄ q̄litate corporali, t̄n̄ ex hoc nō sequit̄ q̄ illa intellectio nō causat ab albedine i intellectu: qd̄ debet p̄bari, sed bene sequit̄ q̄ non causat ab albedine sicut a causa totali, sed aliqd̄ aliud necessario cōcurr̄t cū albedine sicut causa p̄talis ad causandū istā cognitiōez, 7 illud est deus qui cū albedine facit vnā causam totalē respectu illius cognitiōis, 7 illa cognitiō quīs sit nobilior albedine, nō t̄n̄ dico q̄ est altera causa p̄talis, s̄ forte predicta ratio necessario cōcludit cōtra ponētes obiectū esse causaz totalē cognitiōis 7 deus immediate nō cōcurrere qd̄ nō pono. Ad aliud dico, q̄ operatio dicit̄ vitalis, q̄a recipit̄ in anima que est vita: et nō quia causat a vita, aliter sequer̄t q̄ eadē p̄positio esset vitalis 7 non vitalis, quia s̄m̄ ponētes intellectū causare intellectionē partialiter: obiectū etiā est causa partialis: obiectuz autē totale potest esse nō vitale, quia inaiatū sicut albedo, ergo qua rōe operatio denominatur vitalis, quia causat ab intellectu q̄ est v̄l̄ eadē rōe eadē operatio dicer̄t nō vitalis

quia causat a nō vitali: puta obiecto nō vitali. Ideo dico q̄ operatio dicit̄ vitalis: quia recipitur in vita 7 non est nata in aliquo alio recipi, 7 ideo siue causat a solo deo: siue a quocūq̄ alio vitali v̄l̄ nō vitali nihil refert. Ad aliud dico, q̄ illa p̄positio q̄ro forma est perfectior tanto est actiuior: vniuersaliter accepta est falsa, quia angelus est perfectior: quacūq̄ forma corporea, 7 t̄n̄ angelus non est actiuior: forma corporali, nō em̄ potest āgelus causare formas substantiales quacūq̄ sicut potest natura corporea, sed solū sic est actiuius: quia potest causare accidētia, 7 ratio est: quia tales actiones non cōueniūt nature sue, et eodez modo est in proposito, licet intellectus sit p̄fectior forma quacūq̄ forma elemētari: nō tamē actiuior, quia nō conuenit nature sue maxime ad causandū tales operationes in seipso de alijs obiectis, in alio tamē potest causare per moduz obiecti q̄renus potest esse obiectū alterius intellectus puta angelici vel alicuius talis. Si dicas intellectus angelicus potest se videre intuitiue a quo ergo causabitur ista visio: nō nisi ab ip̄o intellectu 7 deo, ergo r̄c̄. Respondeo q̄ ista visio causatur ab intellectu: sed nō vt intellectus distinguitur ab obiecto: sed quia intellectus est hic obiectū, ideo causat istū actū si nō causat aliquē actuz: vt est in potētia distincta nec tamē est intētionis questionis. Utrum intellectus necessario concurrat cū obiecto alij quo distincto ab intellectu ad causandū actū intelligēdi respectu talis obiecti distincti: nō aut̄ r̄ctū s̄m̄ ip̄i i rōe obiecti, q̄ p̄ modū obiecti quicūq̄ natura creata q̄r̄tūcūq̄ imperfecta ē a actia respectu sue cognitiōis sicut natura prima 7 respectus realis, p̄positio ergo prius allegata si habeat veritatē intelligitur de formis vel naturis illis quibus nate sunt cōperere actiones, puta generare sibi simile vel cōsimile, q̄a in illis verū est q̄ q̄ro natura est perfectior: tāto r̄c̄. Et ideo de illis quibus nate sunt tales actiones competere verū est. Ad aliud dico q̄ verus est q̄ effectus sufficiēter depēdet r̄c̄. Et ideo dico q̄ intellectus est causa intellectionis, 7 si nō causetur ab intellectu, quia est causa materialis, quatenus illa intellectio recipit̄ in eo. Unde p̄positio allegata, q̄ effectus sufficiēter depēdet ex causis essentialibus efficiētibus: tunc esset falsa, quia tunc ita essentialit̄ depēdet ab alijs causis quando habet alias causas sicut a causa efficiēte. Ad aliud dico, q̄ cōmentator: sc̄do de aīa dicit q̄ intelligere videre 7 huiusmodi sunt vere passionēs: tamē si significāt 7 denomināt per moduz actionū, q̄a quis intellectus solū patiatur respectu talij.

Ad tertū.

Ad quartū.

Ad quintū.

quia ista sunt verba actiui generis: ideo significat et denominat subiectum per modum actionis: sicut videre licet non sit a potentia visiva effectiue. tamen propter rationem predictam denominat illam potentiam per modum actionis. ita in proposito: quia non vult quod intelligere sit operatio manens in agente: quin sit effectiue in illo in quo recipitur. Quia sic denotat tanquam agens: et est verbum actiui. Aliter potest dici quod ratio fundatur super auctoritatem: et ideo circum scribendo auctoritatem non concederetur de virtute sermonis: quod talis operatio maneret in agente. Aliter potest dici quod per actionem inanimatam intelligit actionem qua nullus effectus extra animam producitur sicut domus vel aliquid tale: unde talis actio cauetur. vel per actionem transcendentem intelligit illam per quam aliquid extra animam producitur sicut scribere et aliquid huiusmodi. Ad aliud concedo quod a cognoscente et cognito pariter notitia: sed diuersimode: quia a cognoscente sicut a materia propria recipiente et a cognito sicut a causa efficiente: et idcirco quod est causa: quia vnum efficiens: et aliud materiale. Aliter potest dici quod illa fundatur super auctoritatem: et ideo nihil ad propositum. Ad aliud dico quod si res sit equaliter presens angelo vno tempore et alio: causa quare plus causat nunc cognitio quam alius est volitio: quia scilicet vno tempore vult intelligere hoc et alio non: et hoc sit verum patet: quod quicumque ponatur quod intellectus concurrat cum obiecto ad causandum adhuc vno tempore intelligit illud obiectum et alio tempore non etiam posita semper equali approximatione: sicut patet per experientiam in nobis: sed homo causa non potest esse actiuitas intellectus: que si agat naturaliter agit. Et ita quicumque quod est ex se. ergo huiusmodi causa est actus voluntatis libere volentis tunc cognoscere illud obiectum et alias non. Si dicas quod tunc volitio esset vere causa respectu cognitionis. concedo consequentiam: quia cognitio illa que non potest naturaliter causari sine volitione sicut a partiali causa per propositionem frequenter acceptam. Effectus sufficiens est. Si dicas ponamus quod quilibet actus voluntatis suspenderetur: adhuc potest angelus priori casu posito cognoscere illud obiectum vno tempore et non alio. Respondet deo quod falsum est: cessante omni impedimento. tamen si impediatur bene potest: pura si vno tempore intelligat aliud obiectum dispositum cuius cognitio impedit cognitionem alterius: tunc sic posset ab omni alia cognitione cessare sine omni actu voluntatis quod forte non est possibile in angelo quicquid sit in nobis: tunc posset intelligere aliud obiectum equaliter presens

sibi nunc et prius sine omni actu voluntatis. et hoc propter amotionem impedimenti. si in alio non videtur aliqua ratio si intelligat aliquid obiectum approximationem: et ceteris conditionibus requisitis positus. quod plus vno tempore cesset ab illo actu et intelligat aliud obiectum nisi per actum voluntatis. et ratio est. quia agens naturale habens passus sibi approximationem et non impeditur necessario agit. et ita obiectum primo intellectus ab angelo necessario continuatur primum actum nisi impediat per actum voluntatis statibus aliis conditionibus requisitis. Ad aliud dico. quod illa ratio equaliter concludit: siue ponatur quod intellectus sit actus siue ponatur quod non sit actiuis. quia si sit actiuis naturaliter agit. et ita indifferens est ad causandum. propositionem veram sicut falsam et impossibile solum. et si causaret. naturaliter propositionem veram non posset causare propositionem falsam. Ideo dico sicut alibi dictum est quod ad causandum actus quo apprehenditur complexum qui dicitur compositio: cooccurrit actus voluntatis. siue intellectus sit siue non. quia notitie incomplexe terminorum et intellectus: si sit actus sunt naturaliter agentia et non plus inclinat ad formandum propositum neque veram quam falsam affirmatiuam quam negatiuam. et ideo vel formaret neutram vel simul utramque. quod est contra experientiam. quia homo non exprimitur quod simul formet utramque partem contradictionis. licet formaliter non sit predictio simul formare utramque quia non est repugnancia vel contradictio simpliciter apprehendere contradictoria. tamen simul et semel assentire contradictoriis est contradictio: propter repugnanciam inter illos assensus. ideo dico quod causa quare plus formatur propositio vera vel falsa affirmatiua vel negatiua est voluntas. quod voluntas vult formare vnam et non aliam. et ideo actus qui apprehenditur post complexum format a notitiis incomplexis terminorum illius propositionis: et ab actu illius voluntatis. et hoc generaliter. quia posito actu voluntatis quo vult tale complexum formari. et positus notitiis incomplexis terminorum illius complexi necessario sequitur actus apprehendendi siue formandi illud complexum: sicut effectus sequitur necessario ad suam causam. Ad aliud dico quod equaliter concludit si ponatur intellectus actiuis sicut si non. quia certum est quod si ponatur intellectus actiuis ad assentiendum propositioni. que nec est per se nota nec nota ex notitia intuitiua terminorum sed ex neutra primo vel dubia. et postea euidenter vera vel falsa. requirit necessario aliquid aliud preter notitiam incomplexam terminorum et intellectus quicquid sit illud. quia aliter non plus euidenter assentiret tali propositioni vno tempore quam alio ex quo equaliter apprehendit terminos et est actiuis si sic ponatur vno tempore et

Ad sextum

Ad septimum

Instantia
Concordia

Ad octauum

Ad nonum

7

alio. et ideo ista ratio est communis aduersario et mihi. Ideo dico quod propositio cui intellectus assentit vel est per se nota et necessaria vel contingens vel est neutra. si primo modo assensus causatur sufficienter ex noticijs incomplexis terminorum et noticia apprehensiva completa: et a deo tanquam a causa partiali sine omni actiuitate intellectus: quia positus istis necessario sequitur assensus respectu talis propositionis. Si secundo modo: tunc illa propositio vel est prima contingens: vel sequitur ex prima euidenter si primo modo tunc ille assensus causatur ex noticia incompleta intuitiua terminorum et ex apprehensione completa sufficienter sine omni alio excepto deo qui in omni actione concurrat sicut patet alibi diffuse. si secundo modo: tunc assensus respectu secunde contingens causatur ex noticia incompleta terminorum suorum et apprehensione illius complexi et assensu: respectu prime contingens: quia ille assensus necessario requiritur ad causandum assensum secundum. Si sit neutra vel dubia: tunc aut habetur aliqua propositio prior et euidentior ex qua tanquam ex medio potest necessario inferri vel probabiliter vel sophistice vel non. Si primo modo: tunc ad assentiendum propositioni neutre requiritur noticia illius propositionis: ex qua potest dictis modis inferri. et tunc assensus respectu illius propositionis vel multarum si multe sint ut visio cum noticia incompleta terminorum propositiois neutre et apprehensio illius propositionis sunt cause sufficientes ad causandum assensum respectu illius propositionis neutre ut patet de noticia premissarum necessariorum vel probabiliu respectu conclusionis sequentis. unde assensus euidentis et certus respectu premissarum causat cum alijs predictis noticijs assensum necessariu et euidentem respectu conclusionis sequentis: assensus probabilis quod est cum dubitatione sui oppositi respectu premissarum potest causare dissensum respectu conclusionis. Ex hoc patet quomodo aliquis assentit aliquando propositioni false et dissentit vere: et aliquando e conuerso: quia ex quo tali non assentit nisi virtute alterius propositionis vel multarum ex quibus infertur: aliquando assentit premissis false tanquam vere: hoc aliquando propter defectu alicuius cause necessario requisite ad causandum dissensum respectu illius: et tunc ille assensus cum alijs noticijs causat sufficienter assensum respectu conclusionis false: aliquando premissis sunt vere quibus assentit: et conclusio que videtur sequi: que tamen non sequitur formaliter est falsa: et tunc conclusioni assentit: quia credit ea sequi ex talibus premissis: et tunc decipitur per fallacia: et tunc assensus respectu illius con-

clusionis causatur ex noticia premissarum. et ex illo assensu quo credit conclusionem talem sequi que non sequitur. Eodem modo est dicendum si dissentiat propositioni vere. quia hoc est: vel quia dissentit respectu propositionis vere ex qua infertur. qui dissensus causatur propter defectu alicuius cause partialis necessario requisite ad causandum assensum respectu illius vel alijs modis diuersis. si assentiat propositioni vere et dissentiat propositioni false et assensus et dissensus respectu medij causant illum dissensum. et assensus quo credit talem propositionem sequi ex medio que sequitur ex eo. Si autem propositio neutra non infertur ex aliquo medio: aut est necessaria aut contingens. Si primo modo sic sunt multa principia nota tamen per experientiam sicut ista. calor est calefactiuus: et similia. et tunc assensus respectu talis causatur ex noticia euidenti vni contingens: puta huius calor calefacit. et alia notitia euidentis propositionis cuiusdam per se nota puta huius omnes forme eiusdem rois possunt habere effectus eiusdem rois. et sic de alijs. Et si sit contingens tunc illi assentit intellectus aliquando propter auctoritatem: aliquando propter voluntatem quia vult credere. Si primo modo assensus respectu auctoritatis causatur assensum respectu illius propositionis. Si secundo modo tunc volitio cum noticijs incomplexis et apprehensione complexi causatur assensum illum. et de similibus simile est iudicium. quia non potest certa ratio dari quomodo causatur assensus vel dissensus respectu omnium propositionum. sed propter tales actus non oportet ponere intellectum actiuum in aliquo. Ad aliud dico. quod habitus ponitur propter eandem causam propter quam ponere si intellectus esset actiuus. sed tunc poneretur propter actiones et non propter receptionem. ergo et nunc. Unde ex quo effectus sufficienter dependet ex causis suis essentialibus? habitus nulla causalitate possit habere respectu alicuius nature nisi effectiuam. prout discurrendo potest casus. Ad aliud dico quod equaliter concludit per actiuitatem intellectus? sic per actiuitatem. quia si sit actiuus est naturaliter actiuus non habens in potentate sua actionem suam. quod quod ex se si causet per dictos actus semper equaliter causet illos actus. et sic non habet ratio que intellectus magis discurret circa vnum vno tempore quam alio. Ideo dico quod predicti actus discurrendi sillogisandi et non sunt actus apprehensiuus. quia facere sillogismum non est nisi formare propositiones dispositas in modo et figura. et sic est de discursu. Isti inquam actus causant sufficienter a noticijs incomplexis terminorum et actu volutaris: quo voluntas vult talia completa formare. ita quod ille noticie incomplexe terminorum et volitio integrat vnam causam totalem cuius deo

Ad decimum

Ad vndecimum.

respectu taliū actiū: quia positis noticijs predictis & volitione predicta statim sine oī actiuitate intellectus sequitur naturaliter sicut effectus actus sillogisandi &c. Si autē loquamur de predictis actibus vt sunt veridici & adbeſiui: patet ex predictis vnde causantur: quia aliquando ex noticiā quacūq; terminoz sicut in propositione per se nota: aliquando ex noticiā intuitiua sicut in propositione contingēti & sic de alijs supradictis. Ad aliū dico q̄ vniuersalia & intentiones scēde causantur naturaliter sine oī actiuitate intellectus & voluntatis a noticijs in complexis terminoz per istāz viam: quia primo cognosco aliqua singularia in particulari intuitiue vel abstractiue & hoc causat ab obiecto vel habitu derelicto ex primo actu & habita noticiā statim ad eius plenitudinē si nō sit impedimentū sequitur naturaliter alius actus distinctus a primo terminat⁹ ad aliq̄d tale esse obiectiū: quale prius vidit in esse subiectiū. & ille actus scēds p̄ducit vniuersalia & intentiones scēdas & non presupponit eas. *Exemplū.* aliquis videns albedinē intuitiue vel duas albedines: abstrahit ab eis albedinē in cōi vt est species: & non est aliud nisi q̄ ille due noticie incomplexē terminatē ad albedinē in singulari siue intuitiue siue abstractiue causant naturaliter sicut ignis caloriē. vñā tertiā noticiā distinctā ab illis q̄ producit ralem albedinē in esse obiectiū. qualis pri⁹ fuit visa in esse subiectiū sine oī actiuitate intellectus vel voluntatis: quia talia naturaliter causantur. Ad aliud dico sicut alibi patet q̄ respectus ratiōis nihil sunt: ideo nō opz querē vnde causant. Aliter potest dici q̄ ponēdo tales respectus q̄ equaliter p̄cludit p̄tra actiuitatē intellectus sicut pro. q̄ ponēdo q̄ sit actiū ad huc ad causandū actū cōparatiū requirit⁹ prius noticiā incomplexā cōparatoz. & si tunc positis noticijs incomplexis in actu cōparatiū. vnde cūq; causentur sequitur respectus: & ille esset realis: quia extrema eius realia & non ratiōis: & ita sequitur equaliter conclusio predicta siue intellectus sit actiū siue passiuus. Ideo dico q̄ iste actus cōparatiū causatur sufficienter a noticijs incomplexis terminoz & actu voluntatis quo vult apprehensa simplici apprehēsiōe cōparare diuersimodē: quia sine actu voluntatis. nō potest actus cōparatiū causari: q̄ aliter semper causaretur habita simplici noticiā terminoz q̄ ē manifeste falsus. Et quādo dicitur q̄ est respect⁹ realis. Dico q̄ positus in intellectiōib⁹ sic videlicet q̄ fundaret in aliqua intellectiōe & p̄ eius vñā intellectiōe refertur ad aliā tunc esset realis

lis. nūc autē fm ponētes talē nō fundatur in intellectiōe sed solū in obiecto cōparato: vt tñm habet esse subiectiū vel reale esse: nec per illū scēdm refertur ad aliū sed solū vñū obiectū cōparatiū: q̄d tñm habet esse distinctus refert⁹ ad aliud per aliud q̄d cōparatur: & etiā habet esse distinctus: & p̄pter istas duas causas nō dicitur respectus realis sed tñm rōis. Ad aliud dico. q̄ equaliter cōcludit cōtra actiuitatē intellectus sicut pro: q̄ ita intellectus est causa naturalis sicut intellectiō vel obiectū. & ita sequitur q̄ si intellectus causat actū reflexū vel causabit infinitos vel nullū. Ideo dico q̄ act⁹ reflexus causatur ab actu recto tanq̄ ab obiecto & ab actu volēdi quo volūtas vult illum actū intelligi. *Ad autē* causatur ab actu recto patet. quia actus reflexus necessario depēdet ex actu recto. quia nō potest causari nisi existēte actu recto. ergo i aliquo genere cause depēdet. et p̄batur: quia non nisi sicut ab efficiēte. *Ad autē* actus volūtatē requirit⁹ p̄z. quia aliquis potest aliquid intelligere. et tñm nō percipere se intelligere sicut potest aliquid videre. & tñm nō percipere se videre. Sed si actus reflexus causaret p̄cise ab intellectu et actu recto statim posito & stante actu recto intellect⁹ statim necessario perciperet: q̄d est manifeste p̄tra experientiaz. ergo requiritur actus volūtatē quo vult illū actus cognosci. & posito isto actu volūtatē cū actu recto statiz naturaliter sine oī actiuitate intellectus sequitur actus reflexus in intellectu. & sic patet q̄ nō oportet ponere p̄cessum in infinitum. quia pōt voluntas velle vñū actū intellectus cognosci ab hoc q̄ velit alius cognosci. Ex hoc patet ad aliud q̄ est in potestate voluntatis reflectere se super actū suū & actū intellectus. & nō est sic in potestate intellectus: q̄a ē pure passiuus. et si esset actiū ad huc cū naturaliter ageret nō est in eius potestate plus reflectere se sup vñū actū q̄ super aliū. Si dicas volūtas nō potest tñm p̄dicto modo reflectere se super actus intellectus: sed super actus propriū ipm diligendo & volēdo illū actū cognosci. A quo ergo causantur isti actus. Respondeo primus actus causatur a cognitiōe qua ille intellectus cognoscitur. quia nihil est amari nisi cognitū a voluntate immediate: & scēds similiter. & ita videtur esse coniunctū in istis actibus. quia actus intellectus est causa efficiens actus voluntatis & e conuerso nō respectu eiuēdem actus sed respectu diuersorum. et ita quādo quis amat nō oportet q̄ percipiat se amare: sed statim quādo voluntas vult actum suum cognosci. Secunda volitio causatur a voluntate & a prima

Ad duodecimum

Ad decimum

Ad decimum

Ad decimum

volitione 7 cognitione qua cognoscitur obiectum amatum 7 istis positis statim sine oi actiuitate intellectus sequitur naturaliter vnus alius actus cognitionis quo cognoscitur prius actus amandi. Ad aliud dico qd si intellectio angelica 7 humana non sint eiusdem rationis: tunc intellectio potest dici propria operatio vtriusque: quia non potest naturaliter recipi in intellectu humano: nec e conuerso. sed siue sic siue non: dicuntur proprie operationes: non quia sunt actiue ab intellectu: sed tantum possunt naturaliter perficere intellectus: 7 etiam quia frequenter aliqua operatio causata ab anima intellectiua est causa efficiens respectu talium operationum puta volitio: vt patet ex predictis licet ipamet anima non sit causa effectiua eius immediate. 7 ideo quia multe intellectioes non possunt causari naturaliter sine volitione causata immediate ab anima intellectiua: ideo propter illas duas rationes potest dici intellectio operatio prima intellectus: sic enim non est de calefactione respectu ligni: quia nec lignum est proprium receptiuum: quia potest recipi in aqua 7 in igne: nec aliquid causatum alicuius est causa efficiens calefactionis: 7 ideo non sequitur conclusio intenta. Ad aliud dico qd ista attentio conatus intensio 7 remissio in actu non possunt plus saluari per actiuitatem intellectus quam sine ea: quia intellectus vt precedit omnem actum voluntatis quantum ad actum elicitiu est solus causa naturalis si agat: 7 ideo ceteris paribus non est maior ratio quare intellectus plus conatur intendit vel remittit actum vno tempore quam alio tempore: quia posito casu priori semper ageret secundum vltimum potentie sue: quia causa mere naturalis: 7 per consequens equaliter semper conatur 7 actum eque intensum causaret. Ideo dico qd attentio conatus maior: 7 perceptio alicuius vel minor intensio vel remissio in actu solum sunt effectiue in actu voluntatis vel priuatiue: quia causata intellectioe ab obiecto vel ab habitu vel cognitione in sensu vult voluntas illum actum continuari: vel vult illud obiectum perfectius cognosci tantum quantum potest cognosci 7 ista volitio efficax qua vult illud obiectum modis predictis 7 alijs cognoscere est attentio in actu 7 conatus 7 intensio in actu: quia secundum quod iste actus volendi fuerit perfectior vel imperfectior diceretur conatus maior vel minor: 7 ista volitio immediate cum obiecto vel habitu causat cognitionem perfectiorem quam causaret obiectum per se sine volitione: ita quod obiectum sensus vel intellectus 7 volitio ista sunt cause partiales immediate respectu actus intensioris in intellectu vel in sensu.

su. 7 ille actus intensior vel erit actus distinctior a priori causato vel tamen ab obiecto: et tunc prior corrumpitur. quia in eadem potentia respectu eiusdem obiecti non possunt simul esse actus intensus 7 remissus: vel erit idem 7 faceret vnicuique actu remisso. Istud secundum est magis rationabile: quia aliter nullus actus idem manens posset intendi vel remitti: quod videtur falsum. quia videtur quod actus posset vniiformiter intendi sicut habitus. 7 tunc dicendum est quod ille gradus cognitionis quo actus prior intenditur causatur tam ab obiecto quam ab actu volendi: 7 gradus precedens tamen causatur ab obiecto. quia non est ymaginandum quod actus precedens tamen causetur ab obiecto 7 gradus intensus a volitione. quia sic non essent cause partiales respectu vnicuique gradus. sed est ymaginandum quod obiectum potest aliquid cognitionem causare per se sine tali volitione: 7 post eum illa volitione potest causare aliquid cognitionem facientem per se vnicuique cognitionem persistentem: quam non potest causare sine tali volitione. Quia autem aliqua talis volitio causatur de nouo quando actus intenditur. patet per hoc quod talis actus transit de contradictorio in contradictorium. pura de non intenso in intensum quod non potest saluari sine noua causatione cognitionis. Ex istis patet quod volitio potest esse causa immediata respectu cognitionis tam sensitiue quam intellectiue per oppositionem frequenter acceptam quod effectus sufficienter dependet 7 tunc quia talis gradus intensus vel conatus vel attentio nullo modo potest causari sine actu voluntatis siue potentie illarum actionum sint actiue siue passiue. Patet etiam quod propter talia non debet potentie predicte poni actiue. quia pluralitas non est ponenda sine necessitate. nunc autem non apparet necessitas ponendi potentias actiuas propter predicta. quia ponendo eas pure passiuas possunt omnia predicta saluari per actum voluntatis cum obiecto vel habitu sicut patet ex predictis. Patet etiam quod si remissio in actu: quia est corruptio illius gradus intensi causati a volitione predicto modo per suspensionem vel corruptionem illius volitionis que requiritur necessario tam ad causationem illius gradus quam ad conseruationem. 7 per consequens illa corrupta remanet solus gradus causatus ab obiecto: 7 tunc dicitur remissus sicut prius. vel si remissio dicat aliquid de nouo causatum: tunc non tamen corrumpitur ille gradus perfectus sed generatur actus alius imperfectus faciens vnicuique primo gradu causato ab obiecto sed hoc est tunc per nouam volitionem. quia stante prima volitione non potest ille primus gradus corrumpi: sed prima via videtur probabilior. quia vitat pluralitatem. licet

Ad decimum sextum

Ad decimum septimum

Ad decimū octa-
uum

utraq; sit possibilis. Ad aliud dico q; siue po-
natur habitus siue ponat species siue non po-
natur habitus. ratio nō concludit intellectus
esse actiuū: quia si causaret actionē ita causa-
ret illā in principio actus sicut post: ex quo cau-
sat naturaliter et nō impeditur. ideo dico q; at-
tentio causatur per actum voluntatis: et tunc
tam in attento q̄ in nō attēto remaneret spe-
cies si ponantur. saltem tamē habitus siue po-
nantur species siue non: sed in attento causa-
tur habitus perfectus et intensus: quia per ac-
tū intensum. et ideo sufficiēter inclinatur intel-
lectū in actus consimiles in absentia obiecti
et in non attento generatur habitus imperfe-
ctus et remissus: quia per actū remissum sicut
patet ex predictis: et ideo ille non sufficiēter
inclinatur potentiam in actū consimilē: vel solū
inclinatur in actū remissum et quasi impercepti-
bilem. Ad aliud patet alibi quomodo potest
saluari ymago trinitatis: quia vere est ibi pa-
rens: licet non actiue sicut mulier dicitur pa-
rens: licet non agat ad generationē prolis. vn-
de est similitudo per oīa. Ad aliud dico q; ita
non cōcludit intellectū esse actiuū: quia si sit
actiuus ageret naturaliter. et per consequens
non causaret plus actum fidei vno tempore q̄
alio. Ideo dico ad presens q; aliquando actus
fidei acquisit respectu vnius complexi causa-
tur ex actu fidei respectu alterius complexi: et
ex noticia terminorū primi complexi et appre-
hensione illius complexi sine omni actiuitate
intellectus vel voluntatis. aliquando causa-
tur ex noticia terminorū et apprehensione comple-
xi et actu volendi: sed non respectu eiusdē com-
plexi. Exemplū primi. vt si aliquis credat ali-
quē boiem veracem in dictis et in factis: et hoc
fide acquisita. si tunc dicat assentiue et bona fi-
de sibi aliquid esse credendū et certitudinali-
ter verū qd̄ prius non credidit esse verum ille
stante primo complexo non potest alteri com-
plexo dissentire: quia si credat et reputat eum
firmiter veracē in dictis et factis: et post dissen-
tiat secūdo complexo: reputat tunc illud pri-
mū complexū esse falsum. ergo nō reputat di-
centem illud complexū vniuersaliter veracem
in dictis et in factis: et sic sequitur cōtradictio
ergo oportet necessariō q; vlt̄ nec assentiatur nec
dissentiat quod potest fieri si voluntas auertat
intellectū ab apprehensione illius complexi.
Sed si apprehendat illud complexum stante
actu fidei primi complexi necessariō assentiet
secūdo complexo: nec erit aliquo modo in potes-
tate voluntatis impedire illum assensum fa-
cta apprehensione illius complexi non plus q̄
potest impedire assensum respectu propositi-

Ad decimū nouū

Ad vice simū

¶

onis per se note facta prius eius apprehensio-
ne: ista ergo fides et actus credendi secūdo com-
plexo causabitur ex noticia terminorū illius cō-
plexi et apprehensione eius: et ex actu assentiē-
di quo reputat illum boiem veracem in dictis
et in factis: quia istis positis sine omni actiuitate
te intellectus vel voluntatis: statim necessa-
rio sequitur assensus respectu secūdi complexi. et
ipsis non positis quācumq; intellectus ponat-
ur actiuus non sequitur assensus respectu cō-
plexi. Exemplū secūdi. si iste reputat eum vera-
cem in dictis et in factis: quero tunc a quo cau-
satur iste actus credendi siue actus assentiē-
di: aut ex noticia terminorū tantum et appre-
hensione complexi: aut ex aliqua alia noticia
et euidentē sciētia propter quid vel quia: aut ex
noticia intuitiua extremorū: aut ex alio actu
credendi quo assentit alicui complexo priori:
ex quo illud euidentē scitur aut propositio ista
esset sibi neutra quātu ad omnes predictas no-
ticias. et tunc si assentiatur hoc esset per actū vo-
lendi. primū nec secūdo nec tertium potest dari
quia omnis talis noticia est euidens ex obiecto
sed diuersimode: quia in primo modo est noti-
cia euidens ex obiecto: quia obiectum eius est
propositio per se cuius noticia causatur euide-
ter ex terminis apprehēsis. In secūdo modo est
noticia euidens ex obiecto: quia eius noticia
causatur euidentē ex noticia euidentē premis-
sarum. et sic euidentia illius obiecti non acci-
pitur precise ex terminis sicut in primo modo
sed iudiciū et euidentia premissarum in tertio
modo est noticia ex obiecto: quia est euidens
ex noticia terminorū non qualicumq; sicut est
in primo modo: sed solum ex noticia intuitiua
terminorū vel alicuius termini: sed actus fidei
acquisit vt distinguitur ab alijs habitibus na-
turaliter acquisitis non est euidens ex obiecto
aliquo dictorū modorū sicut manifeste patet:
quia aliter non distingueretur ab alijs habiti-
bus. ergo et c. si detur quartū puta q; iste assen-
tit huic complexo. iste est verax in dictis et c. q;
assentit huic complexo nullus potest facere ta-
lia facta qualia iste facit nisi esset verax. que-
ro tunc a quo causabitur actus credendi huic
complexo. Et patet q; non potest causari pri-
mo modo secūdo vel tertio superius exposito. et
si causetur quarto modo querendus est de illo
complexo priori sicut de isto: et erit processus i-
nfinītū qd̄ est inconueniens vel saltem deue-
niet ad aliquod complexum cui aliquis firmi-
ter assentit: et tamen illud non est euidentē no-
tum ex obiecto aliquo trium modorum dicto-
rum: nec est notum ex aliquo complexo priori
a quo inferitur. ergo oportet necessariō vt vide-

tur dicere q̄ aliquid tale complexum est sim-
pliciter neutrū credenti q̄rum ad omnes mo-
dos predictos. vñ ergo causabitur actus cre-
dendi talis complexi. Respondeo q̄ a noticia
incomplexa terminoz 7 ab apprehensione cō-
plexa 7 actu volendi quo aliquis vult assenti-
re tali complexo quantūcūq; nullam euiden-
tiam habeat. 7 q̄rum ad tale complexum po-
test itelligi dictum Augustini: vbi dicit q̄ ces-
tera potest homo etiam nolēs: credere aut nō
nisi volēs. 7 sic patet q̄ actiuitas intellectus
nihil facit ad causandum primū assensu: quia
positis predictis noticijs cum actu volunta-
tis efficaci siue intellectus agat siue non: ne-
cessario causabitur assensus respectu illius cō-
plexi: 7 posita actiuitate intellectus sine actu
voluntatis nunq̄ causabitur. Sed dubium
est quomodo potest aliquis alicui propo-
itiōni assentire sine euidētia: quia actus assenti-
endi 7 euidētia in tali actu non distinguntur
vt patet intuenti. Respondeo q̄ assensus nō
distinguitur ab euidētia in actu quādo sunt
respectu eiusdem obiecti euidēter cogniti: q̄a
proprie loquendo de noticia euidēti non est
nisi noticia causata aliquo predictoz triū mo-
dorum vel ex terminis quocūq; modo cog-
nitis sicut in propositione cōtingenti. vel ex no-
ticia precise premissarum euidēter notarum:
vel aliquo alio modo consimili. 7 in omnibus
istis patet q̄ euidētia in actu assentiendi nō
distinguitur ab ipso actu: sed distinguitur si-
cut superius 7 inferius: quia sequitur. euidē-
ter assentit: ergo assentit. sed nō sequitur ecō-
uerso: quia aliquis potest firmiter 7 certitudi-
naliter assentire alicui complexo sine omni eui-
dētia. verbi gratia. aliquis scit aliquam con-
clusionem demonstrare. 7 per consequens illi
conclusioni firmiter 7 certitudinaliter assen-
tit. ponamus q̄ obliuiscatur illius demōstra-
tionis: ita q̄ nesciat eam post demonstrare.
iste ad huc ita firmiter assentit huic conclusio-
ni sicut prius: quia certitudinaliter cognoscit
q̄d sciuit demonstrare: 7 scit q̄ nihil est demō-
strabile nisi verum. ergo ad huc firmiter repu-
tat istam conclusionem veram: 7 sic certitudi-
naliter illi assentit sine omni euidētia actua-
liter habita. Si queras mediāte quo habi-
tu sic assentit nō sciētia que est habitus: quia
ille est euidens ex obiecto. Nec aliquo predi-
ctorum modorum: nec aliquo alio vt videtur
ergo 7c. Respondeo q̄ quando sciuit eam
demonstrare 7 demonstrauit: derelinquebas
tur aliquis habitus tam respectu incomple-
torum q̄ respectu complexorum 7 forte aliquis
habitus iudicariuus quo euidēter cognoscit

se scisse demōstrare eā q̄ demōstrauit: 7 q̄tū-
cūq; habitus corripat principioz veridici 7
cōclusionis illius: tñ possunt manere predicti
habitus apprehēsiui 7 alius habitus quo scit
demōstrare eā: 7 isti ducūt in noticiā recordati-
uā: videlz q̄ ipse cognoscit se demōstrare scis-
uisse. 7 ex istis catur actus assentiēdi certitudi-
naliter respectu illius conclusionis sine eui-
dētia: nec causabitur ille actus ab habitu sci-
entiē. Ad aliud dico q̄ quantūcūq; ponat-
ur intellectus actiuus non potest assignari
causa quare plus cognoscit vnum obiectum
habitualmente notum q̄ aliud: quia solum esset
naturaliter actiuus: 7 sic equaliter quantū ex
parte sua est: cognoscit omne obiectum habi-
tualiter notum. ideo dico q̄ actus voluntatis
est causa immediata quare plus cognoscitur
vnum tale obiectum 7 non aliud: quia scilicet
voluntas vult vnum cognosci 7 non aliud. et
posita ista volitione cum habitu inclinante si-
ne actiuitate intellectus causabitur intelles-
ctio illius obiecti. 7 posita actiuitate intelles-
ctus sine actu volendi non potest sufficienter
reddi causa predictę conclusionis: 7 ita est in
multis argumentis que probant actiuitatem
tam voluntatis q̄ intellectus: quia multa cas-
lia sine actu voluntatis non possunt saluari.
Per predicta potest haberi occasio respōden-
di ad omnia argumenta que pbant actiuita-
tem intellectus: tamen teneo oppositum pro-
pter sanctorū auctoritates 7 pboz que nō pos-
sunt saluari sine actiuitate intellectus: sicut pa-
tet de intellectu agente tertio de aia. quere in
hoc quomō ponit intellectum agētem. et ad
hoc etiam sunt rationes pbabiles: licet nō ne-
cessario cōcludant. **Questio. xxvi.**

Ad
Ad vicissimū pri-
mum

Utrum potentie
sensitiue differat realit̄ ab ipsa aia
sensitiua 7 iter se. q̄ sic pbat p pbm
scdo de ai cōmēto. xxi. rōes aut alteras eē ma-
nifestū est ex eo nāq; q̄ sensitiuū 7 opinariuū
alterū est. si q̄dē 7 sentire 7 opinari ab ipso est
Ad oppositū est cōmēto: scdo de aia. cōmē-
to. iiii. necesse est vt aia sit sba fm q̄ est forma
corpis naturalis habētis vitā fm q̄d dicit̄ ha-
bere illā formā. Item cōmēto. xxi. vult q̄ sit
perfectio prima: 7 actus vite perfectio secun-
da: q̄d nō esset verum si potentia esset alia per-
fectio media iter aiam 7 actum. Sic dicit̄ q̄
potētie sensitiue sūt accētia 7 q̄ distinguntur re-
aliter ab essentia aie: non tamen sic q̄ sint in
aia subiectiue: sed sunt in toto composito sub-
iectiue: sed fluūt ab aia. q̄d probatur: quia po-
tentia est fm quas dicimur potentes aliquid
¶ iij

Questio XXVI
7 vitia hui' scōi

Opinio prima

Queritur.

Respondetur.

E
Contra opiniones

agere aut pati cuiusmodi est potentia eius actus: sed alique operationes non explentur nisi si mediante corpore: ergo ille sunt in corpore subiective. alie operationes explentur sine corpore: et harum potentie sunt in anima subiective. Sed contra: quia iste potentie sunt subiective in coniuncto: aut sunt in coniuncto ex materia substantiali et forma precise: aut in coniuncto ex his cum alijs accidentibus. Primum non potest dari: quia secundum eum. ideo potentia est in aliquo subiective: quia eius operatio exercetur mediante illo: sed operatio visus exercetur mediante alio organo quam operatio auditus: aliter posset cecus videre: sed non exercetur mediante alio composito ex materia et forma: quia idem compositum exerceret omnes operationes: et sicut in ceco et in organo visus: nam eadem materia quam pars et eadem forma substantialis. Aliter enim non esset verum dictum philosophi. primo de anima si senex acciperet oculum iuuenis: videret sicut iuuenis: quia si illa pars forme sensitivae que perficit organum visus esset corrupta et ruitur: senex acciperet iuuenis oculum nunquam propter hoc videret ut iuuenis: sed omnino nihil videret. et ex hoc apparet quod in ceco quocumque in quo sunt omnia organa sensuum est potentia sensitiva quelibet accipiendo potentiam pro forma que nata est elicere actum sentiendi: et deficit aliqua dispositio accidentalis necessario requisita ad actum: et ideo non potest actus elici. Si dicas quod aliqua accidentia requiruntur sicut dispositio subiectiva. Contra. eodem modo potest dici quod potentia sit in anima subiective: et tamen quod non possit in operatione nisi mediante alijs dispositionibus accidentalibus. Item tunc dicitur potentie verius esse subiecti quam anime si sint subiective in tali composito. Si dicas quod non: quia fluunt ab anima. Contra. iste fluunt a deo. ergo debent dici potentie divine. Item secundum eum ab eodem est aliquid et proprietates eius naturalis: ergo cum iste potentie sint proprietates naturales compositi: quod est a generante. iste potentie sunt a generante. ergo sunt potentie generantis. Nec datur secundum membrum: quia unum accidens per se tantum habet unum subiectum per se tantum: ergo potentia non est subiective in composito ex substantia et accidentibus. Item contra hoc quod dicitur quod fluunt ab anima: et alibi dicitur quod anima est causa earum. Contra. si sit causa: ergo in aliquo genere cause: et non nisi in genere cause efficientis. patet discurrendo per singulas causas: sed hoc est impossibile secundum eum. tum quia tunc non essent accidentia: quia substantia secundum eum non potest esse principium immediatum alicuius accidentis. tum quia tunc potens

tie non essent plures: quonia ab uno agente naturali non causatur nisi unum. Item secundo de anima commento quanto sensitivi quidem preuia mutatio fit a generante ergo potentie sensitivae sunt effectivae a generante et non ab anima. Item quod non sunt qualitates in coniuncto patet: quia actus et potentia sunt in eodem subiective: sed omnis cognitio est in anima mediante vel immediate: ergo omnis potentia est in anima: quia cognitio est subiective in potentia. Item commentator secundo de anima commento. cxviii. in anima sunt intellectiones et comprehensiones: et extra animam non sunt comprehensiones nec intellectiones: sed res naturales non compossibiles. Item alibi videtur dicere quod virtus visiva corrumpitur in adventu cecitatis. sed constat quod nulla potentia anime corrumpitur sed dispositio corporalis nisi corrumpatur vel auferatur totum organum potentie: tunc bene corrumpitur virtus visiva que est in potentia quia tunc illa pars forme sensitivae que perficit oculum corrumpitur: sed manente organo non corrumpitur: sed dispositio aliqua corporalis accidentalis: ergo potentia non est talis qualitas corporis. Item nobilior perfectibile secundum eum debet habere nobilior perfectio: sed anima est perfectior corpore et potentia est perfectior et nobilior in anima: ergo est in anima non in corpore. Item secundo de anima videtur philosophus dicere quod in anima respectu nutritio non est aliud principium ab anima nisi calor: sed calor non est in potentia anime. ergo eodem modo respectu visionis sufficit anima pro principio. Ad questionem dicitur quod potentia anime potest dupliciter accipi. uno modo pro omni necessario requisito ad quicumque actum vitalem tanquam causa partialis. Alio modo precise pro illo quod se tenet a parte anime elicentis tanquam principium partiale. primo modo dico quod potentie sensitivae distinguuntur ab anima et inter se hoc patet: quia virtute aliquarum dispositionum accidentalium potest haberi actus videndi et non audiendi. et e converso: ergo dispositiones accidentales necessario requisite ad actum videndi distinguuntur realiter a dispositionibus necessario requisitis ad actum audiendi. hoc patet: quia dispositiones unum possunt corrumpi totaliter intantum quod actus natus elici mediante illis dispositionibus non potest elici propter carentiam dispositionum illarum: patet de visu. et dispositiones alterius sensus possunt manere pura auditus et actus natus elici mediante illis dispositionibus. potest elici: ergo ille dispositiones distinguuntur realiter inter se et ab anima sensitiva constat: ex quo sunt accidentia absoluta: et ideo accipiendo potentiam visivam pro forma sensitiva

D
R. h. sic. auc.

q̄ nata est elicere actū videndi ⁊ p̄ illis actib⁹
 necessario requisitis tanq̄ cause partiales sic
 potest concedi q̄ potentia visiva corrupit sal
 tem q̄ tum ad suū significatū partiale pura q̄
 tum ad dispositōes accidentales. **Q**uātem il
 la accidentia necessario requisita ad actū sen
 tiendi siue sint q̄ritates siue q̄itates siue vtre
 q̄ sint causa partialis respectu actus sentiens
 dī: patet p̄ propositōem frequenter acceptam
 quādocunq̄ aliquid sic se habet ⁊ q̄ illo posito
 ceteris partibus potest poni effectus: ⁊ ip̄o nō
 posito positus q̄buscumq̄ alijs non potest po
 ni effectus naturaliter ip̄s est causa illius effe
 ctus vel causa cause: sed positus talibus dispo
 sitionibus cū alijs necessario requisitis ad a
 ctū sentiendi potest poni actus sentiēdi: ⁊ ip̄s
 si nō positus nō potest poni naturaliter. **ḡ** ⁊ c.
 ⁊ si sic intelligat de potētis q̄ sunt accidentia
 absoluta esset opinio sua vera: ⁊ si sic nō intel
 ligit nō est vera. **S**ecūdo modo nō distinguitur
 realiter sicut res ⁊ essentie distincte: nec inter
 se nec ab aīa sensitīua. q̄d p̄batur: quia frustra
 fit per plura ⁊ c. sed per vnā aīam sensitīuā q̄
 se tenet a parte principij eliciētis indistinctā
 possunt elici om̄s operationes sensitīue: ergo
 frustra ponuntur plures forme. **I**ntelligen
 dū tamen q̄ licet in aīali sit tantū vnā forma
 sensitīua que elicit om̄s istas operationes: cū
 tamen forma non est indiuisibilis sed diuisibi
 lis in parte eiusdē rationis: quia forma sensitī
 ua in quolibet aīali sicut pono extēditur ⁊ ad
 eius extensioē q̄ritatis est in materia: ita q̄
 sicut vnā pars q̄ritatis est in vnā parte mate
 rie ⁊ alia pars ī alia parte: ita vnā pars anime
 sensitīue perficit vnā partem materie ⁊ alia
 eiusdem rationis per oīa perficit aliā partem
 ita q̄ illa pars forme sensitīue perficiens orga
 nū visus est potentia visiva eodem modo quo
 nunc loquimur de potentia ⁊ alia pars eiusdē
 rationis perficiens organū auditus est poten
 tia auditīua: ⁊ sic deinceps. ⁊ ideo nō obsta
 te q̄ in vno aīali sit tantū vnā forma sensitīua
 tamen cū hoc stat q̄ potentie sensitīue aliquo
 modo distinguntur abinuicē sicut partes eius
 dem forme que sunt partes eiusdē rationis: et
 ista distinctio est realis: q̄ potest vnā pars for
 me manere q̄ dicitur vnā potētia: ⁊ alia pars
 totaliter destrui q̄ dicitur alia potentia: sicut
 si aliquis eruat oculos: tūc illa pars sensitīue
 q̄ perficiebat pupillam oculi corrupitur ⁊ ad
 huc remanet illa pars forme sensitīue q̄ perfis
 cit organū auditus. ⁊ ideo inter potentias est
 distinctio realis talis qualis est inter partes
 eiusdē forme q̄ faciunt per se vnā formam quo
 modo partes albedinis in vnā parte superfis

ciei distinguitur a partibus eius albedinis in
 alia parte eiusdem superficiē. ⁊ hoc modo po
 test concedi q̄ sunt in boie distincte potentie
 visive etiā realiter: q̄ vnā pars perficit vnā
 pupillā ⁊ alia aliā pupillā. ⁊ sic debet concedi
 q̄ est tanta distinctio realis inter vnā poten
 tiam visivā boīs ⁊ aliā q̄ta est inter potentia
 visivā ⁊ auditivā: sed iste potentie non sic di
 stinguntur abinuicē q̄ vnā pars istius forme
 determinet sibi certā actionē: ita q̄ nō potest
 elicere aliam: ⁊ alia pars determinet sibi aliā
 actionem ita q̄ non istā: quia ex quo om̄s iste
 partes sunt partes eiusdem rationis ⁊ eiusdē
 forme non videtur aliquid q̄d potest vni par
 ti cōpetere q̄d non possit ⁊ alteri parti. ⁊ ideo
 dico q̄ si pars illa forme sensitīue que perficit
 organū auditus vel gustus vel q̄ est in pede ps
 ficeret organū visus: ⁊ pars que perficit orga
 nū visus perficit organū auditus: tunc illa ps
 forme que prius eliciebat actū videndi nūc eli
 ceret actū audiendi vel gustandi. ⁊ eōuerso:
 ⁊ si dispositio illa accidentalis que est in orga
 no visus esset in pede illa pars sensitīue q̄ nūc
 est in pede ita eliceret actū videndi sicut nunc
 elicit per oculos: quia materia eiusdem ratio
 nis est in oculo ⁊ in pede ⁊ forma similiter. et
 ideo non deficit nisi dispositio necessario req̄
 sita ad vnū actum ⁊ non ad aliū. **E**t istis patet
 quid est potentia sensitīua: modo quo nunc lo
 quimur de potentia: quia potētia visiva est il
 la pars forme que perficit organū visus: ⁊ sic
 de alijs organīs. **P**otētia tactīua est tota for
 ma sensitīua: quia per quālibet partē informa
 tam forma sensitīua potest homo tangere qua
 litates primas: ⁊ nisi deficiat aliqua dispo
 sitio accidentalis necessario requisita pro his
 moribus: pro alimentis ⁊ pro motibus: vbi ap
 paret q̄ primo vnā pars amittit actū tangen
 di ⁊ postea alia pars in quibus partibus esse ve
 re aīa sensitīua q̄ non possunt sentire: quia dis
 positio accidentalis q̄ necessario ad actū sen
 tiendi requiritur deficit in illis ⁊ corrumpitur:
 non autem illa pars forme sensitīue.

Circa predictā materi

am notandū primo q̄ color causatus ex transi
 tu radij solaris p̄ vitrū est subiectiue in aere p̄
 pinquo parieti ⁊ non in pariete. **E**t ad obiecti
 ones aliquas que sunt contra hoc patuit p̄.
Item notandū est q̄ licet commentator po
 nat septimo phisicorum. q̄ licet magnes cau
 set aliquam virtutem in medio et in ferro ra
 tione cuius mouetur ferrum ad magnetem. tū
 sicut p̄batū est oportet cū hoc ponere q̄ lapis
 imediate beāt actiuitatē respectu illi⁹ motus

Sequitur nota:
 bilia hui⁹, sed ali
 bi quoq̄ defertur
 cia

5

quia si destrueretur ad nullā partē moueretur ferrū: 7 ideo ponendo illā virtutē oportet ponere eaz esse causam partialē cuz lapide. 7 sic adhuc habetur propositū: quia aīa agens potest immediatē agere in distans. Item illa virtus si ponatur non est passio nec passibilis quātas: quia in nullo sensu potest fundari. 7 p consequens ille quattuor species quas ponit pbs in qualitate sunt insufficientes. Dico etiaz q oportet ponere aliquā talē virtutē: sed potest poni q magnes immediate sit causa totalis illius motus eodē modo quo causa scda vel creatura est cā totalis. Si dicas q agens non pot mouere aliud motibus contrarijs: sed lapis si sit sursum trahit ferrū sursum: si sit deorsum trahit deorsum. 7 sic de alijs. ergo nō potest eē pncipiū immediatū illius motus. Rñdeo. idē argumentū est cōtra te ponendo virtutē: q virtus illa est naturalis 7 agit naturaliter sicut lapis. ideo dico q hec auctoritas q agens p idē nō potest esse pncipiū motiū oppositorū generaliter sumpta falsa est. sicut p ex perientia: sed naturale agens nō pot natura liter immediatē mouere p idē pncipiū motib⁹ oppositis: aliud tñ bene potest. Item nota q calor causatus a sole causatur ab eo immediatē: sicut a cā totali vel saltē piali. Item color causari ponitur in medio: nō propter visionem licet q sit causa partialis respectu actus videndi: 7 hoc quando est in gradu remisso sed propter experientia: q ad sensum patet q qdū radius transit per corpus sphericū: q causatur color in parte opposita: 7 ille color potest causare actū videndi partialiter sicut color in corpore deorsū: sed nō ponitur ille color ad videndū aliū colorem: quia impedit visionem alicuius alterius coloris sicut patet ad sensum: qñ autē non apparet sensibiliter talis color: tunc non est necessitas ponendi colorē propter actū videndi: quia nec est causa partialis actus videndi: sed ipemet color in obiecto distante: nec est ratio representatiua alicuius coloris. Ideo generaliter quando non apparet color in medio tunc non oportet ponere colores nisi sit aliqua alia experientia preter actus videndi inducens ad hoc. Item notandū q in motu proiectiōnis est magna difficultas de pncipio motiū 7 effectiū illius motus: quia nō potest esse proiectiō: quia potest corrūpi existente motu. Nec aer: quia potest moueri motu contrario: sicut si sagitta obuiaret lapidī: nec virtus in lapide: quia quero a quo causat illa virtus non a proiectiōne: quia agens naturale equaliter appropinquat passiuo equaliter causat semp et effectum: sed proiectiōne qm

ad oē absolutū 7 respectiū in eo potest equaliter appropinquari mari lapidi et non mouere sicut quando mouet. potest em man⁹ mea tarde moueri 7 appropinquari alicui corpori: 7 tunc non mouebit ipm localiter 7 potest velociter 7 cū impetu moueri: 7 tūc appropinquatur eo modo sicut prius: 7 tunc causabit motū 7 prius non ergo ista virtus quā tu ponis non potest causari ab aliquo absoluto vel respectiū in pncipiente: nec a motu locali ipius proiectiōnis: quia motus localis nihil facit ad effectū nisi appropinquare actiua passiuo sicut sepe prius dictum est: sed omne positū in proiectiōne equaliter appropinquatur proiecto per motū tardū sicut per velocem: ideo dico q ipm mouens in tali motu post separatōem mobilis a primo proiectiōne est ipm motū fm se 7 non per aliquā virtutem absolutam in eo respectiua: ita q hoc mouens 7 motū est penit⁹ indistinctus. Si dicas q effectus nouus habz aliquā causam: sed motus localis est effectus nouus. Dico q motus localis non est effectus nouus absolutus nec respectiū. 7 hoc negando vbi: quia non est aliud nisi q mobile coexistat diuersis partib⁹ spacij: ita q cū nulla vna coexistat dū duo contradictoria non verificantur. Unde licet que libet pars spacij quaz transit mobile sit noua respectu mobilis transeuntis quatenus mobile nunc transit per illas partes 7 prius nō: tamen illa pars non est noua simpliciter. de hoc dictū est. mirabile em esset si manus mea causaret aliquā virtutē in lapide per hoc q motu locali tangit lapidem. Item notandū q hec est vera scdo modo dicendi per se color est visibilis: non q visibilitas dicat aliqd accidens inherens visibili sicut nec dicit intellectualitas aliqd accidens inherens intelligibili. nā illud qd purum nihil est potest intelligi sicut fortes quem aliquādo vidi si annihilaretur nihil minus possum intelligere fortem: 7 tamen illud qd intelligi est purum nihil. eodē modo purū nihil possum videre oculo corporali si viderem aliqd obiectū intuitiue: 7 tamen deus destrueret illud obiectū 7 conseruaret visionē meam: tunc viderem purum nihil. 7 per consequens nec intellectualitas nec visibilitas dicunt aliqd accidens absolutum vel respectiū inherens intelligibili nec visibili: ideo tā intelligibile q visibile dicit conceptum connotatum: ita q visibile prout predicatur de re visa. scdo modo est conceptus quidam connotatiuus significans principaliter re visam: et connotat actū videndi 7 intelligibile sibi: 7 sic patet ex intentione phi q concept⁹ connotatiū⁹ p̄t aliqd dici passio: 7 predicat scdo modo de re illa

11

3

R

Z

115

11

Eodem modo est de vero, bono et uno que ponit philosophus passiones entis. iij. metaphisice. quia verum significat omnia entia mundi sicut factus est ens: et connotat actum intelligendi. Si dicatur, si connotatū sit secundariū significatum non primariū cum actus intelligendi sit vñ ens: ergo verū quod ad principale significatū significat actū intelligendi: ergo non connotat. Responsio. dico quod idem potest esse significatū principale alicuius conceptus voluntatis et connotatū: sed diuersimode: quia est significatū principale indeterminatē: et est determinatē connotatū. sic est in proposito verū significatū omnia indistincte et indeterminatē: quod non plus vñ quod aliud. et per consequens indeterminatē significatū principaliter vñ actū intelligendi: sed connotat determinatē eundē actū.

Unde ad sciendū quid est connotatū alicuius conceptus vel nominis accipiamus diffinitionē quid nominis exprimentē: et tunc aliquid ponitur ibi in recto aliquod in obliquo. Illud quod ponitur in recto est significatū principale nominis vel conceptus. et quod ponitur in obliquo est connotatū. Exemplū. accipiamus diffinitionē exprimentē quid nominis veri que est ista. Verū est illud reale quicquid sit quod potest intelligi ab intellectu. Et bonū est illud quod potest concupisci a voluntate. hic res aliqua que potest intelligi ponitur in recto: et est significatū principale et intellectus et voluntas in obliquo que sunt connotata. Unde illud dicitur connotatū quod est totaliter extrinsecū alicui significato principali conceptus vel vocis. Item notandū quod speculū est causa partialis visionis que causatur mediante speculo. et eodem modo pupilla quando aliquid videtur in ea per reflexionē. Item nota quod aucto: perspicue dicit quod corpus magnū coloratū si ponatur super visum bene impedit ne totū corpus videatur: sed non impedit quā pars videatur. Exemplū ad hoc de pāno tenui mediāte quo ad aliqd corpus coloratū potest videri. Si dicatur quod ibi sunt foramina. Contra idē potest fieri mediante corpore denso si sit perspicuū. puta si lapis ponatur super oculū lapis dico speculū: adhuc posset videre mediante eo: et tamē ibi nullū est foramē. et hoc est verū si palpebra sit aperta et omnia alia bene disposita. et eodem modo est si color in gradu remisso sit in aere contingente principale: tūc ille aer est coloratus et ibi corpus coloratū ponitur super visum: et tamen non impedit visionē aliorū: licet forte suū suus. Item notandū est quod videns non posset discernere distantia inter duo corpora colorata nisi mediū videretur: et esset causa partialis

respectu actus videndi. Item quod in sensu et in intellectu est ita vera alteratio sicut in corpore extra: quia sicut in corpore per alterationes acquiritur vna qualitas et deperditur altera: ita in intellectu quādo aliquis mouetur de habitu erroris in habitu scientie: et sicut ibi sunt due alterationes ordinate quarū prima est deperditiva et alia acquisitiua: ita in intellectu alteratio per quā corrumpitur habitus erroris est deperditiva et alia acquisitiua et est vere motus sicut alius in corpore. Cuius ratio est: quia quādo aliquis diu stat in cōsideratōe alicuius rei siue etiā in cōsideratōe alterius magis inclinatur ad int. Illegendū primā rem quod secūda: sed hoc non posset esse nisi quia habitus intensio: generatur ex primo actu quod ex secundo: sed qua ratione partes istius habitus per quas est intensio: alio generatur in vna parte repositis et non in alia cū sit idē actus oīno numero in toto illo reposito: quia per vñ illum actus multe partes illius habitus generant successiue: et per consequens est ibi vere motus alteratōnis. Et quid dicemus ad philosophum: qui negat ibi alterationē? Respondet cōmentator: secundo de anima: quod ibi non est alteratio que est corruptio patientis: sicut est in elementis. Et ideo dicit philosophus quod est ibi aliud genus alterationis ab illa alteratione.

Item notandū quod representatiuū sicut in primo ponebatur non est negandū: sed sicut nūc ponitur. Nam philosophi ponebant talē representationē: quia videbant quod in istis corporibus perspicuis: puta oculis vel alijs apparet res obiecta secundum lineā reflexam: et sensui representatur: et tale representatiuū non est negandū. imo speculum vere representat: et similiter alia corpora perspicua: sed non per aliquā spēm impressam eis: sed quia materia corporis perspicui talis est in se: quia representat sibi opposita: sed representatio sicut modo ponitur est neganda.

Item ad questionē de peccato originali. Dico hic quod aliud est loqui de peccato originali de facto: aliud de possibili. Nam de facto est sola carentia iusticie originalis scilicet debito habendū eā. Et secundum hoc videtur quod iusticia originalis dicitur aliquid absolutū superadditū puris naturalibus. Sed de possibili dico quod potest fieri a deo quod peccatū originale non diceret carentiā nec doni naturalis: nec doni supernaturalis: nec debitū aliquid habendū: sed quod aliquis propter aliquod demeritū precedēs in aliquo sit indignus vita eterna: siue acceptatōe diuina. Hoc patet: quia aliquis existens in puris naturalibus potest acceptari a deo. Et de hoc potest statuere quod ipso faciente de diuinū preceptū sit indignus acceptatione diuina: tam ipse quod oēs descendentes ab eo.

Nota quod sit signi-
ficatū principale
quod connotatum

D

E

R

S

R

R

Libri secundi finis

et tamen descendens ab eo propter nullius carentiam est indignus: quia non habet illam iustitiam quam habuit pater suus quando fuit acceptus. nec tenetur aliam habere: quia pater nullam habuit: nec tenebat habere: ergo nec ipse et per consequens peccatum originale nihil deberet nisi non acceptationem diuinam propter aliquod demeritum precedentem in alio. Hoc etiam patet: quia aliquis potest esse in peccato actuali sine omni carentia cuiuscumque quod debet habere pro tunc: pater de dormiente. Et hoc ponitur de peccato originali de facto: nisi essent auctoritates sanctorum que videntur dicere quod originale peccatum est carentia iusticie debite esse.

Sed dubium est utrum deus possit acceptare primo aliquem existentem in puris naturalibus tanquam dignum vita eterna: et post eundem sine omni demerito sui reprobare? Respondeo quod sic quia non includit contradictionem quod sic fiat.

Si dicas quod tunc erit transitus de contradictione in contradictionem sine aliqua mutatione. Respondeo quod hoc est possibile aliquando: quoniam illa regula habet instantiam sicut sepe dictum est: et est ista. Si enim nec motus nec mutatio nec tempus esset: sed solus deus: et crearet unum angelum: tunc in principio quando angelus creatur verum est dicere: Angelus creatur: et post non est verum dicere angelus creatur: quia creatio dicit causam creatam et effectum creatum: et connotat negationem immediate precedentem: Et ideo quando angelus primum creatur: est verum dicere quod creatur: quia tunc negatio connotata per creatorem immediate precedit: sed post non est hoc verum dicere: quia tunc negatio non immediate precessit. et hic est transitus de contradictione in contradictionem: quia creari aliquem et eundem non creari contradicunt. et tunc nulla est hic nec in angelo nec in aliquo alio actualis mutatio. Et ista instantia vera est. Et eodem modo est in opposito: si deus primo istum angelum sic creatum acceptaret: et post eundem sine omni demerito sui vel alterius reprobaret: iste esset acceptus et non acceptus sine omni mutatione actuali: sed non sine omni mutatione potenciali saltem in alio: quia si fuisset aliqua successio in angelo vel in alio: tunc extrema unius contradictionis vel alterius: non possent vni parti illius successionis coexistere: sed necessario unum extremum coexistet vni parti successionis: et aliud extremum alteri parti. et tunc fuisset vere mutatus in se vel in alio. Et in hoc clauduntur questiones super secundam sententiarum.

¶
Dubitatur

¶
Respondetur.

Instantia.

¶
Responsio.

Tertij libri.

Questio prima.

Arca tertius

Circa tertius libri primo queritur. Utrum solus filius uniuersitatis naturalis humanae in unitatem suppositi. **Q**uod non: quia alia qua sunt eadem numero ex natura rei unio uno et reliqua. sed homo et humanitas sunt homini. igitur etc. Sed homo non uniuersitatis. probatur: quia tunc quod homo aut ly homo supponit per naturam aut per suppositum. non primo modo: quia tunc hec esset uera. deus est substantia humana: sicut homo. deus est homo. quod falsum est. Nec secundo modo: quia aut supponit per suppositum creato aut increato. non primo modo: quia hoc dicere est hereticum. nec secundo modo: quia nullum suppositum increatum et infinitum fuit uniuersitatis filio dei. **I**tem si sic tunc humana natura uniuersitatis uerbo careret aliqua dignitate que conuenit alijs naturis: quia careret propria personaliitate que habet ab alijs et importat dignitatem. **I**tem tunc natura uniuersitatis semper uolueret: quia semper habet inclinacionem ad proprium suppositum et semper careret eo igitur etc. **I**tem quod non uniuersitatis in unitate persone probatur: quia tunc esset personata et persona: aut esset diuina aut humana: sed utrumque falsum est. igitur etc. **I**tem quod non solus filius uniuersitatis. probatur: quia quia aliquid conuenit uniuersitati quod non repugnat alteri. si illa sint una res: tunc tunc illud quod conuenit uniuersitati uenit alteri: sed pater et filius sunt una res et non repugnat patri in carnari. igitur. **A**d oppositum. **U**erbum caro factum est. **H**ic uidentur est primo quod sit persona: sed in primo libro de hominibus sit. et dico quod persona est natura intellectualis completa: que nec suscipitur ab alio nec est nata facere per se uniuersitatis cum alio: sicut pars. **P**er intellectualem excludunt accidens insensibilia et irrationabilia: et oec quod non est intellectualem. per completum excludit anima intellectualem que non est natura completa in genere substantie: quia nata est esse pars alicuius extrinsecus per se in genere substantie. per non suscipitur ab alio excludit natura humana in tempore que non est persona: quia suscipitur a supposito diuino. per non facere per se uniuersitatis cum alio excludit essentia diuina et relatio: que faciunt uniuersitatis per se. et sic est in diffinitione exprimentem quod nois persone ponitur aliquid posituum et aliquid negatiuum. **S**ecundo dico quod per naturam intelligo rem absolutam positiuam natam esse extra animam. **T**ertio dico quod unio ad aliquid ultra extrema uniuersitatis. quod probatur: quia impossibile est transire de dictorio in dictorium sine destructione vel acquisitione alicuius transiui absoluti: sed natura nunc uniuersitatis potest esse non uniuersitatis sine destructione vel acquisitione alicuius absoluti. igitur unio dicit aliquid ultra absolutum. **Q**uia homo non potest euadere negationem et cono-

rationes sicut potest in alijs relationibus. **I**tem quia cumque est aliqua denotatio que nihil dicit ultra denotabilia nisi essentiam extremorum si ueniat alicui respectu uniuersitatis indiuidui uenit etiam sibi respectu oim indiuiduorum eiusdem rationis: nisi aliquid conueniat uniuersitati indiuiduo propter quod competat si bi illa denotatio respectu uniuersitatis et non respectu alteri. **E**xemplum primo. si creatio nihil dicat ultra deinde creatum et rem creatam: si deus dicit creator respectu uniuersitatis rei: etiam dicit creator respectu oim eiusdem rationis. sicut si similitudo nihil sit. ultra duo alba quod ratione duo alba sunt similia: oia alba. **E**t re plura scilicet. quia paternitas in creaturis nihil dicit ultra extrema denotata istis denotationibus patris et filii: et tamen si aliquid est pater respectu uniuersitatis hois non tamen respectu cuiuscumque. et hoc est: quia aliquid conuenit patri respectu uniuersitatis indiuidui quod non respectu alteri. et illud est sibi proprium pura actio conuenit sibi respectu fortis que non potest sibi competere respectu iobis: saltem de facto non sibi conuenit: et propter illud proprium dicit homo pater fortis et non iobis patris que maior. sed si unio in proposito sit quod denotatio nihil dicit ultra extrema uniuersitatis et nulla actio ultra aliquid proprium uenit uerbo respectu uniuersitatis creature et non alteri: que equaliter est una natura sibi uniuersitatis sicut et alia. **H**ic autem falsum est et non fide. **S**i dicitur quod habuit aliquam actiorem preuiam rectam nature assumptam quam non habuit rectam alteri: que mediante spiritu sancto euenit quod nasceret de uirgine et formauit corpus sine seie. **R**espondeo. oem actiorem preuiam quam habet respectu nature assumptam potest habere respectu nature non assumptam. potest enim facere quod aliquid nascatur de uirgine et tamen quod uniuersitatis sibi in unitate persone. **I**tem quia denotans non dicit aliquid ultra denotabilia si non sit aliquid mutatio ad formam in altero: nec mutatio localis: sed ipsi extremis positum non mutat nec formam nec habet locum si semel denotat semper denotat. **E**xemplum de similitudine respectu duorum alborum: sed natura consumpta a uerbo potest dimitti sine aliqua mutacione facta in natura humana secundum formam et locum. **Q**uia natura dimissa ad huc dicitur uniuersitatis: quod falsum est. **Q**uia unio nature ad uerbum dicit aliquid ultra extrema uniuersitatis. **Q**uarto dico quod unio non addit ultra extrema aliquid absolutum quod probatur sic: quia aut illud absolutum esset in genere substantie aut accidentis. non substantie: quia tunc in tempore esset aliquid substantiale creatum quod non esset in alio hoie quod falsum est: quia nec in eo est materia nec forma nec compositum quod non est in alio hoie. tunc: si sic christus non esset nobis similis quantum ad naturam. nec in genere accidentis: quia nec in genere quantitatibus ut patet discurrendo per singulas eius species. nec in genere qualitatibus: quia hoc non potest esse nisi in propria specie puta habitus caritatis gratie vel

Questio
libri tertij
I
Arguitur primo
Secundo
Tercio
Quarto
Quinto
B
Dicit primo quid
persona
E
Dicitur quod na
D
Tercio quod unio
R

Dicit quarto

luminis. et nihil tale cōpetit aie xp̄i vnite q̄n
 pōt cōpetere p potentia dei absolutam alteri
 aie nō vnite. Itē substantia cōpleta in ḡne sub
 stantie p se h̄z q̄ sit subsistens: q̄ nō potest sibi
 auferri subsistentia p aliqd̄ accidens absolutū
 ita q̄ p illud fiat nō subsistens p se: sed depen
 dens ad aliud suppositū. Lū igitur natura hu
 mana sine om̄i accidente sit b̄mōi nullo modo
 potest dependere ad verbū per accidens ab
 solutū. Itē deus potest deponere naturā assū
 prā non corrupendo aliqd̄ absolutū in natura
 q̄ hoc nō includit aliquā contradiciōem: sed
 nō pōt dimittere naturā humanā nō destruē
 do vnionē: ergo vnio nō est aliquid absolutū.

f

Itē dico q̄ vnio illa est respect⁹ realis. rea
 liter differens ab extremis. Et fundat in natu
 ra humana et nō diuina: q̄ sola natura huma
 na est imperfecta et capax illius et non diuina.
 Nec est ymaginandū q̄ illa vnio sit quoddaz
 vinculū ligans naturā humanā cuz diuina. et
 ecōuerso: sed est illud quo extrema formaliter
 et denotatiue dicuntur vnita: sicut aliqd̄ deno
 minat albū ab albedine: ita aliqd̄ dicit̄ alteri
 vnitū vnione. Quinto dico q̄ naturā huma
 nā assumi in vnitate p̄sone diuine potest itel
 ligi dupliciter. vno modo q̄ natura humana
 fiat vna persona cū persona xp̄i et fiat persona
 xp̄i. et sic iste intellectus est falsus: q̄ sibi plus
 repugnat q̄ fiat persona xp̄i q̄ q̄ fiat asinus.
 Alio modo potest intelligi q̄ natura humana
 sustentificatur a persona diuina. et sic iste itel
 lectus verus est: q̄ natura illa non subsistit in
 proprio supposito: sed sustentificatur a verbo
 modo quo accidens sustentificatur a suo subie
 cto. Hijs visis circa istā questionē sunt tria
 faciēda primo videndū est. Vtrū sit possibile
 illam naturā vniri. Sc̄do vtrū potest vniri fi
 lio. Tertio vtrū naturā vnitā potest alia per
 sona sibi vnire. Circa primū sciendū q̄ licet
 vnio nō potest demonstrari: sed solū fide ten
 tur. tamē ad intelligendū istam vnionē possu
 mus manuduci p aliā vnionem puta materie
 et forme substantie et accidentis. nā in vnione
 materie cū forma. materia et forma remanent
 distincta fm̄ suas entitates sicut prius patuit
 et hoc non obstante ppter vnionem vnus ad
 alterū materia denotatur a proprietatib⁹ for
 me: et ecōuerso. et ita i proposito natura huma
 na et diuina remanēt distincta post vnionem
 sicut ante: nec faciūt per se vnū sicut materia
 et forma: sed potius quasi vnū per accidens si
 cut substantia et accidens: s̄ nō ita vere: q̄ nō di
 cūt res diuersoz generū et nō obstāte tali disti
 ctōe inter naturas nihilomin⁹ cōicāt sibi mu
 tuo p̄prietates suas p pdicaciōem in cōcreto:

Dicit quinto

Tres sunt circa
questionē articuli

Primus articulus

sicut hec filius dei est incarnatus: mortuus: et
 passus. et sicut hō creauit stellas sic. q̄ vnio ma
 terie et forme substantie et accidentis est possibilis
 ita ista vnio in pposito. Circa sc̄dm est vna
 opinio q̄ ponit tria. Prio ad hoc q̄ vnitā na
 tura hūana verbo p̄rigit vnio nature ad eēn
 tiā diuinā. Sc̄do o3 q̄ natura vnitā ad aliqd̄
 p̄puz supposito diuino. Tertio ondit ex hoc
 quō pōt esse vnio ad vnā psonā et nō ad aliā.

Opinio sc̄di arti
culi ponens tria

Primū p̄batur

Primū p̄bat sic. illud est rō formalis termi
 nādī aliquā depēdētīa: qd̄ est rō formalis sub
 sistēdi. q̄ nihil p̄mo determinat depēdētīā ali
 cui nisi qd̄ est independēs cuiusmōi est rō for
 malis subsistēdi: s̄ psona diuina subsistit rōne
 essentie. ita q̄ eēntia est rō formalis subsistēdi
 supposito diuino. q̄ essentia diuina est p̄mo rō
 terminādī istā vnionē. Sc̄dm p̄bat. tū quia
 ista vnio est aliqd̄ cōicabilit̄ existēs in rōe in
 cōicabilitatis. Hmōi aut̄ est p̄prietas p̄sone
 nō eēntie. tū qd̄ cōpetit p̄sone diuine rōne
 eēntie simul cōpetit eqliē oibus psonis. et per
 p̄ns nisi ista vnio terminet ad aliqd̄ p̄puz sup
 posito cui libz p̄sone esset eqliē ista natura
 vnita: qd̄ s̄m est. Tertio ondit. q̄ vnionē na
 ture ad vnā psonā et nō ad alias nō ipedit nisi
 habitudo psonarū adinuicē v̄ vnitas eēntie
 in trib⁹. sed primū nō ipedit cū p̄sone nō obstā
 te habituē sine sint distincte realit̄. nec sc̄dz: q̄
 sic nō op3 q̄ quecūq̄ psona in q̄ est eēntia filij
 q̄ filij sit. ita nō op3 q̄ quecūq̄ natura vnitatur
 eēntie in filio. si hec vnitā p̄prietati psonali fi
 lij q̄ vnitā alteri p̄sone nisi filij vnio nature p̄
 cise ad eēntiā et nō ad aliā p̄prietatē. Cōtra
 istā opinionē. Prio p̄tra h̄ q̄ ponit vnā vnio
 nē nature ad eēntiā diuinā. q̄ quicqd̄ p̄mo cō
 uenit eēntie diuine et nō repugnat alicui p̄sone
 cōuenit oib⁹ psonis. sed terminare vnionē p̄
 dicat nō repugnat alicui p̄sone et cōuenit prio
 eēntie p te. q̄ qlibet psona est vnita: qd̄ est he
 reticū. Itē q̄n sunt due vniones distincte rea
 liter. vna pōt esse sine alia et ecōuerso. s̄ vnio
 nature ad essentia et ad p̄prietatē filij sunt di
 stincte realit̄. tū q̄a vna est prior altera. q̄ vna
 pōt esse sine alia et ecōuerso. sed posita sc̄da si
 ne p̄ma: ita dicit̄ tūc filij incarnat⁹ et oia q̄ di
 cūtur hic de natura hūana in xp̄o sic dicerent̄
 nō ponēdo illas duas vniones. q̄ vna sup̄sui
 q̄ p̄ma sola sufficit. Itē ip̄e ondit q̄ vnio na
 ture p̄t esse ad eēntiā nō ad psonā. q̄ vnio ad
 p̄us p̄t esse sine vnione ad posteri⁹. s̄ vnio na
 ture ad eēntiā est vnio ad p̄us. et vnio nature
 ad p̄prietatē est ad posteri⁹ natura. q̄ eēntia
 diuina fm̄ cū est prior psona. q̄ pōt eē vnio na
 ture ad eēntiā et nō ad psonā. s̄ hoc supposito
 tūc oēs d̄notatiōes q̄n pueniūt filio puenirēt

Sc̄dm p̄batur

Tertio p̄batur

Contra opiniones

tribus psonis: q: tuc diceret pater mori & icar
 nari sicut mo filius: sicut igit ad verificanduz
 illa q dicitur mo de filio & de oibus psonis suf
 ficie sola vnio nature ad essentia diuina: ita ad
 verificanduz istas denoiaroes de filio & no de
 alijs psonis sufficit solavnio ad psona & no ad
 essentia: & sicut no min? ueniunt tales denoiaroe
 nes pti & spui sancto q coueniunt eis p vnione
 nature ad essentia ppter vnione eiusde natu
 re ad pprietate filij: s; si sola eet vnio nature ad
 essentia diuina & no ad pprietate filij: tunc ta
 les denoiaroes ueniret oib? psonis sic prius
 de em est. g nunc coueniunt eis tales denoiaroes
 puta q pti est incarnat? mortu? & c. qd est bere
 ticu. **L** osfirmat: q: ita essentiale & intrinsecu e
 pti essentia diuina sic q: vnusq; pprietas psona
 lis. g qua rone pater vel filij d: vnitus ppter
 vnione nature ad pprietate: eade rone d: pat
 vnit? ppter vnione nature ad essentia diuina
R atoes etia no cludut qd em pmo accipit
 qd est pma ro subsistendi est pma ro termina
 di: falsum est. q: si sic tuc sola vnio ad essentia
 sufficeret ad verificanduz oes denoiaroes de
 oibus psonis q no coueniunt filio: & p pns non
 posset vna denoiari illa vnione & alia no. hoc
 ptz: q: creare gubernare pseruare ueniunt oib?
 b? psonis: q: pmo ueniunt eentia: & ex h solo d:
 q pti filius & spuis sanctus creant & c. ita q i cre
 atura no est aliqua dependetia creatois pser
 uatois & gubernatois ad vna psona q non ad
 alia: & hoc qa solu est dependetia creature ad
 essentia diuina. g eode mo in pposito ad veri
 ficanduz pdicatioes & denoiaroes mo pdicto
 sufficit sola vnio ad essentia. Alia etia ro no
 cludit: q: si sola esset vnio nature humane ad
 essentia: tuc qlibet psona esset realiter vnita &
 incarnata. & si post vniam natura ad filiu: tunc
 in filio essent due vniones quaru vtraq; suffi
 cit ad verificanduz tales ppositioes & denoiaroe
 nes mo pdicto: s; p h q vnit filio no tollit ali
 qua denoiatio ueniens pti & spui scdo: q: nihil
 auferi vni psona in diuinis p h q alteri vnit.
 igit nunc diceret pti incarnat? vnit? & c. & sicut spuis
 ctus. **T**ertia ro no cludit q: veru est ex quo
 psona diuine distinguntur realiter q aliqd pot
 eopetere vni qd no alteri. & h siue illud coueni
 at pmo pprietati vni? psona & non alteri: siue
 pmo coueniat toti psona constitute ex essentia
 & pprietate ad modu quo videm? q aliqd co
 uenit toti & non parti: sic et econtrario: q: aliqd
 couenit prius quasi parti: & no toti sicut patet
 in exeplo suo: scz q essentia diuina est quasi par
 tialiter in oib? psonis in h q est alteru pncip
 pti intrinsecu pstitutiui cuiuslibet psona: & vt
 sub vna psona no est in alia quasi partialit: q:

hoc repugnat: s; tamen pposito licet natura
 vniat ad filiu duplici vnione et no repugnat
 alicui alteri psona vniri nec hie illa denoiatio
 nez q sibi couenit roe essentie ad qua est pma
 vnio qlibet psona diceret vnita & incarnata. li
 cet no tot vnionib? quor filij dicit vniri. **E**t
 id dico q: tuz ad istu articulu. q illud qd natu
 rat ista vnione est tota psona filij. s; ro termi
 nadi est ipa pprietas constitutiua filij. et p hoc
 pt saluari vnio ad vna psona & no ad alia. **E**t
 roabiliter poni pot q ro terminadi sit tota p
 sona filij. ita q nec eentia nec pprietas psona
 filij: s; totu pstitutu sicut tota psona filij est ter
 min? formalis gñationis sic in pmo dictu est.
Et ista via est magis roabilis. q: sicut vna p
 prietas est in vna psona & no in alia. ita si illa
 pprietas terminet vnione: psona illa cui est illa
 pprietas dicit vnita & no alia. **Q**u aut pprie
 tas sit ro terminadi ista vnione & no essentia.
 probat. q: quicunq; in aliquo supposito pfecto
 & independeti est aliq ro terminadi vnione q
 est ad illud suppositu & no ad alterum: si illud
 suppositu sit vnit? & non alteru illa ro necrio
 termiabit illa vnione. sic em ro agedi no pt ee
 in supposito agere actione sibi ppria nisi sup
 positu agar p illa roem agedi: ita ro termina
 di vnione aliqua no pt esse in supposito termi
 nate. ita q no aliud nisi p illa roem suppositu
 terminet: s; in filio q est suppositu pfectu & in
 depedes est ro terminadi ista vnione q sic ter
 minat ad filiu q no ad alia psona. g si filij fmi
 ner ista vniones & no alia psona illa ro in filio
 necrio termiabit. s; eentia no pot terminare si
 mul. q: eqliter qlibet psona esset vnita sic pus
 dictu est. g pprietas simul termiabit. **S**i di
 cas q vtraq; termiat. **L**otra: pluralitas no est
 poneda sine necessitate: s; oia pnt eqliter saluari
 p sola vnione ad pprietate sine illa vnioe eent
 ric sic cu illa. g supfluu est ponere illa. **C**irca
 aliū articulu qrit. **U**tru tres psona possint as
 sumere vnaz natura & sibi vnire. dicit q vnio
 ne termian ad tres psonas pot itelligi: duplr
Umo mo q eentia simpler in trib? sit pm? ter
 min? vnionis. **A**lio mo q relatio psona sit pri
 mus termin? vniois. **P**rio mo pnt tres psona
 assumere eandē natura **S**edo mo no. probat
 q: in oi depedetia eentiali vnu no depedet ni
 si ad vnu qd totalit termiat ei? depedetia. ptz
 in depedetia cause efficiet ad causatu. q: vnu
 causatu no depedet a duab? causis totalib? in
 eode genere cae. q: si sic aliqd depederet ab il
 lo vt a causa: quo no eente nihilomin? possz ee
 effect? s; i pposito vna psona sufficere & to
 talit terminat eius depedetia sicut ppria per
 sonalitas in propa specie terminaret. g nulla

Ratio ad articu lum scdm.

Questio tertij ar ticali Responso.

Ad primum

Ad scdm

Ad tertium

alia psona pōt eē prim' termin' hui' depēdētie
 Si dicas q' nō est incōueniēs idē fundamētū
 fundare duos respect' eiusdē rōnis. dicit q' h
 hoc verū sit aliqñ tñ q' idē fundet duos respec
 ctus essentialis depēdētie 7 eiusdē rōis: h est
 incōueniēs. S3 p̄ ista q̄ dicit de duab' causis
 totalib': q' nō videt in cōueniēs q' idē h3 duas
 causas totales mō p̄dicto. p̄bat: q' fm eū de
 pēdētie effect' ad cām scōdam est alia res a sū
 damēto. Tūc sic. q̄cūq' accidētia sunt nata re
 cipi in eodē subiecto 7 nō hnt repugnātia ad
 inuicē possunt recipi i eodē subiecto: s̄ due de
 pēdētie ad duas cās totales sunt eiusdē rōnis
 7 sp̄ci. 7 p̄ nō repugnāt sibi formalit' 7 pos
 sunt recipi i aliquo subiecto: q̄ possunt recipi i
 eodē subiecto p potētia diuinā fm cū siue sint
 accētia absoluta siue respectiua: q̄ nō est repu
 gnātia aliq̄ qñ idē effect' pōt p̄duci a duab'
 causis totalib'. Lōsirmat: q' ip̄e ponit q' idēz
 hō nūero pōt p̄duci ab alio q̄ ab illo a quo mō
 de facto p̄ducit. ponit em̄ q' illi q̄ sunt mō dā
 nari: si adā steterit in statu inocētie fuisset sal
 uari: s̄ tūc habuissent alios p̄es q̄ mō de fetō
 habuerūt. Juxta h arguitur sic. possibile est q'
 sint due cause actiue alicui passiuo appropria
 te 7 sūme disposito: quarū vtraq' sit nata cāre
 effectū in sūmo gradu. Exēplū. si ponant duo
 soles quoz vterq' sit sufficiens cāre tñ lumē in
 aere q̄tū aer pōt recipere: s̄ si duo ignes ponā
 tur eāz in virtute actiua 7 eāz approprimē
 tur. eidē materie disposito: isto posito sic pos
 sibile est. Tunc certū est q' idē effect' cābit ab
 vtroq'. idē dico effect' nūero: q' ex quo vtraq'
 cā est sufficiens ad p̄ducendū vtrūq' effectū: et
 oīa alia sunt paria: opz q' rōe vna cābit effe
 ctū 7 alia. h p̄ p̄ eū: q' illud est cā totalis alicu
 ius effect' qd p̄ cāre effectū circūscripto quo
 cūq' alio: sic est in p̄posito. Itē idē effect' pōt
 depēdere a duab' cās finalib' totalib': q̄ eo
 dē mō a duab' causis efficiētib' totalib'. q̄na
 p̄z de se: q' vnū nō ē mag' incōueniēs q' aliud
 ams p̄bat: q' aliq's pōt eāz appeterere duos
 fines 7 aliud p̄pter illos fines p̄pter quoz
 quēlibz scōsuz sufficiēter mouerē ad aliqūd
 faciendū. ita q' vterq' finis p se idē faceret qd
 modo facit vn' cū alio. cū ergo causalitas cāe
 finalis nō est aliud nisi mouere efficiēs: p hoc
 q' efficiens appetit finē 7 pōt efficiēs tales fi
 nes appetere. q̄ hīc duas causas finales tota
 les. de hoc dictū est q̄stione de p̄axi. Itē p̄nt
 esse due cause totales respectu alicui' quietis
 ergo p̄nt esse due cause totales respectu mor'
 q̄na p̄z. q' sicut est v̄tus actiua in illo qd facit
 aliqd̄ q̄scere: ita in illo qd fac' aliqd̄ mouere.
 ams p̄z. q' graue pōt detinere sursum 7 leue de

orsum a duob' detinētibz. quoz vtrūq' pōt
 sufficiēter detinere sine alio. 7 per nōs vtrūq'
 pōt esse causa efficiēs q̄ctis. q̄. Ideo v̄ mibi
 q' eadez natura pōt vniri trib' psonis. ita q' a
 qlibz totalit' depēdet eo mō quo nūc depēdet
 ad suppositū. nec hoc includit aliquā cōtradi
 ctionē. Sed dubiū est. vtruz sit tñ vna vnio
 nature būane assumpte ad suppositū diuinuz
 si a plurib' assumat. Respōdeo. q' quot sunt
 psonae vnite ad verbū tot sunt vniones 7 emi
 ni imediati 7 p̄xi siue p̄mi. q' res variāt fm
 variationē fundamētoz 7 terminoz. quot sunt
 igit fundamēta p̄bo diuino vni ta tot sūt vnio
 nes imediate. iō ponēdo q' i boie sunt tres res
 p̄tinētes ad eius essentia sicut opz n̄cērio. pp̄
 articulū. puta materia p̄ma. forma sensitua 7
 itellectiua: cuz imediate iste sunt vnite verbo
 sicut i triduo mortis ch̄asti qñ materia fuit si
 bi vnita et forma sensitua etiā itellectiua. q̄a
 qd̄ semel assumptū nūq' dimisit. tūc in illa ma
 teria admin' opz ponere tres vnioēs. vnā fun
 datā in materia. aliā in forma sensitua. tertiā
 in aīa itellectiua. sed licet iste tres vniones di
 stingerētur realit' p̄op̄ distinctionē fundamē
 toz. tñ habēt vnū 7 eundē terminū forma
 lē siue vnā rōem terminādi. puta personā filij
 dei 7 nō essentia nec p̄prietatē. nec est hoc mi
 rabile. q̄a sicut multa p̄dicata cōueniūt p̄ter
 nō toti. ita multa p̄dicata cōueniūt toti et nō
 p̄ti. 7 illud p̄dicatū est vnū de eis. Sed p̄ra
 ista sunt aliq̄ dubia. Primo p̄ra hoc qd̄ dicit
 q' psona vltra naturā itellectuale cōpletā ad
 dit solū negationē depēdētie 7 sustitificatio
 nis ad aliud 7 nihil aliud. Arguit p̄mo. q' p̄
 sona est substātia p̄ma in genere s̄be 7 nō scōda
 sed tale nō icludit aliqd̄ negatiuū sed tñ posi
 tiuū. dicēdū est q' si psona accipiat q̄tū ad qd̄
 nōis psonae: illud qd̄ nōis est aggregatū ex po
 sitiuo 7 negatiuo. 7 sic psona nō est p se in gñe
 q' nullū cōpositū est p se in gñe: cui' vna p̄s p̄t
 hīc alterā 7 suū oppositū. nihilomin' pōt esse
 p se in gñe. s̄ eadez natura nō pōt esse nunc p̄so
 na. 7 p̄ n̄ eē psona. puta si depēdeat ad suppo
 sitū alteri' rei 7 nihilomin' manere in gñe p se
 q̄ cōpositū ex positiuo 7 negatiuo nō est p se in
 gñe. si aut' psona accipiat q̄tū ad qd̄ rei psonae
 tūc est p se in gñe: q' natura illa denotat a ne
 gatōe duplicis depēdētie. de q̄ predicat h̄ nō
 mē psona: nō p se p̄mo mō: q' notat negatio
 nē q' nō est de esse illi' nature: illa in qua est qd̄
 rei psonae 7 est p se i gñe 7 p̄ma substātia. S3
 p̄z: q' tūc būanitas nō est vnita aut supposituz
 aut psona. nōs est falsū: q' h̄ est vera. hō est hō
 būanitate: sic h̄. de' ē de' deitate. etiā h̄ est vā
 albedo nō est alba albedine: q' i p̄ma denotat

Dubitatur

Respondetur.

Dubia

Argumentū p̄mi

Secundum

distinectio inter boiem ⁊ hūanitatē: ⁊ i scda nō
 ḡ bō ⁊ hūanitas distingunt realiter. ⁊ p pñs bō
 addit aliquā rē vltra hūanitatē ⁊ non solū ne
 gatōes: cui⁹ oppositū dicit p̄dicta rñsio. Itē
 negatio nō pōt teriare dependentiā alicui⁹: s̄ p
 fona teriat dependentiā nature ad suppositū
 ḡ psona dicit aliqd̄ p̄ter negatōez. Itē uatuz
 ra subsistit i supposito nihil aut̄ subsistit i seip
 so: nec etiā i cōposito ex se ⁊ nūc esse ḡ i negari
 one. Itē suppositū agit nō natura: s̄ natura
 est illud quo agit suppositū: s̄ nulla negatō a
 git nec aliqd̄ cōpositū ex positio ⁊ negatio
 agit rōe negatōis. ḡ ⁊ c. Itē ḡ b̄ qd̄ dicit qd̄ p
 fona nō est ps nec est nata facē vnū cū aliquo:
 qz oia q̄ sunt i dimis faciūt vnuz aut ḡ p accūs
 aut p se. non p accūs certū est: ḡ p se. ḡ tres pso
 ne faciūt vnū p se. Itē tres psonē p̄stituūt tri
 nitatē: ḡ q̄libet p̄currit ad faciēdū trinitatē. ḡ
 data via tua nata illarum est psona: s̄ illud tm̄
 qd̄ p̄stituūt ex oibus. Itē fm̄ te paternitas et
 ecētia cū spiratōe actiua cōstituūt psonā ⁊ fa
 ciūt p se vnū: s̄ paternitas ⁊ ecētia sunt psona
 Itē ḡ b̄ qd̄ dī qd̄ naturā vniri ad psonā non ē
 nisi sustentari a psona verbi ⁊ psonari nō ē nisi
 si sustentari ab aliq̄ psona: qz tunc q̄libet natuz
 ra irrationalis tā aiata q̄ inaiata posset assu
 mi ad vnitatē psonē diuine ⁊ psonari a psona
 diuina: qz q̄libet natura creata p̄t sustentari ab
 ea. sed ḡ est falsū: qz cui repugnat qd̄ sit psona:
 sibi repugnat psonari: s̄ cui libet nature irрати
 onali repugnat qd̄ sit psona: ḡ ipi repugnat p
 sonari: s̄ nō repugnat ipi sustentari. ḡ personari
 nō est sustentari. Itē ḡ b̄ qd̄ ponit qd̄ vno dīc̄
 aliqd̄ vltra extremam vnitā: qz de⁹ pōt facere ex
 trema vnita sine vnione: ḡ p̄t facere psonā xp̄i
 sine vnione: ex quo vnio differt realit̄ ab extre
 mis. Itē ḡ b̄ qd̄ ponit vnio eē rctūs: qz ista
 vnio fit ad ḡ vt p̄p̄tates nature assūptē p̄nt
 cōicari psonē diuine: s̄ illd̄ p̄t facere maḡ aliqd̄
 absolutū cū sit maioris p̄fectōis q̄ aliqd̄ respe
 ctuū. Itē rctūs nō p̄t teriare aliquā muratō
 nē: s̄ qn̄ de nō vnito fit vnitū fit muratio q̄ so
 lū teriatur ad vnionē. ḡ vnio nō ē rctūs. Itē
 p̄bat qd̄ natura nō p̄t vniri: qz q̄libet natura i
 clinat ad p̄p̄riū suppositū. ⁊ si vniat̄ alteri sup
 posito: tūc violēt̄er ibi maneret: qz alit̄ nō icli
 nat̄ ad p̄p̄riū suppositū. ḡ aut̄ qd̄ natura violē
 ter maneret extra suppositū p̄p̄riū semp̄ vidēt̄
 incōueniēs. Itē ḡ b̄ qd̄ ponit psonā teriare.
 p̄mo qz illud est p̄ma rō terminādi dependen
 tiā qd̄ est sūme independēs: ḡ h̄mōi est ecētia
 ḡ ⁊ c. Itē illud qd̄ p̄mo terminat̄ istā vnionē
 est infinitū p̄mo: s̄ essentia est p̄mo infinita et
 nihil aliud. ḡ ⁊ c. Ad̄ aior p̄z: qz si infinitas non
 sit rō terminādi istā vnionē. ḡ b̄ pōt cōpetere

finito. ⁊ p pñs aliqd̄ finitū pōt sustentare illud
 finitū. qd̄ est falsū. Itē qd̄ sint due vnioēs ad
 essentiā modo p̄dicto. probat̄. qz respectus est
 alius ⁊ alius si fundamētū sit aliud ⁊ aliud v̄l
 termin⁹. nūc aut̄ termin⁹ est ali⁹ ⁊ alius. qz ecē
 tia est nō eadē psonē. ḡ ⁊ c. Itē ḡ hoc qd̄ dicit
 vnā creaturā posse sustentari in trib⁹ suppositis.
 qz ois natura q̄ pōt subsistere in trib⁹ suppositis
 est illimitata. qz p̄pter hoc dicit̄ natura di
 uina illimitata. qz subsistit in trib⁹ suppositis.
 ergo si bec natura hūana subsisteret in tribus
 suppositis esset nec̄rio illimitata. qd̄ falsū est
 ergo ⁊ c. Itēz si sic. aut̄ illa natura assumeret̄
 ad vnionē nature assumētis aut̄ assumptē aut
 ad vnionē psonē: nō nature. qz tūc natura hūa
 na fieret natura diuina. qd̄ est f̄m̄. nec psonē. qz
 tūc tres psonē diuine fierēt vna psona hūana
 Itē qd̄ ecētia nō pōt terminare aliquomō istā
 vnionē. probat̄. qz q̄cquid nō habz p se psonā
 litatē nō pōt dare alteri psonalitatē. sed essen
 tia nō est psona. ḡ ⁊ c. Itē p̄ra hoc qd̄ ponit
 naturā posse dependere ad vnā psonā: ita qd̄ nō
 ad aliā. qz ois dependentia reducit̄ ad aliqd̄ ge
 nus cāe. si ergo natura dependet ad vnā psonā
 ita qd̄ nō ad aliā: vna psona haberet aliquā cā
 litatē respectu illius nature quā nō habz alia.
 hoc falsum est. qz opa trinitatis sunt indiuisa.
 Itē cōtra hoc de causis totalib⁹ est illud qd̄
 p̄mo dicebat̄. qz p te q̄libet effect⁹ determinat̄
 sibi certāz cām a qua pōt p̄duci: ita qd̄ a nulla
 alia. ergo nō habet duas causas totales. ⁊ per
 pñs ista dicta cōtradict̄. Ad̄ primū istoz dī
 cit̄ qd̄ psona pōt accipi q̄tuz ad qd̄ nois v̄l qd̄
 rei. p̄mo mō est aggregatū ex positio ⁊ nega
 tio. ⁊ sic psona nō est per se i genere. qz nullū
 cōpositū est p se in genere: cui⁹ vna ps pōt h̄re
 alterā ⁊ suū oppositū. ⁊ nihilomin⁹ esse p se in
 genere. sed eadēz natura pōt nūc esse psona et
 post nō esse psona. puta si dependeat ad aliud
 suppositū alteri rōnis ⁊ nihilomin⁹ manere p
 se in ḡne. ḡ illud p̄positū ex positio ⁊ negatio
 nō est p se in genere. Sec̄do mō psona est p se i
 ḡne. qz natura illa denoiata a negatioe dupli
 cis dependēte de qua etiā p̄dicat̄ hoc nomē p
 fona sc̄do mō p se. qz p̄notat negatōez q̄n̄ ē de
 ecētia illi⁹ nature. illa in q̄ natura est qd̄ rei p
 se in ḡne ⁊ est p̄ma s̄ba ⁊ c. Ad̄ aliud dico. qd̄ i
 telligēdo p ista hō ⁊ hūanitas aliqd̄ qd̄ ē aliqd̄
 qd̄ ⁊ aliud quo ⁊ qd̄ sit distinctio in natura rei
 iter qd̄ ⁊ quo sic aliq̄ intelligūt̄: si bec nō est v̄l
 vera hō ē hō hūanitate tanq̄ aliquo distincto
 realit̄ ab illo p quo subiectū supponit. s̄ sic h̄z
 tm̄ vnā singularē verā. puta i psona xp̄i. qz ibi
 ly hō supponit p supposito filij dei sustentaris
 naturā hūanā ⁊ hūanitas p natura humana

Terth
 Quartū
 Quintū
 Sextū.
 Septimū
 Octauū
 Nonū.
 Decimū.
 Undecimū.
 Duodecimū
 Decimūtertū
 Decimūquartū
 Decimūquintū

Decimūsexth
 Decimūseptimū
 Decimūoctauū
 Decimūnonū
 Vicesimū
 R
 Ad̄ p̄imum
 S
 Ad̄ sc̄m

sustentificata: et ista distingunt realiter in christo tantum quod et tantum quod: et ideo per se dicitur quod ille homo qui est christus est homo humanitate tantum aliter quo distinctio realiter ab eo pro quo subiectum supponitur: et sub isto sensu habet est verum. albedo est albedo albedine: ita quod si albedo sit quod et albedo quo. Et ista distingunt realiter quod: si albedo quod habet suppositioem personalem sepe supponitur pro subiecto sustentificatae albedine quod est suppositum in genere. et albedo supponitur pro ipsa forma albedinis inherente tali subiecto. et illa verum distingunt realiter tantum quod et quo. In alijs autem a christo non est habet vera. homo est homo humanitate intelligendo distinctioem predicto modo in quod et quo quod et alijs si homo supponitur pro sorte vel platone quorum nullum distinguit realiter ab humanitate in eo quod suppositum creatum vel persona tantum addit negationem ultra naturam existentem in tali supposito habet autem est vera humanitas est homo et homo est humanitas: sicut dicit commentator. vij. metaphisice quod illud in creaturis pro quo supponitur homo et humanitas idem sunt. ideo tales propositioes humanitas est homo humanitas est persona de veritate sermonis sunt vere. Si dicas quod in creaturis si homo supponitur pro supposito vel persona quod componitur ex positivo et negativo: habet humanitas non illud compositum ex affirmativo et negativo. sed et cetera. Rideo quod ex natura sermonis si homo supponitur pro illa natura quod denotatur ab illa duplici negatione et non pro composito ex affirmativo et negativo. Sed si supponeret ex veritate sermonis pro illo composito tunc non esset habet danda humanitas est homo humanitas est persona humanitas est suppositum: nec habet homo est humanitas: sed essentiales sicut false: sicut habet humanitas est compositum ex affirmativo et negativo: quod tamen non sic supponitur ex natura sermonis: sed tamen pro illo positivo sustentato denotatioem duplici negationis tales propositioes sunt vere et danda. Dico tamen quod si habet sit vera in creaturis humanitas est homo: tamen non est necessaria habet rigens: quod humanitas quod nunc sustentificata in persona propria potest sustentificari a persona divina: et tunc habet esset falsa humanitas est homo: sicut habet humanitas est persona divina. et ideo si de facto sit propositio vera quod sustentificata in persona creata tamen potest esse falsa. ideo est contingens. Ad aliud dico quod quod natura non sustentificata a supposito alieno: tunc natura non dependet ad suppositum: quod tunc est eadem realiter cum illo supposito: sicut quod tamen ad omne positivum in eo: nec differt ab eo quod tamen sustentificata a supposito sicut est in proposito quod natura humana sustentificata a verbo: tunc natura dependet a supposito sicut nunc natura humana a verbo dependet. Ad aliud dico quod solum una natura subsistit in supposito: scilicet natura assumpta a verbo quod illa proprie sustentificata a supposito: quod illud quod sustentificata sustentificata in aliquo supposito et distinguit proprie ab eo in quo subsistit et suste-

Ad tertium

Ad quartum.

tificata: et hoc solum verum est in christo. ideo ibi solum subsistit: nam et sustentificata in supposito. In alijs autem non distinguit realiter quod subsistit et in quo subsistit sicut prius dictum est. ideo in alijs non debet concedi quod natura subsistit in supposito. tamen bene potest concedi in alijs quod natura subsistit supposito: sicut quod homo est albedo albedine. quod suppositio non est aliud a subsistentia. et illa provenit nature quod ipsa non dependet ab aliquo alio supposito sustentificato. Ad aliud dico. quod in proposito solum est verum quod supponitur Augustinus. quia christus quod est tale suppositum predicavit resurrexit et mortuus est et cetera. et non natura solum sed positum diuinum habet naturam. et iste operatioes in proposito conveniunt persone et non nature. quod in proposito natura et suppositum distinguntur realiter et natura subsistit in supposito cui conveniunt tales actioes: sed in alijs ubi suppositum vel persona et natura non distinguntur realiter nisi quod unum includit negationem in suo quod nois et aliud non. non est hoc verum quod suppositum agit persona agit quod illud propositum ex affirmativo et negativo non agit. ideo omnes tales propositioes sunt false. sed in illis est verum. quod sola natura agit et non suppositum. Ad aliud dico. quod tres persone non concurrunt ad constituendum aliquid unum: puta una persona distincta a tribus. licet faciunt unum. quod sunt una essentia. essentia autem concurrunt ad constitutionem omnium personarum. Ad aliud dico. quod tres persone non constituent trinitatem tanquam aliquid distinctum a tribus. puta aliqua persona distincta a tribus. quod trinitas est nomen vel conceptus: et nihil reale addit supra tres personas sicut dictum est supra. exemplum licet enim tres angeli faciunt trinitatem. quia faciunt ternarium: tamen non concurrunt ad faciendum trinitatem tanquam aliquid distinctum: puta persona vel aliquid distinctum a tribus angelis. sed trinitas est conceptus vel nomen significans tres angelos connotando formam aliter aliquas negationes: sicut dictum est in primo libro de numero. Ad aliud dico quod spiratio activa si non esset nata facere unam personam cum paternitate et essentia esset adueritia. tunc non video quod constitueret aliqua persona distincta a tribus: sicut dictum est in primo. et ideo sicut dictum est propter istam rationem: non tamen essentia et paternitas constituent personam patris: sed etiam spiratio activa. et ideo si essentia et paternitas constituerent unam personam: tunc bene concederet ratio: et spiratio activa cum essentia constitueret personam distinctam a tribus. Ad aliud dico. quod non videtur mihi inconueniens plus concedere quod laqueus sit personalis a persona diuina quam homo. quod persona tria persona diuina nihil aliud est quam sustentificari a persona diuina. nunc autem potest indifferenter sustentificari natura irrationalis sicut rationalis a persona diuina. et ideo potest ita lapis vel asinus sic personari sicut homo.

Ad quintum

Ad sextum

Ad septimum

Ad octavum

Ad nonum

Et qñ dicit q sibi repugnat esse psona creata
 vñ icreata: dico q ita repugnat nature huane ee
 psona icreata sicut lapis vñ asin: q sic h est i
 possibilis lapis e psona dina etiã si eet assum
 pta a psona dina: ita h e impossibilis natura hu
 mana assumpta de facto est psona dina. s solũ h
 est vera natura huana sustetificat a psona di
 uina: qz subsistit i psona dina: 7 eodez mō p h
 ee vera lapis sustetificat a psona diuina si eet
 assumpt: sicut nũc est natura huana. 7 in h est
 dia qz natura huana est psonalis psonalitate
 creata qz si dimitteret statim eet psona creata p
 sonalitate ppa mō pdicto: s sic nō est de natu
 ra irratōali qcumqz: qz si lapis assumeret a pso
 na 7 post dimitteret nō eet psonat: psonalita
 te creata: h est nō eet psona creata. bñ tñ esset
 suppositũ creatũ. 7 qñ ad h est dia inter vnũ
 7 aliud. Ad aliud dico q qcqd fundat vnũ
 nē iter verbũ 7 natura huana p̄t dimitti 7 ipa
 vnio etiã p̄t corũpi 7 deponi manēte fũdamē
 to ei: qcqd sit illd: s tũc natura nō ē vnita: qz si
 cur impossibile est 7 dicitio q maneat vnio na
 ture ad verbũ 7 q natura nō vnit̄ verbo: ita
 impossibile est q natura vnit̄ verbo: 7 tñ q nō
 maneat vnio. Ad aliud dico q p nil absolutũ
 p̄t cōicari p̄petas vni? nature alteri nature
 nisi sequat vnio illaz adiuicē. sicut em̄ videm?
 q q̄tũcũqz fiat appoximatio aliquoz adinuĩ
 ee puta aie ad corp: nisi aia sit vnita corpi nō
 p̄p̄t h p̄petates aie pueniũt corpi 7 nō d̄i cor
 pus itelligere sentire 7 c. posito etiã q duo cor
 pora aiata essent i eodez loco: nō tñ p̄petates
 vni? aie q est i vno corpe puenirēt alteri corpi
 nisi sibi vnit̄: s illa aia q̄tũ ad p̄p̄n q̄tatez 7
 distantiã eq̄l̄iter respiciat vnũ corp? 7 aliud. h
 excepto q aiata vnũ corp? 7 sibi vnit̄ 7 nō alteri
 ita i p̄posito qd̄cũqz absolutũ de? caret in na
 tura huana siue i corpe siue in aia nisi sit vnio
 nature ad suppositũ nũq̄ p̄nt p̄petates suppo
 siti dini sibi cōicari nec p̄petates nature sup
 posito. Ad aliud dico q qñ rctũs distiguit̄ re
 alit̄ a fũdamēto: tũc p̄t teriare mutatōem. p̄z
 de vbi s̄m alios qd̄ terminat motũ localē 7 nil
 absolutũ nouũ. p̄z etiã de materia 7 forma. s̄ba
 7 acc̄t̄e: si essent p̄mo separa 7 post vnita p̄ po
 tētiã diuinã: qz tũc b̄ient solũ rctũ vnũ d̄is quē
 p̄ius nō hēb̄at. qz oia absoluta manēt eq̄l̄iter
 nũc sic p̄us. 7 p̄ p̄ns illa mutatō teriat solũ ad
 respectũ vnionis sic est i p̄posito. Ad aliud di
 co q lz eētia sit p̄mo sũme indepēdēs: tñ nō ē
 p̄ma rō teriandi qz indepēdētia nō ē p̄ma rō
 teriandi istã vnionē: qz credo q illud qd̄ ē sim
 plicif dependēs p̄t teriare dependētiã alteri?
 nature sine vnione: qz credo q deus p̄t facere
 q vna natura creata depēdeat ad aliã tāq̄ ad

naturã sustetate siue sustetificatē. puta q aia
 p̄t terminare vnionē cor: poris vel lapis: q̄a nō
 est aliq̄ d̄ictio. 7 tñ ois creatura simplr̄ depē
 det sic vnũ corpus ab alio. etiã licz essentia sit
 p̄? indepēdēs alia p̄ioritate: puta originis a
 deo: ita in p̄posito. p̄t em̄ p̄p̄ietas vel tota p
 sona p̄mo terminare istã depēdētiã: 7 lz vtrũqz
 depēdet sicut corelatiuũ suo relatiuo: licz sit
 p̄? indepēdēs: puta p̄ioritate originis. Ad
 aliud dico q nō est incōueniēs q aliq̄ finitũ
 terminet vnionē 7 depēdētiã sic dicitũ est in p̄
 cedēti solutiōe. Ad aliud dico q qñ est aliq̄
 respect? q p̄p̄ie terminat ad aliquē terminũ
 ita q illud qd̄ terminat sit p̄p̄ie ei? termin?. tũc
 ad multiplicatiōē terminoz sequit̄ multiplis
 catio respectuũ. Sed qñ aliq̄d dicit̄ terminare
 qz est idē realit̄ cũ illo qd̄ p̄mo 7 p̄p̄ie t̄minat
 et sic sc̄ario denoiatur a respectu terminatē
 tũc ad multiplicatiōē taliũ terminoz nō ses
 quit̄ multiplicatiō respectuũ sic in p̄posito. qz
 vnio nature huane p̄mo terminatur ad totã p̄
 sonã filij vel ad ei? p̄p̄ietatē. 7 iō p̄io 7 p̄p̄ie
 denoiatur psona filij terminans istã vnionē: s
 eadē vnio numero 7 nō alia: sic ponit alia opi
 nio prius ip̄robata terminari p̄t ad eētiã di
 uinã 7 p̄t p̄cedi q natura vnit̄ eētie diuine
 qz est idē realit̄ cũ psona. 7 p̄p̄t istã idēritatez
 p̄t denoiari terminã istã vnionē. licet ip̄ro
 p̄ie sic distictio realis p̄is et filij sufficit ad h
 q p̄z nō denoiatur terminã istã vnionē. iō nō
 seq̄t. conclusio. Ad aliud dico q natura assumpta
 nō manet ibi violēter: qz nō inclinãt ad oppo
 sitũ: qd̄ tñ requirit̄ ad hoc q violētare. Et qñ
 dicit q inclinãt ad p̄p̄iã psonalitatē. dico q
 oēs tales: natura creata inclinãt ad suppositũ
 p̄p̄iũ: subsistit in p̄p̄iã psonalitate: 7 sustet̄i
 ficat sunt false de vtute s̄monis. qz nunq̄ na
 tura positiua inclinãt ad aliq̄d p̄p̄ie nisi sit po
 sitiuum nec subsistit nisi in positiuo nec sustet̄i
 ficat nisi i positiuo. Personalitas aut̄ ultra
 naturã addit solã negatiōē depēdētiē. iō na
 tura nō plus inclinãt ad p̄p̄iã psonalitatē q̄
 affirmatio inclinãt ad negatiōē. Ad aliud
 dico q illimitatio nō facit plus q i vna natu
 ra nũero p̄nt esse tres p̄sone q̄ limitatio. qz sic
 p̄t sustineri q i natura diuina illimitata p̄nt
 esse tres p̄sone. ita bene p̄t sustineri q in na
 tura huana vna nũero limitata sunt tres p̄so
 ne: nec p̄t repiri aliq̄ rō plus p̄bans vnã p̄rē
 q̄ aliã. qz tñ vnũ tenet̄ ex fide et aliud nō. iō
 p̄pter fidē nō p̄p̄t aliã rōem teneo p̄imũ nō
 sc̄dm. Ad aliud dico q natura huana sic assu
 mit̄ ad vnitatē p̄sone diuine q nō fit psona di
 uina. 7 sic p̄t sustetificari ab vna psona diuini
 na: ita a trib?: nō q tres p̄sone fiãt vna natura

Ad decimã
 ¶
 Ad vndecimã.

Ad duodecimũ
 ¶
 Ad decimũ tertũ

Ad decimũ quartũ
 ¶
 Ad decimũ quintũ

Ad decimũ sextũ

¶
 Ad decimũ septimũ

Ad decimũ octauũ

Ad sciendum

sed q tres plone sustentificet vna natura. Ad aliud dico q si possibile esset q tora eentia diuina & nulla plona terieret vnione nature: tuc ista natura assumpta no eet plonata ppria plonalitate nec alia. Primum ptz de se. scdm pz de eentia si sola teriet ista vnione non pt teriare ea tanq plona: q no est plona. & p pns nec pt dare nature plonalitate: nec ea sustentare taq plona. q: tn ipossibile est q eentia assumat naturam nisi oes plone assumat ea. & p pns lz essentia pmo teriet vnione ista: tn oes plone teria: bunt scdario. io ipossibile est naturam vniri nisi sustentificet p aliqua plona. Ad aliud dico q accipiēdo depēdentia pprie prout iportat calitate: sic natura assumpta no plus depēdet ad filium q ad patre. io ista natura magis dicit vniri filio q depēdere ad filium. vñ si natura deponatur adhuc depēdet pprie ad filium: sic qn est assumpta. Ad pnu pncipale dico q loqndo de boie no assumpto hō & hūanitas no distinguntur qtu ad pncipale significatū. si tn vtrūq beat suppositōnez plonale q: tuc tā hō q hūanitas supponit p natura diua no depēdēt q eadē ē sicut supposito q hō sit albus tuc hō et albus no distingūt si vtrūq beat suppositōnez plonale: q: vtrūq supponit p natura subiecta albedini. s loqndo de hūanitate assumpta tuc hōz illa hūanitas pur vtrūq hz suppositōnez plonale distingūt: q: supponit ly hō p supposito diuo & ly hūanitas p natura humana. Tūc dicēdo q loqndo de hūanitate no assumpta & boie q h est vera. iste hō pt esse assumpt: & tn h est ipossibilis iste hō est assumpt: s h hūanitas pt ee assumpta est vera: & h s h hūanitas est assumpta & tora cā istoz est: q: aliqd connotat & iplicat p vnā ppositōem qd no p alia. nā qn dicim? hō pt esse assumpt: ly hō vt hz distributōem plonalē supponit p natura hūana no depēdente actualit & p pns a pre subiecti iplicat q hō no depēdet nec imitit alteri. ex pre pdicari iplicatur q hō depēdet ad aliqd supposituz. & p pns ad istā ppositōem hō est assumpt: iplicat pdictio: & io est ipossibilis ppter pdictōem implicatā. Exēplū. hec est vera: albu pōt esse nigrūz pur subiectū & pdicari habēt suppositōem plonale: q: tuc supponit p subiecto albedinis & h est vera subiectū albedinis pt esse subiectū nigredinis: q: pōt recipere nigredinez: s hec ē ipossibilis albu est nigrūz retēta eadē suppo-

Ad vice simū

B B Ad pnu pncipale

sitione plonali q prius. q: hec est ipossibilis subiectū albedinis est subiectūz nigredinis q tn denorant & implicant p istā ppositōem albu est nigrūz: & cā istius variatiois ē q: hō no tm significat naturā humanā s pnotat negatōem depēdentie. & h loqndo de boie non assūpto. io qn supponit plonalit supponit soluz p natura no depēdente. loqndo aut de boie assūpto tuc ly hō significat naturā humanā & pnotat suppositū ad qd depēdet hūanitas: io qn supponit plonalit supponit soluz p supposito ad qd natura depēdet. humanitas aut ab solute significat naturā humanam no pnotado negatiōem depēdentie nec no depēdētie: nec aliqd suppositū ad qd depēdet vel dependere pōt q: nil penit? pnotat: & io sic h est vera hūanitas pt esse vnita verbo: ita h est vera hūanitas est vnita verbo. Ad aliud dico q natura vnita no caret aliquo iportate dignitate: imo qcqd haberet positū si no esset vnita hz mōz plus q: respectū vnionis: q: plonalitas p pna no est nisi qdam negatio. Ad aliud dico q natura assumpta no est aliq plona: q: nec diuina nec hūana: tn dicit plonata a plona dei: q: sustentificat ab ea. no q: est plona diuina: imo h est ita ipossibilis sicut h homo est asin? q: sustentificat ab ea. non q: plona diuina. Ad aliud dico q lz plone diuine sint vna res quia vna essentia: tn inter se sunt disticte res: ideo pōt aliquid cōpetere vni qd non alteri: lz alteri no repugnet. *Questio. ij.*

Ad scdm

Ad tertiu

Ad quartū

Quoniam in beata virgine fuerit fomes pcti. hic duo sūt faciēda: q: pmo vidēdū est qd sit fomes quō remāsit in brā virgine & quō no. scdo quō brā virgo fuit ipeccabilis. Circa pnu dico q fomes pcti est aliq qlitas coporalis in clinas appetitū sensitiuū delectabiliter vl tri stabiliter ad actū intēsiōē q sit fm rectā rōez eliciendus. Ex h ptz q iste fomes no est appetitus sensitiu? tū q: fomes no manet i xpo ante resurrectionem nec post. appetit? aut sensitiuus manet. tū q: iste fomes non erit in beatis post resurrectionem: nec erit in pms parētib?: s infligebat in pms parentib? ppter eoz peccatū. & p h psequit in alijs. Appetitus aut sensitiu? fuit in eis ante pctm sicut post. Quare fomes sit qdam qlitas. ptz q: recipit magis & minus: q: vnus hō plus inclinā ad actū appetitus sensitiui q alius: & idē hō plus inclinatur vno tpe q alio ad illū actū sicut qliber experitur in se. Quare aut inclinēt delectabiliter. pt q: ideo vocatur a sanctis & doctoz libido cuius pido voluptas cōcupiscentia. Quare aut inclinēt

Questio II duo distict

B Primum articū

tristabiliter. p. q. sicut concupiscere est cum desideratōe: sic irasci est cum dolore. Ideo dicit augustinus de baptismo parvulorum languor: iste tyrannus qui mouet ad mala desideria. Ex ista aueritate. p. q. mouet appetitum contra iudicium rationis. Sed est dubium utrum iste fomes fuerit ablati a beatra virgine vel non. Rideo quod fomes peccati fuit totaliter ablati: quod fomes peccati connotat actum peccati quale non potuit habere. Sed fomitem simpliciter auferri potest intelligi tripliciter. vno modo quod non possit inclinare voluntatem per iudicium rationis ad aliquem actum. et sic fomes peccati fuit ablati: quia quicumque potuit inclinare ad aliquem actum: quia illa qualitas remansit in parte sensitiva: tamen aliquis habitus fuit in voluntate rationis: illa qualitas non potuit eam inclinare per iudicium rationis quoniam actus ille ad quem illa qualitas inclinabat moderabat per aliquid in voluntate. Ista autem ablatio potest dupliciter intelligi: vel in secunda sui scificatione: vel in prima. In prima fuit iste fomes ablati: puta in eius precepto quoniam infundebat eum aia ne inclinaret eum voluntate ad peccatum mortale: sed non quoniam potuit inclinare ad peccatum veniale. In secunda scificatione: scilicet in precepto saluatoris fuit totaliter liberata a fomite non quoniam remansit illa qualitas: sed sic quod non potuit inclinare voluntatem ad aliquem actum peccati mortalis vel venialis. Ex isto sequitur quod ante preceptum saluatoris potuit peccare venialiter: sed non mortaliter: sed post non. Alio modo potest intelligi simpliciter auferri ita quod non inclinaret ad aliquem actum quem non preuoluntas sequens rectam rationem suspicere et impedire simpliciter ne talis actus per rectam rationem oio eliceret. et isto modo fuit ablati in secunda scificatione. Tertio modo potest intelligi simpliciter auferri sic quod non potest inclinare ad aliquem actum sine omni inobedientia ad rationem et voluntatem: et sine omni rebellionem: et sic non fuit oio ablati: nec in prima scificatione nec in secunda: quia talis qualitas inclinans ad sitim: famem: somnum et alia similia: et talia non fuerunt in sua parte: quia non fuit in sua parte sentire vel esurire: sed tamen ipsa cohibuit tales motus spiritum potuit: et si non potuit nec fuit negligens in voluntate in nullo peccauit: quia tales motus quicumque ut precedunt actum voluntatis nullo modo habent rationem peccati: isto modo potest prececi quod fomes fuit in christo quod diu fuit viator: quia illa qualitas fuit in eo: sed non inclinabat ad aliquem actum peccati venialis vel mortalis: sed tamen ad aliquos actus inclinabat naturales. quibus conueniebat cum alijs hominibus: sed post resurrectionem non fuit in eo cum corpus glorificatum assumptum. Circa secundum apparent due difficultates. vna quod beatus virgo fuit impeccabilis cum nullus actus vel habitus excludat omne peccatum nisi beatificus. Alia quod potuit mereri si fuit impeccabilis et non potuit

Secundus articulus
duas difficultates
cultures

flecti ad malum. Quantum ad primum dico quod nullum actum vel habitum habuit qui potuit excludere omne peccatum tam omissionis quam commissionis: et si non potuit committere actum malum: tamen potuit cessare ab actu bono. et sic peccare peccato omissionis quantum fuit in se. Ideo dico quod habuit aliquem habitum ad actum bonum inclinantes et retrahentem a malo. et deus sic ordinauit quod coexistere sibi coagendo immediate sicut causa partialis: sicut facit in omni actione sicut dictum est in secundo coagendo ad oem actum bonum et non coegit ad actum malum: et quia nullus actus potest elici a causa secunda nisi concurrente causa prima immediate. ideo potuit bene agere et non male: nec peccare peccato omissionis quia deus concurrebat ut causa partialis in actu bono et virtuoso: et non in malo et vitioso. Sed tunc quero quomodo potuit mereri. dico quod licet ex parte habitus habuit pronitatem ad bonum et non ad malum: et deus cooperabatur sibi ad bonum et non ad malum: tamen in oibus actibus bonis dimisit eam proprie libertati ut libere et contingenter posset oes actus bonos elicere et sic merito: ita quod potuit actum bonum elicere et non elicere. sed non malum. et per primum elicendo bonum actum merebatur. Sed est dubium utrum fuit peccabilis peccato omissionis. videtur quod sic: quia potuit cessare ab omni actu bono in quo potuit mereri: et tenebatur tunc illum actum elicere. ergo etc. Respondeo. potuit cessare ab omni actu merito: quoniam tenebat illum actum elicere aliter ille actus non esset in potestate sua: sed si aliquando cessaret deus statim concurreret ut causa totalis ad causandum illum actum ne ipsa peccaret peccato omissionis. Si queramus utrum per illum actum causatum a deo totaliter meruit. dico quod non: quia ille actus non fuit totaliter in sua parte eo quod totaliter causatus a deo quod tamen requirit ad se quod actus sit merito: vel potest dici quod meruit per illum actum: quia licet non potuit illum actum elicere: tamen potuit ab isto actu cessare et alium actum bonum circa idem obiectum elicere: et tunc deus subtraheret manutentionem suam ab isto actu respectu cuius fuit causa totalis et concurreret ad causandum alium actum circa idem obiectum ut causa partialis: et tunc si sufficit ad actum meritum quod voluntas possit cessare ab actu: licet non possit elicere actum: tunc potest dici quod iste actus est merito: si autem requirit ad actum meritum quod eliciatur a voluntate creata totaliter vel partialiter. Tunc est dubium quomodo potest saluari a peccato omissionis: quia licet habeat bonum actum a deo creatum totaliter: tamen ille non est merito: quia non est a voluntate creata secundum istam viam: et tenebatur per tunc elicere aliquez

De prima

De secunda

Dabitur

bonū actū voluntaris: 7 p̄ p̄ns meritorij: 7 nō fecit: ḡ omisit facere qd̄ tenebat̄ habere. ergo peccavit pctō omissionis: nec vt̄ videt̄ potuit excusari p̄ illū actū totalit̄ creatū a deo. Si dicas q̄ de? nō creauit aliq̄ue actū talē totalit̄ s̄ nō pmisit eā cessare ab actu bono p̄us elicitō a volūrate eius. 7 si cessaret aliquādo q̄tū i ea fuit: tūc de? imediate 7 totalit̄ p̄seruaret actū p̄cedentē. 7 sic nō careret actu debito. **Lōtra.** s̄ ē eadez difficultas q̄ p̄us: q̄ si de? aliquo tpe quo tenebat̄ illū actū elicere 7 p̄seruare illū actū elicere totalit̄ 7 cōseruaret 7 volūtas sua nō. ergo p̄ tūc nō fuit actū meritorij: q̄ ad actū meritorij nō tm̄ req̄rit̄ q̄ eliciat̄ a voluntate: s̄ q̄ p̄seruet̄ ab ea. p̄t̄ dici q̄ de? sic ordinauit q̄ nō esset restricta ad aliq̄ue actū meritorij elicien dū p̄ quocūq̄ tpe sic q̄n si nō eliceret nō peccaret quocūq̄ pctō. 7 si s̄ sit verū tūc ista difficultas soluta ē. Si dicas q̄ tūc brā n̄go meruit in tota vita sua. **R̄spondeo.** de? forte ordinauit q̄ q̄n eliceret bonū actū mereret: q̄n aut̄ nō tunc ordinauit q̄ nō teneret aliq̄ue actū elicere meritorie. 7 sic p̄t̄ q̄ potuit mereri. Alii p̄t̄ dici q̄ nō est in p̄tate cuiuscūq̄ suspēdere actū voluntatis simplr: q̄n si p̄ntent̄ volūtati multa obiecta: lz volūtas p̄t̄ suspēdere actū suū circa vnū obiectū v̄ aliud: nō tm̄ rectū cuiuscūq̄. 7 tūc de us ordinauit q̄ ista obiecta multa circa q̄ teneret actū bonū elicere si obijcerent q̄n teneret 7 obiecta forte mala. 7 tūc coopabat̄ ad actūz bonū 7 nō malū. 7 p̄ illū actū meruit: q̄ libere eliciebat̄ actū circa illud obiectū q̄ potuit elicere indifferentē circa aliud: sic p̄t̄ in ea saluari rō meriti 7 p̄ multas alias vias. Sed contra ista sunt aliq̄ dubia. p̄mo videt̄ q̄ fomes nō sit q̄litas sic inclinās ad actū: q̄ oē inclinās ad actū v̄ est obiectū v̄ potētia v̄ hitus infusus vel acq̄sit̄: s̄ ista q̄litas nō est obiectū neq̄ potētia certū est nec hitus infusus: q̄ de? nō infundit hitū inclināte ad actū malū: s̄ tm̄ ad bonū nec est hitus acq̄sit̄: q̄ ille ḡnatur ex actibus: fomes aut̄ i nobis p̄cedit oēm actū: lz nō i p̄mis parētib? **Scd̄z dubiū ē.** vtrū illa q̄litas sit in carne vel i appetitu sensitiuo distincto d̄ carnē. **Tertij est.** q̄ nō v̄ q̄ sit aliq̄s hitus i inclinās ad actū tristabilis: q̄ de rōe hitus ē delectabilis inclinare. **Itē volūtas fugit tristicias: ḡ nullus hitus in volūrate inclinat tristabiliter.** **Quartū p̄ qd̄ p̄t̄ auferrī fomes v̄ nō inclinēt volūtatē d̄ rectā rōem?** **Ad p̄mū istoz dico q̄ nō est ḡnalit̄ verū q̄ oē inclinās ad actū est potētia obiectū v̄ hitus: nā cognitio actus alis i intellectu quodāmo inclināt volūtatē vt̄ cā p̄ialis rectū sui actū. actū appetitū sensitiuū inclināt quodāmo volūtatē sic cā p̄ialis. s̄lfr**

in operāte virtuosē virtutes: scz in appetitū sē sitiuo h̄nt actū positiuos cuiusmōi sunt tēperātia fortitudo 7c. 7 nō negatōis cuiusmōi sunt hūilitas castitas 7c. 7 in talib? q̄tū ad p̄tē sensitiuā est duplex inclinās vnū causatū ex actibus virtuosis vel viciosis q̄ten? tēperant̄ a volūrate. 7 illud sic causatū p̄t̄ dici hitus. 7 ē aliū inclinās nō causatū ex actibus: 7 illud est q̄litas aliq̄ naturalis p̄ns cōplexiōem hoīs quo dicit̄ m? q̄ vn? maḡ disponit̄ ad tēperantiā: ali? ad castitatē: tertio ad fortitudinē. 7 sic p̄t̄ ad p̄mū **Ad scd̄z p̄t̄ dici q̄ inclinās illud sit i ip̄a carne vt̄ distiguit̄ d̄ appetitū sensitiuū.** s̄ p̄t̄ q̄ illud aliq̄n p̄t̄ esse calor. p̄t̄ etiā q̄ ex diuersa dispositōe q̄litarū corporalū ḡnant̄ actū q̄ vocat̄ur passiones i appetitu sensitiuo: s̄ p̄t̄ q̄ tales q̄litates sunt in carne. **Ad aliud dico q̄ assūptū est falsū: q̄ de rōe hitus nō est plus iclinare delectabilis q̄ tristabilis.** qd̄ p̄t̄ q̄ sic in volūrate est actū volēdi vel nolēdi: ita ibi etiā sūt hitus ḡnati ex istis actibus: s̄ hitus ḡnatus ex actibus volēdi inclināt delectabilis: 7 hitus ḡnatus ex actibus odiēdi iudēdi detestādi inclināt tristabilis ad oēm actū ad quē inclināt. null? em̄ p̄t̄ aliq̄ue odire delectabilis. **Et q̄n dicit̄ q̄ volūtas fugit tristiciā verū est: q̄ fugere volūtatē nō est aliud nisi nolle illud qd̄ fugit: 7 ex ista fuga sequit̄ tristicia sic ex p̄secutiōe delectatio.** **An aliud q̄n q̄rit̄ p̄ qd̄ p̄t̄ auferrī fomes: dico q̄ p̄ aliq̄ue hitū informāte volūtatē p̄t̄ sic auferrī vt̄ nullo mō inclinēt volūtatē p̄ potētiāz siue actū elicetū rectū cui? fomes dicit̄ p̄ncipiū d̄ iudiciū rōis: 7 si sic auferat̄ tm̄ manet illa q̄litas in se. vñ si essent aliq̄ i quo essent illi actū in appetitu sensitiuo intēsi multū 7 p̄fecti i tātū q̄ volūtas nullo mō p̄t̄ tales passioēs cobibere illi mor? nec essent pctā mortalia nec venialia. **Sz dubiū est vtrū ille hitus in volūrate p̄ quē aufert̄ fomes mō p̄dicto sit infusus v̄ naturalit̄ acq̄sit̄.** **Et dicit̄ b̄ Job. q̄ volūtas non videt̄ seipam retrahere posse sine difficultate q̄n cōdelectet appetitū sensitiuo: 7 iō ad delectabilis retrahendūz se opz aliq̄d delectabilis causari in eo q̄ sit delectatio appetitū sensitiuū quo finis sit sibi delectabilior: illud aut̄ non p̄t̄ fieri p̄ aliq̄d naturale: q̄ illa delectatio i appetitu excedit oēm delectatōez naturalē. igit̄ p̄ aliq̄d sup̄naturale. **Contra. ista delectatio hita mediante hitū sup̄naturali nō habet nisi mediante actu: sed actus elicetus circa deum mediante tali habitu est eiusdē rōis cū actu elicito sine eo ex puris naturalibus. ḡ eodem mō delectatio cōsequitur actū mediante habitu naturaliter acquisito sicut infuso. Itē sicut aliquis nutritus inter xp̄ianos credit articulos******

Obiectio
Responsio

Primum dubium

Secundum
Tertium

Quartum
Ad primum

Ad scdm

Ad tertium

Ad quartum

fidei ita pot oēs alios act? elicere prinētes ad fidē. 7 p pns pr naturalit deū diligere. Itē delectatio q est i speculatio est maria fm pbn: s illa habet naturalit. g 7c. Itē aliqs pot mediat ante bituz actu acqstio naturaliter absorbere tristitia: g eodē mō pot mediāte bitu naturalit diligere deū sup oia: 7 sic hie delectatōez. Itē dico q illud pot fieri p habitū naturalē sic per supnaturalē. Si dicas q tūc et puris naturalit aliqs possit vitare oē pctm. Dico q nō: qz de? nō acceptat illā moderatōem p habitū naturalē sic p supnaturalē: tū possz sic acceptare si sibi placeret. Ad aliū dico q rebellio nō pot auferri 7 pfecta trāqllitas fieri nisi p aliqd supnaturalē infusū non p aliqd naturale ex cāis naturalib? causatū: s p supnaturalē puta p doctē impassibilitatē. Itē h q ponit q electio in volūtate nō pot esse nisi pcedat iudiciū rōnis qz nō maior onsiō obiecti reqrit a pre volūtati q a pre appetit? sensitui s ad h q appetitus sensitui? beat actū suū nō requirit nisi sola appetitō obiecti sine oi iudicio sic qlibet expit igit ad h q volūtas beat actū suū solū requiritur ostensio obiecti pcedens sine oi iudicio rationis. Dec de qstione. *Questio. iij.*

Utrū beata virgo debeat dici parēs xpi fm naturam hūanā. Dicunt quatuor faciēda. pmo vidēdū utrū brā virgo actiue opabat i cōceptōe xpi. Scdo p quē modū opabat. Tertio utrū pēcile pp illā opatōem dz dici mater xpi. Quarto utrū ipa sola deat dici mat xpi vlnō. Quātū ad primū est opinio cōis q mī hz tū rōem receptiui amīstratio materiā 7 semen viri hz rōem actiui: illud est de intēdōe phi i libro de aialib?. h pclusio pbat sic. sicut p se hz ad actiuitatē: sic mī ad passibilitatē: s pater ē solū pncipiū actiui: igit mater ē solū pncipiū passiui. Itē de beata virgine arguit spāliter qz virt? finita agit i tpe 7 nō i instāti: 7 p pns nō pot coagere virtuti infinite cui? est agere in instāti: s corp? xpi fuit formatū i vtero nginis in instāti. g 7c. Itē si sic tūc xps descēdisset de adā fm rōem seminalē. pbat: qz creatura non iducit formā substārialē nisi p virtutē seminalē. Si g brā virgo egisset in iductōne forme substārialis egisset fm rōem seialē. Cōtra ista aristoteles 7 oēs phi vident dicere oppositū. naz potētē vegetatiue sunt actiue hz oēs. p scdo de aia vbi ondit q pef calorē naturalē in augmēto est alia potētia actiua scz potētia vegetatiua: s in brā ngine fuit potētia vegetatiua g 7c. Itē dico aliter q mī aliquo mō se hz actiue respectu plis: qz qn est gñatio vniuoca veri

sife est q forma substārialis inducēs formā et forma inducta sint eiūsdē rōis: nūc autē gñatō boīs ē vniuoca 7 forma substārialis viri 7 mulieris sunt eiūsdē rōis: igit cū in gñatōne plis nō sit alia forma substārialis eiūsdē rōis cū forma gñata nisi forma mris: g gñatio forme substārialis 7 eius iductio est attribuēda mri. 7 p pns mater se hz actiue in gñatiōe plis. Si dicas q p? in gñatōe plis solū se hz actiue. Contra. pater nō plus facit q vn? ignis gñatus in tertio gñato: pura si vn? ignis generet aliū et scds tertiu: sic p? non plus facit nisi q decidit semē: 7 semē post est cā actiua: iō qtrū ad inductionem forme substārialis mater est cā pncipalior q pater. Si dicas q illud argumētū eq̄ liter pcludit. Cōtra te. q: oēs forme actiue eiūsdē rōis pnt hie effect? eiūsdē rōis: s i pte 7 matre sunt forme eiūsdē rōis: s illa q est in matre est inductiua forme i materia plis sine pte. igit eodē mō forma substārialis pns pnt h facere sine mre. Rūdeo ad inductōez forme substārialis fm cōem cursum q mō est pcurrit accētia tanq dispōes nēcrio reqsite pura calor naturalis 7 qlitates nobis ignote. et si oēs dispōsitōes 7 oia accētia essent eq̄lia in pte q sunt i matre posset p? agere qd agit mater: 7 qz nō ē sic: iō nō pot p? sic agere. Ad primū p illa opinione dico q pbs intelligit q semē hz rōem actiui qtrū ad aliqs trāsmutatōes: s nō qtrū ad vltimarā inductionē forme: s qtrū ad multas alteratōes pcedētes. Ad aliud dico q si oia accidētia essent in pte q sunt in mre argumētū pcluderet verū: qz p? hiet actiuitatē respectu forme substārialis plis: sed nō est sic. s in matre ē aliqd accidētiale 7 calor naturalis matris 7 sperma eius pcurrens cū eius forma cuius rōe pnt dici hie rōem actiui: sed in pte nō est aliqd sic. Ad aliud dico q virtus finita pnt coagere infinite: qz qn effect? pducit pnt pducit in instāti sicut in tpe: tunc virtus finita pot agere in instāti sicut in tpe. Circa aliud argumētū sunt tria faciēda. pmo vidēdū est quid est semen 7 ratio seminalis. Scdo que ē necessitas ponendi rationē seminalē. Tertio quomodo se habet respectu formatōis corporis xpi. Quātū ad primū dicit Jobes q ratio seminalis nō ponit propter creatōez vitādam: nec vt saluetur naturalitas generatiōis. Non ponitur propter ista: quia aut pars forme generande pcedit aut non. Non propter primū: qz quero de illā parte acquisita d nouo quere Job. 7 concludit q generatō sit naturalis ex sola inclinatione pncipij passiui: sicut grauitas inquantū pncipius passiuum facit motum naturalē: 7 non inquantū pncipium

Questio III quatuor dicitur

B Prime opi. articuli primi Probatio prima

Secunda

Tertia

Quarta

Ad primam

Ad scdam

Ad tertiam

solutio qrite pbatōis tria facit Primum

Responsio scoti.

Primum dubium
contra scotum

actiuū q̄re Job. i. scdo. di. viij. in materia de rō
nib? feminilib?. Cōtra iobez sunt multa du-
bia. p̄mo q̄ qd dicit q̄ naturalitas ḡnarōnis
saluat p̄ solā inclinātoez passiui ita q̄ potētia
di. p̄ncipiū naturalis violēta vl̄ neutra p̄ cōpa-
ratōem ad actū quē recipit: q̄ impossibile ē idēz
rectū oppositoz h̄c inclinātoem naturalē: s̄ po-
tētia passiua eq̄līe inclināf ad opposita 7 non
plus ad vnū q̄ ad aliud: igit̄ nō h̄z talē iclina-
tōem. p̄bat: q̄ de celo 7 mūdo dicit p̄bs q̄ q̄c
qd naturalit̄ est i vno loco violēter recedit ab
illo. 7 h̄ est verū: q̄ h̄z inclinātoez actiuā ad vnū
oppositoꝝ 7 nō ad aliud: q̄ inclinatio semp ar-
guit potētiā actiuā i illo i quo est. Si dicas q̄
nō h̄z inclinātoem rectū forme deteriate: s̄ rectū
forme ideteriate 7 i cōi. Cōtra q̄ro qd est ista
inclinatio aut est aliqd̄ absolutū aut aliqd̄ re-
spectiuū: aut nihil. Si nihil addit sup̄ ipaz ma-
teriā: ḡ materia est i potētia neutra rectū cuius
cūq̄ forme: 7 h̄ est: q̄ h̄z inclinātoez actiuā ad
vnū oppositoꝝ 7 nō ad aliud: q̄ inclinatio sēp
arguit potētiā passiūā i illo i quo est. Si aut̄
addit aliqd̄ absolutū sup̄ essentiā materie: tūc
sequit̄ q̄ materia semp h̄z inclinātoez naturalē
vel nūq̄: q̄ q̄tūcūq̄ materia existit sub vna for-
ma semp iclināf ad aliā: ḡ si h̄z tm̄ vnā iclina-
tōem naturalē ideteriate illa semp maneret: s̄
h̄ est falsū: q̄ q̄n̄ inducit̄ vna forma tūc nō ma-
net inclinatio ad illā: q̄ inclinatio sic desiderii
est semp rectū nō h̄iri. Si dicas q̄ h̄z diuersas i-
clinātoez ad diuersas formas deteriate. h̄ ē q̄
re: q̄ tu ponis q̄ ad nullā formā iclināf deter-
minate: q̄ alit̄ violēter q̄fecerit sub vna forma
p̄te. 7 h̄ ponis differētiā int̄ q̄etē violētā 7 q̄e-
tā materie sub forma i p̄mo tuo. Si inclinatio
addat respectū aut ḡ addit vnū respectū aut
plures. Si tm̄ vnū respectū ad formā i cōi. Cō-
tra. iste rectus si sit realis h̄z f̄minū realē 7 vnū
nūcro sic respect? est vnū nūcro: s̄ forma i cōi
est tm̄ ens: rōis: ḡ nō pōt esse tm̄ vnū rectus rea-
lis nec rōis sic p̄z alibi: s̄ si sint plures respect?
fm̄ pluralitatē formarū. Cōtra. h̄ est q̄ re: q̄ tu
dicas q̄ materia nō h̄z inclinātoez ad aliquā for-
maz deteriate: s̄ si ponant̄ tot rectus deteriari
quot sunt deteriate inducēde. seq̄t̄ ḡ r̄c. S̄ ill-
q̄rendū est de illo rectū aut erit realis aut rōis.
nō p̄mo mō: q̄ termin? non est realis. nec scdo
mō q̄ nō causat̄ p̄ actū intellect?. Si dicas q̄
materia nō iclināf fm̄ se: s̄ p̄ aliquā dispositi-
onē additā. Quero: aut illa dispositio est acti-
ua aut passiua. si actiua habet̄ p̄positū q̄ nūq̄
aliqd̄ passiūū iclināf ad aliud nisi q̄n̄ idēz est
actiuū 7 passiūū: q̄ semp iclinatio sonat̄ i acti-
uitatē. Cōtra: essentialitōez iclinātoez 7 ordinē
h̄z receptiuū rectū act? sui: 7 s̄ ill-actiuū q̄ illud

qd nec est actiuū nec passiūū. Scd̄z dubiū est
de rōe illi? opinionis: q̄ extrinsecū agēs nō pri-
us natura agit q̄ intrinsecū. si ponat̄ pura rō se-
minalis h̄ p̄z: q̄ cā nobilior: siue sit eiusdē rōis
siue alteri? nō p̄us agit q̄ ignobilior: q̄ omēs
cause s̄l̄ agūt. Tertiuū est: q̄ videt̄ q̄ in elemē-
tis sit ponēda rō semialis: q̄ Aug. ponit rōes
seminales vt qd̄libet nō fiat ex quolibet: s̄ des-
terminatū ex determinato. si ḡ elemētū req̄rit
determinatū p̄ncipiū a quo h̄z esse: deteriatuz
elemētū a quo pōt ḡnari: ita q̄ non pōt ex alio
ḡnari: tūc in elemētis cēt rō semialis sic i alijs
Quartū dubiū est de descriptōe seīs quā des-
dit: q̄ videt̄ q̄ vnū semē nō semp int̄cedat̄ p̄p̄
alterū: q̄ semē tritici est triticū: ita q̄ verū tris-
ticū ḡnatur ex vero tritico sic ex semine fm̄ au-
gustinū. 7 tñ triticū nō int̄cedit̄ p̄p̄ aliū. Qui-
tū dubiū est de h̄ qd̄ dicit q̄ semen nō est p̄nci-
piū actiuū ḡnarōis: q̄ est imp̄fecti? h̄ est q̄ euz
dicit em̄ in tertio q̄ p̄ h̄z rōem actiuū 7 mater
s̄l̄: 7 pater h̄z rōem actiuū p̄ncipalis: 7 h̄ non
est nisi rōne seminis: q̄ nihil aliud facit̄ pater
nisi decidit̄ semē: ḡ nō est q̄ rōem agent̄ p̄nci-
palis esse imp̄fecti? ip̄o p̄ducto. Ideo mihi
videt̄ q̄ semē stricte s̄p̄tū sicut loq̄tur augus-
tin? in diuersis locis de semine est corp? deter-
minate sp̄ci ex quo p̄ causas naturales h̄z cōez
cursum nature natū est corpus consilijs sp̄ci p̄-
duci: ita q̄ nō ab alio corpore alterius sp̄ci. Q̄
aut̄ sit corpus determinate sp̄ci p̄z: q̄ non ex
quolibet sit qd̄libet s̄ determinatū ex deteria-
ro. tū q̄ h̄z augustinū triticū sit ex tritico 7 nō
ex alio grano q̄ aut̄ ex semine p̄ causas natura-
les natū est aliqd̄ ḡnari p̄z: q̄ iō x̄ps dicit̄ des-
cendisse de adā nō fm̄ rōnes seminales q̄ nō
fm̄ cōem cursum nature: nec habuit̄ x̄ps de fa-
cto rōnem seminis in eius p̄ductione. Q̄ aut̄
corpus ḡnatur ex semine sit cōsimile 7 p̄du-
ctiuū cōsimilis p̄z inductiue: q̄ triticū est se-
mē respectu tritici: 7 nō dicit̄ nisi sicut pater 7
filius. q̄ aut̄ aliq̄ sit pars generandi p̄z de se-
mine in pomō: s̄ nō est semen respectu pomi s̄
respectu arboris: 7 iō nō est de rōe seminis qd̄
sit imp̄fectius p̄ducto ex semine: neq̄ q̄ in-
tendat̄ p̄pter aliud: nec est de rōne seminis q̄
sit primū ex quo p̄ducitur vltimo generatum
nec est mediū: sed est primū. Unde si sint mul-
ta agentia ordinata 7 multe actiones ad pro-
ductōem alicuius compositi determinate spe-
ciei sicut in generatione tritici: q̄ ibi sunt mul-
te actiones solū illud qd̄ est primū habet rōez
seminis respectu vltimi generati 7 nō scd̄z re-
spectu alicuius mediū 7 ideo q̄uis in ḡnarōne
tritici sunt multe generationes et corruptio-
nes medioꝝ: tamen triticū non est semen eorū

Secundū

Tertium

Quartū

Quintū

D
Sententia auct.

gnatorum mediorum quae differunt forte secundum spiritum: quae semel non immediate respicit ultra diuersarum specierum: illa quae sunt eiusdem speciei. id triticum quod est primum agens creatum in toto isto cressu est semel tritici ultimo geniti et non rectum alicuius in medio. Sciendum quod semel est principium productum alicuius individui deteriorare specie ita vnius individui quod non alteri? sic triticum est semel tritici: quae sic est semel tritici quod non rectum alteri? et semel bovis ita est productum bovis et non asini: et aliquid semel et illud cuius est semel sunt eiusdem speciei sicut triticum cum tritico: et aliquid alteri? sicut homo et semen hominis.

Quartum ad secundum articulum dico quod necessitas ponendi rationem feminalem secundum interduos augustini non est ut vitae creatio: quae creatio non dicitur vitari: sed procedit in principio secundum: nec ponitur propter generalitatem generationis: quae si materia esset separata ab omni forma substantiali et accidentali et staret nuda esset in potentia ad formam substantialem: et tunc esset vera generatio: et tunc certum est quod ibi esset sola materia: sed potest saluari generatio sine ratione feminale. Tertium est ex quolibet potest fieri quodlibet: tunc non esset ratio feminale ponenda secundum augustinum super generationem. et tunc generatio esset naturalis: sicut nunc est. vnde quod augustinus vidit vnum corpus ex isto et non ex alio sic triticum ex tritico et non ex ordeo: id ponit distincta seia et distinctas rationes seiales ut corpus deteriorate specie generatur ex corpore deteriorate specie. Sed dubium est tunc quod saluabitur naturalitas generationis. vbi sciendum quod naturale accipit multum modis. vno modo ut distinguitur a parte de quo secundo philosophorum dicitur quod principium actuum diuiditur in agens a natura et a voluntate: et sic de agens non liberum dicitur naturale: et hoc modo agens violentum dicitur naturale: quae non est liberum puta motus? quibus sursum dicitur naturalis: quae est a natura ut distinguitur a voluntate. Exemplum: quoniam vnum graue eleuat alium minus? quae sicut pars in libra librata duo graua vbi magis graue descendit et minus? graue ascendit: ibi enim est motus? violentus quae minus? grauis sursum et est motus? naturalis: quae est a causa naturalis agere: quae ab alio graui naturali descendere. secundo modo accipitur natura ut distinguitur a consuetudine vel doctrina: et sic habitus generati non dicitur esse a natura quae sunt acquisiti ex actibus consuetudinis: ut pars secundo ethicorum. Tertio accipitur purum distinguitur a violento. et sic dicitur aliquid esse in potentia tripliciter: scilicet naturaliter violenta et neutra. Esse in potentia naturali est habere inclinationem naturalem ad illud ad quod est in potentia sicut quae est in potentia naturali ad esse deorsum quoniam est sursum: quae habet inclinationem naturalem ad esse deorsum: et est principium actuum sufficientes illius motus remoto impedimento. Esse autem in potentia violenta est habere inclinationem naturalem in contrarium sicut quae est deorsum

est in potentia violenta ad esse sursum: quae habet inclinationem naturalem ad deorsum. Esse in potentia neutra est quoniam aliquid nec inclinatur ad hoc nec ad illud oppositum sicut superficies est in potentia neutra respectu albedinis: quae non plus quoniam est de se inclinatur ad esse albedinis quoniam non esse eius: sed solum est in potentia receptiua sine aliqua actiuitate: id est in potentia neutra. Quando autem de potentia naturali quae distinguitur a violento: sic dico quod nunc est aliquid in potentia naturali nisi quoniam id est actiuum et passiuum respectu illius cuius est in potentia naturali: quae ex hoc est in potentia ad aliquid quod potest recipere est passiuum: et ex hoc quae est in potentia naturali est actiuum: quae ex hoc quae est in potentia naturali ad aliquid habet inclinationem naturalem. ad illud. inclinatio autem naturalis non est nisi quodam motus quod non est sine actiuitate. Praeterea potentia pure passiuam non plus inclinatur ad vnam formam quae ad suam partem: sed potentia naturalis ut distinguitur contra violentum inclinatur determinate ad vnum ita quod non ad eius contrarium: quae inclinatur ad illud partem nisi violentum: quod illud est violentum quod habet contrariam inclinationem vel naturalem inclinationem ad contrarium sicut quae naturaliter inclinatur deorsum violenter sursum. Praeterea nihil est violentum nisi quoniam contra naturalem inclinationem aliquid fit in eo quod violentatur: et id quod violentatur non habet inclinationem naturalem ad aliquid quod fit in ea plus quae ad eius oppositum: id voluntas non potest violentari: quae violententer mouet aliquid quod mouet contra inclinationem naturalem in eo igitur quod est in potentia naturali purum distinguitur contra violentum habet inclinationem naturalem determinate ad vnum contrarium: ita quod non ad aliquid quae ad aliud non mouet nisi violenter: sed non naturaliter mouet ad aliud. Quarto modo dicitur naturale ut distinguitur contra principium motus per accidentem. de quo habet secundo philosophorum quod medicus est causa sanitatis per accidentem rectum superius. et sic dicitur natura de omni quod est per se: et primo principium motus? alicuius? totius modo illius cuius? est pars siue sit principium actiuum siue passiuum. Ad oppositum dico quod generatio est naturalis. primo modo ut natura distinguitur contra partem et voluntatem propter naturalitatem agentis quae agens non agit per partem siue libere. Secundo modo est dicitur generatio naturalis: quae non est ex actibus? consuetudinibus. Tertio modo accipiendo naturam puram distinguitur a violento et purum potentia diuiditur in potentiam naturalem et violentam et neutram et vocando potentiam naturalem quae proprie distinguitur a violento sic non dicitur generatio naturalis quod pars: quae aliquid dicitur esse in potentia naturali: quod est actiuum et passiuum

Secundo articulus
ad naturalis quare
et violentis

Dubatur

6

respectu eiusdē: nūc autē materia est i potētia passiuā solū respectu forme 7 nō actiuā. igitur materia nō est i potētia naturali distincta p̄tra violentū. **L**ōfirmat: q: qñ aliqd est in potētia naturali vt distinguit 3 violentū ad vnā formā illud est violēter sub alia forma aliter nō accipit perē potētia naturalis vt distinguit 3 violentū q: qñ aliqd est sic naturalit̄ sub aliqua forma ē violēter sub opposito illi? forme: s: qñ aliqd est violēter sub vna forma est naturalit̄ pur̄ distinguit 3 violentū sub ei? opposito: s: qñ aliqd est istit̄ sub aliq̄ forma naturali: 7 postea sub alia ita q: p̄ma corūpat: tūc sub opposito p̄me forme existit: igit̄ violēter existit sub sc̄da. **I**sta patet de ḡni: s: materia nō plus h̄z inclinādoz ad vnā formā q̄ ad aliā: nec plus violentē existit sub vna forma q̄ sub alia: s: precise respectu cui iussibet forme 7 sui nō esse est in potētia neut̄. **E**t iō accipiēdo potētiā naturalē p̄ oī potētia distincta 3 violentū siue sit naturalis p̄prie siue nō p̄prie: s: neutra pōt cōcedi q: materia ē in potētia naturali ad formā h̄ est in potētia neutra: q: pure passiuā 7 recepta nec est in potētia violēta naturali p̄prie opposita violēto quō sup̄ficies est in potētia neutra ad albedinē 7 ei? oppositū: nec est materia alit̄ in potētia ad formāz. **L**oq̄ndo de materia q̄to mō sic dicit̄ ḡnatio naturalis 7 sup̄naturalis: s: dī sup̄naturalis vt forma genita est ab agente sup̄naturali puta a deo: s: forma p̄t eē a deo dupliciter vel h̄m cōez cursum nature quō effect? p̄duct? a cā sc̄da dī imēdiatē a deo tanq̄ a cā p̄tialit̄: 7 sic est i p̄posito. **A**lio mō est a deo 3 cōmūnē cursum nature: 7 tūc est a deo sic a cā totalit̄: 7 sic nō est i p̄posito: s: ḡnatio dī naturalis q: forma cātur ab agēte creato naturali. **Q**ui to mō dī natural? siue forma p̄ducit̄ totalit̄ a deo siue p̄tialit̄ a deo 7 p̄tialit̄ ab agēte creato: q: p̄ducit̄ ab aliquo p̄ncipio intrinseco: qd̄ facit vnū cū eo h̄z sit p̄ncipiū passiuū 7 nō actiuū puta materia. **E**t istis p̄z necessitas ponendi rōes seminales: q: nō qd̄libz ḡnatur ex quo liber: s: deterioratū ex deteriorato: 7 qñ aliqd eiusdē rōnis sit ex alio eiusdē rōis: ita q: h̄m cōem cursuz nature nō p̄t fieri ab aliquo alteri? rōis sic triticū sit ex tritico: si tñ fiat mediante alio alteri? rōis: 7 h̄m cōez cursū nate sic semē sit ex arbore 7 arbor sit ex seie 7 iterū semē ex illa arbore: tūc illd̄ qd̄ est semē ē semē rectū illi? qd̄ est alteri? rōis a seie: 7 rectū illi? qd̄ est eiusdē rōis cū seie sic semē arboris ē semē arboris cāte ab eo: q: arbor est alteri? rōis a seie 7 ē semē alteri? seie p̄ducti ab arbore p̄ducta a p̄mo semē: 7 illud sc̄d̄ semē est eiusdē rōis cū p̄mo: s: h̄ nūq̄ est nisi mediātē alio alteri? rōis sic ē in

pposito arbor media inē duo seia. **E**t istis pōt parere in qb? 7 rectū quoz est ponēda rō seialis q: est ponēda in illis 7 rectū illoz rectū quoz rū vnū indiuidū est natū cāri ab alio h̄z cōez cursum nature: 7 ita ḡnari ex illo q: nō ex alio alteri? rōnis: iō ponēda est i aialib? 7 plātis 7 h̄mōi viuētibus q: p̄ducit̄ alia filia sibi in spē q: illa p̄ducta nō p̄t h̄m cōem cursum nature p̄ducti ab aliquo alteri? sp̄ei: 7 iō i elemētis nō est ponēda: q: nō tñ vnū elemētū pōt ḡnari ab vno s: a multis sicut ignis pōt ḡnari ex aq̄aere 7 terra: 7 p̄pter illud nō tñ seialis rō est ponēda i illis in qb? cessante actōe p̄ncipialis agentis p̄ducit̄ aliqd mediātē seie: vt i aialib? silibus s: etiā i alijs ḡnatis in qb? deterioratū idiūduū pōt tñ ḡnari ex deteriorato vni? alicui? sp̄ei ita q: nō alteri?. **Q**uātū ad tertij articulum quō se h̄z semē rectū formatōis corpis xpi p̄t dīci q: xps aliquo mō fuit p̄duct? ex rōe semiali q: ibi fuerūt rōes seiales ad formandū corpus ex qb? corp? eius potuit naturalit̄ fuisse formatū sicut est aliud corp?: q: tñ iste rōnes seminales nō cōcurrēbāt ad agendū h̄m cōem 7 vsitātū cursum nature p̄pter h̄ defecerūt ab ista denoiatōe rōes seminales: vñ formatū fuit ibi vel potuit fuisse semē eiusdē dispositōis poia sicut est semē bois 7 fuit semē beate virgis: q: tñ illud corp? nō fuit formatū h̄m cōem 7 vsitātū cursum nature: iō dicit̄ sc̄ti q: xps nō fuit p̄duct? h̄m rōnem feminale. **A**lia est dissilitudo q: ad p̄ductōem alioz boim cōcurrūt semē de eisum ab hoie 7 alia multa accidentia: q: non fuerūt necesse potuerūt hic: s: i ibi fuerit semē silis dispositōis cū semine bois fuit imēdiatē causatū a deo nō ab hoie. **E**t istis patere p̄t q: brā virgo opabat in formatōe corpis xpi. nam in eius formatōe fuit administratō materic: 7 ad istam beatā virgō operabatur per virtutem nutritiūā conuertendo alimentū in sanguinez 7 alia huiusmodi ex quibus formabatur corpus xpi. fuit etiam ibi delatio materic ad locū conueniētē generationi: 7 illa fuit miraculosa. 7 illa solū fuit a spiritu sancto. 7 ideo q̄rum ad illam delatōem 7 multas alias transmutationes que ibi fuerunt beatā virgō nihil fecit. **T**ertio fuit ibi inductio forme sub̄stantialis naturalis: 7 respectu istius operabatur virgō cum spiritu sancto tanq̄ vna causa totalis: quia illa educitur de potētia materic: 7 ideo respectu vnus potuit beatā virgō habere actiuitatem sicut respectu inductio nis alterius forme habet alia mater. **Q**uarto fuit inductio anime intellectiue 7 q̄tum ad illam nihil fecit beatā virgō: quia illa non educitur de potētia materic: 7 ideo respectu illi?

3
Tertius articulus
accidentalibus

8
Secūda articulus
principalis

Inducēde in materia tot denotaciones extrinsecas habere pōt materia. puta q̄a in materia pōt induci forma asini bouis &c. iō materia diuersa denotacione extrinseca dicit̄ eē in potētia ad formā bouis & asini. & si esset vnū nomē ppositū & cōcept⁹ ad significādūz materiā vt pōt recipere formā asini et aliud nomē vel cōceptus vt pōt recipere formā bouis. tūc illi pceptus vel voces dicerent potētie materie & distincte potētie s̄m distinctionē formarū. Exēpluz in alijs sol habet potētiā pducendi plātam & vermē. & iste potētie a pte solis nō distingūtur sed sunt diuersi cōceptus vel voces denominātes diuersimode solē sine oī distinctiōe a pte sui. puta vermificatiua. & h̄ nomē vel cōceptus significat solē & cōnotat vermē. pducibile a sole. & hoc nomē vel cōceptus plātificatiua significat eundē solē cōnotādo plantā pducibile a sole. & hec potētia vermificatiua et plātificatiua solū distinguūtur nō ppter aliquā distinctionēz in solē s̄m sic distincti cōcept⁹ cōnotatiui vel voces. Eodē modo est de potētia materie si essent distincta noia vel pcept⁹ impositi ad significādūz materiā vt est receptibilis diuersarū formarū dicerent distincte potētie in materia nō ppter aliquā distinctionē in materia sed qz sunt diuersi cōceptus vel voces significātes materiā principalit̄ cōnotādo diuersas formas. & isto modo pōt saluari numerus potentiāz in materia respectu numeri formarū. & ppter ignorantia istius multi decipiuntur in istis & in alijs. Ad aliud dico qz pbs nō ponit dātores formarū. tuz qz nō ponit deū agere aliqd̄ imediate in istis inferioribus. tū qz nō ponit deū posse pducere aliquid sine materia sicut nec agēs creatū. ideo ipi nō habēt ponere dātores formarū. nos autē xp̄iani ponimus qz est vnus dātor formarūz ppter causas oppositas. tū qz deus agit imediate in oī actione creature. tuz q̄a pōt pducere aliqd̄ sine materia. Quid agēs naturale pducit formā tanq̄ terminū p se. quia nō pōt pducere p se sine materia: s̄ necessario p̄supponit formas in materia. & si posset p se pducere sicut deus tūc forma per se terminaret eius pductionēz.

Ad aliud dico qz verū est qz extrahens de potētia ad actū nō largit̄ multitudinē de obiectiua potētia s̄ subiectiua. quia idem homo q̄ prius fuit in potētia nūc est in actu: sed forma que nūc est in materia est alia res a materia q̄ p̄fuit. ideo loquēdo de subiectiua potētia sic largit̄ multitudinē. q̄a forma nunc inducitur in materia & post nō: largit̄ ei multitudinē. Ad aliud dico. qz de rōe nature est qz possit eē principū per se motus illius in quo est actiui vel

Pro tertio

Pro quarto

Ad quartū.
Pro primo

passiui: & nō de rōe nature est qz recipiat̄ i alio quo sed qz causet motū ei⁹ in quo est actiue vel passiue: sed ars nō est principū eius in quo est per se. patet de medicina. ij. pbificoz. vnde distinet̄ est in hoc qz natura est principū actiui vel passiui: motus & quietis sed forma artifiicialis non. qz nullius est principū. Quid agēs naturale pducit totū compositū & non formā tanq̄ terminū per se. qz nō pōt pducere per se sine materia: s̄ necessario pducit formā in materia. Ad aliud dico qz illud est violentuz qm̄ passum nō cōfert vim: sed cōfert ad cōtrariuz qz habet actiua inclinationē ad cōtrariū. p̄t̄ de graui qd̄ sursum quiescit violēter. sed materia non habet inclinationē ad vnā formā nec ad oppositam. Ad aliud dico. qz appetitus. Uno modo accipitur vt distinguitur cōtra purā potētiā neutrā & violentā. Alio modo vt distinguit̄ cōtra potētiā naturālē & violentā. Primo modo materia nō appetit formā vt distinguit̄ p̄tra purā potētiā neutrā & violentā: sic materia nō diligit formā nec habz inclinationē actiua ad formā. Quid sicut in materia nō est vera delectatio sic nec verus appetit⁹. Secōdo modo accipiēdo sic est potētia neutra receptiua forme qua caret: per quā nata est p̄fici. & sic intelligit̄ cōmētator. vel sub alijs verbis pōt dici qz appetitus nō distinguit̄ cōtra potētiā neutrā violentā et naturālē. Alio modo vt est potētia neutra modo predicto. applica ad ppositū. Ad aliud dico. qz oēs boies natura scire desiderāt nō actu elicito sed qz oēs boimines habent intellectū qui est in potētia ad actū sciēdi sic ad suā pfectionē. **Questio. iij.**

Qualitas habitus sit
Qualitas absoluta effectiua actus. **Q**uid sit qualitas absoluta probat̄ sic. oēs habitus sunt in eodē predicamēto absoluto vel respectiuo: sed aliquis est habitus q̄ nō est qualitas absoluta. igit̄ &c. Assumptū p̄t̄. q̄a in pfectionib⁹ semp̄ vltima pfectio est pfectior q̄ p̄cedēs. sed actus est vltima pfectio habitus et actus generatiuus habitus nō est aliqua res absolute distincta a pmanētibus. ergo respectiua: sicut habit⁹ generatus ex motu locali nō est res absoluta. q̄a si actus nō sit nec erit habitus generatus ex actib⁹. Assumptū p̄t̄ de scribētibus ābulātibus & oibus manualit̄ operātibus qz in eis ex motu locali generat̄ habitus rōne cui⁹ magis inclinātur ad actus cōsimiles. Itē. vij. pbificoz. ad illa de prima sp̄e nō est motus. qz sunt ad aliqd̄ habitus est de p̄ma specie. q̄ &c. **Q**uid autē habit⁹ nō sit causa effectiua actus. probat̄: quia si sic. aut

Pro secōdo

Ad quintum

Questio III
Primū p̄cipale

Secundū
Tertium

esset causa principalis aut scđaria nō principalis. qz qñ causa principalis est naturalis: totus effectus est naturalis. si ergo habitus volūtatis sit causa principalis rē. sequit̄ q actus volūtatis erit naturalis. et p̄ nōs non erit in prāte volūtatis. qđ videt̄ icōueniēs. nec est scđaria qz Augustin⁹ dicit qz grā se habet ad volūtate sicut scđor ad equū. ergo grā est causa principalis. r p̄ nōs alius habitus eodē modo de alijs. qz eadē rō est de vno r de alio. Itē si sic. tunc habit⁹ est potētia. qz principiū diuidit̄ fm pbz qnto merba. in potētiā actiua r passiua. hoc aut falsum est. ergo rē. Ad oppositū. omē inclinās effectiue ad actū est absolutū r est actiuis. qz nō sit passiua pz. qz potētia passiuā nō bil agēs nō est inclinatiua. Tale inclinatiū sit absolutū pz. qz. v. pbificoz dicit qz ad aliqd nō est principiū actionis nec terminus. Sic sunt duo articuli. Prim⁹ est vtrū habitus sit qualitas absoluta. r dicit̄ hic qz habitus est qđ dā respectus solū: qđ pbat̄ multiplici. Aristoteles in predicamentis dicit. qz scia est in genere relatiōis: scia est habitus. ergo rē. Itē vj. pbificoz. scia r habit⁹ sunt ad aliqd. g rē. Itē x. merba. habitus nō est pfectior actiōe sed actio est respectus. ergo habitus. Itē oē absolutus pōt intelligi nullo alio absoluto intellecto. pbat̄: qā maior ē dependētia accidētis ad formā q̄ absoluti ad absolutū. sed accidēs pōt intelligi nō intellecta sba. probat̄: qā pōt videri corpāliter nō vīsa sba. qz q̄quid p̄ potētia inferior r superior. sed scia nō pōt intelligi sine scibili: qz nō est scia nisi aliqd est scitū qz qđ sit scia i aliquo r qz nō est sciat̄ est impossibile. Itē omē absolutū pōt fieri sine alio absoluto reali distincto: sed scia nō pōt fieri sine scibili: qz nō est scia nisi aliqd est scitū. Item ad mutationē rei extra aiām nō sequit̄ necērio destructio alicui⁹ absoluti in aiā. qz licet de facto ad mutationē rei ex sequit̄ destructio alicui⁹ absoluti in aiā. puta si obiectū ex corruptū paf̄ notitia intuitiua intellectus de tali obiecto corruptitur naturalr saltē. p potētiā tñ diuinā pōt res absoluta extra aiām destrui r oē absolutū in aiā cōseruari. s ad mutationē rei extra sequit̄ necērio destructio scie. ita qz deus nō pōt facere qz scia maneat re extra aiām mutata. igif rē. Assumptū pz. qz bec ppositio for res feder. licet nō posset sciri p̄p̄: qz est p̄p̄ gēs. tñ cōiter loquēdo de scia p̄ sciri fm lincomiensēz. i. poste. vbi distinguit de quadruplici modo sciēdi. tūc bec ppositio forte sedēte mediate cognitiōe intuitiua extremoz scif̄ euidēter et forte surgēte necērio destruit̄ ista scia. ita qz de⁹ nō pōt facere qz ita sciat̄ euidēter sicut

pius. qz bec nūc est scia. r fm nō pōt sciri. ergo scia nō est res absoluta: s solū respectus. Secundus articulus est. vtrū habit⁹ sit causa effectiua actus. r dicit̄ qz nō. qđ probat̄. qz actiuitas nō attribuit̄ habitui nisi p̄p̄ quattuor cōditionēs cōueniētes habēri habitū. Quarū prima est vt delectabiliter operemur. Scđa vt facilius operemur. Tertia vt p̄p̄re operemur. Quarta vt ad operandū magis inclinemur. Sed primū nō cogit. qz delectatio p̄surgit ex obiecto r pueniētia recipiēt. s habit⁹ pōt facere pueniētiā potētie ad obiectū sine actiuitate nihil agendo. g rē. Nec scđm cogit. qz difficultas potētie ad operandū cōsurgit tñ ex in dispositiōe potētie ad recipiendū actū sine oī actiuitate. ergo rē. Nec tertiu cogit. qz p̄p̄ritudo potētie puenit ex eius dispositiōe. habitus autē pōt disponere sine oī actiuitate. igif rē. Nec quartū cogit. qz habitus inclinat potētiā disponēdo eā ad recipiendū actū. g rē. Contra. ista p ordine pbo qz habitus sit qualitas absoluta. qz oēs habitus sunt in eodē pdicamento absoluto vel respectiuo. g si vn⁹ sit absolutus r oēs: sed aliqs est absolutus. probat̄. qz si actus est absolutus qđ est generatiū habitus. ergo r habitus erit. Quā actus sit absolutus probat̄. qz p fidē nostra vltia opatio aīe intellectualis est absoluta. qz est nostra pfectio vltima r si actus ille. igif habitus generatus ex tali actu. Confirmat̄. qz britudo nostra r p̄mius qđ nos pro laborib⁹ nostris recepturi sumus est qđ absolutū r ponit̄ in aiā subiectiue aut. igif sicut habit⁹ aut passio cōsequēs actū puta delectatio. qđ cumqz ipoz ponat̄ britudo nra habet̄ ppositū. qz nō est maior rō qre vnū sit absolutū q̄ reliquū. si em̄ sit actus absolut⁹ sicut ponit̄ cōiter qz est tūc ille actus est generatiū habitus absoluti: si sit passio absoluta. tūc actus vel hitus quē psequit̄ erit absolut⁹. Si dicis qz britudo est qđā p̄fectio aīe cuz cēntia diuina qz p̄fectio nō est aliqd absolutū. Contra impossibile est trāsire de p̄dictorio in p̄dictoriū vbi n̄ est mot⁹ localis: nec p̄surgit successio ex sola trāsitione r̄pis: qđ dico p̄pter duas instārias p̄us factas sine mutatiōe illi⁹ qđ trāsit: r extendēdo mutatiōē ad oēs acq̄sitiōē r destructionē. sed aiā p̄us est nō brā r postea brā sine oī motu locali: saltē p potētiā diuinā. et iste trāsitus nō cōsurgit ex trāsitiōe r̄pis. igif in aiā nō brā est aliq̄ p̄ma mutatio. pura acq̄sitiō vel dep̄ditio: r nō est acq̄sitiō alicui⁹ nisi britudinis qz non est respect⁹. igif est ibi aliqd absolutū. ponere em̄ qz britudo nra r p̄mius nrm nobis in celo p̄ferendū est tñ respect⁹ est multū vilificare britudinē nraz. cū igif britus

E
Scđs articulus

D
Contra dōctra

B
Primus articulus

Argumentū primū

Secundū

Tertium

Quartū

E
Contra dicta in
scdo articulo

do nō sit nisi actus v^l habitus sequit^r ppositū
 Itē q̄libet experit^r in se q̄n delectat v^l tristat^r
 qd̄ nō est in potētia tm̄ qd̄a rctūs ⁊ isti multū
 experit^r h̄ q̄ dicūt oppositū. igit^r cuz in aīa q̄n
 delectat nō est nisi act^r v^l bitus v^l passio. ⁊ isti
 sunt rctūs: qz est p̄ experitētia. igit^r ⁊c. Dico igit^r
 tur q̄rū ad istū articulū q̄ bitus est q̄litas ab
 soluta exīns in aīa subiectiue. Cōtra dicta in
 scdo articulo: qz q̄libet act^r inclināt potētia: s̄
 inclinatio nō est sine actiuitate. ḡ ⁊c. Si dicas
 qz tripl^r p̄t intelligi aliqd̄ esse inclinatiū: scz p̄
 modū p̄ncipiū actiui passiui ⁊ neutri. Exēplū
 p̄mi sic obiectū iclināt potētia. Exēplū scdi
 sicut materia inclināt ad formā. Exēplū tertij
 sicut act^r p̄m^r inclināt dispōez ad actū posteri
 orē. Exēplū. I. s̄ q̄uitas nō sit p̄ncipiū mouendi
 deoz: s̄ est tm̄ forma p̄or: dispōnēs ⁊ iclinās ad
 actū posteriorē puta ad motū deozū. Aliqd̄ ex
 emplū. si s̄n h̄ tria ligna vnū humidū aliqd̄ sic
 cū aliud neutriū: tūc lignū siccū disponit ad re
 cipiēdū calozē mag^r q̄ humidum v^l neutriū. tm̄
 siccitas non h̄z aliq̄uā actiuitatē rctū calozis.
 Eodē mō in p̄posito bitus est iclinās potētia
 sicut dispositio siue act^r p̄or: dispōnēs ad actū
 posteriorē. Cōtra illud qd̄ ex rōe sua mag^r h̄z i
 clinare potētia q̄ p̄ncipiū aliqd̄ priale. illud
 mag^r h̄z rōem p̄ncipiū prialis q̄ aliud: s̄ habit^r
 est b̄mōi mag^r em̄ inclināt q̄ obiectū. ḡ ⁊c. ma
 ior p̄t: qz nibil ita p̄fecte iclināt ad actū sicut
 cā centralis act^r: ⁊ tō cā sine q̄ non inclināt ad
 actū sicut cā essentialis. m̄noz p̄bat: qz aliq̄n
 posita cā priali puta obiecto p̄ntē potētie ⁊
 deficiēte bitu nō iclināt potētia ad actū: qz p̄t
 exire i actū ⁊ nō exire sine aliq̄ difficultate. Et
 ita facit^r exire in actū in absentia obiecti sic
 in p̄ntia loq̄ndo max^r de actū q̄ est i p̄ate vo
 lūtatis: s̄ exite bitu i potētia cū alijs rēq̄sitis
 vix p̄t hō resistere sine magna difficultate q̄n
 exeat in actū s̄m iclinatōem bitus q̄ cū q̄li im
 pellit ad h̄ sicut cuz experimur in nobis mari
 mā repugnātia ⁊ difficultatē resistēdo iclina
 tioni bitus. igit^r h̄z actiuitatē. Itē sicut nulli
 dz attribui causalitas nisi cui dēt appareat qz
 sibi dz attribui: ita nō dz ab alio auferr^r ni
 si appareat in eo ip̄fectio cālitaris. s̄ bitus est
 b̄mōi: qz nō appet aliq̄ ip̄fectio in eo q̄re nō p̄t
 sibi cōpetere rō cālitaris. p̄bat s̄m p̄bz q̄nto
 metaphisice. cā est ad cui^r esse sequit^r aliud esse
 ⁊ loquitur de cā efficiēte nō m̄ ateriali. igit^r ⁊c.
 Tunc sic. q̄n aliqd̄ sic se h̄z ad aliud qz ip̄o posi
 to p̄t aliud poni in esse simpl^r v^l in esse p̄fecto
 ⁊ ip̄o subtracto nō p̄t poni in eē simpl^r v^l in eē
 ita p̄fecto sicut cū isto: illud est cā huius: s̄ posi
 to habitu in potētia pōt poni actus simpl^r tā
 in esse p̄ctulari q̄ in esse simpl^r: ⁊ ip̄o substras

cto nō p̄t poni simpl^r: tā i eē p̄ctulari q̄ in esse
 simpl^r nec in esse p̄fecto. ḡ bitus h̄z rōem cau
 se respectu actus. nō autē habet rōem cāe nisi
 efficiētis. igit^r ⁊c. Itē si nō. hoc non esset nisi
 qz actus nō pōt esse p̄ncipiū effectiui alicui^r
 in subiecto in quo est: vel qz idē non pōt agere
 in se: vel qz cām oportet esse p̄fectiorē effectū.
 oīa ista suppono nūc esse flā ex dictis ⁊ postea
 dicēdis. Teneo igit^r q̄rum ad istū articulū qz
 habitus est cā effectia actus. ⁊ qz grauitas est
 p̄ncipiū actiui respectu motus localis et qz
 nō pōt esse inclinatio p̄prie sine actiuitate. s̄
 cur prius dictū est in q̄stione p̄cedēti. Cōtra
 ista sunt aliq̄ dubia. Primo em̄ videt^r qz h̄z
 bitus nō sit res sed modus rei. qz sicut se habz
 res ad rē: ita se h̄z modus rei ad modū rei. sed
 bitus nō requirit nisi p̄ modū actus scz p̄pter
 facilitatē ⁊ b̄mōi. Cōfirmat. qz sanitas est qz
 dā bitus: et sanitas nō est nisi qd̄a modus. est
 em̄ cōmensuratio humorū in corpore hūano.
 Itē qz nō sit actiū. probat. qz q̄litas actiua
 est in tertia spē q̄litaris. habitus autē est in pri
 ma spē. Itē actus est cā effectia bitus. igit^r
 nō ecōtra. qz ali^r in causis efficiētibus per se
 esset circulatio: qd̄ tenet p̄ incōueniēte. Itē
 de inclinatioe bitus qd̄ est. est magna difficul
 tas. qz bitus cōp̄fect^r aliq̄n sicut in dormiēte
 ⁊ vigilāre nō semp̄ vniformit^r inclināt. S̄ si
 aliq̄s ex multis actibus generaret habitū icli
 natē ad p̄ctū mortale. ⁊ postea peniteat ⁊ in
 fundat sibi grā in instāti. tm̄ atē istā infusioē
 grē inclināt iste bitus ad actū p̄ctū mortalis
 ⁊ post nō. ⁊ tm̄ habit^r inclinās ad actū peccā
 di semp̄ manet cōp̄fect^r sicut q̄libz exp̄itur in
 se. ⁊ a p̄dictorio in p̄dictoriū nō est trāsīt^r sine
 mutatioe. Et qd̄ est nouū in istis habitib^r qd̄
 p̄us nō fuit est magna difficultas. Ad primū
 istoz dico. qz nō intelligo istā distinctionē int
 rē ⁊ modū rei loquēdo ḡnāliter. q̄n em̄ est aliq̄
 res p̄tines plures pres eiusdē rōis distinctas
 ibi pōt illa distinctio saluari. Exēplū. si de
 faceret formā sbalez q̄ errēdit in aliq̄ materia
 si faceret eaz sine oī materia: ibi pōt distingui
 int^r rez ⁊ modū rei. qz iste pres alio mō h̄nt esse
 q̄n extēdunt: qz nō extēdunt. s̄ si sit aliq̄ res
 simplex nō h̄nt plures pres: ibi n̄ ē res ⁊ mod^r
 s̄ q̄cqd̄ distinguit^r distinguit^r a tali reali. intel
 lectus autē est forma simplex ⁊ bitus distingui
 tur ab eo. igit^r res distincta ab eo. Cū tu potes
 vocare q̄litarē ⁊ q̄ritatē modū rei. idō dico qz
 bitus est res qd̄a. licz nō p̄ se stās: sicut hō ⁊ la
 pis. Ad aliud dico. qz duplex est bitus corpo
 ris. Cū generat^r ex actib^r elicitis. et ille nō
 est sanitas nec relatio s̄ qd̄az q̄litas absoluta.
 Ali^r autē q̄ generat^r ex augmētatioe q̄litarū et

F
Sentētia aucto.

Primū dubiū

Secundum

Tertium

Quartū
Probatio
Quintū

B
Ad primū

D
Ad scdū

diminutiōe. et ille est cōmensuratio et proportio humor. et nō dicit qualitātē absolutā distinctā a qualitātibus primis augmentatis et diminutis sed aliqñ ad habēdū istā proportiōē requiritur augmentatio alicuius qualitatis primae aliqñ diminutio aliqñ generatio puta si de infirmo fiat sanus. oportet aliquando calozē augmentari: aliquando diminui: aliquando generari: sed sanitas nō dicit aliquā qualitātē distinctā ab illis proportionatis: s̄ est qdam conceptus vel vox cōnotatiua significās ipsas qualitates sic proportionatas vel significat unā qualitātē in determinato gradu principaliter notando aliam. Ad aliud dico q nō solū q̄litas de tertia specie est actiua: s̄ etiā de p̄ma. ideo assumptū est falsum. Ad aliud dico p̄ idē argumētū potest p̄bari q̄ obiectū est potentia: q̄ est causa partialis respectu actus. idē dico q̄ potentia vno mō accipit̄ p̄ forma elicitiva multoz actū in differēter. et sic intellectus est potentia vel voluntas. Alio mō p̄ aliquo elicitivo vni actus de terminato. et sic habitus potest dici potentia et obiectū s̄līr. Unde potentia p̄prie est illimitata ad multos actus: s̄ habitus et obiectū nō. Similiter potentia recipit actū et obiectus habitus vero non. Ad p̄bationē dico q̄ in cās p̄ se bñ p̄t esse circulario inter cās maxime si sint paritales: sic ē in p̄posito. s̄ in causis p̄ se essentialiter ordinatis nō ē circulario. vñ habitus ē cā actus: s̄ nō eiusdē nūero a quo causabat: sed ē causa alteri actus. s̄līr actus ē cā habitus: sed nō illius a quo causabat: s̄ vel alteri gradus i habitu. et nota q̄ actus et habitus differūt. qd̄ p̄batur: q̄ potest aliquid stare cū habitu qd̄ non cū actu. sicut clara visio essentie diuine: sc̄z cū habitu fidei: sicut post̄ patebit. et tñ nō stat cū actu fidei qd̄ nō esset verū si actus et habitus essent vna res. Sciendū etiā q̄ habitus ē causa efficiens respectu actus. ex quo actus est efficiens p̄tialis respectu habitus. qd̄ patet. per illā p̄positiōē frequēter acceptā illud quo posito ponit̄ aliud et c̄. Ad aliud dico q̄ habitus p̄t dici causa p̄ncipalis et sc̄daria. et siue sic siue sic semp̄ actus elicitus a voluntate siue sit causa p̄ncipalis siue nō actus erit liber denotatiōe extrinseca. Un̄ qñcūq; ad aliquē actū elicitū p̄currit causa libera siue sit causa p̄ncipalis siue nō actus erit liber. Et qñ dicit̄ q̄ actus voluntatis est in potestate voluntatis: si intelligit̄ sic q̄ non potest impediri. hoc nullus xpianus h̄z cōcedere: s̄ p̄hs habeat eā cōcedere q̄ non potest deū immediate aliqd̄ cāre i istis inferioribus: s̄ xpianus q̄ h̄z ponere q̄ deo cōcurrit in oī actōne immediate h̄z ponere q̄ deo nō coagente cū voluntate voluntas nullū actū elicit: q̄ deficit

causa partialis necessario requisita: sed tamē actus voluntatis sic est in potestate voluntatis q̄ per nullū creatū potest actus suus simpl̄t̄ ip̄s diri. Ad aliud de inclinatioē potest dici. q̄ est inclinatio sine p̄ductiōe alicuius de nouo inclināte. Exemplū. graue existēs supra trabē s̄p̄ inclināte ad motū deorsum. Hoc p̄t. q̄ sic inclināte q̄ tandē frāgit trabē. et tñ qñ frāgit nō plus inclināte q̄ p̄us. causa autē q̄re nūc frāgit trabē nō p̄us est debilitatio trabis. s̄ nō est sic in voluntate: q̄ nihil ibi debilitat nec corrūpit. Un̄ inclinatio grauis nō est tñ ipsa grauitas. s̄ est aliqs actus: nō qd̄ acq̄sitivus. q̄ nihil vel passiuū acquirit̄ in graui nec in trabe p̄ istā inclinationē. sed eius actio est dep̄ditiva. q̄a p̄ istā inclinationē virtus trabis resistēdi debilitat paulatim quousq; deficiat in resistēdo. et tunc trabs frāgit. et tūc graue mouet̄ localit̄. et tūc inclinatio grauis est actio acq̄sitiva: saltē noui. vbi vel loci. Un̄ p̄ma actio nō est aliud nisi q̄ ad p̄sentiā grauis sequit̄ diminutio p̄t̄ trabis sicut ad p̄ntiaz calozis ad frigidū est diminutio frigiditatis sine p̄ductione calozis quousq; frigus totalit̄ corrūpatur. et respectu vtriusq; istarū actionū est q̄uitas totalis causa. Ad autē inclinatio grauis dicit̄ talē inclinationē p̄mā p̄t. Tū q̄ si trabs vel corp̄ detinēs sit ita potēs ad resistēdū q̄ nūq̄ potest frāgi p̄ graue. tūc nō dicit̄ graue p̄prie inclinare. q̄ tūc nō habz aliquā actionē debilitātē respectu resistētis. Tū q̄ qñ graue est in suo loco naturalit̄: tūc nō inclināte. q̄ non h̄z aliquē actū dep̄ditivū vel acq̄sitivū. q̄ inclinatio ē respectu nō habitū. s̄ graue solū inclināte ad locū p̄p̄riū in quo iam est. et p̄ p̄ns nō p̄prie inclināte. Et eodē modo est dicendū de habitu in appetitu sensitivo et intellectu. Nā habitus appetitus sensitivi dicit̄ inclinare appetitū. q̄ appetitus q̄tūm est de se potest in plures actus. s̄ habitus inclināte tñ in vniū. puta habitus generatus i p̄te sensitiva ex actibus luxuriosis inclinatiū ad actus cōsumiles. licet ip̄e appetitus potest in actū castitatē q̄tūm est de se. et ista inclinatio addit aliqd̄ supra habitū. p̄t. q̄ si aliqs p̄mo sit occupat̄ circa aliqd̄ speculabile. ita q̄ nō apprehēdat aliqd̄ obiectū cōcupiscibile. et post̄ apprehēdat aliqd̄ tale obiectū sensibile vel intellectualiter vel vtroq; vel solū sensibilibiter ponat̄ hoc. tūc experit̄ q̄ habet aliquā inclinationē ad illud obiectū quā prius nō habuit: sed oīem habitū quez nūc habet in appetitu prius habuit. igit̄ aliqd̄ nouū est in appetitu iam inclinato qd̄ prius nō fuit. licet h̄mōi nō potest esse nisi actus igit̄ inclinatio illius habitus est actus elicitus et respectu huius potest poni habitus totalis cau-

Ad quintū

Ad tertū
3
Ad quartū.

R
Ad p̄bationē

2

2 h

sa. sicut prius positum fuit de gravitate vel partialis causa cum apprehensione et appetitu quod magis videtur verum quod nunquam sic inclinatur habitus nisi facta apprehensione que necessario precedit omnem actum appetitus. Si dicas quod secundum istud potest concedi quod obiectum inclinatur potentiam apprehensivam: quia est causa partialis occurrens cum potentia ad eliciendum actum: et hoc est inclinare in appetitu sensitivo. Respondetur. potest concedi conclusio. tamen habitus proprie inclinatur potentia: quia est forma perficiens potentiam: et cum hoc est causa partialis inclinans ad actum. et potest poni satis bene quod est causa totalis respectu illius actus. et tunc oportet secundum illud ponere appetitum sensitivum passivum. et tunc alia via forte est melior. et eodem modo est de habitu et intellectu: quod homo vigilante experitur aliquam inclinationem in intellectu ad aliquod obiectum destructivum facilius intelligendum quam prius non sentit dormiendo. et tamen eundem habitum habet utroque tempore: et tamen experitur quod tunc aliquod novum est in intellectu quod prius non fuit. et hoc non fuit nisi actus elicitus ab habitu. et per hanc inclinationem non est nisi elicere actum. et ideo dormiens non inclinatur: quod tunc non elicit aliquem actum. Sed de voluntate est maior difficultas: posito quod aliquis primo habeat habitum viciosum acquisitum ex actibus viciosus. et tamen sibi post subito infunditur gratia. tunc est dubium stare gratia in voluntate potest aliquis actus elicere secundum inclinationem habitus viciosi. videtur quod non: quod nullus potest peccare mortaliter dum est in gratia: sed habitus ille inclinatur ad actus peccati mortalis. igitur etc. Sed oppositum experitur qui libet in se quicquid sic presentem sibi obiectum illius habitus viciosi puta aliquod concupiscibile hic experitur quod non tantum habet actum in appetitu sensitivo: sed in voluntate. et maiorem inclinationem habet in voluntate quam habuit ante apprehensionem intellectuale illius obiecti: quia aliquando habet tantam inclinationem in voluntate quod vix potest resistere et elicere actum oppositum ad quem inclinatur gratia etc. Unde autem inclinatio non potest esse nisi actus elicitus ab habitu. quod credo esse verum. Sed tunc est dubium quomodo talis actus potest poni in voluntate sine peccato mortali cum habitus ille non inclinatur nisi ad actum viciosum. Potest dici vno modo quod ille actus elicitur totaliter ab habitu non a voluntate modo predicto de inclinatione gravis. et tunc excusatur peccatum: quod in nullo actu existit peccatum nisi existat in actu voluntatis: sicut nec meritum quod non potest esse nisi elicatur a voluntate saltem partialiter: sed quod apparet inconveniens quod aliquis actus totaliter causetur in voluntate

a causa creata alia a voluntate: propter libertatem voluntatis que non potest cogi saltem per causam creatam. licet talis actus possit causari a deo totaliter. Ideo potest dici quod ille actus causatur partialiter ab habitu et partialiter a voluntate. Sed tunc stat difficultas quomodo in illo actu non consistit peccatum cum elicatur a voluntate. Potest dici quod licet voluntas sit libera respectu cuiuslibet actus ab eo eliciti absolute considerati. tamen considerando aliquem actum voluntatis in quantum ille actus ante cedit in voluntate: non est voluntas libera respectu illius actus. Exemplum ponam quod obiectum caritatis sit totum istud deus et omne quod vult deus diligere et quod diligat deum caritative actu elicito. ita quod aliquo vno actu diligat deum: et omne quod vult deus diligere a me: quod est possibile. si tunc cognoscatur scilicet per intellectum quod deus vult Jobem diligere a me per revelationem vel per quancumque aliam viam stante prima dilectione in voluntate cum cognitione predicta necessario habeo diligere iohannes actu caritativo. et ille est alius a primo. quod potest separari: et vnum precedit alium. et vnum scilicet secundus est precise respectu vnius in complexu. puta iohannis. alius puta primus non. Via ista arguit distinctionem inter illos actus. et tamen voluntas non est libera respectu secundi actus stante primo actu cum apprehensione predicta. quod est impossibile quod ego vno actu diligat deum: et omne quod vult deus diligere a me in generali. et quod sciam quod deus vult iohannem diligere a me nisi diligat iohannem in speciali. quia contradictio est dicere oppositum et tunc. licet in primo actu voluntatis consistat meritum. quod est in potestate voluntatis: non tamen in actu secundo quod non est in potestate voluntatis. Eodem modo potest dici in proposito quod apprehensio aliquo concupiscibili et stante inclinatione habitus in voluntate: inclinatione dico actuali: sicut homo plus experitur in vno tempore quod in alio. Tunc dico. quod non est in potestate voluntatis: quoniam elicitur cum habitu inclinante aliquem actum circa illud. et ille actus potest dici primus motus qui excusatur a peccato secundum doctores. Et hoc etiam videtur Augustinus dicere quod non est in potestate nostra. quibus visis per intellectum tagamur in voluntate. et secundum istam viam tunc excusatur voluntas a peccato quantum ad illum actus. quia non est in potestate voluntatis ideo nec in eo consistit meritum nec demeritum. et secundum hoc oportet dicere quod voluntas non sit libera respectu cuiuslibet actus ab ea eliciti sed respectu alicuius sic et alicuius non. Sed tunc est dubium quomodo voluntas secundum inclinationem gratie elicit oppositum actum in se stante tali inclinatione: potest dici quod habitus gratie in tali est intensior quam alius habitus inclinans ad viciu. et voluntas cum maiori conatu elicit actum habet gratie

inclinatōem: 7 sic auertit intellectu a conside-
ratione primi obiecti. 7 cessat primus actus: sed
multi experimur qd stante tali inclinatione in
voluntate: voluntas elicit valde remissum actū
fm gratie in clinatōem. Ad primū prime opi-
nionis dico qd sciētia hz nomē suū est ad aliqd
qz hoc nomē sciētia vel cōceptus significat qd
litate absolutā cōnotando obiectū suū. ideo ē
ad aliquid: qz significat vnū 7 cōnotat aliud.

Ad pbm. vii. pbificoz dico qd cōmentator. ij.
de aia distinguit de passione. Cū passio acci-
pitur tripliciter. vno modo p sola receptione
7 inductione vnus forme absolute. 7 sic repe-
ritur i sensu: vbi recipitur actus vidēdi. 7 alio
modo accipitur pro inductōe vnus forme cū
expulsionē forme cōtrarie. 7 sic reperitur in in-
tellectu qm mouetur ab habitu erroris ad ha-
bitū sciētie: vel ecōuerso. Alio modo accipit
p alteratione vel p receptione forme ad quaz
sequitur corruptio patientis: sicut est in elemē-
tis in quibus forme substantiales corrupuntur
ad corruptiōem vel inductōem determinati
gradus. 7 isto modo negat pbs alteratōem el-
se in sensu 7 in intellectu 7 nō duobus primis
modis: qz illis modis concedit alterationem
qz est salus 7 perfectio patientis. Ad aliud di-
co cōcedendo qd aliquis potest cognoscere sci-
entiā non cognoscendo scibile: imo intuitiue
videre actū suū intelligendi volēdi sentiēdi
di fm augustinū: 7 tamē non obiectū: quia fm
augustinū fidē actualem qua credo video: sed
deū nō video: ideo cōcedo assumptū. Si dicas
qd sciētia dicat formaliter respectū. nego: qz
tantū dicit respectū hz nomē sicut creator: gu-
bernator: sicut dicitū est frequenter. Ad aliud
dico qd hoc nomē sciētia vel cōceptus signi-
ficat: nō tm ipam qlitate in aia sed etiā coexi-
stentiā obiecti et cōformitatē obiecti ad sciaz
obiecti in qm cōplexū nō incōplexū. ita qd ad
hoc qd illa qualitas sit in aia siue sit actus assen-
tiēdi siue sit habitus ex actibus assentiēdi nō
denotat sciētia nisi qm illud cōplexū respectu
cuius est habz esse eo modo quo intellectus si-
bi assentit. et quādo intellectus nō habet esse
illud complexus. tūc pōt bene illa qualitas in
aia manere. sed tūc perdit denotationē illaz
sicut in pposito forte sed ēte: scio hāc euidēter
fortes sed ēte. sed ipō surgēte nō est cōformitas
inter sciētiā 7 cōplexū illud. qz nomē sciētie
vel cōceptus cōnotat semp obiectū verū 7 nō
denotat sciētiā nisi qm illud complexū cō-
notatū est verū. 7 iō si per mutationē rei sit pple-
rum falsus. tūc bene pōt illa qualitas manere
sed tūc nō dicit sciētia ppter causaz dictā. sic
est in pposito. Et est sciendū qd aliqn vox vel

Ad primū prime
opt. articuli primi

P
Ad scdm

D
Ad remum

R
Ad quartū

S
Secundum

ceptus significat aliquid principaliter. 7 cō-
notat aliud. ita qd principale significatū illius
nois vel cōceptus capit denotationē illius cō-
ceptus significatis. siue cōnotatū existat siue
nō: aliquādo nō denominat nisi cōnotatū exi-
stat. Exemplū primi deus est bonus: bonitas
significat deū cōnotatō actū volēdi. 7 dicit
deus bonus siue sit actus volēdi siue nō. imo
si nullus actus volēdi posset esse. Exemplū se-
cundi. paternitas negādo relationē significat
patrē cōnotatō filiū. sed 7 homo nō denomi-
atur pater realiter nisi qm actu existit filiū. 7 sic
est generaliter in istis cōceptibus vbi ab alijs
ponuntur relationes sicut simile 7c. Lius ra-
tio est. qz aliquis cōceptus significat vnū pri-
cipaliter 7 cōnotat aliud qualitercūqz se deat
siue existat siue nō. sicut bonū significat deum
vel aliā rem possibile amari: 7 verū significat
deū possibile intelligi. hic nō notat existētia
volitionis siue intellectionis. sed intellectio
siue volitio siue existat siue nō. aliqn autē cōces-
ptus significat vnū principaliter 7 cōnotat
existentiā siue coexistentiā alterius vel aliorū
siue paternitas significat hominē patrē 7 cō-
notat coexistentiā filiū. In primo casu pōt pe-
cipale significatū denotari tali cōceptu siue
cōnotatū sit siue nō. In secundo casu nō deno-
minat principale significatū a tali nisi cōno-
tatū sit in effectu. Ad aliud dico. qd nō ponit
habitus ppter delectationē plus qd ppter tri-
stitiā. Nullus em diceret qd habitus inclinās
ad odiū alicuius inclināt delectabiliter. s; tri-
stabiliter. Cū dico qd quidā inclināt ad actus
cū delectatione cōsequēte sicut habitus gene-
ratus ex actibus diligendi. quidā inclināt ad
actū cū tristitia sicut habitus generat ex acti-
bus odiendi qdā inclināt ad actū neutrum vt
actus cognitiū. nullus em dubitabit qui ha-
bitus specificandi aliquid naturale 7 naturaliter
inclināt ad actū sine omni delectatiōe 7 tri-
sticia in intellectu: licet tamē post sequat dele-
ctatio vel tristitia in appetitu mediante actu
diligendi 7 odiendi. Ad aliud dico qd non re-
quiritur propter facilitatē vel promptitudinē
tāq; principū actiū tantū: sed propter incli-
natōem dicit proprie principū actiū. 7 pro-
pter hoc sequitur facilitatio 7 poptudo: qz
magis inclināt nunc qd prius. 7 ita principali-
ter ponit propter inclinatōem scōario autē p-
pter alia duo. Quādo dicit de triplici incli-
natione: dico qd nō est inclinatio p modum
principij passiui sed tantum per modum prici-
pij actiui. 7 in hoc differt a potentia naturali:
vt distinguit cōtra violentū qz illa potentia ē
principū passiū. patet de grau. et ponamus

Ad argumēta ar-
ticuli scōi

3

4

2 ii

quod inclinaret per modum principij actiui et passiui non tamen per modum neutrius. Ad aliud de ligno humiditas et siccatas prohibet actionem caliditatis et siccitas est remouens prohibens et est dispositio. et ideo ibi et in talibus ubi aliquid est indispotitum. concedo quod ibi requiritur necessario aliqua dispositio remouens prohibens. et sic non est in intellectu quod ibi non est dispositio prohibens actionem ideo non est sibi. Ad principale dico quod habitus est causa secunda. Ad aliud de motu locali dico quod ille habitus generatus in corpore per motum localem est absolutus et motus localis secundum primum dicitur non dicitur aliquid ultra res permanentes: nisi si tantum negationes et res permanentes causantur res istum motum etiam possunt poni substantie et ideo ponitur minor perfectio in actu quam in habitu. Si queras a quo causatur ille habitus. Respondeo eadem questio est a quo causatur calor: genitus per motum localem: quod ab eodem principio generatur unum et aliud etc. Ad aliud scilicet de seculo et gratia: dico quod illud est verum quo ad acceptationem diuinam. Unde gratia et caritas idem sunt omnino ut nunc suppono. Et impossibile est quod aliquis actus meritorius eliceretur a quacumque virtute naturali vel supernaturali. nisi concurreret caritate sicut causa partiali secunda actus meritorij: quantum ad substantiam illius actus.

Questio. v.

Quoniam preter spiritum

sanctum tripliciter datum sit necesse ponere caritatem informantem aeternam ad hanc animam sit cara et accepta deo. Una noua opinio dicit quod preter spiritum sanctum necesse est ponere caritatem creatam informantem animam ad hoc quod anima sit grata et cara deo: ita quod sine illo deus non potest acceptare animam rationalem. Pro confirmacione istius opinionis ponit ipse tres propositiones et ipsas probat. Quarum prima est quod est aliqua forma creata super quam necessario cadit complacentia diuina tanquam super obiectum diuine complacentie secundum quam habens illam necessario est carus deo. Secunda est ista quod hec complacentia non cadit super animam rationalem immediate et illa acceptatione: sed illa forma est obiectum diuine complacentie. et hec est ratio quare talis anima habens tale obiectum acceptatur a deo. Tertia est quod illa forma est amor: habitus alius possibilis infunditur a solo deo ita quod per nihil aliud potest causari in anima. Prima propositio probatur quinque rationibus. Quarum prima nullus actus immutabilis transit super aliquid obiectum de nouo nisi est obiectum sit eternum et immutabile: et de nouo precipiatur ab illo obiecto super

quod transit. Exemplus. si visio mea sit eterna et immutabilis non potest transire super lignum vel lapidem nisi color qui est obiectum precipiatur a ligno vel lapide. Cuius ratio est. quod de actu non transire non potest fieri actus transiens sine mutacione in actu vel obiecto: sed in actu eterno nulla est mutacione. planum est. requiritur ergo quod sit mutacio in obiecto super quod actus transit. prout igitur maior. factus diuine acceptacionis transit super aliquid obiectum super quod prius non transiuit. et nunc super unum non super aliud. prout istud. quod christus ita specialiter non dilexit Jobem prius sicut post. igitur nunc precipiatur ab anima iobis forma illa que est obiectum diuine acceptacionis et complacentie. obiectum inquam eternum et prius non precipiebatur. homo est caritas. igitur etc. Si dicis quod dato isto esset processus in infinitum. quod si idem non vult creare caritatem in anima et prius non vult et per omnem modo vult acceptare et prius non vult. igitur hoc erit propter aliquid prius quod est obiectum eternum diuine volitionis. Et de illo est querendum sicut de primo. quod deus vult modo creare illud prius et prius non. nunc igitur supponit aliquid prius istud quod est diuine volitionis. et sic erit processus in infinitum. si non standum est in primo. Respondeo quod prius quod voluntas diuina creat in anima est caritas. cuius causa est sola voluntas diuina et sua complacentia que non supponit aliquid prius caritati a parte creature rationalis. et sic non est procedere in infinitum. nec standum est in primo. sic quod deus potest acceptare rationem naturalem sine caritate. quod caritas est obiectum primum acceptacionis diuine. Item secundo sic. sic se habet esse oditum ad detestacionem diuinam sicut esse carum ad acceptacionem. sed actus detestandi diuinum non transit nisi super aliquid obiectum detestabile. puta iniquitatem. igitur et actus acceptandi diuine complacentie transibit super aliquid tale obiectum. per quod tale obiectum sit carum. igitur etc. Confirmat. quod cause formales opposite habent effectus formales oppositos. Exemplus. sicut albedo dicit esse album et nigredo nigrum. sicut iniquitas et alia forma. puta caritas et natura rei sunt cause formaliter opposite. que habent effectus oppositos. sicut igitur propter iniquitates anima est deo odibilis et detestabilis. ita propter caritatem erit deo cara et amabilis. Item deus est rationalior dilector que cogitari potest. et per omnem diligere se diligit. una propter. quod si virtuosus virtuosum diligat non potest virtuosum non diligere licet potest non diligere viciousum. si aliquid diligat deum caritative diligit a deo. et que non diligit deum non diligitur a deo. Item quanto. ois diligens virtutes diligit necario precipiatur illas virtutes. sed deus diligit caritative. etc. Item quanto. que quod est pulcherrimum et delectabile est obiectum diuine dilectionis. sed caritas et alie virtutes sunt homo

Ad primum principij pale Ad secundum

Ad tertium

Questio

Opinio prima

Prima propositio

Secunda

Tertia

Argumentum primum prime propositiois

Secunda argu.

Confirmatio

Tertium

Quartum

Quintum

B
scda ppo

igitur etc. Sua scda propositio est vera qd di-
uina acceptatio no cadit immediate sup animā
rationalem sine caritate media. pbat sic. Qui
participatio est rō formalis quare participas
diligitur acceptatur: et maxime causa imedia-
ta et precisa sine qua illud participans no im-
mediate acceptatur nisi tali participatōe: sed
caritas est talis forma ex natura qd per eius p-
ticipationem aia a deo acceptatur et fit cara. et
sine illa no. igitur acceptatio diuina et dilectō
non cadit immediate super aiam rationalem si-
ne caritate tali. Item arguo argumēto prius
facto nullus actus imutabilis et eternus etc.
sed acceptatio diuina transit modo super ani-
mā rationalem super quā prius non transiuit. er-
go hoc erit necessario propter participatōem
obiecti eterni diuine acceptatōis. Si dicas
qd dilectio generalis est ratio sufficiens deo ac-
ceptandi aiam rationalem. Contra. si generalis
dilectio sufficeret cū deus necessario respectu
cuiuscunq; nature rationalis habeat genera-
liter dilectōnem et cōplacentiā sicut respectu
cuiuscunq; creature. igitur deus necessario ac-
ceptaret qd cunq; naturā rationalem. qd falsum
est. igitur ad acceptatōem diuinā specialem q
aia rationalis est digna vita eterna requiritur
dilectio specialis: pura caritatiua tā a pre rei
q a parte aie rationalis. Tertia propositio sua
scz qd forma illa est amor habitualis possibilis
infindi a solo deo et a nullo alio probatur. Et
primo qd sit amor habitualis et no actualis: qd
illa forma que est cōplementū amicitie dei et
promerens eā est habitualis amor et no actua-
lis. sed forma predicta qua aia fit cara deo est
hmoi. igitur etc. Ad alior: pbat. qd si non: tunc no
existēte actu amoris elicitō no essent aliq ami-
ci. ergo oportet qd sit amor habitualis. ergo a-
mici diligunt se amore amicitie. minor: proba-
tur: qd sicut est in nobis respectu proximi: ita ē
in nobis respectu dei. sed in nobis respectu p-
rimi est duplex. amor: vnus est cōplacentie seu
beniuolētie. alius est amor amicitie. Et isti a-
mores distinguntur: qd amor amicitie fm pbz
vii. phisicoz. no est sine readamatōe. qd read-
amatio est cōplementū amoris amicitie. Sed
amor cōplacentie et beniuolētie potest bene
esse sine readamatōe: qd possum alicui esse be-
niuolus et potest mihi cōplacere absq; hoc qd
diligat me. ergo eodē modo est in nobis: quia
deus respectu nature rationalis potest habe-
re amorē beniuolētie et cōplacētie absq; hoc
qd natura rationalis diligit deū fm amorē ami-
citie cū ignis caritatē informantis aiam sit reada-
matio. sequit qd est cōplementū amicitie dei p-
merens eam. ergo etc. Item oppositi effectus

C
Tertia propositio

reducitur ad oppositas causas. s. esse odibile
deo est effectus reductus in partem tanq in causas
igitur esse amabile est effectus reductus in amo-
re tanq in causas: no tñ in actualē. qd actus non
manet semp qñ aliq; amat. igitur reductus ad ha-
bitualē. Item illud quo posito allicif deus ad
diligendū creaturā rōnalē. et quo no posito no
allicif etiā est forma illa qua aia necessario est
accepta deo. s. caritas habitualis est hmoi si-
ne actu. igitur etc. Scdm pbat qd iste habitus
pōt a solo deo causari no a creatura. qd qñ ad
actū elicitus mediāte aliquo habitu cōcurrūt
multe circūstātie ignore oi creature habēti ta-
lē habitū. talis habitus no pōt causari ab aliq
creatura sed a solo deo. qd si talis posset causa-
ri a creatura hntē talē hitū. tūc ille circūstātie
essent note tali habēti illū habitū. sed ad actū
caritatiuū cōcurrūt multe circūstātie ignore
oi habēti caritatē. qd nemo scit vtruz odio vel
amore dignus sit. igitur habitus caritatis no pōt
causari ab aliq creatura. igitur etc. Hys habitibz
pōt colligi talis diffinitio caritatis fm eu3 qd
caritas est dilectio dei habitualis infusa a do. su-
per quā imutabilis et a deo trāsfit diuina acce-
ptatio faciens aiam esse deo carā. particule posi-
te in ista diffinitioe parēt ex supradictis. Et
addit qd merito appellat hec forma caritas. qd
qñ aliq; diligit aliquē amore amicitie qlis po-
nit ista forma. tūc respectu dilecti habz dupli-
cē actū. vnū quo placet dilecto. aliu3 quo sibi
pcurat bona qd pōt. cū igitur deo diligit se dili-
git. pmo diligit eū actu pplacētie. scdo dispo-
nit ei dare vitā eternā. iō merito vocatur cari-
tas. Contra ista. pmo qd no oportet ponere ta-
lez habitū informantē aiam ad hoc qd aliq; sit
acceptus a deo tanq dignus vita eterna. et B
dico qm deus de potētia absoluta posset quē-
cūq; acceptare sine tali habitu: licet no de po-
tētia ordinata. Et isto modo ponit iste cōtra-
riuz. qd alit no argueret cōtra iobem: ptra quē
intēdit arguere. Arguit pmo sic. Quēcunq;
pōt deus ordinare ad vitā eternā: et pōt illā vi-
tā sibi dare sine oi habitu tali: pōt sine tali ha-
bitu acceptare. ita qd sit carus deo. sed pueruz
modo natū pōt ordinare ad vitā eternā: et pōt
illā vitā sibi dare sine omi habitu tali. igitur etc.
Ad alior: p3 p dicta sua. qd cū actus imutabilis
et eternus no trāsfit sub aliquo de nouo: nisi p-
pter picipationē primi obiecti illius actus: qd
est caritas fm eū. qd si mō sit aliq; acceptus deo
et post nō. et p pns actus acceptatōis sup aliq
obiectū trāsfit de nouo. sequit qd ille erit carus
deo. Ad alior: pbat. qd deus de potētia sua ab-
soluta pōt facere puerū aliquē nati sine pctō
actuali et originali. sicut si adā steteret in statu

D

E
Contra primam
opinionem

innocentie. patet etiam si deus crearet unum
 boiē et maneret sine peccato: posset genera-
 re filiū sine omni peccato tali: et per consequens cum talis
 nihil habeat repugnans diuine acceptationi
 potest deus talē puerū ordinare ad vitā eter-
 nā: et sibi dare vitā absque hoc quod det sibi talem
 habitū. ergo talis esset deo carus. et. et qua ra-
 tione in primo instanti quo nascitur potest sibi
 dare vitā eadē ratione post peccatū mortale:
 statim potest sibi illud peccatū remittere sine
 omni habitu ei collato et ordinare ad vitā eter-
 nam. Si dicas quod talis nullo modo sine habi-
 tu est carus deo. Contra. si deus disponat da-
 re vitā eternā alicui viatori: non est necesse ta-
 le esse in gratia et carū deo. et hoc potest sine omni
 habitu. igitur. Item arguo sicut ipse arguit. Pro-
 positi effectus reducunt ad oppositas causas
 sed ille modus loquendi sit improprius et proposito: si
 posito quod sint duo boiēs quorum vnus sit amicus
 deo et alius inimicus. isti sunt effectus opposi-
 ti et reducunt ad amicitiam et inimicitiam tanquam ad
 causas oppositas: sed iste potest sine omni actu
 et habitu esse inimicus. ergo iste alius potest
 esse amicus sine omni habitu. Assumptum patet
 quod posito quod ipse peccet mortaliter in vnico actu
 post istū actū nil remanet in aīa quo sit inimi-
 cus deo: quod non actus quod iam transiit. nec habitus
 quia possibile est quod talis actus sit ita remissus
 quod non possit generare habitus. tū quia potest
 deus de potentia sua illū habitū destruere man-
 nente aīa et non remittere peccatū. tū quia per
 potentiam naturalem potest destrui ille habitus:
 quod posito quod cesset ab omni actu tam peccandi quam
 merendi. tūc potest iste habitus destrui per obli-
 uionē si sit in intellectu: et per aliam viam si sit in vo-
 luntate. igitur est inimicus sine omni tali habi-
 tu. igitur de inimico potest fieri amicus. Exem-
 plum Jobis ad hoc: quia si aliquis sit inimicus
 regis propter offensam aliquā: offensam potest si-
 bi rex remittere et eū recipere in gratiam suā sine
 omni habitu causato in illo quod est inimicus sicut
 patet euidenter. ergo multo magis deus potest.
 Item possibile est quod puer natus in originali pec-
 cato nec habeat habitū naturalem nec superna-
 turalem: quod peccatū originale non est habitus in-
 fusus nec naturalis: et tamen ille sic natus sit in-
 micus deo sine omni peccato. igitur potest sibi
 deus originale dimittere et acceptare ad vitā
 eternā sine omni habitu. Item tantum potest actus
 bonus respectu amici: quantum malus respectu ini-
 mici. sed vnus actus malus sine habitu gene-
 rato potest facere boiē inimicū. ergo actus bonus
 ex genere quod est naturalis quem deus potest acceptare
 potest facere amicū deo. Item contra hoc dicitur
 quod est aliqua forma ex natura rei puta caritas

tas quod est obiectū diuine complacentie per quam aīa
 fit cara deo: quod hec propositio potest habere dupli-
 cē intellectū. vnus est quod per talē formā aīa fit cara
 deo: et illa existere in aīa nōcō sit cara deo
 sed iste scōs intellectus falsus est: quod potest talis
 forma existere in aīa: et tūc non oportet deū ac-
 ceptare eā informatā tali. ergo non necessario ad
 talē formā sequitur acceptatio diuina. Assum-
 ptum patet: quod quā a deo producantur duo effectus
 ordinati quorum vnus est prior et alius posterior. pos-
 test deus conferre alicui effectū priorē non con-
 ferendo sibi posteriorē. sed gratia et gloria sunt
 duo effectus producti a deo. gratia est prior: quod
 est in viatore. et gloria est posterior: quod est in cō-
 summatōe. igitur potest deus conferre alicui gra-
 tiam et caritatem: et non conferre sibi gloriam. Et per
 consequens potest disponere non conferre sibi gloriam:
 non obstante quod conferat sibi gratiam. Item cuiuscumque
 potest deus conferre gratiam et eū statim annihilare
 re eadē statim potest conferre gratiam et eū non ac-
 ceptare tanquam dignū vitā eterna: sed viatori cui
 cuiuscumque potest deus conferre gratiam et caritatem et
 statim post potest eū annihilare. et per omnes potest
 sibi conferre gratiam et dispositōem et eū annihila-
 re. et si disponit eū annihilare per gratiam datā
 non acceptat eū. igitur eadē potest deus dare gratiam et
 conseruare in gratia in infinitū et nunquam dispo-
 nere ei dare gloriam: et potest disponere non sibi
 dare gloriam: sed semper potest eū conseruare in gra-
 tia. Item secundum eū deus respectu existentis in gra-
 tia habet duplicē actū amicitie: scilicet actū compla-
 centie et actū amicitie et per eū primus actus
 potest esse sine scōs. et est primus actus per eum
 quo placet sibi in dilecto et vult sibi bonū. Se-
 cundus actus quo disponit sibi dare vitā eter-
 nā: sed si daret sibi hodie gratiam et cogitaret eū
 cras occidere et annihilare: haberet primū actū
 et non scōs. sed hoc est possibile. Item ipse ponit
 quod complacentia generalis cadit super quālibet
 creaturā: sed specialis super subiectū nobile: tūc
 sic natura angelica vel aīa rationalis est obic-
 ctū nobilius quam caritas. igitur acceptatio diui-
 na potius cadit immediate super naturā rationa-
 lem quam principaliter acceptatur et preparatur ad
 vitā eternā. Item posito quod hic sint duo equales
 in omnibus absolutis quorum vnus preparat ad vi-
 tā eternā alius non. vnus est deo carus et acce-
 ptus alius non. ergo acceptatio est preter aliā
 absoluta. Si dicas quod si sint equales in omnibus
 absolutis deus preparat vni vitā eternā et alte-
 ri non: tūc esset acceptatio personarū. Contra
 nulla est causa predestinatōis et acceptatōis
 diuine a parte predestinati. ergo potest vnus pre-
 destinari et alius non sine omni acceptatōe perso-
 narū. Item posito quod sint duo equales in omnibus

absolutis quoz vnus peccauit ⁊ alius nō. ad
 huc post peccatuz sunt equales igit ⁊ prius. B
 est possibile: tñ deus pōt vnū acceptare pura
 illū q̄ nō peccauit ⁊ aliū non. Confirmat p̄ ill
 lud. Jacob dilexi et au odio habui. Itē possibi
 le est q̄ de' prius acceptet aliq̄ tanq̄ dignū
 vita eterna ⁊ post in duratōe alia impendat s̄
 bi grāz. ḡ infusio gratie non necessario p̄cedit
 acceptatōem. Itē contra h̄ qd̄ ponit q̄ ille a
 mor est habitualis nō actualis: q̄ illud est vlti
 mū cōplementū amicitie quo perficit̄ amici
 tia alterius. sed amor actualis nō habitualis ē
 h̄mōi. p̄z in nobis. igit ⁊c. Itē si sint h̄ duo a
 mici q̄ se amant amore actuali ⁊ habituali ifir
 metur vnus ⁊ p̄dat per infirmitatē oēm amī
 citiā habituale ⁊ actualē: iste sanus diligit in
 firmū in infirmitate ⁊ post sicut prius. q̄ plas
 cet sibi in ea ⁊ p̄curat sibi bona. p̄ posse. ḡ ali
 post infirmitatē habet aliquez actū amoris a
 micitie: q̄ aliter alius non diligeret eū amore
 amicitie: ⁊ tamē oīs amor habitualis in eo ces
 sauit. ergo p̄t esse amor amicitie actualis sine
 amore habituali. Itē contra h̄ qd̄ dicit q̄ ille
 infunditur aīa a solo deo: q̄ nō maior sup̄natu
 ralitas requirit̄ in actu q̄ in habitu. q̄ q̄libet
 plus diligit actu q̄ habitu. Sed oēs actus di
 lectōis respectu dei possunt esse naturales igit
 tur habitus: q̄ deus potest ita acceptare actū
 naturalis dilectōis sicut quēcunq̄ aliū actū
 elicitiū mediante caritate. Si dicas q̄ requirit̄
 habitus sup̄naturalis p̄t̄ circūstantias igno
 ras. Contra. nō videtur rō quare deus nō poss
 sit acceptare actū cū ignorantia circūstantia
 rū sicut cū sciētia circūstantiarū. Itē h̄ ille cir
 cūstantie sint ignore naturaliter: tñ possibile
 est q̄ deus creet notitiā obiectiuaz illarū cir
 cūstantiarū absq̄ hoc q̄ causet caritatē in vo
 lūtate: ⁊ tunc possit actū naturalis dilectōis
 acceptare. ⁊ p̄ p̄ns talis esset carus deo. Item
 cōtra hoc q̄ dicit q̄ in omī dilectione consistit
 delectatio: q̄ dānatus habet int̄suiū amoz
 sup̄pius: ⁊ tamē non delectatur in amore suo.
 Ad q̄stionē igitur tria declaro. primo q̄ spūs
 sanctus ⁊ caritas siue aliud donū distinct̄ do
 nationib' donant̄ ratiōnali creature. Secdo q̄
 de potentia dei absoluta pōt spūs sanctus da
 ri sine missione alicui' alterius domi creati. et
 hoc creature ratiōali ita q̄ talis natura cui do
 nat̄ acceptat ⁊ efficit̄ digna vita eterna. Ter
 tio de potentia dei ordinata nō pōt spūs sanctus
 dari sine caritate ⁊ alijs donis. Primū p̄bat̄
 sic. quēcunq̄ distinctis habitōibus habent̄ di
 stinctis donatōib' donant̄ creature ratiōali: s̄
 spūs sanctus ⁊ caritas distinctis habitōibus
 habent̄ a creatura ratiōali. igit ⁊c. Ad maiō p̄z.

minor: p̄bat̄: q̄ caritas habet̄ a creatura ratiō
 ali vt forma existēs subiectiue in aīa. spūs sanctus
 habet̄ a creatura ratiōali vt cā p̄ialis s̄z illū mo
 dū loq̄ndi p̄currēs ad causandū actū distinctū
 iste aut̄ sunt distincte habitōnes. igit ⁊c. Cir
 ca scōz articulū oīdo q̄tuor p̄clusiones. Pri
 ma ē q̄ nulla ē forma ex natura rei q̄ iformate
 necessario sit informatiū acceptari q̄ p̄bat̄ sic
 quēcunq̄ forma absoluta p̄t stare aliquo tpe d̄ter
 miato cū carētia alteri' forme absolute i eodē
 subiecto p̄t stare i p̄petuū cū illo subiecto cum
 carētia illi' forme. Exēplū. si albedo p̄t stare i
 lacte cū carētia dulcedis p̄ vnū diē eadē rōne
 i p̄petuū p̄seruatōem diuinā: q̄ eadē est ratō
 vtrobiz: s̄ caritas quā ip̄e ponit q̄ p̄t stare i tpe
 deteriorato cū carētia gl̄ie. p̄z de multīs viato
 rib'. igit ⁊c. Ex quo sequit̄ q̄ aliq̄s p̄t esse i ca
 ritate cui de' nunq̄ disponit dare gloriā: q̄ p̄t
 i p̄petuū eū p̄seruare i caritate sine gl̄ia. Tunc
 sic. ille cui deus nō disponit p̄ aliquo tpe dare
 gloriā nō est acceptus nec carus deo: q̄ hoc ē
 acceptari a deo: q̄ deus sibi disponit dare glo
 riā. ergo ⁊ cui disponit i p̄petuū nō dare gloriā
 nunq̄ ille erit acceptus a deo. ⁊ tñ ille pot̄ ha
 bere caritatē i p̄petuū vt p̄batū est. igit ⁊c.
 Itē nō minus est acceptatū deo illud qd̄ est i
 actu meritorio q̄ qd̄cunq̄ acceptatū in habi
 tu caritatis. s̄ in actu meritorio nihil est acce
 ptatū q̄n possit esse: ⁊ tñ nō acceptari a deo. ḡ
 nec in habitu caritatis. assumptū p̄bat̄: q̄a
 nihil est absolutū in actu meritorio q̄n possit i
 mediate fieri a deo nulla creatura coagēte. ⁊
 p̄ p̄ns etiā nō voluntate coagente. ⁊ sic ille a
 ctus nō esset meritorius: q̄ nihil est meritoriū
 qd̄ nō est in prāte voluntatis. ⁊ p̄ p̄ns talis a
 ctus nō esset actus a deo igit eodē mō de bitu
 Itē dilectio dei ⁊ odiū sunt opposita p̄ eū: sed
 odiū dei nō est ex natura rei dignū pena et̄na
 ḡ nec dilectio dei ex natura rei est digna vita
 eterna. assumptū p̄bat̄: q̄ de' p̄t remittere oē
 p̄ctm̄ quo ad culpā sine oī grā ⁊ caritate ifusa
 ⁊ p̄ p̄ns tale odiū nō est dignū pena et̄na. Si
 dicas q̄ sine caritate est dignū pena et̄na. Cō
 tra. statī post remissionē p̄cti ⁊ statī etiā post
 p̄ctm̄ sine remissione cū am̄bilare p̄t. ḡ nō ē ne
 cesse q̄ p̄pter odiū illud sibi cōferat̄ eterna pe
 na: nec p̄pter grām gloriā. Cōfirmat̄. q̄ eodē
 mō q̄n infundebat̄ grā aīe b̄ti Jo h̄is baptiste
 potuit eū am̄bilasse: ⁊ tūc habuisset caritatē.
 ⁊ tñ nō fuisset acceptus ad vitā et̄nā. Itē si
 cut se habet pena ad peccatū: ita s̄m eum gra
 tia ad gloriā: sed deus potest punire et̄ernali
 ter sine aliquo peccato actuali precedentē vel
 cōcomitante. patet de pueris non baptisatis
 dānatis q̄ puniunt̄ pena dāni. Itē eodē mō

Secōs articulus
 Prima conclusio

Circa questione
 tres articuli

Primus articulus

10
Resolutio auct.

3
Secunda conclusio.

potest conferre vitam eternam sine aliqua gratia vel caritate actuali vel habituali. Item premium correspondet merito: ergo ubi non est premium non est meritum: sed in parvulis non est meritum loquendo de merito quod acquiritur per actus meritorios. igitur non obstante quod in parvulis sit talis habitus non oportet quod deus conferat eis vitam eternam. Ideo dico primum ad istam conclusionem quod caritas nec quecumque alius habitus necessiter deum ad dandum alicui vitam eternam imo de potentia absoluta potest alicui conferre caritatem et eum post annibilare. et sicut in perpetuum in caritate custodire et nunquam disponere dare vitam eternam. Secunda conclusio est quod deus per de potentia sua absoluta aliquem acceptare sine omni tali forma informantem. que probatur sic. quoniam aliqua plura sunt in potestate divina quorum unum dependet ab alio. deus potest conferre unum non conferendo reliquum. sic se habet gratia et gloria accipiendo gloriam pro actu beatifico. igitur et cetera. Et si disponat dare gloriam sine caritate ille cui disponit dare gloriam est carus deo et hec est caritas que dividit inter filios dei et perditionis non aliquid accidens infusum a deo. Item quicumque potest habere actum meritorum simpliciter potest cum tali actu acceptari sine omni habitu: sed viator potest habere actum meritorum sine omni caritate. igitur et cetera. maior propter quod ideo dicitur actus meritorius: quod acceptatur a deo. minor probatur: quod quando sunt duo actus boni ex genere quorum neuter ex se est meritorius: nec dignus vita eterna si unus potest acceptari a deo et alius. patet de se: quod uterque est indifferens ex se ad acceptationem divinam: sed actus naturalis dilectionis et actus elicitus a voluntate sunt omnimodii. patet de se. igitur potest deus acceptare actum naturalem sine omni caritate et cetera. Item quocumque actus eiusdem rationis habentes circumstantias diversas que sunt in potestate mentis potest deus acceptare unum actum cum circumstantiis paucioribus et pluribus vel nullis: sed actus naturalis dilectionis quo diligit deum viator: super omnia et elicitus actus mediare caritate sunt eiusdem rationis quo ad substantiam actus licet plures circumstantie sint in uno actu quam in alio. igitur sicut potest acceptare elicitus actum a tali caritate propter circumstantias ita naturale cum paucioribus circumstantiis: vel cum nullis et hoc loquendo de potentia absoluta. Item ex actibus meritoriis generatur habitus inclinans ad consiles actus. igitur sicut potest acceptare secundum actum elicitus mediare habitum: ita primum et per omnes potest acceptare actum sine habitu naturalem sine actu infuso. Tertia conclusio. quod spiritus sanctus potest dari creature rationali

R
Tertia conclusio

sine caritate vel quocumque alio dono creato: quia ad hoc quod dicitur spiritus sanctus non plus requiritur nisi ad hoc quod creatura rationalis acceptatur tanquam digna vita eterna et quod possit meritorie agere: sed omnia ista possunt competere creature rationali per solam coexistentiam spiritus sancti sine omni alio dono: ut patet ex supradictis. igitur et cetera. Et hoc sequitur quarta conclusio quod spiritus sanctus sufficit: et non oportet ponere aliud donum ad acceptandum animam rationalem. et hoc dico necessario. Si dicas quod hec opinio appropinquat multum errori pelagii: quod pelagius ponit quod homo potest mereri vitam eternam ex puris naturalibus. Rursus. hec opinio improbat plus inclinatur ad errorem pelagii. non dico quod est error pelagii: sed quod plus appropinquat quam opinio iohannis: quod hec ponit quod est aliqua forma causata in anima que ex natura rei incitat deum ad acceptandum actum talem et naturam in qua est. et tunc ista caritas sit creata tamen est principium naturaliter elicendi omnem actionem quam potest causare. sicut anima intellectiva licet creetur tamen est principium naturale respectu alicuius actus eliciti. igitur hec opinio ponit sicut opinio pelagii quod homo potest naturaliter elicere actum que necessitat deum ad acceptandum naturam cuius est. et per consequens ponit quod ex puris naturalibus potest homo mereri vitam eternam: nec videtur alia differentia inter opinionem pelagii: nisi quod pelagius ponit quod cause naturales quas habemus ex nobis ipsis sufficiant ad elicendum actum necessitante deum ad dandum vitam eternam. Sed hec opinio ponit quod ad elicendum tale occurrit necessario aliqua forma creata a deo: sed posita illa forma necessario causat illam actionem necessitante sicut anima intellectiva. Sed opinio iohannis ponit quod virtute nullius creati siue illud habeamus ex nobis ipsis: siue immediate a deo necessitet deus ad acceptandum actum elicitus quemcumque: qui ipse posset de potentia absoluta non acceptare. quod si sint duo equeles in omnibus naturalibus et habitibus omnibus supernaturalibus et actibus potest primum acceptare et alium reprobare ista non de potentia ordinata. sicut patet de iacob et esau qui in omnibus naturalibus fuerunt equeles secundum omnes doctores. et tamen iacob dilexit: esau autem odio habuit. unde non video quin deus caritatem alicui possit infundere: et tamen ordinare eum ad penam eternam. et etiam quod aliquis actu aliter in caritate possit esse in inferno de potentia dei absoluta. et etiam potest unum alium non habentem caritatem acceptare ad vitam eternam. nec ex hoc esset acceptator persona: quia quia ipse nullius debitor est. ideo quicquid facit ex libertate sua habet: reprobandum unum et alium acceptando totum iuste

2
Quarta conclusio

Dubitatur
Respondetur

facit. Sed dubium est utrum donum sit proprium spiritus sancti: et nulli alteri conveniat. **R**esponso dupliciter dicitur aliquid donum. uno modo aliquid productum liberaliter et per modum libertatis et voluntatis. Alio modo est aliquid collatum ut sit existens cum aliquo et coagens ut sit in libertate et in possessione sua. Primo est proprium spiritus sancti: quia producit per modum doni et libertatis: et non per modum similitudinis. et hoc adducit declaratio supradicta quod filius dei producit per modum similitudinis: et spiritus sanctus non. **E**xemplum de intellectu et voluntate in nobis: et de obiecto nostro in intellectu nostro quod vocatur obiectum declaratum et verbum ab aliis: quia ibi diffuse ponitur: ideo dimittitur. quare ibi. **S**ecundo modo non est donum proprium spiritus sancti: quia sic competit tribus personis de donis gratuitis: quia sic omnes persone dantur nature rationali: quia sic dari non est nisi si coagere creature rationali ad eliciendum omnem actum quem vult recte elicere ad modum quo unus datur alteri: quia vult quicquid ipse vult. et plus forte non fuit datus: sed tres persone. et etiam dona gratuita coexistunt et coagunt in actione creature recte elicita. ergo etc. et sic spiritus sanctus ab eterno fuit donum. non quia fuit datum actus: sed quia fuit dabile secundum magistrum sententiarum. **Q**uanti ad tertium articulum dico quod non potest dari creature rationali de potentia dei ordinata sic quod acceptet tanquam digna vita eterna sine habitu caritatis. quod probatur sic: quia spiritus sanctus non sic datur creature rationali quin ipsa acceptatur a deo modo predicto: sed de potentia dei ordinata non est creature rationalis sic accepta a deo sine caritate. maior patet: et minor probatur. quia sicut voluntati que est perfectibilis naturaliter non negatur perfectio sua naturalis quantum ad actum primum: nec quantum ad actum secundum. et per consequens non negatur sibi habitus naturalis nec actus elicitus mediante habitu: ita nec eidem voluntati que est perfectibilis supernaturaliter negatur perfectio supernaturalis. et per consequens ut sic habebit habitum supernaturalis et actum. cum igitur voluntas sit sic accepta a deo: sequitur quod ut sic habebit talem habitum. **I**tem si negetur talis habitus aut igitur est propter perfectionem actus dilectionis aut propter assistentiam spiritus sancti non propter primum: quia non repugnat huic actui dilectionis dei nec eius perfectioni elici ab habitu naturali: nec propter secundum: quia eadem ratio sufficit respectu fidei. unde tamen requiritur habitus. ergo etc. **I**tem non debet magis negari habitus respectu unius virtutis theologice quam respectu alterius. igitur cum respectu actus credendi ponitur fides infusa et acqui-

11
Tertius articulus

sita. ergo eodem modo respectu actus diligendi dei debet poni amor habitualis acquisitus et infusus. **A**d primum alterius opinionis negatur assumptum: scilicet maior: quia ipse ponit duplicem complacentiam: scilicet generalem et specialem. aut igitur intendit quod caritas sit tantum obiectum complacentie specialis aut generalis. non generalis: quia obiectum est habitus complacentie generalis et quilibet creatura naturalis per eum. nec specialis: quia divina summa complacentia specialis est respectu creature nobilis valde vel nobilissime. nunc autem natura angelica et natura humana est nobilior: quacumque tali forma. et per consequens utraque est obiectum divine complacentie specialis. sicut illud quod perficitur per formam tale et forma talis est obiectum sicut illud quod perficitur et est immediatus natura humana obiectum divine complacentie quam caritas: quia propter illam est caritas obiectum et non econverso. quando igitur dicitur nullus actus etc. dicitur quod illud est verum quando utrumque obiectum super quod transit est obiectum illius actus unum tamen formale aliud materiale. sicut patet in exemplo suo. color est obiectum formale visionis etiam lignum materiale. et lignum non est obiectum visionis nisi mediante colore. et ideo est obiectum mediatum visionis: sed in proposito obiectum immediatum acceptationis divine vel complacentie est natura humana vel rationalis. nec est caritas obiectum formale et anima obiectum materiale: sed utrumque est immediate obiectum divine complacentie et formaliter natura rationalis est obiectum immediatum. et sic patet ad exemplum eius quod quando dicitur de actu non transeunte: etiam dico de actu non transeunte non potest fieri actus transiens sine mutatione: tamen potest fieri mutatio vel in obiecto vel in alio quo alio vel in tempore. **E**xemplum primum. deus nunc acceptat eum quem non acceptavit prius. quia nunc est bonus et prius non. **E**xemplum secundum. deus acceptat nos propter merita christi ad modum quo aliquis ad preces unius remittit alteri offensam. **E**xemplum de existentibus in purgatorio qui liberantur ad preces aliorum. **E**xemplum tertium. potest deus statuere quod ille qui invenitur alicui die non bonus sit dignus vita eterna cum invenit alio die bonus. sicut si papa statueret quod qui inveniretur tali die in ecclesia haberet promotionem: et qui alio die inveniretur nihil haberet. igitur propter mutationem et successionem temporis potest de actu intransiente fieri transiens. **A**d aliud dico quod potest aliquis odire sine omni iniquitate in odito: quia nullius debitor est et potest eum existentem in iniquitate non odire ad penam eternam. et sic est in proposito.

Ad primum alterius opinionis

Ad secundum

Ad confirmatores

Ad aliud de causis formalibus oppositis et effectibus dico q̄ impropriè dicitur causa formalis habet effectū formale; nec plus potest hoc dici q̄ q̄ causa finalis habet effectū finalem vel materia effectus materialē. ideo tales locutiones sunt metaphorice et false de virtute sermonis. et ideo cōpositū ex materia et forma est effectus oim causarū puta esse albū vel ali quid tale. Et igitur dicitur q̄ iniquitas facit aliquē inimicū dei formaliter: dico q̄ falsum ē vt ipse intelligit: q̄ ipse intelligit q̄ iniquitas necessitat deū ad detestandū et spernedū ad penā eternā. et caritas opposito modo se habet qd̄ totū falsū est de potentia dei absoluta. Si dicas q̄ cōtradictionē includit q̄ aliquis habeat caritatē nisi sit carus: sicut q̄ aliquis habeat albedinē nisi sit alb⁹. dico q̄ bene denominatur talis habens caritatē carus: sicut habens albedinē albus: et sic est vere carus: sed nō necessario sic carus q̄ sit dignus vita eternā: et tamen carus est deo: quia deus dedit sibi caritatē. et cū hoc potest reprobari a deo de potentia sua absoluta. Ad aliud dico de readamatione naturali q̄ nullius est debito: iō non tenetur readamare. Ad aliud de virtutibus dico q̄ concluditur q̄ diligit virtutes propter caritatē aliqua dilectione. non tamē concludit q̄ reneatur acceptare. Ad aliud dico de delectabili et pulcherrimo q̄ non cōcludit q̄ oia argumenta sequentia cōcludunt q̄ illa terminat actū diligendi non tamē necessitat ad acceptandū hoc tamen debet concludere si p̄babat intentum.

Ad tertij

Ad quartū.

Ad quintū

Questio VI

Opiniones quatuor

Questio. vi. **U**trum anima christi habuit summā gratiā. possibilez haberi in via. Dic primo videndus est de modo augmentationis forme. Secdo de statu vtrū sit vel non. Dic sunt quatuor opinionones concordantes in vna cōclusionē q̄ forma non augetur per additōnem noue partis. Prima ponit formā in se esse perfectiorem vel imperfectiorem: sed non recipere magis vel minus nisi per comparatiōem ad subiectū. scda ponit latitudinem graduū in forma: sed ponit q̄ non distinguitur in forma realiter: sed tantū virtualiter siue fm̄ rationē. Tertia ponit q̄ suscipit magis et minus fm̄ q̄ magis et minus miscetur cū suo contrario. Quarta que istarū est ratioabilior. et si tenerez aliquā istarū quatuor: tenerez quartā: ponit q̄ vtraq̄ forma est eque simplex tam aucta q̄ augmentans. et est eque simplex post augmentatōem sicut ante. et ponit q̄ in aduētū forme perfectioris forma precedēs totaliter corrūpitur: et alia totaliter

generatur. Et pro ista opinione sunt rationes que patebunt respondendo ad eas. Sed cōtra istas tres opinionones arguitur multipliciter. Primo sic. ois actio realis habet terminū realem. et sic actio noua habet terminū nouū: sed quādo aliquid mouet de minus calido ad magis calidū: ibi sensibiliter experitur actionem realem nouā. igitur ibi erit aliq̄d nouū productum qd̄ prius non fuit: et nihil precedens corrumpitur fm̄ istas tres opinionones. tunc illud aut est eiusdē rationis cū forma precedente et habetur propositū qd̄ est augmentatio per additōnem noue partis disticte realiter in forma: tū idē cū priori aut alterius rationis. et h̄ non quia tunc est cōpositio in forma accidentali ex potenciali et actuali alterius rationis sicut est cōpositio in genere substantie ex materia et forma. Itē ois actio vel est acq̄situa aut deperditua: sed quādo aliquid mouet de minus calido ad magis calidū: ibi nō est actio deperditua: q̄ tunc non esset augmentatio forme: igitur est acq̄situa. igitur per illā aliq̄d nouū acq̄ritur qd̄ prius nō fuit. et illud tunc sicut prius aut est eiusdē rōis cū forma preexistente aut alterius si eiusdē et nihil precedens corrūpitur et sic habetur propositū si alterius. tūc aut est alterius speciei simpliciter qd̄ nullus potest ponere aut est alterius rationis sic q̄ est essentia le speciei caloris: et tūc sicut prius est materia vel forma. et sic erit vera cōpositio sicut in genere substantie qd̄ suppono esse falsum ad pre sens. Itē impossibile est esse transitū de cōtradictorio in cōtradictorio sine omni mutatiōne extendendo mutatiōem. sed quādo de min⁹ albo fit magis albū est talis transitus: quia tūc est albus in tanto gradu et prius nō. igitur ali quid est nouū p̄ductus. Itē quādo forma nō variatur et subiectū sicut non variatur. ibi est semp equalis denotatiō: sed quando de minus albo fit maius albū subiectū manet idē. et per cōsequēs nō variatur substantialiter: quia forma per te non variatur: sed est oio eadem igitur ita perfecte denotatur albū quādo est magis albū: sic qm̄ est minus albū. Si dicas q̄ forma post augmentatiōem magis radicatur in subiecto q̄ prius. et ideo subiectū magis denominatur albus q̄ prius. Contra ista radicatio nō confurgit nisi ex forma et subiecto: sed subiectum est idē et per te forma est eadem. igitur radicatio erit eadē et equalis et participatio si milit. et p̄ oīs si sit maior: radicatio erit maior forma. Si dicas q̄ radicatio forme ē ex hoc q̄ agens plus appropinquat passo q̄ prius. Contra agens non respicit passum nisi mediante forma. igitur si in forma nulla sit variatio

Contra tres opinionones

non alio modo agens respicit passum q̄ prius
 Item quero vtrū inter primū gradū & scdm sit
 distinctio vel non. si nō: tūc nō magis denoiat
 post augmentatōem q̄ ante. si sic aut ex natu
 ra rei aut per intellectū. nō fm̄ intellectum: q̄
 fm̄ eos qn̄ extrema cōtradictionis verificant̄
 de aliquibus: illa nō distinguuntur fm̄ rationē
 sed realiter. Et de istis gradibus videtur esse
 nō esse: quia primus est quādo scdm non est. igitur
 est ibi distinctio ex natura rei nō formalis
 vt suppono ex dictis igitur realis & prim⁹ non
 corrūpitur. igitur in illa forma sunt plura eius
 dem rationis realiter distincta et habet p̄pos
 sitū. Itēz oē agens approximātū passo qd̄ p̄t
 in aliquā operatōnem in quā prius nō potuit
 ceteris partibus p̄supponit nunc aliquid posi
 tū in agente qd̄ prius non fuit: sed calor in gra
 du intenso approximatus ligno p̄t in actū in
 tensum in quē prius non potuit quādo fuit in
 gradu remisso igitur aliquid est nunc in calor
 re qd̄ prius nō fuit. & est eiusdē rationis: q̄ nō
 est ibi aliqd̄ additū alterius ratiois sicut post
 parebit. ergo. Itēz habito termino mot⁹ cessat
 motus. igitur si per motū nihil acquiritur ipsi
 forme sed totū p̄fuit in principio quādo inci
 pit motus terminatur motus. qd̄ est falsum &
 contra sensum. & ideo dicit p̄b̄s & cōmentator
 q̄ motus est acquisitō partis post partē illius
 forme ad quā vadit: & q̄ motus est actus entis
 in potentia ad maiore formā & p̄fectiōem. Si
 dicas. q̄ forma est eadē ante augmentatōnes
 & post fm̄ essentiā non fm̄ esse. Contra. quero
 vtrū illud esse distinguat̄ ab essentia aut nō. si
 nō tunc dicere q̄ est variatio in esse & non i es
 sentia est cōtradictio: q̄ oīa idēz sunt: sed si sic
 tunc haberetur propositū: quia tunc p̄ augmēta
 tōem aliquid nouū acquirit̄ & pars p̄existēs
 non corrūpitur. & per p̄ns pars additur parti.
 Contra quartā opinionē. q̄ non potest salua
 re augmentatōem: sed tantū generatōez & cor
 ruptōem. Item quādo aliqua augmentabilia
 sunt eiusdē rationis & vnū est p̄fectius & a
 liud imperfectius. illud qd̄ est imperfectius inclu
 dit plures p̄tes q̄ p̄fectius. & dico q̄ quādo
 sunt augmentabilia propter aiām xp̄i et aiās
 alioz: quia aiā xp̄i est nobilioz i puris natura
 libus q̄ oīa alicuius alterius. & tamē non ē au
 gmentabilis per tales gradus: vt videtur. sed
 si in augmentatōe tota forma prior corrūp̄
 tur qn̄ posterior inducitur forma scda non in
 cluderet plures partes q̄ prima: sed erūt equa
 les semp. & per p̄ns non est alia augmentatio.
 igit̄ &c. Ideo dico aliter q̄ suscipere magis &
 minus est passio quedā que immediate inest cui
 cumq̄ materie. ideo nō p̄t demonstrari p̄ ali

quā causam: sed talis passio solū experimento
 potest ostēdi in esse suo ubi cōt. hoc p̄t quia
 si posset denegari in esse alicui: aut igitur pro
 pter imperfectōem forme aut p̄fectōem. nō
 primo modo: q̄ forme imperfectiores q̄ albes
 do suscipiunt magis & minus. nec scdo modo:
 q̄ forma p̄fectior suscipit magis & minus pu
 ta caliditas. & ideo nō est aliqua causa queren
 da quare vna forma magis & minus & alia nō
 nisi quia illa natura est bec: illa ē illa. & hoc ar
 guitur solo experimento. Sed q̄tum ad mo
 dū augmentatōis. dico q̄ forma augmentabi
 lis cōtinet in se plures gradus eiusdē ratiois
 & quando forma primo generat̄ in vno gradu
 est minor p̄fectior i forma. & quādo sit augmē
 ratio est noua pars eiusdem ratiois addita re
 aliter distincta a prima parte faciens cū p̄ma
 vnā formā numero sicut due partes aque faci
 unt vnā aquā. & sic deinceps & q̄ talis modus
 sit possibilis. p̄batur: q̄ si non sic aut hoc ē q̄
 repugnat illis partibus facere per se vnū: aut
 quia forma non potest recipere magis & min⁹
 sine extēsiōe: aut quia repugnat plurib⁹ for
 mis accidentalibus informare idē subiectū
 si sint eiusdem speciei nō apparēt plura impe
 dientia istū modū ponendi: sed primū non im
 pedit: quia partes eiusdē ratiois possunt fa
 cere vnā qualitātē. p̄t de albedine. alit̄ lignū
 habens superficiē non posset esse albū vna al
 bedie. cuius oppositū dicit̄: similiter due par
 tes aque distincte faciunt vnā aquā. Nec scdm
 dū impedit: quia nō repugnat plus qualitari
 suscipere magis & minus siue habere plures p̄
 tes sine extēsiōe q̄ forme substāciali siue ma
 terie: sed deus potest conseruare materiā & for
 mā sine q̄ritate et om̄i extēsiōe. & tamē tūc
 habent partes realiter distinctas licet nō ex
 tensas. igitur eodē modo potest qualitas ha
 bere plures partes sine oī extēsiōe. Nec ter
 tiū impedit: quia non repugnat formis acci
 dentalibus non facientibus per se vnū infor
 mare idē subiectū que sint eiusdem ratiois
 igitur nec repugnat formis accidentalib⁹ eius
 dem ratiois facientibus per se vnū informa
 re idē subiectū. p̄sequētia p̄t de se. ārecedens
 p̄batur: q̄ accipio aliquē boiē diligentē du
 os homines duobus actibus diligendi. ex istis
 duobus actibus generant̄ duo habitus incli
 nantes ad dilectōem vtriusq̄. & q̄ sint duo pa
 ter sic: q̄ p̄t perdere inclinationem ad diligen
 dum vnū stante inclinatione ad diligendū
 alium & intense diligere vnū & od. re aliū. igit̄
 habitus inclinat̄ ad vnā dilectōez & aliā ē: alit̄
 & alius q̄ possunt separari sicut in intellectu pos
 sunt esse duo bitus inclinātes ad intelligēdū

D
 Sententia auct.

duos boies. 7 probat sicut prius per separato-
 ne: sed isti duo bitus in intellectu sunt eiusdem
 rationis: 7 illi duo sicut in voluntate: quia pote-
 ria est eiusdem rationis respectu vtriusque 7 obie-
 cta sicut. igitur de facto sunt 7 possunt esse duo
 accidentia absoluta perfectiora idem subiectu
 igitur 7c. Tres aliter non pot saluari modus au-
 gmentatiois nec continuitas in motu sine tali
 additione: quia si sit augmentatio 7 pars prior: non
 comparatur: oportet necessario quod illa augme-
 ntationem aliquid aduenire de nouo faciens vnus
 cum prior: aut igitur illud adueniens est eiusdem
 rationis cum prior: aut alterius si sit eiusdem rati-
 onis 7 in eadem specie cum prior: aut per se aut per ac-
 cidens. si per se sicut pars aque est eadem in specie
 cum tota aqua habet oppositu. si per reductionem
 tunc est essentialis speciei 7 tunc est actus vel po-
 tentia quod nullus ponit. si sit alterius rationis: 7 in
 alia specie per se. tunc per illud non est augmentatio
 quod indiuiduum speciei vnus non auget per indiui-
 duum alterius speciei sicut patet. igitur 7c. Ad
 rationes aliarum opinionum. Ad primam de autore
 ser principior. dico quod intelligenda est quod forma
 coexistit in essentia inuariabilis: quia cum carentia
 partium alterius rationis sicut est compositum in ge-
 nere substantie: non tamen carentia partium eiusdem
 rationis: quod hoc est contra sensum. patet de albedine
 in diuersis partibus. Ad aliam de vii. metaphi-
 sice quod forme sunt sicut numeri. dico quod sic intelli-
 gitur quod aliquid subtrahit aut addit quod non est
 oio simile sed dissimile: tunc per variationem siue ap-
 positioem est variatio specifica. Aliter dico quod
 philosophus loquitur de illis quod ingrediuntur diffinitiones
 sicut commentator ponit exemplum de numeris 7 diffe-
 rentiis additis in diffinitione. 7 quod est additio vel
 subtractio talium tunc variat diffinitio: sed illud non
 est ad oppositu: quod loquimur de formis significan-
 tibus. verbi gratia: si vna pars addit alteri non est
 quod vna pars aequa addit alteri variat species aque
 Et quod dicit porphiri? dicit quod differentie non sus-
 cipiunt magis 7 minus? 7c. dico quod differentie sub-
 stantiales non suscipiunt magis 7 minus: sed hoc est
 speciale quantitatibus quod per additionem possunt suscipere
 magis 7 minus? 7c. tria: sed non conuenit dicere sub-
 stantiali. Ad aliud quod dicit differentia formarum
 est formalis: 7 differentia formalis est specifica
 dico quod quedam differentia formalis est specifica
 7 quedam non. quod enim differentia vnus est dissimilis diffe-
 rentie alteri: tunc in illis differentia formalis est
 specifica. sicut patet de boue 7 asino. sed quod est similis
 7 non dissimilis: tunc differentia formalis non est spe-
 cifica. sic est in opposito. igitur 7c. Ad aliud quod ar-
 guitur quod diffinitio speciei equaliter se habet ad oia indi-
 uida: quod exprimit totam essentiam cuiuslibet indi-
 uidi. quod non est verum si esset talis maioritas per-

fectiois. Dico quod diffinitio speciei non est vna res ex
 aiam: sed est vnus compositum ex diuersis conceptibus
 7 illud equaliter respicit oia indiuidua: quia a quo
 libet simpliciter siue sit perfectus? siue imperfectus? per diffi-
 nitio equaliter abstrahi. vni argumentum si conclusit
 dicitur: probat quod vna pars aque non pot addi alteri
 nec ignis igni quod oia sunt falsa. Ad aliud quod
 arguitur quod tunc ille gradus additus erit acciden-
 talis quod est extra speciem: dico quod gradus est vnus
 indiuiduum 7 respicit illam speciem sicut fortes boies
 vel sicut conceptum speciei 7 sicut conceptus boies
 pot esse sine forte sic conceptus albedinis pot
 esse sine illo gradu. vni nec albedo a parte rei:
 nec nigredo est de essentia rei. Ad aliud quod di-
 citur quod quanto forma est simplicior: tanto est perfec-
 tior. igitur per oppositu quod compositior: tanto in-
 perfectior. dico quod assumptum est falsum: quia aliter
 sequitur quod medietas albedinis est perfectior: tota
 albedine: quod pauciores partes habet. quod est falsum
 quia oio totum est maius per perfectius sua parte. sicut
 aliter materia esset perfectior compositum ex ma-
 teria 7 forma: ideo assumptum est falsum. Ad
 aliud quod arguitur aut distinguitur secundum speciem aut
 secundum numerum. non secundum speciem: quia sic essent due ca-
 ritates districte in anima specie. nec secundum numerum.
 quia talis non est nisi penes distinctionem subiecto-
 rum. Dico quod distinguuntur numero non sicut duo to-
 ta distincta loco 7 situ: sed sicut due partes fa-
 cientes per se vnus. Et quod dicitur quod non possunt esse
 plures caritates in eadem anima: falsum est de ca-
 ritatibus facientibus per se vnus: 7 etiam de non
 facientibus per se vnus sicut post patebit. Si
 dicitur quod accidens non indiuiduat nisi per subie-
 ctum. dico quod hoc falsum est: nec est bec oppositio
 philosophi: sed intelligitur quod sunt aliqua alia acciden-
 tia nata facere per se vnus. tunc si sunt in vno sub-
 iecto faciunt per se vnus naturaliter loquendo:
 sed per potentiam diuinam aliter pot fieri: sed duo
 accidentia tota non nata facere per se vnus non
 possunt naturaliter existere in eodem subiecto.

Ad aliud quando dicitur quod ex duobus in a-
 ctu non potest fieri vnus. verum est de duobus
 alterius rationis quorum vnus non est in potentia
 respectu alterius: sed ex duobus in actu que
 sunt eiusdem rationis bene potest fieri vnus

Contra predicta sunt aliqua dubia. primum
 est de hoc quod dicitur quod non potest fieri varia-
 tio in denotatione forme nec radicatione nisi
 sit variatio in subiecto vel in forma. Contra so-
 la forma magis radicitur in subiecto ex longa
 permanentia in subiecto 7 difficilius amouet. 7
 tamen non est variatio in subiecto nec in forma.
 igitur 7c. Secundum est de hoc: quia augmentatio non est
 sine nouo adueniente: quia commentator quarto
 philosophicorum capitulo de vacuo commento. lxxxv.

Ad primam ratio-
 nem quod hic solutio
 tanguntur

Ad secundam

Ad tertiam

Ad quartam

Ad quintam

Ad sextam

Ad septimam

Primum dubium

Secundum dubium

dicit qd idem arcus potest habere maiore curu-
 natione et minore sine oi nouo adueniente qd
 prius non fuerat. igitur eodem modo augmen-
 tatio. et hoc ibi dicit plane comentator. Item
 fm illam viam augmentatio non distingui-
 tur a generatione: quia in vtraq; est productio
 forme de nouo qd est h pbm. Tertiu est. q; vi-
 det q; fiat additio p forma eiusde rois: q; qua-
 to forma est purior et actualior: tato est simpli-
 cior: igit si oes pres sint eiusde rois tuc cri-
 ma simplex. Itē dato isto forma intesa nō bz
 vnitare nisi acerui et essent plures grē i aia sic
 rami i stipite. Propter ista et oia alia est alia
 opinio opposita opinioni quā teneo tm i v. ce
 se adē tenet in re. et dicit predicta opinio q; in
 augmentatioe nō est additio forme ad formā: s;
 est additio eiusde realitatis ad formā q; nō est
 integra vlt pmissibilis a realitate pcedente nec
 est p se factibilis p potentia diuinā nec intelli-
 gibilis p se nec picipar denotatioem forme ni-
 si p reductioem sicut nō est intelligibilis p se: s;
 coitelligibilis cū pcedere: nec est existibilis p
 se s; coexistēs. nec est entitas s; coentitas. et di-
 cit q; intellectus angelicus nō pōt distinguere
 inter illā realitate adueniente et persistentem.

Pro ista opinione arguit pmo sic. ex conditio-
 nibus formarū nobis notarū deuenimus i co-
 gnitioem formarū nobis ignotarū sicut ex au-
 gmentatioe qritatis deuenim; in augmentatioe
 ne qlitatis. nūc autē sicut pty de linea m n cur-
 ua fit magi curua. et nō aduenit aliqd nisi que-
 dā realitas et coexistētialitas distincta a priori
 curuitate. s; se est de aere min; raro et post magi
 raro. igit eodē mō est in augmentatioe forme cu-
 iuslibet. Itē si pars adueniēs sit eiusde rois
 cū pte pcedere: aut igit iste forme se totis sūt
 eedē aut sunt vnū cōtinuitate aut vnitare ali-
 cui. nō pmo mō: q; tunc in augmentatioe scda
 corūpit: q; nihil trāsit in idēitate alteri; ma-
 nēte ppria idēitate. et si h tunc nō est vna for-
 ma cōposita ex istis realitatibus. nec scdo mō
 q; tuc ille partes essent cōtinue et facerēt vnū
 fm eoz vltima. et sic caritas esset qra habens
 partē cōtinuatā pti: et p pns extesa. Hoc pty
 q; omogenia nō faciūt p se vnū nisi vt sunt cō-
 tinua. igit et c. Itē dato isto in qlibet albedie
 essent infinite albedines: quarū qlibet ess; dis-
 tincta realiter ab alia: q; p motū acquirūt in-
 finite pres. Itē si sic. aut ille pres faciūt vnū
 vnitare cōpositiois aut cōtinuatā aut omoge-
 neitatis: aut simplicitatis: aut aggregatiois.
 nō pmo mō: q; talis bz pres quarū vna est po-
 tētia et alia actus: sic nō est i pposito. nec scdo
 modo: q; tunc gratia est qra et extensa. nec ter-
 tio mō: q; tunc ille pres cōtinuarent sicut par-

tes omogeni. nec quarto mō: q; tunc nō disti-
 guerent. nec qnto: q; tunc caritas nō esset nisi
 aceruus multarū caritarū. Quartū dubium
 est de hoc qd dicit q; oia indiuidua eiusde ras-
 tionis sunt silia. Ex isto sequit q; vnū nō ē p-
 fectius alio: nec caritas in gradu posteriori est
 perfectior caritate in gradu prior: qd falsū est
 Itē fm istā viā forma substācialis recipit ma-
 gis et minus: q; sicut forma accidentalis habz
 plures partes facientes p se vnū indiuiduum
 eiusde rationis eodē modo forma substācialis
 patet de sensitua et qualibet forma extensa in
 materia. qd est cōtra pbm in pdicamēt. Qui-
 tū dubiū esse potest de augmentatioe q; sit in ras-
 refactione et cōdensatioe. Itē si sic. g; augmen-
 tatio aiatōz non distinguit ab inaiatōz: v; au-
 gmentatioe: q; eodē modo per oia pōt ignis.
 et sic alia elementa et forme accidentales auge-
 ri sicut homo et planta qd est contra pbz scdo
 de aia. Ad pūmū dico q; si nō sit variatio in
 subiecto nec in forma nō erit maior radicatio
 plus nūc q; prius: tamē possibile est qn forma
 perficit aliqd subiectū et post diu continetur:
 ita q; nō potest ita facili; deleri post sicut ante
 potest saluare illā maiore radicatioem p mo-
 tū locale solū: quia illud qd est immediatū subie-
 ctū illius forme intimatur pluribus partibus
 illius subiecti q; prius. Exemplz de incausto
 posito super pergamentū magis radicat quan-
 do diu fuit sup pergamentū q; in principio: qā
 magis intimat eius partibus. et sic est ibi mo-
 tus localis nouus et forte ibi generatur alia q;
 lras intensibilis sicut nullus debet dubitare
 quin sint multe qualitates vel qritates nō co-
 gnoscibiles a nobis nisi per effectus. et hoc po-
 sito pater q; aliquid generatur de nouo cōser-
 uatiū qd prius nō fuit: et ideo non potest nūc
 amoueri sicut prius. Ad aliud de arcu de com-
 mentatore patebit post. Ad aliud dico q; in
 augmentatioe substācie et qualitatis est que-
 dam generatio fm pbm: tamen non simplici-
 ter. quia non generatio substācie et similis in
 augmentatioe forme substācialis est gene-
 ratio non tamen simpliciter: quia tunc est sim-
 pliciter in substācia quādo generatur de no-
 uo aliqd indiuiduū per se existens non faciēs
 vnū cum alio. oppositū est in augmentatioe
 forme substācialis. Ad aliud dico q; est fal-
 sum q; qto forma est purior et perfectior: tanto
 est simplicior. ideo assumptum est falsum. Ad
 aliud de vnitare acerui dico q; idem argumē-
 tum est per omnia de vna parte aque addita
 alteri et similiter de igne vbi est vna materia
 post vniōē partiū aque et vna forma nume-
 ro et vna qualitas. et propter hoc dico q; non

Tertiu dubiu

Alia opinio

Probatio prima

Secunda

Tertia

Quarta

Quinta

Quartū dubium

Secundo

Quintū dubium

Secundo

Ad pūmū dubiū

Ad scdm

Ad tertium

plus cōpetit partibus illis facere vnū sine ex-
tensione q̄ cū extēsiōe. Et iō predicta opinio
tm̄ discordat ab opinioe quā teneo scz opinio
Job. tm̄ in voce 7 dicit sibi ipsi: qz qn̄ dicit q̄
nō est integra realitas aut intelligit q̄ nō est
vnū indiuiduū aliqd̄ siue totū nō faciens vnū
cū forma prior: s̄ est p se distinctū. 7 sic non dis-
cordat ab alia opinioe: qz alia opinio nō pōit
h̄: aut intelligit q̄ nō est eiusdeꝝ rōis cū forma
priori faciēs vnū cū ea: 7 tūc dicit sibi ipsi. p̄
bas: qz oē cōpositū ex trib⁹ realiter distinctis
siue realib⁹ distinctis aut cōpositū ex trib⁹ eius-
deꝝ rōis aut alterius: s̄ illud est vnū tale cōpo-
sitū post augmētatiōem. igit̄ 7c. si ille partes
sint alterius rōis: tūc vna erit potentia 7 alia
erit actus: 7 erit vna cōpositio sicut in genere
substācie. qd̄ ip̄e negat. si eiusdeꝝ rōis igit̄ non
discordat a priori opinioe: qz qn̄ aliqd̄ cōpo-
nitur ex partibus eiusdeꝝ rōis q̄libet pars recipit
p̄dicatōem illius sp̄ci sicut totū: sicut q̄l̄ bz ps
aq̄ est aqua 7 q̄libet pars aq̄ est vnū indiuiduū
existēs p se in ḡne sicut tota. 7 ita est p se i ḡne
q̄ est pars sicut qn̄ est p se. vñ dicere q̄ est i ge-
nere p se qn̄ est p se 7 p reductōez qn̄ est p nihil
valere: qz idē manens idē si semel sit in ḡne p se
semp̄ dū manet est p se in ḡne siue sit totū siue
sit pars: qz esse p se in ḡne nō est partē existere
nec esse p se totū quoddā: s̄ esse illud a quo
cōceptus ḡnis pōt abstrahi: 7 de quo pōt pre-
dicari 7 h̄ p̄ saluari siue sit totū siue ps: 7 eodē
mō de albedine. Si dicas q̄ vnū indiuiduum
p se in ḡne nō pōt cōponi ex pluribus existēti-
bus p se i ḡne. R̄deō. verū est ex pluribus to-
taliter distinctis nō facientib⁹ p se vnū: s̄ si fa-
ciant p se vnū 7 sint eiusdeꝝ rōis tūc est falsus
7 ita pōt cōceptus ḡnis abstrahi 7 p̄dicari de
toto cōposito ex illis pluribus indiuiduis sicut
de quolibet p se. Item s̄ h̄ qd̄ dicit q̄ illa reali-
tas adueniēs nō pōt fieri p se a deo: qz qn̄ aliq̄
sunt eiusdeꝝ rōis si vnū est factibile p se p̄ porē-
tiā diuinā 7 aliud: s̄ iste realitates sunt h̄mōi:
7 p̄ma est factibilis p se sine alia. tm̄ p deū s̄ nō
p naturā. igit̄ deus pōt facere sc̄dam sine pri-
ma. Itē illa realitas adueniēs p̄t cē p̄fectior i
duplo q̄ p̄cedēs: qz pōt augeri in duplo. 7 p
p̄ns pōt illud additū b̄e partē duplicatam re-
spectu forme p̄cedentis: 7 sunt eiusdeꝝ rōis cuꝝ
p̄cedenti. igit̄ si p̄ma q̄ est imp̄fectior pōt p se
esse sine sc̄da: multo maḡ sc̄da pōt esse sine pri-
ma. Itē qn̄ aliqua factibilia cōueniūt 7 diffe-
runt equalit̄ inter se si vnū est factibile p se et
aliud: s̄ sic est de ista realitate respectu p̄cedē-
tis: qz equaliter cōueniūt 7 differūt 7 prima est
factibilis sine sc̄da. igit̄ eodē modo eod̄uerso.
Itē s̄ h̄ qd̄ dicit q̄ ista realitas non est intelli-

gibilis p se: s̄ cointelligibilis: qz qn̄ aliq̄ sunt
eiusdeꝝ rōis si vnū est intelligibile intuitiue et
reliquū: s̄ realitas adueniēs 7 p̄cedens sunt
h̄mōi 7 p̄cedens pōt intelligi intuitiue: qz an-
gelus pōt intelligere caritatē p̄existētē itui-
tiue. 7 s̄ h̄ hō pōt intelligere albedinē genera-
tā de nouo intuitiue igit̄ 7 eodē mō 7 aliā ad-
ditā. 7 p̄ns nō est cointelligibilis s̄ per se in-
telligibilis. Itē s̄ h̄ qd̄ ponit q̄ realitas adue-
niēs est ip̄ecisibilis a p̄cedēte: 7 iō non pōt
intelligi s̄ cointelligi: qz accūs pōt intelligi i-
tuitiue sine subiecto: qz p̄t separari a subiecto
p̄t in eucharistia: 7 sicut intelligit̄ intuitiue
sine subiecto: eodē mō realitas adueniēs p̄t
intelligi sine p̄cedente. Itē vnū qd̄qz sicut se
bz ad entitatē: ita ad intellectōem: s̄ bec reali-
tas est entitas distincta absoluta realiter a p̄-
cedenti: p̄t qz bec realitas nō est illa nūc semp̄
per posita cōstantia. sequitur h̄ non est h̄. q̄ h̄ di-
stinguit̄ ab hoc. igit̄ pōt sic intelligi. Itē non
min⁹ repugnat entitati distincte intelligi ab
intellectu q̄ videri ab oculo corporali: qz quic-
qd̄ pōt potētia inferior: 7 superior: s̄ oculus cor-
poralis pōt videre albedinē nō videndo sub-
stantiam nisi p̄ accidens sicut dyane filius vi-
det̄ p̄ accūs: qz est subiectū illius qd̄ videt̄ p se
Cū si albedo esset in q̄ritate sine sustātia sic i
eucharistia adhuc pōt videri oculo corporali
quare igit̄ nō pōt intelligi sine subiecto. Itē
ip̄ecisibilitas nō ipedit qn̄ vnū p̄t intelligi sine
alio: aut eod̄uerso. qz si sic hoc nō esset nisi q̄a
illa realitas vnū fuit cū p̄cedēte in forma ex-
tensa sicut in nō extensa puta in albedine: sed
nō obstāte tali vnitate 7 idēitate pōt vna ps
albedinis in vna pte sup̄ficiēi intuitiue intels-
ligi ab intellectu nostro nō intellecta alia pte
sicut p̄t ad sensum. igit̄ eodē mō non obstāte
illa ip̄ecisibilitate in forma non extēsa puta in
caritate p̄t intellectus angelicus intelligere
vnā partē adueniētē nō intelligēdo p̄ceden-
tē. Ideo teneo opinioē quā p̄ns tenui quaz
iste tenet lz eā improbet q̄ sunt due realitates
eiusdeꝝ rōis facientes p se vnū quarū vna pōt
p se esse 7 intelligi sine altera 7c. Si dicas q̄
ista distinctio nō intelligit̄ nisi p̄ argumētatiōez
dico q̄ lz de facto non p̄t p̄cipi nec discerni di-
stinctio illarū realitatū nisi p̄ argumētatiōez:
tū de⁹ p̄t facere q̄ vna realitas intuitiue vide-
atur sine alia. Ad rōem alteri⁹ opinionis ad
primā de. iij. phisicorū caplo de vacuo dico q̄
q̄tū ad aliqd̄ est s̄le de augmētatiōe qualitatē
7 q̄ritatis: 7 q̄tum ad aliud est dissile. dissile ē
in h̄: qz naturaliter p̄ augmētatiōem p̄nt due
partes q̄ritatis p̄ficere subiectū oio idē siue il-
le partes sint extēse sicut albedo siue nō: sicut

Resolutio doc.

Ad primā rōem
alteri⁹ opinionis

charitas. sed plures pres q̄ritatis nō possunt
 pficere idē subiectū: oīno naturalit̄ dico: licet
 per potentā diuinā possent: s̄ in hoc est simi-
 le s̄m intellectū q̄mētatoris. q̄ sicut in augmē-
 tatiōe q̄ritatis aīatorū vel ināiatorū nō adue-
 niūt qualitates siue q̄ritates extrinsece p̄mo
 existētes p̄ se 7 post addite alteri q̄ritati. sed
 q̄ritas que p̄us fuit in potētia nūc est in actu
 faciēs vnū cū p̄cedente. sic est in augmētatiōe
 qualitat̄is q̄ nō aduenit calor: extrinsec̄ p̄mo
 existēs per se 7 post additus alteri. s̄ calor qui
 p̄us fuit in potētia nūc est in actu et facit vnū
 cū p̄cedere. **Uñ** in augmētatione aīatorū: li-
 cet materia p̄existens vniatur materie rei au-
 gmentandē. tñ forma substācialis generat̄ de
 nouo 7 nō q̄ritas. similis 7 eodē modo in au-
 gmentatione elemētōrū. **Uñ** dicit q̄mētator. q̄r
 to pbisicoz caplo de vacuo q̄mētō. lxxiiij. sic.
 Sicut dicim⁹ q̄ materia venit de hac calidi-
 tate determinata ad maiore caliditatē nullis p̄-
 ribus calidis in actu adueniētibus. scz corpo-
 ribus calidis. s̄ trāssert̄ ad maiore calozē ex in-
 rēsiōe ip̄ius q̄litatis. Sicut materia trāssert̄
 de minoz q̄ritate in maiore: nulla q̄ritate in
 actu adueniēte. 7 post dicamus q̄ additio cas-
 loz agētis in calozē nō est s̄m additionē par-
 tis in toto 7 vlt̄ pris materie in materiā. s̄ s̄m
 additionē agētis in patiēs. s̄. qñ calor agētis
 vigorabit̄ crescet calor patiētis. nō s̄z additio
 nē prius aliaz extrinsecarū: cū ad passiōē nō
 trāssert̄ur aliqua pars a volūtate agēte. **Ex-**
istis p̄z. q̄ cōmētator est pro me. Si dicas
 q̄ generatio nō largit̄ multitudinē 7c. Dico
 verū est. quia eadē pars qualitat̄is 7 q̄ritatis
 que p̄ius fuit in potētia nūc est in actu. sed cū
 hoc stat q̄ facit vnū cū p̄cedere. **Et** eodē mo-
 do dico ad illud de maiori curuitate in libra
 vel arcu. 7 sic pōt dici ad oēs auctoritates cō-
 mētatoris. **Ad** aliud dico. q̄ illud argumētū
 equalit̄ cōcludit cōtra cū sicut cōtra me: et re-
 ducatur p̄tra eū eo modo quo facit argumētū
 q̄ nō sunt idē s̄m se totū inter se nec vnū sicut
 materia 7 forma. sic dico q̄ eo mō quo faciunt
 vnū se totis faciūt vnū: sicut materia 7 forma
 se totis p̄currūt ad faciendū vnū 7 idem. **Uñ**
 nō faciūt vnū cōtinuatiue. qz p̄tinuatio notat
 distinctionē s̄m sitū 7 locū qualis est in p̄posi-
 to. Si dicas q̄ caritas est q̄ritas s̄m te. qz. v.
 metba. q̄ritum est qd̄ est diuisibile in plura eius-
 dem rōnis: quoz quodlibet est hoc aliqd̄. 7 sic
 est de caritate per te. Dico q̄ idē argumētū
 est cōtra te de realitatib⁹ tuis. idō dico q̄ q̄ri-
 tas pōt accipi large. et sic oē diuisibile in plus
 ra: quoz qd̄libet est indiuiduū aliqd̄ illius spe-
 ciei est q̄ritum. 7 sic albedo 7 charitas est q̄rita.

Alio modo capit̄ stricte pro omi qd̄ diuidit̄ in
 plura eiusdē rōnis: quoz qd̄libet est aliqd̄ in
 diuiduū distinctū loco 7 situ s̄m naturā suā. et
 sic charitas nec albedo ē q̄ritas seu q̄rita. **Ad**
 aliū de omogenijs nego assumptū. qz pres for-
 me substācialis et similis materie sunt eiusdēz
 rōnis 7 pōt fieri sine oi extēsiōe: saltē p̄ potē-
 tiā diuinā: 7 facere vnū p̄ se sine omni p̄tinua-
 tione. **Ad** aliud de infinitate vni⁹ albedinis
 in vna albedine illud est cōtra seipm 7 contra
 omes. **Uñ** dico q̄ sunt infinite sic q̄ nō tot
 qñ plures q̄ tñ se totis faciunt vnū. **Ad** aliud
 qñ querit̄ de vnitare illius forme idē argumē-
 tū p̄ oia est cōtra te. idō dico q̄ ille pres faciunt
 vnus vnitare omogeneitaf̄ sic due pres aque
 qz totū. 7 per p̄ns sunt eiusdē rōis 7 pres vniū
 tur in toto: sicut materia et forma in cōposito.
 p̄pter qd̄ in illis vnus nō habet rōem potētie
 et aliud actus sicut in cōposito de genere sub-
 stācie. **Ad** aliud dico q̄ indiuidua eiusdē rōis
 sūt s̄llima: tñ aliqua magis pp̄rie q̄ alia. Nā
 aliqua sunt indiuidua eiusdē rōis q̄ nō pōt fa-
 cere vnū indiuiduū: sicut due aie 7 duo angeli
 aliqua sunt indiuidua que bene pōt facere vnū
 sicut due aque duo alba. **Indiuidua** p̄imi mo-
 di sunt s̄llima equalit̄: 7 in illismibil p̄t esse si-
 mile vni: qñ sit simile alteri. sicut p̄z de duab⁹
 aiabus intellectiuis 7 a talibus sicut p̄z d̄iri
 cōceptus abstractus equalit̄ respicit vnū in-
 diuiduū 7 aliud. sed loquēdo de indiuiduis sedē
 modi. tñc pōt vnū indiuiduū ēē p̄fectius alio.
 7 ita nō sunt s̄llima: ita q̄ sint eque p̄fecta. sed
 sic sunt s̄llima q̄ nō pōt aliqd̄ accipi i vno cui
 nō est aliqd̄ eiusdē rōis cū illo s̄llimuz in alte-
 ro. **Uñ** licet vna albedo sit p̄fectior alia. tñ al-
 bedo p̄fectior pōt diuidi i illa plura: quoz qd̄-
 libet est s̄llimuz albedini imp̄fecte. **Et** hec s̄lli-
 tudo vel p̄ma necessario requirit̄ ad hoc q̄ ali-
 qua sint eiusdē rōnis. et idō indiuidua in quib⁹
 sunt aliqua s̄llima essentialit̄ 7 aliqua dissilia
 nō sunt eiusdē sp̄ei. puta in homine 7 asino est
 materia eiusdē rōnis. s̄ forme sunt dissimiles.
 igit̄ 7c. **Ad** aliud dico. q̄ substāntia nō susci-
 pit magis 7 minus sicut qualitas. qz licet ba-
 bear multas pres eiusdē rōnis. tñ naturaliter
 non habet multas pres nisi loco 7 situ distin-
 ctas. qualitas vero pōt recipere magis et mi-
 nus. quia eius pres nō distingūtur loco 7 situ
 quia possunt esse in eadē pte oīno. idō possunt
 recipere magis 7 min⁹. nō aut̄ substāntia. **Ad**
 aliud dico de raro 7 denso qd̄ potest dici sicut
 p̄ius dictū est de augmētatione q̄ritatis 7 q̄-
 litatis. scz q̄ in rarefactione maneāt oēs pres
 substāntiales eedē que p̄ius fuerunt. sed pres
 q̄ritaf̄ adueniunt de nouo remanēte q̄ritate

Ad tertiam

Ad quartā.

Ad quintam

Ad q̄m dubiuz.

Ad sedam

Pro sc̄do dicitur

Pro tertio

Ad

precedente. nō qdē ab extrinseco sed ab intrinseco: qz quāritates q̄ prius fuerūt in potentia modo facta rarefactōe sunt i actu. eodē modo quando de denso fit rarū. perdunt̄ 7 corrupuntur alique partes quāritatis q̄ prius fuerūt in raro. sed partes substantiales remanēt eedez q̄ prius. Hec r̄sio est impossibilis: qz accipio aerē vnius pedis rarefiat nunc totū istud corpus suppono tūc duo vnū est q̄ due quāritates nō possunt p̄ficere naturaliter eadē partē corporis siue idē subiectū. Aliud ē q̄ q̄libet pars rari est rara: 7 q̄libet pars densi est densa. et q̄ sunt corpora omogenia: tūc sic. per te in rarefactione aeris manet materia eadē 7 forma substantialis eadē 7 quāritas q̄ prius fuit manet eadē. sed recipit tunc novos gradus quāritatis. quero tūc de illa parte quāritatis adueniente de nouo in quo recipit̄ subiectiue aut in aere aut in aliquo alio. nō scdo mō: qz tunc nō fieret rario: aer. Si in aere: tūc materia illa recipiens illā quāritatē de nouo fuit prius informata alia quāritate p̄sistente aut non. si sic 7 p̄ te illa quāritas nō corrupitur i aduētū noue. igitur illa pars fuit informata s̄l duabus quāritatibus: qz quāritate p̄existēte 7 adueniēte. qd̄ ē cōtra vnū suppositū 7 cōtra veritatē. Si scdo modo: tunc sequunt̄ duo incōueniētia. primū q̄ aliqua materia pōt̄ existere naturaliter sub forma sine quāritate. scdm̄ q̄ non q̄libet pars rari est rara. 7 per hoc q̄ pars existēs sub quāritate recipit nouā quāritatē nō recipit pars alia informata quāritate p̄existēte aliqd̄ nouū: nec de p̄dit. igitur illa pars nō est rario: q̄ prius. Eodē modo arguo de denso si fiat de raro. si p̄ dēfā rōem nihil aliud fiat nisi q̄ corrupitur aliqua pars quāritatē p̄existētis: q̄ro de materia i ista quāritate formata. aut remanet p̄ corrupōez dicte quāritatis sine quāritate. aut non. si sic: tunc sicut prius materia naturaliter manet sine quāritate 7 s̄l alia pars informata quāritate remanente nō esset densior q̄ prius. 7 sic nulla pars densi esset densa. Si scdo modo: tūc quāritas trāfīret de subiecto in subiectū: qz quāritas noua nō inducit̄ p̄ ter: igitur illa pars de nouo remanēs perficit̄ illā partē materiē prius informatā p̄ quāritatē iam corruptā. Ideo aliter p̄r dici vno modo ponendo quāritatē distinctā realit̄ a substantia 7 quāritate. Alio modo negādo quāritates esse rem distinctā a predictis. primo modo sic. q̄ quādo de raro fit densum vel ecōtra tota quāritas p̄existens corrupitur 7 vna noua totaliter generatur: puta quādo de raro fit densum quāritas maior que p̄fuit in raro corrupitur 7 introducitur quāritas noua. 7 tunc illud corpus dicitur dēsius: quia habet partes forme 7 ma-

terie existētes sub minori quāritate q̄ prius habuit. 7 sic pres densi. p̄p̄inquit̄ iacet q̄ prius quia q̄ro existūt sub minori quāritate: tanto magis appropinquāt et ecōuerso. qn̄ de denso fit rarū corrupitur tota quāritas p̄cedēs in denso 7 inducit̄ in eadēz materia oīno quāritas maior. 7 tūc illud dicit̄ rarū. quia habet pres materie 7 forme existētes nūc sub maiori quāritate q̄ prius. 7 idō illud est rarū cuius pres multū distāt: nō q̄ pres quāritatis plus vel min⁹ distāt in raro q̄ in denso: nec ecōtra. nec q̄ partes quāritatis sunt sp̄siores in denso 7 rariores in raro. sed q̄ pres substantiales materie et forme existūt sub minore quāritate in corpore denso 7 sub maiori in corpore raro. Si queris a quo corrupitur quāritas: nō per cōtrariū. q̄a quāritas rari 7 densi nō p̄trariatur: nec p̄ subiectū. quia subiectū semp̄ est idēz. Respōsio. dico q̄ corrupitur ab inducēte aliā quāritatē q̄cquid sit illud siue substantia siue quāritas in tali agēte. et necessitas corruptōis est p̄pter incōpossibilitatē duarū quāritatū in eadē materia naturaliter. licet forte nō sint incōpossibiles de potētia dei. Aliter pōt̄ dici negādo qualitātē tanq̄ rez distinctā a substantia 7 quāritate. 7 pōt̄ dici q̄ materia habet p̄p̄iā extēsiōnez nō differentē ab ea aliquo mō 7 forma s̄l 7 tūc q̄ corpus dicit̄ rarū: qn̄ iste due pres materie 7 forme coexistunt maiori loco: 7 densum qn̄ eadē pres coexistunt minori loco. ita q̄ i corpore dēso qn̄ fit rarū nihil positiuū recipit̄. sed est corpus talis nature q̄ ad p̄sentiā alicuius agētis rarefacientis possunt pres tā materie q̄ forme coexistere maiori loco siue corpori circūstanti. 7 densum est talis nature. q̄ ad p̄sentiā alicui⁹ agētis pres eius nate sunt coexistere minori loco: 7 possunt post coexistere maiori sine quocūq̄ positiuo in eo recepto vel dedito. Sed hec est difficultas cōis omī motui locali. qz in motu locali corpus motū nihil ab solutū sibi inherēs acquirīt. 7 sic est i p̄posito. q̄a qn̄ pres coexistunt maiori loco nō possunt eadē coexistere minori sine motu locali nec ecōtra. 7 ideo sicut mot⁹ localis pōt̄ esse in aliquo sine omī motu absoluto inherēte. ita iste mot⁹ in p̄posito. Sed dubiū est si materia habeat p̄p̄iā extēsiōnez 7 formā. quomō iste extēsiōnes possunt esse simul in eodē: 7 si iste possunt quare nō quecūq̄ alie. puta duo ligna siue extēsiōnes duoz hominū esse simul. R̄ndeō. alique extēsiōnes sunt nate facere vnū p̄ se: 7 alique nō. ille de p̄no possunt simul existere in eodē: cuiusmodi sunt materia 7 forma q̄ sunt de scdo mō nō p̄nt cuiusmōi sunt p̄posita p̄fecta: vt hō asin⁹ 7 c̄. Ad aliud dico. q̄ maior est

dependētia partiu in augmētatiōe aiatoꝝ q̄ i
aiatoꝝ. nā inaiata sic augmētant q̄ nulla ps
depēdet ab alia i essēdo quin si eēt sepata p̄
manere sic q̄n est vnita. Exēplū de igne. ignis
em sic auget q̄ ps augmētans si separet: ita ē
ignis sicut q̄n est in toto: 7 ita diu pōt manere
s̄ in augmētatiōe aiatoꝝ est maior: depēdētia
q̄ ps sepata a toto iā nō est eiusdē rōnis cū se
ip̄a q̄n fuit vnita: s̄ est alteri sp̄i. Exēplū. ma
nus absca nō est eiusdē sp̄i cū manu in boie
7 h̄ p̄t esse dia 7 multe alie 7c. *Questio. viij.*

Utrum sit ponere

statū in formis. Et dicit a multis q̄
sic: q̄ xps habuit summā gr̄as facti
bilē a deo. Ista cōclusio pbat multipliciter.
primo sic accipiat forma in aliquo gradu: pu
ta in a: aut ḡ ascendēdo est dare gr̄am vltra a
in infinitū aut nō. si nō habet p̄positum. si sic
tūc erit dare aliā gr̄am excedentē a in p̄fectio
ne in infinitū. pbat: q̄ oēm p̄fectiōem p̄fecti
bilē a deo q̄ deus videt vnico actu pōt de? fas
cere in effectu: s̄ data ypothēsi deus videt ali
quā gr̄am excedentem in infinitū: q̄ videt oē
factibile vnico itūtu. ḡ pōt facere aliā p̄fecti
ōe a in infinitum. s̄ nihil est tale nisi solus ip̄e
igit 7c. Itē ex isto tenet ratio phi. iij. phisico
rū vbi dicit q̄ q̄tū cōuenit esse in potētia tan
tū conuenit dare in actu: q̄ itur ad formā. q̄re
Job. Itē h̄ est vera. deus tm̄ pōt creare q̄tuz
post creare ponit in esse. 7 tūc h̄ erit vera deus
creat q̄tuz pōt creare: s̄ p̄ te creare pōt infini
tū 7c. Itē. viij. phisicoꝝ motus rectus nō est
p̄tinuus in infinitū: s̄ tm̄ circularis. Cuius ra
tio est: q̄ motus rectus h̄ terminū a quo 7 ter
min⁹ ad quē inter quos nō pōt esse mot⁹ ifini
tus: s̄ augmētatio forme ē motus rectus: q̄a nō
reddit sup̄ aliquā partē p̄acceptā sicut i mo
tu circulari. igit. Itē natura nō incipit moue
re ad illud ad quō nō p̄t attingere: s̄ data ypo
thēsi nō p̄t attingere terminū mot⁹. igitur 7c.

Itē q̄n est potentia ad aliqua plura ita q̄ ad
vnū semp̄ mediāte alio ibi nō est status. p̄ in
diuisiōe cōtinui vbi mediāte vna diuisiōe ē sp̄
potētia ad aliā diuisiōe. s̄ in nūeris vbi me
diāte miori nūero ē sp̄ potētia ad maiore. Sed
q̄n est potētia ad aliq̄ plura imediāte: 7 nō me
diātib⁹ alijs ibi est stat⁹. Exēplū. de? p̄t imedi
ate q̄ritatē vnus pedis creare: v̄ mille quoz
nullū facit mediāte alio. id ibi est stat⁹. s̄ in au
gmētatiōe forme est potētia i subiecto imedia
te ad quēlibet gradū. igit 7c. Itē p̄cessus ha
bēs finē 7 cōplēmētū nō est i infinitū: s̄ augmē
tatio est b̄mōi. igit 7c. Itē cōmētator. iij. phi
sicoꝝ. p̄cessus in infinitū est ad potētiā nō ad

actū. s̄ iste p̄cessus est ad actū. Itē act⁹ cha
ritatis nec̄io est finitus. igit 7c. habit⁹. āns. p̄
batur. q̄ p̄cessus ad delectationē in infinitū
est p̄cessus ad esse deū. s̄ natura nō p̄cedit ad
esse deū. q̄ nō conat ad ip̄osibile. igit 7c. Itē
nullus p̄cessus est possibilis ad aliquā formā
qua adepta esset illa forma extra sp̄em suā. sed
posito illo actu infinito dilectiōis esset eī sp̄e
ciē dilectiōis creature. igit 7c. 7 hoc p̄t: quia
nullus actus p̄t esse infinitus Itē nō tm̄ est
de? diligibilis a nobis q̄tum a se. p̄t. s̄ a se di
ligibilis est in infinitū. ergo a nobis tm̄ finite

Itē ois actus voluntatis est in p̄tate nostra
sed si voluntas pōt habere caritatē infinitā 7
actū dilectiōis infinitū: cū ille sit in p̄tate ei⁹
sequit q̄ volūtas eius sit infinita. Scdm̄ istā
viā p̄t. q̄ aia xpi habuit summā gratiā possi
bile. pbatur. q̄ oē subiectū receptiuū accidē
tis p̄tingētis habētis grad⁹: si nō deteriat si
bi certū graduz pōt illud recipere accidēs fm̄
oēm gradū. sed aia xpi est b̄mōi. igit 7c. Itē
si actiuū est eiusdē rōis 7 passiui: s̄ si actiuū
pōt agere in vnū passiui 7 in q̄dlibet. Exēplū
de calefactiuo 7 calefactibili. igit si caritas ali
qua pōt recipi in aia xpi. 7 q̄libet maxime cui⁹
sit status. Itē aliter xps habuisset actus me
ritorios 7 meruisset charitatis augmētationē
nō tm̄ quo ad nos: s̄ in se. qd̄ est p̄tra magisstrū
sniarum 7 oīes doctores scrōs. Itē pro horū
p̄clusionē arguit ad huc. q̄ scdo de aia oim̄ na
tura cōstantiū determinata est rō augmētis et
magnitudinis. igit in p̄posito. Itē oēm p̄fē
ctionē quā deus pōt facere successiue: pōt fa
cere simul. ergo si pōt facere charitatē infini
tā successiue p̄ te: pōt facere simul. Assumptū
p̄t. q̄ nō cadit impedimentū ex p̄te dei. q̄ est
oipotens: nec ex p̄te recipiētis. q̄ aia xpi pōt
recipere quēcumq̄ gradū: nec ex p̄te charitatis
certū est. igit 7c. Itē deus cognoscit oēs res
factibiles p̄ ydeas. ḡ cognoscit charitatē infi
nitā factibile ab eo per ydeas. 7 illa charitas
sic cognita nō est finita p̄ te. igit de? cognoscit
aliqd̄ esse finitū. qd̄ est flm̄. Cōtra. ista argu
mēta p̄cludūt tā de quātitate molis sicut vir
tutis. q̄ reduco p̄mū argumentū cōtra te eo
dē mō. 7 p̄cludit. q̄ deus p̄t facere q̄ritatē ita
magnā q̄ nō p̄t facere maiore. et p̄ d̄ns facere
ignē ita magnū q̄ nō pōt facere maiore. Iq̄ oīa
sunt absurda. Et suppono hic duo. P̄mū est
q̄ nō est dare aliqd̄ indiuiduū i aliq̄ sp̄e: q̄n de?
pōt facere aliud eiusdē sp̄i. q̄ h̄ nō repugnat
deo nec indiuiduo q̄ ip̄o nō destructo s̄ cōtē
de? faciat aliud indiuiduū eiusdē sp̄i. Scdm̄
est. q̄ q̄n aliq̄ plura sunt eiusdē rōis idē qd̄ est
vni vmbile ē vmbile alteri eiusdē rōis. Itē

Nona.
Decima.
Undecima.

Questio VII
Prima ratio
Secunda
Tercia
Quarta Confirmatio
Quinta
Sexta.
Septima
Octaua

bis suppositis pbo primā ppositōem q̄ nō mō
ris poterit est de? in augēdo q̄ natura: s̄ natu
ra pōt. pducere vnū indiuiduū alio eiusdē rō
nis nō destructo. igit̄ de? pōt. pbat̄ assumptū
posito q̄ de? p̄tinuaret mor? celestes in infini
tū: tūc pōt natura quolibet die vnū post aliū.
igit̄ deus h̄ pōt. Si dicas q̄ non pōt pducere
scdm̄ nō destructo p̄mo. Lōtra. h̄ nō esset nisi
q̄ p̄mū pductū est summū. 7 p̄ p̄ns ipso exīte
nō p̄t scdm̄ pducī: s̄ istud non ipedit: q̄ ex isto
sequit̄ q̄ nullus h̄z grām nisi aīa xp̄i. tenet: q̄a
h̄z grām in sumo p̄te. 7 p̄ p̄ns stāte illa nō pōt
q̄cunq̄ alia pducī. h̄ est p̄ oēs: q̄ nō obstāte q̄
p̄ma forma sit in terio: ad huc pōt alia eiusdem
rōis pducī ipa pmanēte. S̄z dicas q̄ spēs nō
est multiplicabilis. 7 iō exīte vno indiuiduo nō
pōt aliud fieri. Lōtra. illud est dcm̄ p̄bi: vt p̄z
de corporib? celestib? vbi posuit t̄m vnū i vna
spē: s̄ nō est dcm̄ alicui? theologū: s̄ h̄z illd̄ sim
plicif̄ negare. Sc̄da. ppositio est q̄ si sint duo
indiuidua eiusdē rōnis si vnū est vnibile alicui
eiusdē rōnis 7 alterū esset vnibile eidez: q̄ q̄n
aliq̄ plura eiusdē rōnis p̄tinent sub aliquo cor
pore q̄cqd̄ cōpetit vni indiuiduo pōt cōpetere
cōsile om̄i indiuiduo eiusdē rōnis: 7 qd̄ formas
liter repugnat vni repugnat oi. p̄z: si em̄ calū
dū nō repugnat vni hoi nec alī. iō si sint plus
ra indiuidua eiusdē rōis: 7 vnū est vnibile ali
cui: aliud est vnibile eidez. Ex istis p̄z q̄ deus
nō pōt facere tot indiuidua eiusdē rōnis nata
facere vnū q̄n pōt facere plura p̄mis existēti
bus pura q̄ritates ignes. formas naturales 7
accidētales vel grās fm̄ primā suppositōem 7
p̄ sc̄dam q̄cqd̄ est vnibile vni 7 alteri. igit̄ non
pōt tot aquas vnire q̄n plures. 7 p̄ p̄ns pōt fa
cere aliquā q̄ritatē maiore oi data 7 aquam 7
ignē 7 oīa talia tā substātiaalia vnibilia q̄ acci
dētaalia. Itē accipio centū aquas 7 accipio q̄
illud sit summū qd̄ pōt deus facere in illa spē
7 pōt illas aquas vnire. q̄ro tūc an p̄t vnā aliā
paruā aquā aut nō p̄ se dico si nō illd̄ apparet
p̄ fidē 7 ē dcm̄ p̄bi: q̄ p̄ns pōit q̄ tota materia
prima q̄ pōt creari creata est: iō deus fm̄ illum
nihil pōt plus facere sub materia q̄ nūc sit fa
ctū. 7 istud plane est p̄ fidē. si sic: tūc illa pōt al
teri vniri fm̄ sc̄dam suppositōez. 7 sicut argui
tur de ista ita arguit̄ de alia in infinitū. Itē di
co q̄ nō est stat? in augētarōe forme. Distin
guo t̄m de augētarōe: q̄ qdā est fm̄ extēsiōez
qdā fm̄ intēsiōē. p̄mo mō pōt forma tam sub
stantialis q̄ accidētales augētari in infinitū.
sicut p̄z de aqua 7 igne 7 alijs elemētis. 7 est
augētarō fm̄ extēsiōē q̄n auget̄ forma vna
t̄m in diuersis p̄tib? materie. sicut q̄n ignis au
get̄ sicut est augētarō 7 additō forme ignis

modo predicto. Ita est ibi noua additio noue
materie. 7 talis augmētatio est in aqua q̄n ad
ditur aque 7 vocatur augmētatio fm̄ extēsiō
nē. Augmētatio intēsiua est q̄n auget̄ forma i
eadē p̄te materie sicut caritas in aīa 7 albedo
in eadē parte sup̄ficiē. Loq̄ndo de augmēta
tione intēsiua pōt forma accidētales habēs
plures partes eiusdē rōnis q̄tū est ex se auge
ri in infinitū: licet forte sit impeditiua a par
te subiecti: s̄ fm̄ istam viam pōt dici q̄ xps̄ ha
buit p̄fectissimā 7 summā gratiā de potentia
dei ordinata non absoluta: sicut p̄z ex dictis.
Si dicas q̄ xps̄ nō recepit ad mensurā grām:
7 beatā virgo fuit plena gratia: 7 stephan? fuit
plenus gratia 7 fortitudine. Dico q̄ iste no
te plena 7 ē. aliq̄ accipiunt̄ p̄ sufficientia ali
quādo p̄ copia: aliq̄ p̄ plenitudine de dei po
tētia ordinata nō t̄m absoluta. 7 sic in xpo fuit
plenitudo gratie: q̄ quāta potuit esse de potē
tia dei ordinata. Lūi t̄m nō placet iste modus
dicēdi p̄pter reuerentiā xp̄i pōt aliter dicere
q̄ sicut subiectū dētēminat sibi certas qualis
tates 7 passiones quarū opposita nō possūt re
cipere mediante subiecto. sic q̄libet aīa 7 qd̄li
bet subiectū dētēminat sibi certū gradū vltra
quē nō pōt aliū recipere p̄fectiōem stante na
tura subiecti. Et tunc formā habere gradum
pōt duplicif̄ itelligi. vno mō in se ita q̄ sibi re
pugnat habere graduz vltiorē. 7 sic natura
habens partes eiusdē rōnis non habet gradū
summū. Alio modo q̄ habet summū i tali sub
iecto: q̄ subiectū dētēminat sibi certū gradū
vltra quē nihil pōt recipere: sic pōt habere su
mū ita q̄ de potētia sua absoluta nō pōt in ta
li subiecto facere gradū vltiorē: s̄ pōt i alio
subiecto. 7 sic pōt cōcedi q̄ aīa xp̄i habuit tan
tā gratiā quantā deus potuit ei p̄ferre de po
tentia sua absoluta: q̄ tantā sibi cōtulit quan
tā recipere potuit. 7 sic habuit summā possibi
lem de potentia dei absoluta. 7 cū hoc sc̄z q̄ es
set aliqd̄ subiectū capax maioris grē q̄n deus
pōt sibi maiore cōferre. 7 credo q̄ nō est aliqd̄
subiectū sic informatū p̄ qd̄cūq̄ acc̄ns augmē
tabile q̄n deus pōt illud acc̄ns ad huc augere
Ad rōnes in oppositū ad primā dico q̄ ad h̄
q̄ argumentū valeat opz dare primū medium
7 vltimū. nūc aut̄ nō est dare vltimū gradum
creabile nec in re nec in intellectu diuino vel
angelico: q̄ vltra oēm gradū quē deus intelli
git pōt facere aliū: 7 aliū in infinitū quoz qd̄
libet intelligit. Et si esset dare vltimū graduz
quē intelligit: tunc p̄cederet rō 7 aliter nō. Ex
emplū p̄bi 7 cōmētarōis. iij. p̄bificoz q̄ dicāt
q̄ diuisio p̄tinui in infinitū p̄cedit: ita oppo
sitio ex alia parte p̄cedit in infinitū. q̄ si diu

Obiectio.
7
Responso

D

E
Ad primā in op
positum.

datur linea i duas pres medietates: 7 illa me-
dieras in duas 7 addatur alteri medietati: nō
est hic aliqua data in ista pportio: qn ad huc
est maior: danda p diuisione ex vna pre 7 appo-
sitione ex alia. 7 tñ nō est aliq̄ps data vel assig-
gnata q̄ distet a qlibet pre data i infinitū. Ali-
ter si tēpus duraret in infinitū: tūc vltra oēm
diē datū esset dare aliū in infinitū. et tñ nō est
dare aliquā distinctionē a quocūq̄ dato in in-
finitū: imo nunq̄ p appositionē deueniet ad
quantitatē pme medietatis cōdiuise. 7 multo
magis non deueniet ad infinitū q̄ritatē. Si
dicis q̄cqd̄ pōt de? facere successiue simul vni-
co actu cognoscit. si iḡ pōt facere caritatē in
infinitū: tūc oēs gradus eius simul cognoscit.
sed q̄cqd̄ simul cognoscit: pōt simul in effectu
facere. iḡ 7c. Rñdeo deus itelligit simul in
finitas formas factibiles: s̄ nō aliquā formā i
finitā: qz nulla est talis. 7 qñ dicit q̄ oēs for-
mas factibiles q̄s itelligit pōt facere in actu.
nego. sed oēm formā quas itelligit in actu pōt
facere actu. q̄a nō itelligit aliquā nisi finitā.
Et ista ratio tediosa est. tñ nō cōcludit. Ad
aliud de t̄rio p̄fiscor̄ dico. q̄ p̄bs in hac ma-
teria errauerat. q̄a posuit q̄ nō est dare q̄ritatē
tē maiorē celo. s̄ fm fidē nostrā illud est falsū.
q̄a deus extra celū factū pōt aliud facere. idō
auctoritates p̄bi 7 cōmentatoris in hac mate-
ria sunt negāde. Ad aliud dico. q̄ est sop̄bis
ma. qz p̄ illud pōt p̄bari. q̄ de? fecit tot q̄ plus
ra non pōt facere. hec est vera deus pōt tot fa-
cere quot pōt facere: ponat̄ ergo in esse. iḡ s̄
erit vera deus facit tot quot pōt facere. 7 per
p̄ns nō pōt plura facere q̄ facit: qd̄ falsum est
idō dico. q̄ si debeat poni in esse. tūc debet tam
āns q̄ p̄ns poni i esse: 7 alias nō debet poni in
esse. 7 tūc est idē dicere tñ pōt de? facere q̄ritūz
pōt facere: 7 tñ facit q̄ritum facit. 7 hoc est ve-
rum. qz āns poni in esse nō debet sine p̄nte nec
ecōuerso. idō nō cōcludit rō: licet sit apparens.
Ad aliud de motu recto concedo. q̄ fm itel-
lectionē p̄bi augmētatio nō p̄cedit in infini-
tū: saltē intēsiua. 7 id est a quolibz fideli negā-
dus. Et p̄ potentia diuinā motus rectus pōt
cōtinuari in infinitū. ita q̄ nunq̄ deueniet ad
terminū. Ad p̄firmationē dico. q̄ motus p̄ple-
tus 7 finitus est vt terminās in actu: s̄ motus
infinitus 7 rectus nō habet terminū ad quem
in actu nec terminū vltimū. s̄ augmētatio est
b̄mōi. qz durat vel saltē pōt durare in infinitū
7 idō nō habz vltimū terminū. Ad aliud dico
q̄ verū est de motu quez natura pōt inchoare
7 terminare naturalit̄. nūc aut̄ licet augmēta-
tio pōt inchoare naturalit̄: nō tñ p̄pleri siue
terminari. qz in qlibz forma naturali est dādū

certū gradū: vltra quez agens naturale nō pōt
aliquē gradū in eodem susceptiuo inducere 7
aliquē vltra: quez deus nō pōt inducere p̄pter
defectū capacitatis subiecti sicut p̄us dictūz
est. sed in diuersis susceptiuis agēs naturale 7
sup̄naturale p̄nt vltra gradū inductū aliū gra-
dū inducere: imo infinitos gradus vt videt̄. si
em̄ essent infinita calefactibilia: et ignis oibz
essentialit̄ app̄ximaret causaret calorē in oi-
bus: qz qua rōne in vno 7 in quolibet. Ideo di-
co. q̄ qñ natura incipit aliquē motū quez nata
est terminare: tūc est verū dictū illud: alit̄ nō.

Sed q̄ d̄ra est inf̄ augmētationē naturalē
7 sup̄naturalē et quo vtraqz p̄cedit in infini-
tū modo p̄dicto. Et in istis recurrēduz est ad
illud qñ aliqua sunt cōpossibilia in eodez quo
ad agens naturale sunt cōpossibilia quo ad
agēs sup̄naturale nec repugnāt iter se: sic duo
q̄ta esse simul in eodē subiecto p̄ naturā est in
cōpossibile respectu agentis naturalis: nō tñ
sup̄naturalis. eodē modo due pres forme s̄bas
les nō p̄partūtur se in eadē materia nō p̄pter
repugnantia aliquaz: s̄ qz agēs naturale s̄ nō
pōt facere. 7 sic est d̄ra augmētationis natura-
lis 7 sup̄naturalis. Rñdeo duplex est forma.
qz aliq̄ forma est augmētatiua a deo in infini-
tū: 7 nullo mō ab agēte naturali. puta forme i
fuse vt caritas. 7 hoc in eodē susceptiuo vel di-
uersis. sed loquēdo de formis naturalibz 7 de
augmētatione extēsiua: pōt talis forma auge-
ri in infinitū p̄ agēs naturale sicut sup̄natura-
le. sicut p̄ in exēplis p̄us posit̄is. in hoc tñ est
d̄ra q̄ de? pōt creare subiecta infinita v̄l in in-
finitū capacia respectu talis forme: puta cale-
factibilia. s̄ agēs naturale nō: sed loquēdo de
augmētatione intēsiua ē d̄ra. qz quodlibz sub-
iectū def̄minatū determinat sibi naturalit̄ cer-
tū gradū formale: vltra quez nō pōt naturalit̄
aliū idē subiectum recipe: s̄ nō def̄minat sibi
certū gradū: qñ ab agēte sup̄naturali pōt aliū
7 aliū in infinitū recipe. licet p̄us fm vnū mo-
dū dicēdi ponat̄ oppositū p̄pter reuerētia xpi
7 pōt p̄ idē dari d̄ra inf̄ augmētationē aiato-
rum 7 inaiatorū. qz augmētatio aiatorū nō def̄-
minat sibi certū gradū forme: vltra quez nō p̄t
extēsiue nec intēsiue. p̄ de augmētatiōe hois
licet p̄ potentia diuinā nō def̄minat sibi certū
gradū: vltra quez nō pōt fm extensionē. nō vi-
deo: qñ de? pōt augmētare vnū hoisem q̄ esset
ita magnus sic celū vel maior. s̄ naturalit̄ def̄-
miat sibi certū gradū s̄ doctrinā p̄bi sc̄do de
aia oim natura cōstantiū 7c. qd̄ intelligendū
est si applicet̄ ad augmētationē naturalē aia-
torū. quia habēt certā augmētatiōez extēsiue
7 intēsiue. qz natura potest facere hoisem ita

Ad secundam

Ad tertiam

Ad quartam

Ad confirmatores

Ad quintam

85

86

Ad in

magnū q̄ nō maiorē s̄l̄r non p̄t duas partes eiusdē rationis in eadē parte materie facere: pura duas partes forme sensitivē: s̄ deus p̄t facere vtrūq; sed augmētatio naturalis inaiātoꝝ nō determinat sibi certū gradū vltra quē nō p̄t s̄m extēsiōne: q; s̄m p̄m sc̄do de aīa. ignis est augmētabilis in infinitū ṽc. et hoc est verū tā de formis substantialibus corpōū simpliciuꝝ q̄ accidentalibus: sed determinat sibi certū gradū vltra queꝝ non p̄t intensiue et hoc tam in formis substantialibus augmētabilibus q̄ accidentalibus: q; possunt eē tot partes albedinis in aliqua parte materie q̄ p̄ naturā non possunt esse plures in eadē parte: et s̄l̄r eadē pars materie deteriat sibi naturaliter forme ignis certū gradū: q; naturaliter nō possunt esse due partes forme substācialis i eadē parte materie s̄ forte p̄ potētā diuinā possent esse. Et per idē potest saluari q; forma substācialis nō suscipit maḡ et minus: s̄ forma accidentalis, nō qm̄ forma substācialis p̄t augeri naturaliter s̄m diuersas partes forme extēsiue v̄l loquēdo sicut d̄cm̄ est. et p̄t in augmētatione substāciarū naturaliter: s̄ q; non auget naturaliter intensiue: q; in eadē pte materie nō possunt esse naturaliter due ptes forme eiusdē rationis. s̄ in qualitatib; bene p̄t sicut in eadē pte oīo possunt esse due partes albedinis. et hoc est qd̄ probat p̄s. v. phisicōꝝ q; ad formā substācialē nō est motus: q; in motu debet eē idē mobile siue subiectū p̄ vtroq; terminoz. nūc aut̄ qm̄ auget forma substācialis extēsiue nō est idē subiectum: sed semper est alia et alia materia sicut est alia et alia forma. et q; bec sit intētio p̄bi in p̄dicamētis. p̄t: q; dicit ibi q; q̄ritas non suscipit magis et minus: et p̄t tñ augeri in infinitū extēsiue: s̄ naturaliter nō suscipit magis et intensiue: q; naturale agēs nō p̄t facere in eadē pte materie q; sine due q̄ritates. Ista aut̄ augmētatio forme substācialis intelligit̄ de forma extēsa nō de aīa cuiusmōi ē aīa sensitua in hoīe et alijs aīalibus q; ponit̄ distincta ab intellectu. et s̄ maxie p̄pter repugnātiā duoz appetitūū s̄l̄ et semel q; idē oīo indistinctū respectu eiusdē nō p̄t s̄l̄ et semel habere actus oppositos. Nūc aut̄ illd̄ idē qd̄ appetitus sensitiuꝝ appetit̄ vebemēter et delectat̄ in appetēdo volūtas refugit nō volēdo illud et tristando: s̄ illi actus oppositi sūt et passiones p̄sequentes s̄l̄r ponūtur forma extēsa. Tū q; dicit̄ in hoīe nō est nisi vna forma nō extēsa: s̄ sensitua distinguit̄ ab intellectiua. igit̄ sensitua erit extēsiua. tū q; aliqui vtraq; p̄s v̄t sentire et moueri sicut caput post abscissionē et corpꝝ s̄l̄r. p̄t hoc in diuisione anguille

vbi vtraq; p̄s sentit. Ad aliud dico. q; potētia imediata ordinata ad actuz: p̄t reduci ad actū. et tūc est minor: falsa. q; ad omēs ptes forme augmētabilis nō est aliqua potētia imediata. q; nō p̄t sibi imediate addi: s̄ vna post aliā in infinitū. Et qm̄ dicit̄ de quātitate triuz pedū. dico q; respectu cuiuscūq; quātitatis determinate est vna potētia reducibilis ad actū imediate: s̄ multarū et infinitarū formarū nō p̄t esse vna potētia imediata: sed erūt multe potētie sicut multi termini. quarū vna mediāte alia reducitur ad actū sicut tu dicit̄ de cōtinuo. similiter ymaginat̄ q; in diuisione p̄tinui et in appositione: p̄ hoc q; vna potētia reducitur ad actū q; sit ibi potētia noua. sicut p̄t in exēplo de numero ternario respectu quaternarij qd̄ falsum est. q; ita bene nūerus est in imaterialibus sicut in materialib;: et p̄t deus creare vna intelligentiā post aliā in infinitū. et sp̄ erit nūerus nouus et alia potētia reducta ad actū. sed p̄pter hoc nulla sit noua potētia. eodē mō est in diuisione lineę: nunq̄ p̄ vna diuisionē causat̄ noua potētia: sed potētia ad qd̄ cūq; existit in linea in p̄cipio. Ad aliud dico. q; finis p̄t dupliciter intelligi. Vno mō p̄ fine vltio et p̄cessus versus illū finē p̄t esse in finitus et nunq̄ terminari. Alio mō p̄t accipi p̄ p̄fectiōe aliqua acquirēda: et ille nō vadit in infinitū actualit̄. q; oīs p̄fectio q; vnq̄ acq̄ritur per augmētationē est finita. Ad aliud dico. q; p̄metator est negadus. q; s̄m eū quātitas augeri p̄t in infinitū p̄ appositionē et ibi p̄cessus nō est ad potētā. Ad aliud dico q; p̄t esse p̄cessus ad dilectionē actualē in infinitū sicut ad bituale. et qm̄ dicit̄ q; talis bitus est ad esse deū. verū est ad dilectionē actualē infinitā: s̄ nō est sic in p̄posito. q; ista augmētatio nec in actu nec in habitu potest vnq̄ terminari. et p̄t nec vnq̄ actu ē finita.

Si dicit̄ q; in qualib; forma acq̄sita p̄ motū sunt infinite ptes et sunt in actu ptes sic ptes cōtinui. s̄ infinite p̄fectiōes erūt in vna forma in actu. et p̄t illa forma esset infinita in actu et erit deus in actu. Respondeo. p̄cedo q; in p̄tinuo et in forma acq̄sita p̄ motū sunt infinite ptes in actu et infinite p̄fectiōes in actu: non tñ faciūt nisi vna p̄fectionē finitā: et generaliter qm̄ sunt ptes alicuiꝝ torius infinite s̄m p̄portionē solū nunq̄ faciūt nisi p̄fectionē finitā. et si essent ptes eiusdē quātitatis. quarū q̄libet esset p̄ se acceptibilis et factibilis. iste infinite p̄fectiōes faciūt p̄fectionē infinitā nec̄rio. sed iste ptes p̄tinui infinite nō p̄t p̄ se accipi nec fieri. id nō sequit̄. difficile tñ videt̄ quō in aliquo sunt infinite p̄fectiōes in actu. et tñ illud

Ad sextam

Ad septimā

Ad octauam

Ad nonam

Ad decimam
Ad undecimam
Ad duodecimam

nō sit pfecte infinitū. Ad aliud nego assumptū: qz aliq̄s pcessus est possibilis q̄ nō potest terminari a potētia diuina sicut posito q̄ deus veller p̄tinuare mūdū in infinitū iste pcessus nunq̄ terminat: s̄ forte adepta tali forma poteretur extra sp̄s suā: tñ ad illā formā est pcessus possibilis: qz nunq̄ nec p̄ dei potētia nec creature p̄t illa forma cōplete adipisci. 7 forte si esset adepta non poneret deus nec extra sp̄m suā: sicut si linea esset actu infinita s̄m extensionē ad huc p̄t esse in sp̄e linee. Ad aliud dico q̄ deus p̄ nullā dilectōem nobis possibilem diliget tantū a nobis q̄ritus a se: qz a nobis diligit tantū finite a se infinite: sed si iste p̄cessus terminaret: tunc diligeret a nobis infinite 7 dilectione infinita. Ad aliud de continētia virtuali dilectōis illud argumentū est contra oēs. n̄sionē quere in primo q̄terno i notulis alterius anni. Ad alia dubia alterius doctoris de aucte illa oim natura 7c. de ydeis et alijs p̄t p̄dicta hic 7 q̄ de ydeis qd̄ est ydea. Ad alia argumēta Job. q̄ p̄bat q̄ aia xpi habuit summā gr̄am: p̄t q̄ diuersimode est dicēdū s̄m diuersam viam: sed ad vnū argumentū in quo ponit p̄ vna opinione q̄ in augmentatione forma p̄cedēs corripitur semp: qz gn̄atio vnus est corruptio alterius. nego istū generaliter sumptum: sed tñ tunc est verū quādo forma p̄ducta repugnat p̄iori: v̄l forma se quēs nō pot esse cū p̄iori agente naturali: licz inter illas formas nō sit repugnantia: qd̄ dicitur p̄pter rarit̄ 7 densum: vbi dicit q̄ q̄ritas p̄cedens corripitur: qz sequens non p̄t esse in eadē parte materie cū ea p̄ potētia naturalē: s̄ pot forte p̄ potētia diuinā: qz iste q̄ritas res sunt eiusdē speciei 7c.

Questio. viij.

Utrum sit necesse

ponere i viatore tres virtutes theologicas q̄ possunt remanere i patria. p̄batur q̄ nō: qz fides nō est virtus qz sibi p̄t subesse falsum 7 p̄t esse respectu falsi: qd̄ est cōtra p̄bm. viij. ethicoz. q̄ dicit q̄ habitus veridici non possunt esse respectu faloz. igit̄ 7c. Itē p̄pter finē cōsequēdū sufficit cognitio 7 dilectio: q̄ habitus ex ip̄is generati sufficiunt: s̄ h̄mōi sunt spes 7 caritas. ḡ 7c. Itē q̄ iste virtutes nō sunt necessarie p̄t: qz aut p̄pter actū naturalē aut sup̄naturalē. non naturalē: qz respectu cuiuscūqz actus sufficit virtus naturaliter acq̄sita. nec sup̄naturalē: qz talis nō est nobis possibilis in via vt videt: qz quēcūqz actū p̄t aliquis i via sup̄naturaliter habere: p̄t etiā habere naturaliter sicut actum credēdi diligēdi 7c. Itē si sic aut est tantū

Questio VIII
Primo
Secundo
Tercio
Quarto

vna fides 7 sic de alijs. aut plures nō tñ vna: qz distincti actus sunt distinctoz habitū generatiui: sed respectu distinctoz credibilium sunt distincti actus specifici. igit̄ 7c. nō plures: qz tunc nō essent tñ tres virtutes theologice. s̄ s̄ apl̄s dicit q̄ est tantus vna fides. Itē q̄ iste virtutes nō maneāt in patria p̄t primo de fide: qz tanta est repugnantia fidei ad visionē quāta est eius ad sciam: s̄ fides 7 scientia repugnat. p̄batur: qz qñ aliqua sunt p̄traria formaliter q̄cqd̄ est cōpossibile vni 7 alteri sicut q̄cqd̄ cōpossibile ē albedini 7 nigredini: qz nihil est cōpossibile albedini nisi subiecti 7 dispositiones accidentales: qz oia cōpossibilia sunt nigredini: s̄ fides 7 heresis cōtrariant̄ et scientia nō est cōpossibilis heresi: sed incompossibilis: igitur nec est cōpossibilis fidei. Itē s̄m p̄bm tñ vnum vni opponit̄ 7 istud est verū de oppositōe int̄ extrema: s̄ heresis opponit̄ fidei 7 scientie: aut igit̄ opponit̄ fidei vt extremo 7 scientie vt medio: aut e cōuerso. si p̄mo mō tunc scientia est sp̄s media inter fidem 7 heresim: s̄ mediū cōtrariat̄ vtriqz extremoz. ḡ scientia cōtrariat̄ fidei. si scdo mō: tunc fides erit sp̄s media 7 mediū vt prius cōtrariat̄ vtriqz extremoz. igit̄ 7c. Et vltra si fides nō stabit cū scientia: ergo nec cū visione. Itē argumentū p̄t fieri de spe 7 caritate 7 tensione in p̄tia 7 scia. Itē de caritate arguit: qz s̄m apl̄m cū venet̄ qd̄ perfectū est euacuabit̄ 7c. s̄ caritas vie est imperfecta s̄m doctrinā xpi de Jobe baptis̄ta q̄ dicit. Qui minor est i regno celoz maior est isto. igit̄ 7c. Ad oppositum ad corinthios. Nūc manent fides spes 7c. Itē q̄ maneant in patria. p̄bat: qz si nō: illud esset p̄pter aliquaz repugnantia ad illū statū: aut igit̄ p̄pter actū vel habitus. nō p̄mo mō: qz habitus non repugnat: igitur nec actus. nō scdo mō: qz ista plus nō repugnat q̄ habitus tēperantie 7 actus intēperantie 7 habitus: s̄ isti duo habitū s̄l̄ stāt igit̄ 7c. p̄bat assumptū: qz tēperatus p̄t elicere actū intēperantie 7 existere tēperatus: igit̄ cū actus temperantie manet cū habitu intēperantie 7 ille actus est generatiui habitus igitur habitus s̄l̄ stant. ḡ eodē mō fides 7 visio si militet inter habitus sup̄naturales non appareret repugnantia. igit̄ possunt stare s̄l̄. Dic p̄mo est vidēdū de necessitate habitū sup̄naturalū. Et hic teneo tres cōclusiones. Prima ē qz nō p̄t p̄bari rōne naturali q̄ indigemus habitu sup̄naturali quocūqz ad cōsequēdū finē vltimā. Scda est qz ex hoc qd̄ credo qz beatitudo est mihi cōferenda p̄pter merita nō p̄t cōcludi p̄sequētia formali q̄ habitū sup̄naturales sint nobis necessarij. Tercia ē qz respectu oim

Quinto
Sexto.
Septimo
Octauo
In oppositum.
In primo articulo p̄batur tres conclusiones

creatura. potest dici qd hoc completū sit subie-
ctū spei visio et fructio diuina est boni conferen-
da propter merita. Quantū ad tertiā dico qd
actus spei est volitio et desiderium efficaciter quo a-
liquis ostenso sibi per fidem qd fructio dei est sibi
conferenda propter merita statim efficaciter
elicit actum meritorium si potest: et iste non potest
esse in desperantibus. Unde est duplex desir-
derium. vnu respectu possibilium puta quando a-
liquis efficaciter desiderat aliquid sibi ostensum
tanquam possibile sibi haberi per actum illud
non est in desperantibus. Aliud est respectu im-
possibilium puta quando aliquis desiderat aliquid
et credit illud sibi esse impossibile. et illud potest
esse in desperantibus. Sed tunc quomodo po-
test esse spes virtus ab alijs distincta infusa vel
acquisita. Respondeo hic sicut in prologo hu-
ius qd respectu actus sciendi potest esse duplex ha-
bitus inclinans vnu mediate alius immediate
primus est habitus principiorum. scilicet est scientia
quod est habitus conclusionis. et quando sic sunt hi-
tus inclinantes ad actum. Potest autem actus
haberi saltem primus sine habitu inclinante ad
actum secundum. vnde intellectus quod est habitus prin-
cipiorum inclinatur mediante actu suo elicitio ad
actum sciendi conclusionem actum dico primum qua-
tenus ille est causa secunda quod actus cum potentia in-
tellectiva est causa immediata partialis respec-
tu primi actus sciendi conclusionem. et ideo in-
clinatur mediate quatenus est causa cause: et quia
actus secundus et intellectus inclinatur sufficienter
ad primum actum sciendi aliquam conclusionem: ideo
potest ille motus haberi sine scientia et habitu:
post non obstante habitu principiorum et actu eo-
rum ex primo actu sciendi conclusionem secundo et tertio
et sic deinceps generatur habitus alius incli-
nans ad alium actum sciendi eandem conclusionem
mediate: quod immediate sic causa partialis cau-
sat actum sciendi illam conclusionem: et sicut primus
actus sciendi conclusionem aliquam potest esse sine sci-
entia virtute actus principiorum: ita post habitum
scientie generatum potest quicumque actus sciendi ean-
dem conclusionem esse sine habitu principiorum et actu
sicut enim est in istis habitibus: sic est de habitibus
theologicis. habitus enim caritatis et fidei
inclinatur ad actum primum spei mediate: quod medi-
antibus actibus suis puta actu credendi et diligendi
quod quoniam credo aliquid mihi possibile et diligo illud
tunc illud diligo efficaciter: ita quod statim ex eo in-
operatorem meritoriam prode. et tunc potest primum actus
spei haberi sine spei habitu acquisito: post ex illis
actibus generatur habitus immediate inclinans ad
actum spei: quod habitus est causa immediata actus pro-
prij. et sic potest poni quod sicut est fides acquisita et ca-
ritas quod sicut est spes acquisita. Et propter istos ha-

bitus sunt alij habitus alterius rationis ab istis scilicet
fides infusa et acquisita: quod si essent eiusdem rationis
frustra. Vt videtur. Poneretur infusa ex quo ac-
quisita eiusdem rationis sufficit. tunc difficile est videre
quod spes distinguitur ab alijs duabus: quod videtur
includere actum fidei et caritatis: puta actum cre-
dendi et diligendi. Tertius articulus est de vni-
tate istorum habituum: vbi sunt due difficultates.
Prima est verum tantum sunt tres virtutes acqui-
site sicut tantum sunt tres infuse: scilicet verum sit tan-
tum vna fides acquisita etc. Secunda quod fides in-
fusa potest esse vna respectu omnium articulo-
rum. sicut caritas etc. Quantum ad primam sunt due solu-
tiones. prima quod quilibet articulus habet fidem ac-
quisitam distinctam. secunda quod ista fides non tantum distin-
gitur numero sed specie. Prima probatur per
verbum Job. in metaphisica de scientie vnitare
quod quoniam aliquis potest habere actum et habitum creden-
di circa vnum articulum et non circa alium: imo potest er-
rare circa alium necessario illi actus credendi il-
los articulos et habitus generati ex illis sunt
distincti: sed aliquis potest habere fidem acquisitam
circa vnum articulum et non circa alium: sed circa alium
errare. sic hereticus potest habere fidem acquisitam istum
articulum deus est trinus et vnus: et errare circa
incarnationem christi. igitur etc. Si dicas quod contraria
se compatuntur in gradibus remissis: vel si vnus
sit in summo et aliud in infimo adhuc compa-
ratur se: sed habitus inclinans ad intelligendum
vnum principium est remissus et imperfectus: ideo
stat cum errore circa conclusionem: sed habitus in-
clinans ad intelligendum principium et conclusionem
si est perfectus: et ideo non comparatur secum igno-
rantia conclusionis: sicut ponitur exemplum
de alijs formis. Contra. pono quod habitus incli-
nans ad cognoscendum principium tantum
sit in summo per naturam: puta quia generatur
per centrum actus circa illud principium:
habitibus inclinans ad cognoscendum conclu-
sionem generatur tantum ex duobus actibus
hoc posito nulli dubium quin primus habitus
siue gradus primus quicumque vocetur est perfectior
quod secundus inclinans ad cognoscendum conclu-
sionem. et hoc non obstante potest ignorantia dispo-
sitionis respectu conclusionum stare cum habitu
principij in summo et non cum scientia conclusionis
in infimis de hoc alibi. Secunda conclusio probatur
quod quoniam cum vno contrariis: stat vnum et aliud non
stat: sed sibi repugnat illud quod stat cum vno con-
trariis et aliud quod non stat necessario distin-
guntur specie. Istud patet per exemplum et per verbum
per exemplum patet: quia enim dulcedo in lacte
stat cum albedine et nigredo non stat cum al-
bedine. ideo dulcedo et nigredo necessario dis-
tinguntur specie. per rationes: patet quia quoniam

D
Ad tertiam
3
Duplex desiderium

Tertius articulus
Prima difficultas
Secunda difficultas
R
Ad primam diffi-
cultatem

funt eiusdem speciei quicquid formaliter stat cum vno et altero: et quicquid repugnat vni et alteri: sicut quicquid stat cum albedine vna stat et cum altera. similiter quicquid repugnat vni albedini et alteri. p. 3. g. ppositio assumpta. s. fides acquisita circa vnum articulum stat cum errore circa alium. p. 3. de heretico. s. acquisita fides et error non stant circa eundem articulum. s. fides acquisita circa vnum articulum et alium sunt distincte spei. quod si essent eiusdem spei: tunc sicut error repugnat vni ita repugnat alteri. et sic stat cum vno: et ita cum altero. et per istam viam tenent rationes Iobis in questione predicta. quia per primam probatur quod sunt distincti circa istas conclusiones. per secundam quod distinguuntur spei. Quatuor ad secundam difficultatem quod potest esse vna fides omnium articulorum fidei: potest dupliciter dici. Vno modo quod fides infusa habet aliquod complexum pro obiecto immediato: quod potest esse promissa et principium priale inferens omnem articulum in speciali. et est istud complexum omnem reuelatum a deo est verum: sicut reuelat esse verum. nam istud potest inferre omnem articulum fidei. potest enim sic argui respectu cuiuslibet articuli omnem reuelatum a deo est verum: sicut reuelatum est esse verum. sed deum esse trinum et vnum in carnatum et passum etc. Vnde sic istud complexum est principium inferens omnem articulum in speciali. ita habitus fidei infuse: cuius hoc complexum est immediatum obiectum inclinatur mediate ad actum elicatum circa omnem articulum in speciali virtute huius complexi. et sic est vna fides omnium articulorum fidei mediate. sed non immediate. Sed alio modo inclinatur fides ad actum credendum articulos in speciali. et alio modo habet principium ad actum de quo supra dictum est. quod fides infusa sic inclinatur ad actum fidei elicatum circa articulos in speciali. quod nec habitus fidei infuse nec actus potest cum intellectu esse principium sufficiens ad elicendum actum credendum circa articulum aliquem in speciali. p. 3. Nam puul' baptisatus nutrit' solitarie alicubi vbi nunquam instruitur in articulis fidei ille habet fidem infusam et vsum rationis. et tamen nullum actum credendum circa quemcumque articulum potest elicere. igitur ad actum elicendum circa articulum spalem necesse requiritur fides acquisita circa illum articulum. puta per auditum. quod fides acquisita secundum prophetam est ex auditu vel per visum. puta si videat aliquem actum scriptum in libro et ei credat. et hoc est sicut de aliquo qui crederet rotam hystoriam scriptam in biblia: et totam bibliam esse veram. etiam si hoc crederet actu elicito nunquam ex hoc solo potest sufficiens habere actum credendum respectu cuiuslibet hystorie in speciali nisi mediate fide acquisita de illa hystoria. et hoc erit vel per doctorem cuius credit vel per inspectionem in libro. habitus ergo fidei infuse inclinatur mediate ad actum credendum circa quemlibet articulum in speciali. quod me

diante actu elicito circa obiectum suum immediatum qui actus fidei acquisita circa articulum in speciali est causa partialis immediata respectu actus credendi illum articulum. non inquam primum simpliciter quia prius circa eundem articulum ex multis actibus credendi generatur fides acquisita: sed non est causa immediata sed actus credendi theologice et forte merito: ita quod fides infusa que est habitus est tantum causa mediata: quod est causa cause. Sed dubium est verum fides infusa cum intellectu potest esse sufficiens ad elicendum actum credendum circa suum obiectum primum pura omnem reuelatum a deo etc. sine fide acquisita. Respondetur quod non. patet de puero nutrito secundum casum predictum qui habet fidem infusam respectu cuiuslibet complexi. et tamen nunquam potest aliquem actum circa aliquam elicere nisi instruat: quia omnem reuelatum a deo sit verum etc. et credat per fidem acquiratam ex actibus credendi instruendo. et ideo ad actum credendum illud complexum ita requiritur fides acquisita sicut ad quemcumque articulum in speciali. Sed quando dicitur inclinatur ad actum credendum elicatum circa illud complexum. Respondetur quod habita fide acquisita circa illud complexum potest tunc immediate concurrere cum intellectu et fide acquisita sicut causa partiali ad elicendum actum primum credendum theologice et merito: circa illud complexum ita quod habitus est causa immediata illi actus et prius non potuit esse causa immediata: quia deficit causa partialis necessario requisita pura fides acquisita: sed respectu aliorum articulorum non est habitus causa immediata: sed actus illius habitus et habitus infusus est tantum causa cause sicut prius dictum est. Ex istis potest patere quomodo fuit vna fides et eadem in antiquis patribus et modernis. quia alio modo credebant in speciali ipsi que nos et alia complexa fuerunt ab ipsis credita que a nobis: quia illud quod credebant de futuro nos credimus de preterito. sicut ipsi credebant christum fore incarnandum et passurum et resurrecturum et ascendurum: et nos credimus eum fuisse passum incarnatum resurrexisse et ascendisse: sed ista sunt diuersa complexa. probatur: quia est impossibile quod vnum et idem complexum simul et semel sit verum et falsum: sed hoc complexum christus morietur ante passionem christi fuit verum. et sic fuit in antiquis patribus: sed tunc hoc complexum christus mortuus est fuit falsum: et nunc est econuerso: quia nunc hec est vera christus mortuus est. et nunc hec est falsa. christus morietur: quia iam non morietur. secundum apostolum. igitur impossibile est quod ista sint idem complexum christus morietur christus mortuus est: tamen licet diuersa complexa credita ab eis et a nobis: idem fuit articulus: quia articulus de

Ad secundam

differentia

Dubietur

ad Respondetur

passione. tamen vocando articulum fidei illud complexum creditum ab eis et a nobis potest dici quod fuerunt diversi articuli sicut diversa complexa. si autem vocetur articulus materia illa de qua formatur diverse propositiones quarum una est uno tempore vera et alia per alio tempore sic fuit idem articulus tunc et nunc. Unde non est hic nisi equiuocatio in nomine: sed non obstat ista diuersitate: tamen in antiquis patribus et nobis fuit una fides non numero sed specie: quod idem complexum fuit omnino obiectum immediate fidei eorum et nunc: quod sicut nos mediante fide infusa credimus quod Christus mortuus est et non morietur ita ipsi quod Christus morietur et non mortuus est: et ideo dixi quod obiectum immediate fidei infuse est hoc omne reuelatum a deo est verum sicut reuelatum esse verum et non aliter. et quod antiquis patribus fuerunt aliqui complexa vera et alia nobis: ideo mediante alia fide acquisita alterius rationis: et cum actu fidei eiusdem rationis eliciebant ipsi actum credendi illos articulos et nos: quod habitus inclinans mediate ad actum aliquem non variat ad variationem alicuius actus. ideo huiusmodi actus credendi aliquem articulum puta Christus mortuus est Christus morietur. sit alius tamen habitus infusus non est alius et alius. Et ex hoc apparet quare aliquis potest habere demonstrationem circa aliquos articulos fidei. et tamen non perdere fidem infusam huiusmodi dat fidem acquisitam sicut aliquis potest perdere fidem circa principium et noticiam euidentem circa conclusionem. non tamen potest habere fidem acquisitam respectu alicuius conclusionis et noticiam euidentem. et hoc quod habitus principii inclinatur mediate ad actum sciendi. potest inquam habere fidem circa principium et scientiam circa conclusionem acquisitam per experientiam sicut deum est in prologo. sicut potest aliquis habere noticiam euidentem circa principium et errorem. non tamen potest simul habere noticiam euidentem circa conclusionem et habitum erroris. et hoc quod habitus principii inclinatur ad actum scientie mediate et habitus scientie immediate. et quod noticia euidentis circa idem obiectum et error: opponuntur: ita potest aliquis habere fidem infusam circa istud principium omne reuelatum a deo et cetera. et cum hoc habere noticiam scientificam respectu cuiuslibet articuli in speciali. non tamen potest habere noticiam euidentem circa illum articulum et fidem acquisitam vel eadem ratione non potest aliquis habere fidem infusam respectu huius omne reuelatum et cetera. et scientiam: quod hec est contingens: quod ante quod aliquis fuit reuelatum a deo fuit falsa. Aliter potest dici quod non est inconueniens quod multorum effectuum specie distinctorum sit una causa eque uoca immediate. sicut patet de sole respectu hominum et affini et cetera. ideo fides infusa tanquam causa equiuoca inclinatur immediate ad actum omnium articuloz. quia articuli distinguuntur specie et eorum

actus et respectu omnium potest fides infusa esse causa partialis immediata. sed non potest esse fides infusa inclinans ad unum actum respectu omnium articuloz immediate: quia omnes articuli non possunt uno actu credi: quia quot sunt articuli tot sunt fides acquisite quarum quilibet inclinatur tantum ad unum articulum et non circa alium: quia fides infusa non inclinatur ad aliquem actum nisi mediante fide acquisita. nam fides infusa non potest inclinare immediate ad unum actum circa omnes articulos. si tamen fides acquisita inclinaret ad unum actum circa omnes articulos. tunc potest poni quod fides infusa eodem modo inclinatur: sed contrariuz dicitur cõiter: eligatur quod magis placet. Tertio modo potest dici sicut dicebatur de habitu sapientie in prologo generato ex uno actu quo intelligitur tota demonstratio: et ille habitus inclinatur ad actus conformes. et potest deus illius habitum causare non causando habitum principium: nec conclusionum: ita potest deus creare in intellectu viatoris habitum fidei quo inclinatur immediate ad credendum omnes articulos fidei superposita fide acquisita respectu uniuscuiusque: nec videtur ratio contra istud nisi ratio eorum quomodo potest saluari unitas fidei respectu propositionum oppositarum sicut hic Christus morietur Christus non morietur: maxime quod videtur quod habitus inclinans ad aliquem actum immediate cum naturaliter inclinatur semper dum est inclinatur ad illum actum ita quod non ad contrarium. Tunc autem apostoli credentibus hoc complexum Christus morietur ante passionem eius: et post eius passionem tenebantur credere quod Christus mortuus est et semper habuerunt eandem fidem. Respondeo quod fides acquisita est alia respectu huius complexi Christus morietur et respectu huius Christus non morietur: sed fides infusa semper fuit eadem. Et potest dici quod aliqua causa ex se sola habet unum effectum et concurrere cum ea alia causa partiali habet alium effectum contrarium: ita potest dici quod fides infusa cum fide acquisita et intellectu inclinatur aliquando ad istud Christus morietur et post apostoli sciunt istam Christus morietur per visionem: et mediante ista visione cum fide infusa et acquisita scit quod Christus mortuus est: et etiam scit et credit quod non morietur: ita quod fides infusa est semper eadem: sed acquisita variat. Eodem modo potest dici de primo obiecto spei quod est aliquid obiectum complexum ei immediatum et mediante illo inclinatur ad omnia obiecta spei scolaria. Eodem modo potest dici de caritate: quia obiectum eius immediatum est aliquid complexum puta hoc totum complexum: deus et omne quod vult deus a me diligere et mediante illo tanquam principio partiali inclinatur caritas ad diligendum proximum mediate tamen. Unde si diligam

tenedo aut
hunc
modum dicit
di: dicit
illa diff
causa pte
211 et fin
tunc no est
exdimerit
tate reice
dicit sed
exdimerit
habundant
credet
ad vnu
reze credi
traz.

D

deū 7 omē qđ vult deus a me diligi 7 post con-
 ster mihi p scripturā qđ deus vult a diligi a me
 inclināt tunc caritas infusa mediate: qđ medi-
 ante actu suo cū caritate acq̄sita 7 voluntate
 ad diligendū a sicut nunc mihi constat per
 scripturā qđ deus vult inimicū meum p statu
 isto diligi a me: tunc p habitū caritatis infuse
 cū caritate eius acq̄sita inclinor ad diligendū
 inimicū. 7 hoc: qđ deus vult nunc me diligere
 inimicū. 7 qñ erit dānatus: tūc non diligā eū:
 qđ deus nō vult me eū diligere semp: tamē ma-
 net idēz habitus caritatis. **Quartus articu-**
lus est de cōpossibilitate et incōpossibilitate
 istoz habitū cū alijs habitibus: 7 est difficul-
 tas specialis de fide quō ster cū sciētia: 7 dicitur
 qđ sic qđ pbat: qđ aliquid pōt alteri cōueni-
 re dupliciter. vno mō intrinsece quocūq; alio
 amoto 7 circūscripto. 7 illud dicit cōuenire al-
 teri ex se. Alio mō extrinsece ex cōcursu alteri-
 us: 7 illud dicit sibi cōuenire ex alio: tūc sic cō-
 traria q̄ sic cōpetunt alicui possunt siml stare.
Exemplū. materia bz ex se p̄uatiōez 7 ab agē-
 te bz informatōem: cōsistit creatura dicit nō es
 ex se 7 ens ab alio: sicut obscuritas cōuenit fidei
 sed euidētia obiecti cōuenit aie ex cōcursu sci-
 entie. **Contra.** impossibile est cōtraria cōpetere
 eidē siue a se siue ab alio: sed obscuritas 7 eui-
 dentia sunt cōtraria. 7 per p̄ns formaliter re-
 pugnat. igit̄ 7c. Si dicit qđ nō sunt contraria
Contra. frustra ponit rotus p̄cessus ad saluā-
 dū quō cōtraria possunt cōpetere eidem. **Pre-**
terea ille modus loquēdi quo aliqd̄ puenit ali-
 cui ex se 7c. nō est p̄p̄ius nec cōueniēs: qđ illd̄
 dicit alicui cōuenire ex se qđ puenit sibi circū-
 scripto negatiuo 7 positiuo: s̄ nec p̄uatiō cō-
 uenit materie circūscripta oī forma 7 oī p̄ua-
 tione: nec nōesse creatre circūscripto quocūq;
 qđ esse 7 nonesse. vñ dico qđ materia est indiffe-
 rens ad formā 7 p̄uatiōem: qđ aliqn̄ est sub for-
 ma: aliqn̄ sub p̄uatiōe. **Et** qñ dicit qđ qñ ali-
 qđ cōuenit alicui circūscripto quocūq; alio cō-
 uenit sibi ex se. **Dico** qđ qñ aliqd̄ positiuū cōue-
 nit alicui quocūq; alio positiuo circūscripto
 tūc illud cōuenit sibi ex se 7 nō ab alio. **Exem-**
plū. rationale cōuenit boī circūscripto oī posi-
 tiuo: iō rationale cōuenit sibi ex se. sicut si sit ne-
 gatiuo 7 cōuenit alicui: si cōueniat sibi circū-
 scripto quocūq; negatiuo: tūc cōuenit ei ex se
 sicut negatio cōuenit p̄uatiōi circūscripta oī
 alia negatōe ab ip̄a p̄uatiōe. iō cōuenit sibi ex
 se 7 nō dz p̄cedi qđ negatio pueniat alicui ex se
 si cōueniret sibi circūscripto quocūq; positiuo
 7 tūc dico qđ circūscripta a materia q̄cunq; ne-
 gatōe p̄uatiō nō pueniret sibi: qđ tūc circūscr-
 beref p̄uatiō. nec nōesse creature cōuenit cir-

circūscripta q̄cunq; negatōe. sicut dicit qđ fides ex
 visio clara nō cōpatiunt se sicut: qđ sunt cōtraria
 excellentijs 7 non in gradibus remissis qđ pos-
 sunt sicut stare. **Contra.** assumptū est falsum: qđ
 cōtraria cōpatiunt se in gradibus remissis et
 nō in suis excellentijs: ita qđ eadē pars nume-
 ro dicitur sicut calida 7 frigida: qđ p̄trarietas re-
 pugnantia oppositio sunt passionēs cōueniēs
 res alicui subiecto p̄mo. 7 cōpetunt omnibus
 cōtēntis sub illo subiecto p̄ illud subiectū: qđ
 quero aut iste passionēs cōueniunt speciebus
 p̄mo: aut indiuiduis cōtēntis sub specie p̄-
 mo. si p̄mo mō: tunc q̄ncūq; aliqua passio cō-
 uenit alicui cōi: puenit oī cōtēnto sub illo cōi-
 ptz p̄ se. sed passionēs p̄dicte cōueniunt spe-
 ciei caloris 7c. igit̄ cōpetunt calori in omni gra-
 du intenso 7 remisso. si scdo mō: hoc nullus cō-
 cedit qđ scilz inter istū calozē 7 istud frigus sit
 p̄mo repugnātia 7 oppositio: qđ tunc non eēt
 inter aliū calozē 7 frigus nisi mediantib; istis
 qđ nullus dicit. **Itē** q̄cūq; cōpetit vni indiui-
 duo pōt sicut cōpetere omi indiuiduo eiusdē rati-
 onis: ita qđ non repugnat sibi cōuenire omi al-
 teri indiuiduo eiusdē ratiōis. **Exemplū.** si fortes
 pōt esse pater nō repugnat alicui boī qñ p̄t eē
 pater. si calori remisso non repugnat frigus in
 gradu remisso. igit̄ non repugnat sibi i gradu
 summo: qđ frigus in infimo 7 in summo ē eius-
 dē ratiōis. 7 eodē modo frigus in summo nō
 repugnabit calori in summo. ergo nec in infi-
 mo: qđ calor in infimo 7 in summo sunt eiusdēz
 ratiōis. **Itē** forma inherēs subiecto denoiat
 illud subiectum: ita qđ si sit forma p̄fecta deno-
 minat p̄fecte: si imp̄fecta imp̄fecte. **Si** igit̄ cal-
 loz 7 frigus in gradibus remissis sunt simul in
 eodē: idē est simul calidū 7 frigidū non in sum-
 mo. **Itē** si sic cōpatiunt se ita qđ summū vnius
 cōparitur secū remissum alterius sicut calor i
 summo cōparitur secūz frigus in infimo: tunc
 actus diligendi deū super omnia 7 actus odien-
 di deū in gradu remisso possent simul stare. qđ
 videtur absurdū. **Ideo** dico qđ cōpossibili-
 tas istoz pōt intelligi tripliciter. vno mō q̄tū
 ad habitū vnius 7 actū alterius. alio mō q̄tū
 ad actū vtriusq;. tertio mō q̄tū ad habitus.

Quartū ad primū dico generaliter qđ nullus
 actus repugnat habitū: 7 ideo actus fidei po-
 test stare cū actu sciētie 7 clare visionis: qđ nō
 est maior repugnantia inter ista nec talia qđ ē
 inter actū errandi 7 habitū sciētie circa ean-
 dē conclusionē. sicut habitū tēperantie 7 actū
 intēperantie: sed non includit contradic-
 tionem qđ respectu eiusdem sit actus sciētie 7 ha-
 bitus errandi sicut habitus tēperantie 7 actus
 intēperantie. igit̄ 7c. **Assumptū** p̄tz: qđ pona-

Quartus articulus

Resolutio docto-
 ris ad articulum.

Ad primā parti-
 culam

ntus q̄ aliquis habuit demonstratiōem alicui⁹
 cōclusionis geometricæ. ⁊ tñ de h̄ nō recordat̄
 iste pōt elicere aliquē actū circa istā cōclusionē
 nō actū sciēdi: q̄ iste act⁹ nō pōt esse sine actu
 p̄ncipior⁹ ⁊ experientia de qua nō loquor: mō. ḡ
 pōt elicere actum aliū credendi et dubitandi
 ergo ⁊ eodē modo errandi. ⁊ tñ iste h̄ habitus
 scie: q̄ est magis inclināt⁹ ad actus scie q̄ fuit
 ante habitū. ⁊ eodē mō habēs habitū tēperā-
 tiē pōt elicere aliquē actū intēperatū. ḡ eodez
 modo i pposito habit⁹ ⁊ act⁹ scie ⁊ clare visio
 nis s̄l̄ stant. Si dicas q̄ per exēpla tua s̄ria in
 actib⁹ remissis saltē unū s̄riuz in actu remisso
 ster cū alio in actu pfecto: q̄ ille actus erradi
 quē tu ponis cū habitu scie est generatus ha-
 bitus saltē in actu remisso: ille habitus con-
 trariā habitui scie. Et eodē mō pōt argui de
 actu intēperantie q̄ generat habitū repugnā-
 tē tēperantie. Rñdeo. alibi dcm̄ est q̄ p̄trariū
 agens in cōtrariū primo remittit suū cōtrariū
 ⁊ successiue corūpit: ⁊ post inducit s̄ilem for-
 mā. Exēplū de calore ⁊ frigore. sic est in ppo-
 sito: q̄ ille actus nō generat habitū in aliquo
 gradu: s̄ remittit habitū cōtrariū. iō illd̄ dcm̄
 q̄ actus est generatiuus habitus intelligēdū
 est q̄n̄ in subiecto nō p̄cessit forma cōtraria.
 Si dicas q̄ eliciens talē actū magis inclināt
 ad actū cōsilem post actū q̄ ante. qd̄ nō esset
 verū nisi p̄pter habitū generatū ex illo actu.
 Rñdeo q̄ nō oportet q̄ magis inclinēt positi-
 ue: sed sufficit q̄ minus inclināt ad oppositū.
 ⁊ ideo si vocent̄ inclinatio maior ⁊ minor: iclū-
 natio ad oppositū: sic magis inclināt post q̄
 ante: q̄ p̄ actū primū habitus inclinās ad op-
 positū remittit: ⁊ tunc illud dicitur q̄ q̄n̄ aliq̄s
 magis inclināt ad actū post actū primū q̄ an-
 te illū actū generat habitus: intelligit̄ q̄ non
 p̄cessit habitus inclinās ad p̄trariū. Quā-
 tū ad scdm̄ vtrū habitus repugnant inter se ⁊
 dicūt q̄ nō h̄ actus repugnāt. qd̄ probat: q̄ nō
 plus repugnat habit⁹ fidei habitui clare visio-
 nis vel habitui sciētiē q̄ actibus eoz: quia ex
 quo actus generatiui habitū sunt: non videt̄
 maior: repugnātia ⁊ c̄. habitus fidei non repu-
 gnat illis actibus vt prius patuit. igit̄ ⁊ c̄. Itē
 minus repugnat actus fidei ⁊ sciētiē q̄ habi-
 tus odij diuini acq̄situs ⁊ caritas: sed ista stāt
 s̄l̄. igit̄ ⁊ c̄. Assumptū p̄batur: q̄ habens habi-
 tū odiendi deū acq̄situs potest habere contri-
 tionē: ⁊ tunc a deo infunditur sibi gratia ⁊ ca-
 ritas. ⁊ tunc existēs in caritate habet habitus
 odiendi. p̄batur: quia sentit se magis prouum
 ad odiendū deū q̄ alius. hoc aut̄ non est nisi p̄
 habitū odij. igitur ⁊ c̄. Contra. istam viā nō po-
 test probari incōpossibilitas istoz habituum:

nec quorūcūq; q̄ incōpossibilitas habituum
 nō p̄batur nisi per incōpossibilitatē actuum: q̄
 vniuersalr̄ si actus aliquoz sunt incōpossibiles
 ⁊ habitus. Itē per hoc p̄batur q̄ habitus
 temperatiē ⁊ intēperantie nō possunt s̄l̄ sta-
 re: q̄ actus nō possunt s̄l̄ stare. igitur eodē mo-
 do in pposito. Si dicas q̄ verū est de istis ha-
 bitibus ⁊ eoz actibus: q̄ bicynus actus respi-
 cit habitū vtrūq; corūpendo unū ⁊ augmen-
 tando aliū puta actus intēperantie augmen-
 tar habitū intēperantie ⁊ corūpit habitū tē-
 perantie. Contra. s̄m te actus fidei destruit ha-
 bitū sciētiē ⁊ augmētat habitū propriū. igitur
 q̄ruz ad fidē ⁊ sciētiā est verū q̄ si actus sint
 incōpossibiles vel cōpossibiles ⁊ habitus. ⁊ si
 nō: non. Sed dubiū est vtrū isti habitus stāt
 s̄l̄. Dico primo q̄ cū actus sciētiē pōt stare ali-
 quis habitus inclinās ad actus fidei respectu
 eiusdē cōclusionis. p̄z de sciētiē p̄ demonstrā-
 tionē primo unā cōclusionē p̄ p̄ncipia per se
 nota: ⁊ post obliuiscēre eandē demonstratiōem
 iste habet habitū sciētiē ⁊ nō pōt habere actū
 sciētiē. iste credit cōclusionē illā esse tūc veraz
 nō nisi virtute alicuius fidei acq̄sitive. igit̄ il-
 le habitus fidei ⁊ sciētiē stant s̄l̄. Sed qd̄ est
 p̄mū obiectū ist. us fidei dico q̄ nō cōclusio sci-
 ta habitualiter: q̄ tantū inclināt ad credēdū
 cōclusionē illā esse verā mediate: q̄ nō credit
 cōclusionem esse veraz nisi q̄ credit se sciuisse
 illā cōclusionē p̄ demonstratiōem: ita q̄ p̄mū
 obiectū huius fidei est actū sciēdi illā cōclu-
 sionē p̄ demonstratiōem insuisse sibi. Secda cō-
 clusio de possibilitate tā actuz q̄ habituz est
 mihi neutra: q̄ potest p̄babiliter sustineri vna
 pars ⁊ alia. tamē auctoritates sanctor⁹ vident̄
 tur mihi magis dicere q̄ nec actus nec habit⁹
 stant simul. Sed de cōpossibilitate fruitio-
 nis ⁊ caritatis vie. dico q̄ sunt cōpossibiles
 de potentia dei q̄ non videtur repugnātia
 aliqua de facto. tamen nescio quomodo est.
 Tunc ad questionem patet quomodo sunt
 tres virtutes: ⁊ quomodo fides ⁊ spes nō ma-
 nent nec possunt manere. quod tantuz dico p̄
 p̄ter auctoritates sanctorū ⁊ non p̄pter a-
 liquā rationem. Contra ista sunt aliqua dubia.
 primo de hoc q̄ ponitur fides acq̄sita re-
 spectu cuiuslibet articuli. quia respectu eius-
 dem non ponuntur duo habitus inclinantes
 imediate. igitur non est ponere fidem infusam
 ⁊ acq̄sitam respectu actus eiusdem articuli.
 Itē sicut habitus ad habitum: ita actus ad
 actum. sed habitus supernaturalis est perfe-
 ctior habitu naturali. ergo actus fidei infuse
 est perfectior actu fidei acq̄sitive. igitur nō est
 idem actus. Secundum dubiū est de ordine

Ad tertiam partem
etiam

Ad secundam partem
etiam

Ad ista ad q.

Primum dubium

Secundum dubium

istara virtutu. Utru fides puima spes scda ca-
ritas tertia. q caritas sit prior spe. pbatur: qa
actus caritatis est prior actu spei. igit 7c. ma-
ior pz: qz actus caritatis est diligere: 7 actus
spei est desiderare: sed dilectio precedit deside-
riuz. Oppositu tn videt q aliquis potest ha-
bere spem sine caritate 7 no ecouerso. igit 7c.

Tertiu dubiu est. vtru corruptis habitib' in-
fufis possunt hitus naturales remanere. pba-
tur q no: qz destructa caritate no pr aliqs deu
dilige sup oia: q 7c. 7 eodē mō de alijs. Quar-
tu dubiu est de fide infusa. videt q no sit vna
respectu oim reuelatoru: qa est de illo cōpleto
tanq' primo obiecto. De reuelatu a deo 7c. qa
tūc no pr aliqs p fidē infusam assentire alicui
articulo in spali puta huic deus est trin? 7 vn?
nisi puimo assentiat huic oē reuelatu 7c. qd fal-
sum videt: qz posito q pponat sibi iste articu-
lus deus est trin? 7 vnus: 7 no cogitet de hoc
cōpleto oē reuelatu 7c. ad huc pōt p fidē infu-
sam assentire huic articulo deus est trin? 7 vn?
igit 7c. Itē tūc fidei infuse subesset falsu: qz h
est ptingēs oē reuelatu 7c. qz ante reuelatōem
fuit falsa. igit 7 nūc ē ptingens. 7 p oīs pōt eē
falsa: 7 fides infusa pōt manere p potentia di-
uinā. igit fidei pōt subesse falsum. Aliud du-
biu est de h qd dicit q pna no cōpatiuē se in
actibus remissis: qz fm p h m. vi. p b i s i c o z o m e
qd mouet parti est in termino a quo: 7 partim
in terio ad quē. igit si aliqd mouet ab albedi-
ne in nigredinē partim est in albedine 7 prim
in nigredine. Itē tūc esset dare primā muta-
tōem mor? in frigidatōis qd est p h m. vi. p b i s i c o z
sicut nec est dare primā mutatōem mor?
remissionis. Itē agēs naturale no destruit
nec remittit calorē nisi causando: aliqd icōpō-
sibile calori. igit 7c. Itē ad sensum pz qn aq
calescit inducit calor: no expulsa tota frigidita-
te: qz aliquis sil? 7 semel pōt sentire in aqua ca-
liditate 7 frigiditate. Ad primū istoz dico q
assumptū no est verū nisi de habitib' natura-
liter acq'sitis tales due no ponūtur in eadē po-
tentia rectū eiusdē act?: s' si vn? sit acq'sit? 7 ali?
isufus tūc pnt esse duo respectu eiusdē act? sic
est in pposito de fide infusa 7 acq'sita 7 spe et
caritate. Ad aliud dico q siml' infundunt: tūc
spes est prior ordine nature ipsa caritate. 7 qn
di cis q actus dilectionis 7c. Dico q duplex
est amor: et ita duplex est actus. est em amor a-
micitie 7 amor: cōcupiscētie: sed actus amoris
amicitie presupponit actū amoris cupiscē-
tie. Ad aliud pco q habitus naturales pnt
remanere destructis habitib' infufis. tūc diuer-
simode est dicendū de illis: qz hitus naturalis
correspōdēs caritati pōt manere destructa ca-

ritate de potētia dei absoluta. no tūc de potē-
tia dei ordinata: qz deus ordinauit q qn aliqs
diliget eū sup oia q tūc mercaf habere carita-
tē 7 deus sibi infudit. s' fides: acq'sita 7 spes
possunt vere manere sine infufis: qa ita intēse
pōt vnus infidelis credere sicut vnus xpian?
fm fidē acq'sitā: no tūc deū diligere sup oia nisi
habeat caritatē 7 fidē: qz sil' infundunt. 7 ideo
lz ille infidelis habeat fidē acq'sitā no tamē
infusam. Ad aliud cōcedo q no pōt credere
aliquē articulu: nisi pmo credat istū omne reue-
latū 7c. vel vnā equivalentē virtualiter tali p-
posito: puta nisi credat istam: vel illā oia sunt
vera q reuelata sunt vel nisi credat oia q cre-
dit ecclesia. Ad aliud dico q licz bec ppositio
aliqu' fuit falsa omne reuelatū 7c. tamē post re-
uelatōem no est possibile assignare aliquē ar-
ticulu ad quē tūc no inclinet fides infusa tō
sibi no potest subesse falsum. Ad aliud dico
q pbs loquit de motu locali 7 ibi verum est q
omē qd mouet parti est in termino a quo 7 in p-
te spacij: 7 parti in termino ad quēz hoc est in
alia parte spacij. Ad aliud dico q no est da-
re primū graduz forme inducte no expulse: 7 h
est qd cōiter a pbo accipit q est dare primū
rei pmanentis in esse 7 no vltimū. Ad aliud
dico q assumptū est falsum: qz sicut agēs na-
turale pōt causare aliquē gradu sine corruptō-
ne alterius: ita pōt corrupere aliud sine indu-
ctione istius: tūc principaliter intendit forma
inducenda 7 scdario. 7 ex cōsequenti intendit
tur forma destruenda: 7 ibi illud qd est primū
in intencōe est vltimū in extensione. Ad aliud
de aqua cōrinet multas distinctas partes si-
cut aliud corpus. 7 ppter distinctōem talium
partiu potest vna pars calefieri: 7 alia frigesce-
ri. tamen calor 7 frigus non sunt in eadē par-
te: sed in diuersis partibus.

Circa dona spūsancti
Sciendū est q vno modo potest dici q dicun-
tur dona sancti spiritus: quia nūq' possunt ac-
quiri p naturā vel aliqui habit? eiusdē speciei
cū eis circa eadē obiecta: sed solū infundūtur
a deo sicut fides q est virtus theologica. 7 tūc
oportet dicere hic de istis habitibus et actib'
elicitis mediantibus eis sicut alibi dictuz est
de fide infusa 7 actibus eius elicitis. 7 hoc est
quia sicut aliquis no potest elicere actū credē-
di circa aliquē articulu mediante fide infusa:
sicut patet diffuse in tertio ethicoz: ita no est
possibile q aliquis habeat predictos habitus
q dicunt' dona vt eliciat aliquē actū circa ob-
iecta illoz hituuz nisi pter illos dictos habit?
infusos beāt. alios hitus acq'sitos rectū eouidē

Tertiu dubiu

Quartu dubiu

Quintu dubiu
Primo

Secundo

Tertio

Quarto

Ad primu dubiu

Ad scdm

Ad tertium

Ad quartu

Ad quintu
Pro primo dicit

Pro scdo

Pro tertio

Pro quarto

T

obiectorum sicut patet per experientiam. et similiter probatur hoc de fide infusa sicut probatur est nunc de fide acquisita. **¶** Aut nunc isti habitus sunt alterius rationis et speciei. patet per hoc quod non possunt habere effectus eiusdem speciei secundum doctrinam philosophi. vii. ethicorum. quod tunc talis habitus infusus augeret etiam si in infinitum ponamus nisi inclinabit intellectum sufficienter ad actum eliciendum sine acquisito habitu: sicut nec fides infusa sine fide acquisita inclinatur sufficienter ad actum intellectum circa tale obiectum sine omni habitu sicut patet per experientiam. **¶** Aliiter potest dici quod predicti habitus qui dicuntur dona spiritus sancti intellectus scientia etc. non sunt habitus infusi semper: quia pluralitas non est ponenda sine necessitate. nunc autem non apparet talis necessitas ponendi predictos habitus infusos: quia non est ad hoc ratio demonstrativa: nec experientia nec auctoritas scripture sacre. et eodem modo non est ponere fidem infusam nisi propter auctoritatem sacre scripture: et tunc potest dici quod predicti habitus sunt acquisiti et possunt naturaliter acquiri: tamen de facto frequenter infunduntur a solo deo. ideo possunt dici dona dei et habitus infusi. **¶** Exemplum est ad hoc quod inter omnia dona data apostolis dabantur ipsis genera linguarum et habitus sufficienter inclinantes ad intellectum ad omnia genera linguarum. tamen certum est quod habitus inclinantes illos ad omnia genera linguarum possunt naturaliter acquiri. proportionabiliter ita dicendum est de aliis quod frequenter infunduntur de facto. et tamen possunt naturaliter acquiri si non infunderentur. et tunc oportet dicere consequenter quod illi habitus infusi de facto et acquisiti sunt eiusdem speciei. probatio. ideoz habitus qui nunc esset infusus potest esse acquisitus naturaliter: ut si primo non infunderet donum per potentiam dei. **¶** Aut habitus infusus de facto circa aliquod obiectum et habitus acquisitus circa idem sunt eiusdem speciei. patet per hoc: quia possunt habere effectus eiusdem speciei vel rationis: puta actum elicitem. nam scientia acquisita sufficienter inclinatur intellectum ad sciendum aliquam conclusionem sine omni scientia infusa: ita quod si de facto infunderetur inclinaret sufficienter intellectum ad sciendum eandem conclusionem sine omni scientia acquisita et hoc dico secundum istam ultimum viam sed non secundum primam. **¶** Exemplum est de hoc sicut prius de generibus linguarum: quia ita sufficienter inclinabunt isti habitus infusi sicut acquisiti. quod non esset verum nisi illi habitus infusi et acquisiti essent eiusdem speciei. **¶** Sed dubium est quare sunt ponendi isti habitus infusi secundum primam viam ex quo non possunt inclinare sufficienter intellectum ad eliciendum aliquem actum sine habitibus acquisitis et habitus

acquisiti sufficienter inclinatur sine infusis. quare igitur debent poni habitus infusi: quia videretur totaliter superfluum. ex quo actus ita perfectus potest elici sine istis sicut cum istis. et idem dubium est quare oportet ponere fidem infusam propter eandem rationem. **¶** Preterea. dubium est respectu quorum obiectorum sunt scientia intellectus etc. secundum quod sunt dona et quod ista dona distinguuntur inter se. **¶** Ad primum istorum dico quod tales habitus non sunt ponendi propter aliquam rationem evidentem: sed solum propter auctoritatem sacre scripture. et si ille auctoritates possent ita bene exponi et saluari per habitus acquisitos sine infusis sicut cum habitibus infusis. sicut dicit secunda differentia tunc superfluerent tales habitus infusi. et propter eandem rationem est ponere fidem infusam. **¶** Sed tunc est dubium utrum sit tamen una fides numero infusa respectu omnium articulorum: vel utrum sint diverse fides acquisite. **¶** Rpondeo quod est tantum una fides numero infusa inclinans immediate ad assentiendum cuiuslibet articulo tamen ad principia que ad conclusiones. quod enim sit una numero patet per auctores apostoli. quod autem inclinaret immediate ad assentiendum cuiuslibet articulo appareret magis rationale si potest saluari que pro immediate inclinaret ad assentiendum uni complexo singulari vel et mediante illo inclinaret ad assentiendum articuloz secundum viam alibi posita potest igitur ponitur quod sicut sol est causa equivoce et non univoce respectu producentium hic inferius. et sic est causa immediata ad produendum partialiter distincta secundum speciem. et causa velis et alie cause partiales univoce producentes distinguunt secundum speciem. **¶** Exemplum de generatione aeris ignis et bonis etc. ita quod sol occurrat cum igne sicut causa partialis immediata equivoce et ignis univoce et cum aere et cum aqua et huiusmodi ignis et aer qui producit univoce effectus suos distinguunt secundum speciem et secundum numerum. tamen sol qui est causa partialis velis et equivoce est unus numero quod tunc cumque produca sunt plura et distincta secundum speciem. **¶** Eodem modo respectu cuiuslibet articuli necessesse est ponere fidem acquisitam distinctam secundum speciem propter rationes alibi factas. et isti habitus distincti sunt secundum speciem inclinantes ad actus assentiendi distinctos specie respectu diversorum obiectorum. et preter istos habitus acquisitos necessesse est ponere fidem infusam propter auctoritatem sacre scripture. et illa una numero existens sicut velis et equivoce inclinatur partialiter et immediate ad actum distinctos specie sicut sol: quia est causa partialis immediata ad causandum actum credendi respectu cuiuslibet articuli cum fide acquisita variata. et si aliquis tamen habeat fidem acquisitam circa unum et non circa alios. tunc fides infusa de facto et actualiter non inclinatur nisi ad actum credendi circa illum articulum. et hoc est: quia deus sicut causa partialis necessario requisita ad causandum

Secundum dubium

Ad primum dubium

Primum dubium

actū credendi circa aliū articulū. s. fides acq̄si-
 ta. ⁊ nihil deficit ad causandū actū credendi
 circa primū articulū: s. ipsa imedia te ⁊ stati in-
 clinat circa aliū articulū sicut circa istū. Sꝫ
 cōtra. ratio efficacior ad pbandū distinctā fi-
 dē acq̄sitā esse respectu distinctoz articuloz
 rū est: q̄ aliq̄s pōt hīc fidē circa vnū articulū
 ⁊ errare circa aliū. sicut p̄z in heretico. ⁊ non
 pōt sīl hīc fidē ⁊ erroze respectu eiusdē articu-
 li. igitur sunt distincti habitus: ⁊ ide idē argu-
 mētū pōt fieri p̄ oia de fide infusa. ⁊ p̄ oīs nō
 erit vna nūero tm̄. R̄spondeo q̄ argumētū hꝫ cui-
 dētā de fide acq̄sitā ⁊ nō de fide infusa: q̄ aliq̄s
 experit̄ in se ex actu elicito q̄ credat vnū arti-
 culū ⁊ errat circa aliū: nō sic respectu eiusdē
 articuli experit̄. imo oppositū: ⁊ idē ex illis acti-
 bus necesse est ponere alios habit⁹ generari:
 s. nullus experit̄ se credere aliquoz articulū sī
 de infusa: s. tm̄ tenemus hoc auctoritate scri-
 pturę. ⁊ ideo lz aliquis habeat fidē acq̄sitā
 circa vnū articulū ⁊ erroze circa aliū. ⁊ p̄ oīs
 nō hꝫ fidē acq̄sitā respectu illius: tm̄ bene p̄
 hīc fidē infusam respectu vtriusq̄ articuli. Si
 dicas q̄ tm̄ repugnāt fides infusa ⁊ erroze circa
 eundē articulū sicut erroze ⁊ fides acq̄sita. R̄s-
 deo. nego illud: q̄ fides infusa ⁊ acq̄sita distin-
 gunt̄ specie sicut paruit alibi. ⁊ ex hoc q̄ erroze
 opponit̄ fidei acq̄site: nō sequit̄ q̄ opponit̄ fidei
 dei infuse. ⁊ ideo nō est repugnātia formalis. i-
 ter erroze acq̄sita ⁊ fidē infusam. ⁊ p̄ oīs pos-
 sunt sīl stare. Si dicas q̄ tunc esset aliquis fidei
 delis ⁊ infidelis siue hereticus respectu eius-
 dē conclusionis. posset cōcedi q̄ aliquis sit fidei
 delis fide infusa ⁊ aliquis hereticus erroze ac-
 quisito. Aliter pōt dici q̄ q̄n aliq̄s errat circa
 vnū articulū: corrūpit̄ tunc fides demeritorie
 q̄ demeret̄ q̄ deus nō cōseruet fidē infusā. Si
 querat̄ vtrū fides corrūpatur demeritorie per
 pctm̄ mortale. dico q̄ nō: s. caritas sic corrūpi-
 tur. Si dicas q̄ alibi ex distinctōe specifica ac-
 ctū pbatur distinctio specifica habitū: sed
 actus credendi diuersos articulos distingunt̄
 tur specie igitur fides. Respondeo. verū est q̄
 p̄ distinctōem actū probetur distinctio habi-
 tū acq̄sitorū non infusoz cuiusmodi sunt fidei
 des ⁊ caritas.

Questio. ix.

Utrū hec sit conce-
 denda. deus factus est homo. Vt
 primo videndū est q̄ p̄positōes de-
 bent p̄cedi in hac materia ⁊ q̄ non. Et primo
 de hac p̄positōe deus est substantia deus est
 aīal deus est homo v̄ corpus. ⁊ sic de alijs. Et
 dico q̄ ad veritatē p̄positōis affirmatiue q̄n
 vterq̄ termin⁹ ponit̄ in recto requirit̄ q̄ subie-

ctū ⁊ predicatū supponat̄ p̄ eodē si nullus mo-
 dus grāmaticalis impediatur. exēplū. hic homo
 est albus. lz albus supponit̄ p̄ eodē p̄ quo sup-
 ponit̄ homo: ⁊ nullus modus grāmaticalis im-
 pedit. ⁊ idē est p̄positio vera. sic est in p̄posito
 p̄pter benedictā vnionē supponit̄ p̄ eodē ho-
 mo ⁊ deus: scz p̄ filio dei cui vnif natura hūa-
 na. ideo ista vnio maxime assimilāt vnioni ac-
 cidentis cū substantia. Sed q̄d de ista p̄posi-
 tione deus factus est homo. dico q̄ hec est cō-
 cedenda de virtute sermonis: q̄ q̄n verbū fiē-
 di determinat cōpositōem ⁊ predicatū de mo-
 do supponit̄ p̄ eodē p̄ quo supponit̄ subiectū
 pōt tūc talis p̄positio p̄cedi. Exēplū. fortes
 factus est albus. ⁊ sic est in p̄posito. ⁊ tunc p̄-
 cōcedi. ⁊ est sensus. deus modo est homo ⁊ nū-
 q̄ prius fuit homo. sicut hec fortes est modo al-
 bus ⁊ prius nō fuit albus. si vero lz factus sit
 determinatio p̄dicari dicendo sic deus est ho-
 mo factus. ⁊ tunc est hec p̄positio falsa: q̄ de-
 notatur q̄ deus sit factus q̄d est falsum. s. līter
 fortes est albū facti: q̄ fortes nō est factus fal-
 tē nunc. sed si determinatio factus addat̄ sub-
 iecto: tunc est p̄positio vera. Sc̄do videndū
 est qualis est p̄positio. ⁊ h̄ sunt tria videnda.
 Primo vtrū sit predicatio p̄ se vel p̄ accidens
 Sc̄do vtrū sit predicatio essentialis vel acci-
 dentalis. Tertio vtrū predicatio vnivoca vel
 equivoca. Quantiū ad primū dico q̄ hec de-
 est homo nō est p̄ se aliquo modo p̄seitatis p̄-
 prie loquēdo: q̄ fm̄ p̄bm̄ primo posteriorū nul-
 la est p̄positio p̄ se primo mō vel sc̄do mō: nisi
 sit necessaria. hec aut̄ p̄positio est cōringens:
 q̄ ante incarnatōem fuit falsa. Sed q̄d de ista
 deus pōt esse homo. dico q̄ est necessaria ⁊ per
 oīs p̄ se. Nā fm̄ p̄bm̄ primo posteriorū oīs p̄-
 positio est necessaria in qua predicat̄ q̄d natū
 est predicari q̄d dico p̄ talibus. aīal est homo
 inferioris de superiori q̄ est per se aliquo modo
 ista est h̄mōi igit̄ ⁊ c. q̄ ab eterno potuit deus
 esse homo. ⁊ est p̄ se sc̄do mō nō p̄mo mō. Lūi⁹
 ratio est: q̄ q̄n predicatū impo: tat vel cōnotat
 aliq̄d q̄d est extra rōem subiecti siue illud inbe-
 reat tali subiecto siue non: s. fit ab eo effectiue
 tunc est p̄pō p̄ se sc̄do mō nō p̄mo mō. Exē-
 plū. hic deus est gubernator: deus est cōserua-
 tor. sic est in p̄posito. deus pōt esse homo. hic p̄-
 dicatū dicit̄ rē aliā q̄ pōt esse a deo effectiue lz
 nō pōt inesse deo sicut accidēs inest subiecto.
 Quantiū ad sc̄dū dico q̄ accipiēdo accidē-
 tale p̄pue p̄ aliquo accidente: sic est p̄positio
 neutra. nec accidentalis nec essentialis: q̄ hō
 nō est de essentia dei nec est accidēs dei. Acci-
 piendo tm̄ accidērale p̄ oī eo q̄d nō est de eēn-
 tia rei: sic est predicatio accidentalis. Quantiū

*hinc dicitur
 t3. dicitur
 qm̄ m̄
 beatū h̄m̄*

II
 Questio IX
 duo disquir̄

De primo

Circa sc̄dū tria
 sunt

B
 Primum

C
 Secundū

D
 Tertium

ad tertium dico secundum philosophum in predicamentis quod triplex est predicatio. scilicet uniuoca equuoca et denominatiua. Et denominatiua distinguit ulterius. quia potest accipi large stricte et strictissime. Large accipitur quando predicatum importat totaliter rem aliam a subiecto non inherere sibi. sed notat sibi aliquid quod habet esse a subiecto effectiue vel significat principaliter: ut hec deus est creatiuus. Alio modo accipitur stricte. quando predicatum significat partem substantie materialis vel formales que predicatur de toto in concreto. et illa est predicatio denominatiua de qua dicit philosophus in predicamentis. Denominatiua sunt quecumque solo casu. id est terminatione dicuntur. ut a grammatica grammaticus. hoc modo dicitur homo mortalis rationalis et animatus denominatiue: et sic predicatur denominatiue primo modo dicitur per se. probatur. quia predicatur quod natum est predicari: et subiicit quod natum est subijci: et importatum per predicatum non est extrinsecum: sed intrinsecum illi quod importat per subiectum. Tertio modo accipitur strictissime. quando predicatum importat aliquid realiter distinctum a subiecto et inherens subiecto. Exemplum homo est albus. Patet igitur prima conclusio sequens ex istis. quod non est aliqua predicatio analogica: ut distinguitur contra predicationem uniuocam equiuocam et denominatiuam. quod probatur. quia omnis predicatio: vel est in voce vel in conceptu vel in scripto. si in conceptu non est aliqua predicatio analogica. quia aut predicatur vnus conceptus de vno: aut plures de vno: aut plures de pluribus. si vnus de vno talis propositionem uoco uniuocam. quando vnus conceptus predicatur de vno conceptu. si predicatur plures de vno: aut vnus est natus determinare reliquum: aut sunt conceptus repugnantes vel impertinentes. Exemplum. ut hec sortis est albus vel est animal rationale. et tunc est hec predicatio mixta et denominatiua et uniuoca: vel ex uniuoco et equiuoco. si ponatur dictio equuoca. ut hec canis est animal. accipiendo ly canis ut est dictio equiuoca si autem a parte predicati ponatur conceptus impertinentes vel repugnantes: tunc vel propositio non erit intelligibilis: vel erunt plures propositiones. ut hec propositio asinus albus nigrum. et si sunt plures vere erit predicatio uniuoca in illis. ita quod non est ponere aliquem conceptum analogum: nec est analogia in voce. quia vox aut habet vnum conceptum correspondente sibi sicut vox est vna: vel plures. si primo modo: tunc est vox uniuoca. Exemplum. homo est animal talis subiectum in voce quod predicatur habet vnum conceptum sibi correspondente. ita talis hec vox homo quod hec vox animal est uniuoca. quia utraqque habet vnum conceptum sibi correspondente. Si secundo modo: tunc erit vox equuoca et predicatio. Exemplum. hec canis currit illi est vna vox et plures conceptus et plura significata. igitur in voce non est alia predi-

catio analogica: nec est predicatio analogica in scripto. quia cuiuslibet dictioni in scripto correspondet vna vox. ita quod vna vni: et plures pluribus. cum ergo in voce non est aliqua predicatio analogica et per philosophum nec in scripto erit. Secunda conclusio est quod equuocatio non est in conceptu: sed tamen in voce vel in scripto. hoc probatur. quia ad equiuocationem requiritur vnitas signi et pluralitas significatorum. aut igitur illa plura significata significantur mediante vno conceptu tamen: aut mediatis pluribus. Si primo modo illud signum est uniuocum. si secundo modo est equiuocum. sed nihil significat mediante vno conceptu vel pluribus: nisi vox vel dictio vel in scripto. quia nec conceptus sic significat: nec potest sic significare. tamen quia conceptus non significat mediante conceptu: sed vox vel scriptum. tamen quia conceptus naturaliter significat quecumque significat vox ad placitum sicut significat equiuocum.

Tertia conclusio est quod uniuocatio est in conceptu voce vel in scripto. in conceptu: si conceptus sit vnus: in voce si conceptus sit vnus: sicut vox est vna. in scripto si conceptus sit vnus eodem modo sicut in dicto est vna in scripto. Ad propositum dico quod hec deus est homo: non est predicatio uniuoca nec equiuoca: sed denominatiua. non uniuoca. quia ad predicationem uniuocam requiritur quod predicatur significet totum illud quod significat per subiectum tanquam priale significatum ad minus. ut hic homo est animal. animal significat omnes boves sicut homo significat: et cum hoc omnia animalia. et ideo significatum bovis est significatum priale animalis: sic non est in proposito. licet enim homo connotet suppositum diuinum. tamen principaliter significat naturam illam assumptam realiter distinctam: nec est equuoca. quia vox est vna a parte predicati. ita et conceptus correspondens est vnus. igitur est denominatiua et largissime sumpta. Sed quid de istis propositionibus. deus est passus: deus est mortuus: deus incipit esse homo. debent tales concedi aut non.

Respondetur sic dicebat in primo libro ibi. vtrum deus generat. quod aliqua sunt nomina vel conceptus que non possunt predicari de aliquo nisi de illo de quo immediate predicantur: sicut generare idem et diuersum. aliqua sunt que non tamen predicantur de illis de quibus predicantur immediate: sed de aliis quibus conueniunt mediate: sicut pati comedere bibere etc. Et ideo ista unio maxime assimilatur unioni accidentis cum subiecto. ita quod esset quasi similis pro omnia: si accidentes dependeret ad subiectum absque informatione: sicut natura dependet ad verbum sine informatione. nunc autem in unione accidentis ad subiectum. sic est quod predicabilia que possunt predicari de accidentibus immediate solui: quia solui predicantur de illis quibus conueniunt. illa vero negantur a subiecto. et ideo hec est falsa. sicut informat. sicut accidit alicui. sicut disti-

Secunda conclusio

Tertia conclusio

Querit

Respondetur

E
prima conclusio

guis a substantia: lz albedo suscipiat pdicatio
 ne oim taliu 7 distingua a substantia. 7 h qa
 talia no pdicant. p.oue de accide in cōcreto
 sin abstracto tm aliq aut sunt pdicabilia que
 no pdicant de illis qbus coueniunt imediate
 s mediate sicut calor est pmo calefactiu? ime
 diate: 7 ignis mediate: sed substātia mediate.
 Aliud exēplū est de toto 7 parte. nā aliq pdi
 cabilia sic cōpetūt parti qd repugnāt toti im
 mediate: puta q pars est dimidia respectu to
 tius: 7 pars est minor toto. 7 alia sunt q sic cō
 ueniūt parti q denoiat 7 predicant de toto.
 nā hz pbm. v. pbisicoz totus homo dicit sanas
 ri q: rhorax vl pectus sanas. Silr totus homo
 dicitur crispus: q: hz crispū caput. eodē mō est
 in pposito aliq sunt pdicabilia de natura assū
 pra: q: eoipo q dicunt de natura assumpta di
 cunt de deo: puta pati mori comedere 7 hmōi
 Alia sunt q eoipo q dicunt de natura assū
 pra negant a deo puta esse ens finitū 7 limita
 tū ens p participatōem. 7 cā istoz est: q: sic ho
 mines vtuntur vocabulis si aut aliter vtent
 aliter esset dicendū. vñ de virtute sermonis h
 est cōcedenda deus incipit esse ho. no. natura
 diuina est incarnata: q: p istā significat q nas
 tura humana vere vniū supposito d uiuo. et si
 vniū supposito vere vniū nature eoipo. Sz tūc
 est dubiū vtrū hec est cōcedenda natura diuini
 na est homo. sicut h verbū diuinū est homo: lz
 no hec verbū diuinū est humanitas. Rñdeo
 difficultas est tm in voce: q: res est eadē. qa a
 sacra scriptura accipit q filius dei sit homo. et
 eadē res est natura diuina 7 filius dei. tm ppf
 occasionē errandi nō pcedit q natura diuina
 sit hō. vñ ad fidē sufficit q est ibi vniū nature
 7 verbi diuini. Contra ista sunt multa dubia
 Primo em videt q hec sit falsa de? factus est
 homo: q: ly homo aut supponit p aliquo crea
 to aut increato. nō pmo mō: q: deus nō est ali
 qd creatū s ipemet natura dina. nec scdo mō
 q: deus de nouo nō est aliqd increatū. Itē h
 est vera p te deus factus est hō: q: mō est hō et
 prius nō fuit. eodē mō dicā q deus fact? ē cre
 ator: q: mō creat 7 prius nō creauit. Itē seqt
 deus fact? est homo: q: homo factus est deus p
 cōuersionē. s cōuerfa est falsa: q: nullus homo
 factus est deus. q: si esset verū de aliquo: mari
 me esset verū de xpo. Et tm de illo est falsuz: q:
 xps nō est modo factus deus. Itē sequit fa
 ctus est homo. igit deus fact? est a ptracto ad
 cōtrabens sine diminutōe. qns est falsuz. igit.
 Itē scdm dubiū est: q: videt q h sit falsa de?
 est homo: q: pdicatu substātiale qd pdicaf de
 noiatiue nō pdicaf in abstracto: s tm in cōcre
 to 7 in adiectiuo. exēplū hec est vera. de? est

humanatus. igitur hec est falsa deus est homo
 Itē si sic: tūc oia supioza ad boiem predicant
 de deo: puta q deus est aial substātia aīata sē
 sibilis. deus est cōpositus ex corpore 7 ai a. de?
 est sba. deus est corpus: q oia sunt falsa. igit et
 hec deus est homo. Tertiu dubiū q videt q
 hec deus est homo est per se pmo mō: q: pdi
 catio nature de supposito est formalis. igit est
 p se. Itē substātia scda non pdicaf p accidens
 de aliquo: s hō ē substātia scda. igit 7c. Quar
 tū dubiū est: q: videt q hec nō sit p se. scdo mō
 deus pōt esse hō: q: hō nō est passio alicui? cuz
 sit substātia. Quintū est. q: videt q h sit pdi
 catio vniuoca de? est hō: q: spēs pdicaf in qd
 de illo de quo pdicaf. homo ē species. igit 7c.
 Sextū est. q: videt q sit aliqua pdicatio ana
 logica: q: fm pbm si passio sit analogā: mediū
 erit analogū. nūc aut subiectū mediū et passio
 se habēt vniformit qtrū ad analogiā. Itē. iij.
 metaphisice. ens nō dicit denoiatiue nec vni
 uoce nec equoqe s medio mō. ponit exēpluz de
 sano qd dicit de aīali de dicta de vīna nō vni
 uoce nec equoqe nec denoiatiue: s medio mō.
 7 iste modus est analogus. Itē ens dicit de
 deo 7 creatura analogice. silr de substātia 7 ac
 cidēte 7 nō vniuoce: q: vox est vna et intentio
 diuersa. Itē oia vniuoca parificant in vniuo
 co. deus 7 natura nō parificant in ente. g 7c.
 Itē cōceptus vniuoce? addit sup vniuoca: 7 ē
 simplex. si igit ens sit vniuocuz deo: erit aliqd
 simpliciter? deo. h est fallum. Itē vniuoce? est su
 perius 7 pus vniuocatis: nihil aut est superi?
 vel pus deo. igit 7c. Itē q min? differūt non
 possunt vniuocari. igit q magis differunt non
 possunt vniuocari. qns est manifesta. ams pba
 tur de vltimis differētis q min? differūt q de?
 7 creatura: q: due creature pl? zceniūt q de?
 7 creatura. Itē tūc i pdicatioibus p se eēt cir
 culatio. p3 q: ens pdicaf de bono 7 vero. 7 ecō
 uerfo: bonū 7 verū de ente. Item oē vniuoce?
 ponit in diffinitōe vniuoce: q: aliē diffinitō nō
 explicaret totā essentiā diffiniti: s ens non po
 nit i diffinitōe alicuius. igit 7c. Itē si sic: tūc
 in oi diffinitōe eēt nugatio: q: poneret bis es.
 Itē si sic. aut est cōcept? finit? aut infinitus.
 Si finit? nō pdicaf formaliter de infinito. Si
 infinit? non pdicaf formalit? de finito. igit 7c.
 Itē auctēna in logica sua 7 boecius sup pdi
 camēra dicit q ens non est vniuoce: s est vox
 vna: s nō res vna. Itē sapiētia creature si dz
 diffiniti nihil vniū ponit in ei? diffinitōe 7 sa
 pientie diuine: q: sapiētia creature est habit?
 mētalis: nō sic sapiētia diuina. Itē ens vt si
 gnificat deū. si significat ens simplr vt signifi
 cat ens creatū significat ens p participatōez

Primū dubiū
 Arguitur primo
 Secundo
 Tertio
 Quarto
 Scdm dubiū
 Arguitur pmo

Secundo
 Tertiu dubiū
 Quartū dubiū
 Quintū dubiū
 Sextū dubiū
 Arguitur primo
 Scdo
 Tertio
 Quarto
 Quinto
 Sexto.
 Septimo
 Octauo
 Nono.
 Decimo.
 Undecimo.
 Duodecimo
 Decimotertio
 Decimoquarto

Decimoquinto

Septimū dubiū

7 p dñs nō vniuoce s analogice. Irē augusti
 nus de libero arbitrio dicit q ens nō dicit vni
 uoce nec equoce s denoiatiue. certū est igit q
 est dare predicatōem analogā. Aliud dubiū
 est. quia videt q predicata q dicunt de natura
 assumpta nō dicunt de deo: q aliter sequit q
 filius dei posset esse filius adoptiu: posset pre
 destinari ad glām: posset dici creatura: posset
 recipe esse: posset peccare. Istud vltimū pba
 tur: q hoc videt magis dubiū q deus possz as
 sumere naturā humanā sine actu fructōis: sed
 ipa sic accepta potest in oēm actū in quez pōt
 sine vnione 7 pōt mereri ex quo nō est cōprebē
 for: sed viator. 7 sic pōt demereri. s si natura ta
 lis pōt demereri pōt peccare. 7 ista predicata
 cōueniūt deo p te. igit deus pōt dānari quod
 videt absurdū. Aliud dubiū est vtrū sit aliqd
 predicatū pdicabile de deo: 7 tñ nec pōt sibi cō
 petere sūm naturā diuinā 7 humanā: q sūm ad
 corinthios pmo. rps pdestinatus est esse fili
 dei in virtute illud pdicatu: nec cōpetit natu
 re humane nec diuine nec supposito diuino: q
 nō pōt assumi. Aliud dubiū est vtrū aliqd p
 dicatū pōt cōpetere nature humane ppter il
 lā vnionē qd sibi nō cōpetit sine illa vnioe. vi
 det q sic: q ppter illā vnionē sibi cōpetit ado
 ratio latric. Ad primū istoz dico q hec est ve
 ra deus est homo. deus icipit esse homo. deus
 factus est homo. 7 dico q homo supponit pro
 icreato. 7 ex hoc nō sequit q deus sit de nouo
 aliqd increatu: s sequit deus est aliqd increa
 tū: qd de nouo terminat depēdentia alicuius
 creati. q in talibus ppositionib? p eodē sup
 ponit subiectū 7 predicatū: tñ aliter supponit
 subiectū qñ determinatio sibi addit: et aliter
 pdicatu qñ sibi addit. Exemplū h est cōceden
 da. albū p se est aīal supposito q tunc aīal sit
 albū: q tunc l y albū supponit p aīali: puta p
 forte 7 c. Sīl hoc albū semp fuit homo posito
 q fortes semp fuit homo 7 albus. 7 rō est: q il
 lud p quo supponit predicatū inest illi p quo
 supponit subiectū: eo mō quo sibi cū tali deno
 minatōe a pte subiecti denotat inesse. 7 qñ sic
 est tunc determinatio illa est determinatō cō
 positōis nō extremi. sic est in pposito. h deno
 minatio de nouo 7 factus qñ ponit a pte sub
 iecti determinat cōpositōem: 7 tunc denotat
 q illud qd denotat p predicatū est factū vl de
 nouo puenit illi p quo subiectū supponit. 7 iō
 hec est vera deus fact? est homo: vel deus inci
 pit esse homo. Ad aliud cōcedo cōclusionem
 de virtute sermonis deus fact? est creator: sub
 eodē sensu sub quo pcedit q deus fact? est hō
 q mō est creator: qñ pducit creatura: 7 pñ? nō
 fuit ante creatōem. Sī qras quā denoiatōem

Octauum dubiū

Ad primū dubiū

Pro scōo argu.

habuit ante creatōez. dico q tūc fuit creatiu?
 Ad aliud de cōuersione dico q h est falsa hō
 factus est deus: sicut h deus fact? est de?: q ad
 veritatē istius reqrit q pdicatu sūm suā rectaz
 formā insit illi p quo subiectū supponit. nunc
 aut supponit p verbo diuino. iō ad veritatē
 istius reqrit veritas istius verbū diuinū factū
 est deus. qd fallum est. Et si sint aliq auctores
 q dicūt q homo fact? est deus: exponēdi sūt sic
 qd de nouo est factū: q homo est deus. 7 qñ di
 cas de cōuersione homo fact? est deus: dico q
 nō d3 sit cōuerti ppositio cū tali determinatō
 ne simplr sicut ppositōes de mō nō debent cō
 uerti simplr. nā hec est vera videns pōt esse ce
 cus. 7 si cōuertat simplr cōuerfa erit falsa cec?
 pōt esse videns iuxta doctrinā pbi: q a puatō
 ne ad habitū impossibilis est regressio: s d3 re
 solui 7 cōuerti deus de nouo est hō vel deus fa
 ctus est hō. igit id qd de nouo est hō est deus.

Ad aliud dico q ista regula a simplr ad sūm
 qd est vera qñ determinatio est determinatio
 extremi: puta subiecti vel pdicati 7 nō: cōposi
 tionis. 7 tūc est bona pñ a simplr a determī
 tōem pstrabentē sicut h fortes est hō albus. igit
 tur est albus: s qñ determinatio est deteriatio
 cōpositōis: tūc nō valet pñ a simplr ad deter
 minatōem. s tūc ē bona pñ a ab illo determīa
 bili ad illud cōe simplr acceptū. igit bene seq
 tur deus factus est hō. igit deus est hō 7 ibi d3
 auferri determinatio 7 compositio referuari.

Ad aliud cōcedo q vtraq d3 pcedi deus est
 hō 7 deus ē humanatus. sicut h debet concedi
 deus ē incarnatus: sicut h fortes ē albus 7 for
 tes ē dealbatus. 7 vtraq ppositio ē denoiati
 ua. 7 ratio ē: q illud qd importat p pdicatu ē
 res distincta ab illo p quo supponit subiectū:
 q natura humana realiter distinguit a suppo
 sito diuino p quo subiectū supponit. 7 qñ ē ta
 lis distinctio tunc pō esse predicatio denoiati
 ua sicut ē in pposito. Ad aliud de predicatis
 supioribus dico q qñ predicat aliqs termin? q
 ex visu loqndi pōt supponere p alio q pro illo
 qd importat siue significat pncipaliter p illū
 terminū q ē predicatū pōt supponere p subie
 cto: q cōnotat subiectuz si superiora sint talia
 tūc sunt oēs iste ppositōes cōcedende deus ē
 aīal deus ē substantia aīata sensibilis deus ē
 corpus: sed oīa ista possūt supponere p alio q
 p illo. qd pncipaliter importat p illa puta p
 illo p quo subiectū supponit. si vero ista predi
 cata nō possunt supponere p illo qd pncipa
 liter importat p illa: tūc oīs iste ppositiones
 sunt falsē 7 negande. ideo de virtute sermonis
 possunt oēs tales ppositōes cōcedi sic q de?
 est hō. ppter tñ occasionez errandi vitandam

Pro tertio

Pro quarto

Ad scōm dubiū

Pro scōo argu.

vtimur semper vna ppositioe non alia: et vti
mur ac si talia predicata non possunt suppone
re pro alio q̄ pro illo qd̄ principaliter signifi
catur et importatur per illa. Ad aliud dico q̄
hec est predicatio formalis homo est albus: et ta
men non est per se. eodem modo qm̄ predicatur na
tura de supposito est predicatio formalis non ta
men per se: q̄ sequitur est predicatio per se. ergo
necessaria et eōtra: ita q̄ in hoc est demonstra
tio circularis. Et quādo dicas q̄ substantia se
cunda non predicatur de aliquo p accidens fal
sum est sic q̄ ppositio in qua predicatur pōt eē
cōtingens. Exemplū. albus est homo. hic predi
catur sc̄da substantia: et tamē per accidens: q̄
hec ppositio est cōtingens eodem modo in ppo
sito. Ad aliud dico q̄ hec ppositio deus pōt
esse homo est per se sc̄do modo: et vniuersaliter
ois ppositio in qua illud qd̄ importatur p pre
dicatū non est intrinsecū illi. p quo subiectū sup
ponit: sed est extrinsecū et distinctū ab eo realit̄.
Et quādo dicas q̄ homo non est passio alicuius.
dico q̄ nō: si habeat suppositōes psonalē sicut
nec risibile supponit p passione vt habeat sup
positōes psonalē: sed sic solū supponit pro sub
iecto: tamē illud quod significatur p risibile est
passio quācūq̄ suppositōes habeat: et eodem mo
do est in proposito: q̄ quando dicitis q̄ substantia
non est passio: dico q̄ verū est: sed conceptus vel
nomē vere pōt esse passio prout supponit sim
pliciter vt personaliter. Ad aliud dico q̄ tot
modis accipitur quot vniocū. Vbi sciendū
q̄ vniocū vno modo accipitur pro conceptu
cōi aliquibus habētibus perfectā similitudine
in omnibus essentialibus sine omni dissimilitu
dine: ita q̄ hoc sit verū tam in substantialibus
q̄ in accidentalibus: sic q̄ i forma accidentali
non est reperire qd̄ dissimile cuiuslibet forme in
alia forma accidentali eiusdē rationis. Exem
plū. si albedo in quarto gradu et in tribus gra
dibus non fuit oīno similis: tamē non est reperi
re aliquid in vna albedine qd̄ est dissimile cui
libet in alia albedine. et sic accipiendo vniocū
solus cōceptus speciei specialissime solus est
vniocus: q̄ in indiuiduis eiusdē sp̄ei non est re
perire aliquid alterius rationis in vno et i alio
Alio modo accipitur vniocū p conceptu cōi
aliquibus: q̄ nec sunt oīno similia nec oīno dis
similia: sed in aliq̄bus similia et in aliq̄bus dis
similia: vel q̄tum ad intrinseca vel extrinseca
hoc modo homo vel asinus conueniūt in con
ceptu aialis: sicut in conceptu vnioco. et licet
forme specificie eorū sunt alterius rationis: ta
men materia in eis est eiusdē rationis: et sic cō
ueniūt in aliquo essentiali et in aliquo differūt
et hoc mō etiā homo et angelus cōueniūt in cō

Ad tertij dubij

Ad q̄rtū dubij

Ad q̄ntū dubij

ceptu sbe sicut in cōceptu vnioco. q̄ licet nō
pveniāt in aliquo intrinsece: tñ in aliquib⁹ ex
trinsecis pueniūt. q̄ bñt accidentia eiusdē rō
nis. pura itellectione et volitione. hoc modo
etiā nigredo et albedo in pceptu coloris cōue
niūt: licet nō cōicant in aliquo intrinseco. q̄ qd̄
libet vnius est alteri⁹ rōnis a quolibet alteri⁹
tñ extrinsece pueniūt. q̄ habēt aliqd̄ subiectū
eiusdē rōis. et de isto vnioco dicit pbs. vij. pbi.
q̄ in genere latēt multe equocationes. q̄ acci
piēdo equocationē pur distinguit p̄tra silitu
dinē vel p̄tra vniocationē aliquorū habētū
similitudinē pfectā sicut cōceptus generis tā
subalterni q̄ gñalissimi nō est vniocus s̄ po
tius in genere: sic est equocatio. Tertio mō ac
cipit vniocū pro pceptu cōi multis nō habē
tibus aliquā similitudinē: nec q̄rū ad sbalia: nec
q̄tum ad ac̄talia isto mō q̄libet cōceptus cō
ceptus pueniens deo et creature est eis vniocū
cus. q̄ in deo et creatura nihil penit⁹ nec intri
secū nec extrinsecū sunt eiusdē rōis. p̄mā vniocū
nē et sc̄das negāt sc̄ti a deo. p̄mā. q̄ nihil eēt
riale in deo et creature est eiusdē rōis. sc̄dam
q̄ nihil accidērale est eiusdē rōis i deo et crea
tura. sicut em̄ essentia dei est dissimilis eētie
creature: ita sapia dei et bonitas sua. Ideo dicit
Damascen⁹ q̄ de⁹ nō est sapiēs: s̄ sup̄sapiēs
nec bonus: s̄ sup̄bonus. tertiā vniocatione
ponit etiā sc̄ti et tenentes vniocationē et ne
gātes eā esse et etiā pbi posuerūt talē in deo. si
milis accipiēdo vniocū sc̄do modo. sic in ge
nere latēt multe equocationes. q̄ illa q̄ solū cō
ueniūt in cōceptu generis sunt multū dissimi
lia. q̄ q̄tūcūq̄ aliqua habēt aliqua similia si
cut prius patuit. tñ oīa illa sunt multū dissimi
lia. et sic itelligit illa auctoritas. Ad aliud di
co. q̄ analogia accipit dupl̄. Vno mō pro cō
ceptu vnioco tertio mō dicto: q̄ nec est pure
equocus nec vniocus. q̄a est vnus cōceptus
et nō plures: nec purus vniocus vniocariōe
pfectissima: pura p̄mo mō dicta: nec etiā sc̄do
mō. ideo dicit esse medius int̄ puras vniocari
ōne et equiocationē sc̄do mō analogia. quā
do sunt q̄ttuo: et duo p̄dicatur de duob⁹ et sunt
impr̄metia nisi p cōformitatē et ppositionē. et
talis analogia nō excludit pfectā vniocario
nem. Exemplū. hic est analogia tali mō sicut
se habet homo ad aīal. ita se habet albedo ad
colorē mō illud qd̄ p̄dicat in vtraq̄ ppositioe
est vniocū sc̄do mō dictū. Silit̄ hic est talis
analogia: sicut se habet sortes ad boiem. ita s̄
albedo ad albedinē: vbi est pfectissima vnioc
cario. et sic p̄tra ad ppositū quō ens nō dicit pu
re vniocū: nec pure equioco: s̄ medio modo.

Ad aliud de sano dico. q̄ alio mō significat pro sc̄do

Ad sextū dubij

ens & dicitur de subiecto & accidere sub istis noi-
 bus & conceptibus. Alio modo de substantia quanta
 re quiritate & c. nam sicut sanum significat principa-
 liter sanitatem in aiali & significat dietam & vinam
 ita quod semper connotat sanitatem aialia: ita quod cibum
 dicitur sanum denotatiue: quod hoc nomen vel conceptus
 ut predicatur de dieta connotat aliquid extrinsecum
 diete puta sanitatem aialis. sicut dicitur de vna de
 notatiue propter eandem causam. vnde dicitur de cibo
 quod efficit sanitatem de vna quod est signum sanitatis
 in aiali. tamen sanitas dicta de sanitate cuiuslibet
 aialis dicitur de eis in quod & vniuocum non denota-
 tiue: ita quod forte sanum primo modo dictum est tantum
 vox vna: sed secundo modo est vnus conceptus & eodem
 modo est de etero: quod ista vox vno modo accepta signi-
 ficat substantiam principaliter mediante aliquo
 conceptu proprio omnibus substantiis & secundo si-
 gnificat omnia accidentia mediatis pluribus
 conceptibus. & ens sic dicitur dicitur in quod de omnibus
 substantiis & mediante vno conceptu & denota-
 tiue de quolibet accidente: quod sic non dicitur de acci-
 dente nisi connotando substantiam cui attribuitur
 tanquam dispositio eius & tanquam principale signifi-
 catum illius sicut sanum dicitur de sanitate in omni aiali
 vniuocum: quod significat omnem talem sanitatem me-
 diante vno conceptu: & significat cibum & vinam
 mediatis pluribus conceptibus & secundo. tamen
 semper connotando sanitatem in aiali: id dicitur de
 notatiue de cibo & vna. & sic intelligit philosophus
 quarto metaphisice. & ita forte erat de ente in li-
 gua greca in qua loquebatur philosophus: sed sic non loquimur
 de ente in proposito: sed de ente quod omnem naturam
 positivam substantialem & accidentalem significat
 eque primo & non prius substantiam quam accidentem: nec
 e converso. Pro vniuocacione nescio nisi tamen vnam
 rationem in cuius virtute omnes alie rationes tenent
 & est ista omnes procedunt quod aliqua notitia incom-
 plexa habemus de deo pro statu isto: etiam de sub-
 stantia creata materiali & imateriali. Tunc quomodo
 quam intelligo deum intellectum complexum: aut co-
 gnosco eum in se aut in alio non in se secundum omnes: quod
 nec intuitiue nec abstractiue. non intuitiue pro-
 nec abstractiue: quod illa presupponit semper intui-
 tionem saltem in illa forma in qua est abstractiua
 respectu eiusdem rei sicut alibi patet. igitur & c. Vnde
 deus in se non plus cognoscitur a me abstractiue
 pro statu isto quam papa quem nunquam vidi: sed tamen cog-
 noscitur in conceptu hominis. deus igitur in se non in-
 telligitur a me pro statu isto nec aliqua substan-
 tia alia. Si in alio: tunc aut in aliquo conceptu
 communi sibi & alijs aut in alio reali. si in aliquo reali
 aut illud distinguatur a deo secundum rationem tamen: aut
 realiter. non primo modo: quod probatur est in primo quod res
 non potest distinguatur a re rebus: nec distinguatur reali-
 ter: quod tunc cum intelligo deum aliqua res singula-

ris creata terminat intellectum nostrum: & tunc
 non plus cognosco deum quam quicumque aliam rem de qua
 nihil cogito. quod tunc cognosco tamen illam rem singula-
 rem quam terminat cognitionem nostram. igitur oportet ne-
 cessario ponere quod intelligendo deum pro statu isto
 cognoscam deum in conceptu communi sibi & alijs. ita quod il-
 lud quod terminat actum intelligendi est aliquid vniu-
 sine multitudine: & illud est commune ad multa. Item
 ex notitia incompleta vniuersi rei in se non potest causa-
 ri notitia incompleta alicui rei in se: sicut in pro-
 logo dictum est. Vnde quicumque videas essentiam di-
 uinam clare nunquam videbis per hoc aliquid in se: ita
 quod vna notitia causetur ex alia. igitur si notitia incom-
 plexa creature ducetur in notitiam incompleta dei
 hoc erit in conceptu communi creature & deo. & hoc mo-
 do procedo quod notitia incompleta alicui creature
 in se ducit in notitiam alterius rei in conceptu communi si
 cut per notitiam incompleta albedinis quam vidi du-
 cor in notitiam alterius albedinis quam nunquam vidi: per
 hoc quod a prima albedine abstracto conceptum albe-
 dinis qui indifferenter respicit vnam albedinem &
 aliam eodem modo ex aliquo accidente: quod vidi ab-
 straho conceptum entis quod non plus respicit illud
 accidens quam substantiam: nec plus creaturam quam deum. & id
 in illo conceptu non est aliqua positio qua vna
 res sit prior alia in se sicut nec in conceptu hominis
 est plato prior forte: licet fortes in se sit prior. In
 virtute rationis predicte tenet prima ratio Job. de con-
 ceptu dubio & certo. aliter non. Vnde ista ratio communi
 dat sufficit. sed quod intellectus non est dubius. vtrius
 sit substantia vel accidens: sed scit hoc disiunctum: quod substantia
 vel accidens. licet dubitet vtrum sit determina-
 te substantia: vel vtrum sit determinare accidens. Vnde potest
 dici quod est certus quod est ens in voce. ita quod certitudo
 entis est in voce: & dubitat in voce vtrius
 determinate sit substantia vel accidens. sed in mente non
 est certus quod sit ens. quod in mente non habet nisi
 conceptum substantie vel accidentis. Et id licet sint tres
 termini in voce. ens. substantia. accidens. ex quibus potest
 formari tres propositiones in voce. sed deus est ens
 deus est substantia. deus est accidens. tamen in mente sunt
 tamen duo termini. puta conceptus substantie & accidentis.
 si tamen in mente sunt tres termini ex quibus formantur
 tres propositiones in mente sicut in voce. & tunc
 argumentum est bonum. puta si in mente sunt tres
 propositiones distincte. deus est ens. deus est substantia.
 deus est accidens. ita quod a parte predicati sunt tres ter-
 mini. tunc oportet quod ens sit vniuersum in mente distinctum
 a substantia & accidente. & ille non potest esse ens in singu-
 lari: ex quo in illo termino conueniunt deus & crea-
 tura. igitur ille terminus erit communis. sicut est de substantia. quod in
 termino substantie ut est in mente modo predicto conueni-
 unt esse substantie eodem modo de accidente. et tunc erunt
 tres termini communes sive conceptus eorum. et tunc si
 sit certus in mente quod deus est ens. sed quod iste com-

ceptus sibi cōueniat et dubitet quis horū duo-
 rū conceptū sibi conuenit tunc habet conce-
 ptū aliū entis ab alijs conceptibus. Eodē mō
 tenet aliud argumentū Job. nullū obiectū du-
 cit in noticiā alterius obiecti nisi cōtineat illud
 virtualiter vel essentialiter qz noticiā acci-
 dentis in se cōtinet virtualiter in se noticiā
 incōpletā dei in cōceptu cōi sibi et alijs. Eodē
 modo tenet alia ratio de remotōe impfecti-
 onis et sapientia creature et attribuēdo sibi qd
 est pfectionis: hoc nō est nisi abstrahere a sapi-
 entia creata conceptū sapientie: qz nullam rē
 creatā vel increatā abstrahit: qz quilibet res
 creata dicit ipfectiōez. et ideo abstrahere imp-
 fectōem a sapientia creata nō est nisi abstra-
 here conceptū sapientie a creatura impfecta:
 q nō plus respicit creaturā q nō creaturā. et il-
 lud qd resultat attribuendū est deo p predica-
 tionē. et illud dicit esse pfectionis quaten⁹ pōr
 predicari de deo et supponere p eo. nisi em pos-
 set talis cōceptus abstrahi a creatura mō non
 plus per sapientia creature deueniret in cogni-
 tōem sapientie diuine: pura q deus sit sapiēs
 qz p cognitiōez lapidis deuenit ad cognoscen-
 dū q deus sit lapis: qz sicut sapientia creature
 continet virtualiter in deo: ita lapis. Qñ non
 obstante q tāta sit diffictio iter sapientia dei
 et sapientia creature sicut inter deū et lapidez
 nec plus sunt eiusdē rōis ex vna parte q alia.
 tñ a sapientia creature pōr abstrahi conceptus
 cōis et a lapide nō. Istō mō intelligit q ens ē
 subiectū metaphisice nō tm in voce s in cōce-
 ptu. qz quero p quo supponit ens qñ est subie-
 ctū metaphisice nō p substātia nec p accidē-
 re: qz vtraqz istarū est falsa. substātia est subie-
 ctū metaphisice: accidēs est subiectus et. igit
 tm supponit p se: puta p cōceptu entis. et ille
 cōceptus est subiectū metaphisice. sicut intellis-
 gitur q ens diuidit in creatū et in increatū. ens
 supponit tm pceptu in mēte nō p substātia
 nec accidēte. Ad aliud dico q cōceptus vox
 et lra sunt signa ordinata et significant imedia-
 te oia sua significata: s sic ordinata q lra signifi-
 cat qcquid vox significat. et si vox mutet suū si-
 gnificatū lra mutabit et nō ecōtra. et vox signi-
 ficat qcquid significat pceptus et si cōceptus
 mutet suū significatū vox mutabit. s nō econ-
 uerso: qz pceptus significat naturalitē illa de q
 bus dicit vox aut et lra significat ad placitum
 Dico tūc ad argumentū si intelligas p intelle-
 ctōem signū ordinatū puta cōceptū. tūc cōce-
 do: qz quādo vox est eadem et intentio diuersa
 tūc est cōuocatio: qz tūc est vna vox significās
 plures res mediātribus pluribus cōceptibus
 et intētionibus. et sic minor est falsa: qz sic vox

non significat plura intētionē diuersa: s eadē
 intētionē. si intelligas p intētionē aliaz rem
 tūc maior est falsa. qz vbi est maxima vniuoca-
 tio: ibi ē sic intētio diuersa. qz vox vniuoca. pu-
 ta homo significat diuersa indiuidua illi? spēs
 s tm significat mediāte vno pceptu. Ad aliud
 dico. q aliqua parificari in aliquo pōr intellis-
 gi dupl. Uno modo. qz aliquid eēntiale et rea-
 le sit eēntiale in vno et in alio. et isto mō nihil
 est vniuocū deo et creature. sic forte vniuoca-
 ta in spēs spālissima parificātur in ea. Alio mō
 qñ recipiūt pdicationē alicui⁹ extrinseci: qd est
 extra eēntiā eoz. et sic deus et creatura parifi-
 cātur in cōceptu entis. qz cōceptus entis nō
 est de eēntia dei plus qz bec vox ens: nec aliqd
 supius est de eēntia inferioris. Ad aut logici di-
 cit q supius pdicatur in qd de inferiori: intel-
 ligit pro re nō pro se. Ad aliud dico. q conce-
 ptus vniuocus nō addit aliqd sup vniuocatū
 s est tm cōceptus nō faciēs vnū cū eo. nec dīa
 addit supra gen⁹: ita q includat gen⁹ et aliqd
 plus: sed sunt cōceptus totalit distincti. Ad
 aliud de differētijs dico. q de omi eo qd est ali-
 qd reale: siue sit dīa vltia: siue quicqd aliud p-
 dicat ens vniuoce. tm est inuenire aliquē cōce-
 ptū de quo nō pdicatur vniuoce: s tm nō est inue-
 nire aliquā rem de qua non dicatur vniuoce. Et
 qñ arguis de pcessu in infinitū. Dico q est sta-
 tus ad aliqua ex pte rei q sunt simpliciter simpli-
 cia q seipis pueniūt et seipis dīnt. qz seipis cō-
 ueniūt in cōceptu cōi: et seipis dīnt inter se. sic
 dictum est in qstione de vnitāte numeri. Ad
 aliud dico. q in pdicationib⁹ p se nō est circū-
 lus. qz passionēs entis pdicātur de ente scdo
 modo. et ens nō pdicatur de eis: nec pmo mo-
 do nec scdo mō. qz ad hoc q aliqua ppositio
 sit vera pmo modo vel scdo modo. requirit q
 subiectū qd ponit in tali ppositiōe sub ppria
 forma sit vnū et nō multa. Nūc autē passionēs
 entis. pura verū bonū et bmoī non significāt
 vnū s multa. qz verū significat idē: qd signifi-
 cat ens pnotādo actū intelligēdi. bonū signi-
 ficat idē qd significat ens cōnotādo actū vo-
 lūtatī. Ad aliud de diffinitione dico. q fm
 pbm in thopicis oē illud qd ponit i diffinitio-
 ne alicui⁹ ppetit illis q cōueniūt in diffinitōe
 vel in pte diffinitōis et nō alteri. ens aut cōue-
 nit cuilibet nature positivē. id nō ponit in dif-
 finitōe alicui⁹. Ad aliud dicit q nugatio est
 iutilis repetitio eiusdē: s excusat qñ vnus tmi-
 nus est in secreto et ali⁹ in abstracto. sicut qñ vn⁹
 termin⁹ significat totū et ali⁹ ptes: sicut gen⁹
 et dīna. Ad aliud dicit. q pceptus sit finitus
 cū tm pprie nec sit finitus nec infinitus: cū il-
 le sint passionēs entis realis nō rōnis. Et qñ

S

Z

U

Pro tertio

Pro quarto

Pro quinto et sexto

Pro septimo

Pro octavo

Pro nono

Pro decimo

Pro undecimo

bicis q̄ tūc nō pdicat de ente infinito verū ē
 si predicat pro se nō pro re. nūc autē predicat p
 re: q̄ personalit̄. nō p se: q̄ nō simpliciter suppo
 nit. vnde cōceptus ille vt predicat de deo sup
 ponit p deo. Ad auctoritates p̄ter dictas.
 Ad aliud dico q̄ idē argumētū pōt fieri per
 oīa de aīali q̄ est idē cuz hoīe 7 asino: q̄ si aīal
 q̄d est idē asino diffiniret nō poneret in ei⁹ dif
 finitōe aliud prinens ad hoīem. s̄ si aīal q̄d
 est idē hoī diffiniret non poneret in eius diffi
 nitione aliq̄d prinens ad a sinū tñ si cōceptus
 aīalis diffiniret in cōi: illa diffinitio cōpete
 ret tam hoī q̄ asino. Eodē modo dico si sapien
 tia in cōi diffiniret illa diffinitio erit cōis deo
 7 creature. Ad aliud dico q̄ pōt pcedi q̄ x̄ps
 est filius adoptiuus: s̄ ppter hereticos negaf
 ne detur occasio errandi. Eodē mō dico. deus
 pōt peccare si assumeret naturā humanā sine
 aliq̄bus donis 7 natura esset sibi derelicta p̄
 peccare: nec s̄ est maius incōueniēs q̄ x̄ps
 patif verberaf mouif: q̄ tñ illud abhorret hoī
 mo audire 7 male sonat. iō negaf. Ad aliud
 dico q̄ illud predicatū pōt competere nature
 humane ppter vnionē q̄d sibi nō cōpeteret. si
 ne vnione tali: 7 illud esset extrinsecū sibi. 7 sic
 est x̄ps adorādus adorātōe latrie. *Questio. x.*

Pro duodecimo
Pro decimo

Ad septimum

Ad octauum

Questio X
Arguitur pmo

Secundo

Tertio

Opinio p̄ma h̄
quorū cōclusiones

Prima cōclusio
Probatur p̄mo

Utrū habitus vir
 tuosus sit subiectiue in parte intel
 lectiua. pbatur q̄ nō: q̄ actus elici
 ti sunt in parte sensitiua. igit̄ et habitus. p̄na
 p̄ter: q̄ habitus 7 actus sunt subiectiue in eodē
 aīe pbatur: q̄ actus elicitus ab habitu mode
 rari habet passiones: s̄ passiones sunt in par
 te sensitiua. q̄ 7c. Sc̄do sic. oīs potētia q̄ cir
 ca suū obiectū pōt bene agere 7 male indiget
 habitu dirigente. appetitiuum sensitiuū 7 hu
 iusmodi. igit̄ 7c. Itē opposita sunt nata fieri
 circa idē: s̄ virtus 7 vitii sunt opposita et vi
 tiū est in parte sensitiua. igit̄ 7c. Ad oppositū
 sc̄do ethicoz. ca. v. in fine. virtus est habitus
 electiu⁹ determinate ratiōis quo ad nos: s̄ ele
 ctio est ipius volūtatis. q̄ tertio ethicoz dicit̄
 tur volūtariū aut nō dñe. s̄ certe p̄cōciliatū.
 est. Dic est vna opinio q̄ tenet q̄tuor cōclusi
 ones. Prima est q̄ in parte sensitiua sunt vir
 tutes aliq̄ ponēde. Sc̄da q̄ ille nō sunt in volū
 tate nec aliq̄ eis corespondētes. Tertia q̄ ali
 que sunt in volūtate. Quarta q̄ ille nō habēt
 aliquas virtutes eis corespondētes in pte sen
 sitiua. Prima pbaf: q̄ actus qui progredit̄
 ab vna potentia fm qd est ab alia mota nō p̄
 esse perfectus nisi vtraq̄ potentia sit bene dif
 posita. Exemplū. actus ferrandi egrediēs ab
 artifice mediante instrumento non est perfe

ctus nisi tā instrumentū q̄ artifex sit bene dif
 positus: s̄ act⁹ elicit⁹ in pte sensitiua est pfecte
 virtuosus. igit̄ in sensitiua pte est aliq̄ disposi
 tio. Itē vbi sunt passiōes circa quas cōsistit
 virtus ibi necessario sunt habit⁹: s̄ pars sensiti
 ua est h̄mōi. igit̄ 7c. Itē in oī potētia est virt⁹
 humana que pōt esse principiū act⁹ h̄māi ap
 petitus est h̄mōi. q̄ aristoteles. ij. politice dicit̄
 q̄ duplex est principatus. Unus aīe respectu
 corporis: 7 est p̄cipat⁹ despoticus: 7 est respec
 tu illius qd nō pōt resistere. Alius est princi
 patus aīe respectu appetitus sensitiui: et ille
 vocaf p̄cipat⁹ politicus: 7 est respectu illi⁹
 qd pōt resistere. Un⁹ corpus regit̄ ab aīa p̄ci
 patu despotico: q̄ nō pōt resistere. igit̄ est p̄ci
 piū act⁹ humani. Sc̄da cōclusio pbatur. q̄ re
 spectu boni p̄portionatū nō indiget volūtas
 habitu inclināte. s̄ volūtas respicit oīa obiecta
 istarū virtū p̄tis sensitiue vt bonū 7 obiectus
 p̄portionatū 7c. Tertia cōclusio pbatur. q̄a
 sunt aliq̄ obiecta ip̄oportionata volūtati: 7
 respectu talium necessario requiritur habitus.
 Quarta cōclusio pbaf. q̄ illi nō est obiectū
 irascibilis 7 cōcupiscibilis. Itē p auctorita
 tes. q̄ opz ponere virtutes in pte sensitiua p̄
 mo ethicoz. dicit̄ p̄s q̄ virtutes morales sunt
 in pte irrōnali que tñ p̄cipat̄ rōe: 7 est obedi
 bile rōni. igit̄ 7c. Itē. ij. ethicoz. post hoc de
 tēperātia dicam⁹. vidētur em̄ irrōales hec cē
 virtutes. Itē. vij. ethicoz. vbi distinguit cō
 tinentes a tēperato. dicit̄ q̄ tēperatus est ille
 qui bene vult nec habet p̄uas cōcupiscētiās
 s̄ cōtinēs similif bene vult: s̄ tñ habet p̄uas
 concupiscētiās: s̄ nō sequit̄ eas. tūc si cōtinēs
 sequit̄ rectā rōem sicut tēperatus. q̄a nō plus
 discordat vnus a recta rōne q̄ alius. igit̄ q̄rū
 ad oīm actū volūtatis sunt pares. s̄ continēs
 ppter p̄uas cōcupiscētiās nō habet actū tē
 perātie. igit̄ vltra actū volūtatis est ponere ali
 qd in pte sensitiua. Cōtra istā opinionē q̄ s̄
 tutes sunt ponēde in volūtate respectu illorū
 obiectoz: respectu quoz ponūtur in pte sensi
 tiua. q̄ volūtas indeterminate fert̄ in obiectū
 suū: 7 pōt ferri bene 7 male. igit̄ indiget ali
 quo habitu inclinante ad hoc q̄ bene feratur.
 Itē intellectus nō minus determinate fert̄
 in verū q̄ volūtas in bonū: s̄ intellectus indi
 get habitu. q̄ 7 volūtas. Itē volūtas frequē
 ter pōt elicere actus circa tales materiā: circa
 quā pōt appetitus sensitiuus elicere. 7 hoc di
 co pōt volūtas fm dictamē recte rōis. igit̄ 7c.
 Itē si tales nō sunt ponēde in volūtate: aut
 hoc est ppter necessariā connerionē inter in
 tellectū 7 voluntatē: aut ppter determinatio
 nem voluntatis ad bonū: aut ppter libertatē

Secundo

Tertio

Sc̄da conclusio

Tertia cōclusio

Quarta cōclusio
Auctoritas p̄ma

Secunda

Tertia

Contra p̄mam
opinionem

voluntatis. Primum non impedit. quia ut videtur non est maior connectio inter intellectum et voluntatem quam ad diligibilia supernaturaliter. quam quam ad diligibilia naturaliter. quia sicut intellectu delectabile quod est delectabile est naturaliter diligendum non potest voluntas discordare a iudicio rationis preterea. quin voluntas velit illud iudicium. eodem modo in intellectu dicitur: quia deus sit diligendus super omnia non potest voluntas discordare. ita quod in omnibus dicitur esse equalis connectio quam ad utraque diligibilia. sed non obstante secunda connectio potest poni in voluntate habitus inclinans ad elicendum actus supernaturalis. sicut patet de caritate infusa et acquisita. igitur etc. Item non est talis connectio inter intellectum et voluntatem: quin voluntas potest in oppositum iudicari ab intellectu: aliter non potest peccare. Nec secundum impedit. tunc quia voluntas non plus determinat respectu obiecti cuiuscumque quam alia potentia respectu sui obiecti proportionati: sed non obstante quocumque proportionabilitate respectu cuiuscumque obiecti alterius ad potentiam est habitus ponendus in tali potentia. ut de intellectu et appetitu sensitivo. igitur etc. Tunc quia non magis determinat ad bonum: quam si necessario sequeretur iudicium rationis: sed tunc potest habere habitum respectu cuiuscumque dicitur. igitur etc. Nec tertium impedit. quia voluntas est ita libera respectu dei sicut respectu cuiuscumque alterius. sed respectu dei potest habere habitum inclinante ad diligendum deum et obediendum deo et odiendum deum. Ideo primo videndum est circa ista que sunt necessitas ponendi habitum diversis potentibus. Circa quod sciendum est quod alia est ratio ponendi habitum in potentia naturali siue actiua siue passiva: et alia in potentia libera. Et est maior necessitas in potentia naturali. puta in intellectu appetitu sensitivo et potentia sensitiva appropinquabilis est ponendus habitus. quia talis potentia de se est indifferens ad multos actus: in quorum unum aliquem fertur determinate. ita quod non potest in oppositum nec in alterum nisi propter imperium voluntatis: que est potentia superior. et aliquid quando non sic fertur determinate. ergo oportet necessario quod in tali potentia derelinquat aliquid inclinans ex actibus ad actus consimiles: et non ad contrarios. Exemplum. potest enim homo in appetitu sensitivo frequenter elicere actum circa aliquid quod obiectum cum delectatione. ita quod nisi refrenetur per voluntatem: non potest in actum contrarium plus quam habitum in delectatione sua sensibili. sicut furiosus habet habitum acquisitum prius quando habuit usum rationis et aliquid oppositum delectabile. et hoc in parte sensitiva: nisi sit aliqua tristitia fortior eum vincens. oportet enim existentem in furia et non habentem usum rationis necessario

ferri in illud in quod prius non oportuit eum propter imperium voluntatis. igitur est necesse ponere in tali potentia necessitata ad actus postquam prius non fuit necessitata habitum inclinante quam prius non ponebatur. eodem modo intellectus potest in tot actus elicere circa aliquid obiectum quod non potest de se aliud obiectum apprehendere sine imperio voluntatis: et hoc necessario erit per habitum inclinante. igitur etc. In potentia autem libera non potest poni habitus propter istam causam: quod quam cumque inclinans ad aliquid oppositum potest tamen de se per suam libertatem in actum oppositum. ideo potest ibi poni habitus: quia quilibet experitur in seipso: et post multos actus elicitos in voluntate circa aliquid facilius et intentius inclinatur ad elicendum actus consimiles modo post multos tales actus quam prius licet voluntas potest elicere actum contrarium illi inclinationi propter libertatem suam: tamen hoc erit cum tristitia et cum difficultate. et sic prius ante tales non eliciebatur tales: imo forte cum tanta delectatione potuit elicere unum actum sicut alium. Exemplum. posito quod aliquis elicibat multos actus diligendi unum boiorem talis non potest illum hominem odire nisi cum tristitia: et post tale actum habet remorsum conscientie qui non est aliud ut videtur nisi quedam tristitia derelicta in voluntate ex hoc quod elicit actum aliquem contra inclinationem acquisitam mediante recto dicitamine rationis: et propter istam inclinationem facilius in actum intensiorem cum delectatione videtur quod necessarium sit ponere habitum in voluntate et non propter libertatem aliquam nec propter aliam causam prius datam. His igitur visis circa questionem istam tenebo quattuor conclusiones. Prima est quod in appetitu sensitivo est ponendus habitus inclinans ad actum. Secunda quod ille habitus non est proprie virtus. Tertia quod respectu omnium respectu quorum ponitur habitus in parte sensitiva sit ponendus habitus in voluntate. Quarta quod solus habitus voluntatis est proprie virtus. Prima probatur sic. potentia omnis que post actus frequenter potest in consimiles et non in contrarios acquirit habitum inclinationem ad tales actus. appetitus sensitivus est huiusmodi nisi sit per imperium voluntatis. Patet. nam aliquis potest tantum habitum fortitudinis acquirere quia facillime erit in tales actus et non in contrarium nisi impediatur voluntas. et per hoc sequitur quod aliquid ex actibus derelinquitur ibi quod prius non fuit ibi. Secunda probatur: quia habitus non est magis virtuosus quam actus elicitus ab habitu. hoc patet: quia habitus non dicitur virtuosus nisi quoddam denotatione extrinseca: quatenus scilicet inclinatur ad actum virtuosum qui proprie est virtuosus: sed actus quicumque talis non est proprie

Probat autor: quatuor conclusiones

E
Prima conclusio probatur

F
Secunda conclusio

7 intrinsece virtus. hoc probatur: quia si hoc sic sit hoc non esset nisi propter conformitatem ad rectam rationem: sed hoc non valet. tum quia actus cuiuslibet organi esset proprie virtuosus quia potest conformiter elici recte rationi. et per consequens in manu scriptoris in ore cantoris poneretur virtutes morales subiective: quae et talibus actibus frequenter elicis potest generari habitus: 7 tamen nullus ponit virtutes in talibus organibus. tum quia virtus potest dirigi in operationibus suis per aliquem habitum rectum sicut appetitus: 7 tamen nullus ponit virtutes in virtute. Si dicas quod habitus 7 actus virtuosus 7 recta ratio sunt eiusdem suppositi: certe illud non sufficit ad hoc quod sit virtus. tum quia quando aliquid manens omnino invariatum recipit oppositas denominationes neutra denominationis est sibi intrinseca sed extrinseca: sed actus partis sensitivae est huiusmodi. igitur etc. Assumptum patet: quia aliquis potest ire ad ecclesiam ut celebret 7 ore propter gloriam 7 laudem dei: iste actus ambulandi tunc dicitur actus virtuosus. 7 potest eundem actum omnino invariatum continuare 7 solum mutare actum voluntatis 7 intendere malum finem: puta quod vult ambulare ad ecclesiam ad celebrandum 7 orandum propter vanam gloriam: tunc iste actus dicitur vitiosus idem numero non variatus in se quod prius dicitur virtuosus: ita quod capit denominationes oppositas 7 non intrinsece. Exstat. igitur extrinsece. igitur nullus actus vel habitus partis sensitivae dicitur virtuosus vel vitiosus nisi quadam denominatione extrinseca. si enim aliquis genu flexo ore vel cantet 7 primo velit propter honorem dei 7 stante eodem actu orandi 7 cantandi mutet voluntatem 7 quod velit illud facere propter vanam gloriam 7 vult bonus reputari idem actus numero partis sensitivae qui prius dicebatur virtuosus nunc dicitur vitiosus. 7 hoc solum est quadam denominatione extrinseca. Et ex istis sequitur quod idem habitus numero in parte sensitiva potest inclinare indifferenter ad omnes actus virtuosos 7 vitiosos quod est de se totaliter indifferens nec oportet ponere habitum inclinantem ad actus virtuosos 7 alium inclinantem ad vitiosos. Exemplum. si enim aliquis sit exercitatus in bello acquirit sibi in parte sensitiva 7 in membris corporis unum habitum inclinantem ad actus conformes. 7 si eliciat alium actum secundum inclinationem illius habitus propter bonum finem: puta si credat se habere iustum bellum 7 tunc pugnat pro iusticiam vel fide vel dei honore denominatur talis actus partis sensitivae. similiter 7 habitus virtuosus 7 si in eodem bello eliciat actum alium vel actus

conformes alios secundum inclinationem eiusdem habitus propter malum finem: puta propter vanam gloriam: vel quia vult videri ab hominibus vel aliquid tale dicitur tamen habitus quod actus vitiosus. 7 per consequens una qualitas numero in parte sensitiva potest inclinare ad actus oppositos: virtuosum scilicet 7 vitiosum. Si dicas quod ille habitus generatur ex actibus male vel bene circumstantionatis. Respondeo deo. circumstantie nihil faciunt ad actum vel habitum partis sensitivae: sed tantum ad actum voluntatis: quia sunt obiecta ad actum voluntatis ut post patebit. Item talis habitus non dicitur proprie virtus nisi quod inclinatur ad actus conformes recte rationi: sed hoc non valet: quia sic potest inclinare ad actus conformes rationi supernaturali: 7 tamen non dicitur habitus meritorius. igitur nec virtus moralis. Assumptum probatur: stante eodem actu 7 habitu in nullo variato possunt inclinare ad actum meritorium 7 demeritorium. patet de orante pro salute anime 7 bonore dei 7 post orante 7 continuante eundem actum propter vanam gloriam 7 propter peccatum dante elemosinam. primo pro amore dei: 7 post pro vanitate seculi: 7 patet de comedente temperate semper aliquando tamen propter bonum finem alium quam propter malum. propter furiosum quod inclinatur ad moderate comedendum sicut pus inclinabat in omnibus igitur potest esse una qualitas in parte sensitiva. id est differens de se ad virtutem 7 vitium. Tertia conclusio probatur: quod non per indeterminationem voluntatis nec per similitudinem de intellectu: nec per libertatem. Non per similitudinem: quod quoniam arguitur sic quod voluntas potest elicere actum malum 7 bonum: ita quod ad neutrum determinetur igitur indiget habitu determinare non valet: quod sic voluntas potest elicere primum actum suum propter libertatem suam bene 7 male 7 propter finem laudabilem 7 vituperabilem sine omni habitu. primo quod ante actum primum voluntatis non est habitus in voluntate ita potest elicere secundum tertium 7 quartum. 7 sic deinceps stare eadem libertate 7 indeterminatione propter finem laudabilem vel vituperabilem sine omni habitu. nec est maior ratio de uno quam de alio: nec oportet ponere habitum in voluntate propter similitudinem de intellectu: quod oportet ponere habitum in intellectu: quod non magis inclinatur voluntas ad bonum quam intellectus ad verum. Quartum igitur ad tertiam conclusionem dico quod non potest probari quod habitus sit ponendus in intellectu pro hoc quod inclinatur ad verum: sed propter hoc quod intellectus post ostensionem obiecti ipso amore vel destructo potest alii quos actus in quos non potuit ante presentiam obiecti nec requiritur similitudo obiecti quam intellectus intelligit. 7 si non possit habere aliquem actum nisi presentia obiecto in se non videtur necessitas aliquid ponendi habitum in intellectu: sed quod potest habere actum circa illud

Tertia conclusio

obiectū qđ fuit prius ab intellectu vel a sensu significatū non existente aliquo sensu particulari i actu. iō est necesse ponere habitū i intellectu inclināte ad actū circa tale obiectū eadē ē necessitas ponēdi habitū in potētia fantastica: qz pōt habere actū fantasiandi nō existēte aliquo sensu extrinseco in actu suo: 7 eodē modo est de volūtate si pōt elicere actū suū sine ostensione obiecti post intellectū post primā ostensionē: tunc apparet eadē necessitas ponēdi habitū in intellectu 7 volūtate: s̄ voluntas ita indiget ostensione obiecti in tertio vel in quarto actu. et sic deinceps sicut in primo: qz nunq̄ pōt actualiter aliqd vel leve nolle nisi actualiter cognitū. iō nō apparet eadem necessitas ponēdi habitū in intellectu 7 volūtate: nec valet ponere habitū virtuosum in volūtate: qz volūtas aliqñ difficilior inclinatur ad virtuosum actū q̄ alias: qz hoc pōt accidere ppter passiones existētes in parte sensitiva 7 habitus existētes ibi. Ideo dico qz virtus est ponēda in volūtate ppter maiore pfectiōem actus 7 maiore facilitatē 7 inclinātiōem ad elicēdū actus ceteris paribus in oibus aīatis. 7 tunc pōt sic argui. Quēquā potētia ceteris parib⁹ magis inclināf post actū q̄ ante 7 ad intensiōrē actū: 7 ex illis acquirit habitū: s̄ volūtas est b̄mōr: qz oibus paribus existētib⁹ in parte sensitiva magis inclināf ad actū nūc q̄ prius: p̄z de cōrinate q̄ habet prauas p̄cupiscentias 7 nō sequit eas: 7 tamē prius sequebat eas. non est hic aliqua variatio in parte sensitiva: quia ita posteriores cōcupiscentie sunt prave sicut prime. nūc aut volūtas prona 7 inclinata ē ad nō sequendū eas 7 prius nō: aliter nō esset cōrinites. iō ibi videt qz sit aliquis habitus necessario ponēdus. Itē nō magis ē habitus negādus in volūtate respectu vni⁹ obiecti q̄ respectu alterius: qz eodem mō respicit oīa obiecta q̄rūm est ex parte sua: s̄ respectu aliquoz obiectoz ponēdus est habit⁹ in volūtate post multos actus: qz volūtas respectu actus dilectionis magis inclināf post multos actus q̄ ante iō nō videt aliqua ratio quare aliqui hie⁹ sint ponēdi i volūtate 7 aliq̄ nō. **Quarta conclusio** pbat⁹: qz hie⁹ ille p̄prie ē solū virtuosus cui⁹ act⁹ ē solū virtuosus: s̄ sol⁹ act⁹ volūtatis ē virtuosus. pbat⁹: qz solus actus volūtatis est laudabilis vel vituperabilis. igit̄ solus ille ē virtuosus. igit̄ habitus ḡnatus ex tali actu est virtuosus solū. **Ed̄firmat̄ p̄ pbm. iij. et bicoz.** vbi dicit qz null⁹ actus est vituperabilis nisi sit in p̄tate nostra nullus em̄ culpā cecū natū: qz est cecus sensu s̄ si sit cecus p̄ p̄ctm̄ p̄p̄riū: tūc est vituperabil⁹. **Dis̄ visis ad rōes prime opinionis.** Ad p̄mā

10
Quarta cōclusio

Ad rōem prime
opi. p̄ sc̄da cōclu
sione

de obiecto p̄portionato: equaliter cōcludit qz nō sit virtus ponēda in appetitu sensitivo: qz obiectū suū nō est p̄portionatū. Si dicas qz p̄portionat⁹ p̄cupisibili p̄ habit⁹: eodē mō dico de volūtate qz pōt respicere aliqd obiectū im̄p̄portionatū 7 pōt p̄portionari p̄ habitū: nec est maior rō de vno q̄ de alio. Ideo dico qz qñ potētia ordināf ad aliqd obiectū qđ nō pōt i sensus vel remissius ferri in illud obiectū: tūc nō est habitus ponēdus i tali potētia. nūc autē volūtas pōt ferri in obiectū itēsius 7 remissius: qz post multos actus ferri in obiectū intēsius 7 facil⁹ q̄ nūc: iō ē habit⁹ ponēdus. **Etiam rō p̄ prima conclusio** equalit̄ cōcludit qz i potētia visiva 7 auditiva sit ponēdus habitus sicut in appetitu sensitivo: qz actus illarū potētiarū pnt elici mediāte actu volūtatis qz volūtas p̄t ipare actib⁹ exteriorib⁹: sic interiorib⁹ s̄ ppter hoc nō dicunt̄ illi actus virtuosī nec habitus. si igit̄ ponent̄ 7 posito qz cōcludat qz in appetitu sensitivo sit habitus ponēdus nō tñ cōcludit qñ ibi sit ponēdus habitus virtuosus sicut in volūtate. **Ad aliud dico qz in quacūqz potētia ponit̄ passio qđ dicit̄ laudabilis vel vituperabilis in eadē d̄z ponit̄ habitus virtuosus: s̄ in parte sensitiva non ponit̄ talis passio: qz solū dicit̄ laudabilis vel vituperabilis ppter electiōem volūtatis 7 ppter finē bonū vel malū. 7 ita d̄: talis denotatiō extrinseca.** **Ad aliud dico qz aliqñ corpus resistit volūtati.** patet in multis moribus p̄trariis corporibus: qz ira desiderii 7 tales dispositiones causant̄ ex dispositionib⁹ corporalibus varijs 7 ille nō sunt in potestate. ita qz potest eas cōpescere. ideo regunt̄ principatu politico: quia possunt similiter resistere. 7 vbi est talis rebellio ibi possunt poni tales habitus: quia anima dñatur cor: p̄p̄riū q̄rūm ad exteriores operationes: puta comedere bibere ambulare q̄ totaliter sunt in potestate volūtatis: quia i potestate volūtatis est comedere vel nō comedere. et sic de alijs talibus. **Et respectu talis operationis nūc est corpus sicut seruus aīe: qz q̄rūm ad tales operationes corpus est totaliter i potestate aīe 7 sic intelligit̄ p̄s de isto duplici p̄ncipatu civili 7 politico.** **Ad oēs auctoritates p̄bi dico qz intelligit̄ p̄ parte irrationabilē voluntatez qz nō est rationalis p̄ essentiā sic intelligēdo qz licet vna essentia oīo indistincta sit intellect⁹ 7 voluntas. tñ d̄ illa essentia rōnalis p̄ essentiā qñ elicit actū intelligēdi 7 irrationalis siue rōnalis p̄p̄riatōem qñ elicit actū volēdi 7 act⁹ volēdi nō est rō actus intelligēdi.** **Aliiter p̄t dicit̄ qz ponit̄ virtutes in parte sensitiva: qz ibi sunt habitus inclinātes ad act⁹ p̄tis sensitivē**

Ad primā p̄ p̄
ma cōclusio

Ad sc̄dam

Ad tertiam

Primum dubium

q̄ dicitur virtutes quadā denoiatiōe extrinseca sicut prius dcm̄ est. Cōtra ista sunt multa dubia. p̄mo q: nō videt̄ q̄ semp̄ in appetitu sē siriuo sit talis habitus generat̄ ex actibus sicut dcm̄ est. q: habitus semp̄ generat̄ ex actibus: nūc aut̄ sunt aliq̄ virtutes q̄ nō requirunt nec possunt h̄re aliq̄e actū in parte sensitua sicut virginitas humilitas paupertas et patiētia q̄ nō habēt aliquos actus in parte sensitua: igit̄ nec habitus. Scdm̄ dubiū est de hoc q̄ habitus sensituius dicitur solū virtus p̄ denoiatiōem extrinsecā quatenus elicitur cōformiter rationi recte et imperat̄ a volūtate. Cōtra. tūc ita pp̄rie ponitur in intellectu sicut i parte sensitua cōtra pbm̄ primo et bicoz̄ et sexto ponētē virtutes morales in parte sensitua Assumptū pbatur: q: sicut actus appetit̄ sensitui pōt operari a volūtate et elici cōformiter rationi recte ita actus intellect̄. Sicut em̄ in intellectu dicit̄ q̄ aliqd̄ est gustādū vel comedēdū in et volūtate volēte vel imperat̄e appetitui sensituiuo gustare: actus ille appetit̄ sensitui denoiatur virtuosus: q: elicitur cōformiter dictamini recte ratiois et imperio volūtatis eodē mō intellectu dicit̄ q̄ sit studēdū circa quid volūtate volēte et imperat̄e intellectu ut studeat actus ille studēdū dicit̄ virtuosus: q: cōformiter elicit̄ dictamini ratiois et imperio volūtatis. igit̄ r̄c. Tertiū dubiū est. q: videt̄ q: actus appetitui sensitui habeat primo et pp̄rie ratioem virtutis et malicie. q: actus interior scz̄ volūtatis: et exterior scz̄ appetitus sensitui pbibentur distinctis p̄ceptis. igitur sunt distincta pctā. p̄na p̄z̄: q: aliter nō essent distincta p̄cepta. añs pbat̄. q: p̄ illud p̄ceptum. nō occupas: et pbibetur actus interior. per illud. nō furaberis pbibetur actus exterior. Itē aliquis magis punit̄ p̄pter factū et volūtatem quā propter volūtatem solā. igitur r̄c. Itē Augustin⁹ libro. xij. de trini. ca. v. Alia volūtate vel sola q̄libet miser efficitur: s̄ miserioz̄ potestate qua desiderii male volūtatis impletur r̄c. Et vult dicere q̄ voluntas est miserioz̄ cū actu exteriori q̄ sine. sed si actus exterior esset t̄m̄ malus denoiatōe extrinseca nō esset volūtatis cū illo actu peior vel miserioz̄ q̄ sine. Eodē modo arguo de volūtate: q: volūtatis q̄n̄ habet bonā volitōem tūc est bona: s̄ quando agit tūc est melior. Itē bonitas actus moralis est integritas eoz̄ q̄ fm̄ rectam ratioem operātis debent cōpetere ip̄i actui. vbi ergo ē alia et alia integritas talii sic cōuenientii ibi est alia bonitas: sed est alia integritas eoz̄ que debēt cōuenire actui interiori et alia exteriori. igitur alia et alia bonitas igitur actus exterior

Secundum dubium

Tertium dubium Arguitur primo

Secundo

Tertio

Quarto

nō est t̄m̄ bonus denoiatōe extrinseca. igit̄ r̄c. Quartū est q̄ rōnes facte nō cōcludunt q̄ si cur pōt manere idē actus i parte sensitua nō variatus oīo q̄ prius fuit bon⁹ denoiatiōe extrinseca q̄n̄ sit propter bonū finē: et post malus quādo sit p̄pter malū finē: ita in volūtate potest aliquis diligere deum propter se: et secundo propter vtilitatem pp̄uā ibi actus manet semp̄ idē. et p̄mo est bonus p̄pter intētiōem bonā: et post malus p̄pter intētiōem malā: eodem modo aliq̄s pōt ire ad eccliam vt oret: et post cōtinuādo pōt ire vt peccet. et est p̄mus actus bonus et ali⁹ malus. Eodē mō si rō dicit̄ q̄ sit orandū erit actus volūtatis bon⁹ et poterit orare: q: elicitur cōformiter recte ratioi. et si non dicit̄ sibi q̄ nō sit orādū: si tūc actus volūtatis nō velit orare tūc actus volūtatis erit malus et elicitur disformiter recte ratioi. et p̄ oīs potest idem actus nūero dici nūc bonus nūc malus. et sic nullus act⁹ volūtatis erit bon⁹ vlt̄ malus nisi qdā denoiatōe extrinseca. Cōfirmat̄: q: nullus act⁹ est virtuosus vlt̄ vitiosus nisi: q: est cōformis vel disformis recte rōni. igit̄ p̄ma virtuositas actus moralis erit i rōe recta et nō in volūtate p̄z̄. Ad primū istoz̄ dico q̄ lz̄ sit possibile esse peccatū sine oī actu positio peccatū omissionis. Exēplū. aliquis obligatur ad orandum certo tpe posito q̄ tūc nō oret nec beate actū volēdi ad orandū p̄ t̄m̄ icursu peccatū omissionis p̄ solā carentiā alicuius debiti. tamē nō est possibile q̄ sit pctm̄ actus le sine oī actu positio: nec hituale sine oī hitu Ideo dico q̄ paupertas virginitas sunt virtutes q̄ generant̄ ex actibus voluntatis debito mō circūstātionat̄ puta virginitas ex actu volēdi p̄tinere p̄p̄ deū. paupertas ex actu volēdi oibus renunciare p̄pter xpm̄. hūilitas ex actu volēdi tolerare aduersa: puta nō opponēdo se nō murmurādo nō resistēdo p̄p̄ xpm̄. idē iposibile est p̄ aliquā viā pbare q̄ hūilitas sit virtus q̄n̄ p̄ eandē possit pbare q̄ paupertas sit virtus. et sic de oibus virtutib⁹ q̄ generant̄ ex bonis volitōib⁹ recte circūstātionat̄: s̄ virtutes p̄us nūerate et multe alie sic sūt virtutes q̄ nō requirūt aliq̄e actū positio in parte sensitua ad hoc q̄ generent̄: nec aliq̄e habitum p̄ oīs generatū ex actibus: s̄ solū requirunt act⁹ volūtatis ex q̄bus generant̄. Dicit em̄ br̄s Hieronim⁹ sup̄ illud euangeliū q̄ reliquerit patrē vel matrē. q̄ relinquere oīa est p̄hoz̄: sed relinquere p̄pter xpm̄ oīa et sequi xpm̄ est perfectiorum. licz̄ autē iste virtutes non requirant aliq̄e actū vel habitū i parte sensitua requirūt tamen carit̄atē ad hoc q̄ actus elicitus earuz̄ sit meritorius. Unde dicit ap̄tus. si tradidero

Quartū dubiū.

Confirmatio

Ad primū dubiū

corpus meū ita vt ardea ⁊ caritate nō habeas
 nihil sum. Alie autē virtutes requirūt naturali
 ter tā actū q̄ habitū in parte sensitīua ⁊ gene
 ratur ex actibus voluntatis ⁊ requirūt carita
 tē ad hoc q̄ causent actū meritorū: ita q̄ in oī
 actu meritorio caritas est cā efficiens partia
 lis: tñ virtus potest esse moralis sufficiens q̄
 tñ ad moralitatē naturalē si habeat circūstan
 tias debitas tali virtuti fm naturā sic. pbi fue
 rit virtuosus sine oī caritate: sed actū meritorū
 nō possunt habere sine caritate. Ad aliud di
 co sicut dcm̄ est super prologū q̄ speculatio pu
 rissima: q̄ est aliquid operabile a nobis qd̄ est
 in potestate nostra: ⁊ ita extendendo nomē vir
 tutis pōt speculatio purissima dici virtus et
 virtuosa moraliter sicut pōt esse meritoria si
 cut actus hūmānis partis sensitīue. Exemplum
 si certū aliquis pōt mereri dando elemosinas
 ita pōt mereri studēdo circa geometriā: puta
 si hoc faciat per obedientiā illius cui tenetur
 obedire: ⁊ ideo ille actus pōt esse bonus mora
 liter ⁊ virtuosus ⁊ meritorius sicut actus par
 tis sensitīue: sed hoc erit quadaꝝ denoiatione
 extrinseca quatenus talis actus elicitur con
 formiter recte rationi ⁊ sperio voluntatis sicut
 actus partis sensitīue ⁊ non intrinsece: q̄ sic so
 lus actus voluntatis est bon⁹ vel malus mor
 aliter. De distinctis preceptis respectu act⁹
 interioris ⁊ exterioris p̄ dici q̄ p̄vniū preceptū
 p̄hibetur actus interior: tñ: p̄ scdm̄ p̄hibetur
 actus interior ⁊ exterior: ⁊ ita sunt distincta p̄
 cepta ⁊ distincta peccata aliquo mō. q̄: lz non
 sit p̄ctm̄ formaliter nisi in actu interiori qñ ta
 men p̄sequit magis cōplacet ⁊ delectat: ⁊ ita
 maius p̄ctm̄: ⁊ ita duplex p̄ctm̄ nō sic intelli
 gendo q̄ aliqua rō p̄cti cōsistit in opere exteri
 ori: s̄ qñ est operatio exterior ⁊ operatio interi
 or: intendit ⁊ fit actus intēsiō: ⁊ delectabilior
 q̄ prius: nec p̄hibetur operatio exterior: q̄ i eo
 cōsistit ratio p̄cti: s̄ p̄pter causam dicā. Alii
 pōt dici q̄ actus interior et exterior p̄hibetur
 distinctis preceptis: nō q̄ sunt distincta p̄ctā
 q̄ p̄ctm̄ solū cōsistit in actu interiori q̄ pōt esse
 vnus ⁊ idē cū actu exteriori ⁊ sine. sed ne detur
 simplicibus occasio errandi. pōt em̄ aliq̄s cre
 dere q̄ est p̄ctm̄ solū qñ actus interior est ma
 lus ⁊ actus exterior: s̄ s̄. ⁊ hec ē opinio multo
 rū q̄ nō est p̄ctm̄ in sola voluntate: s̄ tñ q̄ tum
 ponit in opere. id̄ ad remouēdū istā occasiōne
 erroris ⁊ ad insinuandū q̄ nō solū tñ est p̄ctm̄
 qñ homo h̄z actū interiorē ⁊ exteriorē simul: s̄
 qñ habet actū interiorē. id̄ actus interior ⁊ ex
 terior: p̄hibent distinctis preceptis. Ad aliū
 dico de punitōe maiori. dico q̄ de facto tā p̄ le
 ges diuinas q̄ humanas grauiora p̄ctā aliqñ

minus puniunt q̄ minus graua. Exēplū. fura
 ri asinū vel bouem est minus p̄ctm̄ q̄ p̄hibere
 malū testimoniū vel mētiri vel mēdaciter dif
 famare aliquē: ⁊ tñ primū magis punit q̄ tñ
 ad leges humanas de facto q̄ scd̄z. nō q̄ sunt
 maiora p̄ctā: s̄ q̄ sunt maiores occasiones sub
 uersionis ⁊ destructionis rei publice. ⁊ tñ corā
 deo ⁊ punitiōe eternali scdm̄ magis punitur
 q̄ primū. Eodē modo est in p̄posito. si em̄ ali
 quis habeat actū voluntatis ita intēsum peccā
 di sicut cū actu exteriori: tunc tñ punitur corā
 deo ⁊ eternaliter sine actu exteriori sicut cum
 actu: s̄ tamen punitōe tēporali ad quā se extē
 dunt leges humane p̄ actu interiori nō punit
 sed tantū p̄ exteriori. si tamē voluntas nō habe
 at actū ita intēsum sine actu exteriori sicut cū
 actu exteriori: q̄ plus cōplacet qñ cōsequitur
 malā voluntatē in opere exteriori: tūc nō tan
 tū peccat in voluntate sine actu exteriori sicut
 cū actu: q̄ cū elicitur actus exterior: actus in
 terior extenditur: ⁊ ita aggrauat p̄ctm̄ et gra
 uius punitur corā deo cū actu exteriori q̄ sine.
 nō tamē p̄ exteriori sed p̄ interiori magis intē
 so. Ad hoc sunt exempla. vnū est ponamus q̄
 sint duo ⁊ vterq̄ eorū habeat voluntatē inter
 ficiendi aliquē: tñ primus habet intensam vo
 luntatē ⁊ scd̄z remissam si vterq̄ precipiat ser
 uo suo interficere illū boiem: si seruus scd̄i in
 terficiat ⁊ nō seruus primū certū est q̄ primus
 magis peccauit: q̄ intentius cum odiuit ⁊ ma
 gis fuit ad hoc vt interficeret q̄ scd̄z: tñ scd̄z
 plus puniret pena corporali q̄ primus: cū ta
 men minus peccauit. Igit̄ aliqñ minus p̄ctm̄
 grauius punitur. ⁊ pono vltra q̄ scd̄z dñs pe
 niteret de mala voluntate ⁊ precepto ⁊ prim⁹
 nō: ⁊ q̄ seruus scd̄i interficiat illuz boiem hoc
 posito primus dñs peccat ⁊ scd̄z nō in inter
 ctione bois: ⁊ tamen scd̄z puniretur ⁊ primus
 non. Ad aliud dico q̄ potest glosari q̄ exple
 tione malicie voluntatis in opere intenditur
 malus actus voluntatis. ⁊ fit peior. ⁊ similiter
 implendo malam voluntatem in opere potest
 facere multa peccata que non faceret si nō im
 pleret ⁊ quasi traheret de peccato in peccatū
 quia per factum suū scandalizat primus. ⁊ sic
 potest fieri miserior. Unde si vnū peccatū sit
 priuatū ⁊ aliud publicum de quo homo scan
 dalizatur: tunc plus punit̄ pro publico q̄ pro
 priuato. Ad aliud de integritate dico q̄ non
 om̄s circūstātie aggrauant peccatū quia q̄
 actus exterior fiat: tūc nihil aliter ex hoc pre
 cise non aggrauat peccatū: sed circūstātie re
 spectu actus voluntatis aggrauāt p̄ctm̄. vnde
 qñ alicui ex se non competit bonitas moralis
 vel malicia: tūc nō habet bonitatem nisi ex in

Ad scdm̄ dubij

R
Ad tertij dubijZ
Pro scd̄oAD
Pro tertio

Pro quarto

tegritate circūstantiarū. Exēplū. actus appetitus sensitivū nō est natus esse bonus moraliter ex se: s̄ denotatōne extrinseca sicut prius dēū est non ē bonus ex integritate circūstantiarū: puta ex hoc q̄ sit in loco determinato tpe determinato etc. s̄ quando actus natus est esse bonus moraliter: tunc ad bonitatem actus requiritur integritas circūstantiarū: et quādo deficit aliqua circūstantia: tūc nō ē bonus moraliter: sed necessario requiritur illa circūstantia ad bonitatem actus moralis licet forte non sit vitiosus: q̄ intenditur malus finis.

Ad aliud dico q̄ actus diligendi deū p̄pter se tanq̄ p̄pter finē: et post p̄pter aliud sunt actus distincti specie. **Q**uā aut sunt distincti actus specie p̄ter: q̄ quicūq̄ obiecta p̄maria aliquorū actū variant: necessario variat illi actus: q̄ impossibile est q̄ vnus actus nunc terminetur ad vnū p̄marium obiectū: et post terminetur ad aliud obiectū p̄marium: sed fines sūt obiecta p̄maria voluntatis: q̄ cum voluntas nō diligit aliquid nisi p̄pter finē magis diligit finē: quia sine illo nō diligeret aliud: et p̄ter quia si essent duo respectu duorū obiectorū quorū vnus actus esset causa alterius: si illa duo obiecta p̄mo diligerentur vno actu: illud obiectū esset p̄mū cur? actus ē causa alterius q̄ diligit distinctis actibus: sed si diligeret finē vnicō actu et aliō p̄pter finē alio actu: actus quo diligo finē esset cā respectu alterius actus: q̄ non diligo illud nisi q̄ diligo finē: et ita posito actu respectu finis p̄ter alius poni: et nō posito nō p̄t poni per causam. igitur ē causa per p̄positōem frequenter accepta. igitur si vno actu diligo finē et alius finis est obiectum p̄marium: igitur ad variatōem finis sequitur variatōem actū. et p̄ p̄ns sunt distincti actus. **Q**uā autē distinguatur specie p̄ter: quia vnus ē actus fruendi deo et alius actus fruendi creature. et sicut actus vnus ē actus amoris amicitie: et alius actus amoris cōcupiscentie q̄ distinguunt sp̄e. Si dicas q̄ finis est causa equiuoca actus moralis igit nō obiectū. **R**ūdeo. oēs circūstantie actus voluntatis sunt obiecta p̄talia illi? actus: ita q̄ finis in oī actu ē obiectū p̄ncipale sicut p̄us paruit alie circūstantie sunt obiecta sc̄dāria p̄talia respectu illi? actus. Exēplū. si em̄ ad h̄ q̄ actus voluntatis quo aliq̄s vult orare deū sit p̄fecte virtuosus req̄rant de necessitate iste circūstantie: q̄ velit orare p̄pter honore dei finē rectū dictamē rōis in tpe statuto puta die dñi co i loco deteriato puta in ecclesia: tūc iste actus sic virtuosus h̄z honore dei p̄ obiecto p̄ncipali actū orandi p̄ obiecto cōi rectā rōnem. diez dñicū et ecclesiam p̄ obiectis sc̄dārijs et p̄tialib?

Ad q̄m dubitatur

ita q̄ respectu actus voluntatis iste circūstantie sunt obiecta et cause effectiue p̄tiales respectu illius actus: s̄ respectu actus exterioris nō sunt obiecta p̄talia q̄ actus dicit obiectū cōe: q̄ actus orandi vel ambulandi vel aliq̄s exterior: actus nō h̄z tps p̄ obiecto nec locū nec rōnem nec finē sicut alij: puta actus comedendi h̄z cibū: actus ambulandi h̄z viā p̄ obiecto et alie circūstantie. q̄tū ad istum actū nihil faciunt nisi stant iuxta. i. circūstant illum actū sine alia causalitate. Si dicas q̄ actus p̄ncipaliter intētus a voluntate dicit eē obiectus p̄marium illius actus: sed si velit ābulare ad ecclesiam ad orandū p̄pter laudē dei actus p̄ncipaliter intēsus est actus orandi vel ābulandi. **g**isti actus sunt obiecta p̄maria respectu actus voluntatis. **R**ūdeo. illud obiectū est p̄ncipale obiectū actus voluntatis: cui? dilectio p̄ncipaliter intēdit b̄mōi est finis: s̄ tñ vocando illud obiectū p̄ncipale qd̄ est obiectū cause put dicitur cōtra circūstantias req̄sitas: tunc actus exterior: ē obiectū p̄ncipale: q̄ obiectū eorū cōe est actus exterior: q̄ p̄t idēz manere respectu multorū actū voluntatis: puta si p̄mo velit ire ad ecclesiam p̄pter honore dei. hoc p̄mo ābulare ad ecclesiam est obiectū cōe et honore circūstantia: s̄ si post velim ire statuto tpe: tunc variatur actus et obiectū. et p̄t manere idē actus ambulandi si adhuc velim ire p̄pter honore dei et tpe statuto et finē rectā rōnem et sum semper in ambulādo: semp iste actus exterior: manet idē tñ actus volendi variat: et id dicit obiectū cōe: q̄ p̄t esse obiectū multorū actū volendi: q̄ p̄t manere cū circūstantia et sine circūstantia. et ex hoc p̄ter q̄ q̄tūcūq̄ variat circūstantia respectu actus volendi variat tpe actus voluntatis h̄z nō exterior. **S**ed ad hoc est dubiū. **Q**uā sit actus aliq̄s indifferēs i voluntate in appetitu sensitivō q̄ p̄t dici bonus et malus de notatōe extrinseca vel neutra. **R**ūdeo. q̄ idēz nūero nō p̄t eē p̄mo indifferēs et post intrinsece bonus vel malus. **E**t dicitur ille actus intrinsece bonus vel malus: cui p̄mo p̄uenit laus vel vituperiū: et cui p̄mo est ip̄dicamētabilis: q̄ actus ille voluntatis ē idēz q̄ elicit circa obiectū p̄ueniēs tali actui sine tñ circūstantijs req̄sitis ad bonitatem vel malitiam actus. puta si diligā aliq̄e boiē non p̄p̄t aliq̄e finē bonū vel malū: nec s̄z rectā rōnem nec p̄ nec loco nec tpe d̄teriato nec nō: et ita de alijs circūstantijs virtuosis et vitiosis iste actus nō eēt bonus moralit̄ nec malus: s̄ neuter et indifferēs ad h̄ igit q̄ fiat bonus vel malus oī eū circūstantiari circūstantijs virtuosis vel vitiosis puta q̄ voluntas diligit illū boiē p̄p̄t finē talē et tēpore determinato, et sic de alijs, s̄ sic diligēdo

Dubitatur
Respondetur

habz actū aliū: sicut dictū est p̄us. ergo et aliū actū volūtatis: cū circūstātie nō sint nisi obiecta p̄ialia actus virtuosī. ad quoz variatōez variat̄ necessario actus: 7 p̄pter eandē causaz nō p̄t aliq̄s actus volūtatis p̄mo esse virtuosus intrinsece 7 post viciosus: idē dico actū numero. qz nō p̄t esse mutatio nisi p̄ mutatiōē circūstāntiarū. puta quia actū nūc est bene circūstāntiarū 7 post male: 7 hoc nō p̄t eē sine mutatiōe actū. 7 hoc semp̄ tener: qz circūstātie sunt obiecta actū: ad quoz variatōez sequit̄ variatio in actibz: nec p̄pter eandē rōem p̄t esse vn̄ actū p̄mo imp̄fecte virtuosus. puta q̄a habet aliquas circūstāntias req̄sitas ad actū p̄fecte virtuosus: 7 postea p̄fecte virtuosus. qz sp̄ p̄ additiōē vel subtractiōē alicui qd̄ est obiectū 7 causa p̄ialis respectu actū variat̄ actū

Secūdo dico. q̄ si querat̄ vtrū aliq̄s actū volūtatis p̄t eē indifferēs ad bonitatē 7 maliciā. 7 post fieri bonū vel malus denotiatiōe extrinseca sicut actū p̄ris sensitivē: tūc distinguendū est. qz aut ponit̄ q̄ in voluntate p̄t esse simul duo actū volēdi naturalit̄ aut nō. Si nō: tūc nō p̄t esse aliq̄s actū in voluntate indifferēs p̄dicto mō. q̄a nō p̄t sic esse indifferēs: nisi q̄ren̄ cōformare p̄t se alicui alteri p̄fecte 7 intrinsece virtuosus: sicut actū appetitus sensitivi nō dicit̄ alit̄ virtuosus: vt p̄. Si aut̄ duo actū volēdi p̄t simul esse naturalit̄ in voluntate: qd̄ credo esse verū: sicut in p̄mo p̄batū est. tūc in voluntate p̄t eē aliq̄s actū indifferēs mō p̄dicto. Exēpluz. si em̄ diligā aliq̄m boiē absolute terminādo actū volēdi ad illū boiē 7 nō ad aliquā circūstāntiā bonā vel malā: tūc iste actū nō est bonū vel malus moralit̄: s̄ est neut̄. s̄ tūc stāte illo actu eligā aliū actū quo volo diligere tm̄ boiē p̄pter deū fm̄ rectā rōem: 7 fm̄ omnes alias circūstāntias req̄sitas. iste sc̄ds actū est p̄fecte 7 intrinsece virtuosus 7 q̄ p̄t fuit indifferēs: nūc est virtuosus denotiatiōe extrinseca: q̄tenus elicit̄ p̄formit̄ actū p̄fecte virtuosus 7 recto dictamini: sicut si velim comedere p̄pter deū fm̄ rectā rōem 7 alias circūstāntias 7 comedā. ista comestio est virtuosus denotiatiōe extrinseca. qz elicit̄ p̄formit̄ rōi recte et volitiōi p̄fecte 7 intrinsece virtuosus. similiter sicut stāte eodē actu comedēdi nūero variato actu volūtatis. puta q̄ velim comedere p̄pter malus finē: puta incōtinētiā 7 p̄tra rectā rōez dicit̄ idē actū comedēdi q̄ p̄t: viciosus 7 cōformit̄ elicit̄ volitiōi male 7 cōtra iudiciū rōnis. id est viciosus denotiatiōe extrinseca. ita stāte illo p̄mo actu in voluntate q̄ indifferēs est de se. 7 mutato sc̄do actu puta q̄ velim illū boiē diligere qz displicet deo vel qz peccator: vel p̄pter a-

liū malū finē 7 cōtra rectā ratiōē. et tūc actū ille q̄ prius fuit indifferēs de se 7 post virtuosus denotiatiōe extrinseca: nūc ē idē actus nūc virtuosus denotiatiōe extrinseca. 7 sic p̄t quo modo p̄t aliquis actus volūtatis esse indifferēs 7 quō non. Ex istis p̄t quid bonitas vel malicia addit sup̄ substantiaz actus: qz aliter est dicenduz fm̄ istam viam: 7 aliter fm̄ viam Job. Nam Job. ponit̄ q̄ substantia actus virtuosī 7 viciosī p̄t esse eadē: s̄ dicit̄ esse virtuosus p̄pter cōformitatē ad circūstāntias req̄sitas quas non ponit̄ esse obiecta partialia actū virtuosī 7 viciosī. id est p̄ euz bonitas addit super sbam actū respectū cōformitatis ad oēs circūstāntias q̄re eū. Sed h̄z istā viā q̄ ponit̄ q̄ oēs circūstāntie requisite ad actū sunt cause imēdiatē partiales necessario requisite ad actum p̄fecte virtuosum. Actus virtuosus 7 viciosus se habent ad actum in cōi sicut hec albedo ad albedinem in cōmuni: et sicut hec albedo ē de se hec 7 nō p̄ aliq̄s extrinsecū sibi: ita actus virtuosus q̄ p̄mo ē virtuosus 7 de se imputabilis est de se formalit̄ 7 intrinsece virtuosus. qz sb̄ substantia actus est hec bonitas actus. 7 similiter de actu vicioso hec substantia actus ē hec malicia actus. 7 ab istis duobus p̄t abstrahi cōceptus actus in cōi. sicut ab hac albedine 7 ista p̄t abstrahi cōceptus albedinis. Si q̄ ras vn̄ actus habet bonitatē suā vel maliciā

Dico q̄ ab eisdē a quibus habet substantiaz actus: qz ab obiecto cōi 7 oibus circūstāntiis tanq̄ a causis multis partialibus q̄ oēs simul posite faciunt vnā causam totalem. Si aut̄ tē querat̄ quid addit bonitas actus vel malicia super substantiam actus qui dicitur bonū saltem denominatione quadam extrinseca puta actus partis sensitivē 7 similiter actus volūtatis. Dico q̄ nihil absolutum positivū vel respectivū distinctum ab illo actu quod habz esse in illo actu per quācūq̄ causam: s̄ tamen est bonitas illa nomen vel conceptus connotatiuus significans principaliter illum actuz sic neutrum cōnotans actum voluntatis p̄fecte virtuosum 7 rectam ratiōē quibus conformiter elicitur. ideo denominatur virtuosus talis actus denominatione extrinseca. Alio modo p̄t dici q̄ aliquis actus sit indifferēs in voluntate si causetur totaliter a deo: quia tunc nec diceretur bonus moralit̄ nec malus: quia ista nomina connotant activitatem voluntatis sicut meritorius actus. Et dico vltra q̄ tam actus partis sensitivē q̄ intellectus q̄ voluntatis potest dici indifferēs modo p̄dicto: et potest denominari bonus vel malus denominatione extrinseca: nec hoc est

Querit
Respondeatur

plus incōueniēs de actu intellectus q̄ appetitus sensitui vel volūtatis. puta si intellectus diceret q̄ tēpore tali est studendū: 7 volūtas īperet intellectui q̄ studeat p̄pter bonorē dei 7 alias circūstārias: dicit tūc actus studēdi bonus denoiatione extrinseca. 7 sic respōdeo ad aliud. Ad aliud dico. q̄ ex hoc q̄ p̄cise est conformis rōni recte nō est virtuosus. q̄a si deus faceret in volūtate mea actū cōformē rōni recte volūtate vel agere nō esset ille actus meritorius nec virtuosus. 7 iō requirit ad bonitātē actus q̄ sit in p̄tate volūtatis habēns talē actū. Si militi nō plus est ille actus virtuosus p̄pter rectā rōem p̄p̄t sinez vel aliā circūstāntiā. q̄ sic rō recta est obiectū p̄tiale actus virtuosus vel viciōsi. ita finis 7 tēpus aliq̄n. 7 tñ nullus ponit q̄ bonitas p̄ma actus est a fine vel a tpe. s̄ solū actus voluntatis: qui p̄mo imp̄dicamentalis est p̄mo bonus vel malus moralit̄: et post volūtas denoiatur bona vel mala mediātē actu 7 aliq̄n etiā actus denoiatur denoiatiōe extrinseca. Ad argumentū p̄ncipale dico. q̄ siue actus virtuosus sit passio siue distincta a passiōe nō est in p̄te sensitua p̄p̄t: s̄ denoiatiōe q̄dā tñ extrinseca. sicut p̄ter dicitis. Ad aliud dico q̄ om̄is potētia circūstātionata opatōe alicui alteri potētie q̄ bene pōt agere 7 male īdiger habitu virtuosus dir̄gēte: s̄ appetit̄ sensituius nō est h̄mōi circūscripta opatiōe volūtatis. Ad aliud dico. q̄ viciū p̄p̄t nō est nisi in volūtate. s̄ s̄m Augustini p̄ctm̄ adeo est volūtariū q̄ si nō sit volūtariū nō sit p̄ctm̄ t̄c.

Questio vndecima.

Utrum omnis habitus virtuosus generet ex actibus p̄batur q̄ nō. q̄ v̄ginitas 7 m̄siuetudo sunt habitus virtuosus: 7 tñ non causantur ex actibus t̄c. Itē q̄n actus est generatiuus habitus ex alio actu generat̄ alius habitus. igit̄ tāta est distinctio int̄ habitū q̄ra est int̄ actus 7 tot̄ essent̄ virtutes morales distincte sp̄e quot sunt actus distincti sp̄e. et sic nō essent t̄m̄ q̄tuor. Itē si sic. tunc pōt generari vna virtus alia nō generata. q̄d falsum est. q̄ nō habetur vna virtus nisi habeatur oēs. Itē in p̄te sensitua non est aliq̄s actus nisi t̄m̄ passio: s̄ passio nō est generatiua habitus. q̄ ad hoc sequit̄ q̄ q̄to aliquis est magis passionatus: tāto esset virtuosior. illud est falsus. q̄ q̄to aliq̄s est magis passionatus: tāto est magis viciōsus vel ad minus tāto est min⁹ ad virtutē disposit⁹. Ad oppositū ij. et bi. ca. ij. nō solū generatiōes: augmētationes: 7 corruptiōes ab eisde ex eisdez fiunt: s̄ opatiōes in eisde erūt. Cū vult dicere

q̄ bitus generat̄ corrupit̄ 7 augmētāt̄ ex actibus ad quos sunt nati inclinare. Circa istā q̄stionē sunt quattuor faciēda. Primo videndū utrū virtutes nobis insint a natura. Scōdo utrū generant̄ effectiue ex actibus nostris. Tertio ex quibus actibus virtutes generant̄. Quarto an distincti actus specie sunt distinctoz habitū specie generatiui. Quantū ad primū est vna opinio q̄ ponit q̄ virtutes insunt nobis a natura: s̄ aliq̄d inesse a natura s̄m eā pōt intelligi dupliciter vel s̄m totū vel s̄m partē: q̄a partim est a natura 7 partim ab exteriori principio. Et s̄m aliq̄d dicit̄ siue pōt inesse hōi dupliciter. vno modo s̄m rōnem speciei. alio modo s̄m rōnem indiuidui. Dicit̄ igit̄ q̄ in potētis apprehensiuis pōt esse habitus naturalis s̄m inchoatōem 7 s̄m rōnem speciei 7 s̄m rōnem indiuidui. nā intellectus q̄ est habitus principioz inest sic s̄m naturā quo ad inchoatōnem q̄ posito hoc principio oē totū t̄c. statim intellectus assentit. igitur est natura s̄m inchoatōnē: sed q̄ termini nō cognoscuntur nisi p̄ species abstractas a fantasmatibus. iō ex consequenti est cognitio principioz partim ab obiecto tanq̄ a principio extrinseco. In potētis vero appetitiuis nō est habitus a natura s̄ inchoatōnē ex parte aie: sed tantum ex parte corporis. q̄ aliqui s̄m diuersas cōplexiones sunt diuersimode dispositi. Sed ista opinio est contra p̄m scōdo ethicorū. vbi probat̄ q̄ virtus nō est a natura: q̄ q̄n aliq̄s est assuetus ad p̄m illius ad q̄d natura inclinatur. tūc illud non inest sibi a natura s̄ in multis acquir̄ tribus virtutē est sic. igit̄ t̄c. Si dicas q̄ p̄bs nō intelligit̄ q̄ virtus est a natura s̄m suū esse cōpletū: sed s̄m esse incōpletū: q̄ s̄m inchoatōem vt predictū est. Contra. p̄bs p̄bat q̄ ex eisde generantur virtutes 7 augmētatur. si igitur sint a natura s̄m esse incōpletū. igitur per cōsimiles actus possunt augmētari 7 esse a natura s̄m esse completū vel si non. tunc nō augmētatur ex eisde ex quibus generantur. Itē de habitibus apprehensiuis falsum est quod dicitur s̄ p̄m tertio de aia intellectus est sicut tabula nuda in qua t̄c. sed si esset habitus principioz s̄m inchoationem non esset sic: quia a natura sua haberet habitū: licet s̄m esse imp̄fectū. Itē ratio sua est ad oppositū de habitu principioz: quia destructo om̄i habitu apprehensiuo terminis istis totū 7 pars statim sine om̄i habitu intellectus assentit. igit̄ nō precedit aliquis habitus inclinans intellectū ad assentendum. Itē in scōdo posteriorum in fine probat̄ p̄bs q̄ habitus principioz acquir̄ tur ex actibus sicut bitus sciētie: q̄ bitus principioz

Ad confirmatōes

Ad primū p̄ncipale

Ad scōm

Ad tertiu

Questio XI p̄mū p̄ncipale

Secundū

Tertium

Quartū

Quattuor arti

Primi arti. opinio

Contra opiniones

acquiritur p multa experimenta. Itē qd dicitur de appetituis nō videtur verū: qz illa dispositio corporalis nō est habitus aliquo mō: s̄ est qualitas qdam corporalis vel multe qualitates precedentes oēm actū: sicut qualitates pportione faciant sanitatē. s̄ si talis qualitas esset virtus: tunc in quolibet esset virtus. Ideo dico q aliqd est naturale: qz ex naturalibus causat ante oēm actū scdm. 7 sic est aliqd naturale in hoīe inclinatiū ad actū virtutis vel vitij. Scdo dico q illud non est habitus: s̄ qualitas pure naturalis vel pure qualitates. primū declaraf: qz nō est magis incōueniēs a liqd tale esse a natura ante oēm actū q aliqd tale fiat v̄l augeat p artē sine oī naturali actu sed p medicinā pōt talis q̄litas augeri vel minui. 7 pōt aliquis p naturā 7 p medicinā inclinari ad actū temperantie. aliqs aut ad actum intēperantie ppter diuersam cōplexionē naturalē. p̄z de accensu sanguinis circa cor: q̄ ex alijs causis artificialibus causat et minuitur. Scdm pbat q nō sit qualitas illa habitus: q̄a habitus p̄p̄tē nō dicit nisi qz vel inclināt ad actus alicuius potentie: vel qz est inclinatiū causatū ex actibz 7 remanēs in absentia actū ppter primū nō pōt poni habitus: qz actus p̄t esse inclinatiū in actū eiusdē potentie vel alterius: qz actus intelligendi in intellectu inclināt ad actū voluntatis: qz actus intelligendi est vere cā efficiens respectu volitionis 7 non obiectū extra. qd p̄z: qz illud quo posito 7c. p̄ principū frequēter acceptū. igit̄ 7c. ppter talem nō opz ponere predictā qualitatē habitū: qz talis pōt cōpetere actui. Nec ppter scdm: qz nō inclināt ad actus tanq̄ aliqd genitus ex actibus 7 manens in absentia actū: qz illa q̄litas precedit oīs actū. Itē habitus vitiosus in nullo est a natura: 7 tñ aliquis naturalit̄ disponitur ad vitia. igit̄ nec virtuosus. Un̄ sicut aliquis inclināt ad fortitudinē: ita ad sciām 7 timiditatē furtū luxuriā: ppter dispositionēz corporalē. Itē tales qualitates diuersificātur ex etatibus: qz fm p̄bm si senex acciperet oculū iuuenis videret sicut ip̄e. eodē mō si ip̄e cōciperet inclinātōnes iuuenis inclinaret ad actus virtuosos vel vitiosos: sicut ip̄e. 7 ecōuerso: 7 tñ hoc nō est ppter aliquē habitū generatū ex actibus. igit̄ in hoīe est ponere aliquā q̄litatē q̄ precedit oēm actū q̄ est inclinatiua ad actū vitiosum 7 virtuosum. 7 illa pōt esse calor in aliq̄bus 7 in aliq̄bus frigus: 7 illa pōt augeri 7 minui. igit̄ 7c. sicut p̄z. Quantū ad scdōz articulū dico q actus est cā efficiens respectu habitus. qd pbat: qz illud ad cuius esse ponit aliud: debet esse cā eius nisi euidenter appare

at: q̄ sit ab eo negāda causalitas: s̄ posito actu frequēter elicitō ponit̄ habitus 7 nō pōt poni naturaliter sine actu 7 nō apparet cā quare actiuitas debet negari ab actu. ergo est cā effectiua actus. Assumptū p̄z: qz si actiuitas esset neganda ab actu: vel hoc esset: qz nō est qualitas absoluta: s̄ respectus qdē q̄ nō pōt esse p̄ncipiū nec terminus alicuius operatiōnis: vel q̄a habitus pōt totaliter causari a potētia: vel q̄a actus causat ab habitu 7 nō ecōuerso p̄p̄ certitudinē: s̄ primū nō impedit: qz illud p̄batus est prius. nec scdm: qz si potentia est tota causa habitus. igit̄ pōt causare habitū sine omni actu. qd falsum est: qz actus saltez primus pōt causare sine oī habitu. 7 nō ecōuerso. Nec tertū impedit: qz in causis particularibus p̄t bene esse circulatio. 7 p̄ oīs actus pōt esse cā habitus: 7 ille habitus pōt esse cā alterius actus 7 sic deinceps. Quantū ad tertū est difficultas magis ex quibus actibus generet̄ habitus in parte sensitīua: qz in appetitū sensitīuo non videt̄ esse nisi passio: s̄ passio nō videtur generari p̄ habitū cū debeat refrenari p̄ habitū. idē dicit q̄ ille est ordo in generando illū habitū. Primo em̄ est ibi potentia naturalis sicut fundamentū. scdo est ibi habitus naturalis q̄ dicitur mos: 7 de illa dicit. vi. ethicor̄ q̄ quedā sunt virtutes naturales 7 qdam sup̄naturales. Tertio est ibi passio vel passibilis qualitas q̄ cōuertit̄ in bonūz auertit̄ a malo. Quarto est actus elicitus 7 frequētatus circa p̄dcā materiā. Quinto sequitur generatio habitus. Sexto cōsequunt̄ actus illiciti ab habitu p̄fecte virtuosō. Contra ista. 7 primo cōtra p̄mū qz dicit q̄ sunt tales habilitates in potētia appetitiua. videt̄ falsum: qz frustra sit p̄ plura 7c. s̄ p̄ solā variatōem corporalē in cōplexiōe causant̄ diuersē habilitates i corpore nō in potentia: sicut aliquis ex dispositōe corporali est magis habilis ad actū tēperantie q̄ fortitudinis 7 ecōtra. Un̄ iste habilitates variāt fm etates: qz alia est habitus i iuvene: alia in sene. 7 alia qñ in eodē hoīe est aliqñ maior 7 aliqñ minor. quo p̄z q̄ tales habilitates sunt ponēde i corpore. 7 p̄ oīs frustra ponit̄ in potentia. Aliud dem̄ suū est falsum 7 cōtra p̄bm scdo ethicor̄. scz q̄ passio precedit actū. nā p̄bs dicit q̄ i aīa sunt tm̄ tria: scz passiones potētie 7 habitus s̄ cōstat qz in aīa est actus. igit̄ p̄ passionē iteligit̄ actū. Si dicas qz sub potētia cōp̄hendit̄ sp̄m̄ sensibilē sub passione actū. Contra hoc dato p̄bs non haberet̄ intentum: qz pbat qz virtus est habitus. p hoc qz nō est potentia nec passio: s̄ si passio distinguit̄ ab actu i nullo cōcludit̄: qz pōt dici qz virtus est aliud a potē

E
Tertij articulus.

F
Contra dicitur

D
Scdōz articulus

rētia ⁊ passione: q: actus vel spēs. ⁊ sic pbatō
 sua nulla esset. Itē q: p passionē intelligit q:
 actū p: p exēpla sua. actū em dico qdē ꝑcupiscē
 tiā irā timorē audaciā inuidiā tristitiā gaudiū
 amicitia odii zelū iustitiā desiderii. ⁊ oēs iste
 sunt actus potētie appetitiue. igit̄ ⁊ c. Ideo
 dico cū pbo q: in aia nō sunt tm nisi passiones
 potētie ⁊ habit⁹ ⁊ q: ipse passiones sunt ipimer
 actus p:is sensitīue ⁊ p passionē pbs itelligit
 actus. qd pbat: q: ois passio vel est delectatio
 vel tristitia vel aliqd p:uū alteri cor: s: nō ē
 delectatio vel tristitia. nā fm pbm delectatō
 ⁊ tristitia cōsequuntur passionē. igit̄ nō conse
 quit̄ ipa passio. igit̄ est aliqd p:uū delectatō
 ni ⁊ tristitie: s: nihil est p:uū istis nisi act⁹: igit̄
 passio p:rie est actus. ⁊ sic intelligit pbs: nec
 est differētia inter actū ⁊ passionē p:rie loqn
 do. Sciendū tm q: passio tripliciter sumit̄. vno
 modo p:rie: ⁊ sic accipit̄ pro ipō actu elicito a
 potentia sensitīua: q: actus causat frequenter
 effectiue ab apprehensione siue cognitōe sens
 itīua siue intuitīua siue abstractīua sicut a cā
 partiali vna ⁊ a potentia appetitiua sicut ab
 alia causa partiali. Et nota hic q: talis habit⁹
 pōt generari in appetitu sensitīuo cuiuslibet
 sensus interioris ⁊ exterioris. ⁊ tūc ipa appre
 hensio vel cognitio sensitīua siue sit intuitīua
 siue abstractīua erit cā efficiens p:ialis p: nci
 palis respectu illi⁹ act⁹: eliciti ab appetitu sen
 sitīuo ⁊ nō sensibile extra. ⁊ ille p:mus act⁹ ap
 petit⁹ vocat̄ passio: ⁊ est g:atiuus hitus in ta
 li appetitu p:dicto mō. Alio mō accipit̄ passio
 impropē p delectatōe vel tristitia p:ntē passio
 nē p:mo mō dicat̄. ⁊ sic accipe est impropē acci
 pere. P:imo mō accipit̄ de passione p:re ad huc
 capi large: ⁊ sic accipit̄ p: oī actu appetit⁹ sen
 sitīui. Alio mō accipit̄ stricte: ⁊ sic accipit̄ pro
 actu intēso ⁊ vebemēte: ⁊ vebemēt̄ ipellēte
 ad actū exteriorē. ⁊ isti duo mōi distigūnt̄ tm si
 ent actus intēsus ⁊ remissus p: pbm. s: p: scdo
 ethicoꝝ cap. viij. vbi dicit q: virtus ē circa pas
 siones ⁊ opatiōes. In his em est supabūdātia
 defect⁹ ⁊ mediū puta timere audere ꝑcupisce
 re irasci misereri ⁊ vltra delectari ⁊ tritari. Et
 et istis sequit̄ q: passiones nō sūt obiecta nec
 hitus respiciūt passiones sicut obiecta vel ma
 teriā virtutū q: sunt i pte sensitīua: s: sunt act⁹
 g:atiui habitū ⁊ etiā effectiue eliciti ab ipis
 habitibus siue virtutibus: q: illa virtus part̄
 sensitīue nō pōt hīc alios act⁹ elicitos. Quā
 tū ad quarrū articulū dico generaliter q: habi
 tus distincti speciei generant̄ ex actibus disti
 ctis specie ⁊ vniuersalit̄ tāta est distinctio habi
 bitū q:ra a actu. ⁊ ecōuerso. s: p: q: actus est
 generatiuus habitus. igitur ⁊ c. Itē tanta est

distinctio inter habitus morales sicut in
 tellectuales. s: habitus intellectuales distin
 gūtur spē ad distinctiōē actū. sicut p: in p
 mo libro q:stione de vnitare scie. vbi probat̄ q:
 habitus ⁊ act⁹ vni⁹ cōplexi distingunt̄ spē ab
 habitu ⁊ actu alteri⁹ cōplexi. q: notitia actua
 lis vni⁹ p:plexi stat cū errore actuali ⁊ hitua
 li alterius cōplexi. igit̄ habitus morales distin
 gūtur spē ad distinctiōē actū. Itē omnis
 habitus p:ise inclinat̄ imediate ad act⁹: consi
 miles ex quib⁹ generat̄. s: si nō eēt diuersi ha
 bitus spē: sicut sunt diuersi act⁹ spē. tūc hitus
 multi eiusdē spēi inclinarēt ad habit⁹ diuerse
 spēi. et p: p:ns habitus inclinarēt imediate ad
 actus dissimilē in spē illi actui ex quo generat̄
 qd falsum est. Sciendū est tm q: vnus habit⁹
 pōt inclinare ad act⁹ distinctos spē: ita tm q:
 ad vnū actus inclinet imediate: ⁊ ad aliū vel
 multos alios mediate. q: habit⁹ p:icipi incli
 nar imediate ad actū elicitiū circa vnā cōclus
 sionē: ⁊ mediāte illo scdo pōt habit⁹ p:im⁹ in
 clinare ad aliū actū circa eandē cōclusionē. et
 sic de multis p:clusionib⁹ ordinatis. ⁊ tūc p:im⁹
 habit⁹ ad p:imū actū ordinat̄: sicut causa ime
 diata ad effectū imediatū: et ad scdm ⁊ tertiu
 actū. ⁊ sic deinceps ordinat̄: sicut causa remo
 ta ad effectū remotū: ⁊ est causa cause. Lon
 tra p:dicta sunt multa dubia. P:imū est de h
 qd dicit q: virtus non inest nobis a natura. q:
 vi. ethicoꝝ. c. xvi. distinguit pbs in virtutes
 naturales ⁊ p:icipales. vñ videt̄ ponere quos
 dā habitus naturales ⁊ p:incipales. videt̄ em
 ponere quosdā habit⁹ naturales: et vocat̄ eos
 virtutes min⁹ p:incipales. Tūc dicit sic. simile
 aut̄ sic ⁊ naturalis virtus ad p:incipales. oib⁹
 em videt̄ singulos morū existere naturalit̄. ⁊
 em ⁊ iusti ⁊ tēperati ⁊ fortes: ⁊ alia habem⁹ cō
 festi a natiuitate. vide post vbi p:meratoꝝ. Qm
 alia est naturalis virtus. alia p:icipalis. Ad
 nifestū est ex cōi opinione antiquoꝝ. Vult dī
 cere q: aliqui sūt habit⁹ naturales inclinātes
 ad actū aliqui p:incipales q: acquirūtur post
 actus. Itē rō que adducit̄ non videt̄ valere.
 q: nō est incōueniēs eundē effectū habere plu
 res causas extrinsecas. Exemplū. idē calor: p:
 p:duci a sole ⁊ ab igne. igit̄ non videt̄ incōue
 niēs habitū p:mo generari sine actu: ⁊ post au
 geri p: actu. Scdm dubiū est. q: videt̄ q: pas
 sio ⁊ actus appetitus sensitīui nō sunt idē. q:
 p:pter actus laudamur ⁊ vituperamur. s: p: p:
 passiones non laudamur nec vituperamur. h.
 ethicoꝝ. igit̄ ⁊ c. Itē ab eadē virtute fm spe
 cie nō eliciūtur actus cōtrarij. quia virtus in
 eliyat modo nature. s: respectu eiusdem virtu
 tis pōt esse passiones cōtrarie: sicut tēperatiā

B

D

R

Primū dubiū

Scdo

Scdm dubiū

Secundo

Quantitatis

Q

Tertio

Quarto

Quinto

Sexto.

Tertij dubij

Quartū dubij.

Ad primū dubij

est circa delectatiōes et tristitiās: et fortitudo circa timorē et audaciā. et generalit̄ oīs h̄c est circa passiones abundātes et deficiētes. igit̄ r̄c. Itē si sic. tūc ille qui esset magis passionatus esset magis virtuosus. illud est falsū. et cōtra oēs. Itē virtus habet sedare passiones nō excitare. iō passionati vel nō sunt virtuosī vel min⁹ dispositi ad virtutes. Itē. viij. et bī. coꝝ. rēperat̄ nō habet p̄uas cōcupiscētiās sicut continēs. et certū est q̄ habet passiones. igit̄ r̄c. Itē si sic. tūc possunt poni passiones in volūtate sicut in pte sensitua. q̄a act⁹ boni et mali moralit̄ ponunt̄ in volūtate: et ille sunt passiones per te. igit̄ falsa est cōclusio. et cōtra oēs qui ponūt passiones solū in pte sensitua.

Tertij dubij est. q̄ videt̄ q̄ nō sunt distincti habitus ppter distinctos actus. q̄a s̄m p̄b̄m prudētia habet esse vna: licet habeat multos act⁹ circa diuersas virtutes. q̄ oīm virtutū videt̄ esse eadē prudētia. igit̄ nō obstāre q̄ sunt multi act⁹. tñ pōt esse vnus habit⁹ respectu illoꝝ.

Quintū dubij est de cōnexionē virtutū moralijū. Ad primū illoꝝ dico s̄m p̄b̄m. ij. de aīa. q̄ dispositio corporis multuz disponit bonit̄ ad sciam. Dicit̄ em̄ q̄ molles carne apti sunt mēte. Et aliq̄s p̄ complexionē corporis disponit ad virtutes aliq̄s ad vicia. et s̄m q̄ disponit ad vnū vel aliud: sic magis inclināt ad vnū vel ad aliud. et tales dispositiōes materiales vocat p̄b̄s et cōmētor: virtutes naturales. et q̄ hec sit int̄erio sua p̄t̄. q̄ dicit̄ q̄ tales virtutes insunt b̄ntis et pueris: s̄ i pueris nō sūt tales habitus generati ex actibus: s̄ sunt dispositiōes corporales in bestijs: p̄ quas diuersa aīalia diuersimode disponūt̄ ad diuersa et eodē modo in hoīe. et iō sicut in bestijs et pueris nō sunt habit⁹ generati ex actibus: ita nec in hoīe. accipiēdo tñ habitū pro oī inclinātiōe ad actū. sic p̄nt dici tales q̄litares habitus tā in bestijs q̄ in hoībus. Si dicis. q̄ p̄mētor: vi. et bīcoꝝ. cōmēto. vi. dicit̄ oībus videt̄ similes moruz existere naturalit̄. mores dico ex natura sequaciā aīalib⁹ ydeomata. i. p̄p̄ietates. nō solū in rōnabilibus: s̄ etiā in irrōnabilibus. et dicit̄ q̄ sunt virtutes p̄ficiētes aīam et nō solū virtutes corporales. Respōdeo nō sunt ī aīa formalit̄ et subiectiue. s̄ sic q̄ talis qualitas nō pōt̄ in actus ad quos est nata inclināre nisi mediāte anima. Exemplū. dispositio inclinās leonē ad fortitudinē et audaciā non est in appetitu sensituo subiectiue. et hoc loquēdo de dispositiōe precedēte oēm actū elicitū: sed in corpore. sed talis dispositio nō inclināt ad actū fortitudinis nisi cōcurrat anima. Unde dicit̄ cōmētor: quēadmodum leonē

fortem natura et audacē existētē et robustū et territiū et cōreptiū: vulpē autē astutā et doloꝝ sam dicimus. Ad scōm dico q̄ non est pluralitas ponenda sine necessitate: sed non apparet necessitas ponendi diuersas causas respectu generationis habitus et augmētatiōis: iō est supflūū hoc ponere. Ad aliud dico q̄ aliter est dicendum de actibus partis sensitue et de actibus partis rationalis et habitibus: q̄a habitus partis sensitue nō respiciunt passiones sicut obiecta illoꝝ habituz: q̄ passiones sunt actus elicitū in appetitu sensituo ab habitu: et etiā sunt generatiui habitū in eadem parte sensitua tā b̄rus appetitus sensitui q̄ actus q̄ vocatur passio habēt aliqua alia obiecta puta actus potentie executiue. Exemplū. quādo appeto comedere actus comedēdi est obiectū tam actus illius q̄ habitus in appetitu sensituo q̄ aut̄ iste passiones sunt habitus actus elicitū. patet per exempla et ratiōes. per exempla. ira em̄ ponit̄ passio et irasci actus appetitus sensitui: et nō videtur q̄ ira et irasci in aliquo distinguant̄. similiter s̄m p̄b̄m odiū est passio partis sensitue: et tamē ibi nō est ponere duplex odiū vnū passionē et aliud actum. similiter est de concupiscētia q̄ nō est duplex cōcupiscētia vna actus et alia passio. similiter p̄b̄s scō de aīa dicit̄ q̄ motus potentie appetitiue est cum fantasia boni vel mali s̄m passiones: et dicit̄ q̄ illi motus sunt passiones: sed illi motus sunt actus: igit̄ passiones sunt actus

Itē scō et bīcoꝝ dicit̄. potentias dicimus s̄m quas passibiles sumus. i. s̄m quas receptiui passionū sumus: sed potentia dicitur respectu actus elicitū. igit̄ r̄c. Si queras cui⁹ sensus appetitus est generatiuus illoꝝ habitū. Respondeo. fantasie et sensus interioris et nō exterioris. cuius ratio est: q̄ in illo appetitu tā tñ ponunt̄ isti habitus q̄ magis inclināt post actū elicitū q̄ ante: sed h̄mōi est appetitus fantasie siue sequens fantasiam. Nam apprebensio obiecto p̄ fantasiam elicitū actu appetendi frequēter in appetitu sequente fantasiam siue obiectū existat siue non: siue sit prius siue nō magis inclinatur talis appetitus ad actum cōsimilē q̄ ante actum per quē in appetitu cōsequēte fantasiam oportet ponere tales habitus generati ex actibus. et hoc circa obiectum cuiuslibet sensus quatenus fantasiam: sed ex hoc q̄ aliquis semel appetit aliq̄ visibile apprebensum a visu nō sentit se magis inclinatum ad appetendū illud visibile als apprebensum q̄ primo apprebensum: sicut quilibet experitur in se: ideo in tali appetitu nō generatur qualitas siue habitus ex actibus. et sicut nō in vno:

Proscō

Ad scōm dubij

ita nec in alio. Et ex hoc apparet qd actus appetitus sensitivi causatur mediante cognitione sensitiva abstractiva no intuitiva: licet forte sic no sit in appetitu intellectu. Et hoc dico quando appetitus actus sensitivi presupponit apprehensionem. si autem no necessario presupponat cognitionem: tunc causatur totaliter a potentia appetitiva et aliquidus qualitatibus corporalibus. Exemplus. si enim puer natus maneat sine visu cuiuscumque sensus exterioris iste ut videtur esuriet et sitiet. et per consequens appetit cibum et potum: tamen iste appetitus non presupponit aliam cognitionem: quia non in sensu exteriori per casum nec in fantasia: quia fantasia non habet aliquem actum nisi circa prius sensatum. sed aliter est de actibus voluntatis generatiuis virtutis: quia licet actus aliqui habent actus appetitus sensitivi pro obiectis corporibus. tamen sicut prius dictum est aliqui habent actus potentie executive pro obiecto. Exemplum. possum enim non tantum velle secundum circumstantias debitas comedendi: sed possum velle secundum circumstantias debitas habere appetitum comedendi. In prima voluntate est actus potentie executive obiectum eodem in se de actus appetitus sensitivi. et ex hoc patet quod iste passiones non sunt actus eliciti a voluntate nec ab habitu existente in voluntate: sed tamen in parte sensitiva. unde habitus in voluntate respicit ipsas passiones in parte sensitiva tanquam obiecta corpora et tanquam actus imperatos et causatos ab ipsis habitibus mediante actu voluntatis elicito et imperato: vel forte ipse actus voluntatis est causa mediata respectu illarum passionum: quod est causa. est enim causa immedia partiialis apprehensionis precedentis talem actum qui vocatur passio. aliquando autem habitus voluntatis respiciunt tanquam obiecta operationes potentiarum executive quarum iste passiones sunt principia efficientia partialia. Per hoc ad rationem dico secundum intentionem philosophi quod passiones nec habent indifferenter ad laudem vel vituperium: nec determinant sibi laudem vel vituperium. cuius ratio est: quod secundum philosophum ad actus virtutis laudabile requiruntur multe circumstantie: scilicet quod in tali actu sit tanta convenientia loci quam temporis: et quod fiat quando oportet: et ut oportet: et ubi oportet. et sic de aliis circumstantiis: quarum nulla sibi passiones: ut passiones sunt precise determinat: sed quando conformantur rationi recte vel erronee vel voluntati bone vel male quibus primo conveniunt iste circumstantie sicut obiecta partialia. et ideo passiones ut passiones nec sunt laudabiles nec vituperabiles: sed quando elicuntur cum debitis circumstantiis puta conformiter rationi recte et voluntati bone: tunc aliquis

propter tales passiones laudatur. quando autem eliciuntur cum circumstantiis indebitis. puta quando conformantur voluntati bone male moraliter et rationi erronee vel contra iudicium recte rationis etc. tunc aliquis propter tales passiones sunt vituperandi: non quidem quod laus et vituperium conveniunt eis intrinsece: sed tamen denominatione extrinseca. sicut denotantur bone vel male per conformitatem ad voluntatem bonam vel malam. Exemplus. nullus laudatur vel vituperatur. quod tunc vel quod irascitur: tamen timens aggredi terribilia quam opus etc. vituperatur propter voluntatem viciosam quam non debito modo circumstantionatur et non timens. tunc laudatur eodem modo est de irasci. Ad aliud dico. quod virtus moralis in voluntate: que est proprie virtus non inclinatur ad actus contrarios tanquam principium effectivum et elicivum. inclinatur tamen ad actum qui respicit contraria: sicut obiecta partialia et corpora. et ideo actus voluntatis virtuosus potest terminari ad timores et audacias que sunt actus potentie sensitivae et non eliciti a virtute in voluntate. Nam sicut intellectus potest per unum actum fortiter maliter dicere: quod est timendum pro loco et tempore et aliis circumstantiis: et quod est audendum alio tempore: et secundum determinatas circumstantias. ita potest voluntas per unum actum velle timere et audere cum debitis circumstantiis. ita quod tamen actus intellectus qui voluntatis terminatur ad timores et audacias tanquam ad obiecta corpora istorum actuum. Unde isti actus sunt eliciti isto modo immediate ab habitu voluntatis: sed sunt imperati mediatis actibus elicitis a talibus habitibus. et sic potest idem habitus esse causa effectiva contrariorum et inclinare ad actus contrarios mediatis aliis sed non immediate. Quantum tamen ad modum loquendi philosophi. dico quod intelligit quod fortitudo inclinatur ad aliquem actum voluntatis qui non terminatur ad timores et audacias. sed inclinatur ad actum qui terminatur vel imperatur actus appetitus sensitivi a quo iste passiones negantur. et ideo inclinatur ad negationem utriusque actus tamen timoris quam audacie. quia iste passiones sunt extreme et continent viciam in actu: sed inclinatur ad actum partis sensitivae modo predicto. qui actus non debet dici timor: nec audacia: sed debet habere denominationem mediam: sicut actus debet esse medius et repugnare extremis: sicut medius extremis. Si queras quantum ad vias precedentem. utrum unus actus intellectus et voluntatis potest terminari ad timores et audacias in parte sensitiva tanquam ad distinctos actus et obiecta. Et utrum ille actus virtuosus in voluntate sit causa efficiens respectu istorum actuum in parte sensitiva. Quantum ad primum arguitur quod non. quia impossibile est quod contraria sint simul naturaliter: sed timor et audacia naturaliter respectu eiusdem si

Ad com scdm

D

Duo querit

Circa primum

Ad rationem

D

sunt diuersi actus cōtrariātur. igit̄ nō possunt esse simul in appetitu sensitiuo. 7 p̄p̄ns actus fortitudinis qui est virtus moralis in volūta- te: nō potest simul et semel terminari ad tales actus. Quantū ad sc̄dm arguit̄ q̄ nō. q̄a iste passioēs sunt obiecta p̄tialia vel obiecta cōia actus virtuosī 7 volūtatīs. igit̄ sunt cause p̄tiales illius actus. igit̄ ille act⁹ nō ē causa p̄tialis eorū: faltet̄ respectu eorūdem. Respondeo ad p̄mū q̄ nō p̄pter rōem assignatā. quia cōtra- ria nō possunt simul 7 semel inesse eidez: s̄ vn⁹ actus pōt terminari ad audacias. Alius autē actus fortitudinis vel eiusdē virtutis pōt ter- minari ad timorē s̄m circūstantias determi- tas. pura si recta ratio diceret q̄ vno tēpore sit timendū: pōt voluntas tñ virtuose velle time- re. Et si diceret q̄ alio tēpore est audendū: pōt tunc velle audere. 7 iste volitiones sunt diuer- sarum fortitudinū si sunt diuersi actus. quoz vnus inclinatur virtuose ad timendū 7 nō ad au- dendū. alius ad audendū 7 non ad timendū 7 possunt esse eiusdē fortitudinis 7 idēz incli- net ad velle timere vno tēpore 7 velle audere alio tēpore. Ad sc̄dm dico. q̄ actus virtutis in volūtare est causa p̄tialis passionis in appe- titu sensitiuo. actus dico impatus q̄tū p̄ eius imperiū: pōt talis passio elici. sed actus ille in appetitu sensitiuo: siue passio que est obiectus virtutis cōe: siue recta ratio siue locus siue tē- pus siue finis siue quecūq̄ circūstantia est ob- iectus p̄tiale actus virtuosī in volūtare: nō est causa efficiens illius actus. Ad aliud dico. q̄ q̄to aliquis est magis passionatus q̄n oportet 7 vbi. 7 sic de alijs circūstantijs. tūc dicit̄ mag- gis virtuosus 7 magis disponit̄ ad virtutē. qz nō pōt esse sic passionatus: nisi q̄n plures act⁹ virtuosī s̄m debitas circūstantias eliciunt̄ in volūtare ex quib⁹ generat̄ virtus p̄p̄ie dicta 7 augmētatur. 7 q̄to aliquis est magis passio- natus q̄n non oportet. 7 vbi 7 sic de alijs cir- cūstantijs indeterminatis est magis viciosus p̄pter causas contrariā. tamē s̄m cōem modū loquēdi ille dicit̄ passionatus qui habz actus siue motus vehementes cōtra iudiciū rōnis. et sic loquēdo quādo est aliquis magis passiona- tus nō magis est virtuosus: imo potius vicio- sus. Ad aliud dico q̄ virtutis est excitare pas- sionē quādo oportet 7 vbi oportet 7c. qz virt⁹ pōt esse causa p̄tialis respectu passioēs mediā- te suo actu elicto. vt dictū est p̄ius. sed virtu- tis est sedare 7 refrenare passiones viciosas si- ue supabundātes siue deficientes 7 eas reduce- re ad mediū s̄m debitas circūstantias 7 tales passiones cōsistētes in medio virtus habet ex- citare. Exemplus. ille qui nō habet passiones

simpliciter est insensibilis 7 viciosus sicut nū- q̄ comedens dicit̄ viciosus: 7 qui habet passio- nes supabundantes dicit̄ viciosus sicut sem- p̄ comedēs: sed ille q̄ comedit vbi oportet 7c. dicit̄ virtuosus: 7 sic habet aliquo modo exci- tare passiones 7 aliquo modo sedare 7 refrena- re. Ad aliud dico q̄ temperantia 7 cōtinen- tia nō differunt nisi s̄m magis 7 minus: qz s̄m eiusdē speciei 7 temperatus habet virtutē per- fectā 7 continēs imperfectā 7 tam tēperatus q̄ cōtinenens habet prauas cōcupiscentias in par- te sensitua 7 neuter eas sequit̄: sed differentia est in hoc: qz tēperatus nō habet concupiscen- tias superabundantes 7 vehementes nec qua- si inuincibiles: sed remissas. continens autem habet concupiscentias prauas excellentes 7 quasi inuincibiles 7 nō sequitur eas sicut nec temperatus. Alia differentia: quia tēperatus habet cōcupiscentias remissas 7 tepidas i ap- petitu sensitiuo: ideo potest elicere actū virtu- osum s̄m habitū virtutis actū in quā intensus 7 cū magna delectatione in voluntate q̄ excel- lit delectatōem cōsequētē cupiscentiam in appetitu sensitiuo: ita q̄ nō tñ vincet cōcupi- scentiam: sed elicit actus virtuosum intensum cū vehemēti delectatōe: sed continens habet concupiscentias superabundantes vnde respe- ctu virtutis imperfecte sequit̄ iudiciū rōnis 7 nō cōcupiscentias: imo respuit ita propter eas nō est culpabilis: quia resistit. 7 propter tales resistētiam potest mereri quatenus vult solus sequi iudiciū rationis dicantis tales cōcupi- scētias respuendas licet nō sequit̄ iudiciū ra- tionis dicantis actū oppositū virtuosum eli- ciendū: sed vel nō potest elicere actū virtuosū oppositum actui perfecte virtuosio propter ve- hemētiaz passionū in parte sensitua quas nō potest oīo sedare vel si potest ille actus elicie- tur cū modica vel nulla delectatōe: imo quasi cū tristitia. 7 erit actus remissus valde: 7 in h̄ differt continens a tēperato. Exemplū huius paulus em̄ dicit̄ datus est mihi stimulus car- nis mee: 7 tamē certū est q̄ i hoc nō demeruit sed multū meruit qd̄ patet per eū ibidem. naz- dicit q̄ virtus in infirmitate perficitur. vnde forte ip̄e habuit cōtinentiā nō temperantiā.

Ad aliud de vnitare prudentie dico propo- sitionabiliter de vnitare prudentie sicut de vni- tate habitus: vt in prologo dictū est q̄ est alia prudentia habitualis 7 actualis principij 7 cō- clusionis 7 quoz sunt complexa distincta circa q̄ potest esse prudentia tot sunt habitus distin- cti 7 actus. similē vnus potest esse habit⁹ pru- dentie mediāte quo intelligitur principij 7 cō- clusio sicut ibi dcm̄ est de sapiētia 7 eedē rōes

Circa sc̄dm

Ad p̄mū

Ad sc̄dm

Ad tertiu sc̄di

Ad quartū sc̄di

Ad quintū sc̄di

Ad tertiu dubius

hic et ibi. **L**osimiliter est hic dicendum per omnia ideo quod ad hoc nunc transendum est. Si que ras. an quilibet notitia practica potest dici prudentia. Respondeo quod non. quia notitia practica maxime scientia est respectu vniuersalium et necessarium. prudentia autem est magis particularium et operabilium a nobis. **U**n talis est differentia inter prudentiam et notitiam practicam. qualis est inter experientiam et artem. quia ars est circa vniuersalia. experientia circa particularia. **U**n omnis prudentia est practica. sed non e converso. Sed tunc. que est diuersa inter artem et prudentiam. Respondeo. prudentia dicitur de aliquo operabili a nobis: sicut ars non. Sed quod est ars practica. Dico quod dirigit in praxim vel in aliquo operabili a nobis. licet non diceret de praxi eliciteda. **E**xemplum. ars faciendi domum non dicitur quod sit facienda domus: sicut domus debet poni ex lapidibus sic vel sic dispositis: et ita dirigit quatenus si domus fiat dirigit facientem: ut sic vel sic faciat. **A**d aliud de connectione virtutum dico. quod aliter loquendum est de habitibus in presentia: et aliter in preterita. **L**oquendo de primis habitibus. sic dico quod non connectuntur secundum imperfectum gradum: nec secundum gradum perfectum. cuius ratio est. quia habitus generatur ex actibus. nunc autem potest aliquis habere actum generatiuum vniuersum habitus. licet non habeat actum generatiuum alterius: et frequenter exercere: sicut aliquis potest habere actum temperantie: licet non fortitudinis. **C**onfirmatur. quia quando aliquis habitus generatur ex actibus qui non respiciunt oppositum alterius habitus: potest ille habitus perfecte acquiri alio non acquisito. sicut nec actus fortitudinis nec habitus respiciunt obiectum temperantie in particulari: licet forte in vniuersali. igitur etc. **D**e habitibus in preterita est prima difficultas de connectione prudentie cum virtutibus moralibus. **E**t quod ad ista dico quod prudentia potest esse sine virtutibus moralibus: absque aliqua repugnancia. quod probatur. quia quicumque actus potest stare cum actu opposito virtuti potest generare habitum sine virtute. sicut prudentie est habitus. probatur quia voluntas potest nolle oppositum illius quod dicitur tunc est a ratione. **U**n si intellectus dicitur quod omne dulce est gustandum: voluntas potest discordare a ratione et potest velle oppositum: potest etiam suspendere omnem actum. sed actus quo voluntas vult oppositum illius quod dicitur est a ratione est contra iudicium rationis. et per se est actus viciosus. igitur prudentia potest stare sine actu illius virtutis. et similiter sicut arguitur de vna virtute: ita est arguendum de alijs. **S**ecunda difficultas est de connectione virtutum moralium ad prudentiam. **E**t quod ad ista dico quod virtus moralis perfecta non potest esse sine prudentia. et per se est necessaria generatio inter virtutes morales ad prudentiam. quod probatur. quia de ratione virtutis et actus

eius perfecte est quod eliciatur conformiter rationi recte. quia sic diffinitur a philosopho secundo ethicorum. **R**ecta autem ratio est prudentia in actu vel in habitu. **S**i dicas quod omnino aliquo obiecto diligibili sine omni dicta: mine rationis potest voluntas illud diligere: et iste est bonus moraliter: quia diligit quod diligendum est etc. puta si formetur complexus bonum est diligibile et intellectus non assentiat: tunc est dubium utrum illa dilectio sit bona moraliter. **R**espondeo. licet actus ille sit bonus ex genere et non sit malus moraliter: tamen non est virtuosus. quia de ratione actus virtuosus est quod elicitur conformiter rationi recte et respectu obiecti convenientis: et quod habens tale actum sit sciens. **U**n dicit philosophus secundo ethicorum. primo quod sit sciens: deinde de quod sit eligens. vnde si modo omnes circumstantie requirantur ad actum virtuosum preter rectam rationem ponatur non erit ille actus perfecte virtuosus. **E**t sciendum quod actus dicitur intellectus non est formaliter complexus: sicut actus assentiendi vel dissentiendi complexus iam formato et ex illo actu assentiendi generatur prudentia non autem ex formatione complexus. **S**i queras an volitio simplex que voluntas diligit absolute aliquod bonum sine omni circumstantia potest eadem numero dirigi vel regulari notitia aliqua practica vel prudentia. **R**espondeo. sicut potest intelligi dupliciter. vno modo quod eliciatur alia volitio recte circumstantionata quo ad omnia cui ista volitio potest conformari ut dicatur bona denotatio extrinseca. et sic potest dirigi per prudentiam et aliam volitionem sicut deum est. alio modo quod ista eadem inuariata conformatur recte rationi cum alijs circumstantijs sic non potest: quia alie circumstantie puta recta ratio et alia sunt obiecta actus virtuosus: nunc autem impossibile est quod idem terminet ad idem obiectum precise et post ad multa: sicut necessario est alius actus. igitur impossibile est quod iste actus sic prudentiam habeat sciam vel notitiam practicam. **S**ed si tunc dicas quod voluntas potest diligere aliquod bonum sibi omnino a ratione solum et intellectus potest dicere post quod est diligendum eodem modo quo voluntas diligit: et potest dicere quod ille actus sit continuandus. sicut videns nudam essentiam diuinam potest illam diligere absolute et intellectus potest dicere quod illa dilectio sit continuanda illo modo quo voluntas diligit. hic non est aliqua variatio in actu et tamen iste actus primo non conformatur recte rationi et post conformatur. igitur. **T**ertia difficultas est de connectione virtutum moralium inter se et quod ad ista dico quod secundum interitum scriptorum et philosophorum quod virtutes connectuntur: sed earum connectio potest dupliciter intelligi. vno modo quod connectantur seipsis formaliter ita quod posita vna virtute secundum gradum perfectum vel imperfectum ponatur alia: secundum gradum perfectum vel imperfectum. **A**lio modo potest intelligi connectio virtutum dispositiue siue inclinatiue vel priuatiue. **P**rimo modo dico quod non sunt connecte in

Quis
Respondeo

Ad quod dicitur

7

8 in

gradu pfecto vel impfecto: cuius rō ē. qz sicut dcm ē virtus gnatur ex actibus determinatis nūc aut pōt aliqs elicere act? vnus virtus nūc bil penit? cogitādo de alia virtute. igit sic pōt vna sine alia gnari 7 vsq; ad summū augmēta ri sine acq;firōe alterius virtus. Secdo mō lo quēdo de cōnexionē dico qz pnectunt duplici ter. vno mō qm ad pncipia practica gnalia cōia oi virtuti q pncipia sunt premisse pncipia les inferētes pclusiones practicas qb? habiff pnt in voluntate elici actus virtutis 7 sine illis nō. Exēplū. B ē vnū tale pncipiū. oē dētermina tū a rōne recta ppter dēterminatū fines. 7 sic de alijs circūstātis esse faciendū ē faciendum Aliud: oē bonū dicitur a rōne recta ē eligēdū ista 7 alia multa sunt pncipia cōia oi virtuti si ne qb? nō pōt elici actus virtuosus. 7 sicut ista pncipia sunt cōia ita hitus sunt cōes istoz pncipioz q vocant pudētice: ita q noticia istius pncipij cōis ē cā prialis imediata noticie con clusionis in spāli. 7 loquor de noticia actuali vtrobiz vt si arguas oē dicitur a recta rōe eē diligendū ē diligendū: s; patrē vel mrem v? deū diligendū eē ē dicitur a recta rōe. igit rē. No ticia actualis pncipij pura maioris q ē causa efficiens prialis respectu noticie actualis istius cōclusionis parer est diligendus fm q dicitur ē a recta rōne: 7 sicut est cā partialis no ticie vni? cōclusionis practice in spāli ita respectu cuiuslibet. post nō noticia actualis istius cōclusionis in spāli est cā partialis effectiua volitiōis virtuosae: ita q ista noticia cū volū tate sunt sufficientes respectu efficiētes respectu illius praxis virtuosae. Alio mō cōnectunt icli natiue 7 dispositiue sic q q habet vnā virtutē pfecte habet inclinātionem 7 pncipiū prialē efficiēs respectu oim virtutū. Exēplū. si eniz aliqs habeat virginalē castitatē pfecte 7 ali quis minet sibi mortē vel vulnera vel verbera nisi fornicet iste habēs pfecte castitatē virginalē: lz nunq; habuit fortitudinē qz nunq; eliciēbat actū fortitudinis anteq; tñ velit fornicari eligit suscipere vulnera verbera 7 alia tor mēta. ista volitio vel electio est pimus act? for titudinis 7 respectu istius actus est actus ca stitatis virginalis vel habitus 7 cā efficiens i mediata partialis. 7 credo magis q actus cas titatis est cā alterius actus imediate 7 habitus mediate. 7 ex illo primo actu diligendi tor mēta anteq; pdat castitatē generat fortitudo 7 isto modo vnus actus volutaris potest esse cā efficiens respectu alterius. 7 sicut est de for titudine sic est de oi virtute moralī. Ex istis pz q nulla virtus moralis repugnat alteri: imo q est pncipiū: cā efficiens respectu vnus ē etiā

rectū alteri? 7 sic de quocūq;. Lū? rō est. qz ois pfecta virtus moralis est cōformis rōni recte. qz alit nō essz virt? pfecta: sicut dicitur est. Nūc aut cōtraria 7 formalit repugnātia nō sunt si mul 7 semel pformia recte rōni. igit iste virtu tes nō repugnāt. 7 iō virginitas 7 castitas cō iugalis nō repugnāt: s; vna inclināt ad aliā: si cur pncipiū prialē. ita q actus vni? inclināt ad actū alterius. 7 hoc loquēdo de actib? inter ioribus qui pprie et intrinsece sunt virtuosī.

Si dicas q act? virginitatis est velle abstinere a viro ppter deū. 7 actus castitatis cōiu galis est velle habere virū ppter deū. 7 iste voli tiones repugnāt. igit rē. Respondeo. dico q actus virginitatis est abstinere a viro ppter deū. hoc est illo mō quo deus vult me abstinere. 7 actus castitatis cōiugalis est velle habere virū ppter deū: eo mō quo deus vult nunc me habere virū: si habeā voluntatē abstinēdi a viro eo mō quo deus vult me abstinere. 7 cō ster mibi p reuelationē q deus vult 7 pcepit mibi: vel p scripturā habere virū volēdo tunc habere q de? vult hic acquirō castitatē cōiu galē: 7 nihilomin? retineo virginitatē. qz semp habeo bonā voluntatē abstinēdi a viro eo mo do quo deo placet: eodē mō est de pauprate et largitate. Admirabile em est quōd scri? 7 pbi pos nerēt hūtes morales cōexas: si inf illas essz repugnātia formalis. Si dicas q ad virgini tatē requirit abstinētia de facto ab omi actu carnis. s; licet ad castitatē cōiugalē nō requiritur actus carnis. sicut p pz de maria et ioseph. vbi fuit castitas iugalis sine actu carnis. tñ act? carnis stat cū illa castitate. Respondeo ad virginitatē requirit abstinētia carnis eo mō quo de? vult talē abstinētia esse: 7 sicut cū virginitate stat act? carnis eo mō quo de? vult eā esse. Sciendū est q recta rō requirit ad pfectā virtutē 7 actualis. 7 iō ebrius 7 fu riosus 7 pueri qui nō habēt vsuz rōnis nō pec cāt corā deo: qz null? ignorāter peccat fm Augustinū. Tñ ebrius nō habēs vsuz rōis cōmit tēs adulteriū non peccat. qz licet habeat voli tionē respectu talis act? 7 intētionē: nō tñ ha bet rectuz dicitamē rationis. iō nō peccat rē.

Questio duodecima.

Qtrum virtutes sint cōnere. Circa istā questionē sunt qrtuo: faciēda. Prio sunt pmittere de aliq cōclusiones necērie ad ppositū Secdo aliq distinctiones. Tertio mēdendū est ad qstiones. Quarto mouēda sunt aliq dubia 7 soluēda. Rñdeo. ad pīmū est pma cōclusio q pta est distinctio habitū rāta est actū. ita

Questio XII
Circa quā qrtuo
sunt

23
Circa pīmū arti
culum

¶ equalis est. h̄ pbat: primo q̄ oia individua eque pfecte inclinativa siue elicitiua siue receptiva si sint eiusdē rationis possunt in effectū eiusdē rōnis: et si nō possunt in effectus eiusdē rōnis illa p̄ncipia nō sunt eiusdē rōnis: s̄ habitus ḡnari ex actibus sunt illoꝝ effectū sicut aslibi p̄z. et nō semp sunt eiusdē sp̄ei: nec esse possunt sicut p̄z de habitu respectu complexi et de habitu respectu p̄ncipij et cōclusionis. igitur nec actus generativi illoꝝ. Preterea. si actus distinctoꝝ obiectoꝝ sp̄e nō distinguerent sp̄e h̄ nō esset nisi q̄ cause distincte sp̄e possunt in eundē effectū sp̄e: et iō nō obstante q̄ habitus q̄ sunt causa actū sunt distincti sp̄e: tū ip̄i actus possunt esse eiusdē sp̄ei vel p̄pter ordinē obiectoꝝ sicut est de p̄ncipio et de cōclusionē: respectu quoꝝ possunt esse actū eiusdē sp̄ei p̄pter ordinē eoz: s̄ primū nō ipedit: q̄ si sic tūc actus sicut cause habitū: sicut ecōverso nūq̄ erit via ad pbandū distinctōem specificā int̄ aliquos habitus: q̄ p̄te cause distincte sp̄e et̄. igit̄ q̄ tūcunq̄ ponit̄ distinctio specificā i actibus nunq̄ ponit̄ p̄pter h̄ q̄ erit in bitibus: q̄d falsum est. Nec sc̄dm ipedit: q̄ bitus p̄ncipioꝝ rū nō p̄nt ḡnari ex actibus cōclusionū: nec ad tales actus inclinare: s̄ si actū p̄ncipioꝝ et cōclusionū esset eiusdē sp̄ei p̄nt bitus illoꝝ ad tales actū inclinare. ḡ ordo obiectoꝝ nō impedit distinctōem specificā actū. Preterea. h̄. et̄bitus. bitus ex eisde ḡnari et̄ augmētat: s̄ actū p̄ quos bitus distinctarū specierū augmētant̄ sunt alteri sp̄ei. igit̄ et̄ bitus ex quo ḡnantur. Preterea. p̄ illud argumentū p̄ q̄d Job. pbat in metaphisica distinctōem specificā inter bitū immediatū p̄ncipij et cōclusionis. q̄ sc̄z aliquis p̄t bitualit̄ scire p̄ncipiū et errare circa cōclusionē: s̄ idem p̄ncipiū nō p̄t bitualit̄ sciri et̄ ignoꝝari ignorātia p̄ave dispositōis. igit̄ est distinctio specificā inter tales bitus. Idē argumentū p̄cludit distinctōem specificā inter actū cognoscēdi p̄ncipiū et cōclusionē. q̄re in p̄lo gode vnitare theologie. Si q̄ras vtrū respectu oim obiectoꝝ distinguit̄ actū sp̄e? R̄ndeō q̄ nō: s̄ vtr̄ respectu illoꝝ obiectoꝝ siue cōplexoꝝ siue incōplexoꝝ rectū quoꝝ sunt bitus distincti sp̄e rectū illoꝝ sūt actū distincti sp̄e: et rectū quoꝝ sunt bitus eiusdē sp̄ei: sunt actus eiusdē sp̄ei. et iō rectū eiusdē p̄ncipij tā bitū q̄ actū ḡnari et̄ diversis intellectibus sūt eiusdē sp̄ei: et eodē mō est de aliquo obiecto incōplexo. Secda cōclusio ē q̄ rectū obiectoꝝ distinctoꝝ sp̄e sūt actū distincti sp̄e. h̄ p̄z: q̄ alit̄ nō p̄t p̄bati distinctō specificā actū: q̄ si illi essent eiusdē sp̄ei: multo maḡ actū rectū obiectoꝝ eiusdem sp̄ei essent eiusdē sp̄ei: et sic om̄s actus essent eiusdē sp̄ei.

¶ Querit̄ Respondetur

D Secda conclusio

Preterea. habitus generat̄ p̄cise ex actibus respectu vni obiecti nunq̄ inclinatur ad actū respectu alteri obiecti alteri sp̄ei. q̄ alit̄ habēs habitū respectu vni obiecti: p̄cise p̄t statim in actū respectu obiecti alteri sp̄ei: q̄d est manifeste falsum. q̄ si actū illoꝝ obiectoꝝ eēt eiusdē sp̄ei: tūc habitus respectu vni p̄t inclinare mō dicto. q̄ si actū essent eiusdē sp̄ei et habitus ex p̄ma cōclusionē. et p̄ p̄ns possent causare effectū eiusdē rōis ex eadē. igit̄ et̄. Preterea nō est maior rō q̄ aliq̄ actū habētes obiecta distincta sp̄e sint distincti sp̄e q̄ alij vt videt̄: sed aliq̄ distinguit̄ sp̄e: sicut p̄z de cognitōe vni musce vel albedinis et̄ dei. igit̄ et̄. Itē respectu eiusde obiecti nūero p̄nt esse actū distincti sp̄e sic p̄z de cognitōe intuitiva et abstractiva respectu incōplexi de actu sciēdi et dubitādi respectu cōplexi. igit̄ multo maḡ respectu obiectoꝝ distinctoꝝ sp̄e sunt distincti actū sp̄e. Preterea. alit̄ p̄t stāte eodē actu in intellectu ali quid p̄mo intelligi p̄ illū actū. et postea nō intelligi: q̄d s̄m est. Assumptū et̄: si p̄ vni actus intelligā obiectū aliq̄ p̄cise: et p̄ aliū actū intelligā illud obiectū: et aliud alteri sp̄ei: illud obiectū est alteri sp̄ei. Et q̄ s̄m opinione Joh̄ h̄anis p̄t intelligi actū habēs duo obiecta terminari ad primū: licet nō ad sc̄dm. igit̄ p̄ sc̄dm actū p̄mo intelligit̄ sc̄dm obiectū: et post nō intelligit̄ stāte sc̄do actu. igit̄ et̄. Et tūc respectu illi p̄mi obiecti erūt simul duo actū eiusdē speciei: q̄d videt̄ incōueniēs. s̄ q̄ istud argumentū fundat̄ sup̄ falsū sc̄z q̄ aliq̄d p̄mo p̄t intelligi p̄ vni actū: et post stāte eodē actu nō intelligit̄. sicut p̄z in organo oculi. iō huic rōi nō imitor. Tertia cōclusio q̄ aliq̄s actū est nēcario et̄ intrinsece virtuosus. hoc pbat̄ q̄ impossibile est q̄ aliq̄s actū cōtingēt virtuosus sic. s̄ q̄ p̄t dici in different̄ viciosus et̄ virtuosus fiat̄ deficiat̄ virtuosus p̄p̄ nouitate alicui actū nō nēcario virtuosus. q̄ p̄ nullū cōtingēt modo dicto virtuosus fit̄ alit̄ actū siue denotat̄ virtuosus. q̄a si sic aut ille sc̄ds actū q̄ est p̄tingēt virtuosus p̄ aliq̄ quē aliū actū est nēcario viciosus: aut p̄ actū cōtingēt virtuosus. Si p̄mo modo: tūc eadē rōe erit standū in p̄mo. etiā tūc habet̄ p̄positū. sc̄z q̄ i boie est aliq̄s actū q̄ est nēcario virtuosus. Si sc̄do mō erit p̄cessus in infinitū. vel stabit̄ ad aliquē actū nēcario virtuosus. et sic habet̄ p̄positū. s̄ actū hois tā exteriorē q̄ interiorē. pura intelligere et̄ velle. s̄m q̄ qlibet est actū indifferēs sunt p̄tingēt virtuosus. Exēplū. ire ad ecclesiā p̄p̄ finē debitū est actū virtuosus et̄ stāte eodē ire ad ecclesiā p̄p̄ malū finē est viciosus et̄ p̄ p̄ns est p̄tingēt virtuosus. Eodē mō est de intelligere et speculari. p̄mo p̄pter debitū finē

¶ Tertia cōclusio

¶ iij

erit istud intelligere virtuosus: et post stare eo-
 dez actu et intellectu mutata intencione. s. q. talis
 actus corinuet ppf indebitu finē: erit illa specu-
 latio viciosa. et p pns erit coringent virtuosa il-
 la speculatio. id dico q est dare aliquē actū ne-
 cessario pmo virtuosus: q est actus laudabilis et
 pfecte circūstātionat. q est ita virtuosus q
 nō pōt fieri viciōsus sicut facere aliqd. q est p
 ceptū diuinū est actus ita virtuosus q nō pōt fie-
 ri viciōsus stāte pcepto diuino: et ex tali actu
 generat virtus de qua dicit scri q virtute nemo
 pōt male vri. *Quarta cōclusio* est q actus pmo
 et principalit virtuosus est actus volūtatis. s. p
 pmo q ille solus est laudabilis pmo vel vitupa-
 bilis. Alia aut nō nisi scōario et quadā denoia-
 tione extrinseca. puta p h q eliciunt cōformit
 actui volūtatis. *Prefea*. qlibet alius actus ab
 actu volūtatis pōt idē manēs esse viciōsus et
 virtuosus. iste aut solus sic est virtuosus q nō pōt
 fieri viciōsus. sic puz supra in tertia cōclusiōe.

Quarta cōclusio

Prefea. scdm scrōs nullus actus est laudabilis
 vel vitupabilis nisi pp itencione bonā vel malā
 intencio aut est actus volūtatis. igit rē. Itēz so-
 la volūtas puniatur sicut sola peccat fm anse-
 mus. igit rē. *Quinta cōclusio* est. q nullus actus
 alius ab actu volūtatis est intrinsece virtuosus
 vel viciōsus. Tū q qlibet alius idē manēs pōt eē
 indifferent laudabilis et vitupabilis. et pmo lau-
 dabilis qn pformat recte volitōi: et post vitu-
 perabilis qn pformat volitōi viciōse. sic sus-
 pra puz in tertia cōclusiōe. Tū q nullus actus est vi-
 ciosus nisi sit volūtarius et in prāte volūtatis
 qz pccm ē adeo volūtariū rē. *Sz* actus exterior
 pōt esse pmo in volūtatis prāte. puta qz aliqz
 dimittat se in pceptū et post descēdo: pōt illuz
 actū simplr et meritoze nolle. ppf deū: sic post
 ea patebit in dubitatōibus. *Sexta cōclusio*
 q nullus alius hitus ab habitu volūtatis est in-
 trinsece et pfecte virtuosus: qz qlibet alius in-
 clinat ad actus laudabiles et vituperabiles.

Quinta cōclusio

Sexta cōclusio

*Circa scdm arti-
 culū pma distinctio*

Circa scdm articū est prima distinctio: qz
 prudentia accipit quadruplicit. vno mō acci-
 pit p oi noticiā directiuā respectu cuiuscunqz
 agibilis mediate vel imediate sicut accipit au-
 gustin? prudētiā pmo de libero arbitrio. et isto
 mō rā noticiā euidēs alicui? vlis ppositiōis q
 euidēter cognoscit p doctrinā: qz pcedit ex p
 positōibus p se notis: q noticiā sciētificā ppe
 est scia moralis: q etiā noticiā euidēs ppositō-
 nis vlis q solū euidēs cognoscit p experiētiā
 q experiētia est etiā scia moralis est prudentia
 Exēplū pmi. oi benefactori est benefaciendū.
 Exēplū scdi. Quis iracūsus p pchra colloqā ē
 mitigād? Alio mō accipit p noticiā euidēti
 imediate directiuā circa aliqd agibile pnci-
 u-

lare: et h p noticiā alicui? ppōis picularis q
 euidēs sequit ex vli ppōe p se nota rāq maio-
 ri et p doctrinā. Exēplū. isti est sic benefaciendū
 q sequit euidēs ex ista oi bñfactori? rē. *Tertio*
 mō accipit p non imediate directiuā accepta
 solū p experiētiā rctū alicui? agibilis. Exēplū
 iste iracūsus est mitigādus p pulchra verba et
 h noticiā est solū p experiētiā accepta rctū ali-
 cuius ppōis picularis cognite p experiētiā. et
 h videt esse prudentia ppue dicta fm itentio-
 nē pbi. put distiguit a scia moralī. *Quarto* acci-
 pit p aliquo aggregato ex noticiā imediate
 directiuā siue beāt p doctrinā siue p experiētiā
 circa oia opa hūana reqsita ad bñ viuere sim-
 pliciter. et h mō prudētia nō est vna noticiā trī: s
 icludit tot noticias quot sunt virtutes morales
 reqsita ad simplr bñ viuere: qz qlibz virtus mor-
 talis hz ppriā prudentiā et noticiā directiuā
 qd pbat: qz prudētia est noticiā cōplexa: nunc
 aut vbi est aliud et aliud cōplexū ibi est alia: et
 alia noticiā cū igit aliud et aliud sit cōplexū cu-
 ius noticiā est imediate directiuā rctū vnus
 operatōis et alteri? igit erit alia et alia puden-
 tia. *Prefea*. aliqz pōt euidēs scire vnā cōclusio-
 nē practicā: cui? noticiā imediate dirigit cir-
 ca materiā vni? virtutis. s. circa opatōes et igno-
 rare ignorātia dispositōis p bitū erroris aliaz
 cōclusiōez cui? noticiā esset imediate directiuā
 opationū circa obiectū alteri? virtutis sic aliqz
 pōt scire istā cōclusiōnē hō dz bñ tēperate viue-
 re. et errare circa istā cōclusiōez p deficiōe hui?
 articuli. de? est trin? et vn? mouendū est volun-
 tarie: qz aliqz pōt credere hūc articū eē falsuz
 igit noticiā directiuā rctū vni? et alteri? ē alia
 et alia: qz alit esset impossibile scire euidēs vnā
 cōclusiōnē practicā et ignorare alia. *Et* isto mō
 pōt pbari distinctio inf istas prudētiās nō tm
 numeralis s specificā: qz qñcūqz aliq? sūt eiusd
 spēi cū quo stat vnū et reliquū. et si cum aliquo
 vno stat vnū et cū alio nō pōt stare reliquū illa
 distigunt spē. Exēplū de albedine et nigredie
 et dulcedine i lacte: s scia vni? cōclusiōis stat cū
 errore alteri? cōclusiōis practice sic puz et nō
 stat cū errore eiusdē cōclusiōis sil practice ppf
 repugnantia formalē. igit scia vni? cōclusiōis et
 alteri? distiguit nō tm nūero s spē. si em essent
 eiusdē spēi sic scia stat cū errore alteri? cōclusio-
 nis sic staret cū errore isti? cōclusiōis: qz scia as-
 lia bñ pōt stare cū errore isti? cōclusiōis: sic si al-
 bedo stat cū dulcedine et nō stat cū nigredine
 id albedo et dulcedo distigunt spē qz si nō. sic
 dulcedo stat cū albedine ita nigredo staret cū
 albedine. *De* ista vnitate qre in 3o. et etiā in p
 logo de vnitate scie rctū diuersoz pncipioz et
 cōclusiōnū speculabiliū. et dices vniformit h et

sibi: qz eadez est difficultas oino nec maior nec minor. Quō autē prudentia distiguit a scia morali z quō nō: z exēplū de pudētia trib? p̄mis mōis accepta. qre in distinctione devirtutib? moralib?. Scda distinctio ē qz bituū moralū qdā sunt geniti ex actib? ipatiuis executōnis formalit: qdā sunt geniti ex actib? rectū eorūde obiectoz qz act? nō sunt formalit ipatiui execu tōis: s̄ tū equalent ipatiui: qz ad illos act? nō inclināt bitus talis qn̄ est ipedimētū executō nis: s̄ amoro oi tali ipedimēto: tūc ad tales actus inclināt bitus de necessitate. Exēplū p̄mi aliq̄s vult patient sustinere mortē p̄ defēsiōe fidei z intētata sibi morte ipat potius sustine re talē mortē vel penā sine rebellionē. istd̄ im peritū nō est nisi velle actualit sine d̄dictōe sus tinere mortē qn̄ mors sibi afferēt. Aliō exēplū est aliq̄s habēs actualit multas diuitias vult actualit dare illas paupib? p̄ amore dei z im perat actu alit amoro ipedimēto potētis exe cutiuis: vt nūc erequant qd̄ iperitū nō est aliō q̄ velle sic actualit dare amoro oi ipedimēto si em̄ esset ipedimētū: tūc nō rationabiliter velle eēt dare absolute: s̄ tū d̄ditōalit puta si tale ipedimētū nō eēt. Exēplū scdi. aliq̄s veller sustinere mortē p̄ defēsiōe fidei: si mors imi neret sibi: z si nō esset ipedimētū. s̄lī q̄rū ad aliud exēplū aliq̄s veller libent dare diuitias p̄ amore dei si b̄ier eas z si nō esset ipedimētū s̄ qz nō bz iō nō p̄t rōnabiliter absolute dare. p̄ p̄ter ipedimētū. Istud velle est actus iperas tiū nō formalit s̄ equalent. ex istis actib? disti ctis bitus sp̄e distincti generant. tū p̄pter disti ctōem specificā obiectoz. tum qz vn? bz ipedi mentū p̄ obiecto ali? q̄ est formalit ipatiū nō bz. tū qz q̄rūcūqz bitus ille ḡnar? ex actib? ge nerat equalent augeret in infinitū nūq̄ iclina ret ad actū iperatiū formalit. Distinctio istoz p̄t p̄ sepabilitatē actuū: qz aliq̄s p̄t b̄ie actū iperatiū equalent: z si nunq̄ b̄eat actū impa tiū formalit. Tertia distinctio est qz iusticia z q̄libet alia virtus moralis s̄m qd̄ nō est alia virtus: nec formalit nec equalent bz qn̄qz gra dus nō qd̄e eiusdē sp̄e s̄ distinctarū sp̄erū. Pri mus gradus est qn̄ aliq̄s vult facere opa iusta cōformiter rōni recte dictati talia opa esse faciēda s̄m determinatas circūstātiās respici entes p̄cise ipm̄ obiectū p̄pter honestatē ipi? opis sicut p̄t finē puta intellect? dicitat qz oē tale opus est faciendū tali loco tali tpe p̄pter honestatē ipius opis vel p̄pter pacē vl̄ aliud tale z volūtas elicit actū volendi talia opa cō formiter iūtra dictamen intellect?. Scds gra dus est qn̄ volūtas vult facere opa iusta s̄z res ctū dictamē predictū z p̄pter hoc cū intētiōe

nullo modo dimittendi talia p̄ quocūqz qd̄ est cōtra rectā rōnem z nō p̄ morte si recta ratio dicitaret tale opus nō esse dimittendū p̄ mors te: puta si bō velit sic honorare p̄cem s̄m p̄edi ctū dictamē rectū loco z tpe zc. cū intētiōe z volūtatē nō dimittendi illū boiēm p̄ morte si amineret. Terti? gradus est qn̄ aliq̄s vult tale op? facere s̄z rectā rōnez p̄dictā cū intētiōe zc. z p̄t b̄ vult tale op? s̄m circūstātiās p̄dictas facere p̄cise z semel: qz est sic dicitatū a recta ra tione. Quart? gradus est qn̄ vult illud facere s̄m oēs p̄ditōes z circūstātiās p̄dictas z p̄ter b̄ p̄pter amorē dei p̄cise: puta qz sic dicitatur est ab intellectu qz talia opa sunt faciēda p̄t amorē dei p̄cise. z ita vl̄ est p̄fecta z veravir? moralis de qua scri loquunt. Quā sit p̄prie virtus moralis. p̄t p̄mo: qz p̄prie generatur ex actibus moralibus z inclināt ad actus con similes z dirigit in actibus respectu eorūdem obiectoz qd̄ p̄prie pertinet ad virtutē mora lem. Scdo qz variatio finis nō variat virtutē q̄tū ad moralitatē vel nō moralitatē: qz respe ctu diuersoz finū possūt esse diuersē virtutes morales. h̄ aut solū variat finis a tribus p̄mis gradib?. Tercio qz viciū oppositū est p̄prie vi tiū morale. igit̄ istud est virtus moralis. Quis tus grad? qn̄ aliq̄s eligit facere tale op? z nō p̄dictas cōditōes excepto fine qn̄ indifferēt potest fieri p̄pter deū tanq̄ p̄pter finēz aut p̄pter honestatē vel pacem vel aliquid tale qd̄ dico pro intētiōe p̄bi z p̄pter hoc elicit tale opus facere actu imperatiuo formalit nō tantū equalentē. z si tūc velit actu impa ratiuo formaliter facere vel pati aliquid quod ex natura sua excedit cōem statum boim: z est contra naturalem inclinātōem: vel si tale op? non excedit cōem statum boim: nec est hoc cō tra inclinātōem naturalem q̄trum est ex natu ra actus: tū ex circūstātiā est cōtra inclina tōem naturālē. talis in quā actus imparus for malit tale opus est ḡnariū virtutē heroyce vl̄ elicit? a virtute heroyca s̄m intentionem p̄bi z s̄m veritatē z nullus alius bitus ḡnatus ex q̄buscūqz alijs actibus est virt? heroyca. Exem pla primi. aliquis vult actu imperatiuo forma liter morte sibi imminente pro defēsiōe fidei siue combustionē sibi imminente sustinere mor tem vel combustionē. Exemplum scdi aliquis habens iusticiā pro nullo qd̄ est contra rectā rōem vult deserere iusticiā z facere iniusticiā z post exponitur igni vel carceri perpetuo nisi faciat iniusticiā hoc nolle facere iniusticiā nō excedit cōem statum boim: sed nolle sic q̄trum ad illā circūstātiā q̄ est recta rō vl̄is excedit cōem statū boim: si tūc ille citius vult actu im

3
Scda distinctio

R
Tertia distinctio

peratiue formalit' excurtoez act' exterioris q' deferat iusticia ille utiq' ta in primo actu q' in scdo est pfecte heroycus & no alius. Distinctio nūeralis istoz actū & habitū p'z p separabilitatē ipoz. distinctio specifica p'z pmo p distinctiōem specificā obiectoz partialiū: q' posito q' illa q' ponunt circūstātie virtutū & ab alijs sunt obiecta p'ialia & scdaria ipius act' virtutis: iō qn talia obiecta variant' fm spēm actus & habitus eoz: variantur fm speciem: sed act' cuiuslibet gradus ascēdēdo h'z aliqd obiectuz & circūstātia spē qd nō h'z alius gradus inferior: Scdm p'z: q' q'ru'cunq' vn' gradus auge' res in infinitū nunq' inclinabit ad actū alterius gradus: s' illa q' sunt eiusdē spē pnt b'z effectū eiusdē spē. igit' &c. Quarta distinctio ē q' virt' theologica accipit' large & stricte. large accipit' p virtutib' acq'sit' puta p fide acq'sita spe acq'sita: caritate acq'sita. q' isti act' habēt deū p obiecto. stricte accipit' solū p istis habitib' i'fusis. Quinta distinctio ē q' aliq's habitus ē intrinsece bon' moralit': aliq's intrinsece malus et viciosus: aliq's neuter siue indifferēs. Exēpluz p'imi velle orare ppter bonoie dei: & q' pceptū est a deo fm rectā rōez &c. Exēplū scdi. velle orare ppter vanā gloriā & pceptū dei et cōtra rectā rōem. Exēplū tertij. velle simplr orare sine aliq' circūstātia dictata a rōe: q' nec ppter bonū finē nec ppter malū finē: & talis actus siue sit iterio: siue exterior: solū dicit' bonus denoiatōe extrinseca: & nullo mō intrinsece bon' nec viciosus. Sexta distinctio est q' aliq's act' est bon' ex gñe vel malus aliq's ex circūstātia aliq's ex pncipio meritorio. Exēplū p'imi q'ru' ad actū bonū ex gñe: sicut orare dare elemosinā siue velle talia facere absolute si ne oi circūstātia bona vel mala. Exēplū q'ru' ad actū malū vt furtū facere velle fornicari absolute sine aliq' circūstātia bona vel mala de q'bus dicit' pbi & sc'ri q' statū noiata cōuoluta sunt cū malicia. Exēplū scdi. velle abstinere fm circūstātia debitas & dictatas a recta rōne ppter honestatē tāq' ppter finē vel ppter cōseruatōem nature vel ppter aliū finē quē i'cederet purus pagan'. Exēplū scdi q'rum ad actū malū. velle fornicari cōtra rectā rōnez loco indebito &c. & ppter libidinez tanq' ppter finē. Exēplū tertij. velle cōtinere h'z rectā rōez & fm circūstātia & ppter bonoie diuinū: q' talis actus est deo accept'. Septima distinctio est q' habitū inclinantiū ad act' qdā sunt subiectiue in pre sensitua & qdā i' volūrate. P'imu p'z p experientiā de brutis & furiosis & insatiatis q' aliquos actus pnt elicere i' absentia rerū sensibiliū nō p intellectū & volūtates: q' in eis

nō est vsus rōnis. igit' p fantasiā & alias virtutes sensituaas. s' nō p' esse sine habitu genito ex actu q' habet in pntia illarū rerū: q' impossibile est q' aliqd trāseat de d'ictorio in d'ictorio &c. s' fantasia in talib' & appetit' sensitua' post p'mū actū pnt aliq' actū elicere qd non possunt aū p'mū actū. igit' ex illo actu aliqd generat' i' illo appetitu. nō spē: q' illa nō ē ponēda sicut alibi p'z. si etiā ponat' illa p'cedit' actū. & si etiā illa sola ponat' nunq' pōt in actuz in absentia rerū si nō habeat' act' in eadē potētia in pntia obiecti. igit' ex illo actu causat' hitus aliq's in tali potētia. igit' &c. Scd'z mēbit' pbat' q' hitus aliq's est simplr virtus & p'mo & nō nisi volūtat': q' nullus act' gñatiū' hit' talis est p'mo virtuosus nisi act' volūtat'. igit' &c. P'eterea si h' nō esset nisi p'p' libertatē voluntatis q' nō p' determinate inclinari ad vnā p'tē d'ictois vel ppter p'omitatē eius ad rectā rōnem: q' sc'z nō p' discordare a recta rōne. p'imu nō impedit: q' fm omīs caritas est ponēda in volūrate ad elicendū actū meritorioū q' libere elicif: alit' nō esset meritorioū: & tū inclinatur voluntatē p modū nature ad vnū deteriate. Nec scd'z ipedit: q' illud assumptū falsum ē sic post ea p'ebit. Circa tertiu' articulū pncipalē sūt q'rtuor articuli: p'm' est de p'neriōe virtutū intrinsece. Scd'z de cōneriōe earū cū virtutib' theologicis. Tertij de cōneriōe earū cū hitibus p'is sensituiue. Quart' est de p'neriōe earū cū p'udentia. Quātū ad p'imu' articulū est vna opinio thome p'ia. ij. q. lxx. q' aliq' sunt virtutes q' p'ficiūt hoiez q'ru' ad statū cōez: sc'z q'ru' ad ea q' cōiter oi ho' cōueniūt cuiusmōi sunt q'rtuor virtutes cardinales. Quedā sunt q' p'ficiūt ho' minē q'ru' ad statū spālem & q'ru' ad illa q' pueniūt ho' fm illū statū sicut magnificētia mag' nimitas q' pueniūt ho' sicut in dignitate p'ate & honore & alijs virtutib'. Loq'ndo de p'mis dicit' q' ille sunt p'nerē. loq'ndo de scdis dicit' q' ille nō sunt p'nerē. Quātū ad p'neriōe virtutū cū p'udentia dicit' q' p'udentia nō est sine virtutib' moralibus: q' p'udentia est recta rō agib'liū q' p'cedit' ex simbus virtutū. quere in Thoma. Item p'bs. vi. ethicoz. malicia est comp'ua pncipij. pncipiū autē est p'udentia. igit' nō stat cum vicio. Item. iij. ethicoz. omīs malus est ignorans. igitur scientia siue p'udentia non stat cū malicia. Contra istam opinioez p'imo q' concedit' p'positū: sc'z q' nō omīs virtutes sunt n'essario cōnerē: q' ille q' p'ficiunt hominem in determinato statu non sunt cōnerē cum alijs que p'ficiunt hominē fm cōmūne statuz. Scd'z q' impossibile est q' aliquid occurat materia vsus rōnis q' p'ficiat hoiem

Quarta distinctio

Quinta distinctio

Sexta distinctio

Septima distinctio

Circa tertiu' articulū sunt q'rtuor incidentales

P'rimus articulus incidentalis r. cōtat op. thome

Quarta op thome

fm oem statū 7 nō alterius sicut possibile ē qd alicui occurrat materia tēperatiē 7 nō fortitū dinis. 7 p pns potest se exercere circa materiā illius virtutis acq̄rendo tēperantiā 7 nō fortitudinē p rōnem suā. Tertio qz videt̄ d̄dicere sibi p̄t: qz dicit qd p̄udētia nō p̄t esse sine virtutibus moralibz: 7 q̄ rōe p̄t separari ab vna morali virtute: etiā ab alia. 7 p pns q̄ rōne nō p̄t esse sine virtutibz de p̄mo genere eadē rōne nō p̄t esse sine virtutibus de sc̄do genere.

Cōfirmat. qz nō ois p̄udens est p̄fecte virtuo sus. Ideo est alia opinio henrici gaudensis quorūlibz. v. q. vii. qz in acq̄sitiōe virtutis sūt q̄ tuor gradus: scz tēperantia p̄seuerantiā cōtinētia virtus heroyca: 7 in acq̄sitiōe habitū vicio si sunt alij q̄ tuor gradus: scz in cōtinētia intēperatiā imp̄seuerantiā bestialitas fm p̄bm. vii. ethicoz in principio. dicit em̄ ibi in r̄sione ad argumentū qd aliq̄s p̄t exerceri circa materiā vniū virtutis 7 non alterius vt acq̄rat p̄seuerantiā 7 cōtinētiā 7 tēperantiā in duobus gradibus: scz q̄tū ad inchoatōem 7 augmēta tōem: 7 nō quātū ad cōplementū 7 p̄fectiōem nature in quo gradu simplr̄ mereat dici virtus absolute: nec etiā acquirat q̄tū ad virtutē heroycā ita qd in eodē habitu numero ponit p̄dictos quatuor gradus: et in duobus primis possunt esse nō connexē 7 aliquo mō in tertio gradu: s̄ in tertio gradu p̄fecto 7 quarto neces sario sunt cōnexē: qz sic req̄rit̄ cōnexiō aliarum sic fulcimentū: qz nō p̄t diu cōseruari nisi fulciet̄ nec diu p̄sistere absq̄ alijs eam fulciantibus. Pro ista opinione arguit multiplici tan gā rōnes aliquas. Primo sic nō est vera aliq̄ virtus q̄ in cōtrariū fini suo obliquari potest.

Sc̄do: qz vna sine alia delectabilē opari nō p̄t. **Tertio:** qz vna nō p̄fecte p̄ducit ad finē virtutis sine alia. **Confirmat:** qz virtus est q̄ habentē p̄ficat̄ 7 opus eius bonū reddit. **P̄terea** sexto ethicoz virtutes sūt sorores. **Itē** Aug. vi. de trini. ca. vii. **Itē** Hregl. x. moralitū q̄re b̄ 7 alia in gaudens 7 Job. **Contra** istaz opinionē qz multiplici peccat. primo qz male allegat p̄bm: qz nō ponit nisi tria mēbra. **Illud** patet in principio. vii. vbi cōtinētiā tēperantiā virtutē heroycā ex vna p̄te 7 ex alia parte ponit incōtinētiā maliciā 7 bestialitates: sed caplo. ix. 7. x. ponit quartā scz p̄seuerantiā 7 cōtinētiā ex vna parte 7 ex alia parte p̄dit mollicitē 7 incōtinētiā. **Et** distinguit̄ inter ista: qz cōtinētia 7 incōtinētia sunt circa delectationes: p̄seuerantiā 7 mollicitēs sunt circa tristitia s. **Unde** dicit sic. ix. caplo. hic autē circa delectationes incōtinēs. hic autē cōtinens est circa tristitias mollis. hic autē p̄seuerans. qd sic

Opinio gaudensis

Probatur primo

Secundo Tertio

Quarto

Quinto Sexto.

Contra gaudensem

intelligo. **Incōtinens** est ille q̄ bz prauas cōcupiscentias 7 delectatōes in appetitu sensitivo 7 nō sequit̄ eas: sed sequitur rectā rōnem **Incōtinens** qui dimittit rōnem 7 sequitur illas delectatōes: 7 ideo cōtinētia 7 incōtinētia habent fieri. p̄p̄e circa delectatōes carnis **P̄seuerans** est ille q̄ habet virtutē: sed i illa aliq̄n p̄seuerat cuz tristitia p̄pter aliq̄d extrinsecū annexū materie illius virtutis. **Mollis** ē ille q̄ p̄pter aliq̄d extrinsecū ex quo sequit̄ tristitia dimittit actū virtutis q̄ non vult illū actū exercere cum tristitia. **Exemplū.** si aliquis esset virtuosus surgēdo ad matutinas ad laudandū deū: 7 si esset frigidus vel piger vel ali quid tale sibi accideret: 7 exerceret tunc actū illius virtutis hoc esset cū quadā tristitia: 7 dicitur talis p̄seuerans cōtinuando actū virtutis si autē dimitteret actū virtutis 7 non exerceret illū: qz nō vult talem actū exercere cū tristitia tunc diceret mollis. **Ad** autē bestialitas distinguat̄ per oppositū a virtute. p̄t p̄ p̄bm caplo vii. dico autē bestiales 7c. quomō autē isti gradus quos ponit p̄bs distinguit̄ patebit postea **Sc̄do** deficit: qz ponendo q̄ essent gradus tales in virtute sicut nō sunt aduc nō valet qd dicit de cōnexione. **Primo** qz possibile est materiā vniū virtutis occurrere 7 nunq̄ alteri 7 p pns circa materiā illius virtutis p̄t ḡnari virtus in gradu heroyco sine aliqua alia virtute maxime cū fm euz isti sint gradus vniū q̄tū 7 vna p̄t augeri vsq̄ ad gradū supremū possibile sibi sine alia q̄n non occurrat materia alterius. **P̄terea.** virtus sufficit ad fulciendū seipam sine quacūq̄ alia. igitur aūs p̄t quia stante vicio opposito illi virtuti quous nō in cōplemento sufficit. igitur sine alia virtute sufficit. patet em̄ p̄ experientiā qd aliquis intēperatus citra cōplementū intēperatiē potest velle exercere opera iusticie 7 facere. igit̄ multo magis p̄t talia opera exercere sine intēperantia: ideo dixi in cōplemento: qz tūc aliq̄s est in cōplemento vici q̄n p̄pter actum viciosum vult oio deserere actū virtuosus: 7 iō intēperantia in tali gradu nō stat cū iusticia. **P̄terea.** q̄n aliqua cā est nata generare aliq̄e effectus augmentabilē illa approximata generabit et p̄ducet ad perfectionem causatū q̄tū potest 7 sic est de causis generatiuis vniū virtutis sine alia. **P̄terea.** fm istam viā multi sancti 7 cōfessores nō habuissent aliq̄ā virtutē moralem perfecte: quia multi fuerūt quibus nunq̄ materia fortitudis occurrebat nec materia regiminis. **Si** dicas qd occurrebat eis i cognitiōe 7 fuerunt parati mortem sustinere si materia eis occurrisset: 7 eodē mō ad bñ regēdū

Contra. forte nunq̄ dubitabāt de materia fortitudinis nec de regimine nisi forte tantū i generali saltē hoc est possibile. 7 sic cogitare nō sufficit ad virtutē morālē in speciali: q̄ ad illā requirit̄ prudentia in speciali sicut prius dēct̄ est. Ideo respondeo ad istū articulū 7 sit hec prima cōclusio q̄ virtutes omēs generales cōnectunt̄ in quibusdā principijs vniuersalibus puta oē honestū est faciendū oē bonū est dilīgendū oē dicitatū a recta rōne est faciendū q̄ p̄t̄ esse maiores 7 minores i sillogismo practico cōcludēte p̄clusionē p̄ticulārē cui⁹ noticia est pudētia imediate directiua i actu virtuosō 7 p̄t̄ idē p̄ncipiū nūero esse maior cū diuersis minoribus acceptis ad cōcludendū diuersas p̄clusiones particulares quarū noticie sūt pudētie directiue in diuersis actib⁹ virtuosis sicut de ista p̄clusionē dēct̄ est diffuse i reporta rōibus i materia morali q̄re ibi. Secda cōclusio est q̄ vna virtus p̄fecta sufficiēter cū volūtate 7 recta rōne siue pudētia inclināt ad primū actū alterius virtutis q̄ est ḡnatiuus illi⁹ virtutis 7 intellectio per virtutem p̄fectam in secdo 7 quarto gradu de q̄bus supra dēct̄ est: q̄ si aliquis vult aliquid solū q̄ est dicitatū a recta rōne q̄rū ad tertij gradū: vel quia soluz est dicitatū a rōne recta 7 p̄pter honorē diuinū: tūc vult omē dicitatū a recta rōne: 7 ita dicitare recta rōne q̄ actus virtuosus sit eliciendus circa materiā alterius virtutis: statim illa virtus licet sit alterius sp̄ei in vno gradu vel in alio inclināt tñ sufficiēt̄ voluntatē ad elicienduz actū primū alterius virtutis. Exemplū. p̄ de iusticia 7 temperantia. Et si queras vtrū virtus in secdo gradu inclināt sufficiēt̄ mō predicto ad primū actū alterius virtutis. Rñdeo. q̄ aliqui inclināt 7 aliqui non. vniuersaliter enim qñ occurrit materia alterius virtutis cum aliqua circūstātia repugnāte cōseruatiōi istius virtutis in secdo gradu sicut in tertio vel in q̄rto. qñ aut̄ occurrit cū circūstātijs imprinentibus tūc nō inclināt. Exemplū. si em̄ aliquis sit iustus 7 imineat sibi mors: nisi faciat actus iusticie talis iusticia in secdo gradu inclināt statim modo predicto ad actū p̄mū fortitudinis q̄ actus illi⁹ virtutis est nolle deserē iusticias p̄ aliquo qd̄ est cōtra rectā rōnem. 7 iō si recta rō dicitet q̄ citi⁹ sit sustinēda mors q̄ fiat act⁹ iniusticie: statim illa iusticia i tali gradu inclināt ad actū p̄mū fortitudinis: s̄ si aliq̄s bear iusticia in p̄dicto gradu 7 imineat sibi mors nisi faciat actū intēperātie puta nisi fomicet̄ ibi nō inclināt iusticia i gradu p̄dicto ad primū gradū tēperātie: q̄ p̄t̄ primā iusticiā p̄seruare s̄z rectā rōnem 7 tñ facere actū intēperātie: q̄ b

nulla est repugnātia inter actus nec inter circūstārias actū. Sed vtrū iusticia in p̄mo gradu inclināt ad primū actū alteri⁹ virtutis. Rñdeo q̄ nō: q̄ p̄t̄ aliq̄s velle facere opera iusta p̄formit̄ recte rōni: absq̄ b̄ q̄ plus inclinēt̄ ad volendū actus tēperantie cōformit̄ rōni recte q̄ tā isti actus q̄ circūstātie actū sunt imprinentes adinuicē. Et iō habitus a quo dicit̄ vn⁹ actus nō inclināt ad aliū actū imprinentē. De hac p̄clusionē sc̄z quō vna virt⁹ inclināt ad actū primū alteri⁹ q̄re vbi supra. Si q̄ras vtrū iusticia fm̄ quā virtus heroyca inclināt sufficiēter ad actū alteri⁹ virtutis? Rñdeo q̄ aliqui inclināt 7 aliqui nō. nā occurrēte materia alterius virtutis cū alia circūstātia necessario se quēte iusticia nihil repugnāte: puta si aliquis oporēret deserere actū iusticie vel facere ibos nēstū vel sustinere carcerē ibi inclinaret sufficiēter ad actū fortitudinis. si aut̄ occurrat materia virtutis cū circūstātijs oīno imprinentibus: puta si oporēret aliquēz bona sua p̄dere nisi faceret actū intēperātie in tali casu nō inclināt sufficiēter. Si q̄ras vtrū iusticia in vno gradu inclināt ad actū iusticie in alio gradu? Rñdeo. primus gradus nō videt̄ inclinare ad secdū: q̄ sc̄ds h̄z circūstātia oīno imprinentē ad primū nec sequētē: nec repugnāte sibi: nec eadē rōne sc̄ds inclināt ad tertij nec ad q̄rtū s̄z tā sc̄ds q̄ tertius q̄ quartus inclināt ad q̄ntū: puta ad heroycā. Tertia cōclusio ē q̄ nulla virtus morālis in quocūq̄ gradu necessario coerigit aliā virtutē i quocūq̄ gradu s̄z p̄bas: q̄ aliq̄s p̄t̄ se exercitare circa materiā vni⁹ virtutis i quocūq̄ gradu supradicto absq̄ hoc q̄ exerceat se circa materiā alteri⁹ virtutis q̄ possibile ē q̄ nō occurrat materia cuiuscūq̄ alteri⁹ virtutis: 7 nō videt̄ rō maior q̄re p̄t̄ se exercitare i vno ḡdu q̄ i alio: 7 ita i quolibz vel i nullo si quecūq̄ occurrat materia alteri⁹ virtutis b̄ accidit. Quarta p̄clusio ē q̄ duo p̄mi gradus virtutis stat̄ cū vicio p̄mo alteri⁹ virtutis 7 recto iudicio rōnis: nō tñ respectu illi⁹ virtutis q̄ stat̄ cū vicio: s̄ respectu alteri⁹ virtutis cū cui⁹ opposito stat̄ ista virt⁹: 7 s̄ stat̄ cū vicio opposito 7 errore recti alteri⁹ virtutis: 7 b̄ q̄tūcūq̄ virtus i illis ḡdibus itendat. p̄ma ps p̄bat̄ p̄ exercitiā: q̄ aliq̄s p̄t̄ tēpate agere fm̄ duos p̄mos ḡd⁹ tēperātie: 7 tñ velle iuste agere etiā dicitare rōe recta: q̄ talia opa iniusta nō sunt faciēda: s̄ opposita sunt faciēda 7 stante rōe recta tā respectu tēperātie q̄ respectu iusticie potest aliquis p̄pter libertatē voluntatis vel le oppositū vnus sicut post patebit. 7 ita potest velle facere opera iniusta 7 post esse iniustus. P̄terea. qñ aliquis act⁹ sine circūstātijs

Z
Prima conclusio
p̄ primo articulo
incidentali

A
Secda conclusio

E
Tertia conclusio

Y
Quarta conclusio

rijs stat cū aliquo actu idem actus saltem ge-
nere nō dico numero: q; nō potest esse idē act⁹
numero primo sine circūstantijs ⁊ postea cum
circūstantijs: scz cū eodē actu cū circūstantijs
imprintentibus. hoc patet: q; si stat cū eo sine cir-
cūstantijs nō potest repugnare sibi nisi ppter
aliquā circūstantiā repugnantē circūstantie
alicui illius virtutū: puta si aliquis vellet face-
re opera iniusta ⁊ inhonesta vel cōtra rectam
rōnem: hoc videt repugnare inter actum tem-
perantie in primo gradu ⁊ scdo ⁊ inter actū in
iusticie: quia actus temperantie tam in primo
q; in scdo elicit ppter honestatē: ⁊ quia confor-
mis recte rōni. ⁊ ideo ille qui elicit quia inho-
nestus vel quia contra rectā rōnem videt re-
pugnare alteri actui ppter istas duas circū-
stantias. igit ablata omni repugnantia int̄ cir-
cūstantias ⁊ stante impertinentia inter eas vi-
det q; isti actus possunt equalit̄ simul stare si-
cut quando vnus fuerit sine circūstantijs. patet
igit maior: sed probat minor: q; velle facere a-
ctū temperantie prout est actus indifferens ⁊
sine circūstantijs stat cū actu vicioso volendi
facere opera iniusta sicut patet p experientia: ⁊ po-
test primo elici actus in primo gradu ⁊ scdo cū
circūstantijs oīno impertinentibus: vt si ali-
quis vellet facere opera iusta: q; nociua proxi-
mo vel destructiua fame vel hmoi vbi ponun-
tur circūstantie oīno impertinentes circūstā-
tīs tēperantie: q; virtus temperantie in predi-
ctis gradibus pot̄ stare cū iniusticia. Scda ps
patet: q; si iniusticia potest stare cū tēperantia ⁊
recta rōne respectu iusticie: multo magis pot̄
stare cū errore in rōne respectu iusticie: puta si
rō erronea diceret q; talia opera iniusta non
sunt mala: sed bona ⁊ honesta. Quinta con-
clusio est q; tertius gradus virtutū nō stat cum
vicio opposito alteri virtuti ⁊ recto dictamie re-
spectu illius virtutū: sed si sit ignorantia in rōne
vel error respectu alterius virtutū: tunc potest
stare cū vicio opposito. prima pars probat: q; a-
liq; aliquid est volitū q; aliquale: precise nihil
scitū esse tale pot̄ esse nolitū. Exemplū. si dili-
go sortē q; est homo est impossibile est stante pri-
ma dilectōe q; ego odiā eū vel aliq; quē scio
esse hoīem: ⁊ p̄ h̄c diligo oēm quē scio esse ho-
minē: q; aliter sequerē q; diligo oēm quē scio
eē hoīem p̄ primā ppositōem: ⁊ t̄m odire aliq; quē
scio esse hoīem: qd̄ includit p̄dictōem. Sz
in tertio gradu diligo vel volo facere opera iu-
sta precise q; conformia recte rōni: ergo impos-
sibile est q; sciam aliquid esse cōforme recte rō-
ni: ⁊ t̄m q; nolim illud. Si dicas q; h̄c nō possuz
nolle dicitur a recta rōne: t̄m possum velle op-
positū illius dicitur: puta possum velle actū in

cōtinentie q̄tūcūq; rō dicitur cōtinentiā esse
volendā. Nunc aut̄ viciū nō t̄m generat̄ ex as-
ctu nolēdi cōtinentiā: s; actu volēdi icōtinentiā
igit ⁊ c. R̄ndeo q; stāte prima rōne ⁊ recta voli-
tōe impossibile est aliq; velle actū in cōtinentie
ppter repugnantia formalē: q; si vult facere a-
ctū iusticie ppter honestatē ⁊ precise: q; sic est
dictatus a recta rōne: tunc psequēt vult ne-
cessario omne dicitur a rōne recta stāte prima
volitōe. ⁊ p̄ h̄c si dicitur a rōne q; sit cōtinenti-
dū ppter honestatē necessario vult illū actum
igit non pot̄ simul velle oppositū: q; volitōes
taliū oppositorū sunt opposite. Si dicas q; t̄m
ista scda volitio respectu cōtinentie nō est act⁹
virtuosus: q; nō est in prāte voluntat̄. R̄ndeo
q; sic q̄tenus pot̄ suspēdere p̄mū actū. Scda
pars cōclusiois patet: q; si aliq; ignoret actū in
cōtinentie esse malū vel erret credēdo illū actū
esse bonū: tunc cū p̄mo actu illius voluntat̄. ⁊
tali errore potest stare viciū oppositū alteri vir-
tuti: q; hic nō videt aliq; repugnantia. Sexta
cōclusio est q; iusticia in q; arto gradu cū nul-
lo vicio stat: nec error culpabilis hoc probatur
quia si aliq; viciū staret aut illud esset pecca-
tū ex ignorantia v̄ malicia vel ex passione. nō
primū q; illa ignorantia esset vincibilis aut in-
vincibilis. si scdo modo: tunc nō est ignorantia
culpabilis. si vincibilis: tunc necessario vincit
⁊ amouet impedimētū si diligit deū vel honores
dei ordiare. nō scdo modo nec tertio: q; si sic seq̄t̄
q; aliq; plus diligeret q; deus ⁊ ita corrūpet
illa virt⁹ q; diligo aliq; ppter amorē dei ordina-
te. Septima cōclusio ē q; iusticia in q̄nto gra-
du pot̄ est virt⁹ heroyca pfecta in vno xp̄iano
secū aliq; viciū nō cōpatit̄ nisi talē actū impa-
ret ppter honorē dei nec defectū culpabilē pro-
pter eandē cām cū virtus heroyca alicui p̄bi-
bene cōpatit̄ viciū aliq;: q; sunt alterius sp̄ei
q; vna h̄z deū p̄ obiecto alia nō. Quātz ad
scdm articulus ist⁹ tertij articuli sit ista p̄ma
cōclusio virtutes morales in tribus p̄mis gra-
dibus nō nec̄rio coexistūt virtutes theologicas
stricte v̄ large acceptas. Sz patet: q; theologice
virtutes non possunt haberi sine cognitione
finis in particulari eo modo quo cognoscitur
pro statu isto in conceptu sibi proprio: sed vir-
tutes morales in predictis gradibus possunt
acquiri sine tali cognitione finis: sicut patet
in simplici pagano qui potest talia facere fm̄
rectam rōnem sine inuestigatiōe ad habendū
cōceptū propriū de rōne finis. igit ⁊ c. Secū-
da conclusio q; duo primi gradus stant cum
contrarijs virtutū theologiarum. hoc patet:
quia stant cum dubitatione ⁊ dissensu respec-
tu credendorū: patet in dubio philosopho ⁊

AA
Sexta conclusioBB
Septima cōclusioCC
Scdi articuli in-
cidentalis
Prima cōclusioDD
Scda conclusioZ
Quinta cōclusio

cū desperatōe: qz nullus sperat qd nō credit
 cū odio dei: quia potest virtuosus perfecte in
 predictis gradibus odire sectā xpianoz. Pre
 terea. nō est maior cōnexio virtutū moraliz &
 theologicarū q̄ vnus virtutis ad aliā: nec ma
 ior: repugnantia inter virtutes morales in pre
 dictis gradibus & vitia opposita virtutū the
 ologicarū q̄ inter vnā virtutē morale & vitium
 oppositū alteri virtuti: sed vna virtus mora
 lis in predictis gradibus stat cū vitio opposi
 to alteri virtuti. ergo eodē modo in proposito.
 Tertia conclusio est q̄ virtus moralis in tertio
 gradu nō cōpatit̄ secū contrariū virtutis the
 ologice nisi propter defectū rōnis. probat̄ per
 oia sicut quinta conclusio alterius articuli: id
 nunc superfedeo. Quarta conclusio est q̄ vir
 tus moralis i quarto gradu coerigit virtutes
 theologicas & hoc de potentia dei ordinata. H
 ptz: quia nō potest esse amor creature vel alicu
 ius creati propter deū nisi talis amet deū sup
 oia: qz propter vnū qd̄ q̄ rē. talis autē amor de
 potentia dei ordinata nō pōt esse sine fide spe
 & caritate ifusus: nec sine eis aliquomodo acq̄
 sitis. Quinta conclusio est q̄ virtus theologis
 ca in quinto gradu q̄ est heroyca perfecti xpia
 ni coerigit necessario de potentia dei ordinata
 virtutes theologicas non autē virtus heroyca
 pbi. primū pbat̄ q̄ rē ad primā partē sicut pre
 cedens conclusio. pbat̄ etiā q̄ rē ad scdām
 partē: qz ipse nō imperaret talē actū ppter ho
 norē dei: nec diligeret deū sup oia rē. Sexta
 conclusio est q̄ virtutes theologice nō necessa
 rio coerigit̄ om̄s alias virtutes morales sunt
 tamē cause sufficiētes mediātibus actibus su
 is: vbi cōcurrunt tam virtutes theologice ac
 quisite q̄ infuse: qz infuse sine acquisitis nō in
 clināt ad actū virtuosum cū recta ratiōe si oc
 currat materia virtutis moralis ad cansandū
 actū virtuosum. hec conclusio probat̄ q̄ rē ad
 primā partē: qz rectitudo circa finē pōt esse si
 ne rectitudine circa ea q̄ sūt ad finē. potest em̄
 aliquis credere articulos fidei sperare speran
 da & ordinate diligere deū: & si nullā creaturā
 diligit vel diligit: sed virtutes morales in tri
 bus gradibus maxime inclināt ad actus res
 ctos circa creaturā precise rē. sed virtutes the
 ologice stricte sumptē nō infunduntur de po
 tentia dei ordinata alicui adulto habēt̄ vsum
 rōnis sine virtute morali in quarto gradu & in
 eo requirit̄ bonus motus precedēs. Scda ps
 ptz qz q̄ habet virtutes theologicas infusas &
 acquisitas occurrēte materia virtutis & dictā
 te rōne q̄ actus virtuosus sit eliciendus: statī
 ille virtutes cū recta rōne inclināt sufficiēter
 ad talem actū virtuosus: & hoc est qd̄ dicit gre

gorius q̄ pbat̄io dilectiōis exhibitio est op̄is
 & ex h̄ sequit̄ q̄ virtutes theologicē marie ins
 fuse nō possunt diu conseruari sine illis virtus
 tibus: quia ratione dictante q̄ actus virtuos
 sus sit eliciendus occurrēte materia & alijs i
 clinatōibus modo predicto: & ipō nō elicien
 te statim demerēt̄ conseruatōem virtutum
 theologicarū. Septima cōclusio q̄ virtutes
 theologicē nullū viciū morale comparant̄. H
 ptz qz rectitudo circa finē vltimū repugnat̄ oī
 difformitati circa ea q̄ sunt ad finē: qz si nō aut
 illa difformitas procedit ex ignorantia vincis
 bili: & tunc vincit si potest aliter nō est rectitu
 do circa finē: aut inuicibili: & tunc non est cul
 pabilis: aut procedit ex malicia & passiōe siue
 sic siue sic. destruit̄ rectitudo circa finē vltimū
 ptz etiā qz si recte diligit deū diligit deū super
 oia. qui habz autē aliqd̄ vitium diligit obiectus
 illius plusq̄ deū: ista non stant simul. Ptz ter
 tio: quia qui recte diligit deū: diligit omne qd̄
 deus vult diligi. similiter odit omnia que de
 us vult odiri. & si sit viciosus: tunc non diligit
 omne qd̄ deus vult diligi: quia non virtutem
 quam deus vult diligi. similiter diligit aliqd̄
 qd̄ deus nō vult diligi sicut vitium hec repugnat̄
 patet igitur maior: scilicet si sit maior: difformi
 tas circa ea que sunt ad finem procederet illa
 ex ignorantia vel malicia rē. igitur nō stant si
 mul. Octaua conclusio est q̄ virtutes theos
 logice stricte sumptē comparant̄ur secum vici
 tia moralia habitualia: sed non actualia. s̄ the
 ologice acquisite non comparant̄ur habitualia
 nec actualia. prima pars patet de adulto vici
 oso nunc baptisato cui infunduntur virtutes
 theologice: & tamen vicia habitualia non cor
 rumpūt̄ur: quia pronū sentit se ad huc post ba
 ptismū ad actus viciosos. igitur remanet ha
 bitus inclinans equaliter: nūc sicut prius. Se
 cunda pars patet: quia quilibz actus viciosus
 corrumpit moraliter illas virtutes demerito
 rias quia non stant simul rectitudo circa finē.
 et difformitas circa ea que sunt ad finem. pa
 tet ex conclusione precedenti. Tertia pars
 patet: quia vniuersalit̄ vbi actus aliquoz ha
 bituū repugnant̄ ipi habitus repugnant̄: sed
 actus viciōū moraliz & virtutū theologicarū
 acquirarū repugnant̄: quia actus caritatis
 acquisite est diligere deū super oia actus autē
 viciosus est plus diligere aliquid q̄ deū: & dis
 ligere aliquid qd̄ deus nō vult diligi vel odire
 aliquid quod deus non vult odiri. Circa ses
 cundum articulum huius tertij articuli prin
 cipalis sit hec prima conclusio. Nulla vir
 tus moralis necessario coerigit habitum con
 similit̄ in parte sensitua. hoc ptz: qz q̄ rē cū q̄

EE
Tertia conclusio

EE
Quarta conclusio

ES
Quinta conclusio

DD
Sexta conclusio

33
Septima conclusio

RR
Octaua conclusio

ZZ
Tertij articuli id
dentalis prima
conclusio

actus eliciant in appetitu sensitivo generati-
 ui habitu: tñ pōt esse tāta rebellio carnis ad
 spm q̄ causatio talis habitus pōt oīno īpedi-
 ri. Exēplū de paulo q̄ habuit stimulū carnis: q̄
 nō potuit ab eo naturalit̄ p̄ act⁹ naturales au-
 ferri sicut satis p̄t: tñ ip̄e fuit castus ⁊ tēpe-
 ratus. Preterea. qñ duo cōtraria generant au-
 gmentant̄ vel cōseruant̄ ex distinctis causis:
 q̄tūcūq; vna cā sit appōximata fortior pote-
 rit impedire eā. igit̄ q̄tūcūq; cā generatiua
 habitus virtuosī denoiat̄ue appōximet̄ in ap-
 petitu sensitivo q̄ aliqñ pōt esse voluntas ⁊ vo-
 litio: q; nō videt̄ in cōueniēs q̄ volūtas causet
 ⁊ cōseruet̄ aliqñ habitū in parte sensitiva si-
 cut in q̄rto dicit̄: aliqñ actus imperati a volū-
 tate generant talē habitū sicut p̄t de actib⁹
 tēperant̄ ⁊ alijs virtutibus q̄ requirunt act⁹
 in parte sensitiva: tñ cā cōtraria impediēs po-
 test esse ita fortis q̄ totā illā actiuitatē destru-
 at ⁊ generatōem habitū īpediat. ⁊ hoc aliqñ
 pōt esse cibus bonus aliqñ bona cōplexio na-
 turalis sicut calor vel sanitas vel aliquid tale

Secūda cōclusio q̄ q̄cūq; habitus partis sen-
 sitive inclinās ad opera bona ex gñe sicut ha-
 bitus partis sensitive inclinās ad tēperate cō-
 edendum cōpatit̄ secū q̄d cūq; vitii in volū-
 tate ⁊ cōtrariū virtuti volūtat̄is respectu illi⁹
 obiecti. q̄ aut̄ secū cōpatiat̄ vitii disparatū qd̄
 respicit aliud obiectū oīno. p̄t: q; nulla est res
 pugnātia. M̄ aut̄ cōpatit̄ vitii oppositū vir-
 tutis: qd̄ respicit oppositū istius habitus. p̄-
 bat̄: q; talis actus in parte sensitiva pōt indif-
 ferēt̄ fieri bona int̄tōe ⁊ mala p̄pter malū
 finē conformiter recte rōni vel diffōmiter ⁊ si
 p̄mo fiat bona int̄tōe. tunc stat cū virtute
 in volūtatē inclināre ad illū actum si post fiat
 mala int̄tōe: tūc corūpit̄ virtus ⁊ generat̄
 vitii ⁊ semp̄ stat idē habitus in appetitu sen-
 sitivo q̄ est virtuosus ⁊ vitiosus denoiatōe ex-
 trinseca ⁊ non intrinseca pōt p̄mo denoiari
 virtuosus post vitiosus stante semp̄ eodē actu
 vniūformit̄ nō variato in appetitu sensitivo p̄-
 pter solā variatōem actus volūtat̄is. Quan-
 tū ad quartū articulum huius tertij argumētū
 sit bec p̄ma cōclusio. nulla virtus moralis nec
 actus virtuosus est possibilis sine oī pudētia
 q; nullus actus est virtuosus nisi sit cōformis
 recte rōni: q; recta ratio ponitur in diffinitōe
 virtutis scđo ethicoꝝ. igitur q̄libet actus ⁊ hi-
 tus virtuosus necessario requirit aliquāz pru-
 dentia. Et si querat̄ vtrū post generatōem vir-
 tutis possit elici actus virtuosus sine actu pru-
 dentie. Respondeo q̄ nō. q; nullus virtuosus a-
 git nisi sciens agit ⁊ ex libertate. et ideo si ali-
 quādo talis actus voluntatis eliciat̄ a tali ha-

bitu sine actu prudentie: ⁊ nō diceretur virtu-
 osus nec est: sed magis vitiosus sicut actus ap-
 petitus sensitivi habituati sicut in fatuis. p̄t
 q̄ aliqui volunt qd̄ p̄ius virtuosē voluerit p̄-
 pter habitū derelictū in volūtatē q̄ inclinabat
 ad actus virtuosos qñ fuit i bono statu: s̄ nūc
 nō est actus virtuosus: q; nec est talis lauda-
 bilis nec vituperabilis p̄pter actus suos. ⁊ ra-
 tio est: q; nescit quid facit eo qd̄ nō habet pru-
 dentia siue rectā rōnem. Si q̄ras de actu pru-
 dentie in quo genere cause se habet ad actum
 virtuosus. Et quo necessario requirit̄ per te et
 effectus sufficiēt̄ dependet ex causis suis es-
 sentialibus. igitur ⁊c. Rñdeo q̄ est causa effi-
 ciens necessario requisita ad actū virtuosum
 sine qua impossibile est actū esse virtuosus itā
 te ordinatiōe diuina q̄ nunc est: ita q̄ ad actus
 virtuosum necessario requirit̄ actiuitas act⁹
 prudentie ⁊ actiuitas voluntas: ita q̄ ille due
 cause sunt cause partiales cuz deo respectu as-
 ctus virtuosī. Secūda cōclusio est q̄ prudentia
 p̄mo nō pōt esse sine oī actu virtuosō ⁊ habi-
 tu. p̄bat̄ sic: ille actus q̄ p̄mo cōformat̄ alte-
 ri ⁊ q̄ de necessitate ponit̄ posito altero nō est
 p̄mo virtuosus formaliter. hoc p̄t: q; ille act⁹
 q̄ necessario cōformat̄ alteri nō est p̄mo lau-
 dabilis nec p̄pter illū laudamur nec vitupera-
 mur. patet etiā p̄ exempluz de actu appetitus
 sensitivi q̄ necessario ponit̄ posita apprehēsiō-
 ne sensitiva: iō nō est p̄mo laudabilis: s̄ si act⁹
 virtuosus necessario poneret̄ posita recta rati-
 one nec rōi p̄formaret̄ sibi. ⁊ sic ille act⁹ nō eēt
 p̄mo virtuosus: s̄ act⁹ intellect⁹ cui⁹ oppositū
 ē supra p̄batū. Secūdo sic. act⁹ q̄ de necessitate
 elicit̄ altero elicitō: nō est p̄mo in p̄tate volun-
 tatis: q; qñ ad p̄mū necessario sequit̄ scđo: tūc
 scđm nō est in p̄tate volūt̄is nisi p̄mū sit in
 p̄tate volūt̄atis: s̄ si volitio necessario p̄forme-
 tur rōni posita rōne necessario sequit̄ volitio.
 igit̄ act⁹ volūt̄atis nō est in p̄tate volūt̄at̄: nisi
 q; act⁹ intellect⁹ est in p̄tate volūt̄at̄. p̄ns ē fals-
 sum: q; act⁹ intellect⁹ nō est p̄mo virtuosus nec
 est in p̄tate volūt̄at̄: q; act⁹ p̄mo ⁊ essentialit̄ et
 intrinsece virtuosus nō pōt idē manēs esse viti-
 osus: s̄ actus intellectus idē manēs p̄t. igit̄ ⁊c.
 Assumptū p̄t: q; aliq̄s p̄mo itelligēs aliquid
 cū bona int̄tōe p̄t eūdē actū p̄tinuare cū ma-
 la int̄tōe iste actus intelligēdi idē nūero ma-
 nēs est p̄mo virtuosus ⁊ post vitiosus. igit̄ nō
 est p̄mo virtuosus nec ē in p̄tate volūt̄atis p̄-
 mo. Si dicat̄ q̄ p̄positio particularis nō p̄t
 sciri cū mala int̄tōe p̄pter certitudinē ⁊ re-
 certitudinē. Cōtra. tanta est rectitudo in p̄po-
 sitōe vti sicut in particulari ⁊ certitudo. igit̄
 tur si vna potest sciri mala intentione et alia

ad ad
Secūda conclusio

Secūda cōclusio

Quare? artical?
incidentalis
prima cōclusio

Euasio
Instantia

Tertio sic fm omnes theologos aliqd est pctm ex malicia aliqd ex ignorantia. Tunc quero an peccans ex malicia habet noticiã rã vniuersalẽ q̃ particularẽ aut tm̃ vniuersalẽ si pmo mō habet ppositũ: q̃ habet rã vniuersalẽ q̃ particularẽ noticiã p̃t ex malicia facere p̃tra vtrã q̃. si scdo mō ita peccas ex ignorantia h̃z noticiã vniuersalẽ sicut peccas ex malicia: q̃ peccans ex ignorantia scit tales maiores oẽ iustus est faciendũ oẽ bonũ est faciendũ oẽ qd̃ deo placet r̃c. s̃ ignorat minores pura q̃ h̃ est iustũ: h̃ est honestũ: h̃ est placitũ deo. si igitur peccans ex ignorantia nō tunc plus sciret equalem sciẽtiã haberet peccas ex malicia r̃ ignorantia r̃ ita equaliter vñ peccas ex malicia sic alius igit̃ eodẽ modo. Si dicas in sciẽtia vniuersali sunt gradus. Contra. aut̃ intelligis q̃ sunt gradus respectu eiusdẽ p̃portionis: q̃ sciẽtia in peccate ex malicia est intensior q̃ in peccante ex ignorantia. r̃ hoc nihil ad p̃positũ: q̃ siue intensior siue nō semp̃ ignoras p̃t habere noticiã vniuersalẽ aut respectu diuersariũ p̃positi onũ vniuersaliũ: r̃ tunc adhuc stat argumẽtũ p̃dictũ: q̃ oẽm noticiã quarũcũq̃ p̃positionũ vniuersaliũ quã h̃z peccans ex malicia potest habere peccans ex ignorantia. igitur solũ differunt penes cognitõem particulariũ. Quarto sic fm cõiter opinãres contrariũ natura angelica nō potest transmutari: tunc sicut angelus malus inducit hoies ad pctm̃ r̃ vult efficaciter eos peccare: r̃ tñ ip̃e h̃z noticiã vniuersalẽ isti us nullus est inducendus ad faciendũ cõtra p̃cepta dei sui. Tũ q̃ bec videtur per se nota et habet noticiãz particularẽ istius pctm̃ ad qd̃ homo inducit̃. per angelũ malũ est contra p̃ceptũ dei sui: q̃ non videt rationale ab eo negare noticiã p̃positionũ vniuersaliũ quarum noticiã habent hoies cõiter r̃ tamẽ facit contrariũ. igit̃ r̃c. Si dicas q̃ bene habet noticiã speculatiuã p̃positionũ: sed nō practicã. Contra. illã habuit aliqũz nō p̃t transmutari per te. igitur r̃c. Preterea. si corrupat̃ q̃ro a quo? nō a passione: q̃ talis nō est in angelo. igitur a malicia: s̃ illa p̃supponit noticiã practicã rã maioris q̃ minoris sicut prius p̃z. igit̃ r̃c. Qui to fm p̃m p̃mo posteriorũ: impossibile est sil̃ scire maiore r̃ minore: r̃ tñ ignorare conclusiõnẽ: q̃ fm eũ sil̃ inducẽs necessario cognoscit: s̃ aliquis incõtinens scit q̃ nullũ inonestũ est faciendũ: r̃ scit euidenter p̃ experientiã: q̃ h̃ est inonestũ. igit̃ scit q̃ hoc nō est faciendũ: quia scit p̃ncipia istius: r̃ tñ facit cõtrariũ. r̃c. Si dicas q̃ incõtinẽs h̃z duas maiores: scz q̃ nullũ inonestũ est faciendũ r̃ oẽ delectabile est faciendũ: sub scda maiore solũ accipit minore

puta q̃ hoc est delectabile. r̃ id̃ ex istis tm̃ concludit q̃ hoc est faciendũ. Contra. ipossibile est q̃ sil̃ assentiat illis maioribus: q̃ isti assensus opponunt̃. sil̃ dato q̃ possit euidenter scire p̃mã maiore minore r̃ cõclusionẽ: tm̃ p̃t facere oppositũ illius qd̃ dictatũ est a recta ratione.

Sexto ostendo q̃ p̃posito q̃ volũtas necessario cõforme ratiõni in eliciẽdo actũ q̃ voluntas nō erit liberior appetitu sensitiuo: q̃ quando sunt aliqua duo indifferẽtia q̃ possunt causari a diuersis si vtrũq̃ illoz equaliter r̃ eque necessario respiciat causalitatẽ illoz vtrũq̃ illoz est eque liberũ. sed posita p̃potesi volũtas eque indifferẽter se h̃z ad nolle r̃ velle: r̃ eque necessario respicit causalitatẽ illoz sicut appetitus sensitiuus appetere r̃ fugere: q̃ mediãte sensu apprehendẽte q̃ hoc est nociuũ vel delectabile appetitus sensitiuus statim fugit vel appetit: nec p̃t resistere: ita mediãte intellectu q̃ hoc est volendũ vel nolendũ volũtas statim necessario vult vel nō vult: igit̃ est eqũlis libertas vtrõbiq̃. Si dicas q̃ volũtas p̃t impedire iudiciũ rōnis p̃ imperiũ: q̃ p̃t imperare in intellectu q̃ cõsideret aliũ vel aliud: r̃ ita est libera respectu illius imperij q̃ i potestate sua. Contra. aut̃ intellectus dicitur illud imperiũ esse eligendũ aut nō. si sic voluntas necessario cõformat̃ illi volẽdo imperiũ. igit̃ hoc non est in potestate sua. Si nō. igit̃ p̃t voluntas aliq̃ quid velle qd̃ nō est dictatũ a rōne cuius contrariũ dicit̃. Preterea. nō plus depẽdet volũtas in volẽdo ab intellectu q̃ appetitus sensitiuus a potẽtia cognitiua: s̃ appetitus sensitiuus p̃t in actũ suũ facta aliqua sola ostensione obiecti sine om̃i indiuiduo vel dictamine. igit̃ multo magis p̃t volũtas. Preterea. aut̃ actus intellectus necessario elicit̃ aut nō. si sic tũc in essentialiter ordinatis q̃ sic se habent q̃ p̃posito primo necessario ponit̃ scdm̃. Scd̃z nō est in p̃tate volũtatis nisi primũ sit in potestate volũtatis: s̃ dictante intellectu q̃ tale imperiũ sit eliciendũ necessario elicit̃ p̃ te. igitur istud imperiũ nō est in potestate volũtatis. primo si nō necessario elicit̃ act̃ intellect̃: s̃ libere sequit̃ idẽ q̃ ille actus intellect̃ sit p̃mo in p̃tate volũtatis. Preterea illud imperiũ p̃ qd̃ voluntas p̃t impedire iudiciũ rōnis est actus volũtatis elicitus. igit̃ est p̃formis recte rōni: r̃ nō isti iudicio rōnis cuius imperiũ est destructiuũ. certũ est q̃ si sic nō esset eius destructiuũ igit̃ est cõformis alteri iudicio rōnis. r̃ de illo iudicio quero sicut de primo ex quo p̃t impediri p̃ imperiũ: h̃ nō erit p̃ imperiũ cõforme sibi: q̃ illud elicit̃ cõformit̃ recte rōni. igit̃ per aliq̃ aliud imperiũ r̃ illud est actus: r̃ p̃ p̃ns necessario cõ

formatur alicui iudicio rōis: nō autē illi cuius est destructiuū: sicut p3. ergo alteri priori. 7 de illo tertio ex quo pōt impediri pōt queri sic de pmo 7 scdo. 7 sic erit pcessus in infinitū in iudicijs et imperijs: vel stabit ad aliqd imperiū qd nō elicit cōformiter recte rōni sed solū libere ex nuda ostēsiōe. 7 qua rōne statur in scdo vel in tertio: eadē rōne in primo 7c. Prefea. appetitus sensitiuū pōt impedire iudiciū: sic qm̄ alicue passionēs pnt esse ita vehemētes in appetitu sensitiuo qd totalit̄ impediāt iudiciū rōnis: 7 tñ p hoc nō est liber. igit̄ nec eodē mō in pposito. **Cōfirmat.** qz rō aliqn̄ errat. tūc qro aut hoc est in prāte volūtat̄is aut nō. si nō: nō peccat ex ignozātia. qz nullū obligat ad ipossibile. si sit in prāte volūtat̄is aut imediāte: aut mediāte actu volūtat̄is. Si dicis qd ipa itellectio est pmo in prāte itellect̄. **Cōtra.** itellect̄ nulli adheret nisi ppter euidētia rei vlp̄ ppter auctozitatē vel ppter imperiū volūtat̄is sed siue sic: siue sic adhereat semp̄ nccrio adberet pposito alio: puta euidētia rei vel iperio volūtat̄is. nec pōt istis stātibus nō adberere. igit̄ nō est in prāte itellect̄. Prefea. tūc primū pctm̄ esset in intellectu nō in volūtate. qz cōsistit in illo actu qd primo est in prāte nostra. 7 p pns tunc posset pctm̄ nō esse volūtariū. qd est cōtra Augustinū 7 alios sc̄os. **Cōfirmatur.** nō videt̄ impossibile deū suspendere actiones cause sc̄de 7 facere actū priorē sine actu posteriori. igit̄ pōt facere illū actū itellect̄ eē sine actu volūtat̄is. 7 sic pctm̄ esset in intellectu nō existēte in volūtate. **Tertia conclusio est.** qd pūdetia sc̄do modo dicta p notitia imediāte directiōis alicuiū ppositiōis picularis euidēt̄ illate ex vlp̄: pōt esse sine virtute morali. hoc p batur p eadē rōes: p quas p̄or. pbat. qz dictat̄e intellectu de aliquo in piculari: pōt voluntas in contrariū. Si autē tunc dicat̄ q̄tum ad priorē conclusiōē: 7 istā silr̄ qd volūtas nō est libera: qz pōt facere ptra iudiciū rōnis. s̄ quia p̄t libere impare executionē opationū exteriorū: 7 respectu illiū imperij dicit̄ libera: nō aut̄ respectu alicuiū act̄ elicit̄ cōformit̄ vel difformiter recte rōni. **Contra.** qm̄ aliqua duo sic se habēt. qd pposito pmo necessario ponit̄ secūdū impossibile est primū poni nisi sc̄dm̄ ponat̄. et p pns sc̄dm̄ nō est in prāte volūtat̄is: nisi quia primū est. sed recta rōne dicat̄e qd aliqd sit oīno operandum: 7 imperante voluntate illud efficacit̄ operari necessario operat̄ et exequit̄ fm̄ potētias exteriores si nō impediātur. igit̄ necessario sequit̄ imperiū executionis. **Ad maior p3 ex dictis.** **Ad minor pbat.** p gregozii dicit̄ eē. pbat̄io dilectionis est exhibitio operis. silr̄

pbus. it. metba. potentia rationalis valet ad opposita: 7 dicit̄ ibi qd cu3 sit oppositor. o3 ibi aliqd esse deterioriū. s. appetitū 7 p̄heresim. **Un̄ dicit̄ sic qd em̄ desiderabit p̄cipalit̄ hoc faciet.** qm̄ vt possit extiterit 7 appropiquauerit passiuo. quare potēs fm̄ rōes necesse qm̄ de siderat̄ cuiū habet potētia 7 vt habet hoc facere habet. igit̄ p̄sente passiuo sequit̄ qd conclusio. Si queras vtrū impare executionis act̄ exterioris sit alius act̄ ab illo quo vult efficacit̄ dictatū a recta rōne. **Respondeo** si ille actus quo vult dictatū a rōne recta sit act̄ impatiū formalit̄ qualis est actus virtutis heroyce. tūc est idē actus oīno quo vult dictatū 7 quo iperatur executionis. qz pposito ipso exequit̄ statim amoto impedimēto: sicut p̄ius p3. 7 hoc sine oīni actu volūtat̄is. si aut̄ sit impatiū s̄ equalit̄er p̄a aliq̄s vult dictatū a rōne si esse oportunitas: 7 nisi esset impedimētus. si post impet executionē actus exterioris habita oportunitate. ibi impare est alius actus a pmo. q̄a p̄m̄ est impatiū solū equivalent̄ sc̄ds formalit̄er. p̄mus h3 impedimētū p obiecto sc̄ds nō. sc̄ds h3 rps pns p obiecto primus nō. 7 p pns sunt diuersi act̄. **Quarta conclusio est** qd aliqua pūdetia tertio mō dicta pōt esse sine virtute morali 7 alia pūdetia nō. hoc p3. qz aliqua talis ppositio h3 cognosci p experientia acceptam respectu actus alterius hoīs. Alia nō pōt euidēt̄er cognosci nisi p experientia acceptā respectu p̄p̄ij actus. **Exempluz** primi iracūdius est mitigandus p pulchra verba qm̄ aliqn̄ vidi eū sic mitigatū p aliu vlp̄ me noticia euidens istius pōt esse sine virtute morali qz aliq̄s p̄t euidēt̄er illā ppositiōem cognoscere: 7 tamē nolle eū simplr̄ mitigare sicut patet p experientia. 7 p batur hec pars p rōnes p̄ius factas p sc̄da conclusiōe. **Exemplū** sc̄di. aliquis enim eliciendo frequēt̄ actū continentie 7 tepertie. magis disponit̄ ad dei cognitōnem 7 dilectōem 7 ad studendū. Silr̄ hīc aliquis diligēdo deū maiorē h3 dilectōem q̄ in alia re tepertie. 7 silr̄ diligens pfecte deū 7 actū temperantie ppter deū facile contēnit̄ actus intēperantie 7 h̄mōi sunt ppositiōes q̄ nō possunt euidēt̄er esse vere nec euidēt̄er ab aliquo sciri sine actu p̄prio elicitiuo generatiuo virtutis. Nullus em̄ pōt euidēt̄er scire istud qd actus tepertiantie est frequēt̄ diligendus: qz boiem disponit̄ ad dei dilectōes: vlp̄ qd deus sit diligendus ppter dilectōem q̄ habet in eo plus q̄ in alia re. nō qz p experientia in seipso aliqn̄ cognoscit̄ qd ipemet eliciendo frequēt̄ actū tepertantie magis sic disponit̄. silr̄ in diligēdo deū habuit ipemet maiorē dilectōem q̄ in aliqua alia re

117
Tercia conclusio

SS
Quarta conclusio

temporalis: qz iste ppositioes z filis no possunt cui denter sciri p ppositioes p se notas nec possunt euidenter sciri p experientia acceptaz respectu actus alteri hois. **Q** de actibus talib' alteri us hois no possum hic experientia p statu isto. **A**d B igitur qz habeat noticiam euidente talium naturaliter necesse est qz virtus moralis insit haberi tale prudentiam virtus in qua gnata ex illis actibus de quib' accipit noticia euidens z certa: vs salte qz prius fuit virtus aliquo tpe licet forte mo non est. qd dico qz possibile est qz maneat habitus in intellectu inclinans euidenter ad assentiendu illis ppositioibus prius acceptis p experientia z qz oes habitus voluntatis corrumpanz: z tunc talis actus prudentie no requirit necessario actu virtuosum: id est intellegendu illud dictu qru ad gnationem primam actus virtuosus: z prudentie: qz prim' actus talis prudentie no pot causari sine actu virtuosus: qa respectu illius actus prudentie act' virtuosus est ca partialis z post generatodez habituu hic inde pot esse vnu sine alio. **S**i qz as vtru actus prudentie qz necessario requirit vel presupponit actu virtuosum sit directiu' respectu illius actus que presupponit. **R**nde qz non qz dirigere no est nisi causare actu: s actus virtuosus causat illu actu prudentie. igit' no causat ab eo aliter ide esset anteq' esset. **Q**uinta conclusio e qz prudentia quarto mo dicta qua aliqs dicit prudens qru ad totu vivere fm qd includit noticias directiuas oim virtutu qz requirunt ad pfecte vivere hois pot esse sine aliqbus virtutibus z sine aliqbus no pot esse. hoc pz: qz prudentia sic accepta includit prudentia trib' pms modis accepta z aliq istaru prudentiaruz pot esse sine virtute morali: sicut pz de duob' pms modis. z de tertio mo qru ad aliquam prudentiam. **S**exta conclusio est qz qlibet virtus moralis pot esse sine prudentia primo mo z secundo mo dicta: qz ad hoc qz actus virtuosus eliciat no requirit qz noticia imediate directiuu causat p ppositioes p se notas quod causat prudentia secundo mo dicta: qz illa eade noticia pot causari p ppositioes p se notas vel p experientias z sufficit qz alio istoz modoz causat. **E**xempluz. ad hoc qz virtuosus benefacia isti. no requiritur qz bec ppositio. isti est benefaciendu sequatur ex ista. oi amico est benefaciendu zc. sed sufficit qz huic euidenter assentiā: qz vidi vel aliter expertus suz qz ipe mihi bene fecit: s ad hoc qz actus virtuosus eliciatur necessario requirit prudentia secundo modo vel tertio mo dicta. **E**ode modo ad virtute moralis non requiritur prudentia primo modo dicta: qz vt pz noticia particularis cuiuscunqz imediate directiuu potest

22 Quinta conclusio

23 Sexta conclusio

haberi p experientia ad qua no requirit notitia alicuius vli. si tñ euidens notitia alicui' particularis no pot haberi p experientia. tuc virtus illa cuius illa particularis esset directiuu necessario requireret necro prudentia pmo modo z secundo modo: s no tertio modo. **C**otra. qz: tuz articulu sunt aliqua dubia moueda. **P**rimus est. vtru aliquis act' voluntatis sit indifferens sic qz primo sit indifferens ad bonu z ad malu z post idez fiat bon' vel malus: videt qz sic. qz omis actus elicit' coformiter recte roni est simplicit' virtuosus: sed pot aliquis pmo elicere actu indifferente sine rone recta: et post continue eundem cu rone recta. igit' zc. **E**t eodez modo pot pbari qz act' primo z intrinsece bonus pot fieri intrinsece malus. qz si pmo elicitur coformiter recte roni: z post continue cofra recta roni: z post continue fm recta roni erit pmo intrinsece bon': z post intrinsece malus: z post iteru intrinsece bon'. igit' zc. **S**ecundum dubiu est qz non videt qz ro recta. finis. locus. z tempus zc. sunt obiecta sedaria z priora actus virtuosus. pmo qa iste sunt circumsantie talis actus. igit' no sunt obiecta illius act'. qz ide no pot esse obiectu z circumsantia. secdo qa tuc ide actus esset actus nolendi z volendi. qa aliqs pot odire z nolle z detestari peccatu ppter deū tanq' ppter finē. sed iste actus vt terminat ad deū no pot esse actus odiendi z nolendi. qz est actus virtuosus z null' virtuosus odire deū. igit' est actus volendi: vt sic terminat: s vt terminat ad peccatu est actus nolendi. igit' zc. **T**ertiu est. qz videtur qz act' exterior habeat ppria bonitate z malicia. **P**rimo qz aliter qs no magis vituparetur ppter malu actu exteriorē qz interiorē tñ. **S**ecdo qz distincta peccata cadut sup exteriorē z interiorē. igit' sunt distincta peccata. **Q**uartu dubiu. qz pbs ponit virtute in pte sensitiva. scz irrationabile. igit' videtur qz no solu sit in voluntate. **Q**uintu dubiu est de distinctione virtutis moralis. qa no videtur qz aliqua virtus naturalis moralis habeat obiectu supnaturale. **T**uz qz distincti habitus inclināt ad distincta obiecta. cu igit' obiectuz naturale z supnaturale sint distincta erūt distincti habitus sic inclinātes. igit' si vn' erit moralis: puta ille qui inclināt ad obiectu naturale: alius qui inclināt ad act' circa obiectu supnaturale erit supnaturalis. z p pns nulla virtus moralis naturalis habebit obiectuz supnaturale. **S**ertu dubiu est. videtur qz illa ppositio no sit sufficiens qua pbatur distinctio specifica int' habitus. qa error: circa conclusioē pot stare cu notitia principij z no cu scia conclusiois. igitur iste due noticie distingunt specie.

Circa qrtum articulu principalem Primu dubiu

Secundum dubiu

Tertiu dubium

Quartu dubium

Quintu dubium

Sextu dubium

similiter vna virtus potest stare cū vicio respectu alterius virtutis et nō cū vicio sibi opposito qz distinguit specie: quia instātia est. potest em̄ dilectio vnius boīs stare cū odio alteri: et nō cū odio respectu eiusdē. et n̄ nullo modo dicitur qd iste dilectiones distinguant sp̄. **Se** primū dubiū est. qz videtur qd illa distinctio de virtute morali sit insufficientis. p̄hs em̄. vij. et bi. distinguit virtutē in continentia perseverantia et temperantia que sub nullo istoz mēbroz rū cōtinent. igitur et c. **Octauū** dubiū est. qd videtur qd virtus heroyca nō dicitur a fortitudine: nec sit ponere virtutē heroycā in aliquo genere virtutis nisi tantū in fortitudine: qz talis habitus generatur ex actibus imperatiuis executionū q̄ sunt contra eōdem cursum nature: puta sustinere mortē vulnera carcerem et c. et circa tales actus generatur solum fortitudo.

Ad primū istoz respondit Job. in principio de materia caritatis et scdo. vbi q̄rit vtrū alius quis actus voluntatis sit indifferēs et in quolibet. vbi querit vtrū actus dilectionis naturalis et meritorie sint eiusdē speciei. et dicit qd tam habitus: q̄ actus voluntatis pōt esse indifferēs sicut qd idē habitus abstinentie generatus solet inesse nature cuiusmodi actus solū est actus naturalis: potest postea p̄ coexistētia actus prudentie esse indifferēs bonū. scdo dicit in quolibz. qd idē actus nō solum specie sed numero differēs pōt esse sic qd erit solū primo actus naturalis nec laudabilis nec vituperabilis: et postea manens oīno idem numero. potest esse virtuosus et moraliter bonus. et tertio idē manens actus potest esse meritorius: qd fm̄ eū moralis bonitas vel meritoria nō addit sup̄ substantiā actus nisi quosdā respectus ad circumstantias actus vel tantū vnu respectus ad ratōem rectā plene dictantē de circumstantijs. et ille respectus fm̄ eū oritur ex natura rei.

Tertio dicit in secūdo vbi tractat de peccato originali qd peccatum siue difformitas in actu peccati nō est nisi carentia rectitudinis nō qd idē qd inest actui nec qd aliquando in fuit: qz actus idē est. et per p̄ns non alteratur ab opposito i opposito: sed solū est carentia rectitudinis q̄ debuit inesse om̄i actui tali quā rectitudinem tenebat illa voluntas sibi dare. **Contra** primū. impossibile est qd de actu nō virtuosus fiat virtuosus per aliquē actū pure naturalē q̄ nullo modo est in voluntatis potestate: qz propter talē nullus laudatur vel vituperat: ex quo solū est actus naturalis: sed actus prudentie fm̄ eū et fm̄ veritatē est solū actus naturalis. et nullo modo in potestate nostra plusq̄ actus vidē di. igitur impossibile est qd actus voluntatis i

differēs et nō virtuosus fiat virtuosus p̄ solā coexistentiā prudentie. **P̄fecta**. nūq̄ de actu intrinsece nō virtuosus pot fieri virtuosus nisi p̄ actū intrinsece virtuosus: et nō solū extrinsece et cōtingent. qz aliter esset p̄cessus in infinitū: sicut p̄z supra. **Sed** sicut supra dictū est solus actus voluntatis est intrinsece virtuosus vel viciosus: et nullus alius nisi extrinseca denotatione. qz quilibz alius tā actus interior q̄ exterior pōt idē manens fieri successiue bona intentione et mala. et p̄ p̄ns pōt esse cōtingent bonū et malus: et nō necessario et intrinsece. qz ipossibile est qd aliquis actus voluntatis nō bonū fiat bonus p̄pter solū actū prudentie. **P̄fecta**. fm̄ istā viā videt qd actus virtuosus nō est vnus et simplex actus: s̄ qd includit formalit̄ duos actus: puta actū illū indifferētē et actū prudentie. qd nūq̄ de actu nō bono intrinsece et formaliter pōt fieri bonus intrinsece et formalit̄: nisi p̄ aliquid formalit̄ et intrinsece bonū. et sic actus virtuosus includit formalit̄ duos actus: qd videtur absurdū. **Si** dicis qd solū icludit respectu cōformitatis ad prudentiā fm̄ sbam actus. hoc videtur magis absurdū qd aliquis actus fiat formaliter virtuosus p̄ vnu respectū qui naturaliter oritur posito extremo: qui etiā naturalit̄ ponit fm̄ eū: qz prudentia naturalit̄ causatur: et ipa posita naturalit̄ oritur ille respectus. igitur et c.

Contra scdo. qz impossibile est fieri trāsitum de cōtradictorio in cōtradictoriū ceteris paribus sine oī acquisitione et destructione positivi sed qn̄ de actu nō bono moraliter et intrinsece fit actus bonus moralit̄ et intrinsece fit talis trāsitus. igitur et c. **Sed** nihil destruitur per te et fm̄ veritatē. igitur aliquis de nouo acquiritur: aut absolutū aut respectiū. **Si** p̄m̄us aut habitus aut species aut actus: non primū nec secundū. qd illa possunt equaliter manere cū actu nō virtuosus et viciosus: sicut patet considerati. igitur p̄ducitur nouus actus nō solū in intellectu. qz sicut prius patet per solū actus intellectus nō pōt de vno actu nō bono intrinsece fieri bonus intrinsece. igitur necessario erit alius actus voluntatis: qui nūc est intrinsece bonus moraliter vel meritorie ab actu nō bono siue indifferēte. **Si** p̄ducatur nouus actus cōtra. h̄z eū in p̄mo in materia de charitate. ille respectus est intrinsecus aduentēs. sed fm̄ eū in prima p̄clusiōe tertij nūq̄ causat talis respectus sine p̄ductiōe alicuius absoluti de nouo. igitur necesse est ponere qd hic p̄ducatur aliquid de nouo absolutū qd est formaliter et intrinsece bonū. tale nihil pōt esse ex sua natura nisi actus solius voluntatis. licet alius actus voluntatis pōt dici intrinsece bonus ex causa ex

Septimū dubiū

Octauū dubiū

Ad primū dubiū scoti

Contra primū dubiū scoti

Contra scdm dubiū scoti

Contra tertium de
actu scoti

trinfeca acceptante quomodo deus nunc solus
acceptat actum voluntatis: quod si acceptaret
actum intellectus sicut voluntatis. tunc ita potest
actus intellectus dici bonus intrinsece sicut
voluntatis. Contra tertium quero quod intelligit
preceptum debite inesse: aut intelligit quod
peccatum et diffinitas in actu est carentia re-
ctitudinis debite inesse voluntati peccanti et
tunc verum dicitur: quia voluntas elicit actum quem
non debet elicere: quod contra voluntatem et preceptum
diuinum, et sic non elicit actum rectum quem debuit eli-
cere secundum preceptum diuinum: et ita peccat peccato
omissionis et commissionis: sed isti actus sunt di-
stincti non solum numero: sed specie propter di-
stinctionem obiectorum: aut intelligit quod diffini-
tas in actu peccati est carentia rectitudinis de-
bite inesse actui illius peccati: vel quod sibi potest
inesse in posterum: sed hoc est impossibile. quod quod
ro quod est illa rectitudo sic nata inesse actui aut
aliquid absolutum aut respectivum. si primum aut
habitus aut species aut actus. Non spes nec
habitus: quod illi possunt stare cum actu peccati.
igitur non sunt rectitudo illius actus: sed actus non
potest esse actus intellectus. primum quod talis
actus non est natus inesse actui voluntatis. Tunc
quod actus voluntatis non est natus esse rectus per
actum intellectus. igitur erit actus rectus volun-
tatis. sed ille non est natus inesse actui vicioso
quod illi actus sunt contrarii respectu eiusdem obie-
cti. et per se non compatiuntur se: sed potius unum
est destructivus alterius et non natus sibi inesse
se sicut eius perfectio. si autem illa rectitudo sit re-
spectus erit respectus intrinsecus adueniens ex
natura extremorum. et per consequens non est natus
inesse alicui cui non inest nisi per suum obiectum. hoc
autem non potest esse nisi actus voluntatis rectus
sicut patet supra qui non est natus inesse actui
peccati. igitur etc. Ideo dico primum ad istud du-
bium quod actus potest dici virtuosus intrinsece vel
extrinsece. primo modo impossibile est quod actus
indifferens fiat malus moraliter per coexistentiam
actus prudentie: quia impossibile est quod ali-
quis actus non virtuosus per mere naturale fiat
virtuosus. secundo modo bene potest. sed hoc non
erit solum per coexistentiam prudentie: sed cum hoc
per novam voluntatem. Exemplum. aliquis vult stu-
dere circumscribendo omnem circumstantiam ille ac-
tus est bonus ex genere. et post intellectus di-
cat quod iste actus volendi sit continuandus sed
omnes circumstantias requisitas et voluntas vult
primum actum continuare secundum dictam recte rati-
onem. iste scilicet est perfecte virtuosus: quia con-
formis recte rationi complete dicantur: et est in-
trinsece virtuosus. et primum est solum virtuosus
denotative denotatione extrinseca. quod scilicet. cofor-

yy
Ratio auctoris
ad primum dubium.

matur secundo actui: et est secundus actus distin-
ctus a primo. patet per separabilitatem eorum et di-
stinctionem obiectorum. quod secundus habet rectam
rationem pro obiecto: et primum non. Et si solum esset
primum actus non esset deliberatus. et ideo iste primum
actus non est aliter bonus quam actus exterior
potentie apprehensivae vel executivae. sicut patet in
repertorio. tamen actus prudentie non dicitur vir-
tuosus intrinsece nec extrinsece bonus: nisi quod
coformatur alicui actui intrinsece bono cuius
modi non est actus prudentie: sed solum actus volun-
tatis. ut patet ex dictis. Et quoniam arguitur de actu
primo intrinsece bono et post malo. Dico quod casus
suscipere impossibilis est. quod iste ratio sunt contra-
rie. quia prima dicitur quod talis actus sit elicibilis
et continuandus. Secunda dicitur. quod ille actus non
est continuandus. quia impossibile est quod iste ra-
tiones stent simul in intellectu propter forma-
le repugnantiam. et sicut iste rationes repugnant: ita
volitiones difformiter elicitur istis rationibus. vel
le enim studere secundum rectam rationem: et nolle studere
contra rationem. circa idem obiectum sunt volitiones
opposite propter rationes oppositas: que sunt ob-
iecta istarum volitionum. et similiter primum actus
volendi virtuosus non posset naturaliter eliciri
nec continuari sine recta ratione: que est causa for-
malis eius tam in elicendo quam in conservando. et
ideo destructa illa ratione recta destruitur ille
actus volendi. destruitur autem illa ratio quoniam actus
oppositus elicatur. ergo etc. Et ideo actus in-
trinsece bonus non potest fieri post intrinsece malum
nec indifferens nec intrinsece malum nec contra-

Quantum ad secundum quod dicitur Jobes. dico quod im-
possibile est quod quicumque actus sit primo naturalis
et indifferens solum: et postea intrinsece bonus mo-
raliter vel merito. et hoc propter transitum de
contradictorio in contradictorium: qui non potest sal-
vari sine novo actu voluntatis: sic patuit prius

Quantum ad tertium quod dicitur. Dico quod diffini-
tas in actu vel peccatum in actu non est carentia
rectitudinis debite inesse actui: qui dicitur pec-
catum propter rationem prius dictam: sed est carentia re-
ctitudinis debite inesse voluntati: quod nihil aliud est
dicere nisi quod voluntas obligat aliquem
actum elicere secundum preceptum diuinum quem non elicit
et sic peccat peccato omissionis. et ita rectitudo
vel absolutus vel respectivum nihil aliud est
quam ipsemet actus qui debuit eliciri secundum rationem re-
ctam et voluntatem dei. Et ex hoc patet quod ymagi-
natio Jobis et aliorum est falsa. quod rectitudo sit
respectus difformitatis ad circumstantias sicut
ad rectam rationem propter rationes prius dictas. et hoc
videtur sequi ex dictis suis. Nam dicitur quod diffini-
tas non est carentia rectitudinis que aliquem
invenit actui et modo non inest. quia actus ille cum

Solutio scoti de
acti Jo.

Solutio tertij

fit idem et simpliciter simplex non potest alterari ab opposito in oppositum. Tunc arguo sic, difformitas non potest esse carentia rectitudinis que insuit: et modo non inest propter illuz transitu de contradictorio. igitur eodem modo non potest esse carentia rectitudinis que modo inest et prius non insuit propter eandem causam et per consequens impossibile est etiam finem eius que actus voluntatis sit primo indifferens siue virtuosus moraliter vel meritoze, et post idem actus fiat intrinsece virtuosus. Unde omnes iste ymaginationes que dicunt que rectitudo in actu addit aliquid supra actum absolutum vel respectu alio false sunt: quia nihil aliud est quam ipsemet actus: et ideo carere rectitudine in actu est carere tali actu, et similiter voluntas elicit aliquem actum amicitie quem tenetur non elicere: quia elicit contra rectam rationem et preceptum diuinum, et sic peccat peccato commissionis: etiam si voluntas non teneatur ad oppositum actum, si hoc esset possibile alicubi inuenire et tunc difformitas non esset carentia alicuius rectitudinis debite inesse: nec illi actui: nec voluntati perpositum, sed esset ipsemet actus elicitus contra dei preceptum et nullius etiam esset carentia. Et ex hoc etiam patet que non bene dicitur que actus positivus est materiale in peccato et carentia iusticie debite inesse est formale, quia autem est peccatum commissionis aut omissionis in voluntate aut utrunque simul, si primum solum: puta si voluntas eliciat aliquem actum contra rectam rationem et preceptum diuinum et non teneatur elicere oppositum actum: tunc solum est in voluntate actus peccati sine omni carentia rectitudinis vel iusticie debite inesse, et per consequens carentia non est illi formale. Si secundum solum sit in voluntate: puta quia voluntas tenetur aliquem actum elicere quem non elicit: tunc solum est illa carentia rectitudinis sine omni materiali et sine omni actu elicitio. Si tertium desputa que voluntas elicit actum aliquem contra preceptum dei cum ad oppositum tenetur tunc est ibi duplex peccatum commissionis et omissionis. peccatum commissionis est actus ille positivus solum, omissionis est carentia alterius actus debite inesse, et que per consequens nihil aliud erit dicere quam que in peccato sunt talia duo materiale et formale: et que peccatum commissum est materiale et omissionis est formale, et per consequens ubi solum est peccatum omissionis non erit assignare talia duo et non ymaginatur verum: quia si ymaginatur que carentia rectitudinis et iusticie sit sic formale in peccato que rectitudo illa sit aliquid positivum absolutum vel respectu naturam vel possibile inesse actui per quem ille actus peccati fieret virtuosus, et hoc propter actum rectum quem voluntas tenetur elicere ymaginatio est impossibilis sicut prius probatum est. Et hoc patet quomodo peccatum dicitur privatio: quia peccatum omissionis est formaliter privatio, et aliquid peccatum scilicet commissionis non dicitur privatio: sed est actus positivus quem voluntas tenetur non elicere: et ideo est peccatum, si tamen cum isto peccato sit semper peccatum omissionis: tunc cum omni peccato est privatio: quia est peccatum, non tamen omne peccatum est privatio: quia solum peccatum omissionis est privatio. Et ex hoc patet quid est causa efficiens peccati: quia peccati omissionis nulla est causa positiva: quia ipsum nihil est positivum: sed tantum habet causam defectivam, et illa est voluntas que tenetur actum oppositum illi carentie elicere et non elicit. Si autem loquamur de peccato commissionis sic non solum voluntas creata est causa efficiens illius actus: sed ipse deus qui omnem actum immediate causat sicut causa secunda quecumque, et ita est causa positiva difformitatis in tali actu: sicut ipse substantie actus: quia sicut dicitur est difformitas in actu commissionis non est nisi ipsemet actus elicitus contra preceptum diuinum et nihil penitus aliud dicit. Et si dicas que deus tunc peccaret causando talem actum difforme sicut voluntas creata peccat: quia causat talem actus. Respondetur, deus nullius est debitor, et ideo nec tenetur illum actum causare nec oppositum actum nec illum actum non causare, et ideo non peccat quecumque illi actum causat, voluntas autem creata tenetur per preceptum diuinum illum actum non causare, et per consequens illum actum causando peccat: quia facit illud quod non debet facere, unde si voluntas creata non obligaretur ad causando illum actum vel oppositum quecumque causaret illum nunquam peccaret: sicut nec deus. Et isto etiam patet quomodo quis per peccatum aueritur a deo: quia non omne peccatum etiam commissum est actus odiendi deum, potest enim aliquis velle facere opera iniusta contra rectam rationem: et non odire deum nec diligere: sed ideo dicitur omne peccatum auertere a deo: quia omnis peccans mortaliter vel facit aliquid quod deus non vult eum facere: quia precepit illud non fieri: vel non facit quod deus vult fieri: quia deus precepit illud fieri, et sic talis videtur a deo diligere a deo plusquam deum, et sic aueritur a deo: quia non diligit deum super omnia: quod tamen tenetur facere, et similiter per actum gratie et caritatis aliquis convertitur ad deum: quia tali actu diligit deum super omnia. Et si queratur utrum convertio ad deum per caritatem et auersio a deo per actum peccati formaliter repugnat. Respondeo

Respondeo

AAA

deus. aut quis de caritate habituali aut actuali.
 li. Et similiter aut queris de actu peccati quo
 aliquis odit deum: aut de actu quo diligit alias
 creaturā quā deus nō vult diligi. Si queras
 utrū cōuersio ad deum actu caritatiuo ⁊ auer
 sio ab eo actu odiendi euz opponitur formaliter
 dicēdū est q̄ sic. quia diligere deus sup oīa
 ⁊ odire deum sunt actus cōtrarij. Si queras
 de conuersione ad deum actu caritatiuo ⁊ cō
 uersione ad deum quo diligitur creaturā quā deus
 nō vult diligi. puta actū fornicandi sic non re
 pugnant illi naturaliter et formaliter inter se
 sed comparantur se in eodem q̄tum est et natu
 ra actui: sed solum repugnant per causam ex
 trinsecā. puta per deus ordinantē talem crea
 turā nullomō a voluntate creata diligi. et ita
 voluntas diligens tales creaturā non diligit
 deum super omnia. quia si sic nō diligeret alias
 creaturā quā deus odit: vel vult non diligi. et
 ideo post ordinationem talis cause extrinsece
 videtur soluz repugnātia: qd̄ patet. quia si lex
 statuta remoueretur iā isti actus diligendi cō
 paterent se in eodem. ⁊ si illa lex precipere illā
 lam creaturā diligit: tunc nō potest tñ stare cū
 illolactu: sed tunc meritorie diligeret illā crea
 turā. Si queras de conuersione ad deus per
 caritatē habituale ⁊ auersione a deo per actū
 peccati actualis. Sic dico q̄ caritas habitua
 lis infusa et peccatū actuale: siue primo modo
 siue secundo modo acceptū non repugnāt for
 maliter. quia nulla forma supnaturalis repu
 gnat forme naturali: licet aliquādo differat ab
 ea specie: sed solum repugnant per causam ex
 trinsecā statuentē nunq̄ dare caritatez existē
 ti in tali actu. Et similiter potest aliquis habe
 re habitū odiendi deum: ⁊ tamē caritatē infu
 sam. quia inter illos habitus est repugnātia
 nulla. qd̄ patet. quia aliquis sic odiens deū ha
 bitualiter post penitens iustificatur. ⁊ per cō
 sequens gratia sibi infunditur ⁊ per vnū actū
 penitētie non corrumpitur totus habitus ille
 odiendi deum. igitur manet ille habitus cum
 caritate fm multos gradus: qd̄ credo esse ves
 rum. quia post primū actum penitētie experit
 se plus esse inclinātū ad odiendū deum q̄ ad
 diligendū: et ad odiendū plus q̄ si nul
 lum actum odij prius habuisset: ⁊ ista inclinā
 tio non potest esse nisi per habitū odiendi. igi
 tur ⁊c. Si queras. utrum caritas habitualis
 acquisita ⁊ peccatū actuale primo modo vel
 secundo modo opponatur formaliter ⁊ intrin
 sece. Dico q̄ non. quia aliquis habens caritas
 tem acquisitā potest deum odire vel creaturā
 aliquā diligere quaz deus nō vult diligi. quia
 gliter nunq̄ pot̄ peccare peccato cōmissionis

BBB

⁊ per illū actū odiendi deum nō corrumpitur
 tota caritas acquisita. pbatur sicut precedēs
 cōclusio de odio. igitur manet iste actus odiē
 di cum caritate acquisita in eodē. ⁊ per conse
 quēs nō repugnat formaliter nec intrinsece: s̄
 caritas habitualis acquisita ⁊ odiū habitua
 le respectu dei repugnāt formaliter. Et si que
 ras quomodo pillū actū odiēdi deū frequēter
 elicitū corrumpitur caritas acquisita si nulla
 sit repugnātia formalis inter caritatē acquisi
 tā ⁊ actū odiendi. Respōsiōne q̄re alibi. Ad
 scdm̄ dubiū dico q̄ tam finis q̄ recta ratio et
 om̄s alie circūstantie sunt obiecta partialia se
 cundaria actus virtuosū. Eius ratio est. quia
 est aliquis actus voluntatis quōd est intrinsece
 ⁊ necessario virtuosus stante ordinatione di
 uina: quia nunc est ⁊ nullo modo cōtingēter
 virtuosus. nūc autē si illa que dicūtur circū
 stantie nō sunt obiecta actus virtuosū nullus
 actus voluntatis esset necessario ⁊ intrinsece
 virtuosus: sed solū extrinsece ⁊ cōtingēter. cui
 us oppositū prius probatū est. Assumptū p̄z
 quia om̄s actus voluntatis idē oīno manens
 potest cōtinuari ⁊ cōseruari facta sola appre
 hensio ⁊ olesione obiecti illius actus: quia
 ad causandū actum voluntatis non videntur
 plura requiri q̄ deus: ⁊ ipa voluntas ⁊ appre
 hensio obiecti. ⁊ ista sufficiūt ad causandū oēs
 actū volendi sicut cause p̄iales q̄ nō requirūt
 aliquid aliud q̄ obiectū in esse reali. ergo ista
 sufficiunt ad cōseruandū talem actū sine om̄i
 alio positiuo in esse reali. igitur si recta ratio si
 ue actus assentiendi que vocatur recta ratio
 nō sit obiectū actus virtuosū: puta actus tem
 perantie: sed solū circūstantia ⁊ cibaria sunt ob
 iecta talis actus. sequitur q̄ apprehenso cibo
 sine om̄i recta ratione: imo forte cū ratione er
 ronea potest voluntas elicere actū virtuosum
 perfecte. ⁊ sicut potest causare actū virtuosū
 posita p̄potēsi sine om̄i recta ratione: ita pos
 test cōseruare actū elicetum cū recta ratione
 postea sine recta ratione. ⁊ sic ille actus esset
 primo virtuosus ⁊ post nō virtuosus vel vicio
 sus: ⁊ ita cōtingēter ⁊ nō necessario. Si dicas
 q̄ actus prudentie requiritur sicut causa essen
 tialis ⁊ partialis ad actū virtuosum fm Job.
 ⁊ istā opinionē. Non tamē oportet q̄ occurrat
 tanq̄ obiectū. sicut apprehensio obiecti ⁊ deus
 cōcurrūt sicut cause pariales ad causandū
 actū virtuosum: non tamē sunt obiecta. Con
 tra. si recta ratio solū requiritur sicut causa par
 tialis ⁊ essentialis modo predicto cum deus
 oēm causalitatez cause sede potest supplere si
 deus suppleret causalitatē rationis recte stan
 te causalitate voluntatis ⁊ apprehensionis po

CCC
Ad scdm̄ dubiū

est ille actus esse perfecte virtuosus sine actu
 prudentie qd est manifeste falsum: quia stante
 ordinatioe que nunc est nullus actus est pfe-
 cte virtuosus nisi cōformiter eliciatur rationi
 recte actualiter inherēti. ideo dico q recta ra-
 tio est obiectū actus virtuosī et ex hoc q requi-
 ritur ad actū virtuosum tanq̄ obiectū in esse
 reali. sequitur q̄ habet causalitātē effectiuam
 respectu actus virtuosī fm̄ principiū frequen-
 ter allegatū. effectus sufficienter depēdet et c.
 quia si non requireret in esse reali tanq̄ obie-
 ctū tunc videtur q̄ solum eius presentia et ob-
 iecti actus virtuosī cū voluntate potest causa-
 re actū virtuosū sicut quēcūq; aliū actū p̄ cau-
 sare. Confirmatur. quia nullus actus est pefe-
 cte virtuosus nisi voluntas per illū actū velit
 dictatū a recta ratioe propter hoc q̄ est dicta-
 tum a recta ratione. quia si vellet dictatū a ra-
 tione nō quia dictatū: sed quia delectabile vel
 propter alīā causam iam vellet illud dictatum
 si solum esset ostensum p̄ apprehensioē sine
 recta ratioe. et p̄ cōsequēs ille actus nō est vir-
 tuosus: quia nō eliceretur cōformiter recte ra-
 tioni: quia hoc est elicere conformiter rationi
 recte velle dictatū a ratioe recta propter hoc
 qd est dictatū. nunc autē est impossibile q̄ ali-
 quis velit aliquid propter aliud nisi velit illud
 aliud: quia si nolit vel nō velit illud aliud iam
 vult aliud magis p̄pter se q̄ p̄pter illud aliud
 igitur ad hoc q̄ velim virtuosē illud dictatū
 a ratione recta oportet necessario q̄ velim re-
 ctam rōnem per eundem actū et nō per aliū.
 quia si per aliū iam ille actus quo volo a ratio-
 ne dictatū nō esset virtuosus: quia non est vir-
 tuosus nisi propter hoc q̄ volo illum dictatū
 a ratione propter ratioem: quia ratio sic dictat
 et sic igitur per eundem actū sicut per eūdē actū
 vto: creatura et diligo deū propter quē diligo
 creaturā. eodē modo pōt probari q̄ finis qui
 est vna circūstantia sit obiectū actus virtuosī
 quia volo tale dictatū propter talem finē. igitur
 per illū actū volo finē: quia vniūq; p̄o-
 pter qd et illud magis. Similiter pōt probari
 q̄ locus et tēpus que sunt circūstantie sunt ob-
 iecta partialia actus virtuosī: quia aliter seq̄-
 retur q̄ ille actus esset perfecte virtuosus sine
 illis circūstantiis sicut cū illis circūstantiis. qd
 est manifeste falsum. p̄t em̄ q̄ velle creature ē
 actus virtuosus si velit loco et tēpore aliter nō
 sed magis viciosus. Assumptū patet: q̄ posi-
 tis causis sufficientibus ad actū virtuosū siue
 obiectis sufficientibus apprehēsis et dictatis
 potest poni ille actus: sed apprehensio actus
 carnalis propter deū et ratio dictās talē actū
 carnalē esse volendū propter deum: ita q̄ nec

apprehendatur nec dicitur de loco et tēpore
 cū deo et voluntate sufficiat ad causandū vel
 le virtuosum respectu illius actus. et hoc dico
 si locus et tēpus non sint obiecta actus virtuo-
 si. igitur illud velle est perfecte virtuosum sine
 talibus circūstantiis. Si dicas q̄ requiritur ad
 actū virtuosum q̄ locus et tēpus apprehēda-
 tur et dicerentur a ratione sicut finis: et talit̄ nō
 potest ratio causare actū virtuosum. et per con-
 sequēs tam locus q̄ tēpus sunt obiecta parti-
 alia actus dictandi et apprehensionis: non tam-
 men sunt obiecta volitionis virtuosē. Contra
 volitio dicitur perfecte virtuosā: q̄ in omnibus
 cōformiter elicitur rationi recte: quia si in ali-
 quo cōformiter eliceretur et in aliquo non. iam
 non esset perfecte virtuosā. Exemplū. si aliq̄s
 vellet actū carnalē propter talē finē dictatū a
 ratione recta et nullū aliū actū volendi habere
 respectu loci et tēpore q̄ ista dicerentur a
 ratione recta ista volitio nō est perfecte virtu-
 osa: sed potius viciosa vel indifferens. igitur ad
 hoc q̄ sit perfecte virtuosā: oportet q̄ confor-
 metur rationi recte et omnibus dictatis a rōne
 recta sibi debite cōpetere. igitur si recta ratio
 dicit q̄ talis actus sit volendus loco et tēpore
 voluntas perfecte virtuosā debet velle talē
 actū loco et tēpore. et per cōsequens quicqd est
 obiectū actus dictandi recte erit oppositum
 actus perfecte virtuosī. Si dicas q̄ prima pro-
 batio qua probat q̄ recta ratio est obiectum q̄
 fuit: q̄ non requiritur sicut causa partialis. q̄a
 potest deus illas causalitātē supplere. ergo et c.
 quia fm̄ istam viā si deus suppleret illam cau-
 salitātē voluntas in causando illū actū q̄ dicitur
 virtuosus. tunc nō diceret virtuosus: quia
 virtuosus cōnotat actiuitatē voluntatis: et ta-
 mē voluntas nō est obiectū talis actus: sed po-
 tentia et causa partialis. igitur eodē modo i p̄-
 posito virtuosum cōnotat actiuitatē prudentie
 respectu actus virtuosī: et quādo illa actiui-
 tas suppletur aliunde nō est actus virtuosus.
 igitur p̄ suppletioē illā non oportet ponere
 prudentiā esse obiectū actus virtuosī. Respō-
 deo q̄ potest dici q̄ melior et fortior ratio ad p̄-
 bandū rōnem rectam siue prudentiā esse obie-
 ctū actus virtuosī est hec. quia aliter sequeretur
 duo in cōuenientia. Prīmū est q̄ nullus actus
 necessario et intrinsece est virtuosus: s̄ so-
 lū cōtingenter cuius oppositū prius p̄batum
 est. Scdm̄ est q̄ de actu nō virtuosō fieret vir-
 tuosus per aliquid mere naturale quod nō est
 in potestate nostra. et eodē modo de non meri-
 torio fieret meritorium p̄ aliquid mere natu-
 rale: sed oppositū vtriusq; p̄batum est prius.
 Prīmū p̄batur sic. q̄ quēcūq; actū respectu

DDD

EEE

P. III

quorūcūq; obiectoꝝ excepta ratione recta in ratione obiecti pot voluntas elicere median- te recta ratione pot elicere sine ea et cu sola ap- prehensione illoꝝ obiectoꝝ. pꝛz em q sicur vo- luntas pot velle abstinere ppter deu loco et te- pore. et sic de alijs circūstantijs mediāte actu di- ctatino intellectus: ita potest velle abstinere ppter deu loco et tēpore et. si solū intellectus apprehendit istā ppositiōem volendū est ab- stinere propter et. et si intellectus nullo modo assētiat illi cōplexo: quero si illa volitio sit vir- tuosa intrinsece vel nō. nō potest dici q sic: qā non elicif conformiter rationi recte fm predi- cta: qd necessario requirit ad actū virtuosum. Si dicas q sic: quia talis act⁹ elicif sicut ratō dicitaret. et ideo lz actualiter nō conformet ras- tioni recte: tamen cōformat apꝛitudinaliter. et hoc sufficit. Cōtra. recta ratio dicitaret q vo- lendū est abstinere propt deu et. et hoc confor- miter rationi recte. hoc est: quia sic dictatū est a rōne recta aliter nō erit recta: sed erronea. s̄ volitio habens deu et alias circūstantias p ob- iecto pꝛter rōnem rectā nō est eadē numero: nec spē cū volitōe q eliceret: q sic est dictatū a rōne recta propt variatōem obiecti: puta rō- nis recte. igit illa que non habz rōnem p obie- cto: nō est nata cōformiter elici rōni recte: qā recta rō nō eliceret illū: sed vniū aliū q haberet rōnem pro obiecto. Si dicas q nō est iste vir- tuosus propter defectū prudentie. tūc pono q coexistat actus prudentie. Et quero tunc vtrūq; ille actus volēdi coexistente actu prudentie sit virtus vel nō. si nō pꝛz discurrēdo per singu- las causas huius: q nulla esset causa huius ni- si quia illa volitio nō habet rectam rationē p obiecto q per pꝛpōthesis nullū aliud obiectū requisitū deficit et ratio recta coexistit. et omnia talia. vñ igitur est q nō est talis actus virtuo- sus si sit virtuosus coexistente actu prudentie igitur sequif q actus primus nō virtuosus in- trinsece nec extrinsece. modo sit virtuosus in- trinsece p solā coexistentiā prudentie. et cū vo- luntas pot cōservare eundē actū stante prima apprehēsiōe illius cōpleri destructo illo actu prudentie ppter aliqd aliud negatiū sibi ap- parens. sequif q idē act⁹ numero fieret iteruz nō virtuosus: q nō coexistit prudentie. et sic qli- bet act⁹ esset pꝛingent virtuosus. igit opz ne- cessario q actus q est intrinsece et necessario vir- tuosus sic q nō pꝛ fieri indifferēs vel viciosus q habeat nō tm illas circūstantias: sed etiam rōnem rectā p obiecto. et ille solus est sic virtu- osus et quilibet alius sif cōtingenter et extrin- sece. Et eodē modo potest argui si ponatur q actus dictatimus illius cōplexi simul ponatur

cū actu apprehensiuo eiusdē et actu volēdi pꝛe- dicto. et sif ille actus volēdi abstinere ppter deu et. excepta rōne pro obiecto potest causas- ri sine actu dictatino fm casum pꝛius positum ita pot cōservari sine eo de qꝛtūcūq; sif causā tur: q nō plus dependet actus volēdi ab eo in cōservando q in causando. et sic pꝛz primuz in cōueniens. Scdm sequif ex primo q p so- lā ppositiōem actus prudentie fieret actus volū- tatis pꝛexistēs virtuosus vel meritorius q ta- men pꝛius nō esset virtuosus ppter defectum rōnis recte fm casum primū pꝛius dictū: q cū actus prudentie sic est naturalis et nullo mō in potestate nra. sequif q de nō meritorio vel nō virtuosus fieret virtuosus et meritorius p aliqd qd nullo mō est in pꝛate nostra. et sic de nō dis- gno vita eterna fieret dign⁹ p aliquid qd nul- lo mō est in potestate nra. qd videt absurdum. Eodē mō si ppter solā destructiōem act⁹ pru- dentie de actu virtuosus et meritorio fieret nō vir- tuosus et nō meritorius fm aliū casum cū actus ille prudentie sit mere naturalis sicut pꝛius: seq- tur q virtuosus et dignus vita eterna fieret nō virtuosus et indignus p aliquid qd nullo modo esset in potestate sua qd est absurdū: et ista in- cōuenientia possunt vitari ponendo q recta rō sit obiectū actus virtuosus et non aliter vt vi- det. Ad primū argumentū scde dubitatiōis dico q nō sunt circūstantie respectu actus in- trinsece et necessario virtuosus: sed sunt obiecta scđaria respectu illius act⁹: sed sunt circūstan- tie respectu illoꝝ actuū siue sint actus volun- tatis siue intellectus siue cuiuscūq; alterius potentie q solū sunt virtuosus extrinsece s̄z quā- dā denoiatōem extrinsecā p cōformitatem ad actū aliquē intrinsece virtuosum: q tales act⁹ possunt semp̄ hōdem remanere et circūstantie variari: sicut idē potest esse actus volēdi ali- quid et intelligēdi et ambulandi propter finē bonū et malū cū recta ratione et cōtra rectā ra- tionē. et ideo respectu taliū dicunt proprie esse circūstantie: sed actus q est necessario et intrin- sece bonus nō esset idē variata quacūq; circū- stantia q variato obiecto nō potest actus esse idē ppter transitū a cōtradictorio in cōtradi- ctoriū. et ideo respectu actus nō sunt pprie cir- cūstantie: q nō sunt obiecta pꝛincipalia: s̄ scđa- ria salte aliqua lz finis sit obiectum pꝛincipale. Ad aliud dico q idē actus pot habere diuer- sas denoiationes vt terminat ad diuersa obie- cta. de hoc qre in. iiii. q. de penitētia. Ad ter- tiū dico q actus exterior nō habz propriā vo- luntatē sicut ymaginat Job. de hoc quere in quotlibz. Job. et responsionē supra ad argumē

fff

Ad primū argu-
mentū scđi dubij

Ad scđm argu.

Ad tertij dubij

Ad quartū.

655
Ad quintū

ta Job. in materia de virtutibus moralibus. Ad quartū dubiū dico q̄ p̄bs intelligit q̄ in parte sensitua sunt aliqui habitus ponendi q̄ inclināt ad actus virtuosos nō intrinsece sed solū extrinsece sicut prius dictū est. Ad quintū dico q̄ respectu obiecti supernaturalis potest esse virtus moralis: imo nulla est p̄fecta virtus nisi inclinēt ad actū respectu obiecti supernaturalis: sicut prius ostēditur est. p̄bs tñ nō ponit virtutē morālē esse respectu obiecti supernaturalis sicut nos ponimus: q̄ non ponit q̄ abstinētia et cōtinentia sit volēda p̄pter honorē diuinū tanq̄ p̄pter finē: nec talia et confirmilia q̄ sunt p̄cepta a deo quō bonus xpianus ponit talia: sed solū ponit talia esse volēda: q̄a sunt honesta vel cōseruatiua nature: vel aliqd aliud mere naturale. Et hoc etiā sequit̄ q̄ virtus moralis quā poneret p̄bs et bonus xpianus differūt sp̄e: nō solū numero s̄m predicta: quia vlt̄ quoz obiecta totalia vel partialia differūt sp̄e illoz actus et habitus differūt sp̄e: sed de nō est eiusdē sp̄e cū qualibz creatura. cuz igit̄ deus sit obiectū cuiuscūq̄ actus p̄fecte virtus oli quē eliceret bonus xpianus: et nō sit obiectus alicuius actus virtuosū quē eliceret p̄bs vlt̄ paganus. sequit̄ q̄ ibi actus et habitus differunt sp̄e. Ad sextū dubiū dico q̄ illa p̄positio non est vlt̄. nec p̄bat vlt̄ q̄ noticia principij et cōclusionis et noticia quarūcūq̄ cōclusionūz dñt sp̄e: s̄ bñ p̄bat q̄ noticia aliquarū cōclusionū dñt sp̄e q̄ noticia cōclusionū dñaz necessario specie dñt: puta noticia istarū cōclusionū ois triāgul? hz tres āngulos null? triāgul? hz tres āngulos vel siliū. q̄ error istius ois triāngulus et. nō stat cū scia istius nullus triāgul? et. s̄ ad hoc opz addere plus anteq̄ inferat distinctio specifica inter noticias: scz q̄ isti errores differūt tñ sp̄e qd̄ p̄t inferri ex h̄ q̄ isti errores sunt dñj vel habēt obiecta distincta sp̄e. Exemplū s̄mi in p̄posito errores istarū cōclusionū duarū ois triāngulus et. et nullus triāngulus et. differūt sp̄e: q̄ dñant qd̄ impossibile est q̄ alis q̄s habeat habitū erroris quo firmis assentiat q̄ ois triāngulus et. et habitū erroris quo firmis assentiat q̄ nullus triāngulus et. q̄ isti actus formalit̄ repugnant. Exemplū scdi error circa principij et cōclusionem: et circa duas cōclusiones disparatas oīno vel q̄rū ad aliquē terminum subiectū vel predicatū sic sūt alterius sp̄e nō p̄pter repugnantia formalē: q̄ s̄l̄ stant. sed q̄ vnus error: hz obiectū totale vel partiale distinctū sp̄e ab obiecto alterius erroris: q̄ in quolibet principio accipit̄ ad min? aliquis terminus distinctus sp̄e ab aliquo termino cōclusionis et eodē modo de conclusionibus disparatis to

DDDD
Ad septimū

taliter vel partialiter. et tūc habito q̄ errores distingunt̄ sp̄e sequit̄ necessario q̄ noticia eoz rūdez obiectoz respectu quoz sunt errores distingunt̄ sp̄e. et p̄ istam viā p̄t p̄bari q̄ noticia principij et conclusionis distingunt̄ sp̄e: q̄ vlt̄ quoz obiecta distingunt̄ sp̄e et ipa distingunt̄ sp̄e. Et s̄l̄r q̄ obiecta istarū noticiarū distingunt̄ sp̄e. et ita tenet rō Job. Et eodē modo p̄t p̄bari distinctio specifica inter duas virtutes q̄ vicia cōtraria distingunt̄ sp̄e. et hoc p̄batur vel p̄pter repugnantia formalē vicioz si aliq̄ talia sunt vel p̄pter distinctiōem specificā obiectoz vicioz et virtutū: s̄ vno odij fortis et platonis nō distingunt̄ sp̄e vno mō nec alio modo. tō nec iste dilectōes distingunt̄ sp̄e. Et sic p̄t ad illud. Sed semp̄ remanet dubiū si ista odia sint eiusdē sp̄e quomodo vnū odij plus repugnat dilectōni fortis q̄ aliud: ex quo oīno sunt eiusdē sp̄e. Ad septimū dico sicut supra p̄tuit in q̄busdam dubitationibus de ista materia quia p̄seuerantia nō dicit distinctum gradum virtutis a cōtinentia et temperantia. q̄re ibi. Sed quomodo cōtinentia et temperantia cōtinentur sub gradibus virtutum prius assignatis. Rñdeo q̄ cōtinentur necessario sub illis vt sunt actus virtuosū: quia si aliquis est cōtinēs vel temperatus virtuose: vel est cōtinēs cōformiter s̄m rectā ratiōem et propter honestatē et sic q̄ nō vult dimittere cōtinentiam p̄ quocūq̄. qd̄ est cōtra rectam ratiōem vel precise: quia nihil sic dicitur a ratione vel p̄pter bonorē dei cū alijs circūstantijs vel habet cōtinentiā generatā ex actibus imperatiuis executionū q̄ excedunt eodē naturam boīm: et s̄iue sic siue sic semp̄ cōtinetur sub gradibus predictis. tamē potest aliquis habere cōtinentiam et temperantiā q̄ nullo modo cōtinetur sub gradibus predictis: puta si velit aliq̄s d̄nere vlt̄ esse tēperatus p̄pter nullā circūstantiā bonam vel malā: vel si velit cōtinere p̄pter circūstantiā malā s̄m? nō continet̄ sub predictis: q̄ est actus idifferēs nec bonus nec malus moralit̄ mō prius dicto. sed nō cōtinet̄: q̄ est actus viciozus: et predicti sunt actus virtuosū. Ad vltimū dico q̄ in omni genere virtutis cōtingit̄ reperire virtutē heroycā: quia propter actus cuiuslibet generis virtutis potest quis imperare formaliter executionem actus: q̄ est cōtra inclinatōem nature: sed aliq̄s p̄t imperare executionem actus. vno mō sic q̄ imperet executionem actus carū a seipso. vlt̄ in se sine aliqua violētia vel molestia sibi illata ab aliquo alio hoīe extrinseco sicut qdā ipator: p̄pter iusticiā p̄seruandā et legē quā statuit alijs eruit̄ sibi oculū. iste actus quo ipavit executionē illi? act? nō ē act?

333
Ad septimū

RRR
Ad vltimū dubiū

p v

est talis error: pmo oportet illū errorem corrū-
pi & postea prudentiā ex actibus generari. qñ
autēz nō est talis error: tunc sufficit generatio
prudētie ad cuius conformitatē potest fieri ac-
tus ille virtuosus: sed quicquid sit nō videtur
aliquid esse in intellectu quādo est negatio rā
prudētie q̄ habitus erronei: ad cuius confor-
mitatē actus volūtatis potest fieri virtuosus
q̄ quādo est in intellectu error: habitualis op-
positus illi prudētie. Secōdo dico q̄ cōformi-
tas actus volūtatis ad prudētiā habituale
nō sufficit ad actum virtuosum. qd̄ patet: quia
sicut dicitur est habitus vnus nūq̄ inclināt ad
actū alterius habitus causandū vel regulādū
vel quōcūq̄ nisi mediātē actu proprio ad quē
p̄mo inclināt. patet de habitu principij qui
nunq̄ inclināt ad actū cōclusionis nisi mediā
te actu respectu illius principij ad quē p̄mo
inclināt. totū istud patet per experiētiā: quia
si sit solus habitus principij in intellectu & nō
eliciatur aliquis actus respectu illius princi-
p̄ij nō plus faceret habitus ad sciendū cōclus-
sionē q̄ si nō esset talis habitus in intellectu.
cū igitur de ratōe prudētie sit regulare actū
volūtatis: quia est recta ratio agibilū: impos-
sibile est q̄ reguletur habitus quicūq̄ in intel-
lectu nisi mediātē actu suo non plus q̄ si talis
habitudo nō esset in intellectu. igitur prudētia
habitudo nō sufficit ad actū rectū: sed neces-
sario requirit prudētia actualis. Prterea im-
possibile est q̄ de actu nō virtuosū vel demeri-
torio fiat virtuosus per aliquid mere natura-
le: qd̄ nullo modo est in potestate nostra: s̄ po-
sito q̄ cōformitas ad prudentiā habituale sus-
tineret ad actū virtuosum supposito q̄ elicere-
tur debito modo fm̄ oēs circūstātiās. excepto
q̄ nō inesset talis ratio habitualis. iste actus
p̄mo nō est perfecte virtuosus: qz̄ deficit con-
formitas ad prudētiā habituale: sed si post
generetur prudētia habitualis stante eodem
actu in volūtate: tūc diceretur ille idēz actus
perfecte virtuosus: quia p̄ius ad perfectā vir-
tutē nō deficit nisi cōformitas ad ratōem habi-
bituale. & iam habet illa cōformitas per ge-
neratiōem prudētie. igitur sequitur q̄ ille actus
qui p̄mo nō fuit virtuosus propter defectum
illius: iam est virtuosus generato illo habitu
cum igitur generatio illius prudētie sit mere
naturalis: & nullo modo in potestate nostra se-
quitur &c. similiter sequit̄ q̄ de actu virtuosū
fit nō virtuosus per corruptiōem alicuius mere
naturalis puta per corruptionem illi⁹ pru-
dentie habitualis: si stante semp̄ eodem actu
& volūtate corrupit̄ habitus prudētie. & per
cōsequens cōformitas actus volūtatis ad pru-

dētiā habitualē nō sufficit ad perfectam re-
ctitudinē in actu. Tertio dico q̄ ad rectitudi-
nē actus volūtatis requirit̄ prudētia actualis
actualiter inherens illi cuius est talis actus re-
ctus. hoc patet q̄ s̄z oēs ad actū virtuosum ali-
qua prudētia requirit̄ necessario: sed nec apri-
tudinalis nec habitualis sufficiūt. igit̄ neces-
sario requirit̄ prudētia actualis. Sed q̄ pru-
dētia actualis necessario requiritur potest di-
pliciter intelligi. vno modo q̄ p̄mo eliciatur
aliquis actus volūtatis fm̄ oēs circūstāti-
as requisitas ad actū virtuosum. excepta pru-
dētia siue recta ratōe: & q̄ post manente eodē
actu i volūtate precise & nullo alio elicitō per
generatiōem prudētie fiat iste actus qui p̄ius
nō fuit virtuosus p̄pter defectū prudētie fiat
inquā virtuosus p̄ generatiōem prudētie quos
modo ponit Job. in p̄mo in materia de cari-
tate: & in quolibet. & iste intellectus est ipos-
sibilis. qd̄ p̄batur in questōe de cōneriōe vir-
tutū. qz̄ hoc dato nullus actus esset intrinsece
& necessario virtuosus: sed solū cōtingeret ex
trinsece: quia per generatiōem prudētie fieret
ille actus virtuosus: & per corruptiōem eius fie-
ret viciosus semper manēte eodē actu in volū-
tate. q̄re ibi. Alio modo potest intelligi q̄ req̄-
ritur prudētia tanq̄ obiectū partiale & causa
efficiens partialis ipsius actus virtuosū. & per
cōsequens nihil oportet q̄ prudētia precedat
illū actū virtuosum cuius ratio est sicut causa
effectum vel saltem q̄ simul producat̄ cum
illo actu simul dico tēpore: licet de facto natu-
ra sit prior illo actu virtuosū: quia potest sepa-
rari ab eo & nō econuerso. & iste intellectus est
bonus verus & sanus. Si dicas q̄ eodē modo
potest dici q̄ prudentia habitualis non sequit̄
tur actū virtuosum: & facit de nō virtuosū vir-
tuosum: sicut p̄ius probatur est: & q̄ precedit
actū voluntatis vel tempore vel natura sicut
obiectū partiale & partialis causa ipsius actus
virtuosū. & per cōsequens nō probatur sufficien-
ter q̄ requiritur prudētia actualis ad actū vir-
tuosum: quia fm̄ istā viā sufficit prudentia ha-
bitudo. Respōdeo. licet prima ratio p̄ius fa-
cta potest euacuari per istā respōsionē. non ta-
mē scda ratio: qz̄ nunq̄ habitus aliquis incli-
nat quōcūq̄ ad actum alterius habitus nisi
mediante actu habitus ad quē p̄mo & p̄prie
inclināt. & per cōsequens si prudentia habitua-
lis inclināt ad actū virtuosum volūtatis. hoc
erit necessario per actū prudentie: qz̄ aliter nō
plus causaret nec regularet actum volunta-
tis q̄ si non esset talis habitus in intellectu.

Si dicas. q̄ ponēdo prudentiā actualē in in-
tellectu cui⁹ alijs requisitis nō sufficit ad recti-

Obijatur p̄mo

tudines actus voluntatis. quia quicumque potest naturam intellectu talis prudentia actualis potest deus suspendere eius activitates vel sup-
 plere eius causalitates in genere cause efficien-
 tis: et sic. tunc ille actus non erit virtuosus quia
 eliciatur effectiva a voluntate: quia non concu-
 rit prudentia sicut causa partialis ad causan-
 dum illud actum rectum. Preterea. quod addu-
 citur contra primum modum ponendi prudentiam
 actualem non videtur inconueniens. quia idem
 actus numero potest successively dici meritorius
 et non meritorius virtuosus et non virtuosus. quia
 si voluntas primo eliciat actum meritorium perfe-
 cte: et post deus suspendat actionem voluntatis
 et ipse deus conseruet totaliter tale actum: talis
 actus erit intrinsece virtuosus et meritorius: et
 post non meritorius. quia nullus actus est meri-
 torius: et post non meritorius: nisi qui est in po-
 testate nostra. sed quando deus conseruat tale
 actum: tunc non est in potestate nostra. et per
 consequens non videtur inconueniens quod actus sit vir-
 tuosus per solam generationem prudentie: et non
 virtuosus per eius corruptionem remanente sem-
 per eodem actu in voluntate. Ad primum istorum
 tenendo istud principium. quod effectus sufficiens
 dependet ex suis causis essentialibus: ex quo se-
 queretur quod nullum absolutum necessario requiri-
 tur ad aliquem effectum nisi aliquo modo sit causa
 illius effectus. et per consequens cum pruden-
 tia actualis necessario requiratur ad actum vir-
 tuosum et est aliquomodo prior. necessario sequi-
 tur quod actus prudentie sit vera causa efficiens
 essentialiter et necessario requisita ad actum vir-
 tuosum. ita essentialiter sicut voluntas neces-
 sario requiritur tanquam causa efficiens ad hoc quod
 sit virtuosus vel meritorius: et consequens sequi-
 tur ultra quod suspensa activitate voluntatis vel
 actus prudentie nullo modo dicitur talis actus
 virtuosus. et ratio est: quia virtuosum et vicio-
 sum sunt nomina connotatiua: et significat ipsum
 actum non absolute: sed connotando cum hoc actui-
 tate voluntatis et prudentie: et quando deficit
 aliquid connotatum non dicitur talis actus virtuo-
 sus. Et si dicas quod talis actus per positum elici-
 tur effectiva a voluntate per se rationi recte
 scilicet alias circumstantias requisitas. igitur
 est virtuosus. Respondeo actum elici confor-
 miter rationi recte: est ipsum elici secundum rectam ratio-
 nem regulantem et dicentem talem actum esse eli-
 ciendum. quod quidem dicere siue regulare non est
 aliud quam specialiter modo illum actum causare. si-
 cut ubi patet. Nunc autem posito casu predicto
 prudentia non causat illum actum. igitur non re-
 gulat illum: imo supposito quod deus faceret totum
 quod prudentia faceret si imperetur per deum non

tunc plus facit prudentia ad actum virtuosum
 quam si nulla prudentia inesset: quia nihil facit nisi
 si sicut vna statua. Ad secundum potest dici vno
 modo quod quando deducitur ad hoc tanquam ad in-
 conueniens quod idem actus sit intrinsece virtu-
 osus: et post non virtuosus intelligitur per non
 virtuosum viciosus: quia impossibile est quod idem
 actus numero sit intrinsece virtuosus et post
 intrinsece viciosus: quod tamen sequeretur si cir-
 cunstantie non essent obiecta actus virtuosus:
 sicut patet in qualibet connectione virtutum. et
 eodem modo si actus prudentie non esset obie-
 ctum nec causa essentialis actus virtuosus: sed so-
 lum circumstantia sicut alij ponunt aliquos actus
 voluntatis esse intrinsece virtuosos per solam
 generationem prudentie: posito casu predicto:
 sed si post ratio erronea predicta diceret illum
 eundem actum non esse continuandum. si tunc ille ac-
 tus continuaret contra rationem et contra consci-
 entiam: tunc ille actus nullo modo variatus esset
 viciosus: quia peccatum mortale eo quod conserua-
 tur contra conscientiam: sic non est in instantia po-
 sita: quod si deus suspenderet actionem voluntatis vel
 prudentie vel virtuosum: tunc bene actus qui primo
 fuit intrinsece virtuosus. post non est virtuosus
 negativus: sed non contrarie: quod non est virtuosus nec
 viciosus: posito illo casu. Aliter potest dici quod
 actus intrinsece virtuosus non potest fieri non virtuo-
 sus negativus. etiam per naturam: quod si corumpatur
 actus prudentie necessario corumpitur actus vir-
 tuosus cuius prudentia erat directiva necessaria
 te dico naturali pro eo quod talis actus prudentie
 est causa efficiens et obiectum: ut actualiter inbe-
 rens necessario requisita ad causandum actum
 virtuosum et ad conseruandum. et sic intelligitur in-
 conueniens ad quod deducitur de virtuosum et non
 viciosum. tamen per potentiam dei absolutam potest
 fieri contrarium sicut prius probatum est: quia de il-
 la potentia non intelligebatur illud dictum. sic igitur
 per se quod ad actum rectum voluntatis necessario requi-
 ritur aliquid in intellectu: non quidem aptitudina-
 lis nec habitualis: sed actualis modo predicto.

Nunc ultra videndum si cum errore in aliqua ratio-
 ne recta respectu alicuius obiecti potest stare ac-
 tus rectus in voluntate. ubi ponende sunt ali-
 que distinctiones: quia actus voluntatis rectus
 potest esse respectu eiusdem obiecti. respectu
 cuius est error in intellectu vel respectu alteri-
 us obiecti. sicut error: quodammodo est vincibilis et ille est
 culpabilis: vel est invincibilis et ille non est cul-
 pabilis. sicut actus voluntatis potest esse conformis
 rationi erronee vel difformis et contra rationem er-
 roneam. Istis suppositis dico primo quod actus rectus
 voluntatis moraliter et circa unum obiectum po-
 test stare cum errore in ratione circa aliud obiectum siue

Secundo

Ad primum

Ad secundum

Alia solutio

Rursus ad quoniam

Prima conclusio

ille error sit vincibilis siue non. Exemplū. alius quis p̄t velle virtuose castitate: et tamē errare circa fortitudinē. hoc p̄t p̄ experientia et p̄bat̄ur supra: ideo transeo. Secūdo dico q̄ act̄ū meritozus circa vñū obiectū nō stat in voluntate cum errore culpabili mortaliter circa aliud obiectū: tamē stat cū errore inuincibili et cum errore culpabili venialiter. hoc patet primo q̄ tū ad primā partē: quia qñ aliquis errat errore vincibili p̄pter quē peccat mortaliter omitendo vel committendo: puta q̄a fuit negligens ad inuestigandū id qd̄ tenetur scire et vitare p̄ preceptū diuinū omitendo illam inuestigatōnem voluntarie p̄pter pigritiā vel aliā causam consimilē quā posset vitare si vellet talis omitendo actū voluntatis cū debuit efficaciter imperasse intellectui inuestigare illud qd̄ sibi est necessariū ad salutē peccat mortaliter peccato omissionis. et per hōs ille error quo errat circa tale obiectum est vincibilis et culpabilis mortaliter nō quidem sic intelligēdo: q̄a actus istius erroris sit intrinsece viciosus: quia solus actus voluntatis est intrinsece virtuosus vel viciosus sicut alibi patuit de cōnexionē virtutū: sed est culpabilis et viciosus solum quadā denoiatione extrinseca ab actu voluntatis. Ponēdo q̄ peccatū omissionis nō potest esse sine peccato cōmissionis. tunc nolle tale obiectū inuestigare esset hoc peccatū cōmissionis vel aliqd̄ velle repugnans huic inuestigationi et nō velle inuestigare esset peccatum omissionis: tunc actus erroris diceretur viciosus propter illud nolle vel velle aliqd̄ actum cōsimilē a quo potest denoiari. vel si peccatū omissionis nō presupponit peccatū cōmissionis: tunc diceretur ille error: viciosus p̄pter actū voluntatis quo omitit inuestigare illud qd̄ tenetur inuestigare sed quicqd̄ sit de hoc si talis omisso sit peccatū mortale non stat cū caritate et per consequens stante tali errore non potest talis voluntas elicere actū meritorium circa qd̄cunq̄ obiectū: q̄ talis actio sine caritate nō potest elici. Similiter cōclusio predicta q̄ tū ad scd̄am partem patet: q̄ error inuincibilis nō est culpabilis: quia nō est in potestate errantis. et per consequens nō impedit actum meritorium circa qd̄cunq̄ obiectū: quia nō corrumpit demeritorie caritatē. similiter error vincibilis et culpabilis venialiter qui generat̄ ex hoc q̄ homo negligit inquirere aliquid qd̄ debet scire: tamen omitendo solū peccat venialiter non impedit caritatem. et per consequens nec actus meritorium circa qd̄cunq̄ obiectum. Tertio dico q̄ actus rectus in voluntate stat cū errore inuincibili in intellectu eiusdem ob-

iecti. hoc patet per exemplū. ponatur aliquis habens istam ratōem vniuersalem rectam omni indigenti in extrema necessitate est benefacendū ne pereat que ē euidēs ex notitia terminoz. occurrente igitur aliquo paupere qui apparet indigere in extrema necessitate si voluntas imperet intellectui vt inquirat si talis sic indigeat: sicut apparet indigere facta inuestigatione per oēm viam possibilem poni si et aliquo latente qd̄ non est in potestate sua scire intellectus assentiat q̄ talis indigeat sicut apparet indigere: licet non sic indigeat s̄m veritatem euidenter intellectus dicitabit q̄ tali q̄ sic apparet indigere: licet non sic indigeat est subueniendū tanq̄ existenti in extrema necessitate. hic igitur s̄m istam cōclusiōem errat intellectus: quia iudicat illum existere i extrema necessitate qui non sic indiget et iudicat q̄ sibi est subueniendū: cui s̄m veritatem non est sic subueniendū. et tamen voluntas volens efficaciter sic ei subuenire: habet actum rectum et virtuosum et meritorium si hoc velit pro amore dei. et per cōsequens actus rectus voluntatis: et error intellectus stāt simul respectu eiusdem obiecti. et tota ratio est: quia ille error nō est in potestate errantis ex quo posuit diligentiam quā debuit ad sciendū veritatem. et per consequens ille error omne peccatū excusat. et ideo voluntas eliciens actum conformiter tali rationi erronee virtuose et meritorie agit: imo stante tali errore si nollet sibi bene facere haberet actum viciosum et demeritorium: quia talis actus eliceretur contra conscientiam et rationem non culpabilem. et hoc scierat: quia posito casu predicto nescit se errare: sed credit se habere rationem rectam. et per consequens contemnendo eam peccat mortaliter. similiter non volendo sibi efficaciter subuenire est peccatum omissionis: quia tenetur velle illud quod ratio non viciosa dicitat esse volendum. et per cōsequens omitendo illud peccat mortaliter: sed licet hic sit ratio particularis errās circa minorem et cōclusiōem: tamē ratio vniuersalis est recta. ista scilicet q̄ omni indigenti in extrema necessitate est subueniendum. igitur et c. et hec ratio recta concurret cum ratione erronea immediate formaliter ad causandum illum actum voluntatis rectum. quod si non esset in intellectu talis ratio recta: nullo modo esset actus voluntatis virtuosus. et ideo qui non assentiret huic propositioni. omni indigenti in extrema necessitate et c. vel dissentiret p̄pter aliquā deceptiōem: et tamē erraret circa cōclusiōem mō predicto nullo modo pōt elicere actū rectū voluntatis: sic aliquis fatuus forte

Secūda cōclusio

Tertia cōclusio

non assentiret huic ppositioni quous sit per se nota: ideo talis q non habet usum rationis non posset habere actum virtuosum respectu eiusdem obiecti. et tota ratio est: quia actus virtuosus necessario requirit aliquam rationem rectam sicut prius patet. Si dicas aliquis habes habitum prudentie et habitum virtuosum potest elicere actum ad quem inclinatur virtus non eliciendo actum ad quem inclinatur prudentia: quia potest aliquid velle secundum inclinationem virtutis non assentiendo per intellectum quod illud est volendum. igitur potest esse actus virtuosus cum solo habitu prudentie sine omni alio actu. Respondeo quod potest dici quod casus non est possibilis: quia nihil est actualiter volitum nisi actualiter apprehensum ab intellectu: et tunc apprehensione facta statim intellectus naturaliter assentit: et ita ad eliciendum actum secundum inclinationem habitus virtuosus necessario requiritur actus prudentie. Tunc quod virtus inclinatur ad actum solum circa illud obiectum circa quod versatur. nunc autem probatum est supra de conuersione actus prudentie actualiter existens est obiectum actus virtuosus. et per prius non potest voluntas elicere actum aliquem mediante illa virtute: nisi existat actus prudentie tanquam obiectum illi? quia si illa virtus inclinaret ad aliquem actum qui non terminaretur ad totum illud obiectum circa quod generatur: quod omittitur aliquod obiectum partiale sicut prudentia: sequeretur quod ex illo actu non auferretur habitus virtuosus a quo elicitur: quia habitus augetur ex actibus elicitis circa idem obiectum omnino circa quod primo generatur ille habitus sed ille actus generaret illum habitum distinctus specie formaliter: quia ille actus habet aliud obiectum specie quam prius: quia obiectum illud partiale quod non est obiectum secundum actus eliciti per positum est alterius speciei ab obiecto secundum actus. sed hoc videtur satis absurdum quod aliquis habitus naturaliter inclinatur immediate ad actum generatiuum habitus distincte speciei sine omni alio habitu occurrente ad causandum illum actum. igitur etc. Tunc quod supra est dictum quod non tantum ad causandum actum virtuosum concurrat actus prudentie sicut causa partialis et effectiua: sed ad illum actum conseruandum naturaliter. et ratio est: quia causat ut existens naturaliter actualiter obiectum istius actus quo non existente non potest naturaliter causari nec conseruari. igitur nec eodem modo potest aliquis actus elici a virtute generata nisi actus prudentie sit causa illius actus tanquam obiectum eius actualiter existens: quia non videtur alia ratio quam cogat ponere quod actus prudentie sit causa primi actus virtuosus qui primo generat habitum qui eadem cogat quod sit causa actus secundum elicitum ab habitu cum uterque actus sit eque virtuosus et uterque generetur

licet ad generationem secundum actus concurrat aliqua causa que non concurrebat ad generationem primi: puta habitus virtuosus generatus ex actu primo et uterque habet idem obiectum totale per omnia: et ideo casus predictus non videtur possibilis. Aliter potest dici supponendo casum esse possibilem quod si voluntas posset elicere actum mediante virtute sine actu prudentie actualiter existente in intellectu: quia talis actus non est virtuosus perfecte sicut prius: quia deficit vnum obiectum partiale et vna circumstantia necessario requisita ad hoc quod ille actus sit virtuosus: puta actus prudentie: sed potest elicere sic factus vel furiosus eliceret aliquem actum mediante virtute prius generata in voluntate tali sine ratione: quia illis non est usus rationis. si tamen sit possibile: quia credo firmiter quod in talibus non potest elici aliquid actus intellectus maxime iudicariuum: et forte in eis posset esse actus apprehensiuus rectum in completum non rectum completum: quia ad illum concurrerit actus voluntatis sicut alibi patet: et ita tales non potest habere aliquem actum voluntatis. et ideo uterque casus predictus videtur simpliciter impossibilis. Quarto dico quod actus rectus in voluntate non stat cum errore vicibili et culpabili in intellectu eiusdem obiecti quous posset similiter respectu diuersorum obiectorum sicut prius dictum est. hec conclusio patet: quia talis actus voluntatis: aut eliceret conformiter rationi erronee aut difformiter. si primo modo non est actus virtuosus siue rectus: quia ille error non excusat aliquem actum sibi eliciti difformiter a precepto: sed aggrauat magis: quia in parte talis fuit non errare tali errore ad quem sequitur voluntatem difformiter volentem errare. aliter non esset error culpabilis.

Quia actus erroris si nec est virtuosus nec viciosus nisi denotat de extrinseca: sed solum est viciosus respectu actus voluntatis ad quem inclinatur. forte ita est. vnum potest dici viciosus propter actum omissionis quo voluntas debuit imperasse intellectui inuestigare circumstantias necessarias ad illum actum virtuosum: ita vnum generat talis error in intellectu et non imperauit. et sic peccauit precepto omissionis omittendo illum actum quem debuit elicere: et voluntas eliciens conformiter actum illum illi rationi erronee peccat: quia semper peccat voluntas precepto commissionis quam elicit aliquem actum ad cuius oppositum obligatur per preceptum diuinum vel ordinem diuinum vel alio modo obligatur ad oppositum et nunquam aliter peccat nunc autem voluntas obligatur ad eliciendum conformiter rationi: etc. igitur eliciendo actum contra rationem rectam: quia difformiter rationi erronee culpabili facit oppositum illi quod tenetur facere et persequens peccat in eliciendo talem actum et non recte agit: quia si recte ageret: non teneretur elicere actum oppositum. unde licet non teneatur

nichill p-
mintelectu
tu quin p
us sit in p
sum

Quarta conclusio

voluntas elicere conformiter actū rōni recte
 q̄ opponit rōni erronee inuincibili: quia talis
 error: nō est in potestate boīs errantis: 7 ideo
 excusat voluntatē q̄ non tenetur facere cōfor-
 miter rationi recte oppositē: imo eliciēdo con-
 formiter tali rationi erronee nō peccat: s̄ agit
 virtuose 7 eliciendo actū contra illum errorem
 peccat 7 errat: lz in quā ita sit tamē voluntas
 tenet elicere cōformiter rationi recte que op-
 ponitur rationi i erronee vincibili 7 culpabili
 2 hoc q̄ talis est in potestate errantis: q̄ po-
 tuit non errasse si voluisset. 7 per p̄ns elicien-
 do actum conformiter rationi erronee vinci-
 bili peccat: q̄ elicit actū quē non debet elice-
 re: imo oppositū actū tenetur elicere: q̄ ille er-
 ro: nō excusat eum: sed potius aggravat: quia
 talis peccat duplici peccato: scz cōmissionis
 eliciendo p̄formiter rationi erronee culpabili
 7 omissionis omittendo actū oppositū quē te-
 netur elicere. 7 sic aggravat error: talis 7 nō ex-
 cusat. si autē voluntas eliciat actū disformiter
 rationi erronee culpabili: pura cōtra tales ra-
 tionē peccat etiā duplici peccato cōmissionis
 eliciendo actū contra rationes quā credit esse
 verā. 7 sic peccat faciendo contra conscientias
 p̄ contemptū illius quō debet esse regula sua in
 agendo. etiā tenet se p̄formare dictamini 7c.
 in operando siue sit rectū siue erroneū p̄ conse-
 quēs p̄formando se omittit illū actū quē te-
 netur elicere: 7 sic peccat perō omissionis. si autē
 nullū actū eliciat nec cōformiter rationi erro-
 nee nec disformiter: s̄ oēm actū suspendit: tūc
 peccat duplici peccato omissionis omittēdo
 illum actū quē tenetur conformiter elicere ra-
 tioni recte que opponitur rationi erronee pre-
 dicte 7 omittendo actū quē tenetur conformi-
 ter elicere rationi erronee: q̄ aliter faciēdo cō-
 tra illā rationē nō peccaret nisi tenet cōfor-
 mare se in operando dictamini erronee rati-
 onis: 7 p̄ p̄ns talis necessario peccat 7 est per
 plexus 7 siue voluntas operatur conformiter
 illi rationi siue disformiter siue nihil operetur
 semp peccat vno mōvel alio modo. 7 ideo sum-
 mū remediū tali q̄ peccat est dimittere conscis-
 entia 7 ratiōem illā erroneā quō potest fieri per
 inuestigatōem veritatis. Si dicas q̄ non vi-
 detur rationabile q̄ aliquis teneat agere con-
 formiter rationi erronee vincibili: q̄ tenet ad
 eliciendū actū oppositū: pura ad eliciendū cō-
 formiter rationi recte que opponit rationi er-
 ronee predicte. 7 sic talis simul obligaretur ad
 eliciendū actus oppositos. Respondeo. licet
 superius dicat q̄ errans errore vincibili tene-
 tur agere conformiter rationi erronee. tamen
 hoc nō est verū: q̄ agendo conformiter peccat

7 nullus obligatur ad peccandū: sed pro tam-
 to peccat discordando cū ratione erronea: q̄a
 cōtēnit ratiōem quā credit esse rectā: quia si re-
 cta esset deberet esse regula sua 7 agendo dis-
 formiter peccat. nō q̄ tenetur elicere actū op-
 positū: scz rationi erronee conformare: sed q̄a
 tenet ad oppositū negatiue: hoc est tenet non
 elicere actū discordantē a ratione erronea ne
 contēnat. s̄ agendo conformiter illi rationi
 dicitur semper peccare: quia tenetur elicere a-
 ctū oppositū pura discordantē a tali ratione:
 quia eliciendo talē actum peccat. nec actū cō-
 formem rationi recte oppositē. quia hoc non
 oportet: sed quia tenetur non elicere actū con-
 formiter tali rationi erronee. 7 sic tenetur ad
 oppositū negatiue. 7 sic intelligenda est illa p̄-
 positio generalis q̄ nullus peccat nisi qui te-
 netur ad oppositū illius quō facit. Sic igitur
 patet quomodo actus rectus in volūtate stat
 cum errore in ratione 7 quomodo non 7 respec-
 tu cuius obiecti. 7 de hoc quere prius questis
 one de cōnexionē virtutū. Sed hic sunt aliqua
 dubia. Primū est q̄ voluntas agens confor-
 miter rationi erronee inuincibili non sit sim-
 pliciter recta cuius oppositū prius dictum est
 quia illa voluntas est recta que in operando
 conformatur voluntati diuine tanq̄ siue regu-
 le: 7 illa non est recta que discordat ab intelle-
 ctu diuino 7 voluntate diuina in volēdo: s̄ vo-
 luntas agens predicto modo discordat a iudi-
 cio intellectus diuini 7 volūtate diuina: quia
 deus iudicat q̄ illi qui fm veritatem non indi-
 get extrema necessitate non est subueniendū
 tanq̄ sit indigens 7 volūtas creata vult q̄ ra-
 ti sic subueniatur. ergo voluntas creata volēs
 sibi sic subuenire vult oppositum illius quod
 deus iudicat sic esse volendum 7 quō deus vult
 7 per consequens discordando a voluntate di-
 uina peccabit. Scdm est. vtrū peccatū com-
 missionis 7 omissionis necessario concomitā-
 tur se: videtur q̄ sic quia aliquis nunq̄ peccat
 peccato cōmissionis: nisi quia facit aliquid quō
 tenetur non facere vel eius oppositum facere
 igitur talis omittit illud ad quō obligatur. 7 p̄
 consequens peccat peccato omissionis. Simi-
 liter vt videtur nunq̄ aliquis peccat peccato
 omissionis nisi nolendo actum: quem actum
 tenetur velle vel volendo actum contrarium
 illi actū quē tenetur velle sicut si teneat dili-
 gere deū super oīa die dñico 7 toto illo die pl̄
 diligit actus venereos q̄ deum. hic peccat
 duplici peccato commissionis 7 omissionis.
 Preterea. nullus peccat peccato omissionis ni-
 si suspendendo actum quem tenetur elicere:
 sed tale suspendere est elicere actum. ergo 7c.

Primū dubiū

Scdm dubiū

Instantia

7
 Responso

Tertij dubij

Tertij dubij est de hoc qd dicit q voluntas tenet velle dictatu a rone erronea errore inuincibili esse volendu: q tale dictatu e malu: p nam q ita sit: nuc aut malu sub rone mali no est volitu nec volibile: q sicut oē volitu vl volibile est solu bonu existē vl apparēs solū: ita oē nolitu 7 nolibile est malu etns vl apparēs

Quartū dubij

7 p pns nullū bonū est nolitu nec esse pōt. Quartum dubij est de dictato a rone erronea vincibili vl inuincibili rōe recta vl nō: nō curo ad pns: q tale dictatu siue apprehensio talis dictari ali qn causat delectatōem in appetitu sensitiuo: vt p3 de apprehensione alicuius obiecti pulchri 7 delectabilis aliqn apprehensio illius dictari a rone causat dolorē i appetitu sensitiuo sicut aliqs ymaginās mortē vel bellū mortale futurū timet 7 dolet in appetitu: nuc aut regularitē ita est p statu isto q voluntas magis inclinā ad volendū obiectū: cuius apprehensio causat delectatōem in appetitu sensitiuo. 7 nolendū illud cuius apprehensio causat dolorē in eodē appetitu. Tūc est dubij q est cā istius inclinatiois 7 q est cā istoz actū: sic diffomiter elicitoz. nō volūtas: q ipa est libera respectu cuius cūq; actus elicit ab ea. 7 p pns de se nō pl? de terminat ad vnu actū q ad aliū. nec cognitio intellectiua: q sicut rō recta vl erronea pōt dictare q aliqd delectabile appetitui sensitiuo est volendū pōt dictare q mors sit volēda 7 p pns post dictamē est cā vniformitē vtrubi q: 7 tñ nō obstante tali dictamine volūtas inclinā ad actū oppositos respectu istoz actū q: ad volendū vnu 7 nolendū aliud q igit est cā istius diffomitaris. Quintū dubij ē vtrū aliqs habēs rōnem erroneam pōt stāte errore scire se errare vl credere. videt q sic: q alif nō pōt dimittere erroē. igit rē. Ad primū istoz dico q nō semp volūtas est recta qā cōformatur volūtati diuine in obiecto volito: nā aliqn vult deus aliqd: 7 tñ vult creaturā nolle illud Exēplū. deus ab eterno voluit mortē xpī: 7 tñ noluit iudeos velle mortē eius eo mō quo est mortū ab eis. Sifr ponit Augustin? exēplum q deus vult patrē meū mori: 7 tñ non vult me velle mortē patris mei. nuc aut qn vpo aliqd qd deus vult me nolle: lz illud sit volitū a deo tñ pecco maxime si scia deū me nolle illud. qā tūc scienter discordo a reglā cui me teneo: in acibus meis cōformare. 7 p pns pecco. Et ex p pōt patere fm illā viā q ponit q deus est cā imediata cuiuslibz actus nri volēdo illū actū esse quō nos in actu aliquo peccam: lz de velle actū illū esse imediate ab eo partialitē concurrente volūtate: q lz volūtas creata velit il

Quintū dubij

Ad primū dubij

lud qd deus vult: q deus vult illū actū esse aliter nō fieret: tñ nō peccat: s voluntas nra peccat: q voluntas diuina nō tenet velle oppositū eo q ad nihil obligat: s voluntas creata tenet velle oppositū: q tenet velle qd deus vult eaz velle. nuc aut qn deus velit actum pcti esse: tñ de? vult volūtatē creatā nolle illū actū pcti vl saltē nō velle: 7 p pns volūtas creata volēdo illū actū quē deus peccat: q obligat ad oppositū. nec etiā deus vult istuz actū esse absolute sed tñ volūtatē pntē siue pditionata: q deus vult illū actū esse si creatura vult: s vult creaturā nō velle illū actū si placeat sibi. sic igitur p3 q volūtas nō semp tenet se cōformare volūtati diuine in volito: imo frequēter cōformādo se illi volūtati in volito peccabit ppter causam dictā: s tenet se pformare volūtati diuine in circūstātia obiecti voliti: puta q tenet velle qd de? vult eā velle. Ad ista est opinio Job. qreybi qrit istā questionē. Ad ppositū dico q quis intellectus diuin? diceret q tali nō sit subueniendū mō pdicto 7 volūtas dei nolit q sic ei subueniat. tñ volūtas creata sequēs rōnem erroneā errore inuincibili est volūtas recta: q volūtas diuina vult eā sequi rōnem nō culpabilē. 7 sic faciendo cōtra illā rōnem peccat: qā obligat ad oppositū. Et si dicas q volūtas diuina nō vult sibi sic subuenire: imo respectu huius bz sic actū nolēdi. igitur volūtas volēdo sibi subuenire peccat: q vult illud qd deus vult eū nolle. Rñdeo si sciret q deus noller eū velle subuenire: 7 tunc ipse veller illū actū peccaret nuc aut p casum errat tñ q credit deū se velle illū actū quē deus vult eū nolle: nō ille excusat igit rē. Ad aliud dico q pctm cōmissionis a pctō omissionis est oīno separabile: ita q ppoctiā diuinā vere pōt fieri sine alio: 7 ecōuerso. Autē pctm omissionis pōt esse sine peccato cōmissionis. p3: q ponam? q aliquis te neatur deū diligere die dnico nō habito impedimēto talis seqstratus ab oī impedimēto pōt nō diligere deū toto illo die manifestū est: q si necessitate ad diligendū deū toto illo die: tunc nō mereret in diligendo. potest igit deū nō diligere 7 p pns peccare pctō omissionis talis: sic peccans necessario peccabit pctō omissionis pte. qro de illo actu volūtaris quo peccat peccato cōmissionis siue sit actus nolēdi diligere deū siue sit actus cōtrarius dilectōnis dei: aut est in potestate volūtaris sic q voluntas stante pctō omissionis potest scōbz actū cōmissionis elicere: 7 nō elicere vl nō potest non elicere: sed statim 7 necessario elicit stant: pmo pctō. si primo mō igitur pōt volūtas illū actū nō elicere: 7 per pns pōt nō peccare pctō com

Ad scōm

missionis: et dimitteudo actum diligendi deum peccet peccato omissionis. igitur potest peccare peccato omissionis non peccando peccato commissio- nis. Si datur secundum. igitur eliciendo illum actum non peccabit. quia nullus peccabit in eo quod vitare non potest. Nam peccatum adeo est voluntarium quod si non sit voluntarium non est peccatum secundum Augustinum. Si igitur ille actus non sit in potestate voluntatis modo predicto: sed necessario voluntas eliciat illum actum. voluntas in eliciendo illum actum non peccabit. et per consequens siue sit in potestate voluntatis siue non: potest peccare peccato omissionis: non peccando peccato commissio- nis.

Si dicas quod ille actus omissionis absolute est in potestate voluntatis: tamen supposito illo antecedente quod peccat peccato omissionis. tunc non est in potestate voluntatis: eorum hoc non stat quod peccet illo actu: sicut ebrius occidens hominem in ebrietate facit actum qui non est in potestate sua. quia pro tunc non habet usum rationis: et tamen tunc peccet dimitteudo homicidium. eodem modo est in proposito.

Respondeo. si talis non habet usum rationis nec actum voluntatis: tunc nullo modo peccet faci- endo illud homicidium non plus quam si non faceret et tamen talis meretur duplicem increpationem apud homines qui habent iudicare de malefactis manifestis et non de occultis. et hoc ne euertat respublica: sed coram deo non meretur aliquam increpationem: nisi pro primo actu quo voluntarie se mebrantur. hoc clarum est. tenendo illam opinionem quod solus actus voluntatis est virtuosus vel vitiosus et non actus exterior. sic igitur potest quod peccatum omissionis potest esse sine peccato commissio- nis. Similiter peccatum commissio- nis potest esse sine peccato omissionis. Quod sit distinctum peccatum patet. Nam aliquis obligatur ad non eliciendum actum contrarium actui alicuius precepti pro aliquo tempore: pro quo tamen non obligatur ad eliciendum affirmationem et positivum illius precepti. Exemplum. aliquis obligatur ad non odiendum deum: quoniam non tenetur positivum diligere deum talis igitur potest odire deum. et per consequens peccare peccato omissionis: et tamen ille non necessario peccet peccato omissionis. quia si sic. hoc non esset nisi omittendo actum dilectionis oppositum actui odij. sed omittendo hanc dilectionem non peccat quia regularetur: sicut nullus peccat peccato commissio- nis nisi eliciendo actum quem tenetur non elicere. ita nullus peccat peccato omissionis nisi omittendo actum quem tenetur elicere. nunc autem per positivum quando elicit actum odij non tenetur deum positivum diligere. igitur etc. Nec obligatur pro tunc ad actum affirmativum alicuius precepti: saltem hoc est possibile. igitur potest aliquis peccare peccato omissionis: non peccando pec-

cato omissionis. Si loquimur de peccato omissionis: quod est distinctum peccatum a peccato commissio- nis sic semper qui peccat peccato omissionis peccat etiam peccato commissio- nis. quia quicumque peccat peccato commissio- nis non omittit actum quem tenetur omittere. et per consequens non omittit illud actum peccat peccato omissionis. sed aliter capitur in precedentibus casibus. et hoc quia in illis dicitur peccatum omissionis: quoniam aliquis omittit actum quem tenetur elicere. hic autem quia non omittit actum quem tenetur omittere. et ita in primo casu est peccatum omissionis proprie in secundo est peccatum non omissionis. Quod autem quoniam aliquis peccat peccato omissionis: non peccat peccato omissionis tanquam distincto peccato. probatur sicut conclusio precedens de separabilitate omissionis a commissione. quia autem est in potestate omittentis omittere illum actum: aut non. si sic. igitur potest illud peccatum omittere libere vel non omittere: sicut potest et per consequens potest non omittere. et per consequens non peccare peccato omissionis quod est positivum. quia sicut arguitur de uno ita de quolibet si non est in potestate eius non omittere illum actum. igitur necessario omittit illum. igitur non peccet. probatur sicut conclusio precedens. ideo dico quod unum peccatum potest separari ab alio et e contra. Ad rationem pro illo dubio dico ad primam quod nunquam est peccatum omissionis: nisi quando quis facit quod tenetur non facere vel tenetur elicere actum oppositum etc. et ideo concedo quod talis semper omittit illud ad quod obligatur. sed non semper omittit distinctum actum ab actu ad quem eliciendum pro tunc obligatur. quia non semper obligatur ad tale actum: sed omittit istum actum commissio- nis quem tenetur non committere. quia istum actum tenetur non elicere. et ideo talis omissio semper sequitur peccatum commissio- nis: sed istud non est peccatum distinctum a commissione. Si dicas quod omissio semper necessario sequitur peccatum commissio- nis quia talis omissio non est semper peccatum secundum principia tua. Respondeo. verum est quod non est peccatum distinctum a commissione. et dico quod libere omittit sicut libere committit. quia utrumque tam omissio quam commissio est in potestate voluntatis. licet unum necessario inferat aliud sicut antecedens infert consequens. sed sic non est de peccato omissionis distincto. quia illud est immediatum in potestate voluntatis: etiam quocumque peccato commissio- nis posito: et aliter non est peccatum distinctum: sicut probatur argumentum. Ad aliud nego assumptum. quia sicut prius satis efficaciter probatum est aliquis potest peccare peccato omissionis: nullum actum penitus eliciendo: saltem nullum actum peccati: nec velle contrarium actui illi quem tenetur elicere: nec nolle illum actum quem tenetur elicere. quia potest de tali

S
Ad tertij dubij

in materia non cogitare: et per consequens nec vel
le nec nolle. et ideo assumptum est falsum simpli
citer. Per idem ad tertium dico quod suspendere ac
tum non est semper actus positivus. bene enim
aliquis actus suspenditur quando actus contra
rius elicitur: sed aliquando potest actus suspen
di et nullus alius elici. et hoc est proprie suspen
dere actum non elicere actum. Ad tertium dico
quod bonum accipitur dupliciter. uno modo ut dis
iudicatur in bonum honestum et delectabile. alio mo
do bonum idem est quod volitum: vel accipitur pro
omni illo quod est volibile. Et eodem modo malum
accipitur dupliciter ut opponitur bono primo
modo dicto vel ut accipitur pro aliquo quod est
nolubile vel nolitum. Accipiendo bonum primo
modo et malum. prout opponitur bono. primo mo
do sic dico quod voluntas potest velle malum quod nec
est bonum realiter nec apparere. et potest nolle
bonum quod nec est malum realiter nec apparere.
Prima pars istius conclusionis patet: quia ali
ter sequeretur quod nec posset mereri nec demer
eri committendo circa quodcumque obiectum malum
realiter et dictatum a recta ratione esse tale. quod
probo: quia accipio aliquod tale obiectum peccati
mortalis: puta colere deos alienos malum est
Ponamus igitur quod intellectus dicitur hoc esse
malum: quia tunc est malum realiter et apparere.
quia hoc solum voco realiter apparere bonum
vel malum quod iudicatur ab intellectu bonum vel
malum. et si iudicatur ab intellectu recto non er
rante esse tale: tunc non solum est apparere bonum
vel malum: sed realiter. quia sic dicitur intel
lectus esse sicut est in re. si autem iudicatur ab in
tellectu errante: tunc est solum bonum vel malum
apparere et non realiter hoc supposito. quero
tunc utrum voluntas potest velle hoc malum cole
re deos alienos dictatum tale esse ab intellectu
vel non. si sic habetur propositum quod voluntas po
test velle malum: quod est malum realiter et apparere
et nullo modo bonum primo modo acceptum
si non potest velle hoc malum sic dictatum. igitur
voluntas nunquam potest peccare circa illud obiectum
peccati commissionis: quia non peccaret tali
peccato nisi volendo oppositum illius quod dicitur
recta ratio circa predictum obiectum: quia in nolendo
illud quod est dictatum a recta ratione esse nolendum
non peccat: imo magis meretur. igitur si
voluntas potest peccare peccato commissionis
circa illud obiectum: hoc est volendo illud quod
est dictatum a recta ratione esse malum. Si igitur
non potest velle tale malum sic dictatum: non potest
peccare peccato commissionis: tunc autem ap
paret verum huiusmodi leges dei contra ordinatas quod vo
luntas viatoris non potest mereri circa aliquod nisi
si circa illud posset demereri committendo: licet

etiam christus et beata virgo potuerunt mereri cir
ca mala obiecta et nullo modo demereri. hoc
fuit in eis et speciali dispensatione divina. sed
de alijs videtur propositio assumpta generali
ter vera. Si enim voluntas non potest velle predictum
obiectum: non potest demereri. et per consequens non
potest mereri in nolendo illud malum sic dictatum. et
per consequens aufertur omnis ratio merendi et
demerendi circa talia obiecta: quod est erroneum
dicere. Si dicas. quod potest mereri eliciedo actum
volendi circa illud obiectum quia actus volendi
est in parte sua. sic videlicet quod potest libere cessare
ab illo actu et libere elicere. licet non possit eli
cere alium actum. hoc non valet. quia licet istud sit
solum verum de aliquibus: puta de christo et beata
virgine quando fuerunt viatores. hoc tamen fuit
et speciali preferuntione et ordinatione divina
qua voluit non committere cum volitionibus eorum ad
eliciedum actum peccati. igitur ubi non est tale
speciale privilegium: ibi dicitur generaliter esse
verum. quod si voluntas potest mereri circa aliquod obiectum:
potest demereri committendo circa illud obiectum.
et per consequens in alia voluntate a voluntate
christi et beate virginis non habet ista ratio locum.
Per idem medium per omnia potest probari secunda
pars conclusionis predictae. scilicet quod voluntas potest
nolle bonum primo modo acceptum: quod non habet
rationem mali: nec realiter nec apparere. puta
quia realiter est. et sic dicitur ab intellectu et
est medium. quia voluntas circa quodcumque obiectum
potest mereri eliciedo actum: et potest demereri com
mittendo. et per consequens si potest mereri eliciedo
actum volendi circa tale obiectum bonum potest demereri
eliciedo actum nolendi circa idem bonum nisi sit
impedimentum speciale: sicut supra dictum est. vel
aufertur omnino ratio merendi et demerendi circa
omne obiectum: quod est absurdum dicere. sic igitur
patet predicta conclusio. Secundo dico quod accipie
do bonum et malum secundo modo. sic voluntas non
potest velle aliquid nisi bonum: nec nolle aliquid
nisi malum vel sub ratione mali. hoc patet. quia
sic accipiendo bonum idem est quod volitum vel volibile.
malum idem est quod nolitum siue nolibile. tunc au
tem videtur contradicere quod voluntas velit aliud
nisi sit volitum et volibile. igitur et cetera. Et sic possunt
glosari auctoritates et dicta sanctorum: qui dicunt
quod voluntas non potest velle aliquid nisi sit
bonum realiter: vel sub ratione boni apparere
similiter non potest nolle aliquid nisi sit malum et
sub ratione mali. Ad quartum dubium dico. quod
difficile est dare causam quare voluntas plus
inclinatur ad nolendum illud obiectum quod cau
sat dolorem in appetitu sensitivo. quia nec co
gnitio dictativa potest esse causa illius incli
nationis. quia cognitio dictativa potest esse eque

T
Ad quartum dubij

intensa ad volendum aliquid quod causat dolores in appetitu sensitivo sicut ad volendum illud quod causat delectationem: immo forte intensior saltem hoc est possibile: et tamen hoc non obstante voluntas inclinatur ad contrarium illius discreti a ratione recta. patet per experientiam si intellectus dicat mortem esse suscipiendam pro republica voluntas quasi naturaliter inclinatur ad contrarium nec actus nec delectatio appetitus sensitivi potest sic inclinare voluntatem: quoniam quicumque delectatio sit intensa in appetitu sensitivo potest voluntas ex libertate sua velle contrarium. et ideo non apparet ut videtur alia causa inclinationis voluntatis naturalis dico nisi quia natura rei talis est. et hoc innotescit nobis per experientiam. Secundo dico quod potest reddi aliqua causa quare causatur actus volendi respectu obiecti quod causat delectationem in appetitu sensitivo et actus nolendi respectu obiecti quod causat dolorem in eodem quia potest dici quod actus appetitus sensitivi siue melius ipsa delectatio in appetitu sensitivo est causa effectiva partialis immediate concurreres cum voluntate et cognitione talis obiecti ad causandum volitorem. et similiter dolor est causa effectiva partialis ad causandum actum nolendi respectu talis obiecti. et ideo posita delectatione in appetitu sensitivo potest faciliter actus volendi causari in voluntate respectu illius obiecti: et ipsa non posita non potest ibi faciliter talis actus causari: quia tunc deficit una causa partialis requisita ad elicendum talem actum faciliter vel saltem intense. et eodem modo posito dolore in appetitu sensitivo potest faciliter causari actus nolendi respectu talis obiecti in voluntate et non actus volendi: quia dolor est causa effectiva partialis immediate causans cum aliis actum nolendi. et non est causa ad causandum actum volendi et ipso dolore deficiente non potest talis actus nolendi ita faciliter causari. nec videtur plus inconueniens quod aliqua qualitas in appetitu sensitivo: puta delectatio vel dolor vel alius actus appetitus sit immediate causa respectu alicuius actus voluntatis quam res extra sit immediate causa respectu actus afficiendi et dissentienti in intellectu: sed unum est verum: igitur et aliud. Sed istis non obstantibus non redditur causa quare voluntas plus vel minus inclinatur positis talibus passionibus in appetitu sensitivo: quia quicumque ponatur delectatio vehemens in sensu et cognitio dicta tiva in intellectu et alia concurrente ad actum ad huc est in potestate voluntatis elicere actum volendi respectu illius obiecti vel nolendi vel nullum actum elicere. et ideo respectu illius in-

clinationis voluntatis non videtur posse reddi aliqua causa nisi quia natura rei talis est. et hoc innotescit nobis per experientiam. Verum aliquis potest se scire errare. Ad quod dubium dico quod contradictio est quod aliquis erras circa aliquam conclusionem in particulari statu errori sciat se errare vel etiam credat se errare. cuius ratio est: quia si errat circa conclusionem aliquam veram et necessariam puta circa istam. deus est. igitur respectu illius conclusionis habet habitum erroris quo dissentit huic conclusioni: quia si assereret non erraret tunc: et si sciat se errare circa istam conclusionem: tunc scit illam conclusionem esse veram cui dissentit tanquam false: quia aliter impossibile est quod sciat se errare circa istam conclusionem nisi sciendo propositionem esse veram. igitur dissentit tanquam false. et si sciat illam conclusionem esse veram. igitur assentit huic propositioni: quia hoc est scire aliquam propositionem esse veram sibi assentire. igitur a primo ad ultimum si stante errore potest scire se errare posset eidem conclusioni assentire et dissentire quod includit repugnantiam. eodem modo potest argui respectu conclusionis false. Potest tamen in generali forte se errare credere sicut aliquis cognoscens multa credens se in aliquibus errare: licet nesciat in speciali in quibus errat: sed in generali non potest scire se errare et scire cum hoc errare. quia scire aliquid proprie est evidenter hoc scire. nunc autem non potest evidenter scire se errare nisi evidenter assentiat se errare circa aliquam propositionem in speciali: quia assensus non stat simul cum errore. potest autem scire se errasse: quia destructo errore respectu predictae conclusionis: et ipsa conclusione scita potest scire se aliquando errasse: quia potest recordare se habuisse habitum erroris respectu illius conclusionis. Sed tunc est dubium propter argumentum si potest scire se aliquando errare quomodo ergo potest dimittere errorem. Respondet deo propter aliquod medium sibi modo notum quod non fuit primo sibi notum siue per doctrinam siue per inventionem siue per aliam viam potest tunc de nouo alicui assentire conclusioni cui primo dissentit. et sic paulatim habitus erroris corrumpitur et post habitus scientie generatur modo quo alibi dictum est. De ista dubitatione quere plus in questione de verbo quo modo potest aliquis mentiri et non mentiri.

Questio decimaquarta.

Quoniam circa dolores et delectationes et tristitias. Sciendum est primo quod dolor qui proprie est passio et qualitas appetitus sensitivi et ab appetu

Ad quod dubium

y

Dubietur

Respondetur

Questio XIII determinatur per eadem primo duo probans

Primū

hensione sensitiva causatur et non ab obiecto apprehenso sensu: nec ab actu appetitus. sed solummodo ab apprehensione et potentia appetitiva et deo. si tamē appetitus habeat aliquam efficiētiā respectu illius passionis: hoc nō videtur necessariū ponere sicut alibi patebit. Primum scilicet quod dolor in appetitu sensitivo nō causatur ab obiecto appreheso. patet per propositiōnem frequēter acceptā: quia effectus sufficienter depēdet a suis causis essentialibus et dispositionibus earum. sed destructo obiecto remanente apprehensione obiecti in sensu nihilominus potest causari dolor vel delectatio in appetitu: sicut patet quando aliquis sensus interior: puta fantasia per actum abstractiū apprehendit aliq̄ obiectū nociū vel delectabile quātūcumq̄ illud obiectum ambilaretur nihilominus potest causari dolor vel delectatio in appetitu sensitivo: sicut etiam si deus cōseruaret visionem alicuius obiecti delectabilis vel tristabilis et destrueret obiectū illius visionis potest statim causari delectatio vel tristitia in appetitu sequente visiōem. sicut patet per experientiam. et per consequens obiectum apprehesum nullo modo est causa immediata istarū passionū: sed solum si sit causa sicut ponit Jo. in. iij. in illa questione. vtrū xps doluit: sicut portionem superiorē. solū est causa mediata respectu illius passionis: et solum causa cause in quā tum naturaliter noticiam intuitivam in sensu causat et eam cōseruat. que cognitio causat immediate passiones modo predicto. Scd̄ scilicet quod actus appetitus sensitivi nō causat illas passiones. patet: quia appetitus sensitivus nullū actum habet respectu alicuius obiecti: nisi quā obiectū est absens et nō habitū: quia nō habet nisi actum desiderij et fuge. et isti solum sunt respectu obiectoꝝ absentium et nō habitōrum. Nunc autem respectu illius obiecti quod appetitus desiderat vel fugit stantibus illis actibus in appetitu nunq̄ causatur dolor vel delectatio in eodem appetitu: sed quādo obiectus desideratum vel concupitum habetur et est presens potentie apprehensivę: tunc cessat actus desiderij qui solum est respectu nō habiti et causatur tūc delectatio que est causa causata ab apprehensione obiecti desiderij modo predicto et nō ab actu desiderij. quia tunc nō est quando causatur illa delectatio. et per consequens causa esse non potest. patet: quia si aliquis appetat fornicari cum muliere quādiu stat actus desiderij nō delectatur in fornicatione quātūcumq̄ videat mulierem cum qua appetit fornicari: et hoc quia actus fornicandi nō habetur a desiderante: sed tūc solum delectatur in illo actu quādo

B
Secundū

habitatus est vel quando fornicatur: quia respectu illius obiecti quod est desideratū siue appetitu sensitivo siue intellectivo quādiu stat actus desiderij in vna potentia vel alia nunq̄ causatur delectatio vel dolor vel tristitia in vno appetitu vel alio. Confirmatur: quia potest aliquis apprehendere actum fornicandi actu vtriusq̄ appetitus: et tamē efficacius et absolute nolle carētiā illius actus quo tunc caret actualiter. et sic se carere. et per consequens appetendo sic tristatur et dolet fortiter in appetitu sensitivo saltem posito casu possibili. igitur sicut istū casum nō causatur delectatio in vno appetitu vel alio respectu illius actus fornicandi quātūcumq̄ vehementer concupiscatur per actum desiderij. vnde autē ista tristitia causatur post patebit. Si dicatur quod istud est manifeste contra experientiam: quia quilibet experitur in se quod si videat obiectū pulchrum et delectabile et desideret actum fornicandi quod vehementer delectatur quātūcumq̄ nunq̄ acquirit illū actum. et similiter quādo apprehendit aliq̄ obiectū nocivum siue per intellectū siue per fantasias quod sibi aliquādo nocuit puta vulnus vel aliquid tale et appetitus sensitivus fugiat illud et voluntas velit statim causatur dolor in appetitu et tristitia in alio quātūcumq̄ etiam illud obiectū nunq̄ habeatur. igitur nō est verum quod dictū est. Respōdeo ad vtrūq̄ simul quod nec delectatio nec tristitia predicta est respectu obiectoꝝ nō habitōꝝ respectu quoꝝ est actus desiderandi vel fugiendi in vtraq̄ potentia: sed vtrūq̄ est vel respectu actus apprehesivi quotalē obiectū desideratū apprehenditur vel respectu actus desiderij quo appetitur tale obiectum vel respectu vtriusq̄. et iste actus tā apprehesivus quā appetitivus habetur et sunt presentes. Terbi gratia. exēplo posito si aliquis videat mulierem et desideret fornicari cum eatalis nō delectatur in actu fornicandi quē nō habet: sed sic est quod intellectus apprehendit illud obiectū et cogitat et percipit et apprehendit cogitatōem suam quam iam actualiter habet et voluntas vult illam cogitationem actu complacētię non actu desiderij qui iam habetur et volitiōe talis cognitionis habite sequitur delectatio in volūtate et nullo modo respectu actus fornicandi qui nō habetur: sed vlt̄ causatur respectu cogitationis intellectus vel respectu visus corporalis vel respectu actus desiderij appetitus sensitivi: puta si intellectus intelligat illam visionem corporalem et actus appetendi sensitivum et cogitatōem propriam et voluntas quēcumq̄ istōꝝ actuum velit: statim causatur in volūtate delectatio et hoc p̄t̄

E
Ritio auctoris

quia obiectum illius volitionis habetur: puta actus quicumque predictus. eodem modo sensus aliquos interior: puta sensus comis vel fantasia apprehendit actum sensus exterioris et actum desiderandi sensum sicut ponit philosophus secundo de anima et ipse apprehensivus actus causat immediate sine omni actu appetitus precivo vel medio delectationem in appetitu sensitivo que est respectu illoz actuum tanquam respectu obiectoz et non respectu actus fornicandi qui appetitur: et hoc quia ille actus non habetur: sed predicti actus respectu quoz est delectatio habetur: et eodem modo per omnia dicendum est de dolore et tristitia quando appetitur aliquid obiectum nocivum quod appetitus sensitivus fugit et rationalis non vult per actum nolendi causatur enim ex apprehensione actus sensus exterioris aut interioris aut intellectus quo apprehenditur aliquid terribile imminens post ex actu ipso fugiendi vel spernendi: nec oportet hoc applicare quod factis ex predictis patet. **U**terius propterea sciendum est quod distinctio inter dolorem delectationem gaudium tristitiam et actum desiderij fugiendi inoblivibilis et volibilis probatur per istam viam prout ad primam. quia dolor et delectatio appetitus sensitivi et actus desiderij vel fuge respectu eiusdem obiecti nunquam possunt esse naturaliter simul: sed respectu diversoz bene possunt sicut patuit superius. et ideo per separabilitatem illoz potest distinctio probari. actus enim desiderij vel fugiendi nunquam est nisi respectu rei non habite respectu cuius pro tunc non est delectatio vel tristitia. sed quando res concupita habetur: tunc cessat actus uterque et causatur dolor vel delectatio mediante apprehensione sensitiva non ab actu appetendi sicut supra probatum est sed in quod probatur Job. in tertio questione utrum christus doluit secundum positionem superiorem per separabilitatem illoz: quia actus nolendi potest absolute potest esse sine tristitia. patet in beatis qui absolute nolunt aliqua evenire in quibus tamen non est tristitia nec esse potest: sicut post patebit: sed ista ratio non concludit univrsaliter distinctioem inter actum nolendi et tristitiam et actum volendi. et delectationem quia adversarius diceret quod non quilibet actus volendi est idem cum delectatione nec quilibet actus nolendi est idem cum tristitia: sed tamen ille actus nolendi quo nolo aliquid cuius tamen oppositum accidit est idem cum tristitia: quia ille actus nunquam esse potest sine tristitia nisi per miraculum. et ideo si deus et beati nolunt aliquid cuius oppositum evenire: tunc tristarentur vel miraculose suspenderetur causalitas actus nolendi respectu causationis tri-

sticie per potentiam divinam vel impediretur illa causalitas propter excellentiam delectationis: sicut post dicitur quando tamen deus et beati nolunt aliquid evenire deus impedit illud ne eveniat. Similiter dicit adversarius quod ille actus volendi est idem cum delectatione quod volo aliquid et illud evenit sicut volo et non eius oppositum: quia ille actus nunquam est sine delectatione nisi per miraculum vel per aliquod impediens sicut post patebit. **E**t ideo melior via ad probandum distinctionem predictam est ista quod scilicet angelus malus intensius diligit se et vult sibi bonum et vult homines absolute peccare et multa talia consequenter eveniunt sicut vult et tamen non delectatur quod eveniunt sicut vult quia sicut in beato de communi lege nulla est tristitia ita in damnato nulla est delectatio. eodem modo si beati vellent aliqua evenire et eoz opposita eveniunt. tunc probatur sufficienter quod quilibet actus nolendi distingueretur a tristitia: quia si aliquis non distingueret maxime esset iste cuius oppositum eveniret: sed ille tunc potest esse sine tristitia: sicut patet in angelo bono et in beatis in quibus esset talis actus nolendi sine omni tristitia. et ad istam probationem non peruenit Job. **S**i queras utrum cum actu volendi possit stare tristitia: et cum actu nolendi possit stare delectatio. **P**ro primo arguitur sic quia si aliquis vellent amico suo bonum evenire et malum eveniat stante sola volitione respectu boni cuius oppositum accidit tristatur de hoc quod oppositum voluntati sibi accidit. **P**ro secundo arguitur sic. quia quando aliquis per actum nolendi non vult inimico suo bonum et illud bonum eveniat inimico suo sicut nolentem est stante sola volitione respectu boni cuius oppositum accidit sibi: quia male evenit sibi: quia delectatur ex hoc sicut patet per experientiam. **R**espondeo ad primum quod ex sola volitione non potest dari tristitia quod tristitia secundum augustinum accidit nobis nolentibus. **S**ed ad probationem dico quod si velit sibi bonum et oppositum sibi eveniat statim elicit actum nolendi respectu oppositi mali. et ille actus forte causatur naturaliter a volitione precedente respectu boni et a voluntate: ita naturaliter sicut ignis naturaliter calefacit. sicut si voluntas habeat volitionem efficacem respectu sanitatis. et ratio dicit quod illa non potest fieri sine portione amara necessitatur voluntas ad volendum portionem amaram: nec est in eius potestate simpliciter illam portionem simpliciter nolle stante predicto casu licet contingenter possit velle portionem amaram. cessante autem prima volitione sanitatis aut dictamine intellectus pos-

D sciendum

E Queritur duo

Arguitur primo

Pro secundo

Rndet ad primu

B
Rñ det ad scdm

test nolle portionem illam. De hoc require lib. scdo huius. Eodē modo ad scdm si nolit per actum positivū inimico suo bonuz: et illud nolitum eueniat sicut nolitum est. et hoc quia bonum nō accidit sibi vel malum. vel quia malū euenit sibi. tūc iste sic volēs habet statiz actū volēdi respectu carētie boni: vel respectu mali quod euenit. et ille actus volēdi causatur necessario ab actu volēdi primo. et forte ex sola volitione potest causari delectatio in volūta te sine omni actu nolēdi. puta si volo alicui bonum et illud eueniat. Similiter ex sola nolitione potest causari tristitia sine volitione. puta si nolo aliquid: et illud nolitum tñ eueniat. sed ex sola volitione sine omni actu nolēdi nunq̄ potest causari tristitia: nec ex sola nolitione sine omni actu volēdi medio potest causari delectatio. Si queras iurta predicta. vtruz dolor: vel delectatio possit causari i appetitu sensitivo sine omni actu desiderādi et fugiēdi prēvio. Respondeo q̄ sic de dolore patet. quia si aliquis poneretur subito in igne statim doleat: et tamē nullū actum desiderij habuit respectu ignis nec fugiēdi fore. Similiter pr̄ter predictis q̄ sic. quia predicta potentia imaginariū vel alia interior potest apprehēdere visiones corporalem qua videt visus aliqd̄ obiectum pulchrū et delectabile et actum desiderādi fornicationē: et actum fugiēdi nociuū. et illa apprehensio potest immediate causare dolorē vel delectationē in illo appetitu sensitivo sequēte illā apprehensionē sine omni actu desiderādi vel in illo appetitu sensitivo. quia predicti habitus sunt obiectoz nō habitoz. sed obiecta illius apprehensionis fantasiare fornicationis habētur sicut prius patuit. Si queras vtrum actus appetitus sensitivi et dolor: et delectatio semper causantur ab apprehensione prēvia. Respondeo q̄ non. quia si esset infans natus qui nunq̄ apprehendit alimentuz extra vterū matris: ille tamen naturaliter esuriret vel sitiret cum nihil aliud scivit q̄ cibum et potum appetere et doleret. iste igit̄ actus nō potest causari ab aliqua apprehensione prēvia: quia nulla est: sed tūc causatur ab aliqua qlitate corporali puta a caliditate vel frigiditate: et tñ infans in vtero apprehēdit alimētū: ex illa apprehensione potest generari habitus in potentia sensitiva inclinans ad actus consimiles. et si sit possibile posset poni predictas passiones. causari ex apprehensione causata a predicto habitu q̄tūcūq̄ deficeret alimentum. si autem non sit possibile talem habitū generari in pūero propter motum continuū: tunc oportet sequi viam aliam. Sed tunc est dubium si iste

passiones fames et sitis causantur a qualitatibus corporalibus et nō ab apprehensione. vtruz causetur dolor distinctus ab istis passionibus. Potest dici q̄ potētia sensitiva interiori infans potest illas passiones apprehēdere. et tūc ab illa apprehensione pōt causari dolor distinctus ab istis passionibus sicut prius dictū est. Si autē nō possit tales passiones apprehēdere (quod credo esse verū) tunc rationabilius ē dicere q̄ ille passiones sunt due qualitates pura fames et sitis vel vna qualitas indistincta nō ex ro a dolore: sed aliquando vocat̄ actus appetēdi aliq̄n dolor: quia videt̄ dolor distinctus ab actu appetitus nunq̄ naturaliter causat nisi ab apprehensione prēvia que nulla est in proposito p̄ casum positū: si nobis distinguit̄: quia nobis sunt apprehensiones tales ex quibus pōt dolor: intellectus causari. Si ille passiones i puero puta fames et sitis distingunt̄ specie a fame et siti habitis post apprehēsiōez alimēti et post apprehēsiōē est distinctio specifica inter dolorē et actū appetendi p̄pter distinctōez obiectoz et nulla ante est distinctio nisi nūmeralis. et ideo sunt passiones tūc alterius rōnis. Ultra rursus sciendū q̄ in appetitu sensitivo pōt ēē dolor: et delectatio ita excellentes q̄ pōt totaliter i pedire vsū rōnis sicut pr̄ter experientia in forti q̄ aggrediēdo terribilia pōt tantū dolorē habere q̄ nihil pōt intelligere: nec velle. et si in fornicate q̄ p̄pter vehemētes delectatōez: nec potest intelligere nec velle. cuius causa est: quia talis habeat intellectū bene dispositū et sanctiā. tñ p̄pter excellentiam talis passionis impedit̄ actus talis qualitatē corporalis q̄ necessario requirit̄ p̄ statū isto ad causandū actuz intelligēdi sicut alibi dēi est. Sed tūc est dubiū positis casibus prioz: vtrū aggressio terribiliū sit virtuosa in forti p̄ tunc qñ suspēdit vsū rationis et fornicatio viciosa i alio. Rñ deo q̄ nō: quia sicut pr̄ter supra: solus actus voluntatis libere elicited virtuosus vel viciosus: meritorius vel demeritorius et nullus alius actus dicit̄ viciosus vel virtuosus nisi quadā denoiatione extrinseca pura q̄tū pōt p̄formari illi volitioni. et id quod nō est aliquavolūta in boie nullus est actus virtuosus nec viciosus essentialiter nec denoatiue: sed actus ille p̄ quē volūtas posuit se in tali statu in quo amitteret vsū rationis dicit̄ viciosus vel virtuosus: et ille dicit̄ actus volēdi. Sed Job. qui ponit q̄ actus exterior habet ppriā bonitatē distinctā ab actu interiori habet ponere q̄ predicti actus essent virtuosus vel viciosus q̄tūcūq̄ nō haberēt vsū rationis. sed hec opinio videtur falsa: sicut alibi pr̄ter. Et pbatur. quia nunq̄ in aliquo p̄sistit

D
Queritur

Respondetur

F
Queritur

Respondetur

R
Sciendum

Z
Dubitatur

Respondetur

peccatū: nisi actus ille sit volūtarius et in p̄tate volūtatis mediate vel immediate: s̄ nūc possibile est q̄ aliq̄s habeat actū ceteriorē. p̄mo elicitū iuxta volūtōem victōsam et stare illo actu exteriori simpliciter nollet illū actū et meritorie. et p̄ p̄ns̄ i illo actu nō cōsistit peccatū. Exēplū. aliquis volūtarie descendit in precipitium et in descendendo penitet et dolet simpliciter nolendo illum actum p̄pter deum. tūc ille actus descendendi non est voluntarius nec in potestate voluntatis. igitur tunc in illo non consistit peccatum: quia tunc mereretur p̄nitionem illius peccati et peccaret mortaliter. quod falsum est. igitur nec prius in secundo actu consistit peccatū. Si queras vtrū apprehensio sensibilis delectabilis vel nociui potest causare dolorem vel delectatōem in appetitu sine mutatione reali eiusdē. R̄ndeo q̄ sic. q̄a licet iustus in actu si apprehēdat obiectū sensibile et immutetur realiter ab illo. tū hoc accidit ad causandū dolorē. patet em̄ q̄ in alijs sensibus q̄ solū apprehendunt et nō mutant realiter causatur dolor. et eodē modo si obiectum gustus et tactus solū apprehenderet sine mutatione: adhuc causaret dolorē et delectatōem in appetitu p̄pter cōuenientiā vel discōuenientiā illius apprehensionis cū potētia. Si diccas q̄ tūc corpus beati existēs in igne dolet et apprehēderet calorē. R̄ndeo. sicut delectatio excellēs excludit quācūq̄ tristitiā: ita delectatio excellēs excludit oēm dolorē in sensu. Et q̄ in tali corpore est delectatio excellēs ideo nō potest causare apprehensio dolorē in eodem appetitu. Aliter potest dici q̄ deus cōcurrit cū calore ad causandū apprehensionem caloris in corpore beati: s̄ nō cōcurrit cū apprehensione ad causandū dolorē q̄d forte est verū et ideo nō dolet h̄ apprehēdat calorē. Ulterius sciendū est q̄ oīs delectatio et tristitia cātur in volūtate mediate volitione et nolitione. sicut patet ex p̄cedētibus: sed volitio et nolitio est duplex q̄dam absoluta et q̄dam conditio nata. Absoluta est illa qua simpliciter volo vel nolo aliquid sine oīni cōditione. Cōditionata est illa qua aliqd volo vel nolo sub conditione sicut nauta nollet p̄ncere merces i mari si posset euadere submersiōe et vtrāq̄ tā nolitio q̄ volitio absoluta et cōditionata est sufficiens ad causandū tristitiā et delectatōem modo prius declarato. Ex quo patet q̄ illi duo modi quos Job. ponit causare delectatōem et tristitiā nō sunt veri. ponit em̄ quattuor modos quib̄ potest causari delectatio vel tristitia in voluntate questione p̄allegata quoz duo modi sunt per volūtōem absolutam et volūtōem conditio-

nata et isti veri sunt. Alij sunt q̄ sicut obiectus naturaliter cōueniens vel discōueniens voluntari potest causare delectatōem vel tristitiā in voluntate sine oī actu libere elicitō: s̄ solū mediante velle naturali q̄ nō est elicitus actus. Alius modus est. si obiectum sit cōueniens vel discōueniens sensui p̄t causare delectatōem vel tristitiā in voluntate sine oī volūtōe libere elicta p̄mo: sed isti duo modi falsi sunt et cōtra experientia: nec p̄t dictū istud ip̄bari nisi per experientia. Si em̄ volūtās nō haberet actus desiderij vel fugiendi sicut h̄ appetitus sensitivus: tūc haberet efficaciam. q̄ q̄ res desiderata haberetur cessarent illi actus et causarētur predictę passiones ab apprehensione intellectiva obiecti iam habitū. sc̄z q̄ vt alibi patet voluntas nō tantū habet predictos habitus sc̄z actū complacētie seu amicitie quo diligit rem habitā presentē. ideo nunq̄ causat illa apprehensio aliquid in voluntate nisi mediante illa volitione vel nolitione. Sed tūc est dubium de delectationibus subreptiis a quo causantur. sicut si mulier deflorata nō assentiens p̄ actū volēdi delectetur aliquo modo in tali actu. vnde causatur delectatio illa. R̄spōdeo q̄ delectatio illa semp̄ causatur a volūtōibus p̄uijs: s̄ ille volitiones forte nō sunt in potestate volūtatis: sed causantur naturaliter ab apprehensioe intellectus et a volūtate et postea eadem naturalitate et necessitate causant delectatōem: vel si fuerūt in potestate voluntatis tunc nunq̄ delectaretur nisi libere vellet. et id mulier deflorata non consentiens per actum volēdi bene delectatur in parte sensitiva: sed non in voluntate nisi cesset actus nolendi respectu talis actus: et libere eliciat actum volēbilem respectu illius. tamē actus tales nō dicuntur esse in potestate voluntatis qui cōmuni subiecto eliciuntur et non perceptibiliter.

Sed dubium est si velle absolute et nolle sint causa delectationis et tristitie quando opposita et proposita eueniunt modo prius dicto qualiter angeli mali qui mala volunt que eueniunt vt sunt ab eis volita pura volunt homines absolute peccare et multa que simpliciter eueniunt sicut sunt ab eis volita quare nō delectantur sicut homines et angeli boni delectantur volendo talia. P̄terea si nolle conditionatum sufficit ad causandū tristitiā in homine et sufficit. Et in christo s̄m opinionem Jobannis. et verum est quia noluit penam illā sibi infligi si placuisset deo. et illa nolitio sufficit ad causandū tristitiā i illo. Quare igit nolle conditionatū nō sufficit ad causandū tristitiā in angelo bono sicut in xp̄o qui fuit

Ad

Respondet

In

Responsio

Sciendū

Dubitatur

Respondetur

Primum dubium

Secundū

Tertij

Ad primum

comprehensor quando oppositum voliti accidit. Similiter cum angelus bonus habeat actum nolendi respectu malorum: quorum opposita eveniunt puta angelus bonus deputatus ad custodiam hominis habet inclinationem rectam respectu hominis: et tamen homo peccat: quare non tristatur sicut homines et angeli mali. Ad primum istorum potest dici. Uno modo, quia hoc est per miraculum, quia deus suspendit actum voluntatis respectu delectationis causande in angelo malo. Quia sicut bruto et summa delectatio excludunt omnem tristitiam: nisi quando oppositum contingat per miraculum sicut in christo, ita iusticia et summa tristitia excludunt omnem delectationem quia licet angelus malus habeat actum qui naturaliter est causa delectationis quantum est de se, tamen ille actus non causat delectationem, quia eius actiuitas suspenditur per deum non causantem secus. Aliter potest dici ad istud quod aliqua repugnant sibi et sunt inconpossibilia quantum ad potentiam creatam que tamen non repugnant sibi simpliciter et absolute quantum ad potentiam in creatam. Exemplum. duo corpora esse simul repugnant quantum ad potentiam creatam: sed per potentiam dei absolutam possunt esse simul, patet quando christus intravit ianuis clausis. Unde alius quis existens in uno loco potest se mouere ad alium locum naturaliter in quo existit aliud corpus sed quod recipiatur in isto loco retento primo corpore est impossibile per naturam: tamen per potentiam diuinam potest fieri. Ad propositum dico quod summa tristitia et delectatio esse simul in eodem est impossibile quo ad potentiam creatam et naturaliter, quia quo ad illam potentiam repugnant simpliciter: licet non repugnant simul esse quantum ad potentiam incretam, sed secundum istam viam quantumcumque volita ab angelo malo eveniunt: illa volitio non sufficit causare delectationem in eodem stante summa tristitia. Et sic potest ad primum responderi sine omni miraculo: et ita responsio esset bona: nisi quod volitiones ille, quarum opposita eveniunt sicut sunt volita possunt multiplicari et intendi: quare non videtur verisimile quin possent unam parvam delectationem causare nisi miraculose impedirentur. Per hoc patet ad secundum de christo quod volitio conditionata sufficit ad causandum tristitiam deus suspendit miraculose ultra generalem influentiam actionem summe delectationis respectu illius tristitie corrumpende: et summa illa delectatio quantumcumque est et natura sua expelleret omnem tristitiam: si aliqua inesset et impediret ne causaretur: si non inesset sibi nisi eius actio corruptiva et expulsiva suspenderetur per potentiam dei: sicut deus occurrit per generalem influentiam cum corpore ad movendum se

Ad secundum

de uno loco ad alium, et istud corpus expelleret aliud corpus de alio loco ne simul existant nisi eius actio expulsiva suspenderetur per miraculum. In angelo autem bono licet concurrat forma generalem influentiam cum volitione conditionata ad causandum tristitiam: tamen non suspendit actiuitatem illius summe delectationis respectu tristicie destruende: et propter hoc in angelo bono non causatur tristitia sicut in christo quantumcumque illud nolitum eveniat. Ad aliud potest dici quod angelus bonus non habet actum nolendi absolute alicuius cuius oppositum evenit: quia beatus non vult aliquid nisi conformiter iuxta voluntatem dei, nam non vult aliud nisi quod deus vult eum velle, et ideo si velit aliquid absolute deus impedit ne eius oppositum eveniat, et ideo formaliter non habet actum nolendi respectu peccati nisi conditio naturaliter: puta si placeat peccanti ipse nollet eum peccare. Vel potest dici siue velit aliquid absolute siue conditionaliter cuius oppositum accidit, non tamen tristitia causatur vel per miraculum: puta quod deus non concurrat cum tali volitione ad causandum tristitiam, vel quia tristitia et summa delectatio sibi repugnant quo ad potentiam creatam sicut prius dictum est.

Ad tertium

Si queras iuxta predicta utrum in christo fuit aliqua rebellio inter vires inferiores et superiores. Respondeo quod non fuit aliqua rebellio quia quantumcumque in appetitu sensitivo eius fuisse inclinatio et desiderium ad actum fornicandi ponamus dummodo non haberet volitionem respectu illius actus nunquam peccaret, quia ut patet alibi in sola volitione consistit peccatum et nullo modo in actu exteriori nisi quadam denominatione extrinseca concurrente volitione, et hoc quia deus non coegit cum apprehensione sensitiva ad causandum talem actum et delectationem vel quia habuit multas volitiones, vel aliquam unam intensam per quam actus appetitus sensitivi tales impediuntur sicut patet per experientiam: quia aliquis habet actum desiderii et delectationem in appetitu sensitivo et rectum predicti actus potest ita intense cogitare et velle aliud obiectum: puta passivonem christi quod totus ille actus destruitur et delectatio similiter. Ex hoc patet quod volitio habet veram efficaciam corruptivam et productivam super qualitates corporales sicut aliquis potest solum actum nolendi et tristitiam incurrit infirmitatem et per actum volendi et delectationem acquirit sanitatem, et sic fuit forte in christo. Sed quantum ad illos actus qui contra non dicuntur viciosi etiam denominatione extrinseca cuiusmodi sunt comedere bibere desecere etc. fuit

Querit

Respondetur

rebellio inter illos appetitus. dixit enim i cruce sitio. 7 postq̄ ieiunauit. xl. diebus esuriit. et per consequens per appetitum sensitium desiderauit cibum 7 potum. 7 tamē fm̄ rectam rationem noluit bibere in cruce: quoniam statim fuit mortuus. 7 fm̄ rectam rationem noluit cōedere quando tentator accessit ad eum. igitur in istis similibus actibus fuit rebellio inter illos appetitus 7 eodem modo fuisset in hominibus si sterissent in statu innocentie: sed illa rebellio non fuisset virtuosa nec uiciosa.

Questio quintadecima.

Quæritur circa virtutes et

bona sciendū q̄ p̄b̄s in. vii. et bico rū in principio in acquisitione virtutis assignat tres gradus: 7 similiter tres oppositiōes in acquisitione habitus uiciosi. Primi tres sunt. continentia temperantia et virtus beroyca. qui sic differunt. q̄a continentia est ille qui habet concupiscētiās prauas: tamē nō sequit̄ eas. sed sequit̄ rectā rationē fm̄ p̄b̄m qd̄ sic intelligo. q̄ continentia est ille qui apprehēdit alia qua obiecta delectabilia 7 appetit illa appetitu sensitio. sed recta ratio dicitur contrariū illius qd̄ desideratur ab appetitu sensitio. et uolūtas ex libertate sua nō uult illud qd̄ desiderat appetitus sensitio: sed illud qd̄ dicitur est a ratione recta. quia respectu illius uolūtiōis recta ratio est obiectū pariale: sicut alibi patet. Et tali autē uolūtiōne frequēter elicitur sequit̄ vnus habitus in uolūtate quo inclinatur ad uolendū illud qd̄ dicitur a recta ratione. et ille habitus uocatur continentia a p̄b̄o et iste habitus cū temperantia 7 uirtute beroyca: sicut quelibet uirtus stat cū alia: ut alibi patet. Nam q̄trūcūq; aliq̄s temperatus aut beroycus in uolūtate si habeat concupiscētiās prauas predicto modo: et habitū inclinante uolūtatē ad sequendū rectā rationē adhuc dicitur continentia. 7 est ita q̄ continentia significat principaliter illū habitū inclinante in uolūtate: 7 p̄notat actus concupiscēdi in appetitu sensitio. 7 nō quādo sunt et aliqui actus concupiscēdi dicitur ille continentia fm̄ intentiōes p̄b̄i q̄trūcūq; maneat habitus uolūtatē predictus qui est realiter uirtus. Temperatus 7 temperantia dicitur dupliciter. Vno modo fm̄ intentionē p̄b̄i pro illo qui sequitur 7 uiuit fm̄ rectā rationē. caret tamē prauis concupiscētijs. et ista temperantia nō distinguit̄ a continentia fm̄ speciem: s̄ solum fm̄ magis perfectū 7 minus perfectū. quia idē habitus oīno est primo remissus postea intensus in tantū q̄ illi actus prauis in appetitu sensitio destruitur y totaliter remittitur. et

alia qualitas inclinās appetitum sensitium in actus conformes recte rationi generatur: ille inq̄ habitus remissus cū concupiscētijs in parte sensitio dicitur continentia 7 idem intensus sine illis concupiscētijs dicitur temperantia. Alio modo accipitur temperantia magis proprie 7 stricte pro habitu inclinante uolūtatē ad eliciendū nō t̄m concupiscētiās prauas iā inherentes. sed etiam occasiones talium concupiscētiarū fm̄ rationē rectā sic dicitur nō solum uelle fugere concupiscētiās prauas: sed etiā obiecta 7 occasiones talium. Verbi gratia apprehendere obiecta delectabilia pura uide re talia tangere audire sunt occasiones recte talium actuum desiderandi in appetitu sensitio. 7 ideo recta ratio dicitur q̄ non solum uolūntas debet uelle fugere tales concupiscētiās fm̄ oīs predictas occasiones concupiscētiarū talium ne insint. 7 temperantia sic accepta distinguitur fm̄ speciem a continentia: quia uniuersaliter illi habitus distinguntur specie quorū obiecta distinguntur specie: nūc autem recta ratio est obiectū pariale actus 7 habitus uirtuosi: ut alibi patet. Et alia est recta ratio 7 distincta fm̄ speciem que est obiectus istius temperantie 7 continentie sine alia prudentia extendendo nomē. nam recta ratio que est obiectū continentie dicitur q̄ uolūntas debet fugere concupiscētiās prauas iam inherentes quādo oportet: 7 ut oportet. 7 c. recta autē ratio que est obiectum predictę temperantie dicitur q̄ nō debet tantum fugere concupiscētiās actualiter inherentes: sed oīs occasiones talium: puta q̄ homo non uideat delectabilia pulchra nō tāgat nec audiat turpia colloquia 7 sic de alijs occasionibus. 7 iste ratioes recte specie distinguntur. igitur 7 uirtutes habentes ista pro obiectis distinguntur specie. 7 temperantia sic accepta manet 7 denotatur sic siue passionē sensibiles insint siue non. temperantia autem primo modo dicta non dicitur temperantia quādo insunt prauę concupiscētię. Perseuerantia uero nullo modo distinguitur a continentia: quia perseuerans est ille qui manet in actu uirtuoso fm̄ rectam rationem 7 cōtinuat talem actum uirtuosum. Uirtus beroyca dupliciter accipit̄ vno modo pro habitu inclinante ad aliquem actum ultra cōem statum hominis 7 cōtra inclinationē naturalem. 7 ex hoc ex genere actus et natura: sicut sustinere mortem comburi igne pro bono cōmuni 7 fide catholica. Alio modo accipitur pro habitu inclinante ad aliquem actum qui ex natura actus non excedit cōem statum hominis: sed tamē ex aliqua circūstantia excedit talis actus cō-

Questio XV determinatiue p̄ codicē

3

E

munē statū hoīs. Verbi gratia aliquis seruat castitatē i tali gradu q̄ pro nulla re que est cōtra rectā rationē vult fornicari nolle fornicari nō excedit omnē statū hominū. sed nolle fornicari q̄tum ad istā circūstantiā que est recta ratio vniuersalis excedit cōm statum hominū. quia ista nolitione respectu fornicationis si re cta ratio diceret q̄ citius est sustinēda pena carceris ⁊ mortis q̄ esset fornicandū. tunc debet talis volūtas velle talē penā. anteq̄ p̄deret castitatē. Uterq̄ modus predictus potest diuidi. quia habitus inclinās ad actū excedētem cōmunē statū hominū siue ex natura act⁹ siue ex aliqua circūstantia potest sic inclinare ad actum interiorē in volūrate q̄ ille paratus est sic elicere actus exteriorē cōformē interiori vel solum inclināre ad actū interiorē: absq̄ hoc q̄ habēs talē actū sit paratus elicere actū exteriorē. primo modo loquitur p̄bs de virtute heroyca. ⁊ quia s̄m eū ille est p̄fecte heroycus qui habet aliquē habitū in volūrate inclinātem ad actū nolēdi vel volēdi excedentē cōm statum hominū ex natura actus vel circūstantia modo predicto. ⁊ cū hoc est paratus facere opus exteriorē cōforme actui interiori. puta q̄ aliquis velit volitione elicita ab habitu cōsueti ad saluādū fidē. ⁊ postea anteq̄ fides deficiat sustinere volūtarie talē combustionē in corpore. ille nūq̄ s̄m intentionē p̄bi est perfecte heroycus. vel si aliquis habeat habitū inclinātem ad nolle fornicandū pro nullo qd̄ potest sibi inferri cōtra rectā rationē: si tūc recta ratio dicat q̄ citius debet sustinere mortē q̄ fornicari: ⁊ ipse volūtarie talia sustineat. ipse est perfecte heroycus. Secōdo loquendo de tali habitu inclināte ad actū interiorē solum sine cōcupiscentia actus exterioris. sic illa dicitur virtus perfecta. sed nō proprie s̄m intentionē p̄bi: ⁊ s̄m cōmuniter loquētes. quia virtus heroyca dicit principaliter illū habitū in volūrate ⁊ cōnotat concupiscentiā actus exterioris quādo oportet ⁊c. Et ideo si aliquis habeat talem habitū in volūrate per quē inclinatur ad volendū vel nolēdū aliquid qd̄ excedit cōm statū hominū ex natura eius vel ex aliqua circūstantia ⁊ nō sit inclinatus vel paratus facere opus exteriorē illi volitioni cōforme perfectissime habet ille habitū qui est virtus heroyca. licet nō vocetur heroyca nisi quādo sequit̄ actus exterior. Et si queras vtrūq̄ stante nolitione in volūrate respectu fornicationis s̄m rectā rationē vniuersalē. puta nolle fornicari pro aliquo qd̄ est cōtra rectā rationē: ⁊ stante ⁊ dicatē intellectu q̄ citius est pena carceris sustinēda q̄ velle fornicari. Utrum aliquis

necessitetur ad volēdum penam carceris. Respondeo q̄ sic stante vtroq̄ actu intellectus ⁊ voluntatis. Si dicatur q̄ tunc non meretur sustinere in volendo illam penam. verum est q̄ ille actus non est in potestate sua sed meretur per volitiōem p̄cedentem respectu actus fornicādi. Sed nūquid stante vtroq̄ actu predicto in intellectu ⁊ voluntate necessitatur ille ad opus exteriorē: puta ad intrandū voluntarie carcerē si sibi cōminaret̄ pena carceris. Respondeo q̄ sic: quia eadem necessitate qua necessitatur ad volendum intrare carcerē eadem necessitate intraret eum nisi prohiberetur: quia illud velle videtur esse sufficiens cū deo ⁊ alijs potentijs executiuis ad causandū illum actum ⁊ omnia ista sunt cause naturales igitur ip̄s stantibus ⁊ non impeditis necessario sequitur actus. Sed quomodo tunc illa actio est meritoria dicēdum est hic sicut de volitione p̄cedente. Sed tunc est dubiū quomodo distinguitur virtus heroyca a cōtinentia ⁊ temperantia. Respondeo q̄ distinguitur specificē propter rationem pius factam: quia scilz habet obiecta distincta specie: quia alie habet ratiōem rectam particularem pro obiecto: sed heroyca habz ratiōem rectam vniuersalē que due ratiōes distinguūtur specie igitur ⁊ habitus quoz iste ratiōes sunt obiecta distinguūtur specie. per hoc Job errat quādo ponit q̄ sunt eiusdem specie. sed q̄ differunt s̄m gradum remissum magis perfectum ⁊ perfectissimū: quia non solum differūt sic: sed specie. Quāntūcūq̄ em̄ habitus ille voluntatis qui est cōtinentia augetur in infinitum nūq̄ fieret virtus heroyca: nec etiam temperantia. ⁊ hoc quia heroyca habet aliud obiectum imo multa alta obiecta ad que nullo modo inclinatur temperantia ⁊ cōtinentia. Sed dubium est vtrum ad generatiōem istoz habituum in voluntate generātur aliquę qualitates in appetitu sensitiuo inclinātes ad actus cōformes actibus interioribus. Et sic quomodo ille qualitates distinguūtur in appetitu sensitiuo. Respondeo ad primum q̄ ad generatiōem cōtinentie in volūrate nō generatur aliqua qualitas in appetitu sensitiuo inclinans ad actus cōformes cōtinentie: quia cōtinentens proprie loquendo habet prauas cōcupiscentias in appetitu sensitiuo ex quo potius generatur qualitas inclinās ad actū cōtrariū cōtinentie q̄ ad actum cōformē sibi: sed ad generatiōem tēperantie in volūrate siue accipiatur vno modo siue alio. sequit̄ remissio istoz actuum in appetitu sensitiuo vel totaliter destruit. tēperatus secōdo mō loquendo vt p̄sus nō solum fugit

D
Dubitatio
Responso

Dubitatio p̄io

Secundo
e
Ad primum

actum nolendi concupiscentias prauas: sed p
 occasionem talium. 7 ideo per actus temperan-
 tie possunt illi actus destrui. Eodem modo e dis-
 cedum de virtute heroyca. Sed possunt ne a-
 lique positiue qualitates generari in appeti-
 tu sensitiuo ad generatiōem talium habituum.
 Respōdeo. alique sunt virtutes in voluntate
 quibus correspondent actus in parte sensitua
 qui possunt quadam denotatiōe extrinseca sic
 dici virtutes: sicut est de temperantia circa ci-
 baria 7 pocula 7 castitas coniugalis &c. Alie
 sunt virtutes quibus nō correspondent tales
 actus i appetitu sensitiuo: sicut virginitas pau-
 pertas 7 talibus virtutibus que sunt i primo
 genere correspondent alique qualitates in ap-
 petitu sensitiuo: sicut ex temperata comestio-
 ne frequentata generatur aliqua qualitas in
 parte sensitua inclinans ad actus consimiles
 7 si aliquis esset heroycus circa comestibilia 7
 potabilia. sicut fuit eliazarus qui pro nullo qd
 fuit contra rectam rationem voluit comedere
 carnes porcinas. 7 ideo fm rectam rationem
 7 fm dictamen recte rationis sustinuit mortē
 tali forte virtuti potest correspondere aliqua
 qualitas in parte sensitua generata ex actib⁹
 frequēter elicitis: sicut de quibusdam sanctis
 legimus q fuerunt quasi insensibiles in corpo-
 ribus propter actus frequenter elicitos cōfor-
 mes virtutibus voluntatis ex qbus talis qua-
 litas generatur. Quantum ad secundū dico
 q si iste qualitates in parte sensitua generan-
 tur circa eandem materiam velidem obiectū
 qd est obiectum temperantie 7 virtutis heroy-
 ce: tunc solum distinguitur sicut magis perfe-
 ctū. 7 minus perfectū: 7 sunt vna qualitas nu-
 mero si generatur circa diuersa obiecta sic dif-
 ferunt specie. quod pater: quia nunq̄ inclināt
 ad actus eiusdem rationis: sicut pater de qua-
 litate generata circa cibuz 7 potum: 7 de alia
 generata circa venerea. Eodem modo est dicen-
 dum de habitibus oppositis predictis tribus
 quos ponit pbs ibi que sunt continentia mas-
 licia 7 bestialitas. quia incontinentia prout re-
 peritur in voluntate est habitus quo aliquis
 habens concupiscentias prauas dimittit re-
 ctam rationem: 7 vult libere sequi concupiscē-
 tias illas. Mollicies siue intēperantia est ha-
 bitus viciosus quo aliquis non tantum sequi-
 tur concupiscentias iam inberentis: imo vult
 querere occasiones habendi tales actus. Bes-
 tialis est ille qui contra rectam ratōnem vult
 tales concupiscentias habere circa aliquid dis-
 co contra naturam: quia isti habitus in volun-
 tate distinguntur specie: quia eorū obiecta di-
 stinguntur specie. quia licet non habēt rectaz

rationem pro obiecto: tamen habent alia ob-
 iecta distincta specie. De qualitatibus genera-
 tis in parte sensitua potest hic dici sicut pus
 dictū est de virtutibus. Alterius sciendū est
 q sciētia moralis accipit dupliciter. vno mo-
 do pro omni sciētica noticia que euidenter pos-
 test haberi per doctrinā. 7 hec procedit ex pri-
 cipijs per se notis vt q benefactori est benefa-
 ciendū: sed quilibet liberans aliquez a morte
 est benefactor: igitur tali est beneficiendum.
 Alio modo accipitur pro noticia sciētica cui-
 dēte que solū habetur 7 haberi potest per ex-
 periētiāz 7 nullo modo euidenter per doctrinā.
 Verbi gratia. hec quilibet iracūndus ex tali oc-
 casione per pulchra verba est liniēdus 7 miris-
 gandus nō potest euidenter sciri nisi per expe-
 riētiā: ex hoc scilz q habemus per experien-
 tiā noticiā euidentem de multis proposito-
 nibus singularibus: puta q iste sic sit mitigā-
 dus 7 ille &c. Similiter prudentia accipitur
 dupliciter. vno modo proprie. p noticia euidē-
 ti alicuius propositionis singularis que soluz
 habetur mediāte experiētia. verbi gratia. no-
 ticia hec euidēs iste est mitigandus p pulchra
 verba que euidēs est virtute huius cōtingen-
 tis ille mitigatur per talem viam. 7 hec cogno-
 scitur per experientiam. Alio modo accipitur
 cōiter pro noticia euidentē alicuius vniuersalis
 practice que solum euidenter cognoscitur p ex-
 periētiā: vt q omis iracūndus est sic liniēdus
 tūc dico q accipiēdo sciētiā moralem pri-
 mo modo pro noticia sciētica euidenti que
 potest euidēs acquiri per doctrināz sic distin-
 guitur a prudētia vtroq̄ modo dicta: quia qua-
 litercūq̄ accipiatur prudentia potest solū ac-
 quiri per experiētiā accipiēdo sciētiā moras-
 lem. scdo modo sic. sciētia moralis 7 prudētia
 cōiter dicta vt prz ex dictis sunt idē. sed sic ad-
 buc distinguit a prudētia pprie dicta: q prudētia
 est circa singularia alia circa vniuersalia
 7 sic prz q scia moralis 7 prudētia distingunt̄
 Ex hoc prz q nō bene assignat Job. differētiā
 in primo inter sciam moralem 7 prudētiā in B
 q sciētia moralis est de vniuersalibus 7 diri-
 git remote 7 mediate solū prudētia est de par-
 ticularibus 7 dirigit imediate 7 propique. tū
 quia supponit q sciētia moralis nō dirigit nisi
 si mediāte prudentia. qd falsum est: q aliquis
 potest habere noticiā euidentem alicuius p-
 positiois vniuersalis per doctrinā vt huius oī
 benefactori est beneficiendū: 7 noticiā euidē-
 tem alicuius propositionis cōtingēter sumpte
 sub proposito vniuersali: 7 p experientiam
 puta q iste est bñfactor: quidit eū sic facē cui⁹
 noticia nō est prudētia: quia nō est directiua.

Sciendum

Notandum

Sciendum

Et istis sufficienter concluditur qd isti sic est be-
 nefaciendū: quia noticia huius propositionis
 particularis dirigit immediate in praxim sequē-
 ti interiori vlt exteriori. et tamen noticia huius
 conclusionis non est prudētia: quia ista acqui-
 ritur per doctrinā et non per experientia. Tum
 quia supponit qd scientia non dirigit imedia-
 te: quia est vniuersaliū et prudentia dirigit im-
 mediate quia est particulariū. Ex hoc dans
 intelligere qd qdlibet particulare immediatus
 dirigit in praxim qd vniuersale respectu praxim
 qd falsum est. quia dirigere in praxim nō est nisi
 causare praxim. nunc autē potest immediate no-
 ticia vniuersalis propositionis facere praxim
 sicut noticia particularis propositionis. sicut
 patet qd noticia maioris vniuersalis et minoris
 particularis eque dirigit in praxim sequens
 tem: quia ambe due iste noticie sunt cause par-
 tiales cū obiecto noticie particularis conclus-
 sionis que immediate dirigitur siue causant pra-
 xim: ita qd neutra noticia prius causat qd alia:
 sed ambe eque immediate illā causant noticiā
 cū immediate dirigitur praxim. ita qd sunt causa
 cause. Sed dubiū est quomodo virtutes con-
 necruntur. de hoc dictū est alibi in reportatio-
 nibus. Sed propter illa sciendū qd aliquē vir-
 tutes cōpatiuntur secū habitus viciosos alia-
 rū virtutum aliquē non. nam tam temperan-
 tia qd continentia de quibus supradictū est cō-
 patiuntur secū vicia alijs virtutibus opposi-
 ta qd tūcūq; isti habitus augmententur in in-
 finitū vel vsq; ad gradū summū possibilem si-
 bi. cuius ratio est: quia iste virtutes habent re-
 ctam rationem particulare pro obiecto: puta
 qd talis praxim est sic elicienda quādo oportet
 sicut oportet. nunc autē ratio particularis po-
 test esse recta circa istā materiā. et si non sit ali-
 qua ratio particularis recta circa alias: puta
 circa actus venereos et non circa pecuniā: qd
 distincte sunt rationes hinc inde. et per conse-
 quens potest esse ratio recta circa vnā materi-
 am et erronea circa aliam. et per consequens vo-
 luntas eliciens praxim cōformiter iuxta illas
 rationes elicit vnā praxim virtuosam iuxta
 rectam rationem: et aliam viciosam vel saltem
 non virtuosam iuxta rationem erroneā. et da-
 to qd vtraq; ratio esset recta: adhuc voluntas
 ex libertate sua potest conformiter vni rationi
 praxim elicere et virtuose et discordare ab alia
 et sic viciose. quia contra rectam rationem: sed
 virtus simpliciter perfecta que potest dici hz
 veritates heroyca siue ex natura actus siue ex
 circumstantia aliqua licet non dicatur proprie
 heroyca sū intentionem pbi nisi quando cor-
 respondet actus exterior: illa inquā non com-

patitur secum viciū oppositum alterius virtu-
 tis: licet talis virtus posset esse sine quacūq;
 alia virtute. Cuius ratio est: quia talis virtus
 habet pro obiecto rationem vniuersalē: et non
 tantū particulare: puta habens castitatē sim-
 pliciter perfectā. vt virtus heroyca habz istā
 rationem vniuersalem pro obiecto qd pro nul-
 lo qd est contra rectā rationem vult facere cō-
 tra castitatem. Et ideo si sibi cōminetur pena
 mortis vel promittatur maxima pecunia et sic
 de alijs ad hoc qd fornicetur: et ratio particula-
 ris dicit qd non est fornicandū pro morte nec
 pro pecunia nec pro aliquo tali: tunc stante il-
 la virtute perfecta et ratione vniuersali et par-
 ticulari non potest talis fieri timidus aut aua-
 rus propter contradictōem inclusam: quia da-
 to qd vellet fornicari pro pecunia: tunc vellet
 recedere a castitate. pro aliquo qd est cōtra re-
 ctam rationem: et sū rationem vniuersalē pro
 nullo qd est contra rectam rationem debz vel-
 le cadere a castitate. et per consequens iuxta ra-
 tionem vniuersalem staret virtus perfecta et
 propter actionem illam particularem contra
 rectam rationem esset non perfecta. et sic simul
 esset perfecta et non perfecta etc. Et hec sū
 per tertium sententiarum.

3

R
 Sciendum

Libri quarti.

Questio prima.

Trū sacra-

menta noue legis sint cause effectiue gratie. Sic. q̄a illud quo posito ponitur aliud ipm est causa illius. hoc p̄z fm p̄bm. v. metaphisice. Causa est ad cuius esse sequit aliud: sed posito sacramēto ponitur gratia et ip̄o amoro res mouetur gratia. ergo respectu gratie est in aliquo genere causa et nō nisi in genere cause efficientis. igitur etc. Sc̄do sic. si sacramēta noue legis nō sint cause gratie: aut hoc est. q̄a sensibilia nō possūt agere in sp̄m: aut quia gratia est precise producibilis per creatōez. aut quia sacramētū est ignobilis gratia p̄ducenda. Pr̄mū non impedit: quia obiectū et fantasia agūt in aiām. nec sc̄dm: quia q̄d solū est creabile nō requirit aliud esse q̄ esse principalis agentis creantis. gratia requirit sacramēta esse nec tertū impedit: quia nō est de ratione efficientis partialis q̄ ip̄z sit nobilio: suo effectu.

Tertio sic. magister in littera sacramētū est inuisibilis gratie visibilis formata ut eius similitudine gerat et causa existat. sed in nullo genere cause nisi in ḡne cause efficientis. igitur etc. Ad oppositū Augustin⁹ lib. lxxxiij. q̄stionū. q. lxx. soli deo cōuenit aiās illuminare. illud autē est per gratiā. igitur nihil aliud potest efficere gratiā. Circa istā questionē sic procedā. Pr̄mo videndū est quid est sacramētū. sc̄do ad q̄stionē. Circa pr̄mū sciendū q̄ duplex est diffinitio fm aristotelē. ij. posterioz. Una est diffinitio expr̄mēs quid rei. Alia est diffinitio expr̄mēs quid nois. Pr̄mo modo nihil diffinit nisi sit res vna et si sit vna vnitāte cōpositōis ex p̄ se distinctis sui generis. tūc proprie diffinitur per genus et differentiā essentialē. et tūc aggregatū non p̄t diffiniri. si autē sit simplex sicut angelus vel aiā sic potest diffiniri per genus et differentias accidentales et per multos conceptus quoz q̄libet est i plus et totū eque. Sc̄do modo p̄t omne nomē diffiniri per q̄cqd significet in recto vel i obliquo: q̄ pro omi nomine possunt poni noia distincte significātia illa q̄ significānt per vnu nomē. Ad propositū dico q̄ sacramētū non potest diffiniri pr̄mo modo: sed p̄cise sc̄do modo. et sic dico q̄ oratio expr̄mēs quid nois est ista: significare efficienter effectū dei gratuitū. ista autē oratio non predicatur modo de facto nisi de sensibilibus si tamē deus institueret sp̄alia ad sic significādū effectū dei gratuitū. tūc ip̄a ita compete-

ret spiritualib⁹ sicut modo sensibilibus. et sic i diffinitione expr̄mēre quid nominis sacramēti nō ponitur sensibile. q̄a significare effectuz dei gratuitū est eius diffinitio sufficiens. et hoc p̄t esse cōis spiritualibus et sensibilibus. licet de facto tm̄ pueniat sensibilibus: nec sacramētum dicit respectū rationis: sed tm̄ vnu conceptum connotatiuū negatiuū. Circa secundū est vna opinio q̄ omēs cogūtur ponere sacramēta noue legis aliquo modo causare gratiaz q̄a aliter nō possunt saluari auctoritates sanctorum. nec p̄t dici q̄ deus pepigit sedus cū genere humano. q̄ quicumq̄ acciperet tale signū infunderet sibi gratiā: sicut si rex ordinaret q̄ quicumq̄ acciperet denariū plumbeū haberet certū donū. et tunc denariū plumbeus esset causa sine qua nō: respectu illius doni. et sic esset in p̄posito de sacramēto respectu gratie. quod probatur esse fallum dupliciter. Pr̄mo sic. causa sine qua non: si nihil faciat ad inducendū effectū nec disponēdo nec meliorādo nihil habebit vltra causas p̄ accidens. nec per cōsequens debet poni in diffinitione sacramenti. Sc̄do quia tunc nō differret a sacramētis veteris legis fm rationē cause: sed tm̄ fm modū significandi. Ideo dicit ista opinio q̄ ex sacramētis duo sequūtur in anima. vnu est sacramētū et res. sicut caracter vel aliquis ornatu: et respectu illius sunt cause efficiētes aliud q̄d est res tm̄. scilicet gratia: et respectu illius sunt cause dispositiue dispositione q̄ est necessitas. Ad cuius euidentiā dicit esse sciendum. q̄ causa efficiēs potest dupliciter diuidi. Vno modo ex parte sequūtur in anima. vnu est sacramētū et res. sicut caracter vel aliquis ornatu: et respectu illius sunt cause efficiētes aliud q̄d est res tm̄. scilicet gratia: et respectu illius sunt cause dispositiue dispositione q̄ est necessitas. Ad cuius euidentiā dicit esse sciendum. q̄ causa efficiēs potest dupliciter diuidi. Vno modo ex parte sequūtur in anima. vnu est sacramētū et res. sicut caracter vel aliquis ornatu: et respectu illius sunt cause efficiētes aliud q̄d est res tm̄. scilicet gratia: et respectu illius sunt cause dispositiue dispositione q̄ est necessitas. Alio modo ex parte cause in principalē et instrumentālē. Instrumento autem p̄petit duplex actio. vna ex pp̄ria natura alia inquātuz mouetur a principali agente. sicut patet de calore respectu virtutis nutritiue: sed actio instrumenti aliquādo attingit vltimā perfectionē: aliquādo nō. semper tamē ad aliquid vltra illud q̄d sibi cōuenit ex pp̄ria natura sicut de qualitātib⁹ actiuis respectu elementoz et anime humane. Dicitur igitur q̄ respectu instrumenti deus est principale agens sed p̄pter cōgruitatē iustificādī vtitur instrumentis quibus nō cōpetit actio aliqua virtute pp̄ria. sed instrumentāliter p̄tingūt ad aliquē effectū in anima. sed tm̄ dispositiue ad vltimū effectū qui est gratia. Et si queratur. utrū hoc agat tm̄ per virtutē naturalē vel sup̄naturalē dicit q̄ necesse est ponere aliquā virtutē sup̄naturalē in sacramētis. et ista virtus nō potest esse respectus quidā. quia relatio nō est principalis actionis. idco dicit q̄ virtus agēdi p̄p̄oz

Questio Pr̄mū argu.

sc̄dm

sc̄dm

Duo facit Pr̄mū

sc̄dm

D Sciendum

Pr̄mū arg. opi.

R

tionatur agenti. et ideo aliter est ponenda in principali: aliter in instrumentali quia principale agit per exigentias sue forme. et ideo est talis virtus qualitas habens suum esse completum. instrumentale agit in quantum movetur. et ideo virtus eius proportionalis motui qui est quoddam ens incompletum diminutum. Pro ista opinione adducuntur multe auctoritates et rationes. Prima est Augustini super genesim. qui dicit quod tanta est virtus aque baptismi quod corpus tangit et cor abluit. Item beda super Lucam. Christus tactu mundissime carnis sue vim generativam contulit aquis. Preterea. et hec est ratio fundamentalis opinionis secundum omnes sacramenta nove legis efficiunt quod figurant: sacramenta veteris legis non. et hec est differentia inter illa etc. Preterea. magister in littera. homo non querit salutem in sacramentis quasi in eis: sed per illa a deo. Hec prepositio a: denotat principale agens: et hec prepositio per eam instrumentale. Item lex nova est nobilissima: igitur habet nobilissima sacramenta: sed nobilius est habere virtutem talem quam non habere. igitur etc. Preterea. similitudo debet esse inter generationem humanam et suam regenerationem: et ibi natura disponit. igitur et hic. Contra istam opinionem probatur quod rationes sue contra aliam opinionem non concludunt. Prima non: quia causa sine qua non: aliquid plus dicitur quam causa per accidens secundum eundem. Sed meritum non est nisi causa sine qua non respectu finis et gratie: quia nec esse inter generationem humanam et talis. sicut etiam modo passio christi est causa sine qua non respectu gratie: et tamen neutrum est causa per accidens respectu gratie. Preterea causa per accidens est illa qua amota nihilominus ponitur effectus. Exemplum de albo quod est causa per accidens respectu actus edificandi. sed amoris sacramentis non sequitur aliquid in anima: nec confertur gratia. igitur etc. Secunda ratio concludit: quia differunt per alium modum: quia illa non significabant ita efficaciter sicut ista. Contra secundum gratiam non causat aliquid tale in anima quia illud vel est forma naturalis vel supernaturalis. non naturalis: quia tunc quilibet potest eam habere naturaliter. non supernaturalis: quia tunc crearetur. et per consequens sacramentum nihil facit quantum ad istud impressum. Preterea quero quomodo illud impressum erit necessitas respectu gratie aut tantum ex pactione divina aut est dispositio aliqua activa vel passiva. non primo modo: quia eque potest dici quod sacramenta sunt necessitas respectu gratie ex pactione divina. nec secundo et tertio modo: quia gratia creatur et anima est passiva sufficienter disposita. Contra tertium quod non sit talis virtus in sacramentis

arguo parva argumenta istius. Primo quia in huiusmodi genere potest poni: quod non in genere substantie certum est nec accidentis. patet discurrendo per singula predicamenta. Ad istud dicitur quod ens incompletum quod est in anima dividitur contra ens distinctum et completum per novem genera. et ideo tale ens non est in genere nisi per reductionem sicut motus. et ideo hec virtus reducitur ad idem genus in quo est virtus completa principalis agentis: que est qualitas in quo esset si esset in genere. quia virtus increata non est in genere. Contra. nihil est in genere per reductionem: nisi quod est intrinsecum illi quod est in genere per se sine quo non potest esse. patet de materia et forma. igitur cum ista virtus non sit aliquid aliud cui intrinsecum: quod est per se in genere non erit in genere per reductionem. Preterea. accipit falsum. quod ista virtus est in eodem genere cuius forma principali. quia virtus influxa calorem non est in eodem genere cum anima vegetativa. igitur similiter nec in proposito. quia aliter esset illa virtus in eodem genere modo in quo est deus cum ipse sit agens principale. Similiter si deus esset in genere: esset in genere substantie. et ita ista virtus esset in genere substantie per reductionem. Preterea. illa virtus aut computatur inter dona materia: aut minima aut media. Non inter materia vel minima vel certum est inter media. et tunc esset potentia vel habitus. Si dicitur quod sicut ista virtus non potest poni in genere nisi per reductionem: ita nec constituitur in aliquo gradu boni nisi per reductionem. reducitur autem ad bona maxima cuiusmodi est gratia: que quodammodo est completum istius virtutis et finis eius. Contra. reductum ad gradum bonitatis alterius est in eodem genere cum illo ad quod reducitur sed virtus non est in eodem genere cum gratia. quia prius dixit quod esset in illo genere per reductionem in quo esset forma principalis agentis. igitur non est in eodem genere cum gratia. Preterea. si sic. tunc omnes actiones nostre naturales ordinate ad beatitudinem essent bona maxima et qualitates ordinate ad animam intellectivam essent in eodem genere cum anima intellectiva per reductionem. Preterea. virtus spiritalis non potest esse subiectiva in re corporali igitur non est in sacramentis. Dicitur quod verum est secundum suum esse completum. tamen secundum suum esse incompletum potest per modum intentionis sicut in instrumentis motis ab artifice est virtus artificis et sermo audibilis existens causa discipline. ita de sensu et sensato que continent intentiones anime quodammodo: et in motu est virtus bone separate movens secundum phos: et semper agit in virtute anime. Contra. quero. an ista virtus dicatur

Secundam

Tertiam

Quartam

Quintam

Sextam

E
Extra dicta ista

spiritualis aut quia nata est perficere spiritum aut quia est indivisibilis: aut quia habet esse in completum aut diminutum: aut quia habet tantum esse obiectivum non subiectivum reale. non propter primum: quia talis virtus non potest esse in corpore. nec aliqua perfectio spiritus naturalis. vel supernaturalis potest subiective esse in corpore. aliter enim intellectio et volitio et huiusmodi possunt esse subiective in lapide. Nec propter secundum quia nulla perfectio absoluta imperfecta potest esse tota in toto et tota in qualibet parte sicut est ista. Nec propter tertium: quia tunc motus potest dici spiritualis. nec propter quartum: quia tunc non erit in sacramentis subiective. Preterea ista virtus est vera res aliter nihil esset: et tunc vel substantia vel accidens. et sic esset per se in genere et haberet completum esse sibi conveniens. Preterea exempla sua non sunt ad propositum: quia instrumenta nihil recipiunt a motore nisi motum localem similiter sermo audibilis continet solum disciplinam mediatis habitibus in anima. similiter mobile nihil recipit a substantia separata nisi motum. similiter semper agit virtute caloris que est forma completa. Ideo ad questionem primo premitur veritas distinctio propter dicta sanctorum et auctorum. quod cum causa sit illud ad cuius esse sequitur aliud: dupliciter potest accipi. uno modo quando ex natura rei ad presentiam et esse unius sequitur naturaliter esse alterius. Alio modo quando ad esse et presentiam unius non ex natura rei: sed sequitur aliud ex solavoluntate divina aliquid instituentis. et isto modo dicimus quod actus meritorius dicitur causa primus ex sola voluntate divina et causa sine qua non dicitur secundo modo causa. Primo dico quod sacramenta non sunt causa gratie. Circa quod probandum primo ostendam quod sacramenta per virtutem naturalem non causant gratiam nec aliquid presivium instrumentaliter gratie. Secundo quod nec per virtutem eis collatam. Primum probatur sic. omne agens instrumentaliter agit in quantum movetur ab agente principali secundum eum. igitur si sacramenta sunt cause instrumentales respectu gratie movetur vel motu ad formam vel motu locali. non primo modo circumscribendo illam virtutem de qua prius dictum est: quia nec alteratur nec augmentantur: nec moventur motu locali: quia ita potest deus instituire sensibilia quiescentia ut significant gratiam sicut sensibilia mota: quia quod aqua mota huiusmodi sensibilia movetur. hoc est solum per accidens: quia deus potest ordinare quod anima mundaretur quando corpus tangeret lignum quiescens. sicut in ablutione aque mota. Preterea agens instrumentale respectu distinctorum actuum habet distinctos mo-

tus locales. patet de fabro. sed eisdem sacramentis manentibus potest deus ordinare quod habeant rationem sacramenti respectu multorum effectuum sicut quod aliquis per tactum aque esset baptizatus et confirmatus et sic de multis alijs. Preterea agens instrumentale quod equaliter respicit distinctos effectus equaliter potest agere respectu illorum: sed sacramentum equaliter respicit gratiam et alium effectum spirituales. igitur equaliter potest agere gratiam sicut alium effectum. Preterea corpus nihil agit in animam nisi speciem actum vel habitum: sed nullum istorum agit sacramentum in anima. igitur etc. Secundo dico quod non agit per virtutem sibi collatam: quia si sic hoc non esset nisi quia instrumentum recipit aliquam formam: sed hoc non est necessarium: quia si sic. hoc esset aut propter perfectionem instrumenti aut propter imperfectum. non propter primum: quia sufficit quod sit imperfectum: forma principalis agentis. nec propter secundum: quia forma propria instrumenti erit perfectio: illa forma superaddita. Preterea. omnis virtus supernaturalis est perfectio: virtute naturali quando sunt eiusdem generis. Si igitur in sacramento sit virtus supernaturalis. igitur etc. Preterea quod non semper causetur aliquid prius gratie: videtur. quia frustra poneretur: cum nec sit effectivum gratie: nec receptivum. Preterea tunc sacramenta iterata nihil causarent cum sit prius causata illa dispositio in anima. Secundo dico quod sacramenta sunt causa gratie: quia deus sic instituit quod non conferatur gratia nisi positis sacramentis et sacramentum posito conferatur. et ideo causa sine qua non in naturalibus non est dare aliquam causam sine qua non nec mediatam nec immediatam respectu alicuius effectus: sed in voluntarijs bene potest esse talis causa. Sed contra predicta sunt aliqua dubia. primum est quod videtur quod oratio exprimit quod deus non sit diffinitio: quia tunc secundum aristotelem vii. metaphisice. et secundo posteriorum omnes sermones essent diffinitiones: imo sillogismi omnes et tota historia troiana: quia potest imponi unum nomen significans idem quod significant iste diffinitiones. Secundum dubium est. quia videtur quod sacramentum dicat aliquid unum: quia dicit respectum rationis. tunc quia est signum et signum dicitur alicuius signum. et per consequens signum dicit respectum non realem ergo rationis. tum quia. iij. metaphisice dicitur quod omne nomen quod non est equivocum habet unum significatum. tum quia sacramentum dicitur de aliquo et non de absoluto: quia nullum absolutum est sacramentum: ergo de aliquo respectivo non reali ergo rationis. Tertium dubium est. quia videtur quod omne quo posito ponitur aliud sit causa proprie dicta: quia non est de ratione

D
Secundum

Primum dubium

Secundum dubium

Tertium dubium

Rij

Circum secundum primum
capite

Probatur primum

causa q̄ ad ipam necessario sequatur effectus sed q̄ nō possit esse sine ea igitur sufficit q̄ ipa posita ponitur effectus 7 q̄ non ponatur effectus sine ea igitur sacramēta sunt proprie causa. Quartū dubiū est: quia videtur q̄ non est impossibile sacramētū agere in aiām. tū quia sacramēta sunt medicine quedam: sed medici na habet virtutem effectiua respectu sanitatis. Tum quia ignis vt instrumentū potest agere in spiritū. Ad primū istoz dico q̄ nō omnis oratio est diffinitio: sed oratio significās quid significatur per nomē diffinitio: ita q̄ sit signū eius 7 nō significatū nomis est diffinitio. 7 sic bystoria troiana nō est diffinitio: quia non exprimit quid significatur per vnū nomen 7 similiter est significatū illius 7 non signū. Si dicitur q̄ potest poni vnū nomen significās totaz bystoria troiana: vel illud qd̄ significat tota bystoria troiana. Respondeo q̄ requiritur ad diffinitioem nois q̄ sit oratio predicabilis de diffinito huiusmodi nō est bystoria troiana: q̄ in vniuersali nomine importantur plures conceptus nominis qui nō possunt de aliquo vno diffinito predicari: nec per cōsequēs in tali diffinitioe exprimi. Si dicatur q̄ talis oratio non semper predicatur de diffinito. naz bec est falsa vacū est locus priuatus corpore 7 sic de alijs. Dico q̄ nō oportet q̄ semper vere predicetur de diffinito ne forte diffinitū sumatur materialiter. Ad scdm dico q̄ sacramētum nullum respectum ratiois importat. hoc probō: q̄ sicut respectus realis nō aduenit alicui de nouo nisi per actū realez nouū: ita nec respectus ratiois: sed aqua habet ratōem sacramēti de nouo sine tali respectu 7 actu intellectus comparantis. vnde nō plus importat sacramētus respectum ratiois q̄ signū: sed signum nō importat: quia signum potest de nouo significare sine omni comparatioe intellectus. patet de baptismo vbi post baptisū sacramētū significat gratiam 7 ante nō: 7 tamē sine omni intellectu comparate. patet etiam per exemplū de voce significatiua prolata de nouo 7 etiam de signo aliquo facto alicui vnto. Ideo dico q̄ si cut participiuz cum predicatis sequētibus nō significat aliquid vni: sed plura vnū in recto 7 aliud in obliquo. ita nec hoc nomē sacramētum. 7 ita licet tale nomē non sit equiuocū: tamen nō requiritur talis vnitas mediante quocumq̄ respectu patet de hoc nomie ciuitas populus vniuersum 7c. Ad primū dico q̄ cōnotat distincta. Ad scdm dico q̄ sufficit vnitas ratiois 7 nō requiritur alia vnitas a parte rei nisi quādo nomē sic significat aliquid qd̄ non cōnotat distinctum vel distincta. Ad aliud

Quartū dubiū

Ad primū dubiū

Ad scdm dubiū

Ad tertū dubiū

de causa 7 effectu dico q̄ de ratioe cause est q̄ ad eam possit virtute propria sequi effectus ex natura rei 7 naturaliter sic nō est in proposito sed tātum ex voluntate diuina. Ad aliud dicto q̄ sensibile nō potest agere in aiām nisi mediāte aliquo ipius aie puta mediāte cognitione: 7 ideo cum nō sit notum per scripturam sacram nec per experiētiam nec per ratioem deductam ex per se notis q̄ potest aliter agere in aiām q̄ modo dicto: ideo cōcedo q̄ nullo alio modo potest agere in aiām. Ad argumētus dicto q̄ sacra scriptura loquitur similitudinarie: q̄ sicut per receptioem medicine sequitur sanitas: ita per misterium sacramētoz sequitur gratia. Ad argumenta alterius opinionis. Ad primū dico q̄ nō valet: quia causa per accidēs est qua nō posita nihilominus ponitur effectus: sed sacramēta sunt cause sine quibus nō. quia sine illis non dat deus gratiam. Ad Augustinū dico q̄ sic tangit q̄ per actionem dei ponitur effectus gratie. Ad Bedā dico q̄ nō intelligit q̄ virtus aliqua fuerit collata a quis: sed deus ordinauit q̄ quādo in aquis fieret sacramētum lapsis tunc p̄fertur grā. Ad aliud patet ex dictis. Ad aliud dico q̄ nō querit salutes formaliter. Ad aliud dico q̄ sacramētum non est potens efficere gratiam. Ad aliud de similitudine dico q̄ de forma est ibi fallacia p̄sequētis. Ad primū principale dico q̄ verum est si sic sit ex natura rei quando tamen est ex volūtate alterius nō est verum: sic est in proposito. Ad aliud q̄ nulla illarum causarū est sufficiens sed ista quia effectus nō est producibilis nisi a deo solo. Ad aliud dico q̄ sacramēta sunt causa qua posita deus vult agere 7 aliter non. *Questio. ij.*

Utrum cuiuslibet recipienti baptismū imprimatur character. *Q* non: quia si sic hoc nō esset nisi propter excellentiā: nūc autem aliqua sacramēta in quibus nō imprimatur character sunt excellentiora: vt patet de eucharistia specialiter. igitur 7c. Scdo quia c̄ reuincio que ad hūc valebat ad qd̄ nūc valet baptismus nō impressit characterem. igitur nec baptismus aliter em̄ in circuncisio 7 post baptisato essent duo characteres aut nullus. Ad oppositū est damascenus q̄ libro. iij. c. i. ponit sigillū in diffinitione sacramēti. Ad questionē dicitur q̄ oportet characterem imprimi aie cuiuslibet recipientis baptismū. vbi primo declaratur q̄ ē forma absoluta de genere qualitatis. Scdo q̄ est in scda specie qualitatis. Tertio q̄ est i potentia aie intellectiue. 7 nō in essentia. *Quar*

Ad q̄rtū dubiū

Ad primū argū. alterius opiniois

Ad scdm

Ad tertium. Ad quartū. Ad quintum. Ad sextum.

Ad p̄mū p̄n.

Ad scdm

Ad tertium

Ad questio II

Ad circa q̄ sūt q̄rtū o: per alios

to q̄ in baptisino imprimitur caracter baptisato. Primum patet quia oēs attribuūt ista characteri q̄ est signum distinctiuū configuratiuum siue assimilatiuum. sed ista tria nō possūt competere nisi forme absolute. de primo patet quia signum per formam quā sensibus vel intellectu imprimi facit deuenire in cognitionem alterius: sed relatio in nullius cognitionem facit venire. De secdo patet: quia relatio nō distinguit cum distinctio sit relatio. igitur forma absoluta. De tertio patet: quia similitudo fundatur in vnitare qualitatis. Scdm̄ principale: scilz q̄ sit in scda specie qualitatis. probatur: quia nō est in quarta specie: quia ibi nō est nisi forma qualitatis dimensiuē. nec in tertia: quia fm̄ p̄m. vii. phisicorū: tertia species qualitatis est inter qualitates sensibiles que solum sunt in parte sensitua. nec in prima: q̄a scdo ethicorū potētia possumus simpliciter: s̄ habitu nos habem⁹ ad passiones bene vel male: sed caracter ordinatur ad aliquid simpliciter sicut sacerdotium est quo potest quis conficere simpliciter et absolute siue bene siue male semper conficit. igitur non est habitus nec dispositio: quia dispositio est habitus imperfectus. igitur est i scda specie. Preterea cuilibet in natura competūt operatiōes proprie. igitur regenerāt in vita spirituali competūt operatiōes proprie. sed vbi sunt operatiōes proprie sunt principia propria: et illa nō sunt nisi qualitates in scda specie que dicuntur potētie: et sunt similes illis virtutibus quibus sacramēta habent efficaciam sibi inditam. Tertium probat: scz q̄ sit in potentia intellectiua. q̄ sit in potentia probat: quia sicut gratia que ē p̄cipium spiritualis vite est i essentia aīe: ita potētia spiritualis est in potentia naturali aīe. Q̄ sit in intellectu probatur: quia ymago p̄cipaliter consistit in parte intellectiua: sed caracter respicit p̄cipaliter ymaginē. igit̄ r̄c. Quartū probat: quia sicut est i naturalibus ita in supernaturalibus: sed in naturalibus respectu alicuius operationis est dare potētiā actiuā et passiua. igitur similiter in supernaturalibus oportet dare respectu operationis supernaturaliū principia supernaturalia: cuiusmodi autem p̄cipiū est caracter. igit̄ r̄c. Contra opinionē istam. quicquid sit de conclusionē quā tenet: tamen rationes nō probāt q̄ sit aliquid absolutū: quia fm̄ eum relatio est alia res a fundamēto. igitur possunt predicta de caractere conuenire relationi sicut absoluto. cōsequētia patet: quia potest esse signum sicut accidens absolutū probatur: quia vel est signum naturale. vel ex institutione. si natura

le: tūc eque bene potest relatio sic esse signum naturale et ducere in cognitionem sicut accidens absolutum. probat: quia sicut per cognitionem intuitiuā alicuius accidentis absolutū deueniret in cognitionem subiecti: puta q̄ ibi est subiectum sustentans accidens ita si uideretur relatio aliqua intuitiue potest uideri deuenire in cognitionem subiecti sustentantis illā relationem: quia tantum vel plus dependet q̄rum accidens absolutum. si sit signū ex institutione: tunc potest ita quis instituere relationem ad significandum hoc vel illud sicut potest imponere accidens absolutum: ex quo sic significare est ad placitū instituere. Preterea illa relatio potest distinguere et assimilare sicut accidens absolutum dicitur assimilare alteri. quia suū simile est in alio: et distinguere ab alio: quia suū simile est in vno et non in altero: ita et relatio. Scdo non concludit ratio qui caracter possit esse in tertia specie qualitatis: q̄a aut intelligit per illa que sunt in tertia specie qualitatis q̄ sunt subiectiue i parte sensitua. et hoc non oportet: quia albedo et similia non sunt in sensibus aut dicuntur in parte sensitua: quia inferūt passionem sensibus. et hoc nō valet: quia alique qualitates sunt in herbis et in veneno que nō possunt cognosci per aliquē sensum: sed solum cognoscuntur per operationes eorū sicut qualitates in veneno per intoxicationem. et tamen ille qualitates bñ possunt poni in tertia specie qualitatis. Si dicatur q̄ tales qualitates sunt in scda specie: quia sunt principia operationū. Contra. calor est principium operationū: et tamen non est in scda specie sed in tertia. et hoc ponendo species distinctas. Preterea rationes non probant quin caracter possit esse i prima specie: quia respectu primorū principiorū est tam potētia q̄ habitus. nec tamen ille habitus potest disponere ad bene vel male operandum: quia circa p̄cipium nullus potest errare nec se habere sub ista dispositione bene vel male. Preterea habitus apprehensiuus est habitus: et tamē nō disponit intellectum ad comprehendendū bene vel male: et ita in proposito caracter potest esse habitus absq̄ hoc q̄ disponat hominē ad bene vel male operandum. Preterea sicut aliquid actus potest esse indifferens ad bene vel male: ita et habitus. ergo bene vel male possumus illo habitu vti indifferenter. Sed dicet sicut cōuenit bene vel male vti habitu: ita cōuenit bene vel male vti potētia. Ideo dico q̄ prima differentia quā ponit inter potētiā et habitum: quia potētia respicit actum simpliciter et habitus respicit actum sub istis con-

Primū

Scdm̄

Tertium

Quartū

E
Cōtra rōes dīcās

ditionibus bene vel male nō valet: sed ista est magis propria differentia quāz innuit pbs scō cūdo ethicoꝝ caplo primo ⁊ nono metaphisice in illo caplo. omnibus autē potentijs existentibus. ⁊ in illo caplo probat autē. distinctio ē q̄ potentia precedit actum nec augmentatur nec generatur per accum. habitus sequitur actum ⁊ generatur ⁊ augmentatur per habitū. sed q̄ inclinēt ad actum bene vel male hoc accidit. ⁊ ad p̄m scōdo ethicoꝝ dico q̄ loquitur de habitibus moralibus qui sunt laudabiles ⁊ vituperabiles qui sūt habitus oppositi quorum vnus inclināt ad bene operandū ⁊ aliū ad male. sed habitus p̄cipioꝝ ⁊ habitus ap̄prehensiuī non habēt talia opposita. ideo sūt indifferentes nec sunt determinate inclinatiū ad bene operandum vel male. Preterea cōtra hoc qd̄ dicit q̄ character est in scōda sp̄e qualitatis. quia quero quid intelligit per potentiam naturalem aut ome actiuū vel passiuū respectu alicuius actus: aut ome determinabile per actum ad bonum actum vel ad malum actum. non primo modo: quia tunc om̄is forma de tertia specie esset i scōda specie: quia ois talis est actiua vel passiuā ⁊ maxime que ē maxime actiua: similiter materia prima que est receptiua ⁊ forma substantialis que est actiua esset in scōda specie. qd̄ est falsum. nec scōm: q̄ voluntas et intellectus essent in scōda specie. Similiter talis potentia non est receptiua habitū. igitur ⁊c. Preterea contra hoc qd̄ dicit q̄ potentia naturalis est qua possumus absolute in actum: quia pbs in predicamētis dicit potentiam naturalem esse illam qua bene ⁊ prompte possumus in actum qua potētia dicitur aliquis pugilator vel cursor: quia nō quicumq̄ qui potest currere vel pugilare dicitur cursor vel pugilator: sed qui bene ⁊ p̄opte potest talia facere. Circa istam questionē sic est procedendum. primo vidēdum est quid sit baptis mus. scōdo quid sit character. tertio ad questionem. Circa primū dico q̄ baptismus non habet quid rei etiam extendendo quid rei ad dif finitōem rerum compositarum vel simpliciuꝝ ⁊ rationū sicut potest ceptus diffiniri ⁊ ens rationis ⁊ huiusmodi: sed tantum habet quid nominis exprimens quid importatur per nomen. Et sic loquēdo dico q̄ baptismus est ablutio hominis viatoris nec habitualiter nec actualiter dissentientis facta in aqua elementari fluida: ab homine vel muliere ista verba proferente instituta a chris̄to cum intentione faciendi qd̄ intēdit ecclesia facere. ⁊ sic loquēdo vt doctores loquuntur patet quid sit materia huius sacramenti. quia aqua elementaris

⁊ fluida. que forma: quia certa verba instituta a chris̄to q̄ bec sunt. Ego te baptiso in noie patris ⁊ filij ⁊ spiritus sancti. quis recipiens: q̄a viator: non dissentiens: nec actualiter nec virtualiter. quia si sit paruus ad hoc q̄ sit p̄cepti uis istius sacramenti non requiritur consensuꝝ. si vero sit baptisandus adultus requirit q̄ assentiat vel ad minus q̄ non dissentiat. q̄a nullus inuitus baptisari potest. sicut patet extra de baptismo ⁊ eius effectu capitulo maioribus. Quis minister. quia suppositū intellectua lis nature in specie humana. aliū a recipiēte habens intentionē debitam. oportet etiam q̄ sit viator: vt possit ablui. q̄a puer in ytero matris non potest baptisari. Circa secundum dico. q̄ character est signū quoddam impressū baptisato per quod distinguit a non baptisato. signum inq̄ distinctiuū: rememoriuū: obligatiuū legi diuine indelebiliter manēs postq̄ est semel impressum. Circa tertiuū primo dicam. q̄ non potest probari per rationē naturalem nec improbari nec per auctoritatē bible. Secundo q̄ determinatio ecclesie videtur esse pro hoc: ⁊ etiam aliq̄ congruētie. Tertio supposito q̄ character sit aliquid. dicaz q̄ est forma absoluta non respectiua. Quarto q̄ est in potētia anime: ⁊ si essent distincte potētie q̄ conueniētius ponitur in volūtate q̄ in intellectu: quia nullus potest probari. Qui ro q̄ conueniētius ponitur in prima specie qualitatis. Sexto q̄ nō potest simpliciter sic esse indelebile: quin potest deleri per potētia diuina. Primū patet. quia illud quod solū dependet ex voluntate diuina contingētē causante ⁊ libere nō potest probari nec improbari nec ratione naturali nec auctoritate bible. quia posita causa contingētis agente ⁊ libere nō propter hoc necessario sequitur effectus. illi etiam qui ponūt characterē non adducūt auctoritatem ad hoc cogentē. nec etiam probāt q̄ magis imprimat in baptismo q̄ in circūcisione. ⁊ tamē ip̄i negāt in circūcisione. Preterea. oia possunt saluari: ita hic sicut in alijs sacramentis sine caractere. ergo ⁊c. Secundū videt̄ innui ē de baptismo ⁊ ei⁹ effectu. c. maiores vbi querit. de dormiētibus ⁊ amentibus vtrūz baptisantur. videtur ibi dicere q̄ aliqui suscipiūt characterem sacramenti: quos nō res sacramenti. Sed auctoritas ista non cogit. q̄ potest exponi q̄ intendit per characterem ip̄m baptismū. qui est quoddā signū ⁊ sacramētus. Congruētia est ad hoc. q̄ congruū est q̄ quilibet receptus in dei familiā aliquid p̄manens recipiat quo distinguatur ab alijs. Tertiuꝝ probat: scz q̄ conueniētius ponitur forma ab

Circa questionē
duo facit
E
Primum

Secundū

Tertiuū p̄tinet
dicā

Probat̄ primū

Probat̄ scōm

Probat̄ tertiuū

soluta q̄ respectus non quin ille predicte con-
ditiones possent comperere relationi: sed pro-
pter aliquas rationes alias a predictis. quarū
prima est q̄ nunq̄ potest talis respectus nou⁹
acquiri sine motu locali vel mutatione alteris
us extremi. Exemplū. de vbi qd̄ non potest ac-
quiri sine motu locali vel mutatiōe: nec respec-
tus actionis ⁊ passionis sine locali: non sic q̄
posita apporximatiōe necessario sequat̄ actō
quia deus potest suspendere actōem ignis ap-
porximati per tēpus ⁊ postea coagere ipi igni
⁊ tunc ignis agit qui prius non agebat: ⁊ erit
respectus actōnis nouus sine omi apporxima-
tione noua. ⁊ per consequens sine omni motu
locali: sed character potest imprimi in aiaz sine
omni mutatione in aia vel in sacramentis ter-
minata ad characterem ⁊ sine omni mutatione
locali ⁊ sine omni mutatione noua. igitur vide-
tur q̄ sit aliquid absolutum. Si propositio ac-
cepta de respectu videtur habere instantias
aliquas. vna est de vnione materie ⁊ forme. nā
materia ⁊ forma sunt in eodē situ existentes si-
ne omni mutatione locali ⁊ motu potest forma
que prius non informabat modo informare p̄
potentiam diuinam. Secdo de vnione nature
assumptę ad verbum que sine aliqua mutatio-
ne alia vel in situ vel in aliquo alio potest esse
prius non vnita et post vnita. ergo respectus
nouus potest acquiri sine omni mutatione alte-
rius extremi. Sed licet p̄positio predicta ha-
beat plures instantias tales: quia tamē in ca-
racterem non habent ille instantie locum. ideo
propositio videtur ratio efficax. Preterea que
libet relatio actualis realis habet duo extre-
ma in actu. q̄ro igitur que sunt extrema istius
respectus non potest dari nisi aia rationalis ⁊
deus vel aliqd̄ accidens absolutū in aia: quia
aia rationalis per hoc q̄ recipit characterē nō
habet respectum nouū extra se ad aliqd̄ corpo-
rale v̄ spirituale manifestū est q̄ excepto deo
non potest poni alterū extremū esse accidens
absolutū in aia: quia illud si poneretur maxi-
me esset gratia: sed hoc non probatur: quia ca-
racter potest esse sine gratia sicut patet p̄ pre-
dictam decretalem. nec deus potest esse alte-
rum extremum: quia nō videtur q̄ sint plures
respectus creature ad deum q̄ respectus caus-
salitatis in quocūq̄ genere respectu vnionis
spiritualis quoz nullus ponitur character. igit̄
cōuenientius potest dici q̄ si aliquid tale im-
primatur q̄ sit absolutū q̄ respectiū. Quarto
dico q̄ si potentie aie non distinguuntur ab
aia nec inter se q̄ tunc character ponitur in es-
sentia subiectiue ⁊ non in potentia: quia intel-
lectus ⁊ voluntas non differunt fm̄ istā viam

nisi quia intellectus connotat actū intelligē-
di ⁊ voluntas cōnotat actum volendi. sed es-
sentia aie nō connotat aliquē actum: ⁊ ideo si
character esset in intellectu propter intellectio-
nem quā cōnotat. hoc esset: quia esset principi-
um actus intelligendi. qd̄ non est verum: quia
credo q̄ nullus actus est principium nec ad ali-
quē actum inclināt. ⁊ ideo melius dicitur fm̄
istā viam q̄ est in essentia aie subiectiue que
nullum actum connotat q̄ in potentia que cō-
notat actum ⁊ tunc esset simile. de illo caracte-
re ⁊ habitu religiosi per quē distinguitur a cō-
muni populo ⁊ alligatur ad certas obseruan-
tias qui tamen habitus non est principium cu-
iuscūq̄ actus: quia ad nullum actum inclināt
sic in proposito character est signum obligatio-
riū aie ad deū quale signum et obligationem
non habent alie aie. si tamen potentie distin-
guerentur realiter sicut dicit alius opinās ad
huc cōuenientius poneretur character in volū-
tate q̄ in intellectu. Cuius ratio est: quia cara-
cter maxime ponitur in illo qd̄ est principium
merendi huiusmodi autem est voluntas nō in-
tellectus fm̄ istā viam. igitur ⁊ c̄. Et etiā tūc
voluntas esset potētia nobilior q̄ intellectus
⁊ per cōsequens tunc cōuenientius est pone-
re characterem in voluntate q̄ in intellectu.

Quinto dico q̄ character cōuenientius debz
poni in prima vel in tertia specie qualitatis q̄
in scda: quia potentia naturalis que est in se-
cūda specie dicitur in respectu ad actum acti-
ue vel passiue quoz neutrum cōuenit caracte-
ri. non em̄ dicitur character potētia naturalis
actiua respectu actiū naturalium: quia ad oēs
actus naturales sufficiunt habitus naturales
⁊ infusi. nec est potentia naturalis actiua re-
spectu actiū supernaturalium: quia tales actus
sunt immediate a deo. nec potest esse potētia
passiua quia aia rationalis est passiuū suffici-
ens respectu oim̄ actiū. Sexto dico q̄ cara-
cter nō ē simpliciter indebilis: quia aut ē ali-
quid absolutum aut respectiuū. si est aliquid
absolutum ⁊ est posterius subiecto potest de-
separare subiectū ab illo accidente absoluto
⁊ cōseruare. hoc patet: quia deus potest faces-
re subiectum sine caractere certum est. igitur
potest characterem impressum destruere ⁊ subs-
iectum cōseruare. ex quo nullam contradic-
tionem implicat. si sit respect⁹ ad huc potest des-
teri: quia nulla relatio distincta realiter a cre-
atura est simpliciter indebilis ab ea nisi illa q̄
est creature ad deum in ratione cause si ipse sit
indebilis. igitur ⁊ c̄. Septimo dico q̄ iste con-
ditiones attribuuntur characteri: ita scz q̄ est
significatiuum gratie dispositiuū ratiōis mes-

⁊
Quintum. pbat.

⁊
Sextū. pbat.

⁊
Quarū. pbat.

moratiuū distinctiuū configuratiuū ⁊ obli-
gatiuū. Quantiū ad primam conditionem
dico q̄ est significatiuū gratie non ex natu-
ra rei ⁊ naturaliter: sed ex institutione diuina.
quia sic ordinauit q̄ baptisatus ad hoc q̄ reci-
pit gratiā prius aliquo modo recipit caracte-
rem. ⁊ posito tali caractere recipiat gratiā nisi
si ponat obicē. Est etiā dispositiuū tanq̄ cau-
sa sine qua non. ⁊ hoc solum ex voluntate ⁊ or-
dinatione diuina ⁊ nō ex natura rei: quia licet
in naturalibus nō ponatur causa sine qua nō
tamen in voluntarijs potest poni sicut prius
dictum est. et ideo caracter potest esse tale si-
gnum dispositiuū sine quo deus nō vult infu-
dere gratiam. Est etiā rememoratiuū ⁊ re-
cordatiuū suscepti sacramenti. tamen ex or-
dinatione diuina in voluntate que vult cara-
cterem sic ducere in noticiam sacramēti susce-
pti ⁊ nō est tale signum ex natura rei. Est simi-
liter signum distinctiuū. ⁊ hoc competit sibi na-
turaliter sicut cuilibet alteri forme. Est nibilo-
minus assimilatiuū. ⁊ hoc naturaliter: quia nō
assimilat nisi sicut alie res. Est tandem signū
obligatiuū sicut habitus in viro religioso ⁊ b-
solum habet ex institutione diuina ⁊ nō ex na-
tura rei. Sed contra predicta sunt aliqua du-
bia. Primū est vtrum aliquis adultus recipi-
at baptisimū si nec dissentiat nec cōsentiat. vi-
detur q̄ sic: quia paruulus nec dissentiens nec
consentiens recipit baptisimū. igitur adultus
cōsequētia patet: quia adultus nō est peioris
cōditionis q̄ paruulus. igitur ⁊c. Scdm̄ est
de caractere: quia non videtur q̄ sit forma ab-
soluta: quia s̄m p̄bm scdo ethicoꝝ ⁊ alibi i aīa
sunt tantum quattuor: scz potentia ⁊ habitus
actus ⁊ passio. sed caracter non est aliq̄d illoꝝ
patet per predicta. Preterea res absoluta po-
nitur propter operatiōem: sed caracter nō. per
te igitur. Tertiuū est. quia non videtur q̄ aliq̄
qualitas sit in tertia specie qualitatis: nisi tā-
tum sensibilis: quia sicut omne spirituale est in-
telligibile ab intellectu: ita omne corporale est
sensibile a sensu. Quartū est vtrum isti cara-
cteres impressi i diuersis sacramētis sunt eius-
dem speciei v̄ alterius. Ad primū istoz dico
q̄ de intētiōe ecclie romane ⁊ de mente san-
ctoꝝ est q̄ in adulto requiritur assēsus de pre-
senti vel de preterito sicut patet in illa decre-
tali extra de baptisimo ⁊ eius effectu. maiores.
vbi dicit q̄ cōtradictentes ⁊ dissentientes nō
recipiunt baptisimū nec caracterem: tamen in
adulto nō requiritur cōsensus actualis de pre-
senti nec virtualis. nō actualis: q̄a furiosi pos-
sunt recipere baptisimū ⁊ eius effectum si sint
dispositi: licet tunc non consentiāt actualiter

puta si prius consentiant ⁊ non dissentiat an-
te furiam. nec requiritur cōsensus habitualis
quia habitus generatur ex actibus. ponamus
ergo q̄ adultus prius consentiat ⁊ post habitus
generatus ex vno actu corrumpatur p̄ ces-
sationem actus: ⁊ q̄ non dissentiat postea. iste
potest baptisari: ⁊ tamen nullum assensum habi-
tualem vel virtualem habet. ⁊ per p̄sequēs
videtur sufficere ad recipiendum baptisimū
et effectum semel in preterito consentire. et
post non dissentire. postea q̄ritur: nec con-
sentiāt actualiter nec habitualiter. Et quādo
dicitur q̄ non est peioris conditionis ⁊c. dico
q̄ adultus propter multa peccata que cōmisit
que non potest cōmittere paruulus est peioris
conditionis intātum q̄ non recipit rem sacra-
menti nisi peniteat. ⁊ si ante penitentiā effice-
ret furiosus ⁊ tunc baptisaretur: tunc non reci-
pit rem neq̄ effectū baptisimi. ⁊ talis adultus
est peioris conditōnis q̄ paruulus. tamē adul-
tus sine omni peccato existens nō est peioris cō-
ditionis q̄ paruulus q̄ritum ad susceptionem
sacramēti: ⁊ statim potest recipere baptisimū
⁊ effectum baptisimi dūmodo cōsentiat vel cō-
senserit de preterito ⁊ post nō dissentiat. Ad
aliud dico q̄ licet non sint plura in aīa ad quo-
rum cognitionem possumus deuenire per co-
gnitionem intuitiuam vel abstractiuam sicut
operationes delectabiles ⁊ tristitice cognoscū-
tur intuitive ⁊ habitus abstractiue ⁊ argutiue
propter hoc tamen non sequitur q̄ nō sunt
plura in aīa: quia sicut sunt aliqua accidentia
corporalia que tamen per sensus nō potest co-
gnoscere vt qualitas i herbis ⁊ venenis. quia
visus ⁊ quilibet sensus determinatur ad certa
obiecta in que potest ita q̄ nō in plura. eodem
modo possunt esse aliqua accidentia spiritualia
que tamen intellectus non potest cognoscere
quia intellectus determinatur pro isto statu ad
certa obiecta ⁊ nō vltra. de quoz numero vide-
tur esse caracter. Ad scdm̄ pro illo dubio nego
assumptū: quia q̄ritas est forma absoluta ⁊ ta-
men non est de potentis actiuis sed passius
s̄m cōmentatoꝝ quarto phisicoꝝ. caplo de
vacuo. eodē modo est de qualitatibus de quar-
ta specie qualitatis. Aliter potest dici q̄ lz q̄-
ritas ⁊ omnis forma absoluta sit actiua respec-
tu intellectus nostri saltez quasi obiectū hoc
tamen nō est concedendus de caractere: quia
nullam actiuitatem habet respectu nostri in-
tellectus in via. q̄d forte est ex defectu intelle-
ctus nostri vel ex ordinatione diuina. Ad ali-
ud dico q̄ sicut non est incōueniens q̄ sit aliq̄
materia naturalis extēsa: ⁊ tamen q̄ non possit
apprehēdi ab aliquo sensu vel intellectu

Primū dubiū

Scdm̄

Tertiuū

Quartū

Ad primū dubiū

Ad scdm̄

Ad tertium

pro statu isto nec intelligi intuitiue ⁊ nunq̄ a sensu intuitiue ita potest esse aliqua qualitas que potest cognosci ab intellectu intuitiue licet nō pro statu isto: ⁊ tamen a nullo sensu poterit vnq̄ cognosci. Ad aliud dico q̄ caracteres impressi in diuersis sacramētis sunt diuersarū specieruz: quia h̄s accidentia eiusdem speciei possunt esse in eodem. tamē hoc nō est ponendū sine aliqua ratione puta sine necessitate auctoritate vel experientia certa que necessario ad hoc inducit: sed nullū istoz iducit ad ponendū caracteres eiusdem speciei: sed potius ad contrariū: quia caracter ponitur ad distinguendū. nunc autē si circumcisus reciperet caracterē ⁊ baptisatus similiter: nō distingueretur circumcisus a baptisato per caracterē: nec aliquis habens sacerdotiū distingueret a confirmato per caracterē ⁊ q̄ illa que sunt eiusdem speciei nō distinguuntur: vt nūc suppono: sed si fuerint alteri ⁊ alterius rationis tunc possunt distinguere. Ad primū principale dico q̄ nō est propter excellentiam baptisati: quia in eo impunitur caracter. sed quia in baptismo recipitur aliquis ad familiā xp̄i. ideo rationabile est q̄ distinguatur ab alijs que non sunt de familia eis. talis autē distinctio est per caracterem. Ad aliud dico q̄ neurū pōt p̄bati q̄ sit impressum vel nō impressum. *Questio. iij.*

Circa idē denuo principaliter quero vtrū quilibet digne recipiens baptismū recipiat gratiam ⁊ oēs virtutes necessarias ad salutē. *Q̄* nō recipiat grām. p̄bat: q̄ magis sunt incōpossibilia amoris habitualis ⁊ odiū habituale respectu eiusdem obiecti vel tm̄ q̄rū fides ⁊ sciētia respectu eiusdem obiecti: s̄ fides ⁊ scia nō stant s̄ respectu eiusdem obiecti. ergo nec p̄ma. sed odiēs deū p̄mo intense acq̄rit sibi habitū odiendi deū ⁊ cū hoc habitu stare potest vnus actus quo pōt diligere deū ⁊ velle baptisari. p̄batur: q̄ q̄n post diligit deū magis inclinatur ad odiū dei q̄ si nunq̄ habuisset habitū odiēdi. igitur tūc stat habitus odiendi deū in tensus vel saltē remissus ⁊ talis p̄pter actum diligēdi pōt digne recipere baptismū. ⁊ tamē tūc nō recipit grām p̄pter incōpossibilitates inter grām ⁊ odiū habituale. Per idē p̄batur q̄ non recipiat alias virtutes: q̄ aliquis talis pōt recipere habitus viciosos. *Cōfirmatur:* q̄ nunq̄ pōt p̄bati incōpossibilitas habitū nisi p̄ incōpossibilitatē actū: s̄ actus odiū habitu alis ⁊ amoris nō se cōpariunt igit nec habit⁹ igit stante habitu odiēdi vel viciofo nō pōt in fundi habitus diligēdi deū v̄ virtuosus habi-

tus. Si dicas q̄ isti habitus nō sunt incōpossibiles: q̄ vnus est infusus ⁊ alius acq̄situs. *Cōtra* quoz habitū actus sunt incōpossibiles ⁊ illi habitus sunt incōpossibiles: s̄ aliquis diligēs deū siue naturaliter siue supernaturaliter nō pōt eū p̄ tūc odire: q̄ aliter aliq̄s posset habere actū fructōis ⁊ odiū dei s̄. igit̄ isti habit⁹ sunt incōpossibiles siue vnus sit naturalis siue supernaturalis siue vterq̄ sit naturalis. *Preterea* si habitus infundant in baptismo aut sit alterius rōnis ab alijs acq̄sitis aut eiusdē rationis. si alterius ⁊ habit⁹ infusus sit p̄fectior inclinabit ad p̄fectiorē actū ⁊ p̄fectius inclinabit q̄ habitus acq̄situs. ⁊ p̄ q̄n cū habitus acq̄situs inclinatur ad actū oī alio circūscripto multo magis habitus infusus sit inclinabit oī alio circūscripto. ⁊ p̄ q̄n paruulus p̄ habitū infusum posset in actū fidei ⁊ spei ⁊ c̄. si sūt eiusdē sp̄ei tūc poterūt infusi facere q̄cqd̄ possunt acq̄siti qd̄ est manifeste falsum. p̄t̄ de paruulo si cur prius q̄ p̄ habitū infusū nō pōt in actus sine habitū acq̄siti. *Cōfirmat.* illud qd̄ facit obiectū noticie intuitiue idē facit habitus respectu noticie abstractiue. igit̄ sicut obiectū pōt esse cā respectu noticie intuitiue ita hitus si ponat̄ p̄t esse cā respectu noticie abstractiue. Ad op̄positū in baptismo est remissio culpe. igit̄ est infusio gr̄e ⁊ aliarū virtutū necessariarū ad salutē. *Secdo* querit̄ vtrū baptisatus tollat oēm culpā. *Q̄* nō. q̄ si sic aut tollit: q̄ repugnat for maliter aut expellit causaliter. non primo mō: q̄ aliq̄s pōt retinere oēm culpā. ⁊ tm̄ baptisari sic fictē accedēs ad baptismū q̄ nō est postea rebaptisand⁹. Si cāliter aut igit̄ effectiue aut meritorie. nō p̄mo mō: q̄ sacramētū nihil efficit eoz q̄ sunt i aīa. ⁊ p̄ q̄n nihil inde expellit nec sc̄do mō. nā aliq̄s in actu sacramēti p̄t de mereri. Ad oppositū est maḡ in s̄ra. *Tertio* q̄ro vtrū oīs pena in baptismo remittat̄. q̄ nō: q̄ sicut nullū bonū est irremuneratū: ita nullū malū est impunitū. igit̄ ur nō remittit̄ i baptismo sine punitōe. Ad oppositū est magister in littera. ⁊ cōiter sancti ⁊ doctores dicūt oppositū. *Circa* istas questiones est sciēdū q̄ pus est expulsio vnus forme q̄ inductio forme cōtrarie. qd̄ p̄t: q̄ illud est prius naturav̄ p̄t p̄ p̄b. v. metaphisice qd̄ pōt esse sine alijs ⁊ alia p̄t esse sine eo. *Exēplū* de substantia ⁊ accidente: q̄ s̄ba p̄t esse sine oī acc̄te h̄s nō econuerso. nūc aut̄ expulsio forme p̄t esse sine oī inductōe forme cōtrarie. ⁊ iō nō nego q̄n deus pōt facere aquā neq̄ calidā neq̄ frigidā: sicut celus nō est calidū neq̄ frigidū. sed inductio forme non potest esse sine expulsionē forme cōtrarie ⁊ ideo deus nō potest inducere calozē in aquā

R Ad quartum

Ad primū prin.

Ad sc̄m

Questio III

Duo p̄bat primū

Sc̄m

B Sc̄da questio

C Tercia q̄stio

D Circa q̄stiones sciēdum

frigidam nisi prius expellat frigiditatem. 30
primo videndum est de expulsionem culpe: 7 quia
pena non debetur nisi culpe. Ideo secundo viden
dum est de remissione pene 7 de collatione gra
tie. Quantum ad primam articulum dicitur q

E
Primus articulus

in fine huius ar
tulus. q. illa an ba
ptismus conferat ta
mortale q. ueniale
auctor q. q. q. q.
dicitur aufferi licet
vne neq. test. non
sondare possit. ubi
p. buz. ex. dicitur. non
dignificari. et. nisi
in iusta illud. q.
ex. dicitur. et. baptis
mus fuerit saluus
erit. q. ex quo test.
licet. certus q. d. omni
q. baptis. q. d. fuerit
et. ex. dicitur. sal
uus erit. q. d. au
fferetur omne peccat.
p. r. omne. q. q. d. r.
lenqu. p. r. m. l. non
si p. r. erit. l. uenia
le. l. mortale aut ut
long. non ad. saluus
et. si. ueniale. et. si. uen
iale. et. lenqu. l. p.
non. fit. saluus. absol
ut. q. d. affirmat. s. m.
fit. saluus. saluus. m.
p. n. p. ueniale. q. d.
ca. test. m. e. s. r. q. d.
l. q. d. si. fit. omnia
p. r. r. remitti. p. bap
tismus

auctor hic tenet qd
p. r. m. non t. aliud
q. obligatio ad penam
q. d. r. falsus patet
nam q. sunt impur
tatoris e. coo. et. p. r.
itaquam. m. i. u. e.
ma. q. d. u. s. p. r. q. d.
manco. ob. lo. at. u. s. ad
pen. a. q. d. r. a. m. i. t. t.
p. d. q. d. a. u. t. o. r. i. s. f. u. s. i.
us. h. d. m. q. d. p. r. h. u.
us. p. l. u. d. u. b. i. q. d. a. n. t.
r. e. f. e. l. i. c. i. t. u. r. e. i. m. p. r. o. b. a. t.
e. n. o. s. t. q. d. s. e. e. t. n. i.
f. u. s. i. n. o. n. h. a. b. e. r. e. t. u. r. o. m. n. e.
p. r. e. p. b. a. p. t. i. s. m. u. r. e.
m. i. t. t. i. t. u. r. e. n. e. f. a. c. i. t. o. n.
u. i. n. c. i. t. u. r. q. d. n. o. n. p. o.
s. s. e. t. f. e. r. i. q. d. i. n. g. e. r. e. t.
i. n. p. e. s. s. e. t.

in generatione qualiter per inductionem for
me omnis forma contraria expellitur 7 etiā dis
positio ad formam contrarias. sed baptismus
est gñatio in vitā spiritualem s̄ gra 7 culpa sūt
cōtraria. igitur in baptismo infusio gratie tol
lit culpam actualem originalem 7 veniale q̄
tum est de se. Licet hec cōclusio sit vera vt sup
pono. tamen ratio non valet quia supponit q
ome peccatum est cōtrarium gratie. qd tamē
est fallum loquendo de absoluto in gratia in
peccato. hoc patet primo de peccato originas
li: quia quādo cūq; sunt due forme absolute
disparate possibiles creature rationali cū exi
stentia vnius forme potest stare carentia alte
rius forme que sibi non contrariatur 7 cum de
bto habendi illam formam. sed gratia 7 iustis
cia originalis sūt huiusmodi forme. igitur gra
tia potest stare cum carentia iusticie originas
lis et debito habendi eandem. igitur gratia
q̄rum ad esse absolutum in ea potest stare cū
peccato originali. Sed tamen accipiēdo gra
tiam prout facit aliquem esse gratum deo siue
hoc sit per aliquā formam infusam sine omī ta
li forma. talis in quā gratia repugnat omī pec
cato tam originali q̄ actuali: quia per gratias
sic acceptam fit aliquis gratus deo 7 per pec
catum fit inimicus: 7 ideo nō stant simul. Se
cūdo patet idem de peccato actuali: quia pec
catum actuale nō dicit aliud q̄ actum aliq̄
absolutum preteritum per quem quis obligas
tur ad penā. nunc autem ille actus absolutus
vel habitus derelictus ex eo 7 gratia primo mo
do accepta non repugnant: quia forme abso
lute disparate sunt. igitur possunt esse simul i
eodem: nec illa obligatio ad penam repugnat
gratie sic accepte: quia nulla pena repugnat
gratie sic dicte: quia non est cōtradictio quin
potest esse in diabolo. similiter illa obligatio
nō dicit aliquid absolutum in aīa distinctum
ab actu et habitu nec respectum realem: quia
suius terminus non est. igitur tantum respec
tum rationis si sit aliquis respectus: sed talis
respectus nō repugnat forme absolute in gra
tia primo mō dicte. tamē obligatio ad penam
eternam bene repugnat gratie secdo mō dicte.
Ideo dico q̄ru ad istū articulū q̄ tm creditū
est oēm culpam in baptismo remitti: nec p̄ r. s̄
ostendi ratione naturali. q̄a non per repugnā
tiam formalem peccati 7 gratie. quia licet pes
na 7 gratia repugnat formaliter actui peccati

ti p̄sentis vel habitui vicioso: nō tamen actui
preterito qui nullus habitū relinquit nunc. qz
prius forte corrumpitur nec repugnat obliga
tioni ad penam. 7 ideo potest deus de poten
tia sua absoluta remittere culpā sine omni in
iusticia. sicut potest aliques punire sine omni
demerito absq; hoc qd dicatur iniustus. licet il
la punitio nō esset proprie pena. quia pena cor
responder culpe: sed magis dicere dolo. Un
de sicut deus semper potest continuare 7 deti
nere in burtis vnū burtum sine omni peccato
vel iniusticia a parte sui. ita eodē modo potest
facere cūz homine. Si dicatur qd deus est de
bito p̄mij pro meritis. Respōsio. dico qd de
nullius est debito: nisi q̄a sic ordinauit. de po
tentia tamē absoluta potest facere contrariū
cum creatura sua sine omni iniuria. Creditur
tamē qd omnis culpa remittatur in baptismo
ex eius ordinatione nisi recipiens ponat obi
cem: puta si actualiter peccet. tunc non remit
titur illud peccatum virtute baptismi. siue sit
mortale siue veniale. 7 ideo omne peccatū pre
teritū remittitur tā mortale q̄ veniale: 7 non
aliud. Circa secundūz dico qd duplex est pes
na eterna et temporalis. Prima remittitur in
baptismo ex ordinatione diuina: quia baptis
mus redditur dignus vita eterna: licz de post
sit non remittere de potētia sua absoluta. Se
cunda pena est duplex. vna voluntarie assum
pta. alia naturaliter inflicta. prima nō remitti
tur in paruulo baptisato. quia ad nullas penā
obligatur: nec ante baptismū nec post. 7 quia
ad nullā penam tenetur nulla sibi remittitur.
sed quia adultus obligatur ad penā ante ba
ptismū. quia obligatur ad displicentiā de pec
catis preteritis. ideo illa pena sibi remittitur
sic qd non obligatur ad illam displicentiā post
baptismū: nec tenetur satisfacere pro pecca
tis preteritis. Secūda pena naturaliter inflic
ta que cōsequitur omnē hominē s̄m cōmunē
cursum nature. puta esurire 7 sitire 7 huiusmo
di nō remittitur. 7 hoc solum est ex ordinatio
ne diuina. quia deus potest oppositum facere
si sibi placeret. sic igitur patet quomō remitti
tur pena 7 quomō non. Circa tertium arti
culū sunt multe difficultates. Prima est. vtrū
deus possit remittere culpam sine collatione
gratie. Secūda. vtrū gratia posset infun
di sine virtutibus theologicis. Tertia. vtrū
possit infundi sine virtutib; moralib;. Quar
ta. vtrū omēs iste virtutes infundātur. Qui
ta. vtrum alicue virtutes morales possint in
fūdī disticte s̄m spēm a virtutib; alijs naturalib;
acq̄sitis. De p̄ia difficultate fuit tractū libro
p̄mo distinctōe. xvij. ideo dico breuiter itell

B
Secūs articulus

Tertius articulus

Prīa difficultas

Secūda

Tertia

Quarta

Quinta

Ad primam

gēdo per gratiam caritatem. quia pono q̄ sūe
idem omnino licet sint hic diuersa noīa ⁊ diuer
si conceptus. deus de potētia sua absoluta po
test remittere culpam ⁊ penam sine collatiōe
gratie. Cuius causa est. quia quēcunq; potest
acceptare tanq̄ dignū vita eterna sine oi gra
tia inherente illi potest remittere omnes cul
pam sine omī infusione gratie: sed deus nunc
potest primum facere vt patet i primo huius.
igitur potest facere scđm. Confirmatur: quia
non videtur contradictio quin deus potest da
re alicui existenti in peccato mortali visionem
essentie sue in illo instanti in quo potest dare
gratiam quā sibi vult dare. ergo multo magis
potest eum acceptare tanq̄ dignum vita eter
na in eodē instanti in quo potest sibi dare gra
tiam quā sibi vult dare postea. sed primum po
test puta essentie visionem causare sine omni
gratia prēua informante. igitur multo magis
potest eum acceptare sine gratia. ⁊ per conse
quens sibi remittere omne culpaz sine gratia.
de hoc quere ibi. Tamen dico de facto q̄ gra
tia infunditur quāuis probari non possit p̄ ra
tionem: sed quia hoc sonāt auctoritates sacre
scripture ⁊ dicta sanctorū. ideo teneo hoc cum
eis. Circa scđm an gratia sine caritas possit
infundi sine alijs virtutibus theologicis: pu
ta sine fide ⁊ spe. Et arguitur q̄ nō. quia sicut
se habet habitus ad habitū: sic actus ad actū
⁊ e conuerso: sed nullus actus potest esse in vo
luntate nisi prius sit in intellectu. igitur nec ha
bitus voluntatis potest esse sine habitu intel
lectus. sed caritas est habitus voluntatis quo
diligit deum: et fides est habitus intellectus
quo intelligit deum. igitur ⁊ c. Si dicatur q̄ a
ctus caritatis potest esse sine actu fidei: sicut
patet in patria. Contra. saltem tunc nō potest
esse sine actu intellectus. ⁊ similiter actus pas
trie nō est ad propositum in via. ⁊ ita videtur
q̄ caritas necessario presupponit aliquē actū
vel habitum in intellectu. Ad istam difficult
tatem respondeo q̄ deus potest facere de po
tentia sua absoluta caritatem sine fide et spe.
ratio est: quia quando vnū absolutum non de
pendet necessario ab alio absoluto: potest fieri
sine eo sine cōtradictione. sed caritas est qđ
absolutum ⁊ non dependet a fide ⁊ spe vt ma
nifestum est: quia in nullo genere cause. igitur
⁊ c. Confirmatur. quia quando absolutū respi
cit diuersa obiecta disparata si potest esse sine
eis separatim per naturam potest esse sine eis
coniunctim per potētiā diuinam: sed in pa
tria potest caritas separari a fide ⁊ spe separa
tim. igitur ⁊ c. Et licet appareat necessitas in
actibus: sic scilz q̄ actus voluntatis necessas

rio presupponit actum intellectus: tamen in
habitibus non est talis necessitas: quia deus
potest suspendere actiuitatem intellectionum
respectu generationis habitus: ita q̄ non pos
sent generare habitum ⁊ cōcurrere cum actu
voluntatis ad generandū habitum. ⁊ tūc hoc
posito generabitur habitus in volūtate ⁊ nō
in intellectu. ⁊ tūc ad habendum habitum in
voluntate sufficit q̄ obiectū ostendatur volū
tati per actum intellectus sine omī habitu ge
nerato. Si dicas q̄ tunc potest generari vir
tus moralis in voluntate sine prudentia in in
tellectu. Respondeo q̄ non est inconueniēs
q̄ deus faciat virtutem moralem sine pruden
tia habituali. quia deus potest suspendere acti
uitatem actus prudentie respectu generatio
nis habitus: ⁊ potest concurrere cum actu vo
luntatis respectu generationis virtutis mora
lis habitualis. si tamen deus nō potest facere
actum voluntatis absq; actu intellectus. tūc
dicitur q̄ virtus moralis non potest esse sine
actu prudentie. Contra. impossibile est virtu
tem moralem esse sine suo obiecto. q̄ sicut im
possibile est q̄ aliquis intelligat se intelligere
nisi intelligat. ita impossibile est talem virtu
tem esse sine tali obiecto. nūc autem obiecta
partialia virtutis moralis sunt circumstan
tie sicut locus ⁊ tempus inter quas est precisi
ua recta ratio cuius actus debet conformari
ad hoc q̄ sit virtuosus perfecte. ⁊ per consequēs
impossibile est virtutem moralem esse sine res
cta ratione que est actus prudentie. Ad argu
mētum dico q̄ non est similis proportio inter
habitum ⁊ habitum: sicut est inter actū ⁊ actū
quia actus voluntatis non causatur ab habitu
intellectus nisi mediante actu elicito ab il
lo habitu. ⁊ ideo actus intellectus est causa im
mediata actus voluntatis. sed habitus intelle
ctus a quo elicitor ille actus nō est causa voli
tionis: nec habitus generati a tali volitione:
sed tantum est causa cause: ⁊ ita est causa me
diata: quia non est causa actus voluntatis: nec
habitibus generati per illum actum nisi tātum
mediante actu proprio. nunc autem potest de
us suspendere actiuitatem illius actus respec
tu generationis habitus in intellectu ⁊ non
in voluntate. ⁊ ideo non est simile. Circa ter
tium vtum infusa caritate infundantur vir
tutes morales: dicitur q̄ sic. cuius ratio est: qđ
deus non minus perfecte operatur in operi
bus gratie q̄ natura: sed nō inuenit in natura
dare aliqđ principū aliarum operationū nisi
det omnia necessaria ad illa opera sicut nō dat
virtutem progressiuam. nisi det organa ⁊ oīa
requisita ad organum. ⁊ sic de alijs operibus

⁊
Instantia
Repulsio

Ad
tertiam

nature. igitur eodem modo in operibus gratie dat omnia necessaria ad gratiam: sed habens caritatem habet principium operationum meritoriarum. et non possunt opera illa exerceri sine virtutibus moralibus. ideo dando caritatem dat omnes virtutes morales. Ista ratio non valet: quia in operibus nature videmus frequenter quod deus dat alicui principium operationis et tamen non dat actualiter omnia necessaria ad illam operationem. Exemplum. deus creando hominem dat sibi principium respectu actus sciendi et volendi: quia intellectum et voluntatem. et tamen non oportet quod det sibi habitus per quos faciliter potest in talia opera. sed sufficit quod det sibi potestatem acquirendi tales habitus ita in proposito quando dat sibi principia per que potest simpliciter in opera virtuosa et meritoria non oportet quod det sibi omnia per que potest in illa opera prompte et expedite: sed sufficit quod det sibi potestatem acquirendi talia. Preterea non impediuntur nature talia necessaria ad operationem: nisi quando principium est insufficientis ad talia exercenda. sic non est in proposito: quia per caritatem fidem et spem potest aliquis simpliciter in actus meritorios et hoc dico si habeat caritatem acquisitam. et sic de alijs cum dictamine recte rationis absque alijs virtutibus moralibus infusus: licet non ita prompte sicut cum alijs virtutibus. igitur gratia potest infundi sine talibus virtutibus. Ideo dico primum ad istum articulum quod preter virtutes morales natas acquiri ex actibus nostris non sunt alique alie ponende: sed istud non potest videtur probari vel improbari: sed quia pluralitas non est ponenda sine necessitate: nec apparet aliqua necessitas nec per rationem evidenter nec per experientiam nec per auctoritatem quia omnes auctoritates tales. puta ipse docuit omnem viam prudentie. et omnia per ipsum facta sunt. et omnes tales sunt intelligende quod deus est causa partialis respectu cuiuscumque effectus et immediata. ideo superfluum videtur ponere tales virtutes infusas alias ab acquisitis. et sic patet ad tertium et quintum articulos. Quantum ad quartum dico quod virtutes morales nate acquiri ex actibus non infunduntur in baptismo de communi lege. hoc patet. quia aliquis ante baptismum habet habitus viciosos si faciat totum quod debet digne penitendo et baptizetur: tamen se sentit pronum ad vicia commissa sicut prius et magis pronum quam si nunquam illa peccata commisisset. igitur tunc manet aliquis habitus inclinans ad talia peccata: sed non videtur verisimile quod deus infundat unum habitum nisi expellat habitum contrarium. igitur habi-

tus alius non infunditur in baptismo. et per consequens tales virtutes non infunduntur in baptismo. Sed contra predicta sunt multa dubia. Primum est an culpa originalis possit remitti in baptismo sine culpa actuali quantum ad omnem suscipientem baptismum. videtur quod sic. quia sicut peccatum commissum cum consensu non potest per vim sacramenti remitti sine consensu penitentie. ita peccatum commissum sine consensu potest remitti sine consensu per vim sacramenti. sed adultus ficte accedens ad baptismum non consentit nec disponit se qui commisit peccatum actuale. ponamus tale peccatum actuale esse commissum cum consensu. igitur non sibi remittitur. igitur cum peccatum originale sit in eo contractum sine consensu. videtur quod illud potest sibi remitti virtute sacramenti non obstante quod ficte accedat sine assensu. Et confirmatur. oportet existentem in peccato originali baptizari: vel baptismo fluminis vel fluminis vel sanguinis. igitur si ficte accedens ad baptismum remanet in originali post baptismum: oportet eum adhuc baptizari. quod videtur absurdum. Secundum dubium. quare parvulus non baptizatus obligatur ad penam eternam: cum talis pena non debeatur nisi culpe et parvulus nunquam habuit actum peccandi vel habitum. Tertium est qualiter virtutes theologice infunduntur in baptismo: cum habitus ordinentur ad actus quos parvuli habere non possunt. Quartum est quod videtur quod alique virtutes morales sint necessarie preter acquisitas. Primo quia virtutes morales acquisite non sunt nate dirigere actus suos in deum. quia patres et alij patres habuerunt virtutem fortitudinis temperantie. et sic de alijs eiusdem rationis cum virtutibus nostris. igitur sicut virtutes sue non dirigebant opera sua in finem ultimum: nec nos stre facient cum sint eiusdem rationis in eis et in nobis. igitur propter istas oportet ponere alias dirigentes opera sua in finem ultimum. Preterea. opera dei sunt perfecta. igitur quando sanat hominem perfecte sanat eum. igitur non tantum infundit virtutem in parte intellectiva: sed etiam sensitiva per quas perfecte sanatur huiusmodi autem sunt virtutes morales. igitur et cetera. Preterea arguitur si parvulus moreretur antequam esset adultus semper careret illis virtutibus: quod videtur inconueniens. Ad primum istorum dico quod adultus non potest remitti peccatum originale nisi etiam remittatur actuale peccatum. Lius due rationes assignantur extra de baptismo et eius effectu capitulo maioribus. Illud vero. quarum prima est quod deus ex toto saluat hominem et non ex parte vel omnino

Primum dubium

Secundum

Tertium

Quartum

Ad primum dubium

Ad quartum

Ad quintum

non sanat. et ideo remittit utrumque peccatum. si utrumque insit vel nihil remittit. Secunda ratio est quia peccato originali debetur carnis privatio: peccato actuali debet pena gehēne. si igitur peccatum originale deleatur sine deletionē peccati actualis per remissionē peccati originalis aperitur ianua. ita quod potest deum videre visione beatifica: et si remaneat peccatum actuale adhuc reservatur sibi pena gehēne. et per consequens talis decedens potest deus videre. et tamen cruciari pena gehēne: quod ab omnibus negatur. et ideo dico quod non remittitur unum sine alio. Ad argumentum in contrarium dico quod verum concludit si non sit aliquid impedimentum speciale: quale est in adulto propter peccatum actuale commissum. in parvulo in quo non est tale impedimentum est verum. quia peccatum contractum sine consensu remittitur sine dissensu. Ad aliud dico quod nec fictē accedens ad baptismum nec peccans actualiter quando baptisatur est rebaptisandus. quia tunc licet neurer accipiat effectus baptismi. tamen potest post penitere et acceptare baptismum. et tunc per penitentiam ablui tam ab originali quam ab actuali. Ad secundum dico quod pena debetur. quia deus sic ordinavit. quia sicut deus creat creaturas quolibet ex mera voluntate sua. ita ex mera voluntate sua potest facere de creatura quicquid sibi placet. sicut enim si aliquis diligeret deus et faceret omnia opera deo accepta: potest eum deus amabilare sine aliqua iniuria. ita sibi post talia opera potest non dare vitam eternam: sed penam eternam sine iniuria. et ratio est quia deus nullius est debitor. et ideo quicquid facit nobis ex mera gratia facit. et ideo ex se ipso quod deus facit aliquid iuste factum est. Et plurimum christus nunquam peccavit: et tamen fuit punire gravissime usque ad mortem. Ad tertium dico quod nec potest probari per rationem nec per auctoritatem ecclesie quod virtutes theologice sufficienter infundantur in baptismo. quia licet ecclesia reputat illam probabiliorē que tenet quod ille virtutes infundantur. tamen contrariam opinionem non dānat. sicut patet extra de summa trinitate et fide catholica capitulo multo. lib. vii. et est de baptismo et eius effectu. Ad auctoritates aliquas propter quas aliqui dixerunt baptismus inutiliter conferri parvulis. quia non habet charitatem. quia ut dicunt secundum apostolum. charitas operatur multitudinem peccatorum et de magdalena. dixit christus dimissa sunt ei peccata multa: quoniam magis dilexit multum que non possunt competere nisi consentientibus quales non sunt parvuli. Respondit dominus papa. quod baptismus est virtus. quia per eum liberatur homo a culpa et aperitur sibi ianua etc. et postea subdit dominus papa

papa. Eterus ex vi littere patet satis quod predictae auctoritates christi et apostoli sunt intelligende de adultis qui habent multitudinem peccatorum: tamen de parvulis non possunt intelligi qui tamen peccato tenentur originali. Similiter et illa auctoritas est solvenda qui crediderit et baptisatus fuerit. cum non possent credere parvuli: sed adulti et ad hoc tota illa auctoritas intelligenda est de adultis ut ad alios et ad alios secunda clausula referatur quāvis aliqui concedant quod parvuli credunt non per usum sed per habitum fidei que suscipiunt in baptismo sicut et alia multa verba secundum usum communem loquendi non ad actum sed ad aptitudinem referuntur: et ideo utrum infundantur vel non: dimittitur doctoribus disputandum et investigandum: sic igitur patet quod non apparet necessitas ponendi istas virtutes theologicas infundi in baptismo: quod tamen auctoritates sanctorum videntur hic sonare et maxime augustini super canonica Job. quod sola caritas dividit inter filios dei et filios perditionis: et multe alie sunt ad hoc. et etiam doctorum tenent hoc contra. igitur teneo cum eis quod iste virtutes infundantur in baptismo. Sed ad quid ponuntur in parvulo ex quo nullum actum potest elicere mediantibus illis. Respondeo quod licet non valeant quantum ad electionem actuum tempore infantie: valebunt tamen quando erit adultus: et per illos habitus tunc potest in opera meritoria cum aliis acquisitis et valent sibi quocumque tempore ut ostendatur divisus a filijs perditionis et copulatus filijs regni. Ad quartum dico quod previrtutes acquisitas non sunt alie virtutes in se necessarie quod caritas sufficit cum virtutibus acquisitis: quia caritas inclinatur immediate ad actum cuiuslibet virtutis: et ideo dicit Gregorius quod omnia precepta sunt unum in radice caritatis. et isto modo omnes virtutes sunt conerere in caritate. unde caritas inclinatur ad actum cuiuscumque virtutis: licet non ita prompte et expedite sicut cum aliis virtutibus. et ideo nullus actus est virtuosus perfecte vel meritorius sine actu caritatis. Et quando dicitur quod non dirigunt in finem dico quod mediante caritate satis dirigunt in finem ultimum. Et quando dicitur quod virtutes philosophorum fuerunt eiusdem rationis cum virtutibus nostris. Nemo et dico quod virtutes morales distinguuntur secundum distinctionem obiectorum partialium: nunc autem finis est obiectum parziale virtutis sicut alibi dictum est: nunc autem philosophi in acquirendo virtutes morales habuerunt alium finem quam christum. verbi gratia abstinere christianus ab actu fornicandi propter deum: et quia deus precepit sibi abstinere. ita quod deus est hic causa si

Ad quartum

Ad secundum

Ad tertium

nalis vel preceptū dei istius abstinentie. 7 sic de omnibus alijs virtutibus acquisitis a bono xpiano. quia semper deus est principalis finis intētus. Pbus autē licet absteineat a talibus tamē totaliter ppter aliū finē vel ppter conservationē nature vel ad pficienduz in sciētia vel propter aliquid tale. igitur aliud fuit obiectum partiale abstinentie pbi 7 boni xpiani. et per cōsequens alia virtus 7 alterius rationis 7 ideo si deus acceptaret hominē sine charitate sicut possibile est: vt alias fuit dictū. ad huc iste virtutes morales dirigerent operationes suas in finē vltimū. quia finis ille est obiectus ptiale cuiuscūq; talis virtutis i bono xpiano.

Ad aliud dico q; sanat perfecte dādo aliqua necessario requisita ad salutem. sed ille virtutes nō sunt necessarie ad salutē. quia sine illis pōt deus aliquē saluare fm illos. etiam deus non liberat hominē ab habitibus viciosis in baptismo. igitur non infundūtur virtutes eis oppositę. sufficit enim q; det hominē vnde possit tales virtutes acquirere vnde perfecte possit saluari sine virtutib; acquisitis in habitu. quia habēdo solos actus illarū cum actu charitatis: pōt homo optime saluari. puta si deus suspenderet omnē actiuitatē illorum actū respectu generationis habit; virtuosif sicut p̄ dictū est. Ad aliud dico q; si ponātur ille virtutes remanere in patria et quo nō possunt acquiri per actus pueri. tamē sic deus ante mortem sibi illas infunderet. si autē nō sint ibi nō videtur necessariuz q; paruulus vnq; habeat tales virtutes. Ad primū principale dico. q; illa sunt vera de habitu amoris 7 odij naturaliter acquisito. sed vnus infusus 7 alius acquisitus nō repugnant sicut fides infusa 7 sciētia repugnāt. 7 ratio est. quia habitus infusus nō acquiritur ex actibus nec augetur: sed solus se habet actiue ad actus. 7 ideo sicut potētia potest stare cum habitu opposito: puta si aliquis acquirat habitū contra inclinationē potentie ita ille habitus infusus potest stare cum habitu acquisito: qui sibi videtur repugnare: et tamen nō sibi repugnat. Unde charitas 7 habitus odiendi deum non repugnāt formaliter. s; actus charitatis 7 actus odiendi deum repugnant sicut habitus sciētie 7 actus erroris respectu eiusdē conclusionis: nec forte charitas repugnat formaliter actui peccati p̄sentis nisi si solum ex institutione diuina: qua circumscripra nulla est ibi repugnantia: sed aliter est de habitibus acquisitis. quia in illis tanta est repugnantia actuum q̄ta habituum. Et quādo dicitur actus sunt incōpossibiles: igitur 7 habitus. cōsequētia nō valet nisi tantuz de ha-

bitibus qui acquiruntur per actus: sed de alijs non valet. Ad aliud dico q; habitus infusi distinguntur specie ab habitibus acquisitis: sed non sequitur vltra. igitur magis inclinant ad actum: quia non oportet q; illud qd est perfectius in natura perfectius iclinet: quia potest esse imperfectius in inclinando ad actum vel si sit perfectius q; possit causare perfectionem actum quando potest agere: licet non semper magis iclinet ad actū. Ad aliud alterius q; stionis dico q; licet baptismus non sit causa p̄prie expulsionis culpe: tamen potest poni causa sine qua non. quia involuntarijs sicut dicitur est potest poni causa sine qua non. licet nō in naturalibus. 7 ideo baptismus est aliquid tale sine quo deus non vult expellere culpam ab aliquo. Ad aliud pro tertia opinione dico q; deus est magis pronus ad remittendū vel remunerandū q; puniendū. 7 ideo malū aliquādo remittit sine punitione vel leuiter punitur a deo rē.

Questio. iiii.

Utrum corpus xpi

realiter sub speciebus panis contineatur. Arguitur q; non: quia que occupāt locū equalem sunt equalia: quia que cūq; vni 7 eidem sunt equalia inter se sunt equalia 7 locatum est equalē loco: sed corpus christi 7 species panis occupant eīdem locū. igit; rē. cū igitur ibi vnū est 7 reliquū est ibi 7 vnū non continet reliquū. Item si sic. tunc distaret a se: quia quanta est distantia inter loca: tantuz est distantia inter locata. Ad oppositū dicit thei. xvi. Hoc est em̄ corpus meū. 7 ad hoc sūt omēs doctores. Conclusio istius questionis est certa: tamen illud ponitur diuersimode. Est igitur vna opinio que ponit q; corpus xpi est ibi ex vi conuersionis substantie panis in corpus xpi 7 ideo locus non habet immediate ordinem ad corpus xpi: sed mediātibus speciebus sub quibus fuit substantia panis: 7 ita non est ibi sicut in loco proprie: sed sicut in sacramento: quia ex vi cōuersionis est sub speciebus substantie panis. Secūdo declarat quomodo est ibi quantitas corporis xpi: quia non est ibi ex vi conuersionis: sed tantū ex naturali cōcomitantia: 7 ideo contrario ordine sunt ibi dimensiones corporis xpi 7 dimensiones corporis locati in loco: quia substantia non potest esse applicubi sine dimensionibus suis. 7 ideo vna substantia non potest esse cum alia: nisi quia dimensiones sue possunt esse cuz dimensionibus alterius: sic est in proposito. 7 sic est ibi quantitas corporis christi. Contra istam opinionem. primo quia non videtur ibi esse precise

Ad scdm

Ad argumētum scde qstionis

Ad arg. tertie. q.

Questio. III

Primū argu.

Scdm

Opinio p̄ma

Extra opinionē

Ad primū principale p̄ie qstionis

corpus xpi et vi conuersionis: quia quicquid potest deus conseruare circūscripto quocumq; alio illud potest facere sine alio. igitur sicut potest corpus xpi sub illis speciebus sine substantia panis: ita ibi potest facere corpus xpi sub illis speciebus: et tamen quod ibi nunquam fuit substantia panis: quia si nunquam fuisset ibi nunquam fuisset conuersa in corpus xpi: et tamen eodem modo foret ibi tunc sicut nunc. et tunc non foret ibi et vi conuersionis: igitur nec nunc. Si dicas quod non potest ibi fieri corpus xpi sine mutatione: quia tunc corpus xpi mutaret localiter et haberet diuersa vbi. Contra. non obstante conuersione ignis in aerem posito quod si talis conuersio esset ibi mutatio localis aeris. igitur eodem modo in proposito. nam sicut materia non potest habere nouam formam sine mutatione: sic nec corpus potest habere esse quod prius non habuit sine mutatione illius corporis. Mutatur igitur corpus xpi: sed non secundum perditioem loci prioris: sed per acquisitionem loci prius non habuit: quia nunc est presens illi loco cui prius non fuit presens. et tamen cum hoc est presens illi corpori cui prius fuit presens. Item ad variationem fundamenti et termini sequitur variatio respectus: sed hic est aliud et aliud fundamentum presens isti loco in quo est species panis: quia substantia corporis xpi est aliud a substantia panis que prius fuit presens. igitur est alius respectus in substantia panis et in substantia corporis xpi. Tunc sic. illud cui primo acquiritur respectus primo mutatur. corpus xpi est huiusmodi. igitur etc. Item aut corpus xpi ibi est in loco immediate aut mediate. si immediate habetur propositum. si mediate contra. omne quod competat alicui mediante alio cui primo competit non competit illi nisi propter specialem unionem vnius ad alterum quam prius non habuit. Exemplum. ignis calefacit: quia calefacere primo competit calori qui informat ignem ita quod calefacere competit igni mediante speciali unionem caloris ad ignem. Similiter filius dei dicitur passus: quia passio primo competit nature humane que vnitur filio dei speciali unionem. et nisi esset illa unio non diceretur verbum passum: sed unio corporis xpi ad illas species non est unio specialis: nec est alia quam unio angeli ad aliquid corpus cui coexistit primo localiter: sed si angelus illis speciebus esset prior non esset in loco propter illas species. igitur nec corpus xpi ita quod species sit causa formalis essendi corporis xpi in vno loco. Contra secundum: quando aliquid est in loco sic quod totus est in toto et pars in parte. tunc est in loco circūscriptiue. igitur quando aliquid est in loco sic quod totus est in toto et totus in qualibet parte: tunc est in loco dif-

finitiue sic est de quantitate corporis christi sub illis speciebus. igitur non est ibi per concomitantiam naturalem. Alia est opinio Job. quod duplex est positio. vna est que est differentia quantitatis. alia est que est predicamentum. prima positio dicit ordinem partium in toto absolute. secunda dicit ordinem partium in toto et in loco. Prima non potest separari a quantitate: quia non potest esse quantitas sine ordine partium in toto. secunda potest separari non tantum per abnegationem termini sed loci: sed etiam posito loco cui potest fieri mensuratio ita quod potest esse locus et quantum: et tamen non habere ordinem partium in loco. et sic potest quantum separari a positione que est predicamentum et non a positione que est species quantitatis. Pro ista opinione arguitur primo sic. quecumque natura respicit contingenter quolibet formam alicuius generis respicit contingenter totum illud genus: quia quando aliquid determinat sibi certum genus determinat sibi certam speciem illius generis: sed corpus xpi respicit contingenter quolibet positioem igitur corpus habens positionem partium in toto non simpliciter necessario se habet ad positionem que est predicamentum: nec coexistencia quantum ad quantum est simpliciter necessaria respectu illius positionis: quia conuenit intelligere coexistentiam alicuius ipsi toti absque hoc quod intelligitur coexistencia partium vnius cum partibus alterius. hec enim coexistencia totius ad totum est alia ab ea que est partium ad partes: et quando se concomitatur nec ista in ratione sua formali includit illam. Unde quantitas conseruari sine positione extrinseca non est aliud nisi absolutum conseruari sine respectu extrinseco adueniente. et coexistentiam totius ad totum conseruari sine coexistentia partium quantum ad partes loci. non est aliud nisi vnum respectum extrinsecum aduenientem conseruari sine alio respectu extrinsecum adueniente. Confirmat. quod positio illa secunda presupponit vbi proprie dicitur: sed circūscriptiui: sed deus potest conseruare quantum sine omni tali vbi proprie dicto. igitur etc. Contra istam opinionem primo. quod non videtur quod potest esse ordo partium in toto sine ordine partium in loco: quia vbi cumque est ordo partium in toto vbi est primum secundum et tertium etc. quero ergo illud quod est primum aut est primum secundum naturam aut primum secundum perfectionem et sic de alijs modis prioritatis aut secundum situm ut patet discurrendo per omnes modos prioris: sed non est ponere ibi aliam nisi prioritatem secundum locum: quia non est prioritas secundum naturam capitis ad pedes. secundum philosophum et commentatorem quinto methaphisice. illud dicitur prius naturaliter quod potest separari ab alio et non aliud ab eo.

D
Secunda conclusio.

Probatum primo

E
Contra opinionem

Sicut caput potest separari a pedibus et converso. Nec sine perfectione. quia si totum esset separatum ab omni loco et quantitate. tunc existeret in indivisibili: sicut angelus. et adhuc potest inter caput et pedes esse prioritas perfectionis. quia adhuc caput est perfectius pede et non habet ordinem partium in toto. igitur illa prioritas quae una pars prius ordinatur in toto quam alia est tamen prioritas sine locum et situm. Item philosophus in predicamentis dividit quantitatem in habentem positionem et non habentem. et ponit exempla de habentibus positionem: ut linea superficies corpus. singulum enim eorum situm est alicubi. Unde littera sua est ista. Amplius autem alia quidem consistunt ex partibus habentibus positionem. Alia autem ex non habentibus positionem ut lineae quaedam particulae positiones habent ad se invicem. singulum namque eorum situm est alicubi. et habes unde sumas et assignes ubi situm est in plano. Si iste ordo non est sine ordine partium in loco etc. Item nunquam potest esse ordo partium in toto sine distantia unius partis ad aliam. sed talis distantia non potest esse sine ordine partium in loco. ita quod si esset locus praesens una pars illius corporis correspondet uni parti et pars alia alteri. quod autem talis ordo partium in toto non potest esse sine distantia unius partis ad aliam per eundem dicitur etiam patet ubi improbat illam opinionem ponente unam partem subintrare aliam illud dicitur ipse falsum est. quia tunc esset ibi positio sine distantia unius partis ab alia: et sine distinctione figure. et ideo est distantia unius partis ab alia distantia localis. Item ubi est talis ordo inter partes distantes. tunc inter illas potest esse motus localis: sed talis motus non potest esse sine ordine partium in loco. igitur etc. Secundo videtur quod illa propositio accepta. quae cumque natura respicit contingenter etc. non sit vera generaliter: sed quia quantitas contingenter respicit quaecumque positionem que est differentia quantitatis: et tamen non respicit totum genus quantitatis contingenter sed necessario. Si dicitur quod situm aliquid habet in se de genere quantitatis sicut quantitas respicit contingenter quaecumque positionem que est differentia quantitatis et tamen non respicit totum: quia quantitas est genus figure: quia ubicumque est situm ibi est longitudo latitudo et profunditas: sed necessario longitudo vel est curva vel recta vel circularis etc. igitur ista propositio non videtur vera: et tunc ad propositum si quantitas non potest habere ordinem partium in toto nisi habeat figuram: et figura talis vel talis non potest esse sine tali vel tali ordine partium in loco et si locus sit praesens. igitur etc. Item contra istam

propositionem. impossibile est lineam esse nisi rectam vel curvam: et sic de alijs. et tamen linea contingenter respicit curvaturam et rectitudinem. et sic de alijs. Item dato quod illa maior esset vera adhuc non haberet intentum: quia quantitas contingenter respicit omnem positionem praesentis. et potest fieri sine omni tali positione. verum est facta ista positione quod deus faciat quantitatem sine termino et loco: tunc existit sine omni positione que est ordo partium in loco: quia non est locus. et existit sine omni tali respectu extrinseco: quia non est terminus eius aliquo casu posito quia posito quod situm sit et locus sit ei praesens: tunc non potest existere sine quacumque positione tali vel tali. igitur sine omni. Exemplum. corpus contingenter respicit quolibet praesentiam ad aliud corpus et quolibet distantiam ad idem puta ad solem: quia destructo sole tunc potest esse sine omni praesentialitate et distantia ad solem: tamen posito sole non potest esse corpus sine praesentialitate et distantia ad solem: quia non possunt esse duo corpora simul sine distantia inter illa: et tamen illud corpus respicit contingenter quolibet praesentialitatem et distantiam ad solem talem vel talem. igitur non videtur verum. quia quando natura aliqua respicit contingenter quolibet formam alicuius generis quod respicit contingenter totum illud genus. Item non videtur verum quod deus potest conservare absolutum sine omni respectu extrinseco adveniente posito termino. Ad questionem igitur potest dici nihil asserendo quod a communibus dicitur discordat: quia difficultas istius questionis et multarum sequentium consistit in natura quantitatis quid sit. Ideo primo videndum est quid sit quantitas. dico ergo hic tenendo quod quantitas non dicit aliquam rem absolutam vel rem respectivam aliam a substantia et qualitate dico tunc quod quantitas non est aliud nisi extensio rei habentis partes a quarum una ad aliam potest esse motus localis. ita quod sicut in secundo dicitur est de duratione quod duratio nihil positivum dicit ultra rem durantem: sed est quedam vox vel conceptus significans principaliter ipsam rem durantem et connotat successiones actualem vel potentialem: ita quod significat re coexistente successioni actualiter vel quae coexistet successioni si esset: ita extensio vel quantitas non dicit aliquam rem absolutam vel respectivam ultra substantiam et qualitate: sed est quedam vox vel conceptus significans substantiam principaliter puta materiam vel formam vel qualitatem corporalem et connotans multas alias res inter quas potest esse motus localis ita quod significat substantiam vel qualitatem coexistente multis

¶ Nota auctoritas

¶ Notandum

rebus extrinsecis inter quos potest esse motus localis si essent tales. tunc quod tota substantia vel qualitas coexistit toti corpori extrinseco. vel toti loco pars una substantie vni parti loci et alia alteri. et sic deinceps. ita quod potest esse motus localis inter vnam partem substantie sic coexistentem loco et aliam coexistentem alteri parti loci. et quoniam substantia vel qualitas sic coexistit loco. quod totum coexistit toti et pars parti ita vni quod non alteri. tunc dicitur substantia vel qualitas extrinseca. hoc est tunc dicitur dicitur ab illo conceptu vel voce quo vocatur quantitas. quando autem sic coexistit loco quod totum coexistit toti et totum cuiuslibet parti. tunc non dicitur quantitas vel extrinseca. Pro ista opinione arguitur tripliciter. primo sic. quod non dicitur formam absolutam superfluum et qualitate formam inherere substantie quod si sic tunc habet aliquid subiectum sibi non materiam nec formam. quod non est maior ratio de vno quod dicitur alio nec vtriusque. quod quodlibet subiectum immediatum cuiuslibet accidentis est ita simplex sicut ipsum accidens. hoc nunc suppono postprobabitur et probatum fuit probatum in tertio. Secundo sic. illud quod potest esse sine omni alio extrinseco et habet distinctionem reale partium situ et loco distinctarum potest esse quantum et extensum sine omni extrinseco. sic est in proposito de materia et forma et qualitate. igitur maior pars de se. Minor probat quo ad vtriusque partem. primo quod materia habet partes distinctas sine omni extrinseco. quod sicut sepe dictum est distinctiones non predicantur de aliquo nisi de illo cuius competunt. quod vniuersum quod est idem alicuius distinctionem ab eo per aliquod sibi intrinsecum. sed secundum omnia materia est sub vna forma substantiali habet partes distinctas. quod vna pars sine alia potest ambulari. igitur circumscripta quacumque forma de mundo. ad huc vna pars materie distinguitur ab alia quod seipsa et per aliquid sibi intrinsecum. Secunda pars scilicet quod iste partes distinguunt loco et situ. Probatur. quod cuiuslibet individuum non repugnat esse in loco quoniam non facit vnum cum alio individuo. nec quoniam facit vnum cum alio individuo et non repugnat isti parti materie quoniam non facit idem cum altera parte materie esse in loco distincto a loco alteri. probatur. sicut manifestum est. igitur sibi non repugnat esse in loco distincto a loco alterius partis quoniam facit vnum cum alia parte. et per hoc medietas illarum partium materie est in medietate loci et alia medietas partium in alia medietate. Item deus de potentia sua absoluta potest facere omne absolutum per se alio per se nulla facta mutatione circa primum absolutum nisi illa solam que est ab esse secundi absoluti ad suum non esse. Exemplum. si homo sit subiectum sub aliquo accidente informantem potest deus facere illud subiectum et destruere solum illud accidens informantem subiectum. quod

natura potest hoc facere. et hic nulla est mutatio circa illud subiectum nisi illa que est ab esse accidentis ad eius non esse. igitur si quantitas sit res absoluta distincta a materia: et materia est per quantitate certum est quod potest deus materiam facere destruendo solam quantitate. ita quod nulla mutatio erit circa materiam nisi illa que est ab esse quantitate ad eius non esse. et per hoc potest facere materiam sine quantitate absque motu locali primum materie. igitur potest facere quod tota materia et omnes eius partes maneant in eodem situ in quo prius fuerunt sub quantitate. et per consequens materia sic manens habet partes distinctas loco et situ et tota cor respondet toti loco et pars parti: sicut prius sub quantitate. sed illud ego voco extensum. et quantum quod sic se habet quod totum correspondet toti et pars parti et sic est circumscriptiue in loco. Si dicas quod quando materia priuat aliquo accidente: priuatur omni accidente recepto in illo accidente. et sic de quocumque subiecto et suo accidente. sed vbi est accidens receptum et fundatum in quantitate. igitur quando materia priuatur quantitate: priuatur vbi igitur non est in loco. Contra. saltem. igitur hoc non obstante potest per potentiam dei remanere presentia totius materie ad totum locum et primum ad partes. sed omne tale est circumscriptiue in loco et extensum ut prius. igitur et cetera. Item alia est presentia ipsius substantie ad locum et ipsius quantitate. per quia vna potest esse sine alia. igitur presentia substantie in loco fundatur in substantia: sicut presentia quantitate fundatur in quantitate. Nunc autem ad variationem fundamenti sequitur variatio respectus. igitur potest manere hoc respectus. puta presentia materie ad locum sine posteriori respectu: puta sine presentia quantitate ad locum. et tunc totum correspondet toti et pars parti. Preterea non magis conuenit substantie haberi partes distinctas realiter quod secundum vnam presentiam presentem vni parti loci. et secundum aliam alteri quam substantie non haberi partes esse presentem secundum se totam cuiuslibet parti loci. sed substantia imaterialis. puta angelus secundum se totum potest esse presentem toti loco alicui et cuiuslibet parti sine omni accidente absoluto medio: et potest fundare respectum presentia presentia ad locum immediate ponendo illum respectum. igitur eodem modo potest substantia materialis sine omni alio absoluto. Ex hoc arguitur omne quod est circumscriptiue in loco est quantitas sed materia sine omni alio per hoc precise quod habet partes. quarum vna est in vna parte loci. et alia pars circumscriptiue in alia parte loci est circumscriptiue. igitur talis materia est quantitas. Confirmatur. quia non magis repugnat substantie corporee fundare immediate respectum ad locum quam substantie incorporee: et substantie incorporee

re nō repugnat. igit̄ ꝛc. Item non magis repugnat nature corporee immediate coexistere quātitati extrinsece nō informāti materiā si ne loco extrinseco. ita q̄ materia tota coexistit toti quātitati extrinsece et ps̄ parti. Sed fm̄ illos qui ponūt quātitatem esse rem absolutā distinctaz a substātia ꝛ qualitate materia immediate coexistit q̄titati informāti eaz. ita q̄ tota materia immediate sine omni medio absoluto et respectiuo coexistit q̄titati. ꝛ ps̄ vna vni parti quātitatis. ꝛ alia alteri. igit̄ eodem modo per potentā diuinaz potest coexistere q̄titati nō informāti. ꝛ h̄ posito. tunc eēt quātitas. quia illud pp̄rie loquēdo est quantitas quod habet partē extra partē distinctaz loco et situ. ita q̄ totum correspondet toti et pars parti precise. Et sicut argutus est de materia ita eodez modo dicendū est per omnia de forma substāciali ꝛ qualitate. Si dicis q̄ ad q̄tatem requirit̄ longitudo. latitudo ꝛ pfunditas. nūc autē iste tres dimēiones nō possūt materie nec forme substāciali nec q̄titati maxime competere nec habent figurā. igitur ꝛc. Respondeo q̄ materia habet figurā. quia aut rectam. aut curuā. ꝛ similit̄ q̄ habz tres dimēiones. qz calor potest habere longitudinem ꝛ latitudinē ꝛ pfunditatē. nec est aliquid in cōueniens quod reputat̄ inconueniens concedere q̄ materia sit corpus. Vis visis dico q̄ nō est incōueniens nec repugnat aliquo modo substāciam corporis xpi contineri sub specie panis ꝛc. Probat̄ quia sicut nō repugnat alicui indivisibili q̄ fm̄ se totum coexistat distinctis locis. sicut angelus fm̄ se est in toto loco et in qualibet eius parte. Similiter anima intellectiua fm̄ se totā est in toto corpore ꝛ in qualibet eius parte. ita nō repugnat diuisibili q̄ fm̄ se totum coexistat alicui toti ꝛ cuilibet eiꝝ parti. Preterea cuiuscūq̄ diuisibili nō repugnat esse simul fm̄ omnes suas partes. ei non repugnat coexistere alicui toti fm̄ se totum et fm̄ om̄s suas partes. sed corpori xpi nō repugnat esse simul fm̄ omnes suas partes. Tum qz naturaliter possunt esse alique partes p̄mo distincte simul. sic q̄ ille partes que p̄us coexistebāt pluribus locis nūc coexistunt vni loco. patet quādo de raro fit densum partes rari que p̄us coexistebāt pluribus partibus loci. nūc eodez coexistunt vni parti. sicut p̄us patuꝝ. Tum qz nō est maior difficultas q̄ due partes corporis sint simul q̄ q̄ duo corpora sint simul. sed vnū potest fieri per potentiam diuinam. igitur et aliud. Preterea cuiuscūq̄ non repugnat esse sub maiori extensione ꝛ minori non repugnat sibi esse sine oī extensione. s̄ corpus chusti est

huiusmodi. patet. si primo sit rarus ꝛ post densetur. igitur ꝛc. Ideo ad videndū quomō corpus xpi existit sub sp̄ibꝝ panis apparent due difficultates. Una quomō vnū corpꝝ numero potest coexistere pluribus locis fm̄ se totū. Alia quomō multe partes possunt coexistere vni loco. ꝛ qui videret ista duo perfecte videret quomō corpus xpi existit sub specie panis. ita q̄ totum sub toto: et totū sub qualibet eius parte. ꝛ ad ista intelligendū duo habemꝝ exempla in alijs. Quantū ad primū nō videtur maior difficultas. q̄ idē corpus numero coexistat pluribus locis fm̄ se totū q̄ q̄ ania eadem intellectiua fm̄ se totā sit in toto corpore ꝛ in qualibet parte corporis. vel idē angelꝝ existens in aliquo toto loco fm̄ se totū existat in qualibet parte illius loci: sed vnū ponimꝝ fm̄ veritatē ꝛ theologica ꝛ phica. et q̄ vidit vnū potest faciliter videre aliud. Quantū ad secundū nō est maior difficultas q̄ q̄ duo corpora coexistant vni loco vel duo angeli eidez. et hoc siue sint corpora gloriosa siue nō gloriosa. quia indifferēter possunt duo corpora non gloriosa esse in eodē loco. ita q̄ vtrūq̄ erit in toto loco ꝛ in qualibz parte loci sicut duo gloriosa quia gloria vel non gloria nihil facit ad hoc q̄ fm̄ istū modū ponēdi potest saluari dictuz cōmune. quomō est ibidē corpus xpi non habēs modū quātitariū. quia nec ē ibi quātitatiue nec circūscriptiue. quia sic haberet partes. et vbi vna pars esset ibi alia nō esset: sed totū coexistet toti ꝛ pars parti precise. ita q̄ non alteri: sed nō sic coexistit sub speciebus panis: s̄ sic q̄ totū corpꝝ xpi existit sub tota hostia: ꝛ totū sub q̄libz parte. quia vna pars corporis xpi sic se habet q̄ non plus repugnat sibi coexistere alteri q̄ vnū corpus repugnat alteri. Sed extra predicta sunt multa dubia. Primū. quia destruitur vnū predicamentū in hoc q̄ ponit̄ q̄ quātitas non sit res alia a substātia ꝛ qualitate. q̄a quātitas est vnū predicamentū. Secunduz est de hoc quod dicitur q̄ extensio noua potest esse in substantia sine omni re noua. quia non potest esse transitus de contradictorio in contradictoriū sine omni generatiōe et corruptione. sed materia potest esse modo nō extēsa sicut materia corporis chusti in eucharistia: ꝛ post potest extendi. et constat q̄ nihil corrumpitur nec deperditur. igitur aliquid absolute acquiritur vel respectiuū. vel cōtra. quādo de materia extēsa sit nō extēsa nihil acquiritur. igitur aliquid deperditur absolute vel respectiuū ex quo ē ibi transitus de contradictorio in contradictoriū. Tertiu est de hoc q̄ dico q̄ substantia habet quātitatē sine cōm

Prima difficultas

Secunda difficultas

Ad primaz

Ad secundā

Primum dubiū

Secundū.

Tertiu

10
K̄no auc.

aliare. quia *fm* omnes substantia est indiuisibilis. igitur habet indiuisiōnem partiū. Item si sic tunc ex materia & forma nunq̄ fieret vnū vel duo quāta occuparent eundem locū. cōsequētia patet. quia materia habet propriam extensionem et formā similiter per se. quia totum correspondet toti et pars parti et sunt in eodem loco adequate. quia faciunt vnū. igitur vel ex istis non potest fieri vnū: vel duo quāta habebunt vnū & eundē locum. Si dicis q̄ non est inconueniens duo quāta occupare eundem locum quando faciunt per se vnū.

Contra. due partes aque nō magis possūt esse in eodem loco quādo faciunt per se vnū q̄ quādo non faciunt per se vnū. sicut patet ad sensum. igitur &c. Item qualitas habet propriam extensionē. igitur sequitur q̄ vel qualitas non informat substantiā vel duo quanta extensa per se in genere. licet non in eodē sint in eodem loco. sed nō est maior ratio vt videtur quare duo quāta quorum vnū est de genere substantie per se. & aliud de genere qualitatis sint in eodem loco q̄ duo extensa per se in genere substantie. sed secūda duo non possunt esse in eodem loco. ergo nec duo prima. et per consequēs qualitas nō potest informare substantiam compositā. sed tantū materiā vel formā. quod est falsum. Quartum est de hoc qd̄ ponitur q̄ corpus christi cōtinetur in hostia sic q̄ totum in toto & totum in qualibz parte. quia extensio est accidens quod potest conuenire alicui et recedere ab eo sine destructiōne subiecti. sed vbicunq̄ est subiectus ibi est accidens suum maxime denominās illud subiectum. igitur si corpus christi sit in eucharistia ibi est sua extensio. & sic habebit partem. et per consequēs totum non erit in toto et in qualibz parte. Item quia quātum nō potest esse nisi positōnem habeat que est differētia quātitatis. & quicquid continet sub genere continetur sub aliqua specie. si igitur corpus christi erit quātum vbicunq̄ erit habebit positōnem. et per consequēs ordinem partium extra partem. Preterea corpus christi habet figuram vbicunq̄ est. quia non est corpus organicum quod nō habet figuram. & per consequēs partes corporis distant. Quintum dubium est de illa p̄positione negativa quecūq̄ natura contingēt &c. quia prius potest separari a posteriori. quia ab illo et ab illo. & per consequens potest esse sine illo genere. Similiter volitio respicit omnē intellectōnem continenter. quia raz intuitiua q̄ abstracta uā. quia siue vna ponatur siue alia potest sequi volitō

Et tamen est dubium. Utrum volitio potest fieri sine omni intellectu. Sextū est vtrū corpus christi sit i diuersis locis videtur q̄ sic q̄a in celo et in altari. p̄ hoc em̄ q̄ est in altari non perdit locum quē habet in celo. igitur &c. Sed cōtra locus sursum & locus deorsum sunt contraria que non possunt simul eidem inesse igitur &c. Ad primū istorum dico. q̄ idem argumentū fieri potest per omnia contra ponētes relationē non esse realiter distinctā a fundamento: nisi q̄ vnū concludit de absoluto: & aliud de respectivo. Ideo dico p̄ vtroq̄ q̄ distinctio predicamentorum non est accipiēda in rebus: sed in cōceptibus possunt assignari diuersi ordines predicabilium: non pro se sed pro rebz. & sic potest dici predicamentū distinctum. nō quia res distincta a substantia & qualitate sibi correspondet. sed quia est conceptus quidā significans substantiam realem & qualitatem non absolute: sed extensas. & sic intelligitur p̄bus. Ad aliud dico. q̄ aliquando potest esse transitus de cōtradictorio in contradictorium propter solā transitionē temporis actus vel potentialis: vel propter motus localem. Exemplum primi. si enim deus ordinaret q̄ quicunq̄ inueniretur hodie in tali loco damnaretur. & si aliquis quicunq̄ sit inueniretur cras in tali loco saluaretur. Si tūc aliquis existēs hodie in illo loco remaneret vsq̄ in diē crastinum sine omni mutatione iste transit de contradictorio in contradictorium. quia primo nō est acceptus deo. puta hodie & cras est acceptus deo. & sic est transitus de contradictorio in contradictorium propter solam transitionē temporis. Exemplum secūdi. angelus creatur. angelus nō creatur: vt negationes connotat creatio immediate precedentem. si nulla sit mutatio in angelo: nec motus nec tempus sit in actu. tamen angelus transit de cōtradictorio in contradictorium per solam transitionē temporis in potentia. quia scilicet ista contradictio coexistet diuersis partibus: si tēpus esset. Exemplū tertij. de motu locali sicut quādo de non approximato fit approximatum. de quibus alias dictum est. Similiter si celū mouetur localiter & non habeat aliquem locū circūscribentē extra: nec per motum suū acquirat respectus ad centrum nec absolutum. tunc transit de contradictorio in contradictorium quia tunc modo est in isto situ. modo non. & tamen non acquirat sibi aliquid de nouo: nec absolutum nec respectuum nec nouus locus circūstans. quia talis non est: s̄ transitus iste est propter solam mutationē in extrinseco. quia si

Sextū.

Z
Ad primū

Ad secūdū

haberet locū circūscribēre. tunc haberet vñū locum sub vno cōtradictorio et alium sub alio et eodem modo est in p̄posito. quia materia vel forma p̄mo non extēsa et post extēsa. Dico per hoc q̄ per motum localem partium acquiritur aliquid de nouo isti materie quod prius non habuit. aliquid extrinsecum dico et non intrinsecum. quia acquiritur sibi locus circūstans quem prius non habuit: non dico locus nouus. sed locus antiquus de nouo acq̄rit̄ isti. et eodem modo potest aliquid antiq̄ quā de nouo alicui acq̄ri. et cui ille locus sic acquir̄it̄ p̄ motum localem partium materie. sicut quādo de denso fit rarū nihil nouū intrinsecum denso acquir̄it̄ nec absolutus nec respectiuum. sed tantū per motum localem partium denso acquiritur sibi nouus locus et maior q̄ prius. Eodem modo si materia sit nunc extēsa et fiat iētēsa per potentia diuinā est trāsitus sibi de contradictorio in contradictorium per motum localem partium materie ad inuicem. quia omnes partes que prius distabant sunt simul. ita q̄ quilibet pars mouetur localiter ad aliam. et per consequēs quilibet pars acquir̄it̄ nouū locum. nō dimittat̄ p̄m̄us vel licet totum forte teneat eundem locum quem prius. q̄ p̄ per talem mutatōēz totū fit prius in minori loco vel equali vel maiori hoc accidit totaliter. Ad aliud dico q̄ substantia diuisibilis est s̄m̄ istam opinionē. quia tam materia q̄ forma substantialis q̄ qualitas etiam si essent separate ab inuicem per potentia diuinam haberet vñūquodq̄ istorum partē extra partem loco et situ distinctas. et totum coexistere toti loco. et pars parti. et per consequens vñūquodq̄ istorum esset circūscriptū ue in loco. habet tamen veritatē. quia substantia s̄m̄ se et essentia suam non est diuisibilis in partes loco et situ distinctas. quia hoc nō competit substantie nisi quādo extendit̄ et potest s̄m̄ se essentialiter existere sine omni extēsiōne. et sic potest verificari. Ad aliud dico q̄ duo quāta eiusdem rationis esse non possunt in eodem. sed duo quāta alterius rationis quorum vnum est actus et aliud est potentia siue per se siue per accidens possunt esse in eodem. Exemplum p̄mi de materia quāta s̄m̄ istam opinionēz et forma substantiali quāta. Exemplum secūdi de qualitate et substantia vbi vñū est in potentia accidentali respectu alterius. Et non est causa querenda quare ista possunt esse in eodem. nisi quia vnum est actus et aliud potentia. sicut phil̄osophus dicit octauo metaphisice q̄ non est querenda causa quare

materia et forma faciunt vñū: nisi quia vñū est potentia: et aliud actus. Similiter non est causa querenda quare duo q̄ra eiusdem rationis non sunt in eodem loco: nisi quia vñū non est in potentia et aliud in actu. Ad aliud de corpore christi dico s̄m̄ opinionē istam q̄ substantia corporis christi potest esse nō extēsa in hostia eadez: tamē potest esse extēsa in celo. nec hoc est inconueniens. quia in vno loco habet modus quātitatius. puta in celo in hostia nō et quando dicitur q̄ extēsiō est accidens. quia potest aduenire et recedere. Dico q̄ dupliciter accipitur accidens. Vno modo pro aliqua re informate substantia. Alio modo pro cōceptu predicabili de substantia. qui aliquādo predicatur de ea. aliquādo nō. p̄mo modo s̄m̄ istas vias nō est accidens. quia nō est res absoluta vel respectiua. alia a substantia et q̄litate. Secundo modo est accidens. quia est quidā conceptus qui aliquādo predicatur de substantia. aliquādo non. Vñ est conceptus cōnotatiuus significans substantia et qualitatē. tamē cōnotando totum coexistere toti et partem parti. sicut duratio angeli significat angelus cōnotando eum coexistere alicui successiue. Ad secūdum dico. q̄ nō est quātitas nec extēsiō sine positione que est ordo partius in loco. quia positiones necessario sequitur se vt probatū est. ideo corpus non potest esse q̄rum sine vtraq̄ positione. sed in hostia nō est q̄rum nec extēsum. quia nō habet modum quātitat̄ uñ. Ad aliud de figura dico sicut de quantitate. q̄ significat substantia vel qualitatē cōnotando talem: et talem distantia partius et ordinē partium in toto et in loco. Nunc autē quando substantia facit vñū sine quātitate et extēsiōne sicut est in eucharistia: non possunt sic partes distare et ordinare in toto vel in loco. et ideo sicut de? facit corp⁹ suū sine extēsiōne et quātitate. ita sine figura. nec plus est inconueniens de vno q̄ de alio. Et quādo dicitur q̄ corpus organicus non est sine figura. dico q̄ deus nō potest facere corpus animatū sine extēsiōne et vocando corpus animatū extēsum sic: vel sic. tunc tale deus non potest facere sine figura. quia tale vel erit rectus vel curuus. et sic corpus christi in eucharistia non est organicus. Ad aliud quādo dicitur q̄ natura que respicit contingenter et c. dico q̄ aliquando conceptus ordinati in linea p̄dicamentali significat absolute ea que significant: sicut substantia homo. animal et c. aliquando sunt cōceptus cōnotatiui qui principaliter significant vñā rez et eandem et cōnotant aliam rem vel negatio.

Ad tertium
Pro p̄mo

Pro secundo

Ad quartum.

Ad quintum

nes. et si significant primo modo et simpliciter secundum diuersas res. tunc in talibus potest prius separari a posteriori. ideo homo si potest esse sine albedine et nigredine: potest esse sine colore. et si potest esse sine cognitione intuitiua et abstractiua etc. potest esse sine cognitione vel intellectiōe simplicif. et si potest esse sine hac qualitate et ista intellectuione etc. potest esse sine qualitate. et ita in talibus est propositio Johannis vera simpliciter. Unde quia cognitio intuitiua et abstractiua sunt huiusmodi cōceptus: quia significant diuersa. igitur dilectio contingenter respicit cognitiones in cōmuni quia potest esse sine omni cognitione: saltem per potentiā dei. licet nō naturaliter. Et etiam videtur quod actus appetendi potest esse naturaliter sine omni apprehensione in parte sensitiua: sicut alias dictum est. Si dicas contra illud quod est animal respicit contingenter omnes substantiā. quia istam et illam etc. et tamen nō substantiā in cōmuni. Respondeo quod verum est. quia conceptus animalis contingenter respicit oēm substantiā de qua potest abstrahi vel predicari. sed animal singulare reale nō sic respicit. modo de ente reali accipiebatur propositio. Secūdo modo loquēdo quando sunt cōceptus connotatiui subordinati. tunc non est propositio vera: sicut est de linea reali vel corpore et figura. quia figura significat eandē res quā significat linea vel corpus: et cōnotat aliquid quas negationes et affirmationes. et ideo licet linea realis respiciat contingenter omne figuram. sicut patet ad sensum. quia circularē triāgularem etc. nō tamen figurā in cōmuni. quia impossibile est quod sit linea nisi habeat figuram. et ratio est: quia que significat hec linea significat figura in cōmuni. et similiter. hec figura cōnotat tamen aliquas negationes: ad quas linea se habet indifferēter. quia ad omnē in particulari. sed figura in cōmuni. cōnotat omnes negationes que possunt linee competere. et quia nulla linea potest separari ab omni negatiōe stante linea. ideo non potest separari a figura modo predicto. corpus singulare contingenter respicit omnē positionē que dicitur esse in genere positionis contingenter. quia illam et illā nō tamen positionē in cōmuni. Eodem modo forte est de positione que est differentia quantitatis. quia corpus quātum respicit omnes seu quālibet talem positionem cōtingenter: non tamen quantitātē. et hoc quia tā positio vtriusque quātitas in cōmuni significāt illud idē quod corpus quātum: et connotāt omnes negationes que possunt cōuenire: puta significant substā

tiam et qualitatem: connotādo talem vel talē distantiam: et breuiter omnem distantiam connotāt que potest esse in partes quātitaris. et hoc quātum potest esse sine illa distantia et illa etc. non tamen sine omni. Sed si primo modo significaret rem omnino distinctam a quantitate singulari et quātitate in cōmuni similiter. tunc eadem ratione qua quātitas hec potest separari ab hac positione de genere positionis siue quātitaris potest separari a positionē in cōmuni et a genere quātitaris. Exemplū de instantia quantum ad istam propositionem est in alijs. quia res indifferēter respicit omnē partem contradictionis et contingenter. quod albus et non albus. quia homo est contingenter albus et nō ē albus simpliciter. et tamen nō respicit contingenter vtriusque partem contradictionis. Ad aliud dicitur aliqui quod idem per potentiā aliquā non potest esse in diuersis locis siue circūscriptiue siue diffinitiue. Sed probant primo sic. quia esse modo in vno loco vel in alio est includi in illo loco. ita quod nihil est sit extra illum locum. sed si potest esse in diuersis locis. tunc posset esse extra vtriusque locum et sequitur contradictio. quia posset esse extra locum extra quem nō posset esse. Item sicut locatum commensurat loco secundum quantitatem continuā. ita secundum quantitatem discretā: si si eēt in diuersis locis nō commensuraret quātitate discretā. igitur etc. Item materia per se non est susceptiua formarum contrariarum. sicut est caloris et frigoris. ergo res per eandem dimensionem non potest esse in locis oppositis quia tunc simul et semel fundaret respectus oppositos. Item quādo aliquid existens in aliquo loco debet acquirere alium locum vel oportet quod moueatur ad alium locum acquirendum. vel quod locus acquirendus moueatur ad ipsum. si primo modo. tunc necessario relinquit primum locum. si secundo modo. tunc illa duo loca habebunt rationem vnius loci. et per consequens quod ponitur esse in distinctis locis non est in distinctis locis. Item si sic aut illa loca sūt distincta specie aut numero siue sic siue sic. cum illa possunt esse contraria. sicut sursum et deorsum. sequit quod corpus est in diuersis locis contrarijs. et quod forme accidentales cōtrarie sunt in eodem subiecto simul. Item si cur se habet posterius et prius in tempore. ita ante et retro in loco ad rem locatam. sed vna res nō potest esse simul in parte prioris et posterioris. igitur nec in loco. Item esse vbiusque repugnat limitationi. quia tale ad nullum certum locum limitat. sed qua ratione potest esse

Ad
Ad sextum
Respondent aliqui
Probatio prima

Secunda

Tertia

Quarta

Quinta

71
Cōtra opi.

in duobus locis et vbiq. igitur &c. Contra istam opinionem impossibile est eidem opposita competere per se vel per accidens: sed esse sursum et deorsum sūt opposita. igitur nō possunt competere corpori christi per accidens. cuius oppositum dicit. quia dicit qd aliquid est in loco per aliud. sicut angelus per operationem. & sic corpus christi dicitur esse in loco hostie. quia ibi est hostia. Si dicis qd non est in conueniens qd aliquid sit in locis diuersis per aliud sicut idē per diuersos respectus potest suscipere naturas contrarias. puta albedinē et nigredinem patet in diuinis. Contra. hoc dato sequitur qd filius dei potest esse albus & niger. Item tantam repugnantiaz habent due presentialitates ad loca contraria q̄tam duo vbi ad loca cōtraria et nō plus repugnat alicui habere duo vbi ad loca contraria q̄ duas presentialitates. sicut patet ponendo presentialitates respectu. sicut vbi. quia sicut vbi est subiectiue in loco. ita presentialitates. & sicut vbi causata ex locis contrariis sunt cōtraria. ita presentialitates. sed quādo corp⁹ christi est vbi est hostia ibi & illi loco est corpus suum presens realiter. igitur &c. Item hec opinio ponit modum essendi in loco qui nō competit creature. quia creatura non est in loco. nisi circumscriptiue. vel est sic in toto loco. qd non est in alio. et tunc diffinitiue. & non est alius modus essendi in loco qui conueniat creature. quia vt videtur non est dare modum quo sit aliquid in loco per aliud. Item quādo aliquid est in loco per aliud. et sic per accidens eodem modo est in loco per accidens quo aliud est per se in loco. sed dimensio panis est perse in loco circumscriptiue. igitur corpus christi ē in eodem loco per accidens circumscriptiue. et vna pars correspondet vni parti. et alia alteri per modum quo accidens extensum est in loco per accidens. Item impossibile est qd aliquid sit in loco per aliud. nisi vnatur sibi aliquid quo modo speciali sicut est de substantia & accidente extenso. sed illa dimensio non vnatur corpori modo speciali. nisi quia est in eodem loco cui dimensio est presens. Ideo teneo qd idem corpus potest esse in diuersis locis diffinitiue. sed corpus christi coexistit principaliter toti hostie et cuilibet parti. igitur eodem modo et multo magis potest esse presens distinctis locis. ita qd totus totus et pars parti. hoc ē ē circumscriptiue in loco. Similiter idem indiuisibile potest esse in diuersis. sicut anima in toto corpore & tota in qualibet parte corporis et angelus totus esse in toto & in qualibet

parte eius. Item illa predicata esse prius distare et similia non possunt comperere alicui. nisi immediate vel saltem mediante aliquo si bi specialiter vnito. ergo corpus christi cuius est presens est seipso immediate presens. et per consequens illa species panis nihil ad presentiam corporis facit hoc est hostia. quia potest deus conseruare corpus in illo loco in quo modo est hostia et destruere hostiam. et hoc nullam contradictionē includit. et hoc facto corpus christi esset presens illi loco immediate. igitur nunc eodez modo immediate nō mediante illa specie. & sic corpus christi immediate esse in distinctis sacramentis potest eodez modo esse localiter & circumscriptiue. nec apparet vnum in conueniens maius alio. immo minus apparet in conueniens: qd aliquod corpus sit in distinctis locis. ita qd totum sit in toto & pars in parte qd sit in distinctis locis. ita qd totum sit in toto & totum in qualibet parte. sicut scdm habemus ex fide. igitur primus est possibile. tamen contra istud videtur vnum dubium scilicet qd isto dato sequitur qd agens creatum potest in passum omnino improporionatum vel qd subiectum potest esse subiectum sine accidente suo. sic scilicet qd subiectum informatum aliquo accidente sit vbi illud accidens nō est quia si idem calefactibile esset hic et rome. et ignis ageret in illud calefactibile. tunc quero aut ageret in illud calefactibile rome. ita qd calor qui causatur hic sit in eodem calefactibili rome aut non. si sic. cum ignis nō sit h̄ appropinquat calefactibili rome ignis ageret in passum improporionatum et non apporionatum. si non cū ignis agat in calefactibile hic. & persequens calor informat illud calefactibile h̄ & non rome. sequitur qd accidens informatum subiectum non sit vbi subiectum est. Ad istud respondit Iohannes vno modo quere eū. Aliter dico qd non est contradictio qd substantia habens accidens sit alicubi vbi non est suum accidens sicut in proposito exemplo et hoc propter distantiaz pporionatam. hoc patet per exempla vnum est de natura assumpta a verbo sicut omnis vnio nature humane ad verbū est similis vnioni accidentis ad subiectum. licet non in omnibus. sed nō obstante ista similitudine potest natura diuina & verbum esse: & est alicubi vbi nō est natura assumpta. igitur eodem modo potest esse in proposito. Si dicis qd non est simile. quia verbum diuinū est illimitatum. et sic non est subiectum accidentis. Contra. licet subiectum accidentis sit simpliciter limitatum. tamen est illimitatum sicut quod dicitur

¶ Hic nota aut. ad se
xtum dubium

sicut verbum diuinum dicitur illimitatū quo ad locum quātum ad essentiam diuinam que seipsa virtute propria est vbiq̄. ita substantia corporea est illimitata. quia potest esse in diuersis locis simul. immo vbiq̄ per potentiam diuinam. et non virtute propria. ideo dicitur tantum illimitatum s̄m quid et non simpliciter. Aliud exemplum est q̄ s̄m Iohannem vnum corpus potest habere duo vbi vel presentialitates vnus in vno loco et aliud in alio loco. et tamen corpus existens nunc in loco nō habet istud vbi quod habet existens in alio loco. igitur corpus christi existēs in celo potest habere aliquid vbi et illo carere in sacramento. Si dicis q̄ non est simile de accidente absoluto et respectiuo. quia iste respectus causatur ab vno loco et non ab alio. Contra. idem calor appropinquatus corpori hic causat calorem et non romē. ita q̄ non videtur differentia de vno et de alio. nisi quia calor causatus ab igne hic et non alibi est aliquid absolutum et non terminatur ad locum. sed istud vbi non tantū causatur a loco. sed terminatur ad locum vt ē presens. et sic non videtur inconueniēs q̄ subiectum sit vbi suum accidens non est. quoniam subiectum est in duobus locis. quorum vnus proportionatur agenti s̄m distantiam et aliud non: hoc patet. quia certum est q̄ subiectū careat isto accidente per hoc q̄ est in isto secūdo loco et caret accidente tali in isto loco. non sequitur negatio absoluta illius accidentis a tali subiecto. sicut non sequitur. hoc non est album hic. ergo nō est album. sed est fallacia s̄m quid ad simpliciter. sicut non sequitur. deus non est hic incarnatus. ergo non est incarnatus quia est vbiq̄. et per consequēs in multis locis in quibus non est incarnatus. sic etiam non sequitur si corpus ponatur in vno loco et post in aliquo spacio quod non est locus. tunc non sequitur. hoc corpus non est hic in loco. igitur non est in loco. Nec sequit̄. si corpus sit in duobus locis hoc in secundo loco nō habet propriū vbi. igitur non habet propriū vbi sibi sufficiens ad motū. Hoc supposito potest dici ad argumenta que probant q̄ idem corpus non potest esse in diuersis locis. Ad p̄mum dico q̄ licet de facto locatum commensuretur loco s̄m quātitatē. potest tamen aliter esse per potentiam diuinam. et sicut plura corpora possunt esse in eodem loco siue gloriosa siue non gloriosa siue sit vnum gloriosum et aliud non gloriosum. quia omnia ista reputo possibiliter. quia gloria nihil facit ad hoc q̄ vtrūq̄ sit in eodem loco. vel q̄ totum sit in toto vel totū

in qualibet parte. sicut est de corpore christi siue vnum sit in loco localiter et circumscriptiue et aliud diffinitiuē. ita q̄ totum sit in toto et pars in parte precise. sicut christi corpus et species panis sunt in eodem loco. quia omnia ista sunt possibiliter. sicut potest vnū corpus esse in diuersis locis. Ad aliud dico q̄ corp⁹ potest esse in loco quo p̄us non fuit absq̄ hoc q̄ moueatur ad locum vel locus ad eum. et hoc potest fieri subito sine omni motu. non tamen sine mutatione illius corporis. Exemplū. corpus in sacramento eucharistie est modo presens vbi prius non fuit. et tamen subito et eodem modo potest esse in diuersis locis circumscriptiue subito sine omni motu. Et quādo dicitur si moueatur ad alium locum relinquit p̄mum. Dico q̄ sicut corpus christi s̄m fides est modo presens loco cui prius non fuit presens et sic mutatur. et tamen non relinquit locum suum in celo. ita potest fieri circumscriptiue i quo prius non fuit. et tamen non relinquet locum p̄mum nec apparet vnum inconueniens magis q̄ aliud. Ad aliud dico. q̄ duo loca sursum et deorsum non sunt contraria quicquid homines dicūt de hoc. quia in acre est reperire partem superiorem et inferiorem que sunt eiusdem speciei quo ad omnia tam quo ad materiam q̄ ad formas tam ad quātitatē q̄ ad qualitatem penes que et inter que est talis contrarietas non video. tamen est ibi talis contrarietas qualis requiritur ad motum localem et huiusmodi est solum distantia vnus extremi ad aliud simpliciter. sicut quando aliquis mouetur de minus albo ad magis album non est ibi contrarietas sed distantia sufficiens ad motum. Ad aliud dico q̄ est in distinctis locis numero. et tamen nō sunt contraria loca nec differentia specie et ultra nego illam oppositōnem. quia plura accidentia eiusdem speciei nō possunt esse in eodem loco sicut alias dictum est. tamen quādo sunt plura accidentia nata facere vnum accidens numero. sicut due partes albedinis in eadem superficie possunt facere vnam albedinem ad modum quo due partes aque faciunt vnam aquam et due partes ignis faciunt vnum ignem et actus nō respicit certum obiectum. q̄ talia accidentia plura eiusdem speciei distincta solum numero non possunt naturaliter idem subiectum informare. Dico autem quādo respicit certum obiectum. sicut duo habitus dilectionis eiusdem speciei inclinantes ad diligendum duos homines quorum vnus potest p̄di alio manente non distinguuntur specie plusq̄ eorum obiecta.

Ad secundam

Ad tertiam

Ad quartam

Ad p̄mā p̄ba. alius opt.

Ad quinta

et tamen non faciunt vnum accidens. s̄ sunt duo in eodem subiecto. et hoc quia vterq; respicit certum obiectum. et eodem modo ponendo species rerum in medio potest dici q̄ sunt solum numero distincte. Ad aliud dico q̄ licet corpus christi sit limitatum de se. tamen per potentiam diuinam potest esse illimitatum ad multa loca. sicut potest eē in multis altaribus non obstante limitatione sua. Tenendo tamen cōmunem opinionē de quantitate q̄ sit res absoluta distincta a substantia et qualitate. sic potest vno modo dici q̄ corpus xpi est sub illis sp̄ibus sine omni quantitate. et q̄ est in celo cum quantitate modo prius exposito. quia substantia potest esse vbi suum accidens est. et patet per exemplum de natura assumpta et respectu de genere vbi.

Aliter potest dici q̄ ibi est quantitas christi sub illis speciebus s̄ nō circumscriptiue. q̄ hoc est impossibile sed tantum diffinitiue. et tunc proportionabiliter dicendum est de substantia et quantitate. q̄ quantitas existit in loco toto et tota in qualibet eius parte. et q̄ sūt due quantitates in eodem loco. et ita est hic eodem modo per omnia dicendum. sicut de substantia ponendo q̄ quantitas non distinguitur a substantia et qualitate. Notandū est hic q̄ quando de materia quanta et extensa fit non extensa vel e conuerso. Hoc potest intelligi tripliciter. Vno modo q̄ illa extensa occupet maiorem locum q̄ non extensa. Alio modo q̄ minorem locum occupet. Tertio modo q̄ locum equalem. Si primo modo tunc ibi sunt due mutationes. vna acquisitiua alia deperditua. Acquisitiua quia materia illa acquirit nouum locum quem prius non habuit ex quo maiorem occupat. Et similiter quelibet pars acquirit nouum locum. Deperditua mutatio est ibi. quia quando materia fuit inextensa. tunc fuit tota cum toto loco et tota cum qualibet parte sed quando extenditur tunc tantum est tota in toto et quelibet pars cum qualibet parte. et per consequens omnes partes materie perdūt illa loca que prius habuerunt. quia prius fuit pes cum capite et e conuerso et modo distant. et ideo vtraq; perdidit locum quem prius habuit. Si secundo modo tunc est sola mutatio deperditua. quia totum minus occupat de loco q̄ prius. et per consequens maiorem locum perdit et occupat minorem illius maioris. Similiter perdunt loca prius habita. quia prius totum fuit cuius qualibet parte et e conuerso. Nunc autem quando est extensa est tota cum toto. non tota cum qua-

libet eius parte. nunc autem partes distant et per consequens perdunt multa loca prius habita. Si tertio modo et de materia non extensa fiat extensa. tunc est tantum mutatio deperditua non acquisitiua. quia tunc omnes partes que tunc omnes simul fuerunt cum toto et qualibet parte dimittunt loca prius habita. sed nō omnia. quia quelibet pars retinet vnum certum determinatum vbi quando extenditur et mouetur localiter. perdendo omnia loca. sicut pes tenet vnum locum vel vnam partem loci inferioris. et per motum localem dimittit locum quem prius habuit cum capite. et sic de alijs partibus. eodem modo caput tenet locum supremum et perdit locum quem prius habuit cum pede. quia modo distant prius non. Si autem de materia extensa fuit non extensa in equali loco. tunc est tantum motus localis acquisitiuus. et tunc quelibet pars tenet locum quem prius habuit et acquirit multa alia loca de nouo. quia tot quot sunt partes alie. quia totum et partes mouentur localiter ad essendum simul. ita q̄ caput tenet locum quem prius habebat et mouetur localiter ad occupandum locum pedis. et sic de alijs partibus. Et sic patet q̄ diuersimode est dicendum de motu istarum partium. Si dicis contra illam positionem ultimam de quantitate quia impossibile est q̄ sit ibi vna quantitas et hic alia. nisi tangat se vel sit commensuratio quantitatis ad locum. et per consequens erit in loco circumscriptiue. Item sicut substantia se habet ad essendum in loco diffinitiuē. ita quantitas ad essendum in loco circumscriptiue sed impossibile est q̄ sit substantia. nisi sit in loco diffinitiuē. igitur nec potest eē quantitas nisi sit in loco circumscriptiue si locus sit.

Ad primum dico q̄ hic potest esse vna pars quantitatis: et ibi alia in alio loco. et tamen non tangunt se quia ad tactum requiritur distantia inter partes et inter totum et partes. Nunc autem si quantitas corporis christi sit sub illa specie. quelibet pars quantitatis est vbi est alia et e conuerso. et ideo partes non tangunt se nec sunt circumscriptiue in loco. sed si vna pars quantitatis sit precise hic. ita q̄ non alibi et hic non sit alia pars et alia precise sit alibi et nō sit hic. tunc propositio accepta haberet veritatem. sed sic non est in proposito.

Ad aliud nego assumptum. quia esse in loco diffinitiuē conuenit omni creato. et ita quantitati et cuiusq; competit: competit illi mediante quantitate. Unde dico q̄ quantitas potest esse in loco diffinitiuē et circumscriptiue. sed sicut

Instātia p̄ma

S. da

Ad p̄mā

Ad scōm

et se retenta illa positione potest solum esse in loco diffinitive. et si sit circumscriptive in loco. hoc solum est per quantitatem. Ad primum principale tenendo primam opinionem. dico quod non oportet quod illa que ealem locum occupant equalia sint: nisi naturaliter et eodem modo occupant locum. ita quod si unum sit circumscriptive et aliud: et e converso. et si unum sit in loco diffinitive: et aliud circumscriptive. tunc non oportet. potest enim angelus et alia substantia materialis existere in loco puncti et in alio magno loco. ita quod si torum in toto et totum in qualibet parte. et tamen punctus et illa substantia non sunt equalia: sic est in proposito. ille species sunt in loco circumscriptive: sed corpus christi diffinitive. ideo in proposito non habet propositio accepta veritatez. Ad aliud quomodo respondendum sit satis patet ex dictis.

Questio quinta.

Prima actio et passio

Actio et omne accidens possunt inesse corpori christi existenti in eucharistia que insunt sibi localiter existenti in celo. et non probatur. quia in hostia non possunt videri nec audiri: et ista competunt sibi in celo. igitur etc. Item actiuus et passiuus non possunt agere nec pati nisi habeant modum quantitativum. sed corpus christi in altari non habet modum quantitativum. igitur etc. Ad oppositum actiuo sufficienter approximato passiuo potest sequi actio: sed in eucharistia omne actiuum est sufficienter approximatum passiuo: sicut patet. igitur etc. hic primo distinguo de actione et passione. quia quedam est cuius principium est substantia contra vel nata esse contra. Et quedam est cuius principium est natura pure spiritualis. Alia est distinctio. quia quedam est actio que terminatur ad formam absolutam formaliter inherente alicui passio: quedam est actio que terminatur ad ubi secundum aliquos. vel ad locum secundum alios. Ideo primo videndum est an christus in hostia possit habere actionem omnem et passionem terminatam ad formam absolutam inherente cuius principium est natura corporalis. Secundo. utrum possit omnem actionem et passionem habere terminatam ad ubi: cuius principium est natura corporalis. Tertio. utrum possit habere omnem actionem et passionem: cuius principium est natura pure spiritualis. Quantum ad primum est una opinio quod christus in hostia non potest videri: nec videre calefieri nec calefacere. et sic de alijs. quod probatur. quia nihil videtur oculo corpora

liti: nisi per hoc quod oculus movetur ab obiecto secundum similitudinem in obiecto existentem. et primo est in medio post in sensu. sed similitudo corporis christi non potest esse in medio. Tunc quia actio corporalis christi requiritur contactus quia nihil aliud est quam coniunctio terminorum duarum quantitatum. Hoc enim modo corpus christi non tangit medium certum est. Tunc quia color immediate consequitur quantitatem tanquam subiectum immediatum ipsius. sed corpus christi non habet ordinem ad hunc locum ratione sue quantitatis. quia non est in hostia nisi mediante sua substantia nec ratione corporis christi. Quantum ad secundum dicitur quod movetur per accidens. quia per motum hostie. sicut est in loco per accidens.

Quantum ad tertium dicitur quod non potest videri naturaliter nec ab intellectu angelico nec humano. Probatur quia corpus christi vbi ibi est obiectus fidei. igitur non potest cognosci naturaliter. Sed quantum ad primum dicitur Johannes quod non. quia organum sensus corporis christi est in eucharistia non est isto modo quo requiritur ad hoc quod immutetur ab obiecto. quia ad hoc requiritur quod habeat modum quantitativum. et sit localiter et circumscriptive in loco. ideo non est ibi presens presentia que requiritur ad rationem obiecti moventis visum querere ibi. Quantum ad secundum dicitur primo quod movetur motu extensivo. dicto. quod patet quia ubicumque est hostia ibi est corpus christi. sed hostia movetur localiter. igitur etc. Secundo dicitur quod isto motu movetur immediate a deo. quod patet quia quando aliqua coniunguntur precise per actum voluntatis contingenter se habent ad illam conjunctionem si unum illorum secundum se sit mobile omnino improporcionatum ipsi moventi et reliquum proporcionatum non eadem motione potest movere utrumque coniunctorum. Exemplum posito quod angelus per actum voluntatis sue coniungatur lapidi et lapis est mobile proporcionatum homini portanti et angelus non. tunc certum est quod tunc eadem motione non potest homo movere lapidem et angelum. sed corpus christi etc. querere Johannes

Quantum ad tertium principale dicitur Johannes quod christus potest vti quacumque potentia activa spirituali. quia non requiritur ad actionem quod habeat esse localiter. querere Johannes in quarto. Contra istas opiniones posset multipliciter argui. Et primo contra primum doctorem quo ad eius primum articulum posset argui: probando videlicet

Secundo

Circa secundum

Circa tertium

Opinio secunda primum dictum scoti

Secundum

Tertium

Contra predicta

Sv

Ad primum principale

Questio. V

Etia facit.

Circa primum

Non est inconueniens idem agere in seipſu
 ſicut patet de voluntate et per conſequens nõ
 requirit cõtractus talis. q. tractus est diſtinctus
 Item prius probatus est q. tractus poſteſt age
 re in diſtans. igitur nõ requiritur talis contra
 ctus. Contra opinionem Jobis q. tractus ad pri
 mum articulum. quia fundamentus illius pro
 poſitionis. q. omne actiuum et paſſiuum corpo
 rale ad hoc q. agat eſt in loco circumscrip
 tione et extenſum. quia ſim eum et auicennã
 ſi calor eſſet ſeparatus ab omni ſubſtãtia. tũc
 poſteſt in omnem operationem in quã modo
 poſteſt. ſed hoc poſito non eſſet calor in ſubie
 cto: nec in loco extenſiue. Item ſim auicennã
 poſteſt idem agere in ſe: non obſtante q. ſit a ſe
 localiter indiſtinctum. ſed qua ratione agens
 et patiens non oportet q. ſint localiter diſtin
 cta eadem ratione. nec oportet q. agens ſit in
 loco localiter ad hoc q. agat. Item actiuũ reſ
 piciens diuerſa paſſiua ſibi ſufficiẽter appor
 timata et eque diſpoſita. ſi poſteſt agere in vnũ
 et in aliud. ſed calor in corpore chriſti poſteſt in
 tuitiue videri ab angelo. quia ſim eum ſenſibi
 le pot. agere: non ſolu in corpus: ſed etiã in ſpi
 ritum. quia angelus accipit ſim eum cognitio
 nem a reb. abſtrahendo ab eis ſpecies. et ideo
 idem calor q. tractus eſt de ſe poſteſt videri a potẽ
 tia angelica: cum ipſa ſit ſufficiẽter appor
 timata et eque diſpoſita. Si dicas q. angelus
 hoc poſteſt propter lumen glorie. Contra. ſim
 ipſum demon ſibi derelictus poſteſt cognoſce
 re vbi eſt corpus chriſti. non tamen a deo per
 mittitur. ſicut non permittitur ſcire cogita
 tiones noſtras. igitur angelus ex puris natu
 ralibus poſteſt cognoſcere illud corp. Si di
 cas. q. ideo angelus intelligit intuitiue. quia
 intellectus ſuus reſpicit omne intelligibile. q. a
 intellectus et intelligibile in ſe prius eſt omni
 modo accidentalis. et ideo nullus modus acci
 dentalis. ſcilicet non eſt in loco quãtitatiue.
 et ſimilis poſteſt impedire intellectionẽ intu
 itiuam angeli. Sed aliter eſt de viſu corporali.
 quia nõ eſt prior omni modo accidentalis. Co
 tra. reſponſio concedit propoſitum. quia ſicut
 modus eſſendi quãtitatiue in loco eſt modus
 accidentalis coloris. et color eſt prior omni tali mo
 do eſſendi accidentalis. quia poſteſt eſſe ſine illis
 igitur cum color ſit obiectum primũ viſus et
 nõ quãtitas prius reſpicitur color a viſu corpo
 rali q. quicunq. modus eius accidentalis. et p
 conſequens poſteſt videri a viſu corporali ſine
 omni tali modo accidentalis. Si dicas q. quã
 titas eſt prior colore. quia ſubiectum eius eſt.
 ideo non eſt ſolum modus accidentalis: nec po

teſt color videri ſine quãtitate. Contra. licet
 naturaliter color inſit quãtitati habẽti modũ
 quãtitatiuũ. quia in propoſito non eſt in quã
 titate habente modum quãtitatiuũ. igitur h
 quãtitas vt eſt ſubiectũ. in ſe ſit prior colore. non
 tamẽ iſte modus quãtitatis. quia ſine illo po
 teſt eſſe quãtitas ponendo quãtitatem re di
 ſtinctam et exiſtente in corpore ſub hoſtia.
 Item ſi iſtud valeret eodem modo poſſet dici
 q. color non poſteſt videri niſi inſormaret ſub
 iectum. quia ſubſtãtia eſt ſubiectum eius et
 pot. eo. et tunc arguo ſicut ipſe arguit. modus
 accidentalis in obiecto non impedit cognitõ
 nem illius obiecti. ſed eſſe in quãtitate haben
 te modum quãtitatiuũ eſt modus accidẽta
 lis coloris. igitur color poſteſt videri abſq. hoc
 q. habeat talem modum quãtitatiuũ. Item
 ad principale ſic: omnes effectus dependẽt ſuf
 ficiẽter ex ſuis cauſis eſſentialibus et diſpo
 ſitionibus et approximationibus earum. ſed
 quãtitas non eſt cauſa effectiua reſpectu viſi
 omis albedinis. igitur diſtructa quãtitate et
 modo quãtitatiuũ ad huc poſteſt videri albedo.
 Contra. aliud quãtum ad ſecũdũ articuluũ
 non videtur q. corpus chriſti ſit in loco in ſa
 cramento per accidẽs. quia corpus immediã
 te et per ſe fundat reſpectum preſentialitatis
 ad hunc locum. igitur per ſe et immediate eſt
 in hoc loco. Item non videtur contradic
 tio nec impoſſibile q. deus poſſit conſeruare cor
 pus chriſti in loco cui preſens eſt in ſacramen
 to omni alio deſtructo quod eſt preſens tali lo
 co circumscrip
 tione ſed modo eſt realiter corpus
 chriſti preſens loco hoſtie. igitur poſteſt deus
 conſeruare corpus chriſti preſens ibi deſtrũẽ
 do hoſtiam que non inheret corpori chriſti. ſ
 eſt ibi totale extrinſecum ſicut corpus aſſum
 ptum in angelo. ſed deſtructis ſpeciebus et re
 manente in corpore preſentialiter eſt immediã
 te et per ſe preſens illi loco. igitur eodem mo
 do nunc eſt immediate preſens. et ſic eſt in lo
 co per ſe et immediate. igitur poſteſt per ſe mo
 ueri. Item contra Iohannes in hoc q. ponit
 corpus chriſti in altari tantũ moueri a deo. q.
 ipſemet dicit poſt q. in anima eſt duplex potẽ
 tia organica et non organica. quarum vtraq.
 eſt principium motus localis. ſed potentia or
 ganica reſpicit corpus vt mobile ſim eũ in ſa
 cramento eucharistiẽ. igitur anima chriſti po
 teſt mouere corpus xpi quãdo nõ habet modũ
 quãtitatiuũ. ſicut quãdo habet. tñ vt excuſet
 a contradictione iſtud dictum poſteſt habere
 duas cauſas veritatis. ſc. q. potẽtia motiua
 nõ organica in ipſo non poſteſt corpus mouere

10
Ratio ad arti.

quarum est de se corpus christi in eucharistia. Alia causa est quod non potest mouere. quia non est necessarium quod moueatur. quia immediate mouetur a deo. Confirmatur sicut modus accidentalis existendi quantitativus non impedit actionem corporis christi in animas alicuius beati secundum eum: quin intellectus beati possit videre corpus christi. licet non existat quantitativus. ita videtur ex alia parte quod modus ille accidentalis quantitativus existendi non impedit: quin corpus christi possit pati a potentia organica et non organica sive anime proportionata sibi. Alter ergo dico ad articulos predictos. quod sepositis illis que sunt fidei non potest probari per rationem: quin omnem actionem et passionem terminata ad formam absolutam quam potest corpus habere existens in loco circumscriptionis habeat in loco diffinitivus et non quantitativus. quod probatur. quia non minus potest aliquid principium actuum habere actionem: quando secundum se totum est presens alicui passio. puta alicui calefactio. quod quando per unam partem est presens unum et per aliam est presens alteri. sed corpus christi in hostia est presens se toto hostie et toti et cuilibet parti. igitur calor corporis christi potest agere in hostiam et calefacere eam. Per idem potest probari quod corpus christi potest videri in hostia oculo corporali. quia est actuum: non tantum in medio sed etiam in oculum. quia se toto est presens cuilibet parti oculi et medij. et per hoc sequitur quod si corpus christi potest causare visionem etiam primo: ut hic quod multo magis potest terminare talem visionem: ut hic primo terminatam in oculo a solo deo. quia non minus repugnat alicui existenti realiter primo terminare talem visionem quam non existenti sed deus potest facere quod non existens terminet visionem intuitivam: sicut alibi dictum est. ergo etc. Item quando sunt duo activa. quorum unum est ex se actuum: et ponitur habere consimile modum existendi cum alio potest unum agere sicut aliud sed anima intellectiva potest agere in corpus non obstante quod non habeat modum existendi quantitativum. quia Augustinus. ix. de trinitate. dicit quod anima magnam habet imutationem respectu corporis sui igitur eodem modo qualitates in corpore christi possunt agere in aliquid corpus non obstante quod non habeat modum quantitativum existendi. et sic ut videtur corpus christi potest causare particulariter visionem in oculo non glorioso. ita quod ille oculus videat corpus christi quod est principium actuum ex parte obiecti: et principium passivum ex parte oculi. et modus existendi quantitativus non impedit: et alia requisita ponuntur. igitur potest

in actio. Unde videtur quod ista oppositio communis quod agente approximato et passio dispositio sequitur actio non est neganda nisi obviet sibi vel auctoritas vel experientia. Experientia autem quam nunc habemus de corpore christi de facto non concludit. quia deus suspendit actionem istarum qualitatum non coagendo cum illis ut agant. sed si coageret. videretur nec est auctoritas in scriptura aliqua ut patet nec ratio est ad hoc. sed magis ad oppositum. Ex isto sequitur quod corpus christi potest terminare corporalem visionem. quia non magis repugnat alicui existenti realiter terminare corporalem visionem quam non existenti. sicut prius dictum est. Eodem modo dico quod non potest probari per rationem quod corpus christi sub hostia alicui activo sufficienter approximatum non potest ab illo pati. cum ab agente cui est presens secundum partem tantum possit pati: multo magis potest pati ab agente cui est presens secundum se totum. Quatum ad secundum de actione et passione terminantis ad locum. Dico quod corpus potest moveri realiter et localiter in sacramento. quia est ubique est hostia. Secundo dico quod potest moveri in sacramento per virtutem creatam. quia habet virtutem organicam non organicam quam potest moveri. Et per virtutem virtutem potest moveri in sacramento. Hoc probatur. quia quando aliquid habet modum existendi convenientem mobili et modum existendi convenientem mouenti non est inconueniens illud moveri et aliud mouere. sed corpus christi habet modum existendi convenientem mobili et anima christi habet modum existendi convenientem mouenti quantum ad potentias non organicas. igitur etc. Unde sicut angelus potest mouere se et potentia organica potest esse ratio mouendi corpus. ita anima intellectiva potest mouere corpus suum sive corpus habeat modum existendi quantitativum sive non. Sed dubium est que est potentia organica et que non organica. et quid est mouere organice et quid non organice. Respondeo potentia organica est que virtutur organo corporali in actione sua. cuiusmodi sunt omnes potentie extense in materia. sicut potentie sensitive. Potentia non organica est illa que non virtutur organo corporali in actione sua. sicut intellectus et voluntas. Johannes autem ponit quod anima intellectiva habet potentiam organicam et non organicam et hoc sequitur si ponatur quod anima intellectiva et sensitiva in homine sunt eadem forma. tunc enim anima habet quasdam potentias organicas. quas sensitivas et quasdam non organicas. quas intellectivas

E
Ad com articl

f
Nota hec dubia.

et voluntatem. sed e contra qui ponunt animam intellectivam distingui realiter a sensitiva in homine habent ponere quod anima intellectiva in corpore habet potentiam non organicam. Sed quid est mouere organicum et non organicum. Respondendo mouere organicum est mouere primo unam partem et post mediante illa aliam. sicut est in motu animalium quod scilicet primo forte mouetur cor motu locali realiter et post mediante motu cordis alia pars magis propinqua et post tertia. et sic deinceps et hoc vniuersaliter in omni motu composito et pulsu et tractu et in omni motu ubi primo pellitur una pars et post trahitur alia. Sed mouere non organicum est mouere totum et partem eque primo. sicut angelus in corpore assumpto. quia est totus in toto et in qualibet parte totus. ideo eque primo mouet quolibet partem. Est etiam totus in toto et totus in qualibet parte. sicut motor in mobili. non autem sicut perfectio in perfectibili. sicut anima intellectiva est tota in toto et tota in qualibet parte. non tamen mouet totum eque primo et quolibet partem. sed primo mouet unam partem et post mediante illa aliam. sicut prius dictum est. Quia licet anima sit tota in toto et tota in qualibet parte. non tamen sicut motor in mobili. sed sicut perfectio in perfectibili. et ex hoc patet quod anima intellectiva in nobis non potest mouere corpus nostrum non organicum. et hoc quia primo mouet unam partem et post aliam modo iam dicto. et etiam quia inter partes talis corporis est distantia localis. quia totum non coexistit cuilibet parti. et ideo ad hoc quod aliquid moueat organicum requiritur quod primo moueat unam partem et post alteram et quod inter illas partes sit distantia. et hoc est solum quando totum est circumscriptiue in loco. ita quod totum. correspondeat toti et pars vni parti prece. Sed potest ne anima intellectiva in christo mouere corpus christi organicum et non organicum. Dico quod anima intellectiva christi in celo potest mouere corpus christi organicum. sicut anima intellectiva mea et solum sic. Tum quia corpus christi in celo est circumscriptiue in loco. ita quod est distantia inter partes corporis. Tum quia solum mouet primo unam partem et post aliam. Et est potentia tunc motiua non organicum voluntas que potest appetere aliquid distans propter quod vult corpus suum mouere. Secundo dico quod anima intellectiva christi sub hostia potest mouere corpus christi non organicum. quod organicum non potest mouere in sacramento eo quod non potest primo mouere unam partem et

post aliam mediante prima. quia inter partes corporis hic vel ibi non est distantia localis. quia totum est in toto et totum in qualibet parte. et ideo non potest mouere unam partem prius quam aliam. quia quolibet pars est cum alia. sed non organicum potest moueri localiter. quia potest velle. et credo quod vult corpus suum de facto moueri ad motum hostie. et hoc propter conformitatem voluntatis sue ad voluntatem diuinam potest illud corpus sic moueri et vult. et sic volendo si moueatur hostia mouet tunc corpus suum non organicum. quia eque primo totum et quolibet eius partem. eo quod totum est in toto et in qualibet parte. et non est distantia inter partes que necessario requiruntur ad mouere organicum. Ex hoc patet quod quando mouet hostia anima intellectiva christi mouet voluntate sua immediate corpus christi sub hostia non organicum. sicut causa partialis concurrens cum voluntate diuina causante contingenter disponente illud corpus moueri ad motum hostie. et hoc totum est propter conformitatem voluntatis humane in christo ad voluntatem diuinam. et sic intelligo quod anima intellectiva christi mouet corpus suum in hostia non organicum. Si queras quid si anima christi suspenderit actum voluntatis sue moueret ne corpus christi ad motum hostie? Dico quod sic et hoc posito tunc solum moueretur a deo. et sic forte potest intelligi Iohannes in hac parte. Sed potest ne anima intellectiva christi in hostia separari ab hostia. ita quod non moueretur ad motum hostie. Dico quod sic nisi esset ordinatio diuina in contrarium que de facto ordinat semper illud corpus moueri ad motum hostie. sed non obstante illa ordinatione potest separare se ab hostia et hoc volendo quiescere hostia mota vel hostia quiescente volendo recedere et moueri ad alium locum. tunc esset causa partialis concurrens cum deo ad causandum istum motum. et eodem modo potest separari illud corpus ab hostia per dictis modis. sicut causa totalis. Quatum ad tertium dico quod christus in sacramento altaris potest intelligere naturaliter et intuitiue alia obiecta. ac si esset ibi quantitatiue. potest etiam ibi intelligi et videri naturaliter et intuitiue non tantum ab intellectu angelico. nec anima separata sed etiam ab oculo corporali nisi esset speciale impedimentum. de quo supra patuit. et hoc non tantum est verum quantum ad substantialia. sed etiam quantum ad accidentalia. hec patet. quod posito actiue sufficiens et passiuo disposito et appropriato sequitur actio. sed non est neganda nisi appareat ratio euidens in

cōtrariū vel experientia certa vel auctoritas quorum nullū patet in pposito. sicut supra dictū est. *Confirmat* qz nō repugnat intellectui pati ab aliquo non habente modum quāritatiuum. igitur ad hoc qz intelligat illud vel illud nihil refert vtrum habeat modum quāritatiuum vel non. *Admirabile* enim esset si christus existens sub hostia nescieret vbi esset. *Id* teneo qz omnē actōem et passionem quam potest habere quādo existit circumscriptiue in loco potest habere in eucharistia nisi aliud impediat. puta volūtas diuina. sicut supra dictū est. *Ad rationes aliarum opinionum.* *Ad primā* de similitudine in medio dico qz ad actōnem corporalem non requiritur contactus corporalis. Tum quia distans potest agere in distans. sicut supra pbatū est. Tum quia anima potest agere in corpus suum sicut substantia. patet per Augustinum. Tum quia corpus potest agere in spiritū. sicut etiam in secūdo dictum est. Tum quia idem potest agere in se. sicut patet de volūte et intellectu. et specialiter de volūte et ideo dico qz ad talem actionem sufficit debita approximatō et presentia qualis est in pposito. *Ad aliud de colore* dico tenendo opinionem prius recitatā. quia color non sequitur immediate quāritatē. sed substantiā. et quāritas consequitur immediate tam substantiā qz colorem. quia predicat de vtroqz in secūdo modo dicendi per se. sicut conceptus quidā cōnotatiuus. sicut prius dictum est. Tenendo etiaz qz quantitas sit alia res a substantia et qualitate. tunc color nō sequitur immediate quāritatem. vt habet modum quāritatiuum. sed indifferenter sequitur eam siue habeat modū quāritatiuum siue non. *Ad aliud de obiecto fidei* dico qz multa que cadunt sub fide possunt cognosci intuitiue. *Vidit* enīz beata virgo qz peperit hominem crucifigendum. et illud capitur ab articulo fidei qz beata virgo concepit hominē crucifigendum. et similiter apostoli viderūt mortē christi et passionem. et tamen hoc cadit sub articulo fidei. *Ad primū* Iohannis dico qz peperit pncipium qz assumit id quod habet probare. quia obiectum non potest agere nec pati. nisi habeat modū quāritatiuum. quia illud est principale quesitum maxime ponendo qz quantitas sit res alia a substantia et qualitate cuius non sit actiua sufficit ad actionem quāritas sine omni modo quāritatiuo. *Si* dicis qz quantitas requiritur ad subiectum illarum formarum actiuarum. *Contra.* tenendo qz quantitas sit res distincta sicut tenet. licet nō ponat

tur in corpore christi in sacramento altaris quāritas modo quāritatiuo: tamē realiter est ibi quāritas que vere est ibi subiectus illarū quantitarum. igitur eadem ratione potest confirmari les qualitates recipere ab agente sufficienter sufficienter approximatō. *Si* dicis qz corpus christi non est hic presens quātum ad rationem patiendi hoc oportet probare. *Quod* dicis de angelo. dico qz sicut ageret et pateret si esset hic presens. ita corpus christi in sacramento. *Per idem* dico ad aliud qz non omnis potentia corporea requirit passum sibi approximatū localiter siue circumscriptiue.

Ad aliud de motu locali dico. qz illa ratio probat qz corpus christi non potest moueri a virtute creata. qz mouet hostiam puta a sacerdote. sed non probat qui possit moueri ab anima christi non organice modo supradicto. *Et* dico qz probat verum si bene intelligat. scilicet qz aliquādo aliqua contingenter coniungunt et vnum mobile proportionatur potentie motiue et aliud non proportionatur. tunc non mouetur motione eadem nec eadem virtute creata. sed in pposito tam hostia qz corpus christi est mobile proportionatum anime christi. quia anima christi non tantū potest mouere corpus suum separando se ab hostia. sicut supra dictum est. sed etiam potest mouere hostiam eadem volitione et corpus suum. quia eadem volitione potest velle hostiam et corpus suum moueri de loco ad locum. licet tunc moueat suum corpus non organice et hostiam etiam non organice tamen concurrente deo. sicut causa partiali. sic potest dici qz eadē motione actiua causata moueretur vtrūqz et diuersa motione actiua quarum vna est creata et alia increata et diuersa motōe passiua que sunt diuersa mobilia. *Ad aliud* concedo cuius eo qz potest talem actionem habere spiritualem et corporale. *Sed* contra ista sunt multa dubia. *Primum* est vtrum quādo aliquod corpus agit vel patitur vbi est quantitatiue necessario agar vel patiatur idem corpus vbi non est quantitatiue. sicut est de corpore christi in celo et sacramento. *Videtur* qz sic. quia nullum absolutum definit esse in aliquo adueniente sibi precise nouo respectu extrinseco. s. per hoc qz corpus christi est in eucharistia solum aduenit sibi nouus respectus extrinsecus. *Igitur* per hoc qz est in eucharistia non definit aliquod absolutum ab eo quod habet in celo. *Item* absolutum naturaliter prius nō est cui inest qz talis respectus. igitur non variatur ppter talem respectū. non enim ppter

*Ad primā p. op.**Ad scōm**Ad tertiā**Ad primū scōm. nō dico**Ad scōm**Ad tertiū**Ad pbatōes tertiū dicit*
Primū dubium

respectum ppter aliquid dici albus simpliciter et nō album. Item sicut affirmatio alicuius nō est nata inesse alicui fm vbi vel locum. ita nec negatio absoluti est nata inesse alicui fz vbi. Igitur corpus christi habens colorem in celo habet colorem in eucharistia. quia non ppter solum vbi potest habere negationem. Unde vbi cūq; corpus est quātum vel albus ibi est quātitas vel albedo. Item possibile est corpus christi contineri in hostia in esse sacramentali et non in esse reali. et si sic nō esset tunc sine accidentibus suis. Item omnis intentio q̄ est in christo in celo ē et i eucharistia.

Secū dū dubium

Item color qui est in christo in vno loco et in quocunq; loco. Secundū est quomodo corpus christi sub hostia potest videri oculo corporali. quia omne diuisibile habēs partes distinctas discerni potest vna pars ab alia. sed in hostia discerni nō potest inter caput et pedes. quia ibi est confusio partium. Item omne quod videtur. videtur sub piramide cuius conus est in oculo et basis in re visa. sed illud non potest competere rei non habēti modum quātitatiū.

Tertū dubiū

Tertium est vtrum christus potest videre seipsum in hostia sicut si esset in distinctis locis circumscriptiue videtur q̄ non. quia inter videntem et rem visam debet esse distantia. sed corpus christi in vna parte non distat a se in alia parte. igit̄ zc. Quia ibi non est circumscriptiue.

Quartū dubium

Qua. tum est vtrum potentia actiua christi potest mouere aliqd corpus extra hostiam vel ipam hostiam.

Quintū dubium

Quintum est vtruz intellectus viatorum potest naturaliter intuitiue videre substantiam corporis christi in eucharistia existēte.

Ad p̄mū dubiū

Ad p̄mū dico q̄ si de facto vnum corpus sit in duobus locis circumscriptiue vel diffinitiue omne absolutum pertinens ad integritatem quod habet in primo loco habz in secūdo. nec aliquid absolutum perdit per hoc q̄ nunc est in nouo loco. nec etiam aliquid pertinēs ad conseruationem illius corporis. sicut fm aliquos sanz quis non est de integritate nature humane. s̄ est indiuiduum distinctum requisitū ad conseruationem hominis sicut aer circumstās nec prius dixi oppositum. sed cum hoc dico q̄ stat de potētia dei absoluta q̄ illud corpus potest habere talia accidentia in vno loco et carere in alio. et hoc dixi supra et declarau. sic enim non fit contradictio. q̄ accidentia corporis christi sunt vbi est localiter et non vbi est sacramentaliter. nec erit contradictio q̄ sit in vno et non in alio. licet in vtroq; sit circumscriptiue. Ad aliud dico q̄ licet absolutum sit prius res

spectu. nō tamen est contradictio quin illud corpus absolutum sit p̄sens illi loco. et accidens non. Ad aliud dico q̄ contradictoria non possunt predicari de aliquo fm idem. sed fz diuersa. sicut si christus assumeret duas naturas posset dici albus fm vnam naturam et niger fm aliam. Similiter dico q̄ ista duo nō contradicunt esse album simpliciter. et non esse album fm quid. sicut ista nō cōtradicunt. sum albus simpliciter. et non sum albus rome et vtraz negatiua potest habere duas causas veritatis. vel quia non sum hic vel rome. vel si sum hic: non sum hic alb⁹. Similiter. si sum rome non sum albus rome. et vtraz potest eē et potest stare affirmatiua per potentiam dei et rota ratio est. quia per negationem accidentis in isto loco vel rome non sequitur absolute negatio illius accidentis. sed tantum negatio fm quid. nunc autem affirmatio absoluta et negatio absoluta simpliciter cōtradiciūt et non negatio fm quid et affirmatio absoluta. pater per exempla prius posita de diuinitate et natura assumpta. et s̄ de corpore habente duo vbi in duobus locis. Exemplum. ista non contradiciūt corpus christi mouetur in celo et nō hostia. quia potest ibi quiescere vel econuerso. Igitur eodem modo non videtur contradictio in proposito. Si dicis q̄ est impossibile et contradictio q̄ idem simul et semel moueatur et quiescat. Respondeo si per quiescere intelligas priuationem motus simpliciter. tunc est impossibile et contradictio q̄ simul moueatur et quiescat. Unde bene sequitur. quiescit ergo aliquē locum quem prius habuit non mutat. et sequitur. mouetur. ergo aliquē locū acquirat nouū et mutat hituz. Si tamen intelligas per quietem non mutari locum. et q̄ corpus existens in aliquo loco non mutans illum locum quiescit. et corpus exis similiter in alio loco et illum mutans mouet. sic potest idem corpus simul quiescere et moueri. quia corpus potest mutare locum suum. et per consequens mouetur localiter. et idem corpus in altari et in hostia potest manere in loco hostie et non mutare illum locum. et sic quiescit et non mutat locum quem prius habuit et in celo mouetur. quia mutat locuz quē prius habuit et acquirat nouū locum. Ad aliud de gaudio et dolore et intellectione. Dico q̄ de facto omnia talia que sunt de facto in christo in celo sunt in eo. vt hic in hostia. tamen non est contradictio quin possit fieri oppositum. Ad aliud dico q̄ maior est difficultas de colore respectu visus q̄ de alijs

Ad sc̄m dubiū

sensibilibus respectu aliorum sensuum. q. co-
 lor ad hoc q. videatur requirit certam situatō
 nes. quia taliter possunt disponi colores q. nō
 videbuntur & taliter q. vterq. videbitur. Exēplū
 pmi si aliquid corpus albū subtile. puta pān?
 albus ponit supra rubeū multū intensū. tunc
 em̄ distincte videbitur rubeū et non album. Ex
 em plum secūdi. si ponatur pannus idē albus
 in eodem situ cum rubeo. et distet ab eo. tunc
 vtrq. videbitur. calor autē nō requirit talē situa-
 tionem ad hoc q. sentiat p tactum. sed potest
 agere in tactum fm omnē situm pportionatū
 Ideo difficile est iudicare quomodo colores
 videntur in corpore christi. et quomodo situ-
 antur et quis videretur & quis nō hoc quia non
 constat nobis per experientia certam unde li-
 cet ppter diuersam situatōem colorū in cor-
 pore christi possint se inuicem impedire ne om̄s
 videantur. tamen illa diuersa situatio nō impe-
 dit simpliciter quin aliquid videretur nisi deus
 suspenderet actōem colorū nō coagendo eis
 quando igitur dicit. si corpus christi videretur.
 tunc possunt partes eius distingui per visum
 ab inuicem. dico q. forte partes eius de ratio-
 nis nō possent ab inuicem distingui. sicut ap-
 parer in albedine intensa & remissa. quia par-
 tes non possunt ab inuicem distingui. et simi-
 liter si duo lumina eiusdem rationis ponerentur
 simul in eadez parte mediū visus nunq. po-
 rest illa ab inuicem distingui. sicut patet ad
 sensum. sed partes alterius rationis bene pos-
 sunt forte ab inuicem distingui. Ad aliud di-
 co q. autor perspectiue hoc dicit quia nō vidit
 occulta fidei & nō vidit colorem nisi extensum
 et ideo ponit videri fm naturalē cursum per
 figuram vnius pyramidis cuius conus est in
 oculo et basis in re visa. tamen sine contradi-
 ctione potest deus facere colorem nō extensū
 et tunc nō esset ppositio assumpta vera. quia
 ille color nō videretur per talem figurā. Ad
 aliud dico q. oculus christi in vna parte hostie
 potest se videre in alta parte. ita bene ac si eēt
 in diuersis locis localiter tūc existens in vno
 potest se videre in alio. Si dicis q. ad hoc q.
 aliquis videat se oportet q. distet a se localit.
 idem autem nō potest a se distare sic. Respon-
 deo sicut idem distat a se quando est in diuersis
 locis diffinitive distantia sufficienter req̄-
 sita ad visionē. ita idem distat a se quando est
 in diuersis locis diffinitive distantia sufficien-
 ter requisita ad visionem corporale. sicut ē in
 pposito. Ad quartū patet ex dictis. Ad ali-
 ud dico q. nō repugnat intellectui viatoris ex
 natura rei videre corpus christi in hostia si p-
 mitteretur. puta si deus ageret secum. tamē

de facto nō facit. quia non permittit.

Questio sexta.**Trum substantia**

Quam panis transsubstantiet in corpus
 christi. Probatur q. nō. quia aut
 panis manet aut nō. si sic tunc nō transsubstanti-
 tiatur. si nō tunc annihilat. & per consequens
 non transsubstantiatur. Ad oppositum est ma-
 gister in littera. distinctione quarta dicit
 q. ex pane fit corpus xpi ex vino sanguis. Dic-
 tria sunt facienda. Primo videndū est quid
 sit transsubstantiatio. Secūdo vtrum in ppos-
 sito sit tenēda. Tertio quid sit terminus for-
 malis transsubstantialis. Quātum ad p̄mum
 potest dici q. transsubstantiatio in proposito
 est successio substantie ad substantiā desinen-
 tem esse simpliciter in se sub aliquibus accidē-
 tibus p̄p̄is substantie precedentis. Possibili-
 tas illius apparet. quia nō repugnat potētie
 diuine destruere substantiam in se & conferre
 re accidentia & q. aliq. alia substantia eisdem
 accidētibus eam nō informantibus immedi-
 ate coexistat. Quātum ad secūduz dico q. in
 a tati est vera transsubstantiatio corporis xpi.
 sed hoc potest multis modis poni. vno modo
 ponendo q. remaneat ibi substantia panis. et
 cum hoc q. corpus christi coexistat substantie
 illi. ita q. p̄ma substantia sit deserens accidēt
 secūda non. sed tantū coexistēs. Alio modo q.
 recedat substantia panis subito de illo loco ad
 alium locū & remaneat accidentia et eis co-
 existat corpus christi. Tertio q. redigatur in
 materiam vel per se stantem vel aliā formam
 recipientē. et hoc siue in eodem siue in alio &
 tunc illi materie et accidētibus coexistat cor-
 pus christi. Quarto q. substantia panis res-
 digatur in nihil. Primus modus patet. quia
 hoc potest fieri per simplicē coexistentiā ve-
 ri corporis christi substantie panis. quia non
 minus repugnat quāritas quāritati vel sub-
 stantia quāritati. q. substantia substantie. sed
 quāritas potest coexistere in eodem loco cum
 quāritate alia. patz de maioribus corporibus
 existentibus in loco eodem. simili substantia
 potest coexistere quāritati in eodem loco. pa-
 tet de corpore christi. igitur aliud est possibile.

Sed vtrum corpus christi ibi possit coexi-
 stere per vnionem et assumptōem dubium est
 & potest dici q. si sit possibile vnam creaturaz
 sustinere aliam vt dicunt aliqui & credo q. nō
 includit contradicōnē. nec potest probari p
 rationem naturalē q. corpus xpi possz assume-
 re substantiā panis per vnionem. et tunc nas-
 tura s̄suentans erit suppositum. et alia crit

Questio VI

Circa q. tria sūt

Primū

D

Ad tertium dubium

Ad quartū
Ad quintū

sistentata a supposito et aliqñ nō. quia vtracq̄ potest iniri alicui supposito. Scd̄s modus patet. qz sicut nō est impossibile deo subito facere corpus xpi hic sub speciebus hostie. ita potest facere qd substantia subito sit alicubi remanētibus sp̄ibus in eodē loco. et q̄ illi coexistat corpus xpi. Tertius modus patet p̄ idem. Quartus modus patet qz in p̄tate dei est esse substantie sub specie panis et nō esse eius p̄mus modus potest tenei. qz non repugnat rōni nec alicui auctoritati biblie et ē rōabilior et facilior ad tenendum inter om̄s modos. qz p̄tiora inconueniētia sequunt̄ et eo q̄ ex aliquo alio modo Quod patet qz inter om̄ia inconueniētia que ponunt̄ sequi ex isto sacramēto maius ē qd accidens sit sine subiecto. sed ponēdo p̄mus modum nō oportet illud ponere. igit̄ et c. Si dicis qd maius est duas substantias corpeas eē simul. Contra. nō est maius inconueniēs nec magis mirabile duas substantias. corpeas eē simul. q̄ substantiā et quāritatē. qz nō plus p̄partitur illa sp̄es hostie secum aliā hostiā q̄ substantiā cum sp̄ibus eius aliā substantiā. qz videm̄ qd illa sp̄es expellit aliā hostiā nō consecratā. sic si esset ibi substantia panis et hoc nō p̄uēit sibi rōne corporis xpi. qz corpori xpi nō repugnat alia quāritas sicut nec ista. Ita videt̄ qd nullū inconueniēs sequit̄ ex p̄mo modo ponēdi quod nō sequat̄ ex scd̄o modo. qz tñ derimatio ecclesie in cōtrariū existit. sicut patet extra de summa trinitate et fide ca. 7 de cele. mis. et cōiter om̄s doctores tenēt qd ibi nō remanet substantia panis. ideo etiā teneo qd nō remanet ibi substantia panis sed illa sp̄es et qd illi coexistat corpus xpi. et qd hoc sit possibile patz. quia in ista trāssubstantiatōe nō includit̄ nisi qd sp̄es ibi realiter maneāt. et qd substantiā nō maneat in se realiter. et qd ibi sit reals corpus xpi nō q̄ritatiue sed quodlibet istoz est possibile. igit̄ et c. Quid ad tertiu d̄: hic cōiter qd aliqd est ibi primo et p̄ncipalr ex vi sacramēti aliquid tñ ex quadā cōcomitantia naturali. p̄mum vocamus terminum formale illius cōuersionis scd̄m non. ponitur exemplū quomodo aliquid est terminus p̄ductionis p̄ se. sicut domus respectu edificationis. sed albedo in domo est terminus p̄ accidens. ita in p̄posito corpus xpi est terminus formalis illius p̄uersionis p̄ se. sed anima intellectiua est terminus per accidēs p̄ quadā concomitantia. sed hec distinctio potest intelligi bene et male. Si em̄ intelligat̄ qd anima intellectiua est ibi ex quadā cōcomitantia naturali. ita qd sit p̄ se terminus illius trāssubstantiatōis per accidēs. et nō p̄p̄tia trāssubstantiatōe. illud est falsum p̄mo. quia vbi ē

terminus distinctus ibi est distincta trāssubstantiatō. sed anima et corpus xpi sunt distincti termini. igit̄ et c. Secūdo. qz vbi vnus terminus potest separari ab alio: ibi sunt distincti termini. sic est de aia et corpore. sicut patet in triduo mortis si sacerdos cōfecisset. p̄uertissz panem in corpus xpi. tūc fuissent ibi distincti termini et distincte trāssubstantiatōes. igit̄ et nūc. Si dicis qd ex vi cōuersionis solū est cōuersionis in corpus xpi nō in aiam nisi in q̄tū vnitur corpori. et si nō sit vnita tunc est cōuersionis in corpus nō in aiam. Contra. substantie panis ita succedit anima sicut corpus et post triduum et ante. igit̄ ita ex vi cōuersionis trāssubstantiatō panis in animā sicut in corpus. Item nō est aliqua variatio in corpore succedente nec in eo cui succedit plusq̄ si p̄uerrere tur in animā. igit̄ non p̄ius est cōuersionis in corpus q̄ in animā. Item exemplū nō est ad p̄positum de domo respectu edificationis et albedine in domo. quia cum accidēs sit res distincta a substantiā et vera res habet veram causā efficientē. tunc sic sicut nihil potest fieri nisi p̄ se. ita nihil est terminus p̄ductionis nisi p̄ se. et sicut accidens est res distincta ab homine. ita distincta p̄ductione p̄ducunt̄. quia aliter semp homo in p̄ducendo hominē produceret albedinē. et etiam quia nihil requirit̄ ad p̄ductionem albedinis quod tñ requirit̄ ad p̄ductionē hominis. et ideo dico qd sicut accidēs est res distincta a substantiā. ita distincta p̄ductione p̄ducitur. Aliter potest ista distinctio intelligi bene. quia illud est p̄mus terminus trāssubstantiatōis quod est primo intentus a conuertēte siue trāssubstantiatōe. qd scilicet existente separato vel destructo quocūq̄ alio esset trāssubstantiatō. et illud dicit̄ terminus per accidens quod est scd̄ario intentus ab eodem agente. scilicet qd nō potest trāssubstantiare vnū sine alijs. maxime quando sunt vnita. vel quia nō vult trāssubstantiare sine alijs. hoc modo corpus ch̄isti compositum ex materia et forma precedēte animā intellectiuam quecūq̄ sit illa. et hoc ponēdo plures formas in homine. sicut oportet ponere per articulum est p̄m̄ terminus huius trāssubstantiatōis. quia deus est qui est agens p̄ncipale in ista conuersione qui intendit primo conuertere panem in corpus ch̄isti. ita qd si anima sit separata sicut fuit in triduo. tunc solum fieret conuersionis in corpus ch̄isti: anima intellectiua est terminus per accidens. quia deus secundario intēdit conuertere panem in aiam. qualiter vnitur corpori. sicut p̄ducens domū intendit p̄ncipaliter se defendere ab ymbus

Primum dubius
 Secundus
 Tertius
 Quartus
 Quintus
 Sextus
 Septimus
 Octavus
 &
 Ad primum dubium

bus et alijs nocivis. et hoc dicitur terminus p[er]tinentionis: s[ed] figura. vel albedo aut aliquid. tale in domo sunt termini p[er] accidēs: q[ui]a secundario int[er]t[er]ti: quatenus primus non potest p[er]duc[er]i sine alijs. et sic possunt et pon[er]i omnes auctoritates que loquuntur de p[er]ductione p[er] se et p[er] accidēs. et sic p[er] iste articulus. Cōtra p[er]dicta sunt multa dubia. Primum est an trāsubstātiatō sit aliq[ui] mutatio et ad quid terminet. Secundum est vtrū trāsubstātiatio possit esse in substātia p[er] existēte. Tertium vtrū substātia remanēs in eē substātia reali p[er] trāsubstātiari. Quartum an oporteat substātia in quā trāsubstātiatur mutare locū. Quintus an illud in quo fuit trāsubstātiatio p[er] se pro tūc possit esse in loco diffinitive. Sextum an possit esse trāsubstātiatio. posito q[uo]d corpus maneret cu[m] substātia panis. Septimum vtrū de facto ille panis ānibiletur. videtur q[uo]d nō. quia s[ecundum] magistrū et Ambrosius panis est vnicus in altari ante facta verba vbi accessit consecratio de pane fit xpi caro. Itē illud quod mutatur in aliud nō ānibilatur: sed panis mutat[ur] in corpus xpi. igit[ur] et c. Octavus est. quia videt[ur] q[uo]d ista quæstio nō p[er]tinet fieri in aīam intellectuā. quia s[ecundum] Augustinum corpus cōverti in spiritū nō p[er]tinet. Item eadē ratione p[er]tinet cōverti in accidēs xpi. quia accidēs succedit substātie et tūc esset trāsfactio d[er]ivatio: q[uo]d tamē omnes negāt. Ad primum istorum dicit[ur] q[uo]d hic est mutatio nō corporis xpi. q[ui]a aliter est hic q[uo]d in mutationib[us] naturalib[us]. q[ui]a in illis ad q[uo]d terminat[ur] mutatio mutatur extendēdo nomē mutationis. et termin[us] a quo similiter. sed hic solū mutat[ur] termin[us] a quo et nō termin[us] ad quē. ideo dicit[ur] q[uo]d substātia panis que mutatur in corpus xpi mutatur et nō corpus xpi. Cōtra. omnis mutatio necessario est inter terminos incōpossibiles. licet termini secundarij nō sint incōpossibiles. Exemplus. mutatio est inter istū locū et illū tanq[uam] inter terminos. sed quia isti termini nō sunt incōpossibiles corpori. quia idē corpus p[er]tinet esse in diversis locis. ideo nō sunt termini primi huius mutationis: sed secundarij. sed primi termini huius mutationis sunt esse in hoc loco: et nō esse in illo loco. Quero igitur. aut ista mutatio habet terminos incōpossibiles: quorum vterq[ue] ē ens aut vterq[ue] nō ens. aut vn[us] est ens et alius nō ens. primus nō est dari. quia tales termini nō sunt nisi substātia panis et species panis ex vna p[ar]te et corpus xpi ex alia p[ar]te. Si isti termini nō sunt incōpossibiles. quia corpus xpi p[er]tinet manere simul cū substātia panis. sicut prius dictū est et de facto simul manet cū illis speciebus. Nec scdm p[er]tinet dari. quia inter nō ens et nō ens nō est mu-

tatio. v. phisicor[um]. igitur oportet dare tertium. s[ed] sic est dare duos terminos positivos et duos negativos respectu quorum p[er]tinet esse hec mutatio scz esse panis et nō esse panis: esse corpus xpi hic et nō esse corpus xpi hic. s[ed] p[er] istos terminos scz eē panis et nō eē panis nō est aliq[ui] mutatio in corpore xpi plus q[uam] in alio corpore. et ideo p[ro]pter illas nō plus habet corpus xpi esse hic q[uam] q[uo]d cūq[ue] aliud corpus. p[er]tinet em[en] panis nō esse post suū esse absq[ue] hoc q[uo]d corpus xpi ibi sit. s[ed] primi termini incōpossibiles illius mutationis: p[er] quā corpus xpi est hic: sunt corpus xpi esse hic: et corpus xpi nō eē hic. igit[ur] cū corpus xpi trāseat de nō esse hic ad esse hic. ratione cui[us] hec est vera mutatio sequit[ur] q[uo]d corpus xpi vere mutatur. id dicit[ur] q[uo]d corpus xpi mutatur localit[er]. q[ui]a sicut immediate est hic p[er] substātia vbi prius non fuit p[er] substātia: ita immediate mutatur. q[uo]d autē immediate sit in loco prius p[ro]batū est. Ideo dico. q[uo]d duplex est mutatio. vna acq[ui]sitiva. alia dep[er]ditiva. acq[ui]sitiva est in corpore xpi. q[ui]a accipit esse vbi prius nō habuit esse. s[ed] dep[er]ditiva est ip[s]ius substātie panis que nō manet et p[er]tinet mā sit. et hoc extendēdo mutationē ad oēm acq[ui]sitionē et dep[er]itionē. Ad secundū dico q[uo]d p[er]tinet esse trāsubstātiatio in s[ub]stātia p[er]sistentē. p[ro]bat[ur] quia nō magis repugnat huic cōversioni q[uo]d sit in s[ub]stātia p[er]sistentē q[uam] alterationi. q[uo]d sit in qualitate p[er]sistentē: scdm p[er]tinet fieri. igit[ur] et primū. Assumptū p[ro]bat[ur]. quia ponam[us] q[uo]d de aliqua qualitate p[er] se existente sine subiecto causet et postea uniat eā alicui subiecto: illud subiectū vere alterat. quia vere nūc informat qualitate qua prius nō informabat. de hoc quere in p[ri]mo. sed ista alteratio est ad qualitatē p[er]sistentem. q[ui]a licet qualitas de nouo acquirat isti subiecto. t[ame]n nō de nouo p[er]ducitur simpliciter: nec aliquid in ista alteratione simpliciter p[er]ducitur de non esse ad esse: nisi respectus unionis illius qualitatis ad subiectū: sicut alias dictus fuit. igitur eodē modo in proposito potest esse cōversio substātie in substātia p[er]sistentē. Ad tertius dico q[uo]d ibi nō est difficultas nisi in vocabulo. vtrum terminus a quo potest manere sicut manet terminus ad quē. et tūc dicit[ur] trāsubstātiatio. et dico q[uo]d nō. q[uo]d hoc nomen sic importatur ad significandū vt significet primo q[uo]d sit aliqua substātia et post nō sit et q[uo]d sibi succedat alia substātia. et hoc vocatur trāsubstātiari: sicut dictus est. Ad quartū patet q[uo]d sic. Ad quintū dico q[uo]d esse in loco circūscriptive vel diffinitive accidit trāsubstātiatōni. quia potest esse trāsubstātiatō sine illud in quo fit quæstio sit in vno loco siue in alio. de facto t[ame]n nō est in loco hostie circūscriptive: s[ed] t[ame]n dicit[ur]

Ad scdm dubium
 Ad tertium dubium
 Ad quartū
 Ad quintū

nitue. tñ si esset corp? egle: puta substãtia panis corpori xpi in celo: si illud corp? trãssubstãtia in corp? xpi. tñc pöt corp? ibi habere esse in loco circüscriptiue sicut in celo. 7 p pñs bñe pres distinctas loco 7 situ. Si qñs vtrü corpus mai? vel min? corpore xpi in celo: puta hostia possit trãssubstãtari in corp? xpi: ita q? habeat eē circüscriptiue i loco illo maiori vel minor: puta in loco hostie vni?. pöt dici q? b non includit aliquã cõtradictionē. q? sicut pöt facere idē corp? in duob? locis simul: 7 idē corp? nūero pöt naturalr fieri sub maiori loco 7 qñtitate 7 minori sine acquisitionē 7 depditionē alii? cui? absoluti in tali corpore. sicut pñ in corpore pmo raro 7 post denso. 7 cõuerso. 7 hoc tenēdo primã opinionē de qñtitate: ita multo magi pöt de? densare corp? suū vt existat circüscriptiue in minori loco q? existat in celo. et p pñs pöt tñ densari corpus xpi 7 eius ptes q? pöt eē circüscriptiue in ita pmo loco sicut est locus hostie. 7 tñc erūt ptes eius distincte ab inuicē loco 7 situ sicut in celo: licet nō tñ distãtes. q? hoc posito haberet puñ corp? 7 pedes 7c. Si milit? p rarefacere corp? suū vt coexistat maiori loco q? coexistit: et dico circüscriptiue. Ad sextū pöt dici q? sicut de facto nō est ita. Ad septimū dico accipiēdo annihilationē sic q? illud reducat in nihil 7 nō pueratur in aliqd aliud. sic panis nō annihilatur accipiēdo. tñ sic q? illud dicat annihilari qd redigitur in ita purū nihil sicut fuit āte mūdi creationē: sic vere annihilatur panis. qd pbatur. quia non habet verius esse nec actuali? substãtia panis in corpore xpi q? in potētia dei creatiua. s? nō obstãte esse qd habet in essentia diuina siue in potētia dei siue p continētia virtualē siue pfectio? nālē siue quocūq? alio modo vere p panis annihilari. licz in potētia diuina vere habeat eē q? āte mūdi creationē vere fuit nihil: 7 tñ esse habuit in potētia diuina. similr vere pöt de? panē annihilare: 7 tñc haberet esse in potētia dei. g eodē modo b nō obstãte omē esse qd habet in corpore xpi vere pöt annihilari. Itē si tā forma panis q? materia cõuertatur in corp? xpi. tñc manifestū est q? totū illud ppositū annihilat. Itē sicut impossibile est q? aliqd habeat esse post nō esse nisi p generationē vel creationē. ita impossibile est q? aliqd habeat nō eē post eē nisi p annihilationē vel corruptionē. s? nō hz nō esse p corruptionē. q? tunc esset vna ps manēs: puta materia: qd nō est in pposito. q? totū conuertit in totū. igr p annihilationē. Ideo dico q? vere substãtia panis annihilat: 7 tñc est ibi conuersio panis in corp? xpi. sicut ex nocte dies fit et mane meridies. Tñc ad argumēta

R
Ad sextum
Ad septimum

in cõtrariū ad primū qñ dicit q? illud ex quo aliquid fit nō annihilat. Dico s? pñ pmo pbi sicor aliqd fieri ex alio dupliciter intelligitur vno mō sicut ex aliquo manēte sicut forma dicit fieri ex materia. alio mō ex aliquo non manēte sicut vñū oppositorū fit ex alio: sicut albu et nigro 7 ex nō albo albu fm pñm. primo mō qd fit ex aliquo nō annihilat. scdo mō qd fit ex alio pöt annihilari sicut est i pposito: q? nihil hic manet. 7 nō obstante q? nihil ipius panis maneat. tñ ex pane pöt dici fieri corpus xpi sicut hic nō obstãte q? vñū cõtrariū realiter corripit pöt dici vñū cõtrariū fieri ex alio. Ad aliud dico q? qñ aliqd sic mutat q? aliter se habz nūc q? pus illud nō annihilat accipiēdo tñ mutariōez large qñ aliqd totū simpliciter post eē accipit nō esse: cui aliud esse succedit sic dicit tale annihilari. 7 sic est in pposito de substãtia panis 7 corpore xpi. Ad aliud dico q? licz corpus nō possit cõuerti in spm p potētia creature. tñ pöt p potētia diuina. vñ pöt in aiām intellectuā sicut in corpus xpi. Ad aliud dico q? nō est incōueniēs cõcedere q? sit ibi trãssubstãtatio: q? substãtia corporis xpi succedit substãntie panis: ita accidens corporis xpi succedit: 7 hz esse vbi prius nō habuit esse 7 est p pua cõuersio distincta a pductōe siue puerfio? ne in substãtia sicut pus. pbatū est q? est distincta cõuersio in corpus xpi 7 in aiām intellectuā: q? sunt distincti termini. Aliter pöt dici q? nō est trãssubstãtatio nisi qñ pmo vna substãntia est 7 postea destruit illa 7 succedit alia substãtia. 7 id ex virtute vocabuli dicit trãssubstãtatio ita q? nō dicit trãsfaccidētatio nisi qñ pmo est aliqd accñs 7 post destruit illud accidēs: 7 tñc succedit aliqd aliud accñs tñc dicit p pue trãsfaccidētatio: aliter nō. s? in pposito panis nō remanet accñtia panis manēt. ido nō dicit trãsfaccidētatio: lz accñtia xpi illis accidētib? coexistat. qb? nō coexistebat pus. Ad argumētū pncipale pñz ex dictis. **Questio. viij**

R
Ad octauū

Quarta accidētia separata a subiecto i eucharistia vni? formiter se habeat ad actōem 7 passionē: sicut qñ erāt cõiuncta. q? nō pbat: q? tñc possēt gñare substãtia: q? illud possunt qñ sūt cõiuncta. pñs falsum est: q? accñs separatū nō agit in virtute alieuius. Itē accñtia cõiuncta possunt rarefieri 7 densari separata nō. igr 7c Assumptū pñz: q? rarefactiō aduenit noua qñtitas: s? i accñtib? separatis nō: q? tñc haberēt nouū esse. igr p gñatōem vel p creatōem. non p creatiōem: q? rarefactio est passio naturalis nec p gñatōem: q? nō est aliqd subiectū hic de

R
Questio VII

enius potētia possit talis quāritas educi. igit̄
 7c. **Q**uare adueniat noua quāritas. p̄t̄. q̄a si
 esset hostia: tūc rarefacta esset equalis priorī
 hostie. Itē accidētia cōiuncta p̄nt corrip̄i. se
 parata nō. q̄ si sic possent ānihilari. Ad op̄
 positū p̄t̄ ad sensuz. q̄ eadē 7 agūt 7 patiunt̄
 separa 7 cōiuncta. q̄ aliē p̄t̄ ad sensuz cogno
 sci ibi variatio que nō ante. 7 p̄ n̄s p̄t̄ natus
 rali p̄cipi ibi eē corpus xp̄i. Hic sunt tria fa
 ciēda. Primo videndū est vtrū accidēs sit se
 paratu 7 qd̄. Secundo vtrū possit in omnē
 actionē separatu sicut cōiunctū. Tertio vtrū
 possit eodē modo pati 7 trāsmutari naturalit̄
 Quātum ad primū p̄t̄ dici q̄ quāritas p̄t̄
 esse sine substātia. sed qualitas nō sine quārit̄
 tate. p̄mo q̄ tūc albedo est forma spiritalis
 q̄ sine materia 7 quāritate 7 extēsiōe. quali
 tas autē corporea necessario est extēsa. Cōtra
 istā opinionē est p̄ma opinio quas recitauī de
 quāritate. scz q̄ quāritas nō distinguit realit̄
 a substātia. et p̄ n̄s si vnū p̄t̄ esse sine subie
 cto 7 aliud. Itē magis depēdet quāritas a
 substātia q̄ qualitas ponēdo quāritatē esse rē
 distinctā mediā inter substātia 7 qualitatē. s̄
 quāritas p̄t̄ esse sine substātia. igit̄ 7c. **H**a
 io: p̄ p̄ eos. q̄ priorē influentiā 7 velociorē ha
 bet causa p̄ma sup̄ causatū q̄ causa secūda. igit̄
 p̄t̄ deus cōseruare q̄ritatē nō cōseruādo sub
 stantia: 7 idē argumētū p̄t̄ fieri in p̄posito de
 quāritate 7 qualitate p̄ oīa. **C**onfirmat. q̄ q̄
 litas est p̄fectior quāritate. igit̄ si quāritas p̄t̄
 esse sine substātia 7 q̄litas sine quāritate. Itē
 dico tenēdo primā opinionē de q̄ritate q̄ de
 p̄t̄ facere qualitatē sine substātia. 7 tūc habe
 ret pres̄ distinctas loco 7 situ sicut materia vt
 supra patuit. **S**cdo dico. q̄ si quāritas sit acci
 dēs absolutū distinctū a substātia 7 qualitate
 q̄ deus p̄t̄ facere qualitatē sine quāritate: s̄
 cur qualitatē sine substātia. p̄bat̄ q̄a accidēs
 depēdet a subiecto sicut a cā extrinseca. s̄ de
 p̄t̄ suspēdere 7 supplere oēm causalitatē cau
 se extrinsece: ita q̄ subiectū nullā causalitatē
 habeat sup̄ accidēs. 7 p̄ n̄s qua rōe p̄t̄ face
 re quāritatē sine substātia p̄t̄ facere qualita
 tē sine quāritate. Sed tūc sunt hic aliqua du
 bia. primo q̄ data ista opinione p̄t̄ deus face
 re intentionē 7 volitionē sine subiecto. quia
 vtrūq̄ est accidēs absolutū. hoc autē est falsuz.
 igit̄ 7c. Itē si sic. omēs rōnes adduce ad p̄
 bandū q̄ p̄t̄ facere absolutū sine subiecto eā
 liter cōcludūt de respectiuo. q̄ subiectū nō h̄z
 nisi rōem cause extrinsece respectu accidētis
 respectiuī. 7 tūc p̄t̄ facere relationē sine fun
 damēto. Itē si sic tūc p̄t̄ facere eadē rōe sub
 stātia sine oī accidēte. 7 sic hoīem sine q̄ritate

7 colore. Ad primū istoz dico q̄ nō est maius
 incōueniēs q̄ accidēs absolutū sp̄uale sit sine
 subiecto p̄ potētia dei q̄ corporeale: 7 vnū non
 dependet ad subiectū plus q̄ aliud: 7 iō p̄cedo
 cōclusionē prime rōnis. Ad scdm̄ p̄t̄ dici q̄
 nō est s̄c̄: q̄ respect̄ nec̄rio dicit habitudinē
 7 ordinē ad subiectū suū: iō non p̄t̄ poni sine
 subiecto sicut p̄t̄ accēs absolutuz: nec rōnes
 adduce equalit̄ pbant de respectu sicut de
 absoluto: q̄ respectus dicit ordinē ad suū sub
 iectū. Ad tertū. vno mō q̄ substātia materia
 lis nō p̄t̄ fieri sine oī accidēte: q̄ talis substā
 tia includit accidēs in intellectu suo formali.
 Cōtra. isti declarant vnū falsum p̄ aliud: scz q̄
 substātia includat accidēs: q̄ oē qd̄ est de rōe
 formali alicuius 7 includit in eo. p̄dicat̄ de eo
 in qd̄: s̄ substātia nō p̄dicat̄ in qd̄ de accidēte
 nec accidēs de substātia. igit̄ 7c. Itē si sic: tūc
 substātia diffinit̄ p̄ additamentū. qd̄ est 3 p̄bm̄
 7 oēs logicos. Aliter dicit̄ ab alijs ad h̄ q̄ sic
 sunt aliq̄ accidētia deteriorata circa substantiā
 7 aliq̄ nō. 7 prima accidētia sunt iseparabilia
 a subiectis suis: 7 scda separabilia sic sunt ali
 que substātie determinātes sibi certa acciden
 tia 7 aliq̄ nō. prime substātie nō p̄nt esse sine ac
 cidētibus scde p̄nt. nūc autē substātia materia
 lis determinat sibi q̄ritatē 7 aliq̄ alia accidē
 tia: q̄ q̄ritas est effectus nec̄rio causar̄ ex sub
 stātia. **P**ro ista opinione arguit̄ multiplici
 primo sic. corpus organici est de esse bois: q̄a
 scdo de aīa diffinit̄ aīa q̄ est de essentia homis
 q̄ est actus p̄fici organici 7c. igit̄ aīa nō p̄t̄
 fieri sine organo: nec organū sine q̄ritate. igit̄
 7c. Itē impossibile est formā esse in materia nu
 da sine oī dispositōe aprate eā ad formā: quia
 actus actiuoz 7c. scdo de aīa. aliter em̄ qlibet
 forma p̄t̄ informare quālibet materiā. Itē
 vii. metaphisice. homo non intelligit̄ sine car
 ne 7 ossib̄: 7 ista nec̄rio includūt q̄ritatē. igit̄
 7c. Itē cōsideratio naturalis est de reb̄ q̄ nō
 sunt sine motu. motus autē nō est sine q̄ritate.
 Itē homo nō p̄t̄ esse sine tactu: tactus autē
 nō p̄t̄ esse sine q̄ritate. igit̄ 7c. Cōtra istam
 opinionē: q̄ aliq̄ accidētia determināt sibi
 certa subiecta. si intelligat̄ sic q̄ nō p̄nt esse in
 aliquo alio subiecto. sic est verū: 7 hoc mō q̄ri
 tas determinat sibi substantiā: q̄ nō p̄t̄ q̄ri
 tas esse in angelo: nec intellectio in substātia
 materiali. si itelligat̄ q̄ determinat sibi subie
 ctū sic q̄ nō p̄t̄ esse sine subiecto. falsum est: 7
 eodē modo falsum est q̄ substātia determinat
 sibi accidēs: ita q̄ nō p̄t̄ esse sine accidente.
 Si dicas q̄ simitas determinat sibi nasum 7
 nō p̄t̄ p̄ q̄cumq̄ potētia fieri sine naso. Rū.
 deo si simitas diceret rē absolutā distinctā. 7

Circa q̄stionem
nō h̄nt

B
primū

Dubitaf̄ primo

Secundo

Tertio

Ad primū

Ad scdm̄

Ad tertium

C

Opinio pbatur
primo

Secundo

Tertio

Quarto

Quinto

Cōtra opiniones

nasō: tunc pōt separari a nasō. sed iuxta opinio-
 nē prius recitata de q̄ritate dico q̄ similitas si-
 gura curuūtas et rectitudō oīa talia sūt tñ cō-
 ceptus cōnotatiui significātes eandē rē quas
 significat q̄ritas pura substātiā et q̄litate et cō-
 notat coexistētiā multarū rerū distinctarū actu-
 alē et potētiāle. id similitas est q̄dā cōceptus si-
 gnificās p̄ncipaliter ipam substātiā nasi et cō-
 notās coexistētiā et extēsiōne partiu alius pri-
 bus corporis extrinseci inter quas pōt esse mo-
 tus localis. eodē mō est de figura et de oib' aliis
 is. cuius rō est: q̄ talia p̄nt cārī in substātiā p̄
 solā situatōem locale. si em accipias rectā line-
 am et facias curuā tūc mutat figura: et tñ est so-
 lū mot' localis. nec est verisimile q̄ qñ de recta li-
 nea fit curua vel ecōuerso q̄ accipiat substāti-
 tiā nouā vel q̄litate vel p̄dar. Si dicas q̄ iste
 sunt q̄litate de q̄ra sp̄e. Rēdir p̄b' q̄ q̄litas
 ē fm quā q̄les eē dicimur vel denoiāmur. et sic
 sūt q̄litate: q̄ p̄cept' cōnotatiui denoiāntes
 sua significata p̄ncipalia. et de eis p̄dicat sc̄do
 mō dicendi p̄ se. Sicut dicunt esse accidētia q̄a
 aliqñ p̄dicat de significat' p̄ncipalib' et aliqñ
 nō. Itē h' istū substātiā ē cā accidēt. q̄ de' pōt
 cōseruare substātiā suspēdēdo eius actiōem et
 causalitate. igit' pōt substātiā esse et tñ nullum
 accēs causabit. et p̄ p̄ns nec q̄ritatem. Itē fm
 istū de' pōt facere materiā sine forma substan-
 tiali. igit' multo magis sine q̄ritate. Itē p̄ fa-
 cere substātiā sine q̄ritate maiori et minori: q̄a
 natura pōt hoc facere de raro et denso p̄. Igit'
 tur facere pōt substātiā sine oī q̄ritate. Itē cō-
 cedo q̄ substātiā pōt esse sine oī accidēte. tum
 q̄ q̄ritas pōt esse sine substātiā. tñ q̄ q̄libet
 pōt esse sine illo q̄d non est cā eius essentialis et
 intrinseca: s̄ tñ extrinseca et est res absoluta.

Ad primū i dñi dico q̄ ponēdo organa disti-
 cta p̄ formas substātiales sic ponit aliq̄ q̄ sunt
 de essentia hoīs sic nō pōt deus facere hoīem.
 sine organis et sine q̄ritate. Si aut ponat q̄ di-
 stinguant p̄ formas accidētales: tūc pōt homo
 fieri sine organis simpliciter siue sic siue sic: pōt
 esse homo sine organis aliq̄bus. tñ q̄ p̄ or esse
 sine manib' et pedib'. tñ q̄ p̄ miraculuz homo
 vixit sine capite q̄d est organū maxime neces-
 sariū. tñ q̄ qñ forma informat diuersas partes
 materie pōt eā p̄seruare de' in vna parte ma-
 terie nō cōseruādo in alia. et h' siue forma extē-
 dat in materia siue nō extēdat. tūc pōt de' cō-
 seruare totā formā in vna pte si extēdat pōt
 tñ saltē cōseruare pte forme in pte materie nō
 p̄seruādo aliā pte forme i alia pte materie et to-
 tā formā pōt cōseruare in pte materie i formā
 re: q̄ h' nō includit d̄dicōem. Ad aliud dico
 q̄ posito q̄in cōposito sit tñ vna forma substā-

tialis: tūc dico q̄ illa imediate informat mate-
 riā sine oī dispositōe accidētales p̄nta si aut pos-
 sant plures in hoīe: tūc est ibi vna forma sub-
 stātiales informatas: et sic sunt diuersae materie i
 cōposito habētes plures formas q̄ forma p̄or
 ē materia respectu p̄fectionis: et alia forma pos-
 terio: informatas p̄iorē imediate tāq̄ subiectū
 imediate receptiuū. Qu aut in hoīe sunt plu-
 res forme substātiales bene est difficile p̄bare
 vel eius oppositū: tñ ad p̄ns p̄bat sic. saltē de
 intellectiua et sensitiua q̄ sunt distictē in hoīe
 q̄ in eodē subiecto imediato nō sunt act' con-
 trarij: s̄ homo sil' et semel h' actū appetendi re-
 spectu alicui' obiecti et actū cōtrariū puta su-
 giēdi respectu eiusd' obiecti q̄ a p̄ho. in. de aīa
 dñr act' p̄m et essēt p̄m si essēt imediate i eodē
 subiecto. igit' actus appetēdi volūtatis et act'
 fugiēdi appetitus sensitui sunt subiectiue in
 diuersis formis. Itē ipossibile est eadē formā
 substātiāle respectu eiusdē obiecti sil' et semel
 h'ie duos act' appetēdi s̄ volūtatis rectū eiusdē
 obiecti pōt h'ie actū appetēdi et appetit' sensi-
 tiu' sil'. q̄ iste forme q̄n sūt appetit' distigūt.
 Itē ead' forma nō elicit sil' vnu actū appetēdi
 libet' aliū nā: s̄ volūtatis elicit actū appetēdi
 libere et sensitiu' appetitus naturalit'. igit' et c.
 Si dicas q̄ iste opatōes sunt subiectiue in di-
 stinctis potētis fundatis in eadē forma sub-
 stātiale. Contra. aut potētie distigunt ab eēn-
 tia aīe realiter aut nō. si nō igit' iste opatōes
 sunt imediate in eadē eēntia aīe. et sic actus cō-
 trarij in eodē subiecto erūt sil'. si sic. et si sunt ac-
 cidētia: tūc ille potētie erunt subiectiue in aīa. et
 p̄ p̄ns opatōes p̄ioris erūt subiectiue in eadē
 aīa. et sic sequit' idē q̄d prius. Itē si sic: tūc visio
 corporalis et alie opatōes potētiarū sensituarū
 sunt ita imateriales et sp̄uales sicut intellectō
 et visio intellectualis: q̄ recipiunt in aīa intel-
 lectiua sicut opatio intellect'. et h' siue potētie
 sunt accētia distincta ab eēntia aīe siue non. si
 em sunt accētia imediate in aīa intellectiua re-
 cepta: et opatōes imediate recipiant in poten-
 tijs sequit' p̄positū vniūformiter vtrōq̄. Itē
 visio hoīs et bruti respectu eiusdē obiecti sunt
 eiusdē rōnis. igit' habēt subiecta eiusdē rōnis:
 s̄ i bruto sensitiua est subiectū visionis vtr' disti-
 guit' ab intellectiua. igit' eodē mō in hoīe. Si
 dicas q̄ act' potētiarū sensituarū sunt actus
 cōiuncti et cōpositi sicut ipse potētie et act' in-
 tellect' et volūtatis nō sic sunt: s̄ sunt imedia-
 te ipius aīe intellectiue: sicut ipse potētie. Con-
 tra. tūc potētie sensituiue essent potētie mate-
 rie prime et nō aīe intellectiue. p̄bat: q̄ semp
 subiectū accidētis est eque simplex sicut ipm
 accidēs. et h' ē verū fm negantē formā totius i

Ad primā p̄bati-
onē opinionis

Ad sc̄dam

Notandum

cōposito q̄ ponit q̄ in cōposito nō est nisi ma-
 teria ⁊ forma. forma est altera pars: nō forma-
 torius sicut ponit Job. ip̄e em̄ ponit q̄ subie-
 ctū immediatū accidētis est illa forma tertia cō-
 positi. ⁊ sic fm̄ eū nō est eq̄ simplex sicut ip̄s ac-
 cidēs. s̄ illi q̄ nō ponūt talē formā tertiā h̄nt
 ponere q̄ subiectū immediatū cuiuscūq̄ accidē-
 tis est ita simplex sicut ip̄m accēs. p̄bat̄ istud
 q̄ accipio accēs respectiū in cōposito ⁊ q̄ro
 vtrū illud accēs recipiā t̄m in vna pre cōpo-
 siti aut in vtraq̄: q̄ nō est dare formā t. rtiā h̄z
 re. si t̄m in vna pura in materia vel i forma sub-
 stāciali: tūc habet̄ p̄positū: q̄ subiectū imedia-
 tū ē eq̄ simplex sicut accēs respectiū: si aut̄ i
 vtraq̄ aut totū in vtraq̄ aut ps in vna ⁊ ps in
 alia. si p̄mo mō: tūc idē accēs nūero eq̄ imedia-
 te recipit̄ in duob̄ subiect̄ nūero distinctis. qd̄
 videt̄ falsum. ⁊ sic p̄ potētā dei vniū subiectūz
 cū illo accēte pōt̄ destrui ⁊ aliud subiectū cuiz
 eodē accēte manere: ⁊ sic idē māeret post des-
 tructōem suā. qd̄ est absurdū. Si sc̄do mō ad-
 buc habet̄ p̄positū: q̄ illa ps q̄ recipit̄ in vna
 pre cōposito h̄z subiectū eq̄ simplex sicut ē ip̄s
 accēs ⁊ alia s̄lr. ⁊ illud voco primū subiectū. ⁊
 sic ad p̄positū sequit̄ q̄ potētē sensitivē reci-
 piunt̄ imediate in materia p̄ma: q̄ nō in aīa i
 tellectiva pre. L̄ōfirmat̄ p̄ dcm̄ cōe: q̄ aliq̄ ac-
 cidētia insunt̄ toti rōne materie: pura q̄ritas
 aliq̄ rōne forme pura q̄litas istud non valeret
 nisi esset aliq̄d accēs imediate receptū in ma-
 teria pura q̄ritas: aliq̄d in forma substāciali
 pura q̄litas. ⁊ sic habet̄ p̄positū. Tūc ad argu-
 mēta q̄n̄ dicit̄ act̄ actiūoz ⁊ c. dico q̄ verū est
 q̄ naturaliter forma nō pōt̄ esse cū dispositiōi-
 bus d̄is in materia s̄ requirit̄ certā dispositiōez
 sine q̄ nō pōt̄ esse naturalit̄. Ad aliud dico q̄
 si intelligim̄ q̄ carnes ⁊ ossa distinguant̄ p̄ ac-
 cidēs: tūc homo pōt̄ esse sine carnib̄ ⁊ ossib̄ ⁊
 h̄ loq̄ndo de boīe cōpleto fm̄ cōem curuz na-
 ture. Ad aliud dico q̄ motus pōt̄ esse sine q̄-
 ritate. Ad aliud dico q̄ tact̄ pōt̄ triplicit̄ ac-
 cipi. vno mō p̄ oi eo qd̄ requirit̄ ad actū tāgē-
 di a pre forme substācialis. ⁊ sic nō pōt̄ eē sine
 tactu. Alio mō accipit̄ p̄ oi eo qd̄ nec̄rio req̄-
 rit̄ ad actū tāgēdi eliciēdū. ⁊ sic req̄runt̄ dis-
 positiones accētales ad talē actū tanq̄ cause
 partiales sicut in sc̄do dcm̄ est. ⁊ sic pōt̄ hō eē
 sine tactu saltē p̄ potētā diuinā. Si q̄ras vtrū
 si q̄ritas sit res distincta a substātia ⁊ q̄litate
 vtrū p̄ficiat̄ imediate materiā vel formā. R̄n̄
 deo. videt̄ q̄ forma substācialis habeat̄ p̄xiā
 q̄ritatē h̄z viā illā: q̄ de? p̄r p̄seruare materiā
 sine forma: ita q̄ habeat̄ pres distinctas loco ⁊
 situ: s̄ nō sine q̄ritate ⁊ formā substācialē sim-
 pliciter. ⁊ q̄n̄ forma vniū materie non videt̄ a-

mittere extēsiōē suā ⁊ nouā acquirere. s̄ fm̄
 istā viā est dicendū q̄ q̄ritas materie est imedi-
 ate in materia: ⁊ q̄ritas forme est imediate
 in forma. ⁊ fm̄ hoc apparet q̄ sunt due quārit-
 ates simul i eadē materie. ⁊ illud est argumē-
 tū ad p̄bandū q̄ quāritas nō distinguit̄ a sub-
 stātia ⁊ q̄litate: si t̄m sit vna quāritas pōt̄ dici
 q̄ imediate p̄ficiat̄ formā et mediate materias.
 q̄ forma substācialis imediate p̄ficiat̄ materiā
 Et h̄ de p̄mo articulo. Circa sc̄dm̄ articulus
 sunt due difficultates. Prima. vtrū accidēs
 separatū possit eē principiū generādi substātia.
 Sc̄da. vtrū possit esse principiū corrupēdi sub-
 stātia sicut q̄n̄ coniūgunt̄. Quārtus ad p̄mā
 dicit̄ q̄ nō. qd̄ p̄bat̄. q̄ oē agēs torale aut est
 vniūcū aut equiūcū. si vniūcū: tūc est eque
 p̄fectū sicut effect̄ p̄duct̄. si equiūcū tūc est
 p̄fectius. hoc p̄z. q̄a cā vniūcūca h̄z vniū effectū
 pro termio adeq̄ro sue potētē. s̄ cā equooca est
 p̄fectior q̄ vniūcūca. igit̄ cā equooca est p̄fectior
 suo effectū. s̄ accidēs nec est eq̄ p̄fectū cū sub-
 stātia nec p̄fectius. igit̄ r̄c. Itē si causatū est
 p̄fectū simpliciter cā. licet sit simplex. t̄m fm̄ itel-
 lectū pōt̄ diuidi i duo in illud qd̄ equat̄ cāe es-
 quoe. ⁊ i illud qd̄ excedit cām. primū vocet̄ a
 ⁊ sc̄dm̄ b̄ iste sc̄ds effect̄ est p̄cise effectus ade-
 quat̄ sue cause. hoc supposito q̄ro a quo est b̄
 nō a cā equooca. q̄ ille effect̄ i a adequat̄ cause
 in virtute p̄ductiva. igit̄ b̄. vel erit a nullo vel
 a seip̄o. Itē vbiq̄q̄ ad p̄ductōez eiusdē effe-
 ct̄ cōcurrūt cā vniūcūca ⁊ equooca. cā equooca ē
 simpliciter p̄fectior. p̄bat̄. nā h̄z p̄bm̄. ij. metas-
 phisice. oportet totū ordinē accidentālē redu-
 cere in aliquā specie potētē ⁊ p̄fectiorē ⁊ essenti-
 alē: vbi oēs cāe reducuntur ad primā cām. q̄ro
 do accidentālis q̄ est inf̄ individua eiusdēz rō-
 nis: inf̄ q̄ ē generatio vniūcūca reducitur ad cām
 equooca tanq̄ ad causam p̄fectiorē. Itē si for-
 ma cause equooca daret eē formalit̄ non posset
 dare esse p̄fectius seip̄a. igit̄ eodē mō si cā vniū-
 uoca daret esse: nō daret esse p̄fectius seip̄a
 Quārtū ad sc̄dm̄ difficultatē dico. q̄ acci-
 dēs separatū nō pōt̄ corrupere substātia intātū
 q̄ si hic esset maximus calor p̄ se nō p̄r destrue-
 re minimā p̄tē aque. et hoc q̄ nō habz virtutē
 p̄ducēdi substātia. Contra. p̄us probatū est
 q̄ accidēs separatū pōt̄ p̄ducere substātia sic cā
 priālis. Itē alias p̄batū fuit q̄ de? est causa
 priālis respectu cuius libz effect̄ p̄ducēdi ali-
 quomō cōcurrēs imediate cū oi creatura ad p̄-
 ducendū oēm effectū sicut sol. et rō. p̄babilior
 p̄ ista cōclusionē ē q̄ nō min̄ depēdet creatur-
 ra q̄cunq̄ in causando a deo q̄ a quacūq̄ alia
 s̄ multe creature depēdet ab alia in causando
 in tantū q̄ nō p̄nt in aliquē effectū: nisi cōcur-

Sec̄ds articulo cō-
 tinet duas diffi-
 cultates

Prima p̄bat̄
 primo

Secundo

Tertio

Quarto

Sc̄da difficultas

Ad tertiam
 Ad quartā
 Ad quintā

Et in

rente alia cā imediate. Exēplū dē generante naturaliter ⁊ sole vel alio corpore celesti. igit nulla creatura pōr in aliquē effectū deo nō cogēte imediate tanq̄ cā partiali ⁊ principali. Alia ratio de suspēsiōe actiōis causalariū secūdarū pōr em calor approrimari calefactibilit ⁊ nō calefacere: qz deus suspēdit actōem caloris sicut p̄z in camino ignis: ita vt suspensio non videt aliud nisi deū nolle coagere cū illis causis scōis ad pducendū effectū: ⁊ p̄ istū modū pōr facilliter saluari illud miraculū in camino ignis sicut alibi hoc dem̄ est. Dis suppositis facilliter pōr r̄nderi ad rōes Job. predictas tenendo q̄ accidēs pōr esse cā partialis pducēdi substātiā ⁊ corrupēdi simpliciter accidēs: dico tā separātū q̄ iunctū nō totalis cā. p̄t dicitūc q̄ oēs rōnes p̄s facte pbant q̄ cā totalis sit pfectior: suo effectū. qd̄ verū est ḡnāliter s̄ cā partialis nō est pfectior: suo effectū: nec eque pfecta. p̄z de obiecto respectu intellectiōnis intuitiue qm̄ obiectū est pfectius ip̄a intellectōe: pura si albedo intelligat̄ intuitiue: tūc dico q̄ accūs nō est: cā totalis ḡnātōis ⁊ corrupiōis substātie sicut nec aliq̄ creatura: qz cui⁹ oī creatura p̄currit de? imediate vt p̄s parat̄. tñ accūs est cā partialis mō p̄dicto: l̄ s̄ nō possit p̄ statu isto demonstrari tñ pōr rōnabilit̄ p̄suaderi: qz ad p̄ntiā istoz accidētū sequunt̄ multi effect⁹ q̄ nec corrupunt̄ nec pducunt̄ in absentia illoz accidētū. ⁊ s̄ nō pōr esse vt videt nisi accūta aliquā actiuitatē habeāt ad illos effect⁹ pducēdos v̄ corrupēdos. alit̄ em̄ perit oīsvia ad pbandū aliq̄d esse cām alteri? sicut alibi dem̄ est. Un̄ si esset h̄ materia informata forma ignis ⁊ alia informata forma aq̄ si ne oībus accūtib? hinc inde: tūc posset homo experiri certitudinaliter vtrū substātia possit ḡnare substātiā sine accidētib?. ⁊ si sic nō ponerent̄ accūta tanq̄ cause p̄iales respectu illius ḡnātōis. si nō: tūc deberēt poni cause pariales. s̄ qz substātie nō sic manent de facto sine accūtib?: iō de isto p̄nto nō pōr hō certificari: s̄ remanet quasi p̄clusio neutra. Tūc ad rōnes r̄ndendo dico ad primā q̄ aliq̄n cā equiuoca est pfectior q̄ vniuoca ⁊ aliq̄n nō. Si dicat̄ q̄ cā illimitatio est ⁊ pfectior: falsum est. v̄r accipiēdo tñ p̄cludendo ḡnāliter q̄ quādo ad aliquē effectū pducendū p̄currit due cause quarū vna est equuoca ⁊ alia vniuoca q̄ altera cā cōcurrēs est pfectior illo effectū: qz cā prima est pfectior q̄ cā sc̄da: s̄ nulla alia p̄z ḡnāliter. Ad aliud de adequatōe dico q̄ i c̄fectu intelligi duo fm̄ modū intelligēdi nōstrū est falsum q̄ talia duo in effectū nō sint et intelligere esse in rōne qd̄ nō est in re est falsū

intelligere. qz siue effect⁹ sit diuisibilis siue in diuisibilis nō est dare aliq̄d in effectū qm̄ illud pducatur ab eadez causa a qua aliud pducit. tñ hoc posito falso q̄ in effectū duo intelligūt tūc qm̄ dicit q̄ in a adeq̄ illa causa. dico q̄ aliq̄d adeq̄ri alicui pōr dupl̄r intelligi. Uno mō s̄z pfectionē. ⁊ sic qm̄qz effect⁹ est pfectior cā p̄tiali. in quo est a ⁊ b. fm̄ imaginatiōē p̄dictā a adeq̄tur cause p̄iali in pfectiōe. qz a est ita pfectū sicut illa causa p̄ialis: ⁊ a cū b ē pfecti? illa cā p̄iali. Alio mō dicit aliq̄d adeq̄ri alteri in potētia ⁊ vi pductiua. ita q̄ illud sit pfectissimū: qd̄ p̄t p̄duci ab eo p̄currēte quocūqz alio agente. ⁊ sic nec a nec b adeq̄tur illi cāe p̄tiali. qz licz a sit ita pfectū in natura sicut causa illa p̄ialis. tñ nō est pfectissimū: qd̄ pōr p̄duci a tali causa p̄iali. qz causa p̄ialis pōr p̄ducere aliq̄d pfectius se: licz causa totalis nō. Un̄ argumētū de cālitate ⁊ actiuitate respectu effect⁹ pfectioris vel impfectioris i creaturā nō cōcludit v̄r cām esse pfectiorē effectū. ⁊ rō est. q̄a nulla creatura est causa totalis respectu alicui⁹ effect⁹ s̄ tñ p̄ialis. qz in omī actiōe creature cōcurrit deus. s̄ ex causalitate ⁊ actiuitate cause totalis q̄ est totalis vel pōr eē totalis respectu cuiuslibet effect⁹ pōr argui cām esse pfectiorē effectū. ⁊ sic solus deus est causa totalis: vel esse pōr causa totalis respectu cuiuslibet effect⁹. ideo sequit̄ q̄ deus sit pfectior omī effectū pducto. aliter em̄ p̄iret omīs via ad probandū deū esse ens pfectissimū. nā p oīa potentiaz: puta p hoc q̄ pōr esse causa p̄ialis equiuoca v̄lis ⁊ totalis respectu effectū: ma? rime respectu pfectissimoz. puta angeloz: arguit̄ deū esse ens pfectissimū. Nā aliter nō p̄t probari deū esse ens pfectissimū per causalitatem: nisi p hoc q̄ est causa totalis oīm effectūz vel esse pōr. Quātū ad articulū de trāsmutatiōe passiua istoz accidētū q̄tuz ad motū locale dicit̄ oēs q̄ accidētia separata possunt moueri localiter: sicut qm̄ sunt coniuncta Sed est difficultas. primo vtrū possint trāsmutari ad quātitatē. Secūdo vtrū ad substātiā. ita q̄ posset fieri de illis subiectūz vel substātia. Tertio vtrū ad qualitātē. Quātū ad primū est difficultas de rarefactione ⁊ cōdensatione illarū specierū: qz ad sensum p̄z. qz rarefiunt ⁊ cōdensant̄. et dicitur hic q̄ ille sp̄s possunt rarefieri ⁊ cōdensari. sed siue sit ibi rarefactio siue p̄densatio semp quātitas p̄oz corripitur ⁊ noua generatur. et ita est ibi motus localis: qz sicut deus potest cōseruare quātitatē in esse pmanēti sine subiecto. ita in fluxu et fieri. ⁊ tñ non sunt ibi aliq̄e mutaciones sine subiecto nisi ad q̄ritatē. q̄a oīa alia accidētia

Ad alia duo argumenta

R
Circa tertium articulum

Nota tres difficultates

R
R̄fuso ad p̄mas difficultatem

Ad primū

Ad sc̄m

sunt in quāritate subiective. et per cōsequens
 mutationes illorū accidentiū sunt subiective
 in quāritate. Cōtra istaz opinionē. q̄ non est
 motus nisi vbi aliquid se h̄z aliter nūc q̄ prius
 sed si quāritas precedēs corrūpitur 7 noua p̄
 ducitur: tūc nihil est ibi quod aliter se habeat
 nūc q̄ prius. igitur nō potest hic esse perfecta
 ratio motus. Itē quādo aliquid de nouo pro
 ducitur: 7 nō de potētia materie vere creatur
 sed quāritas de nouo producta est 7 nō de po
 tētia materie. aut em̄ ibi esset materia deferēs
 eā quod manifestissime falsum est. Si dicas
 q̄ quādo producitur aliqua quāritas sine ma
 teria s̄m se 7 sine om̄i habitudine ad quārita
 tem preexistētē: tunc non creatur. 7 sic nō est
 in proposito: quia quāritas de nouo producta
 dicitur habitudine ad quāritatē p̄existētē. Cō
 tra. quādo aliqua res que fuit puruz nihil. ita
 q̄ nulla potētia materie p̄existat: tūc vere cre
 atur. sic est in proposito de quāritate: et marie
 cū fiat a deo qui nō requirit aliquā potētiā
 materie in actione sua. Cōfirmatur. quia licet
 quāritas habeat habitudine ad deuz creatur
 nihilominus vere creatur. cū igitur ista quāri
 tas precedens sit sibi oīno extrinseca non ob
 stante q̄ dicatur habitudine ad eam nihilomi
 nus vere creatur. ideo potest dici tenēdo p̄mā
 opinionē de quāritate q̄ nō sit res distincta a
 substātia 7 qualitate q̄ est rarefactio 7 condē
 satio in illis speciebus. 7 hoc sine qualitate et
 quāritate absoluta de nouo adueniēte. 7 tunc
 fieret p̄ istū modū q̄ de denso fieret rarū p̄ solā
 extensionem. ita q̄ rarefieri 7 cōdensari nihil
 aliud est q̄ aliquod corp⁹ p̄ virtutē creatā ali
 quādo occupare maiore locū: aliq̄n̄ minore si
 ne oī absoluto de nouo adueniente. ita q̄ rari
 tas nihil addit nisi extensionē alicuius corpo
 ris 7 coexistentiā plurib⁹ partibus loci q̄ prius.
 ita q̄ hoc nomen raritas vel cōceptus eius si
 gnificat substātiā vel qualitatez p̄ncipalē
 sicut p̄dictas: 7 cōnotat multas alias res vel
 pres loci: quib⁹ pres corporis rari coexistūt: et
 nullā aliā rem dicit. Densitas ecōuerso eandē
 substātiā 7 qualitatē significat p̄ncipalē 7
 cōnotat coexistentiā earū partū que prius coexi
 stebāt plurib⁹ partibus loci: nūc coexistere pau
 tioribus partibus loci: ita q̄ prius tres pres for
 me corporis rari coexistebāt tribus partibus
 loci. nunc autē in denso ille tres partes eedez
 nūero coexistūt vni parti loci. et h̄ totū pōt fieri
 p̄ virtutē creatā sine aliquo absoluto adueni
 ente de nouo vel recedēte. vñ s̄m istā viā quā
 do de raro fit densuz ille tres pres prius coexi
 stentes tribus partibus loci nūc mouent localit
 ter p̄ cōdensatiōem ad minore locū 7 coexistūt

tū vni parti eiusdē loci vel alterius: q̄n̄ autē ecō
 tra de denso fit raruz tūc ille tres pres nūc pri
 us coexistentes vni parti loci p̄ rarefactiōem
 coexistūt tribus partibus loci. 7 sic mouentur
 localiter ad maiore locuz. 7 isto mō pōt facilit
 saluari q̄ qlibet pars rari est rarioz 7 densi dē
 sio: q̄ in p̄mo saluat p̄ hoc q̄ qlibz pars coexi
 stit maiori loco q̄ prius. In sc̄do p̄ hoc q̄ quel
 bet coexistit minori loco q̄ prius. Tenēdo tamē
 aliā opinionem de q̄ritate q̄ sit res distincta a
 substātia 7 q̄litate: tūc teneo duas cōclusiones
 Prima est q̄ in rarefactiōe 7 cōdensatiōe tota
 q̄ritas precedēs corrūpit 7 alia de nouo gene
 rat. Sc̄da est q̄ illa q̄ritas p̄ducitur a solo
 deo 7 nō a creatura. Prima cōclusio p̄batur: q̄
 eodē mō se habēt rarefactio 7 cōdensatio quo
 ad q̄ritatē in eucharistia sicut in substātia pa
 nis: s̄ ibi est noua q̄ritas lz precedēs maneat
 q̄n̄ de denso fit raruz: tūc tota illa q̄ritas est in
 toto 7 pars in pte. Tūc quero de subiecto ime
 diato illius q̄ritatis de nouo adueniētis quā
 do de denso fit rarū aut illud subiectū retinet
 q̄ritatē p̄cedētē q̄n̄ recipit nouā aut non. si sic
 tūc in eodē subiecto p̄mo essent due q̄ritates
 informatiue naturaliter q̄d est impossibile. si
 nō: tūc aut illa q̄ritas p̄cedens trāsīt ad aliud
 subiectū: 7 h̄ est impossibile p̄ naturā: aut cor
 rūpit. 7 sic habet p̄positus. Si dicas q̄ mate
 ria tota existēs sub q̄ritate precedente nō reci
 pit q̄ritatē nouā: s̄ vna ps materie recipit nouā
 alia nō. Cōtra. ex hoc sequunt̄ duo incōuen
 nientia. vnū q̄ nō quelibet pars rari est rara:
 q̄ q̄n̄ de denso fit rarū nulla pars pōt fieri rarā
 s̄m istā viā nisi recipiat nouā q̄ritatē: quia
 nō est rario: nisi quia eedē partes materie in
 formant̄ iā pluribus partibus q̄ritatis q̄ pri
 us: 7 illis partibus pluribus q̄ritatis partes
 materie rarefacte coexistūt: si ille partes q̄ nō
 recipiūt nouā q̄ritatē nō informant̄ nec coexi
 stunt pluribus partibus q̄ prius. 7 p̄ cōns non
 sunt rariores q̄ prius. 7 sic nō qlibet pars rari
 est rara. Sc̄dm̄ incōueniēs est q̄ illa pars sub
 stantiē recipiens q̄ritatē de nouo prius info
 matur p̄ q̄ritatem. 7 sic aliqua pars forme sub
 stantialis naturaliter p̄ficeret materiam sine
 q̄ritate. q̄d est impossibile. vel si prius info
 mabatur q̄ritate cū illa non corrumpatur per te.
 sequitur q̄ in illa parte materie sunt due par
 tes eque p̄mo q̄ritatis illius. q̄d est impossi
 bile. Ideo q̄ritum ad istam questionē teneo q̄
 tota q̄ritas precedēs corrūpit. 7 hec est opi
 nio Job. 7 alia de nouo p̄ducitur. Sc̄da con
 clusio p̄batur: sc̄z q̄ illa q̄ritas producitur a
 solo deo: q̄ om̄is cā sc̄da requirit passuz in q̄d
 agat: q̄ aliter creatura possz creare sicut dcm̄

Ad
Rñio ad scđas
difficultatem pro
prima parte

est in scđo. hic autē nō est aliqd passum. igitur
2c. Quantū ad scđam difficultatē istius ar-
ticuli. primo videndū est vtrū illa accētia pos-
sint corrūpi ab aliquo agēte creato. Scđo an-
de illis pōt aliq̄ substātia generari. Quārtū ad
primā prē dicit cōiter q̄ accidēs separatuz ab
oi subiecto nulla d̄rute creata p̄t corrūpi: q̄ il-
la accētia nō p̄t corrūpi nisi p̄ ānihilatiōez: s̄
nulla creatura pōt ānihilare sic nec creare. igit̄
2c. Aliū dico q̄ creatura p̄t ānihilare lz nō
creare. cui⁹ rō ē: q̄ qn aliqd agēs naturale eq̄li-
ter ⁊ idifferēt se bz ad multa siue infinita eq̄lit̄
⁊ eque p̄rio facit oīa vel nullū. s̄ agēs equalit̄
⁊ indifferēt se habet ad oēs effect⁹ creabiles
sub aliq̄ sp̄e. puta infinita iduīdua sub specie
hoīs. q̄a cū oīa creabilia sint purū nihil. nō pl⁹
appropinquat vnū creabile agēti q̄ aliud. ⁊ p̄
ōis oīa talia equalit̄ respicit. igit̄ si pōt causa
re nō pōt assignari rō aliquā q̄re plus creabit
vnū q̄ infinita. ⁊ p̄ oīs: q̄ creatura non pōt s̄l
⁊ semel creare infinita nō pōt aliquid creare.
Agēs autē volūtariū cuius volūtio est cā rei: ali-
ter se bz: q̄ in volūtate sua est p̄ducere ⁊ nō p̄
ducere. s̄ sic nō est de ānihilare: q̄ agēs natu-
rale creatū respicit aliter vnū ānihilabile q̄
aliud: eo q̄ qdlibet eoz est in actu ⁊ vnū p̄ pl⁹
appropinquare agenti naturali q̄ aliud. iō cōce-
do q̄ creatura p̄t ānihilare lz nō creare. vnde
mirabile esset si b̄ esset modicū frigus separa-
tū: ⁊ appropinquare sibi maxim⁹ ignis q̄ ignis
nō pōt illud frigus destruere. Si dicas q̄ crea-
tura in oi actōe sua erigit materia ⁊ subiectuz
cōcurrēns. Rñdeo q̄ verū est in oi actōe sua p̄-
ductiua: s̄ nō opz in oi actōe sua destructiua
cuiusmōdi est ānihilatio. Si dicas q̄ agēs na-
turale nō p̄ se intendit destructōem alicui⁹ igit̄
tur p̄ se intendit primo alicuius p̄ductiōem ⁊
scđario corruptōem. igit̄ si pōt ānihilare pōt
creare. Itē in eucharistia p̄tz q̄ nō p̄ducit no-
uus color nisi p̄ inductionem coloris cōtrarij.
Ad primū pōt dici q̄ falsum est loq̄ndo ḡnalit̄
Ad scđm pōt dici q̄ color vn⁹ pōt corrūpi per
agēs creatū ⁊ ānihilat̄ mō predicto: s̄ alius
nō producit p̄ agēs creatū: s̄ immediate a deo
causat̄: ⁊ tūc ibi deus supplet vicē agentis cre-
ati tanq̄ cā totalis in p̄ducendo: lz in corrum-
pendo sit tm̄ cā partialis cū creatura concurs-
rens. Quārtū ad scđm videt̄ mihi dicere pro-
babilius q̄ pprie loq̄ndo de illis speciebz nō
pōt aliqd generari nec virtute creata nec in-
creata: q̄ illud dicit̄ pprie generari qd̄ sit ex
agente necessario exigente passim: ⁊ quia hic
nō est materia nec aliquod passum. iō nullum
agens creatū pōt aliquā substātia ex illis spe-
ciebus generare: nec virtute ppria nec virtus

7
Pro scđa parte

te dei. sicut in scđo aliquo aliter p̄batū est. Hoc
p̄batur rōne: q̄ si ex illis posset ḡnari aliq̄ sub-
stantia aut esset materia aut forma. non mate-
ria: q̄ est p̄ducibilis a solo deo. nō forma: quia
ip̄a nō producit̄ naturaliter sine materia. nec
cōpositū: q̄ materia a solo deo creatur. tamen
deus de potētia sua absoluta p̄t ibi facere ma-
teriā sine forma ⁊ formā sine materia ⁊ totum
cōpositū. ⁊ q̄ accidētia illa informāt illud cō-
positū vel materiā sicut placet sibi. Quantuz
ad mutatōem fm̄ qualitatē siue sit fm̄ intēsiō-
nē ⁊ remissionē siue iductio vel generatō vn⁹
q̄litas ⁊ corruptio alteri⁹ ē diuersimode dice-
dū: sicut sunt diuersę op̄iniones. Scđm enim
vnā viā illarū ⁊ illā q̄ ponit q̄ritatē realit̄ dif-
ferre a substātia ⁊ qualitate. dico q̄ talia acci-
dentia possunt mutari fm̄ intensiōem ⁊ remis-
sionē. ⁊ pōt vna q̄litas naturaliter corrūpi ⁊
alia ḡnari. Cuius rō est. q̄ ibi est determinatū
actiū ⁊ passiū appropinratū. igit̄ ibi pōt esse
actio: ac si esset ibi substātia. Sed tenēdo illā
viā q̄ q̄ritas nō distinguit̄ realit̄ a substātia
⁊ qualitate: tūc non pōt q̄litas noua generari
nec pōt intēdi nisi p̄ virtutē increatā. Cui⁹ rō
est: q̄ nihil est receptiū actionis acquisitiue
creature. Nō tenēdo q̄ creatura pōt ānibila-
re: tūc pōt illa qualitas corrūpi ⁊ remitti p̄ a-
gens naturale ⁊ alia induci solū p̄ creatiōem:
nec videt̄ hoc mirabile magis de q̄litate q̄ de
substātia. ⁊ tūc multi dicūt q̄ forma substan-
tialis nō pōt p̄duci sub illis sp̄ibus nisi a solo
deo. ⁊ hoc q̄ ibi nō est aliqd subiectū in qd̄ a-
gens creatū possit agere. Contra ista sūt ali-
qua dubia. primo de hoc qd̄ dicit̄ s̄z op̄inione
p̄mā de q̄ritate: vel scđam q̄ rarefactio nō est
nisi fm̄ maiorē extēsiōnē substātie rare siue p̄
maiorē q̄ritatē. Cōtra. tuc vn⁹ pugillus ignis
non diceret̄ rarior vno pugillo terre: q̄ vterq̄
bz equalē extēsiōnē siue q̄ritatē: q̄ q̄ritates
vnus pugilli. Scđm est fm̄ primā op̄inione
rarefactio nō est nisi motus localis: q̄ non est
maior extēsiō nisi q̄ partes coerisūt plurib⁹
partib⁹ loci q̄ ante hoc autē nō est nisi p̄ motuz
localē. igit̄ 2c. Tertiu⁹ est vtrū rarefactio pos-
sit esse sine qualitate noua. ⁊ videt̄ q̄ nō: q̄ s̄z
p̄bm̄ raritas ⁊ dēstas sunt qualitates. igitur
rarefactio est mutatio ad qualitātē. vn⁹ cōmen-
tator. iij. pbisicoz caplo de vacuo. dicit̄ q̄ ra-
refactio est trāsmutatio a minorē qualitate ad
maiorē. Quārtū quō rarefactio distinguitur
ab augmentatōe: 2c cōtra. Quintū est: q̄ vi-
detur q̄ talia accidentia nō possunt ānibila-
ri nec corrūpi p̄ agēs creatū: q̄ x̄ps instituit
q̄ maneret corpus x̄pi sub illis q̄diu maneret
actualiter. igit̄ si manet accidēs ⁊ parietur ibi

Primum dubius

Scđm

Tertiu

Quartū
Quintū

q̄ritas nō manēt ibi corpus xp̄i q̄d videt̄ in cō
ueniēs. Itē tunc faceret ibi semp nouū mira
culū: q̄ in tali mutatōe corruptiua semp agēs
causaret aliqd̄ q̄d nō pōt fieri nisi a solo deo.

Ad primū istoz dicit̄ q̄ vnus pugillus ignis
est maior vno pugillo terre: q̄ vnus pugillus
terre pōt magis extendi manēs terra q̄ vnus
pugill⁹ ignis manēs ignis. Cōtra. si terra ma
nēs pōt rarefieri ⁊ cōdensari. Eodē mō ignis
manēs: q̄ sicut terra existens sub nō vltimo ⁊
summo gradu raritatis cōpetente nature sue.
pōt manēs terra rarefieri: ita ignis nō existēs
ī supremo gradu raritatis q̄ sibi ex natura sua
cōpetit pōt maneri ⁊ rarefieri ⁊ eodē mō con
densari: q̄ si vnū pōt sic ⁊ aliud. s̄ si accipiat̄
vnus pugillus terre manēs in gradu supremo
raritatis q̄ sibi ex natura sua pōt cōpetere stā
te natura terre. ⁊ eodē mō si acciperet pugillū
ignis existētē simpliciter in gradu supremo
sue nature cōpetenti. Tūc de istis est dubium
vtrū de istis possit dici vnus rarior altero post
q̄ habent equalē extensionē ⁊ vnū nō p̄t plus
rarefieri stante sua natura q̄ aliud. Ideo d̄ cō
q̄ forma substantialis in pposito non pōt de
notari a raritate ⁊ densitate supposito casu pri
ori quoz sunt gradus forme in vno pugillo ter
re tot sunt gradus forme in vno pugillo ignis
⁊ nō plus: q̄ vterq̄ tantū extendit p casum q̄
tū pōt extēdi stante natura sua: s̄ illud q̄d est
raritatis cā ⁊ densitatis tanq̄ illud q̄d primo
denotat rariū vel densius est materia illd̄ au
tē q̄d efficit raritatē vel densitatem est forma
substantialis in formans materiā sic denotant
tē densiorē vel rariorē ⁊ qualitas p̄pria illius
cōpositi. Primū p̄t: q̄ q̄n aliqua inter se com
parant̄ fm densitatē ⁊ raritatē: ita q̄ vnū d̄
catur rariū ⁊ aliud densius oportet q̄ in illis
sit aliqd̄ eiusdē rōnis q̄d existens sub vna for
ma habet maiorem extensionē ⁊ existens sub
alia minorē. Exemplū in pposito referentō casu
priori vnus pugillus terre est densior vno pu
gillo ignis ⁊ alius rarior: q̄ ī terra est aliquid
q̄d existens sub forma terre habet maiorem ex
tensionē ⁊ occupat minus de loco. ⁊ illud exi
stens sub forma ignis h̄z maiore extensionē: q̄
ex vno pugillo terre possunt generari centum
vel mille ignes fm p̄m in de generatōne q̄d
nullo modo esset verū nisi esset aliquid in ter
ra q̄d existens sub forma terre haberet maiore
extensionē ⁊ locum. ⁊ idem existens sub forma
ignis haberet maiore extensionē modo predi
cto. Nihil aut̄ idē numero existens prius sub
vna forma terre pōt existere sub forma ignis
nisi materia terre sicut p̄t de se inquirētī. igit̄
tur materia terre est illud q̄d denotat densius

⁊ rariū: q̄ illa materia existens sub forma ter
re habet maiore extensionē ⁊ existens sub for
ma ignis h̄z maiore extensionē ⁊ locū: ⁊ q̄ ma
ius ⁊ minus extendit̄ in centuplo. id̄ ignis in
vno pugillo dicit̄ rarior q̄ materia vni⁹ pugil
li terre: q̄ illa materia existēs sub forma ignis
h̄z maiore extensionē ⁊ locū: ⁊ eadē existēs sub
forma terre h̄z maiore extensionē ⁊ locū ad mi
nus in cētuplo minorē. Et ex h̄ p̄t q̄ ignis di
cit̄ rarior terra. Si dicas q̄ cā d̄claratis terre ⁊
raritatis ignis est: q̄ p̄tes terre p̄p̄iqui⁹ iacēt q̄
p̄tes ignis: ⁊ p̄tes ignis magis distāt sic videt̄
dicere p̄b̄s in pdicamēt̄. Cōtra. aut̄ intelligit̄ q̄
p̄tes vni⁹ forme p̄p̄iquius iacēt q̄ alteri⁹: aut
p̄tes q̄ritatis ponēdo q̄ritatē distātā a sub
stātia ⁊ q̄litate: aut p̄tes materie. nō p̄mū q̄ h̄z
casū p̄us positū tot sunt p̄tes vni⁹ forme quoz
alteri⁹. Et quo neutra pōt esse rarior fm natu
rā. igit̄ tāta est p̄p̄inqtas inter p̄tes vni⁹ for
me quāta alteri⁹ ⁊ tāta d̄ stātia s̄l̄r: q̄ sic p̄tes
vni⁹ forme pura ignis nō p̄t plus distare per
naturam: ita nec p̄tes forme terre: ⁊ sicut p̄tes
forme ignis p̄t p̄p̄inqui⁹ iacere: q̄ p̄t manēs
ignis cōdensari: ita p̄tes forme terre p̄t p̄p̄in
qui⁹ iacere p̄ cōdensatōes. ⁊ h̄ ponēdo q̄ ista
elementa possunt rarefieri ⁊ cōdensari manēs
tia in sp̄e p̄pria. q̄d t̄n reputo dubiū vel falsū.
Nec scōdo mō p̄pter eandē rōnem: ⁊ q̄ s̄l̄r par
tes q̄ritatis nō p̄t p̄p̄iqui⁹ iacere q̄ vna p̄
st̄inuet̄ alteri p̄t̄ immediate. s̄ h̄ mō idifferēter
cōtinuāt̄ in igne ⁊ terra: igit̄ op̄z q̄ intelligat̄
de p̄tib⁹ materie: q̄ in d̄lo p̄p̄inqui⁹ iacēt ⁊ ī
raro magis distāt. ⁊ tūc habet̄ p̄positū mō su
pradicto. Si dicas q̄ sicut p̄tes q̄ritatis nō pos
sunt p̄p̄iqui⁹ iacere q̄ q̄ vna p̄st̄inuet̄ alteri ī
mediate: ita dicā de materia rara vel densa ve
rū est q̄ due partes materie p̄st̄inuet̄ adiūtē
nō p̄t p̄p̄inqui⁹ iacere. ⁊ sic nō est de duabus
p̄tib⁹ q̄ritatis inter quas est pars materie h̄z for
te p̄tes forme substantialis possunt p̄p̄iqui⁹ ia
cere fm sc̄z q̄ forma substantialis ⁊ q̄litas p̄p̄a
p̄sequēs talē formā sunt cause effectiue rari
tatis ⁊ d̄s̄itatis. q̄d p̄t: q̄ si ex terra ḡnetur ignis
⁊ appozimet̄ ignis terre q̄diu in terra nō in
ducit̄ calor ignis: nec forma: nunq̄ terra rare
fit: nec econtra. si ex igne generatur terra: si in
igne nō inducatur frigus terre: nec forma ter
re nunq̄ condensatur ignis. igitur agens ex
trinsecū non potest esse causa effectiua raritatis
⁊ densitatis: s̄ tantū est cā cause. igit̄ oportet
q̄ cā efficiēs raritatis q̄n ex terra fit ignis sit
forma ignis ⁊ calor: ita q̄ ille due sint cause p̄
tiales respectu illius raritatis. ⁊ tunc hoc pos
test poni duob⁹ modis. vno mō q̄ q̄litates s̄e
sibi p̄p̄ie corrupant̄ totaliter ⁊ poss̄ q̄litates

Ad primū

ignis successiue inducant in terra manente terra. et tunc quod sicut successiue ille qualitates inducunt ita materia terre rarefiat successiue et in fine quando inducitur forma ignis: tunc illa forma inducta causat vltimū gradū et pfectū raritatis et gradus raritatis precedentes causantur a qualitate ignis pura caloze. Alio modo potest poni et forte melius quod quam expellunt qualitates terre et inducuntur qualitates ignis semper manet materia eque densa sicut prius: sed quando inducitur vltima forma ignis: tunc illa forma cum qualitate ignis causat raritatem cōperentē. igitur nunquam in eodē instanti: quia si sic motus localis esset. in instanti: quia rarefactio est quādam motus localis: sed in tpe imediate sequēte instās inductōis ignis causat raras: sed illud tēpus ppter sui breuitatē est imperceptibile. Si dicas quod in cōueniens est quod forma ignis recipiat in materia ita densa sicut materia terre. Rñdeo quod verū est quod maneat diu naturaliter in tali materia: sed quod in generatōe sua ita recipiat in materia sua prima ita densa modo predicto nō est in cōueniens. Is autē dicatur quod forma non semper denotatur a raritate: tñ alii quā potest forma extensa rarefieri sicut materia. et hoc dico de forma siue sit cōiuncta materie siue separata. Et predictis p̄z de raritate quōd est dicendū etc. Ad scōm dico quod illa rarefactio est quedā spēs motus localis et condensatio: quod nō est nisi motus de minori loco ad maiore: vel eōtra. Sed ad cōmentatorē quā comparat augmentatōem ad diminutōem in qualitate rarefactionē et cōdensatōem in p̄ritate. Rñdeo quod in aliquo est sile de vno et de alio: et in aliquo nō est sile. In hoc est sile: quia sicut in augmentatōe et diminutōe qualitatis dicitur aliquid magis vel minus calidū: sic per rarefactōem et cōdensatōem dicitur aliquid magis extensum vel minus extensum. In alio est sile: quod sicut in augmentatōe qualitatis nihil de nouo causatur ab extrinseco sicut in augmentatōe alioz. eodē modo quā de denso fit rarū nihil pducitur de nouo ab extrinseco. et hec est intentio p̄bi et cōmentatoris sicut alibi dem est. Sed in hoc est difficile: quod in augmentatōe qualitatis est motus ad formā absolutā nouā distinctā a subiecto in rarefactōe autē nō acquiritur aliqua talis forma de nouo absoluta vel respectiua. hoc dico tenēdo primā opinionem de p̄ritate: sed acquiritur tantū maior locus. Sed s̄m cōm opinionē acquirit noua quāritas: quod tota precedens corrūpitur. Ad tertium dico quod qualitas accipitur vno modo p qualitate de genere qualitatis. Alio modo accipitur p̄o cōceptu cōnotatiuo quod predicatur de nōcia

Ad scōm

Ad tertium

siue de subiecto quō loquitur p̄bi de qualitate in predicamētis dicens quod qualitas est s̄z quāuales eē dicimur et denotamur ita quod oē denotaminās s̄m eū siue sit res siue cōceptus potest dici qualitas primo modo loquēdo de qualitate sicut potest rarefactio esse sine qualitate et cōdensatio sicut per potentia diuinā: sed nō p potentiam creatā: quod sicut rarefactio naturaliter nō potest esse nisi cōcurrente cā sua actiua: nunc autē qualitas inducta per agens extrinsecū cōcurrentem cū substantiāli forma inducta in eadez materia est cā raritatis et densitatis et ipm agens extrinsecū est tantū cā cause sicut prius probatū est. igitur creatura nō potest aliqua materia rarefacere nisi inducendo primā qualitatem. Sed accipiendo scōdo modo sic nec virtus creata nec increata potest rarefacere aliqua materia sine qualitate: quia quā de denso fit rarū deus non potest facere quā denotat magis extensum et rarū quod prius fuit densum: sed nō sit hic aliqua qualitas de nouo pducta: sed tantū partes prius coeriscentes paucioribus partibus loci nūc coeriscent pluribus et magis nunc extenditur sine omni accidente positiuo. et hoc p potentia diuinā. Ad quartū dico quod augmentatio proprie dicta quod est aiatōz distinguitur ab alijs motibus: quod illa augmentatio includit mutationem et motū ad substantiā: quod tñ partes materie quod forme nūc per augmentatōem acquiruntur et prius nō fuerunt. et sic distinguitur a motu locali et rarefactōe: quod neuter includit mutationem ad substantiā: quod per neutrum acquiritur aliqua pars substantie. et p idē distinguitur ab alteratione. Ad quintū dico quod accidit separatiū potest variari modo supradicto. et tūc quā dicitur tūc desinit ibi esse corpus xpi. Negatur: quod xps instituit quod quod diu manet eadē accētia quod fuerunt primo in hostia cōsecrata vel alia quod pnt natus raliē eadē substantiā panis p̄ficere quod quod diu manet tādū manet ibi corpus xpi sub illis accētibz. Sed substantia panis potest ita manere et p̄fici nigredine sic albedine: nō obstante quod hostia ab albedine ad nigredinē mutaretur nō ibi lominus potest ibi corpus xpi manere. Et quā dicit quod tūc deus semper faceret nouū miraculū: cōcedo p̄clusionē. Si dicas eadem voluntate antiq̄ creatur et cōseruat. Rñdeo. aut intelligis p voluntate antiq̄ aliquid a pre dei: sic oia quod sunt a deo p̄riq̄ voluntate fiūt. et sic de nouo facit nouū miraculū: sed quod quod facit p antiq̄ voluntate a pre sui facit. si autē p voluntate antiq̄ intelligis aliquid a pre dei p̄notādo tñ effectū pductū de nouo sic p̄t eē variatio i voluntate: quod isto modo sic effectus est nouus: ita p̄t dici volitio noua. et sic p̄t deus p̄tinue facere nouū miraculū: quod pducit

Ad quartum

Ad quintū

corinthe forte effectū q̄ nō pōt p̄duci nisi ab ip̄so solo. Ad argumēta p̄ncipalia p̄t̄ ex dictis q̄d sit dicendū.

Questio. viij.

Utrum sine penitētia possit deleri peccatū mortale. vide tur q̄ sic: q̄ s̄m Augustinū caritas

distinguit sola inter filios dei et peccatores. et actus diligendi deū pōt b̄i sine penitētia. igitur etc. Si dicat q̄ actus caritatis post peccatū nō pōt haberi sine penitētia. Contra. diligere deū supra oīa pōt haberi sine penitētia. et sic diligere est actus caritatis. Ad oppositū est magis in ira et allegat Hieronimū dicentē. penitētia est sc̄da tabula post naufragiū. igitur necērio requiritur ad delendū peccatū mortale. Questio. ix.

Secundo utrum cui

libet penitētia p̄ sacramētū penitentie gratia et virtutes infundant. p̄bat q̄ nō: q̄ sic aut infundunt p̄ p̄niam tanq̄ p̄ cam efficiētē: aut tanq̄ p̄ cam meritoriam.

Primo nō p̄bat q̄ nō: q̄ nō est aliq̄d sacramētū q̄d possit b̄e efficaciam respectu gr̄e virtutū. nec sc̄do mō: q̄ meritū p̄cedit ex gr̄a et caritate: igitur p̄supponit caritatē. igitur p̄nia nō est cā meritoria respectu gr̄e. Sicut si sic: tunc sacramētū penitentie nō b̄et efficaciam nisi p̄cipue rōne deuorōis et meriti. et sic sacramēta noue legis nō distinguēt a sacramētis veteris legis: nec in efficiēdo nec in significādo. q̄d ē cōtra oēs q̄ dicūt q̄ hec est differētia: q̄ sacramēta veteris legis nō efficiūt q̄d figurāt sacramēta aut noue legis efficiūt q̄d figurāt. Sc̄do sic. si gr̄a infundat: aut igitur eadē gr̄a q̄ infundit in alijs: aut alia et alia nō eadē. nec eiusdē rōis q̄ alijs est effectus gr̄e baptismalis: q̄ remissio pene et culpe cuiuslibet. et alijs est effectus penitentialis gr̄e: sc̄z delictio culpe nō pene. nec est alia: q̄ cū gr̄a sit talis q̄ reddit boiem gratū do. sequitur necērio q̄ altera sup̄fluit nec vna reddit boiem gratū deo. Præterea q̄d est p̄t̄ alio non infundit p̄ illud: s̄ penitētia est p̄ caritate. q̄ s̄m magis in l̄ra. penitētia timore p̄cipitur et ip̄e dicit timore seruili. et ille excludit caritatem. igitur nō infundit caritatē. Ad oppositū ē magis in l̄ra et allegat Hieronimū dicentē. penitētia est sc̄da tabula post naufragiū: q̄ si quis velle innocētie in baptismo captam peccato corrupat penitentie remedio reparare p̄t. Circa istas q̄stiones p̄mo exponā terminos: sc̄do dicā ad q̄stionē. Circa primū p̄mo vidēdū est q̄d est peccatū mortale. sc̄do q̄d ē p̄nia. tertio q̄d est peccatū deleri. Quartū ad primū dico q̄ peccatū mortale nō h̄z q̄d rei: s̄ t̄m q̄d nois: q̄ nō

h̄t vñ reale dicit nec positiuū nec priuatiuū vel negatiuū. s̄ dicit multa nō habētia aliquā vnitatē nec p̄ se nec p̄ accidens. vnde pōt dici q̄ s̄m q̄d nois est aliq̄d commissū ad penā eternā. Quā nō dicit aliq̄d positiuū. patet: q̄a nō substantiā quia nulla substantia noua remanet in peccato post actū peccati quā nō habuit prius. nec accidēs absolutū in aia: q̄ nec species nec passionē nec habitū: quia oīa ista possunt cessare et corrūpi remanente peccato: nec dicit priuatōem alicuius accidentis absolutū: q̄ nec priuatōem gratie: q̄ talis possit esse sine culpa. p̄t̄ in p̄mo angelo et boie p̄mo ante peccatū: nec priuatōem iusticie originalis: q̄a talis stat cū caritate. p̄t̄ in paruulo baptisato q̄ nō est in peccato mortali: nec est priuatio alicuius actus recti et cōueniētis: q̄ talis pōt eē in caritate visu rōnis: puta in furioso q̄ tunc non peccat. Nec peccatū mortale dicit aliq̄d respectū nō reale: q̄ si diceret ille esset respectū pene future. q̄d nō est dicendū: q̄ respectus realis requirit terminū realem: nec ratiōis: sicut dicit Job. de peccato mortali. q̄ nullus talis est ponendus: sicut p̄t̄ p̄ argumēta facta. lib. ij. q. i. et p̄t̄ specialiter p̄ exemplū istius doctoris. i. iij. vbi dicit q̄ aliquis pōt offendere p̄ncipes et inimicus esse nihil realiter remanente vel adueniente in offendere et offenso. et dicit iste inimicus obligat ad penā ad quā ante offensam nō obligabat neutro etiā aliq̄d cōsiderante vel volente nihilominus dicit inimicus et obligatur ad penā: vt si vterq̄ dormiat: tūc in neutro est actus intellectus vel volūtat̄is. nec p̄ p̄ns aliq̄s respectus rōnis quo dicit inimicus obligari ad penā: q̄ talis respectus s̄m eos causatur p̄ actū volūtat̄is et intellectus. Eodē modo pōt dici de peccato mortali q̄ supposito p̄ impossibile q̄ deus aliq̄n nō intelligeret: et per p̄ns nō esset tunc in deo aliq̄s respectus ratiōis s̄m eos nec veller: s̄ homo tunc pōt esse equaliter peccator in peccato mortali et obligaret ad penā eternā p̄ peccato: et esset tūc inimicus sic nunc q̄n semp̄ intelligit. igitur peccatū mortale nō est formaliter respectus ratiōis: q̄ tūc aliq̄s nō eēt in peccato nisi q̄n ille respectus esset. q̄d falsum ē sicut p̄bat̄ est. ideo peccatū nihil aliud est nisi aliq̄d commissū vel omisū actū p̄pter quem deus eū ordinauit ad penam eternā. Aliter t̄m pōt deus ordinare. Et isto sequitur q̄ p̄ peccatū mortale nihil corrupit nec tollit in aia: q̄ l̄z tunc peccans careat aliquo actu q̄ deberet sibi: in eē et ad quē obligat. t̄m ille actus nō corrupit. q̄ nō inest nec aliq̄d tollit ab aia: quia nō substantia nec accidēs certus ē: q̄ si sic aut b̄i?

Questio VIII continet duas Prima est

Questio IX q̄ est octaua Secunda

Arguitur p̄mo

Confirmat

Sc̄do

Circa questioes duas deducit articulos
E
Primus articulus continet tres articulos
Primum articulum

D
Primum correlatum

talem penā sed ad vitā eternā. Tūc si inueni-
ret in vtroq; tpe illū actum cōmississe: tūc in a-
tpe esset pctōr: 7 in b non. 7 p̄ns p̄r pctm sic
deleri p̄ solā trāsitiōem tps sine oī actu vel ba-
bitu vel respectu nouo. 7 sic ille trāsiret de p̄di-
ctorio in contradictoriū p̄ solā mutatōez tps
7 nulla alia mutatōe facta in quocunq;. siue b̄
cōtingat per aliquē actum nouū in pctōze p̄o
pter quē deus ordinauit pctm̄ illud nō ipura-
ri ad penā eternā. sicut mō de? remittit de scō
pe ccatū mortale siue cōtingat p̄ actū nouū in
alio a peccatore. p̄pter quoz de? remittit illud
peccatū sicut si remitteret nobis peccata p̄p̄
opa xpi. nō tñ o3 q̄ sit aliquis nou' act' n̄ccio
nec in peccatore nec in quocunq; alio: ad hoc q̄
peccatū remittat. Istis visis dic' n̄dū est ad
q̄stiones p̄positas. 7 circa primā q̄stionē. p̄mo
videndū est de infusioe gratie 7 expulsioe cul-
pe quō ista habēt se int' se. Secūdo vtrū p̄
penitētiā deleat culpa et infundat gratia cū alijs
virtutib'. Tertio vtrū ista gratia infusa sit ea-
dē cū illis que infundūt in alijs sacramētis.
Quarto ad questionē secūdā. Quinto mouēda
sunt aliqua dubia et solueda. Circa primā q̄-
stionē est difficultas cōis. Vtrū expulsio vni?
cōtrarij sit prior inductioe alteri? cōtrarij. 7 b̄
loquēdo p̄p̄e. q̄ alif loquēdū est de illis q̄ op-
ponūtur p̄p̄e 7 ex natura rei: siue vtrūq; sit po-
sitū siue aliud sit priuatiū vel negatiū. 7
alif de hijs que nō p̄p̄e opponunt ex natura
rei. sed si opponūtur: hoc erit solū p̄ aliquā cāz
extrinsecā instituentē. De p̄mo dico q̄ expul-
sio vni? cōtrarij est p̄o: natura inductioe alte-
rius cōtrarij. licz aliq̄ dicāt q̄ inductio vnius
sit p̄o: q̄ expulsio alteri? qd̄ sic pbant. q̄ illud
est p̄o: natura: qd̄ ab agere naturali p̄o: inten-
dit. s̄ inductio forme est b̄mōi 7 nō expulsio al-
teri? nisi p̄ accidēs: sicut inducēs albedinē nō
intēdit nigredinē expellere nisi p̄ accidēs. S3
istud nō valet. q̄ fm̄ pbm̄ cōmētatorē. v. me-
taphisice 7. vij. illud est p̄o: natura qd̄ p̄t eē
sine alio 7 aliud nō sine illo. Exemplū de sub-
stantia 7 accidēte fm̄ pbm̄. vij. metaphisice. s̄
expulsio vni? forme p̄t eē p̄ potētiā diuinā et
etiā p̄ naturā sine inductioe alteri? 7 nō ecōtra
7 b̄ tenēdo q̄ de? nō p̄t facere cōtraria simul
esse in eodē tē. Exemplū. q̄ albedo p̄t expelli
ab aliquo subiecto. 7 tñ nō o3 q̄ nigredo indu-
catur: q̄ subiectū est sic indifferēs ad ista 3ria
q̄: p̄t carere vtroq; etiā naturalif. 7 iō nō opz
ad expulsioe vni? seq̄ inductioe alteri?. Si
dicās q̄ p̄ naturā nō p̄t vna forma expelli nisi
inducat alia. q̄ generatio vni? est corruptio al-
teri? 7c. Dico q̄ assumptū est falsum. q̄ expul-
sio 7 inductio sunt distincte mutatōes et de?

p̄t coagere cū creatura ad expulsioe nō coa-
gēdo nec p̄currēdo ad inductioe. 7 tūc natu-
ra creata p̄t expellere vnā formā naturā: nō
obstāte q̄ de? p̄currat secū: s̄ nō potest aliā in-
ducere: q̄ de? nō cōcurrat. ideo p̄ naturā p̄t fie-
ri corruptio sine generatiōe. s̄ illa p̄positio al-
leq̄ata corruptio vni? 7c. Habet intelligi q̄
de? cōcurrat equalif in oī actione creature: et
alif nō est vera. p̄ia rō superi? inducta p̄cludit
oppositū. q̄ s3 pb3. it. metaphisice. et. ij. poste-
riorū illa q̄ sunt priora intētoe sunt posteriora
in executōe. 7 iō s3 inductio forme p̄us intēda-
tur cū b̄ tñ stat q̄ sit posterior in effectu. p̄dētā
aut sunt intelligēda esse vera tenēdo q̄ de? nō
p̄t facere duo 3ria esse in eodē subiecto: quia
tūc nec expulsio vni? forme p̄o: natura esset in-
ductioe alteri?. nec ecōuerso: q̄ tūc sicut expul-
sio vni? forme p̄t esse sine inductioe alteri? ita
ecōuerso inductio vni? p̄t esse sine expulsioe
alteri?: q̄ p̄t esse sil' fm̄ istā viā. 7 iō fm̄ istam
opinione neutra esset p̄o: alia: s̄ b̄ vidēt irrati-
onabile 7 includēs p̄dictōem. Quādo aut de
duob' q̄ nō p̄p̄e opponunt formalif 7 intrin-
secē: s̄ si opponunt solū opponunt p̄ eām extri-
secā quō est de culpa 7 grā: q̄ nullū absolutum
i vno repugnat formalif alicui absoluto i alio
s̄ si opponant solū opponunt institutiōe dina
q̄ ordinauit q̄ quicunq; esset in tali culpa essz in-
dign' vita eterna: 7 quicunq; b̄ret grām esset
dign' vita eterna. 7 p̄ns ex institutiōe diuina
si grā 7 culpa essent in eodē ille esset dign' vi-
ta eterna 7 nō esset dign' vita eterna q̄ est ma-
nifesta p̄dictio. De istis aut 7 cōsilijs q̄ non
opponūt ex natura rei dico q̄ nec expulsio vni
est p̄o: inductioe alteri? 7 p̄ diuinā potētiāz
p̄t esse sil' idifferēt vni? sine alio. 7 ecōuerso
Primū p̄z: q̄ sic nulla est iter ea repugnātia:
nisi ex institutiōe diuina: s̄ de? potuisset alif ordi-
nasse. igit 7c. Scdm̄ p̄z q̄tū ad vnā partē: q̄
deus p̄t infundere grām sine expulsioe: sicut
p̄z in p̄mo angelo stari in quo nulla culpa p̄-
cessit infusioe ē grē 7 de p̄mo boie p̄z etiā fm̄
aliquos q̄ dicūt eū hūisse grāz añ lapsū. Quā-
tū ad scdm̄ p̄z: q̄ sicut instituit penā eter-
nā alicui infligendā p̄ pctō mortali sine infu-
sione alicuius positū sicut p̄us p̄batū est: ita
p̄t illā penā 7 obligatōez si bi remittere 7 oēs
offensam sine infusione positū. Confirmatur
q̄ de? p̄t suspēdere inflictōez illi? pene p̄ pctō
vlsq; ad tps vt manifestū est. 7 hoc sine infu-
sione positū. igit eadē rōne p̄t suspendere infli-
ctioe illius pene impetū absq; hoc q̄ infu-
dat aliquam grām. de facto tamen 7 regulari-
ter prius est expulsio culpe q̄ infusio gratie:
quia de facto et regulariter non remittitur

not qd culpa e qz
dicitur e formatice
opponuntur vntm
sic qz auctorit ut
S. hno. sicut tradit in
3. p. q. de penit
e rationi huius auctori
qz qd supponit falsum
qd solus opponuntur
p̄t auctorit ex hinc scdm̄
S. qz sic deus ordi-
nauit. p̄ qd arguit
qd sunt absolute S.
R. qd culpa e qz
repugnans formaliter
a repugnans forma-
liter ut frius calor
S. sicut qd culpa
repugnat qd formatice
for non e qd hūitio
ne diuina ut auctor
hic sicut sicut ex hinc
scdm̄. si deus non in-
fligit penam. s. au-
ctore immediate sup
e punit culpa nulla
est. S. saltem ex insti-
tutiōe diuina insue-
rit oppositio R. qd
qd nisi deus infligit
et frius calor
non opponuntur in
sensu in hūitio forma-
liter opponuntur
nico. S. qd formatice
e qz qz hinc suspas
e opponuntur in hūitio
scdm̄. S. culpa est a de-
no qd remittit. sicut sup
p̄t a culpa que anob
est. sicut diuina culp
a e qd opponuntur p̄
7c. sicut
intelligitur in hūitio
sicut in peccatum

R
Ratio ad p̄māz
p̄ns p̄ncipale q̄
est scdm̄ articulus
p̄ns cōtinet p̄tia
s articulos

Z
Circā primā

in hac. q. opp. sententia auctoris sententia tenentia est. S. qd sine qz.
reposit. De absolute. possit remitti p̄t quam. q. m. hinc Tate
in S. hno. p. z. q. 17. a. 2. ubi habetur. qd p̄t qd p̄t p̄t
e qd p̄t. De absolute p̄t qz est actus quomānet p̄voluntate
sem alienus a Deo. vj. n. e xp̄tētia p̄t ut si debet remitti
sit conuictio cup e ut uelit p̄tator. conuicti exire de p̄t ad
Deus uicta paul. exiit ueteres e inducte nouum hominē
que omnia sunt actus. S. auctore conuicti in Deo: e ad auct
exoz hinc R. qd o3 infusio potest in cup. q. non potuit sine
culpa expulsioe qz. nulla est in eo actū n̄rita in eo. q. p̄tator
sicut requiritur ne necessitate expulsio prius in eo. q. p̄tator

an illud q. 5. qd pnt est imputare ad penam pnt falsissimuz nam q. peccatit & post
fuit penitiaz in o. & imputatur ad penam imo q. sunt in purgatorio imputantur
& nihilominus non sunt in pnt. snt in g. 3. pretera culpa pntet ad amicitiaz
pena. an iustis?

Libri

Quarti

Ad
Circa scdm

culpa nisi infundatur gra: sed gra de facto fuit
infusa sine expulsiōe culpe: p̄z de angelis de
xpo de beata virgine & de primo homie fm ali
quos: sed istud nō est ex natura rei q̄ nō expel
litur culpa sine infusione gr̄e: q̄ deus p̄t fas
cere cōtrariū. Circa scdm articulū videndus
vtrū remittat culpa sine penitētia. Ad h̄ dico
q̄ p̄ penitētia p̄t intelligi vel actus exterior: in
parte sensitiva: vel interior loquēdo de primo
actu. sic dico. primo q̄ nullus actus vel pena q̄
cumq̄ exterior: necessario req̄rit vel sufficit ad
deletōem p̄cti & infusiōē gr̄e. Sed loq̄ndo de
actibus interiorib⁹ & etiā passionib⁹ puta dis
plicentiā vel detestationē p̄cti vel de tristitia
cōsequēte & de acceptatōe actus displicētie &
tristitie p̄ctis. Dico q̄ nullū istoz sufficit i ge
nerali ad deletōem p̄cti mortalis: q̄ p̄t fieri
inordinate & sine circūstātijs debitis: sed oīa
predicta sunt hmōi. igit̄ r̄c. Adino: p̄z: q̄ alis
quis p̄t detestari p̄ctm & tristari p̄pter penā
tpalem v̄l eternā solū & nō p̄pter deū. & p̄ p̄ns
ille actus vel tristitia caret debito fine: q̄ p̄fer
ta caritas foris mittit timorē. Secdo dico q̄
nō includit cōtradictōem p̄ctm remitti & gra
tiā infundi sine penitētia. & p̄ p̄ns sine aliquo
predictoz. h̄ p̄z: q̄ deus p̄t gr̄am infundere
illi sine penitētia i quo nō inuenit aliqd̄ repu
gnās gr̄e v̄l gl̄ie. S̄z in peccatore nihil inuenit
repugnās gr̄e vel gl̄ie: q̄ actus iā trāsit & ex il
lo actu nō opz q̄ aliqd̄ bitus dereliquat sicut
patuit supra. igit̄ r̄c. Pretera nihil ex̄ns i pec
catore est cā necessaria pene p̄pter quā repu
gnat sibi gl̄ia. & h̄ si infligere penā sit solū i vo
lūtate dei. igit̄ p̄t deus sibi illā penā remitte
re sine oī repugnātia. Si dicis q̄ deus nec̄rio
infliget penā: aliter esset deus iniustus. Cōtra
deus p̄ aliquo tpe p̄t nō infligere penā. & si il
la nō repugnāt p̄ aliquo tpe nec impetūū re
pugnātib⁹: q̄ lapsus t̄pis nō facit repugnātiā
s̄ illa q̄ repugnāt de se repugnant. Pretera h̄
dato sequit̄ q̄ deus nō p̄t istū p̄ctōem annū
bilare v̄llo mō: q̄ si nō peniteret nec̄rio opoz
reret si sit iustus: q̄ infligeret sibi penā quam
nō p̄t infligere si eū annihilaret. & si peniteret
nō p̄t eū annihilare: q̄ tūc necessario sibi dar
ret gr̄am. & p̄ p̄ns fm rectam rōnem daret sibi
gl̄iam. & sic nunq̄ posset aliquē p̄ctōem annū
bilare: q̄ necessario oīs p̄ctō ē sub aliquo isto
rū cōtradictōioz: q̄ v̄l penitet v̄l nō penitet.
Tertio dico q̄ de potentia ordinata p̄t deus
remittere culpā sine oī spāli penitētia exteri
oz vel interiori. Et h̄ p̄batur: q̄ possibile est ali
quē obliuisci se cōmississe p̄ctm: sic sc̄z q̄ habet
ignorantiā inuincibilē respectu illius. & p̄ p̄ns
illa ignorantiā nō est impurabilis. iste tūc nō te

netur detestari illud p̄ctm: sed nullus habens
vsum rōnis p̄t poni extra statū salutis. igit̄ si
iste diligit deū sup oīa de⁹ de potētia ordinata
sibi infundit gr̄am. igit̄ r̄c. Si dicis q̄ talis te
netur penitere in ḡnali: puta si aliqd̄ cōmissit
R̄ndeō q̄ tenet penitere si sibi occurrat p̄ctm
i ḡnali. s̄ si nō occurrat sine negligētia sua nō
videt quin possit sibi remitti p̄ctm: puta si cor
gitet intente de deo vel de quocūq̄ alio p̄pter
q̄d nō p̄t conteri in generali nec in spāli. tū
nō obstat hoc dico q̄ existēt in p̄ctō mortali
& habēt de tali p̄ctō vel nō habēt cōscientiā
& habēt de tali p̄ctō vel nō habēt cōscientiā
p̄pter ignorantia impurabilē nō p̄t remitti
illud p̄ctm de potentia dei ordinata sine actu
penitētie. & hoc q̄ deus sic disposuit q̄ nulli re
mitteret culpa sine oī punitiōe. Quarto dico
q̄ essentialius est h̄z ad remissiōem culpe
detestandi peccatū q̄ q̄cumq̄ penitētia sine in
teriori siue exteriori. Lūius rō est: q̄ sicut p̄ctm
sola volūtate committit̄: ita ille actus q̄ prius
& essentialius est in p̄tēte volūtatis prius iter
oēs actus ad deletōem peccati cōcurrat. hmōi
aut̄ est actus displicētie & nō tristitia. Confir
mat̄: q̄ deus p̄t suspēdere causalitatez illius
actus respectu tristitie: & tūc ibi est displicē
tia & detestatio sine aliqua tristitia cōsequēte
& tū talis detestans tūc meret remissionē cul
pe & infusiōē gr̄e. Et istis p̄z q̄ tria ponunt̄
q̄ dicunt partes penitētie: sc̄z contritio cōfessio
& satisfactio quoz primū respōdet actibus inte
rioribus & alia duo actib⁹ exteriorib⁹. Circa
tertiū articulū vtrū sit eadē gr̄a q̄ infundit̄ in
penitētia & in alijs sacramētis h̄ dicit̄ q̄ est a
lia gr̄a gratū faciēs & gr̄a sacramētalis: q̄ gr̄e
sacramētales ordinant̄ ad reparatiōem defe
ctūū hoīm q̄ ex predictis acciderunt & gratia
gratū faciēs ordinatur ad bene operandū. si
militer alia est gr̄a collata in vno sacramento
& in alio. Sed ista. gr̄a sacramētalis est q̄dē
habitus ordinatus ad actū. igit̄ non est diuer
sa nisi p̄pter diuersitatē actū: sed nullus act⁹
est in recipiēte sacramētū q̄d cumq̄ q̄n possit
esse in eo si nō recipiat sacramētū. & recipiens
p̄t percipere se habere oēm actū ante sacra
mentū quē pcipit se habere post sacramētū:
q̄ oēs actū elicitiū tā ab habitib⁹ naturalibus
q̄ supnaturalibus p̄t se pcipere habere ante
receptiōem sacramenti: quia deus nō ligatur
sacramētis. igit̄ r̄c. Si dicatur q̄ actus eius
latet nos. Cōtra. sicut actus p̄fectissime virtu
tis nō latet: ita nec act⁹ cuiuscūq̄ alteri⁹ d̄ruit̄
s̄ act⁹ caritat̄ q̄ ē p̄fectissima nō latet nos. igit̄
r̄c. Pretera p̄tra h̄ q̄d dicit̄ q̄ gr̄a sacramēta
lis ponitur ad reparandū defectus aie & potē
tiarū aie: quia quero an isti defectus sunt solū

71
Circa tertium

privatōes aut entia positiva. Si sint privatōes
 nes aut privatōes virtutū naturalium aut sup-
 naturalium. 7 siue sic siue sic isti actus sufficientē
 reparant p virtutes supnaturales. Si sint en-
 tia positiva discōuenientia aie 7 tollant: tunc
 sequit q aia in quolibet sacramēto pderet ali-
 qd accidēs absolutū qd videt incōueniēs. Si
 militer taliter entia positiva discōueniētia op-
 ponunt virtutib⁹. igit sufficiēter tollunt p in-
 fusionē taliū virtutū. 7 p hīs ille virtutes. res-
 parāt sufficiēter tales defectus. Præterea bō
 p statu gratie nō hz grām pfectiorē q̄ habu-
 set si steteret in statu innocētie: s̄ tunc nō ha-
 buisset nisi grām gratū facientē 7 alias virtus-
 tes: igit nec modo. 7 p hīs illa grā sacramēta-
 lis totaliter supfluit. Præterea pctm̄ nihil reli-
 quit in aia expellendū: s̄ tm̄ obligatōem ad pe-
 nā eternā: s̄ illa obligatio expellit sufficiēter
 p grām gratū facientē 7 alias virtutes. igitur
 grā sacramentalis supfluit. Præterea illud qd
 sufficiēter inclināt ad vnū oppositorū expellit
 reliquū vel saltē nō requirit aliud ad expellen-
 dū s̄ isti defect⁹ non sunt nisi pctā mortalia 7
 grā gratū faciēs cū alijs virtutib⁹ sufficiēter
 inclināt ad actus oppositos istis pctis igitur
 sufficiēter expellūt. ista igit grā sacramentalis
 supflua est. Præterea isti defectus nō sunt nisi
 defect⁹ mortales potētariū 7 culpabiles quo-
 ad mores: 7 nō quo ad naturā aliquā positivā
 s̄ oēs tales defect⁹ sufficiēter tollunt 7 corrū-
 punt p grām gratū facientē 7 alias virtutes istō
 faciētes. igit 7c. Præterea isti defect⁹ nō sunt
 nisi pctā mortalia. igit si grē ponunt ad repa-
 randū istos defect⁹ tot erūt grē distincte quot
 erūt pctā mortalia: qd videt absurdum. Vel si
 dicas q̄ vna grā sacramentalis sufficiat ad repa-
 radū oēs istos defect⁹ eadem rōne dicā ego q̄
 vna grā gratū faciēs sufficiat ad reparadū oēs
 hmoi defect⁹. igit supflue ponūt oēs tales grē
 3dō dico q̄ duplex est grā: vna est q̄litas abso-
 lura informās aīam. alia est grā gratuita dei vo-
 lūtas. pmo mō loq̄ndo de grā dico q̄ eadez est
 grā gratū faciēs 7 grā virtutū 7 grā sacramen-
 talis. s̄ p3 q̄ pluralitas nō est ponēda sine ne-
 cessitate: sed omnia possunt saluari eque bene
 ponendo vnam gratiam sicut ponendo plus
 res. igit est tm̄ ponēda vna 7 maxime ex quo
 nō est ad h̄ auctās nec rō nec expiētia. Assum-
 ptū p3 q̄ oīs grā ponit vl̄ vt reddat hoīem di-
 gnū vita eterna vel ad meritoz operandū vl̄
 ad tollēdū defect⁹ inclinātes ad pctm̄ 7 retra-
 hētes hoīem a bonis: s̄ oīa ista saluant p vna
 gratiā cū alijs virtutibus. igitur 7c. Primum
 parer vt prius sola caritas distinguit inter fi-
 lios regnū 7 perditōis. Scd3 p3 quia caritas

cū alijs virtutibus sufficit ad meritoz operā
 dū: puta cū fide spe 7c. lz em̄ caritas nō suffici-
 at ad credendū 7 sperandū: q̄ isti actus sūt in
 intellectu. tm̄ si sint aliq̄ virtutes in intellectu
 inclinātes: tūc ad istos actus sufficit caritas
 cū alijs virtutibus ad meritoz operandū.
 Tertū p3 q̄ isti defectus vel sunt ignorātia
 in intellectu vl̄ malicia in volūrate vl̄ defect⁹
 in potētis executiuis. s̄ ignorātia in intellectu
 sufficiēter tollit p fidē 7 alios habitus intelle-
 ctuales. malicia in voluntate tollit p caritatē
 defectus in potētis executiuis tollit sufficiē-
 ter p alias virtutes 7 q̄litates inclinātes. Se-
 cūdo dico ad istū articulū q̄ grā virtutū nō di-
 stinguit realiter a grā gratū facientē: q̄ caritas
 nō distinguit realiter a grā gratū facientē. s̄ grā
 virtutū est caritas. igit 7c. Adāio: p3 q̄ si di-
 stingueret realiter tūc grā pōt esse sine carita-
 te: q̄ si sunt res distincte possūt separari ab in-
 uice. 7 sic aliqs esset grātus deo sine caritate 7
 p hīs acceptus deo 7 nō acceptus deo. Præ-
 terea fm̄ eos q̄ ponūt grām differre a caritate
 grā est subiectiue in essentia aie 7 ex ea fluunt
 caritas 7 alie virtutes. s̄ fm̄ eū alibi intellect⁹
 est prior volūrate. 7 p hīs essentia aie est prior
 volūrate. igit pōt grā esse in essentia aie absq̄
 hoc q̄ caritas sit i volūrate. Præterea si gratia
 sit cā respectu caritatis videt maxime esse cā
 effectiua: s̄ deus pōt suspēdere oēm actionem
 cause scdē. igit pōt suspēdere actionē grē qua
 ab ea fluit caritas. 7 p hīs grā pōt esse sine ca-
 ritate. Ideo dico q̄ grā 7 caritas sunt oīno eadē
 realiter: s̄ solū distingunt sicut noīa vel cō-
 ceptus connotatiui. Loq̄ndo autē de grā scdō
 mōscz de gratuita dei volūrate q̄ coexistit sa-
 cramentis ex pactōe diuina aliqd̄ efficit in aia
 sic dico q̄ grā sacramentalis differt a grā virtu-
 tū: q̄ aliqs effect⁹ correspondet grē sacramēta-
 li h̄ est volūtati diuine respectu recipientis sa-
 cramentū q̄ nō cōuenit caritati fm̄ se. naz talis
 grā coexistēs in sacramēto liberat recipientē
 ab oī culpa 7 pena simpliciter: 7 tm̄ h̄ nō oportet
 fieri p grām informātē. Exēplū est ad hoc.
 q̄ eadē grā cōfertur i baptismo fluminis 7 fla-
 minis. 7 tm̄ aliq̄ effectū hz baptisimus flumi-
 nis que nō hz baptisimus flaminis: q̄ in p̄mo
 absoluit baptisatus ab oī pena tpali 7 eterna
 nō aut in scdō. Si dicas q̄ baptisatus baptis-
 mo flaminis absoluit ab oī pena eterna 7 tpa-
 li sicut in baptismo fluminis: q̄ sancti dicunt
 q̄ idē facit baptisimus flaminis qm̄ nō pōt fie-
 ri baptisim⁹ fluminis. Lōtra. tūc baptisat⁹ ba-
 ptismo fluminis esset peior q̄ nō baptisat⁹. q̄
 baptisim⁹ fluminis nō dissoluit a pena tpali in
 adulto. 7 si baptisatus baptismo fluminis se-

Nota

est: qz videt q peccatū mortale sit priuatio ali-
 cuius positiui. Quz qz fm scōs loquētes de ista
 materia peccatū est priuatio boni. tū qz peccatū
 est mortuus spūalis aie. tū qz peccatū est vi-
 cū aie. tū qz p peccatū aia spoliat bonis natu-
 ralibz 7 priuat gratuitis. Scdm est. qz videt
 q peccatū dicat aliqē respēctū rōis. qā obli-
 gatio ad penā eternā: aut ē aliqd aut nihil: nō
 nihil. certū est. igit est aliqd. aut igit aliqd rea-
 le aut rōis: nō reale certū est. igit rōis. Ter-
 tiū est de diffinitōe penitētie. qz nō videtur q
 sacramētuz penitētie sit absolutio sacramēta-
 lis. qz fm magistrū 7 scōs tres sunt ptes peni-
 tētie. cōrritio. cōfessio. 7 satisfactio. et ista non
 p̄tinēt sub penitētia sacramēta. P̄tēta.
 sine penitētia nō pōt deleri peccatū: 7 sine ab-
 solutione pōt. igit rē. Quartū est de remissio-
 ne culpe per penitētia: quis illoz actū scz de
 testādū: dolendū rē. se habeat cōtentialius ad re-
 missionē culpe: 7 quis illoz actū sit pōt. vtrū
 sit aliquis actus ante actū detestādū. qz videt q
 velle vindicare sit actus p̄ior: et quis ē iste actus
 detestādū: 7 vtrū actus detestādū oī altero cir-
 cūscripto de potētia dei ordinata sit sufficiens
 ad remissionē culpe tanq̄ meritū de congruo.
 Quintū est. vtruz peccata dimissa p penitē-
 tiā redeāt in recidiuāre. Sextum vtrū bona
 mortificata p peccata redeāt per penitētia.
 Septimū an aliqd peccatū post istā vitā di-
 mittat. Octauū est de infusioe gratie. vtruz
 sit alia mutatio ab expulsionē culpe. Nonuz
 est. vtruz gratia infusa sit alia. a gratia gratū
 faciēte a virtutibus. 7 videtur q sic. qā sacra-
 mēta sunt medicīe cōtra morbos. igitur non
 dātur nisi in remediū alicuius morbi spiritua-
 lis. sed virtutes possunt esse sine eis. Ad pri-
 mu istoz dico. q peccatū mortale non est ali-
 quid positiuuz reale nec ens ratiōis. tamē fm
 suū quid nominis includit multa positiua. qā
 actum 7 potētia 7 penā futurā: quia aliquē
 peccare mortaliter nō est aliud nisi facere ali-
 quē actum vel omittere ppter quē ordinarur
 ad penam eternā. 7 ideo dicitur peccatū mor-
 bus: vulnus: egritudo. quia sicut ex istis sequi-
 tur dolor in corpore. sic ex peccato cōmissio se-
 quitur tristitia in mente: vel eterna si nō peni-
 teat: vel tēporalis si peniteat. Per hoc ad au-
 tōritatē. Ad primā dico. q peccatū non est
 priuatio alicuius boni inherētis actualiter.
 vel quod aliquando infuit: sed est priuatio bo-
 ni futuri quod deberet inesse si nō peccasset: si
 cur causa demeritoria ad modū quo aliquis i-
 abilitatur ad beneficiū ecclesiasticū ppter
 aliqē actum quo priuatur illo beneficio futu-
 ro. Ad aliaz dico q loquitur de peccato p̄mi

parētis ppter qd ipse pro oībus suis posteris
 vulnerat est in naturalibz spoliat gratuitis.
 qz ipse fm aliquos accepit gratiā gratū faciē-
 tē 7 multas pfectiōes naturales 7 corporales
 sic bonā cōplexionē: s p peccatū suuz tanq̄ p
 demeritoriā causam meruit spoliari gratuitis
 7 vulnerari in naturalibz p hoc q corpus suuz
 expositū fuit causis naturalibz: vt in illud age-
 rēt 7 bonā dispositionēz minuerēt. Ad scdm
 dubiū dico. q peccatū nec est ens reale nec rō-
 nis: s sicut alias dicitū est de bono vero 7 alijs
 pceptibz cōnotariuz q habēt tm qd nominis
 7 nō qd rei nec rōis. qz talia nō significāt tm
 vnā rē s significāt multa. vnū in recto 7 aliud
 in obliquo. 7 iō de talibz in abstracto sumptis
 nihil vnū reale p̄dicatur. Eodē mō est de cōce-
 ptibus negatiuis: sicut de priuatiōe 7 negatio-
 ne. qz nō dicit rez vnā nec aliqz res: ita q sint
 simul ille res. s p̄uatio iporat totū istud v: sio
 nē in oculo nō esse 7 necessario significat plu-
 res res: quartū vna nō est alia. 7 iō nihil vere p̄-
 dicat de negatiōe vel priuatiōe in abstracto: s
 solū in cōcreto 7 vnuz in recto 7 aliud in obli-
 quo. ita dico de pctō q nō dicit aliqā vnā rē
 realē vel rōis: sed significat et iporat totuz
 istud. actū p̄teritū p̄missuz vel omissuz ad quē
 aliqz obligat: ppter quē talis ordinat ad pe-
 nā eternā. Et iō qn querit quid est peccatū. di-
 cendus est q nō habet qd rei: s tm qd nois. iō
 nō debet cōcedi q est ens reale nec rōis: s bñ
 in diffinitōe eius exprimēte qd nois ponūtur
 multa realia. 7 iō sic pōt concedi q nō est ens
 qz nō est aliqua res vna p̄tise nec multe res sll
 s est vnū nomē vel cōceptus significās vel im-
 portās plures res. potest etiaz dici nihil. qz oē
 positiuū qd est in peccato pōt poni p deuz: sic
 p causā totalē in volūtate hois. 7 tm nō dicit
 peccatū. qz nec ex pre dei nec ex pre hois. quia
 nunq̄ dicit hō peccator ppter aliqē actū ni-
 si habeat respectu illius actiuitatē. s si de? sit
 causa totalis actus: tūc hō nō habet actiuitatē
 tē aliqā respectu illius. igit rē. Nec de? pec-
 care dicit ppter istū actū. qz nullus dicit pec-
 care nisi q facit aliqd ad cui? oppositū obliga-
 tur. vel qz nō facit illud ad quō obligat. de? autē
 ad nihil faciendū vel nō faciendū obligat. igit
 rē. Et iō pctm nihil dicit. qz oē positiuū in eo
 pōt causari sine oī pctō. 7 sll pōt aliqē deus
 obligare ad penā eternā sine oī pctō. Ad ter-
 tiā dubiū dico. q ille nō sunt ptes penitētie q
 est sacramētū: s sunt dispositiōes penitētis p̄-
 supponētes effectū sacramēti: 7 hoc i actu vel
 in voto. Sz p̄. penitētia dicit a puniēdo: s ab-
 solutio sacramētales nō punit. P̄tēta. peni-
 tentia non est nisi ad deletionē culpe: s absō-

Secundū
 Tertū
 Quartū
 Quintū
 Sextū
 Septimū
 Octauū
 Nonū
 Ad primū dubiū
 Ad primū
 Ad tertium

Ad scdm

De qz p̄ter est
 actus commissus p̄
 qz subiectus p̄tini-
 mitis. l. om̄pus
 C. si quis eoz
 qz. asitex. l. se euz
 De p̄cepto obli-
 gatuz in p̄tētia
 qz. i. iam insurgit
 totus actus deus
 i. causas p̄tens. o. p̄.
 antecētens qz. qz
 usq̄ possit. soluz
 deus i. causas p̄tens
 p̄. p̄tē est causa
 qz. qz. qz. conuoz
 re deuz cum hominē
 non i. q. aliquam leg
 ep̄mo non p̄tē
 qz. qz. qz. qz. qz
 Ad tertium
 r. fit ut sicut i. uozuz
 qz. qz. deus causat p̄-
 tēns actus et totus
 postūq̄ actus non i
 causa p̄tēti qz. qz
 n. a. qz. qz. qz. qz
 homo agit qz. qz. qz.

Meretur
Respōdetur

recte et actus sunt ita boni quod non possunt esse mali.
 Si queras an iste habitus est virtus moralis an
 theologica. Respōdeo quod potest esse theologica
 et moralis: ita quod potest habere diversas denotati
 ones extrinsecas propter diversa obiecta pri
 a. Et dicitur theologica: quia habet deum pro obie
 cto principali sic amicitia acquiritur respectu dei. non
 autem dicitur sic theologica: quia infunditur a solo deo
 Et potest dici moralis: quia habet partem pro obiecto pri
 a et est habitus acquisitus ex actibus: et sic potest habere
 diversas denotationes. Si queras utrumque virtus ista
 sit iusticia vel amicitia vel qualis virtus. Re
 spōdeo. quod quoniam virtus actus causatur ex alio: quod actus
 pertinet ad distinctas virtutes si sit aliquis actus
 includens equaliter virtutes illo actu: ille actus
 magis denotatur absolute a virtute elicitive a
 secundo actu quod primo. Exemplum respectu principii
 est unus actus: et respectu conclusionis est alius
 quod natus est causari ab actu respectu principii. et
 unus actus potest esse tam respectu principii quam conclu
 sionis quod utrumque includat equaliter. id est ille actus
 vel bitus magis dicitur scia respectu conclusionis
 quam respectu principii. et ratio est propter coitatem cau
 salitatis actus respectu principii: quod natus est cau
 sare distinctos actus respectu distinctarum conclu
 sionum: sicut unum principium est causa distinctarum
 conclusionum. et id est si ille actus tertius includens
 duos primos equaliter denotaretur ab habitu prin
 cipii: ille actus haberet totam coitatem causalita
 tis sicut primum actus quod est principium tamen: quod falsum
 est. Eodem modo de actu quo intelligo predicatum per se: et de
 actu quo intelligo utrumque coniuncti. quia iste tertius
 actus potius capiet denotationem ab eodem predi
 cato quam a subiecto propter eandem causam. prout igitur
 maior. Accipio maiorem respectu dei habeo unum
 actum diligendi propter se: et respectu peccati habeo
 alium actum detestandi quod causatur ex primo actu. igitur si
 per aliquem detestor peccatum et diligo deum quod est actus
 equalens utrumque. iste tertius actus magis ca
 plet denotationem ab habitu secundi actus quam primi. et per
 quod si primum actus dicitur amicitia et secundus iusticia
 iste actus tertius magis iusticia quam amicitia nuncu
 pabitur. et ratio est: quia iste primus inclinatur sicut causa pri
 a ad plures actus quam secundus quod tamen inclinatur ad
 actum detestandi peccatum. et propter hoc ad alios actus
 catandem orandi: laudandi: et siles. et etiam eodem modo il
 le tertius actus ad omnia illa inclinaret: si reduce
 retur ad habitus primi habitus: quod falsum est. Si dicas quod
 primus actus est principalior et perfectior. igitur ab eo
 recipiet denotationem. Respondeo. equaliter conti
 netur tam amicitia quam iusticia. tamen potest debet deno
 tari a iusticia quam ab amicitia propter causas dictas
 et repli. quod velle punire malefactorum propter dile
 ctionem principii quod iuste precipit malefactorum per

nire iste actus includit equaliter tam dilectio
 nem principii quam velle punire. et tamen iste deus ma
 gis dicitur iustus quam amicus. et virtus illa generata ex
 illo actu dicitur magis iusticia quam amicitia sic est in
 proposito. Si queras an ille actus detestandi suffi
 ciat ad expulsionem culpe et infusionem gratie. Res
 pōdeo. ille actus est solum sufficiens ad meritum de cog
 ruo. nam bito actu deo statim infunditur gratia et
 de potentia dei ordinata non potest non infundere. Si
 dicas quod nullus actus potest esse meritorius de po
 tentia dei ordinata sine gratia. et per quod supponit
 gratiam et expulsionem culpe. igitur propter eum non expelli
 tur culpa. Respondeo quod propter istum actum perferitur gra
 tia non prius tempore sed solum. et dico quod rectus gratie nullus actus
 est meritorius de condigno nisi ille quod est rectus eter
 ne beatitudinis. si enim duo equaliter habeant tale
 actum detestandi: non oportet quod deus equaliter utrumque in
 fundat gratiam: quia potest uni infundere et alteri non
 infundere. et isti actus solum sunt meritorii respec
 tu propter gratie de congruo non de condigno. si sunt
 aliquid equaliter dispositi in omnibus actibus et equaliter
 habeant gratiam non potest deus de potentia sua ordi
 nata punire quoniam utrumque habeat tale gratiam ces
 teris paribus. et id est rectus gratie non est aliquid actus. me
 ritorius de condigno: sed rectus beatitudinis potest. et
 sic patet quod multi sunt actus meritorii de congruo
 et non de condigno. Ad quod dubium dico quod neu
 tra pars probari potest: tamen videtur esse magis consonum
 dictis scriptoribus quod peccatum non redeat. et ad hoc est con
 gruenter quod deus non iudicabit bis in idipsum. Sed
 tamen possunt dici redire: quia possunt imputari ad tam
 tam penam ad quam prius impurabatur. Sed tamen est
 dubium quantum ad aliquas circumstantias aggravan
 tes an peccatum postea commissum sit gravius. et videtur
 quod sic: quia quanto aliquid recipit plura beneficia tam
 to magis obligatur. si ille cui dimittitur peccatum est hu
 iusmodi quam si non peccasset. et per quod iterum peccan
 do gravius peccat quam si prius non peccasset. et hoc
 concedo quod magis peccat quam si nunquam fuisset sibi cul
 pa remissa non tamen obligatur ad tantam penam ad quam
 tantam fuisset obligatur si nunquam penitisset. et id est non
 redeat. et hoc est verum si prius fuit totum satisfactum pro
 peccato: sicut prius dictum est. Si dicas autem peccatum
 secundum est omnino idem cum primo aut non. si sic: tunc non
 obligatur ad maiorem penam propter illud quod commissum
 sit post penam quam propter illud quod commissum ante.
 si non: tunc secundum peccatum esset duo peccata: vel nunquam
 posset aliquid peccare eodem peccato quo peccat an
 penam. confirmatur: quia prius dictum est quod circumstan
 tiae sunt obiecta principalia actus: si possibile est quod pec
 cans secundo non cogitet de peccato primo: nec de cir
 cumentibus illius peccati. igitur non oportet peccatum redire
 quantum ad circumstantias aggravares. Ad primum
 dico quod accipiendo peccatum pro actu peccati: sic est idem
 actus secundum speciem: et potest esse idem secundum numerum per

maxime not. qd
 prius est gratis nat
 alioqui est ramnon
 est prius. qd est bapau
 li sunt. in quibus
 constat qd hic aucto
 ris doctrina est falsa
 s. qd ad infusio
 b. actus necessarii
 dicitur meretur qd
 de congruo. s. nam
 iam non est gratis pri
 or. s. aliter quatuor
 de congruo actus obli
 gatus differunt prius or
 cimo auferitur prius
 qd. s. s. non oratio
 Natur infusio est
 supponit se ad pe
 ni. s. nam
 Ad quintum

potentiā diu: nā accipiēdo tñ pctm̄ p toto exp̄s
 fo p qd nois sic nō est idē pctm̄: qz ille actus se
 cūdus denoiatur aliq̄ spālī denoiarōe q̄ nō de
 noiatur p̄mus: qz ille pōt vocari ingratus seu
 actus ingratiitudinis: p̄mus nō. p̄pter istā in
 gratitudinē pōt dici graui? pctm̄: 7 debet sibi
 pena alia q̄ pus 7 maior. Ad cōfirmatōem di
 co q̄ tales circūstātie sunt obiecta p̄ialia vir
 tutū. nō tñ actū viciōsoz: qz actus virtuosus
 est ex cā integra nō actus viciōsus. 7 idē ad p̄fe
 cte virtuosum req̄runt oēs circūstātie tāq̄ ob
 iecta p̄ialia: s̄ dicit viciōsus ex defectu vnius
 circūstātie. Si dicas ille q̄ p̄mo peccat pōt ha
 bere eq̄lem conatum in volūrate sicut peccās
 sc̄do. 7 p̄ p̄ns eq̄liter peccabit. Rñdeo. sic nul
 lus dicit peccare nec viciōse opari: nisi qz facit
 illud ad cui? oppositū obligat. 7 iō sola volun
 tas pōt peccare: ita q̄ plus obligatur plus pec
 cat: 7 sc̄do peccās plus obligat. igit̄ 7c. Si
 dicas q̄ facies illud ad qd minus obligat ma
 gis meretur. s̄ p̄mo peccās facit illud ad qd
 minus obligat: igit̄ maḡ meret̄ in faciendo il
 lud q̄ sc̄do peccās. Dico q̄ sic nullus meret̄ ni
 si operās sciēt: ita q̄ scia sit obiectū p̄iale il
 lius act? 7 ita talis si plus meret̄ p̄p̄ talē sci
 entiā q̄ bz aliq̄e actū quē nō bz sc̄do. 7 p̄ p̄ns
 ceteris paribus ex maiori conatu opat. Ad
 sextū dubiū dico q̄ bona mortificata redeūt p̄
 p̄niam q̄rum ad acceptatōem diuinā: qz p̄ dei
 miam ordinant̄ ad p̄miū ad qd ordinabāt an
 pctm̄: qz ex diuina mīa ordinat̄ q̄ nullū bonus
 sit irremuneratū nisi p̄p̄ indispositōez actua
 le illius in quo fuit tale bonū 7 talis indisposi
 tio remouet̄ p̄niam. s̄ totū nō pōt p̄bari. Si
 dicas q̄ sic aliq̄s semp̄ resurgeret post p̄niam i
 maiori grā q̄ habuit pus an p̄niam ex quo bo
 na p̄dictra redeūt quo ad remuneratiōem. p̄ns
 est falsū: qz conat̄ resurgēt aliq̄n p̄r eē minor
 q̄ an pctm̄. tū qz alicui bñti maiore conatū āre
 pctm̄ p̄ferat̄ minor grā q̄ bñti minore conatū
 post p̄niam. P̄terea. sic malū ad punitiōem
 ita bonū ad remuneratōez: s̄ p̄niam punitio
 mali eterna cōmutat̄ in tpales. igit̄ 7 remune
 ratio boni eterna cōmutat̄ in tpalem p̄ pctm̄.
 s̄ postq̄ cōmutauit nō videt̄ q̄ vlt̄er? ip̄m pre
 miabit: qz de? nō p̄niat̄ bis idē ip̄m. igit̄ 7c. P̄e
 terea aliq̄d bonū in dānato nō premiabit̄ nec
 tpaliter nec eternaliter. igit̄ nō est incōueniēs
 aliq̄d bonū nō premiari eternalit̄. Ad p̄miū
 istoz dico q̄ nō est incōueniēs q̄ habeat ma
 iore grām q̄ p̄ius: qz illa grā nō reddidit̄ p̄p̄ co
 natū quē bz mō: s̄ p̄pter p̄dictra bona. Ad ses
 ptimū dubiū dico q̄ pctm̄ mortale nō dimitti
 tur post banc vitā: qz pena eterna post hāc vitā
 nō cōmutat̄ in tēporalē: s̄ pctm̄ veniale pōt

AA
Ad sextum

BB
Ad septimū

dimitti. Ad octauū dubiū dico consimiliter.
 Ad nonū dico q̄ grā infusa est eadē cum grā
 gratū faciente 7 grā virtutū. Et qñ dicit̄ q̄ sūt
 medicine: dico q̄ nō dicunt̄ medicine: qz p̄mo
 curat̄ morbos: qz aliq̄ sacramēta p̄supponunt
 boiem iā curatū sicut p̄firmatio 7 eucharistia
 dicunt̄ tñ medicine: qz nisi morb? fuisset nō fu
 issent instituta sine tñ aliq̄bus sacramētis in
 re vel in voluntate vel in voto homo curat̄: vt
 sine sacramēto cōiugij 7c. *Questio. x.*

CC
Ad octauū
DD
Ad nonū

Circa distinctio

ne. xliij. quero vtrū boies resurgent
 incorruptibiles. *Q* nō: qz ab aia be
 ata nulla bz auferri p̄fectio: s̄ aiam separari a
 corpore est p̄fectio. tū qz tūc deo maḡ assimila
 tur q̄ qñ cōiugit̄ cū corpore. tū qz sic simplici
 ter ad simplicit̄: ita maḡ ad maḡ 7 maximum
 ad maximū: s̄ q̄ro forma ē maḡ abstracta tan
 to est p̄fectio: igit̄ maxime abstractus est ma
 xime p̄fectū. P̄terea. si idē hō nūero possz re
 dire hō nō esset nisi qz est ita i p̄tate agent̄ post
 corruptōem sicut an. 7 sic eadē rōne possz re
 dire idē nūero p̄ agēs naturale: qz eandē potē
 tiā bz agens naturale respectu effectus pdu
 ctū post p̄ductōem quā habebat ante. Ad op̄
 positū est fides ecclie. Circa istā q̄stionē con
 clusio est certa ex scriptura: s̄ sunt h̄ aliq̄ speci
 ales difficultates. vna est an sit aliq̄ rō spālīs
 et p̄re boies quare resurrectō ip̄ius sit maḡ pos
 sibilis q̄ alterius rei gnabilis. Et q̄rū ad istā
 dicit̄ q̄ est spālīs rō qz aia intellectiua ē p̄ se sub
 sistēs 7 materia simplr̄ ē incorruptibilis: 7 iō
 nō ē iterruptio i esse scz substātiāli. forma aut̄
 alioz cedit in nihil: 7 iō nō est redibilis: 7 ideo
 dicit̄ q̄ aia sensitua in boie nō differt ab aia i
 lectiua 7 q̄ accētia boies nō redibūt eadem
 in nūero quīs substātia eadē in nūero redeat.
 Cōtra istā cōclusionē sunt auctoritates vna au
 gustini. xxi. de ciui. dei. c. xx. Quāuis 7 si oibus
 perisset modis nec vlla ei? materies i vllis na
 ture latebus remāisset vnde vellet eā repara
 ret op̄s. sc̄do nō est p̄sona dictis p̄p̄is in h̄ q̄
 dicit̄ q̄ cedit in nihil: qz tūc qlibet forma anni
 bilaret̄ vere. Tertio qz aia sensitua in boie dif
 fert realiter ab intellectuā sicut alibi p̄batur
 P̄terea nō videt̄ verisile q̄ xps oia accētia
 habuit noua post resurrectōez 7 q̄ cōmutauit
 potētiās sensitias q̄ sunt accētia s̄m euz. Iō
 dico q̄ tā materia q̄ forma intellectuā sensiti
 ua q̄ accētia oia redibūt. 7 h̄ nō includit̄ p̄dic
 trōem. h̄ etiā p̄tz p̄ auctoritatē sacre scripture
 Job. xxx. Scio q̄ in nouissimo die de terra sur
 rectorus sum. Sc̄da difficultas est: an aia i
 lectiua sit forma specifica boies 7 multipli

EE
Questio X

BB
Circa questioem
prima difficultas

CC
Sc̄da difficultas

capabilis ad individuorum multiplicandem contra
prietate auctorem. in. de aia. de questione que
responsione alibi etc. Sed dubium est iuxta h. vtrum
aia intellectiva sit incorruptibilis sicut p. b. m. Res
pondeo. q. non videtur esse de intentione p. b. i. sit i.
corruptibilis: q. sicut cum nihil est incorruptibile
a parte post quod habuit initium a parte ante. Tum si
ponatur incorruptibilis sicut eorum magis videtur esse
de intentione sua q. maneret imperpetuum unita
corpori: sicut perfectio perfectibilis: q. separatur

Tertia difficultas est. vtrum resurrectio sit possi-
bilis. et hic sunt duo videnda. Primum est. vtrum
per naturam idem numero possit redire de non esse ad
esse. Circa istud est duplex opinio. Una est q.
omnia redibunt eadem numero. q. agens redibit in suo
situ. et per omnes effectus. Sed h. opinio est heretica
et falsa: q. contra sacram scripturam. Secunda opinio
est. q. nihil idem numero potest redire per naturam. quod
p. batur sic. natura nihil facit nisi mediante mo-
tu et transmutatione. sicut motus non potest redire idem nu-
mero: etiam per potentiam divinam. igitur etc. Ad idem
p. batur sic. gradentis quodlibet octavo questione se-
cunda. Et primo ex parte eius q. p. batur ad unitatem
motus. q. ponere unitatem cum interruptioe eandem
in illis de quorum unitate ratio est continuatio. il-
lud est multiplicare dictionem: sicut omnia successiva
sicut motus et tempus in ratione sue unitatis inclu-
dunt continuationem eandem. igitur etc. Probat eadem
ratio: ex parte positivitatis et posterioritatis in tem-
poribus: q. ponere ea simul: de quorum ratio est non esse simul
est ponere dictionem: sicut de ratione positivitatis et posteriori-
tatis in motu et tempore est non esse simul. sicut tempus pre-
teritum per se postea reparari se habet sicut prius et
posterior. igitur si tale potest reparari potest esse per se simul
cum posteriori. Tertio p. batur eadem minor: ex
spacio super quod est motus moveatur aliquid ab a in c
et per b. si igitur motus posset reparari per motus quod est
ab a in b. potest reparari quoniam moveatur a b in c. et tunc
simul moveatur ad b. et recederet a b. Preterea.
secundo de generatione dicitur: q. non redit idem numero.
Similiter in predicamentis. A generatione in bitum
non est regressio. Quatuor ad istum articulum respon-
sione que alibi. Secunda difficultas in isto arti-
culo est. vtrum vtrumque exite tam aia intellectiva q.
corpore: posset aia se unire corpori. q. non: q. quoniam
aia informat corpus: aliquid esse causat in corpore.
aut igitur illud est idem corpus aia: aut est diversum
ab aia. si idem: tunc aia causaret se in corpore. Si
aliquid aliud esset medium inter formam et materiam
et per omnes ex parte articulo istud esse post suam cor-
ruptionem non posset reparari per naturam. igitur etc.
Secundo sic. per naturam aia creatur q. corpori unita-
tur. et per omnes si aia posset se unire: semper posset se
unire. Tertio sic. quia tunc resurrectio christi fuisset
naturalis: q. presens ille fuerunt p. batur. q. tam aia

q. corpus: quod falsus est et erroneus. Sed iste ratio-
nes non concludunt. prima non: q. nullus est esse crea-
tum ab aia in corpore quod non fuit per se: nisi q. resul-
tat quedam unio q. est relatio: sicut patet alibi: sed
ista relatio potest causari per naturam. igitur etc. nec se-
cunda valet: q. positas nature aie ad corpus non
sufficit ad hoc q. aia se uniat corpori: sed requiri-
tur q. per tempore existeret ante corpus uniret quod
non est verum. id non valet. Nec tertia valet: q. con-
clusio potest p. batur. Ideo dico q. non potest sufficie-
ter p. batur quoniam aia posset se reunire. q. non vtrum
quare per naturam non possint presens vni cum videamus
q. per agens naturale due agens et due presens ac-
ris diverse ununtur: q. tunc oppositum est magis
consensum dictis scriptoribus. id teneo hanc opinionem: li-
cet non posset sufficere p. batur. Quarta diffi-
cultas principalis est quod fiet resurrectio. R. n.
deus sicut doctrina scriptoribus. licet non posset p. batur.
dico q. ministerio angelorum fiet. sic q. per se cogre-
gabunt materia: q. aggregata inducet post for-
ma sibilis precedens aiam intellectivam: et post i-
ducetur aia intellectiva. et quoniam vtrumque forma
posset totaliter a deo p. ducit: non tamen videtur q. de-
beat negari actiuitas respectu huius a causis
vltimis. q. non potest p. batur q. non posset fieri ab ali-
qua naturali causa et vltima pura corpore celestis: sal-
tem deo concurrere. q. ex quo materia est nata re-
cipere et agens naturale vltimum agere. non videtur quoniam
corpora celestia: saltem partialiter possint illas for-
mas inducere: nec impedire. q. tunc non erit motus
sicut cessabit tunc: q. motus nihil facit nisi q. appor-
ximat agens ad passus et sine omni motu potest fieri
ista apporximatio: saltem ministerio angelorum
Sed contra predicta sunt multa dubia. primum
est. an determinat effectus determinet sibi certum
agens. hoc videtur per predicta in secundo libro. q. ibi
dicebatur q. quodlibet respicit infinita p. ducibilia
et per omnes nullum unum effectum sibi determinat. et hec
est causa que creatura non potest creare: sicut ibi dicitur
est. Secundo q. quod ratione omnis effectus determinat sibi
certum agens: ita et certum tempus. et per omnes nihil bis
per p. ducit. Secundum dubium est. q. alibi dicitur est
q. due presens esse cause totales alicuius effectus: quod non
est verum si unum agens determinet sibi certum effectum
Tertium dubium est. quia in tertio dicitur est q. in au-
gmentatione forme inducitur plures presens reals
distincte. et tunc cum agens equaliter respiciat distinctas
presens in eodem instari omnes illas p. ducit vel
nulla. vel dabis q. variatio temporis sit causa quare
modo p. ducit unam presens et post aliam. Quar-
tum est. quia videntur sola variatio temporis va-
riat effectum: q. sola variatio apporximationis va-
riat effectum. igitur eodem modo hic. Quintum du-
bium est. q. si sic idem motus numero possit redire
tunc semper erit idem numero corpus: presens celestis

Sententia auct.

Quarta difficultas principalis

Primum dubium

Secundum

Tertium

Quartum

Quintum

Tertia difficultas duas continet incidentales prima est

prima ratio

Secunda

Tertia

Secunda difficultas incidentalis

Sextū

Septimū

Ad primum

Ad scdm

7 ita semp esset vna dies 7 vnū tps: 7 non esset tps in infinitū 7 p̄m 7 cōmentatorē. 3ez. v. pbisicōz sanitas corrupta non redit eadē nūe ro. 7 p̄tra idē faciūt autoritates reliq̄ suprapo site. Sextū dubiū est an eadē actio nūero p̄t redire videt q̄ non: q̄ actio interrupta. s̄l̄r. v. pbisicōz ad vnitatē motus requirit vnitas tē poris: tps aut nō p̄t redire. Septimū dubiū est an possit p̄bari resurrectio naturali rōe vi def q̄ sic: q̄ desiderii est naturale respectu de aritudinis: s̄ non possum p̄fecte b̄rificari nisi post resurrectōem. igr̄ 7c. Ad p̄mū istoz dico q̄ rō cōiunct: q̄ quāuis non respiciat infinita p̄ducibilia in eadē materia. t̄m in diuersis ma terijs infinitis respicit infinita p̄ducibilia: q̄ cū equaliter se habeat oio ad oēs illas materi as p̄duceret infinitos effectus vel nullū. 7 eodē mō si p̄t creare cū eq̄liter se habeat ad oēs ef fectus creabiles: q̄ infiniti sunt vel crearet in finita: vel nihil crearet. s̄ in p̄posito nō est s̄l̄e q̄ lzagens in diuersis materijs nō determinet certū numerū: q̄ saltē p̄t facere infinitas ma terias eq̄liter approximatas agēti: t̄m in eadē materia bene p̄t agens naturale sibi deteria re certū effectū. Ad scdm dico q̄ forte possūt eē due cāe finales totales eiusd̄ rei sic als̄ dem est. 7 due cause agentes successive totales: pu ta si vna cā totalis p̄ducit effectū 7 illa cā de struat 7 ponat alia cā eiusdē sp̄ei 7 virtutis p oia: tūc illa cā p̄seruaret eundē effectū: sicut si iste sol destrueret 7 poneret alius sol eiusdem virtutis p oia: tūc iste sc̄ds cōseruaret illud idēz lumē numero in medio qd̄ p̄ducit p̄m solū: nūc aut p̄seruatio nō differt a creatōe q̄rū ad prin cipale significatū: s̄ solū penes connotatiua. Alio mō p̄t dici q̄ sunt due cause totales agē res rerū vnus effectus s̄l̄ 7 semel p̄ducti quarū vna sit deus 7 alia cā sc̄da cū deo. Exemplū. si esset h̄ calor vn̄ sufficiens ad p̄ducendū aliuz calozē in isto gradu ita q̄ nō rēgreret aliā cāz sc̄dam ad p̄ducendū istū calozē: tūc calor p̄t s̄l̄ 7 semel produci a caloze sicut a cā totali 7 a deo s̄l̄r. q̄ aut deus p̄currat cū caloze sicut cau sa totalis vel p̄ialis s̄ est in volūrate sua: q̄ di mittit creaturā b̄ie actōem 7 p̄t ip̄e nihilomi nus p̄currere sicut placet sibi. q̄ autē creatura nō p̄t esse cā totalis rō est: q̄ semper cōcurrit deus: s̄ q̄ respectu eiusdē effectus sint due cau se totales naturales est impossibile. nec s̄ vn̄ q̄ dixi nisi s̄z opinionē Job. Lōtra quā arguo in eo q̄ ponit q̄ idē homo possit p̄duci a pluri bus patribus: q̄ nō videt incōueniēs s̄m eum q̄ dicit q̄ ad variatōem cause nō variat effectus q̄ due cause totales possunt idē p̄ducere: q̄ s̄z Job. duo patres sunt cause naturales: q̄ eadē

rōne possit vn̄ effectus p̄duci a duabus causis totalibus naturalibus: pura ignis. 7 tūc cū ista agētia possint siml̄ appropriari alicui passo dis posito: ip̄e habet dicere q̄ idē effectus p̄t p̄du ci a duabus causis naturalibus totalibus: qd̄ tamē ego nego. s̄ hoc nō est p̄tra me: q̄ nō pono boe vel si teneret q̄ duo calefactiua approximata aliqd̄ p̄duceret in passo: qd̄ nō videt rō quare vnū magis p̄duceret in passo q̄ aliud. p̄t di ci q̄ nō essent cause totales: q̄ p̄duceret aliuz effectū nūero distinctū ab illo q̄ p̄duceret ab vno t̄m. 7 ille effectus sic esset a duobus q̄ nō pos set esse ab vno solo. 7 p̄ s̄ns respectu illius esse ctus sunt iste cause p̄iales: licet respectu alio rū effectū possint esse cāe totales. Ad aliud dubiū dico q̄ non videt rō quare in augmēta tione prius p̄ducit vna ps̄ q̄ alia: nisi q̄ deus cōcurrit ad p̄ducēdū istā p̄m 7 nō aliā. Lō tra. eadē rōne possit de? determinare agēs ad eundē effectū: qd̄ t̄m respiceret infinita p̄du cabilia in eadē materia. P̄tca. tūc eadē rōne p̄t creare: q̄ de? p̄t cōcurrere ad p̄ductionē vni? 7 nō alteri?. Ad primum istoz 7 ad aliud dico. q̄ nō est simile de tēpore 7 appropriatiōe. q̄ nō depēdet effectus a tpe sicut a causa nisi p accidēs. q̄ si de? crearet actiū sine omni tēpore adhuc p̄duceret effectū. 7 p̄ s̄ns q̄libet esse ctus p̄duci p̄t in quolibz tēpore: nec semp di uersitas appropriationis facit ad diuersitatez effectū: dūmodo agēs eandē habeat virtutē.

Ad aliud de motu dico. q̄ p̄bs dicit vel iret ligit q̄ ad variatōem termini variat motus. q̄a in vno tēpore motus cōnotat aliqs̄ p̄tes p̄di ctionis: quas non cōnotat in alio. t̄m q̄rūz ad omē positū 7 affirmatiū. s̄z q̄ differt a rebus p̄manētibus bene p̄t esse 7 redire motus p̄ po tentiā diuinā et forte p̄ naturā in motu locali quo fit sup̄ spaciū: p̄t oē intrinsecū motui re dire idē nūero. q̄ eedez sunt p̄tes magnitudi nis siue spaciū: 7 eedē negatiōes illarū p̄tiū: 7 plura nō sunt de rōne intrinseca motus: s̄ mo tus semp cōnotat aliqd̄ qd̄ redire nō p̄t. 7 p̄ p̄ter hoc nō semp est idē dies v̄l bora. q̄ p̄mus dies cōnotat q̄ p̄tes magnitudinis more non coexistat p̄tibus magnitudinis sup̄ quā est mo tus. ita q̄ nō āte. secūda dies q̄ cōnotat q̄ eedē p̄tes coexistat p̄dictis p̄tibus semel. tertia dies cōnotat q̄ coexistat bis. 7 q̄rūm ad istā cōno tata nō potest semp eē eadē dies p̄ naturā nec p̄ aliquā potētiā. licet semp sit eadē dies q̄rūz ad omē intrinsecū diei: siue sit affirmatiūz si ue negatiūz. Ad p̄m dico. q̄ sanitas potest redire eadē numero. sed sanitas q̄rūz ad p̄no tatiū nō potest redire. q̄ sanitas p̄ma cōnotat coexistētiāz alicui p̄tis r̄pis q̄ nō p̄t coexistere

Ad tertium

Instantia p̄ma

Secunda

Ad instantias

Ad alia dubia

cu ista parte tps q conorat p sanitate scdam.
 Qui vero velle tenere pma via q agens natu-
 rale no determinat sibi vnu effectum s certos
 effectus: ita q isti effectus no possunt pducī ab
 alio agente: nec in alia materia nec in alio tē-
 pore: ita q ad pductōem vni effectus requirit
 vnitas materie et agentis, et sic sufficit et videt eē
 intētio pbi. v. pbi sic q. et sic no pōt idē motus
 nūero redire nisi redire idē tps. et p pns idem
 motus nūero no pōt fieri in alio tpe. Ex istis
 ptz q nihil valet qd aliq dicit q idē nūero no
 pōt redire: q duplex est pūatio: scz vna q ē for-
 ma. et h pūatio est potētia obiectiua forme: et h
 no possit esse eadē post corrupōem: q in illaz
 no corrupit forma. Alia est pūatio q cōsequit
 formā: et est potētia obiectiua materie: et i illaz
 corrupit forma et no in eandē potētiā obiecti-
 uā nūero: q potētia obiectiua istius forme nihil
 dicit nisi hāc formā posse pducī ab agēte. et p
 pns dicere q hec forma no pōt iterū pducī: q
 no est in potētia obiectiua est dicere q no pōt
 pducī: q no pōt pducī. et sic est perere pūati-
 pūū et pbare idē p idē. sicut h q dicit q forma
 cedit in eandē potētiā spē non nūero. q si cor-
 rūpat in eandē potētiā rectū forme eiusdē rōnis
 cū agēs sit idē et materia eadē: nec sit aliq mu-
 tatio facta in eis. Ponam. no est aliq rō qua-
 re vnu no possit pducī sicut aliud. et ita illud
 qd fuit iā pductū sicut aliud agēs eiusdē rōnis
 pōt pducī de illa potētia. Si em de annibila
 ret angelus nulla fieret in deo mutatio ppter
 quā no possit illū angelū reparare: nec in āge-
 lo nisi q: angelus fuit pns et mo no est. et h no
 est aliqd reale nec rōnis ipediens qn angelus
 possit redire. Itō dicerē fm pbm q in nullā po-
 tentiā naturalē corrupit forma. et rō est: q esse
 in potētia naturalī no est aliud nisi posse pdu-
 ci p naturā. itē cū talis forma no pōt redire p
 viā nature no pōt forma corrupī in potētiā na-
 turalē. nec ex h sequeret q ānihilaret: q agēs
 naturale necessario p̄supponit subiectū i sua
 actiōe: et illud manet post desitiōem forme. et
 illud sufficit ad h q forma no annibilet. Ad rō-
 nes gādensis ego dico. Ad p̄mā dico q aliq
 intruptio in motu non stat cū cōtinuatione: et
 aliq stat. q em aliqd mobile p aliquā prez spa-
 cū q̄scat et postea mouet in alia pre spacū. ta-
 lis intruptio no stat cū vnitate motus et cō-
 tinuatione. Alio mō pōt esse intruptio in mo-
 tu. sic scz q aliqs actus motus pmo corrupatur
 et post mobile q̄scat: et post in alio tpe redeat
 idē motus totalit sup illud spacū. et talis iter-
 ruptio motus stat cū cōtinuatione eiusdē q̄ruz
 ad oīa intrinseca motus. Si dicas q ad vnita-
 tē motus requirit vnitas tps. nego assumptus.

Ad primā rōem
 gādensis

Ad aliud dico. q illud qd est pns in motu p̄t
 esse posterius in motu p potētiā diuinā. et p pns
 sic mltitudo ē simul prius et posterius. s qz ides no
 pōt simul habere istā denoiationē: qz no habz
 denoiationē pōis: nisi qz coexistat pōis prius tē-
 pōis. denotat autē posterius. p̄t coexistit pri-
 posterius tps. s ille pres scōe tps non p̄t si-
 mul coexistere. ppter p̄dictionē inclusaz. qz no
 pōt simul habere istas denoiationes: s qn mo-
 tus existit cū pōis pre tēpōis denoiatur prius
 qn vero existit cū pōis pre posteriori tps denoiat
 posterius. Ad aliud de spacio p̄t respōderi du-
 pliciter. Vno mō. fm opiniōe Job. qui dicit
 q deus pōt facere idē corp⁹ i diuersis locis. et
 tūc no est incōueniēs q tūc aliqd mobile acce-
 dat ad b. et recedat a b. sicut si idē corp⁹ ponat
 hic et in ecclia p potētiā diuinā: vt hic possit
 moueri ad eccliaz: vt ibi pōt moueri de ecclia.
 Aliter pōt dici q no sequit pōt reparari. itē
 isto tpe pōt repari: sicut no sequit albū p̄t fieri
 nigru. qz qn est albū pōt fieri nigru. itē non
 sequit motus ab a ad b. pōt repari. qz pōt repa-
 ri qn mouet ab a in c. sufficit em q possit repa-
 ri in aliquo alio tpe. Ad auctoritates p̄bōrum
 dico q eadē forma no pōt repari. qz a pūatiōe
 i habitū no est possibilis regressio. qz forma ge-
 nerata et reparata fm istas denoiationes con-
 notat diuersas ptes tps q no p̄t simul coexi-
 stere. et id dicit p̄s q pūatio cōnotat vnā pte
 tps in q no est bitus habitus cōnotat aliā pte
 in qua no est pūatio. et iste pres no p̄t sumēe.
 Ad primū p̄cipale dico. q aīa sepata q̄ruz
 ad aliqs cōditōes et p̄p̄tates est magis s̄ilis
 deo q cōiuncta. tñ ex hoc non sequit q sit p̄fe-
 ctio: p̄posito sicut materia est magis simplex
 q̄ compositū et no est perfectio: cōposito. Ad
 aliud patet ex dictis r̄c. **Questio. xi.**

Ad scōam

Ad tertiā

Ad auctoritates

Ad p̄cipalia

Questio XI

Quæ circa distinctio:
 ne. xliij. quero. Vtrū idē hō nūc-
 ro resurget q̄ p̄t vixit. **Q**no. quia
 ad variatiōē p̄tis sequit variatio toti. s i re-
 surrectiōe no est eadē materia. qz vel tūc est
 imoderate q̄tritis: vel imoderate desitatis.
 Præterea. tūc eadē materia possit simul esse
 in diuersis indiuiduis: sicut p̄t esse in diuersis
 successiue. Ad oppositū est Job. xxx. Quē visu-
 rus sum ego tpe et no alius r̄c. Difficultas istius
 cōclusionis cōsurgit ex ipā materia q̄ ponitur
 pars substantie cōposite q̄ no videt redire eadē
 sicut nec pmanere eadē in boie ante mortē
 et post resurrectiōem. et hic est vna opimo q ma-
 teria no est de quidditate rei: s p solā identita-
 tē aīe q̄ sola est de quidditate rei redit homo idē
 in numero in resurrectiōe. et hz istā opiniōē

Opinio p̄ma

Et iij

evacuaf leuiter ifta difficultas. Sed ifta opi-
 nio falſa eſt itelligēdo p qđditatez oē illud qđ
 eſt de eſſentia vſ ps eſſentialis rei. qm ſi materia
 nō eſt de eſſentia vel de qđditate rei nihil eſt
 p ſe cōpoſitū ex materia 7 forma. Prefea. qđ ē
 in genere p reductionē eſt de qđditate illi qđ
 eſt in genere p ſe. ſ materia eſt bmoī. igit eſt ps
 qđditaris. Prefea. qñcunqz aliqđ eſt in gene-
 re p ſe. vtrūqz eſt ps eſſentialis 7 de qđditate il-
 lius exiſtētis p ſe in genere: ſ tā materia q̄ for-
 ma eſt bmoī. igit 7c. Itē ali tenētes q materia
 eſt de qđditate rei. dicit q̄ erit idē hō poſt
 reſurrexionē q̄ añ 7 habebit eaſdē pres mate-
 rie fm ſpēm: licet nō fm materiā 7 numerū. et
 eodē mō dicit q̄ qđdū hō viuūt manet idē nu-
 mero ppter idēritatē p̄tū fm ſpēm: ſicut i au-
 gmētatione materiā adueniēs cuz forma p̄ce-
 dētē. 7 p qñs fm opinionē iſtā inducīt p gñā-
 tionē forma ſubſtāntialis q̄ ſemp manet eadē i
 augmētatione: q̄uis nō maneat eadē fm nūe-
 rus: ſ ſolū fm ſpeciē. Pro iſta opinione ſic ar-
 guūt. ſi adueniret noua forma in augmētatiōe
 eſt vera gñatio. Aliter ſequeret q̄ eēt iuxta
 poſitio: vel duo corpora eēt ſimul in eodē lo-
 co. ſez corp⁹ auctū 7 corp⁹ augē. 7 ita q̄libz ps
 aucti nō eſſet aucta. Prefea. nō maneret ali-
 qđ idēz nūero in augmētatione: 7 marie. in di-
 minutōe: ſi ſemp gñaretur et corruperet ps
 materie 7 forme ſimul. Cōtra p̄bm in p̄mo de
 gñatiōe. materia fluit 7 reſluit. nō autē ſpecies
 aut forma. Sed hec opinio nō videt difficul-
 tatē q̄ſtionis. qz ſi materia fm eos eſt de eſſen-
 tia cōpoſiti ad variacionēz materie ſequit vari-
 atio cōpoſiti. 7 p qñs cū nō redeat eadē ma-
 teria nūero in reſurgēte nō reſurget idē homo
 qz nō eſt idē totū cui⁹ nō ſunt eadē pres. p̄z. di-
 ſtictio maior realis ē inf p̄poſitū ex a 7 b. 7 cō-
 poſitū ex a 7 c. q̄ inter p̄poſitū ex a 7 b. 7 inter
 cōpoſitū ex a 7 b. accipiēdo a pro forma. et b 7 c
 pro materijs diuerſis. qz cōpoſitū ex a 7 b: 7 ex
 a 7 b. eſt p̄poſitū ex eadez materia 7 eadē forma
 cōpoſitū ex a 7 b. 7 cōpoſitū ex a 7 c nō ſunt ex
 eadē materia. ſ iſta diſtictio eſt materialis. et
 hoc ſolū ppter diuerſitatē materie. igit ad di-
 uerſitatē materie ſequit variatio p̄poſiti. Pre-
 terea. iſta opinio non videt difficultatē de au-
 gmētatione et p̄cedit q̄ idē eſt aīal poſtq̄ pes
 abſcindereſ ab eo qđ añ. et tñ in illa abſciſiōe
 aliq ps forme depeditur cū forma ſit extēſa. 7 p
 qñs ſaluaf idēritas aīalis materialis per ſolā
 idēritatē forme fm ſpēm nō obſtāre variatōe
 materie fm nūeruz: ſicut ſaluaf idēritas nūe-
 ralis eſt ſuppoſiti p idēritatēz ſpecificā mate-
 rie nō obſtāre diuerſitate numerali. Et eodez
 mō arguūt q̄ aliqđ aīal auget cui⁹ forma eſt ex

tenſa 7 in talibus ſicut eſt augmētatio 7 varia-
 tio in materia ita in forma extēſa. ſ p̄baſ: qđ
 forma extēſa nō trāſit de nouo ad aliquā mate-
 riā q̄ pus nō informabat ſicut alibi p̄z. vbi p̄-
 baſ q̄ ſubiectū cuiuſcuqz forme eſt ita ſimplex
 ſicut ip̄a forma. p̄z etiā: qz forma q̄libet deter-
 minat ſibi certā materiā ſicut dcm eſt in q̄one
 p̄cedētē: qz effectus determinat ſibi certū a-
 gens: 7 certā materiā. igit in augmētatiōe ſicut
 eſt augmētatio materie ita erit forme vſ rema-
 nebit illa materia ſine forma. Preterea. tunc
 augmētatio q̄rū ad formā nō eſſet niſi qđā ra-
 refactio: qz qñ aliqđ manēs idē 7 in ſcdo adue-
 niente aliquo extrinſeco occupat maiorē locū
 q̄ pus illud ſolū rareſit. ſic autē eſt in augmēta-
 tiōe ſi forma nō variēſ: ſ ſolū materia. qñs ē fal-
 ſum 7 p̄tra p̄bm. Ad primū iſtoz dico q̄ aug-
 mentatio differt a generatione: qz pars illa de
 nouo p̄ducta q̄rū ad materiā 7 formā vnū ē
 ti p̄cedētē cū quo facit vnū ſicut pars aq̄ fa-
 cit cū tota aqua. ſic autē nō pōt eſſe in genera-
 tiōe: quia pōt generare aliquid ex ſe exiſtens.
 Ad aliud dico q̄ augmētatio nō eſt iuxta po-
 ſitio ſimplr loquendo: ſ bene cōcedo q̄ iuxta
 quālibet partēz formalem q̄ ſez pōt agere acci-
 one. p̄pua cōuertēdo alimentū in ſui naturā 7
 vnire ſibi iā cōuerſam ſit 7 generat alia ps nō
 ſubintrās eā: ſ faciēs vnū cū illa ſicut pars aq̄
 cū aq̄. 7 illud ſic plus occupat de loco q̄ prius
 7 ſ ſufficit ad vitandū iuxta poſitōem. 7 p hoc
 p̄z q̄ duo corpora nō ſunt ſil ſicut nec in aug-
 mentatiōe aq̄. 7 q̄ q̄libz pars fm ſpēm ē aucta
 vel q̄libet ps porēs agere actōe p̄pua: qz ſibi ē
 aliqđ vnū mō qđ prius nō ſuit. Ad aliud p̄z
 in rñſione q̄ſtionis. Ad aliud dico q̄ p̄bs
 intelligit p̄ pres materiales non materiā ſine
 formā: ſ p̄ pres materiales intelligit pres q̄b⁹
 nō cōpetit agere. p partes fm ſpēm intelligit
 partes q̄bus cōpetit agere. p̄ime pres fluunt
 7 reſſuūt. ſcdo nō. Et iō aliter dico ad q̄onem
 7 p̄mo p̄mitto quādā diſtinctiōem de qđdita-
 te. nā qđditas vno mō accipit p oibus q̄ ſunt
 de eſſentia rei q̄ faciunt vnū p ſe. 7 iſto mō qđ-
 ditas eſt vnū cōpoſitū p̄ciſe ex materia 7 for-
 ma: 7 materia erit de qđditate 7 eſſentia com-
 poſiti ſicut forma: nec eſt aliq̄ differētia inter
 hāc būanitatē 7 hūc boiem: vel būanitatē 7
 boiem. niſi qz būanitas icludit aliqđ ſincatbe
 gozeuma ex vſu loquendi equalem vel virtua-
 liter: ppter quā inclusionē pōt aliqđ predicari
 de boie qđ nō de būanitate. Alio mō accipi-
 tur qđditas p forma vltima q̄ aliqđ differt ab
 alio. qđ nō eſt idē cū illo. 7 de qđditate ſic ac-
 cepta eſt verū q̄ qđditas differt ab eo: cui⁹ eſt
 qđditas. 7 q̄ ſeparatis eſt idē qđditas cū eo:

Opinio ſcda

Primū argumē-
tum

Scdm

Tertū

Cōtra opinioez
ſcdam

D
Ad primū argu.

Ad ſcdm

Ad tertium

E

euus est q̄dditas: q̄ illud est simplex non b̄ns
 aliquā d̄stinctōem intrinsecā ex p̄tib⁹ intrin-
 secis. Tertio mō accipit̄ q̄dditas p̄ d̄stinctōe
 cōposita ex diuersis p̄ceptib⁹ generis ⁊ d̄stinctōe
 tie. ⁊ illa q̄dditas nō est idē realit̄ cū eo cui⁹ est
 q̄dditas: q̄ illa h̄z solū esse obiectiuū in aīa et
 nullo modo subiectiuū. His visis dico ad q̄sti-
 onē q̄ materia est de eēntia ⁊ q̄dditate cōposi-
 ti vt d̄cm̄ est. ⁊ vbi est alia ⁊ alia materia i alī
 quo successiue est q̄dam d̄stinctio realis inter
 idē ⁊ seip̄m vno tēpore ⁊ alio: quia aliquid est
 de eēntia vni⁹ qd̄ nō est de eēntia alteri⁹. ⁊ s̄st̄
 vbi est aliqd̄ idem simplr̄ in p̄ncipio ⁊ in fine
 trāsmutatiois p̄t̄ dici totū idē realiter p̄pter
 idēntitatē illi⁹ dico. tūc q̄ sic in augmētatoe nō
 est idē oib⁹ modis idiuiduū an augmentatōez
 ⁊ post: q̄ vbi est alia ⁊ alia materia q̄ est de qd̄
 ditate ⁊ esse rei est quodāmodo d̄stinctio rea-
 lis: q̄ aliqd̄ est de essentia vnius: qd̄ nō est de
 essentia alterius sicut supra d̄cm̄ est. ita i resur-
 rectōe nō erit oibus modis idē homo ante re-
 surrectōem ⁊ post: q̄ s̄m oēs doctores non est
 simpliciter eadē materia numero in resurgēte
 q̄ fuit ante resurrectōem: nec est eadē forma s̄
 sc̄tiua si ponat̄ d̄stincta ab intellectu ⁊ crēs-
 sa: q̄ tunc dicendū est de ea sicut de materia i
 augmētatoe p̄ oīa. tū bene dicit̄ idē homo i nu-
 mero: q̄ aīa intellectiua q̄ est forma simplex res-
 maneret oīno eadē in toto ⁊ in q̄libet parte.
 Sc̄do dico q̄ nō obstāte illa diuersitate in res-
 surgēte q̄ maior est idēntitas in hoīe aucto ⁊ re-
 surgēte ad seip̄z p̄us viuū ⁊ nō auctū q̄ sit vni-
 tas cuiuscūq̄ aīalis b̄nti augmētabilis ad se
 post augmētatoem ⁊ ante: q̄ nō est aliqd̄ idē
 oīno in aliquo aīali b̄nto post augmentatōez
 nec quo⁹ ad totū nec quo ad aliquā partē essen-
 tiale illius totū. Lū quo illud adueniēs i aug-
 mentatōe faciat p̄ se vni⁹: q̄ partes materia-
 les fluunt ⁊ s̄st̄ partes formales: q̄ oēs extēse
 sunt in b̄ntis s̄ in hoīe remanet intellectuā
 oīno eadē s̄m se ⁊ s̄m qd̄libet sui an augmētā-
 tiōem ⁊ post: ⁊ ante resurrectōem ⁊ post. Ex
 istis p̄t̄ patere q̄ nō obstātib⁹ dictis in prece-
 dēti q̄stione q̄ idē sunt nūero electi q̄ fuissent
 si adā p̄mansisset in statu innocētie p̄pter eas
 dē aīas intellectuā q̄ sunt eedē principales
 partes hoīm: q̄ nō obstāte q̄ fuisset alia ⁊ alia
 materia. ⁊ aliud agens ad huc tū q̄ esset eadē
 aīa numero esset idē homo numero: sicut poni-
 tur idē homo numero in resurrectōe. ⁊ nō ob-
 stāte diuersitate partis essentialis puta mate-
 ric. Ex istis etiā p̄z ad istā difficultatē si aliq̄s
 eēt nutritus ex carnibus hūanis toto tpe vite
 sue q̄ resurget idē hō cū materia q̄trū decet eū
 creatore forte de nouo supplēte vice alteri⁹ ma-

terie q̄ fuit sub forma carnū humanā ⁊ cū
 forma intellectuā p̄sistēte nō variata aliquo
 mō. Nec videt̄ h̄ icōueniēs isto casu posito: q̄
 multi p̄cedūt q̄ aliqd̄ de materia erit in resur-
 gēte qd̄ nūq̄ an resurrectōez fuit i eo. Ex plū
 puulus mortu⁹ resurget in corpore cōpetente
 hoī. si aut̄ nō addat̄ sibi aliq̄ materia de nouo
 vltra materiā h̄itā tpe mort⁹ nō p̄t̄ b̄ie co: p̄ cō-
 ueniēs hoī: nisi p̄tes illi⁹ p̄ue mat̄ie rarefierēt
 ad q̄ritatē corpis hoīs q̄ rarefactio nō p̄t̄ sta-
 re cū d̄sitate corpis hūani. igit̄ eodē mō p̄t̄ b̄
 dici q̄ in nutrito ex carnib⁹ resurget alia mate-
 ria q̄ p̄us nō fuit i eo. s̄ vtrū illa habeat̄ p̄ crea-
 tōem aut p̄ aliud nō cūro ad p̄s. Sed p̄ p̄-
 dicta sunt aliq̄ dubia. primū est: q̄ nō videt̄ q̄
 in augmētatoe b̄nti forma acq̄sita dep̄dat: q̄
 tūc sequeret̄ q̄ posset fieri totalit̄ p̄ augmēta-
 tōem ⁊ p̄ diminutōem aliud b̄ntū q̄ p̄us fuit:
 si forma semp̄ dep̄dat̄ et noua forma cū mate-
 ria adueniat p̄ augmētatoem sicut antiq̄ dep̄-
 dit̄ p̄ diminutōem. Sc̄dm̄ dubiū est: q̄ nō vi-
 det̄ q̄ sit alius homo resurgens aliquo mō: q̄
 hoc videt̄ esse hereticū: q̄ ex quo homo mereb̄
 in corpore ⁊ in p̄tib⁹ q̄buscūq̄ materialibus
 corporis debet homo s̄z rectā iusticiā in eodē
 corpore numero in quo merebat̄ premiari: sed
 dato q̄ p̄ augmētatoem tā partes materiales
 q̄ formales forme extēse dep̄derēt p̄ dimi-
 nutōem in hoīe sicut in b̄nto posset homo totali-
 ter b̄ie in resurrectōe corpus acq̄sītū p̄ augmē-
 tatōem nouū ⁊ d̄stinctū a corpore in quo mere-
 batur vt p̄us argutū est de b̄nto. ⁊ p̄ oīs nullo
 mō premiaret̄ in corpore in quo merebatur.
 ⁊ maxime si mereret̄ in corpore aucto per car-
 nes humanas s̄m casum p̄ius positū. qd̄ vide-
 tur hereticū. Tertiuū dubiū est q̄ nō videt̄ q̄
 materia determinet̄ sibi certā formā: q̄ tunc si
 cut ē ibi alia materia ⁊ alia ita erit alia ⁊ alia
 forma. ⁊ p̄ oīs tunc cū sit alia materia in hoīe
 ante augmētatiōem ⁊ post erit alia aīa ⁊ alia.
 ⁊ sic alius homo oīno ante resurrectōez ⁊ post
 q̄trū ad formā sicut q̄trū ad materiā. Quartū
 est: q̄ videt̄ ex p̄dictis q̄ vita aīalis p̄t̄ p̄-
 nuari: q̄ semp̄ ē in augmētatoe s̄m te aduenit
 noua forma ⁊ materia. Quintū est. vtrū aliq̄
 portio materie q̄ fuit in p̄mo hoīe resurgat in
 quolibet hoīe descendēte ab eo p̄ naturalē p̄-
 pagatōem. Sextū. vtrū aliq̄ pars vel portio
 q̄ fuit in hoīe p̄ totam vitā suam resurget in eo
 Septimū. vtrū aliqua pars materie sit deve-
 ritate nature hūane: ita q̄ sine ea nō possit tal̄
 forma eē. Octauū ē. vtrū ps mat̄ie vlt̄ mat̄ia
 ex̄ns p̄mo sub forma semis resurgat i quolibet
 hoīe. ⁊ eadē dubitatio de forma sc̄tiua puili
 nati ponēdo illā esse extēsa vtrū aliq̄ ps forme

Primū dubiū

Sc̄dm̄

Tertiuū

Quartū

Quintū

Sextū

Septimū

Octauū

Non.

Ad primū dubiū

Ad scōm

resurget in eo si viuat vsq; ad statū hoīs. No
nū est in quo materia carnū ex qb' homo toto
tpe vite sue nutrit' resurget an in nutrito an i
illis quoz carnes ille fuerūt. Ad primū istoz
pōt dici q' forte est impossibile saltē de princi
palibus 7 spālīb' mēbris q' totū scz depdatur
7 totū de nouo adueniat. Et ppter h' in vita
aiālis semp remanet aliqd de ptribus spālīb'
7 pncipalīb' saltē: 7 ppter hoc nō dicit aliud
aiā saltē prialiter: sicut p'z de corde q' totū
v' aliq' eius pars manet nō aucta nec diminu
ta. 7 cōiter dicit q' si cor tangeret statim aiā
moreret. 7 p' pns in illa parte non posset dimi
nui nec augeri aliquō. Eodē mō est dicendum
de alijs partib' 7 pncipalioribus mēbris 7 spe
cialioribus. Ad scōm dicendum est de corpore
hoīs q' ad partes materiales 7 formales for
me sensitīue si exēdāt in hoīe sicut de corpo
re bruti. q' q' tūcunq; fieret nouū corp' p aug
mentatōem 7 diminutōem: q' tū pres spāles
7 pncipales manēt eedem sicut cor. 7c. ppter
idēritatē illarū partū pōt dici idē corpus sic
p'us in bruto 7 aliter nō: nec est hoc hereticuz
dicere sicut nō est hereticū dicere q' p augmē
tatōez hoīs aduenit noua pars materie: 7 silr
forme p'istentis. 7 qū dicit q' aiā p'iat i cor
dez corpore in quo m'rebat: dico q' aiā p'iat
oīno eadē q' prius fuit: q' ipa scz volūtas ē pnc
cipiū pncipale operationū meritoriarū. cor p'
aut nec potētie sensitīue sunt pncipiū talium
operationū nisi q'tenus cōformant in actibus
suis: 7 regulant ab intellectu 7 volūtate: 7 iō
de se nō faciūt ad meritū: s' potius ad demeri
tū: q' caro cōcupiscit aduersus spsū 7 pmiū es
sentiāle pmo 7 pncipalr est ipa sola fruitio dei
cū delectatōe sequēte q' est in sola voluntate 7
visio dei 7 dotes aīe 7 corporis sunt p'ia ipi'
volūtatē: q' oīa ista dant toti cōposito tanq'
p'emiū ppter solū actū meritorū ipius volun
tatis ad modū quo rex dat alicui castrū ppter
aliquē actū militāre sibi acceptū. 7 tū castruz
nō est in milite: nec semp secū: sed vbicūq; fue
rit semp castrū dicit esse ei' pmiū. 7 nō alicui'
puta famuli custodiētis castrū ad modū quo
aliquē conferē filijs ppter bonū opus patris.
q' collatū nō dicit p'emiū filij s' patris. Eodē
modo visio dei 7 dotes corporales 7 glificatō
corporis nullo mō est nec debet dici p'emiū
corporis: s' solius volūtatē: q' cōferunt sibi tā
q' p'ia p actu volūtatē q' solus est meritor'
7 tū visio dei pōt dici beatitudo essentialis q'
tenus est in eodē subiecto oīno indistincto cū
fruitōe: q' in eadē aiā simplici 7 indistincta. 7
ideo illi q' ponūt intellectū 7 volūtatē poren
tias realiter distinctas habent dicere q' ita be

ne pōt deus cōferre volūtatē visionē dei i alio
intellectu tanq' p'emiū sicut in intellectu pro
prio. q' pōt separare intellectū absq; alio 7 po
nere in isto: 7 ecōuerso. 7 sic fm vna viā p' aiā
intellectiua p'emiari in alio intellectu q' ha
bit ante resurrectionem. 7 iō dotes corporis
sunt verissime p'emiū volūtatē 7 siue sint in
eodez corpore siue in alio nihil refert. est tamē
idē corpus fm idēritatē pncipaliū mēbrorum

Ad tertiū dico q' nō intellexi q' aiā intelle
ctiua dēterminaret certā materiā: q' ipa crea
tur. 7 iō iformat quacūq; materiā s'z beneplas
citū creatis: s' de forma inducta in materia
p agens naturale est bene verū q' dēterminat
sibi certā materiā de alijs nō. Ad q' rū dubiū
dico q' cuiuslibet parti fm spēm opz dare certā
periodū in q' possit cōuertere in se p' nutriti.
7 iō illa pars est impurior. q' pbat: q' oē agēs
p' hīce in agendo patit'. 7 sic tū in fine debili
tatur q' nō poterit p'uertere nutrimentū. 7 sic
tandē aiā corrūperet. nec pōt aiā semp cōri
nuari. Cōfirmat: q' virtus p'uersua nō pōt cō
fortari p aliquē nisi cōuertat in ipm: s' illud cō
uersum nō pōt plus fortificare q' cōuertēs: q'
pductū nō est pfectius pducēte. igr 7c. Sed
ista rūsio nō videt habere apparentiā nisi p' h'
q' caro nō pōt cōfortari nisi p' p'ersionē alicu
ius in ipam. q' nō videt veri: q' virtus illa q'
cōfortat est accidēs: q' cōfortari 7 silia nō cō
petūt forme substāntiali q' nō suscipit magis et
minus. igr illa cōfortatio videt posse esse per
augmentatōem aliarū qualitarū: sed ille quas
lirates possunt confortari augeri 7 cōferuari
p' p'ualitates extrinsecas absq; aliqua cōuer
sione 7 postea virtus cōuertēs remanebit ita
pura post cōuersionē sicut ante. Un' sensibili
videm' q' ante oēm cōuersionē aliq's cōfortat
ad faciēdū opa vite q' prius facere nō poterat
puta statiz post cōuersionē cibi. 7 sic nō opoz
ter q' agens p' hīcū semp in agendo patiat' qū
in multo excedit passum 7 per p'sequēs virtus
pōt confortari absq; hoc q' agens p' hīcū semp
ita repariat' q' in fine deficiat: q' semp potest
aliquid habere confortans suā virtutē 7 aliqd
coadiuuās. Exēplū. aliter sequerēt q' ignis
q' est agens naturale semper diminueret fm
substāntiā suā. 7 sic semp esset minor. 7 p' cōse
quēs finaliter totaliter deficeret cū sit agens
p' hīcū quod in agendo patitur. Et p'terea
quāuis primū conuertens fiat debilius tamē
totū resultans postea ex cōuertente 7 conuer
so est fortius 7 perfectius. 7 sic postea facere
carnē puriores poterit. Ideo pōt dici q' nō po
test probari sufficienter per ratiōem naturalē
q' aiā impetū p' causas naturales p' cōser

Ad tertium

Ad quartum

uari sicut posuerunt alii doctores saltē in para
 diso: q̄ fm̄ ista possit dici q̄ mors accidit pp̄
 uehemētia agentia p̄ q̄ agēs semp̄ patit̄: quia
 agens pbicū in agendo patit̄: tñ ibi nō. Et ad
 rōnes de debilitate p̄t̄z q̄ sicut agens pbicuz
 pōt debilitari: ita pōt augeri in virtute ⁊ non
 est incōueniēs q̄ in duplo augeat virtus eius
 ⁊ postea si cōfortet̄ augebitur vel non destrue
 tur virtus ei⁹. ⁊ sic semp̄ durabit. Si dicas fm̄
 pbm̄ oē corruptibile de necessitate corrupit̄.
 dico q̄ h̄ est verū: q̄ q̄cunq̄ pars aucta corrup
 pitur ex ceptis p̄ncipalib⁹: tñ pōt p̄seruari sile
 ⁊ consile in p̄petuū. Exemplū de igne ⁊ aere ⁊
 alijs elemētis: q̄ si vna pars ignis q̄n̄ agit in
 aquā corrupat̄: tñ alia pars p̄lisit̄ ⁊ eiusdē sp̄ei
 ⁊ maior loco ei⁹ ḡnatur vel forte virtus cōuer
 sua est parua ⁊ in parua pre. ⁊ iō p̄pter sui par
 uitatē tandē cōsumit̄: ⁊ iō nō in qualibet pre
 corporis est virtus cōuersiua quāuis caro q̄li
 bet cōcurrat ad remouendū pbibens: puta q̄
 litates cōtrarias. Ad q̄ntū dico q̄ nō est ves
 risile q̄ ita parua materia existens sub illis se
 minibus ex q̄bus ḡnant filij ⁊ filie diuidat̄ in
 tot partes quot sunt resurrecturi: q̄ oēs resur
 gentes descenderūt de illis octo q̄ fuerūt i ar
 cha noe ⁊ nō est rōnabile q̄ semina octo i tot
 portōdes diuidant̄. Cōfirmat̄. q̄ materia semis
 nis cōdit in mēbra ⁊ pres p̄ncipales aialis et
 semē decisum est ex p̄tibus ḡnatur ex alimēto
 fm̄ p̄bos. sic iḡ p̄ magnā multitudinē tandē
 deuenit ad aliquē i quo nihil est de illa mate
 ria q̄ fuit in illis octo. Si dicas p̄ x̄ps dicit̄ fu
 isse in lūbis abrahā fm̄ corpulentā substantiā
 nō fm̄ rōnez seminalē fm̄ Augustinū. Rñdeo
 verū est q̄ beata virgo fuit in eius lūbis vtro
 q̄: q̄ materia q̄ in beata virgine fuit: deci
 sa fuit ab aliquo descēdere ab eo p̄ naturalem
 ppagatōem ⁊ p̄ decisionē nō q̄ aliqua portio
 materie q̄ fuit in brā virgine fuit in abrahā: s̄
 q̄ aliqd̄ descēdens ex abrahā naturali ppaga
 tione generauit beatā virgine p̄ decisionē ses
 minis generati ex partib⁹ alimēti ab extra ac
 cepti. x̄ps autē fuit in eo p̄ corpulentā substantiā
 q̄ materia xp̄i ex q̄ formabat̄ eius corpus sal
 tē aliq̄ pars fuit ab aliquo descēdere ab abra
 hā naturali ppagatōe puta a patre beate vir
 ginis. ⁊ nō fuit in eo fm̄ rōnem seminalē: quia
 x̄ps nō descendit ab eo fm̄ naturālē ppagati
 onē sicut mater eius fecit: s̄ p̄ ministeriū sp̄s
 sancti. Ad sextū dubiū p̄ q̄ sic: q̄ illa pars q̄
 est in mēbris p̄ncipalibus q̄ p̄ totā vitam hoīs
 nō mutat̄ manet in hoīe ⁊ p̄ totā vitā suam: q̄
 illa mēbra generant̄ p̄ maiori parte ex mate
 ria seminis ex qua generat̄ homo. Ad septi
 mus dico q̄ nulla pars materie est de veritate

R
Ad quintū

Z
Ad sextum

AD
Ad septimū

nature humane q̄n̄ sine qualibet possit aia in
 tellectiua esse: q̄ ip̄a nullā materiā sibi deter
 minat. aliqua tñ sic est de veritate nature hu
 mane q̄ forma sensitriua hoīs q̄ distinguit̄ ab i
 tellectiua ⁊ extēdit̄ sine illa nō pōt esse p̄ natu
 rā. ⁊ sic materia sub mēbris p̄ncipalibus ē de
 veritate nature humane ⁊ oēs ille partes ma
 terie: q̄ qualitercūq̄ depdat̄ pars materie oꝝ
 q̄ depdat̄ pars forme extēse in illa materia q̄n̄
 tñ pōt p̄ potentiā diuinā ista forma sensitriua
 pficere aliā materiā nō video. ⁊ sic loq̄ndo nul
 la materia est de veritate nature hūane. q̄n̄ tñ
 p̄ potentiā diuinā possēt oēs forme hoīs tā sub
 stantiales q̄ accidētales fieri in alia materia
 nō video. Ad octauū dico q̄ sic q̄ntū ad vtrū
 q̄: q̄ ex maiori parte seminis p̄ maiore parte
 fuit mēbra p̄ncipalia ⁊ sp̄alia q̄ nō augent̄ nec
 diminunt̄ p̄ vitā hoīs saltē q̄ntū ad aliquā pa
 rē. ⁊ illa pars materie fuit sub forma hoīs: ⁊ il
 la materia resurget in hoīe. ⁊ filr sensitriua p̄fi
 ciens illā ⁊ alias pres p̄lisit̄: s̄ nō q̄libet pars
 sensitriua aliarū partiū auctarū resurget sicut
 nō q̄libz pars materie. aliter homo resurget
 in magnitudine excedente magnitudinē oim̄
 hoīm ⁊ aliarū bestiarū. saltē aliq̄s homo q̄ diu
 vixit ⁊ multū conuertit de alimento in sui na
 turā. q̄ pars materie ⁊ forme sensitriue q̄ntū ad
 alias partes resurget ⁊ q̄ nō solus deus inouit̄
 Ad aliud dicendū est q̄ si nutritus ex carnis
 bus humanis generet aliū hoīem materia illa
 rū carniū resurget i illis quaruz fuerūt carnes
 ⁊ nō in nutrito. ⁊ maxime materia membroruū
 p̄ncipaliū si illa comendant̄: q̄ illa resurgent
 in quolibet hoīe sicut dcm̄ est: ⁊ tunc deus sup
 plebit materiā istius nutriti vel p̄ creatōnem
 noue materie vel p̄ additōem alterius mate
 rie q̄ fuit in aliquo alio hoīe q̄ sibi est supflua ⁊
 in qua non est nutritus. si em̄ ille nutritus ge
 neret aliū hoīem: ⁊ ille tertiu⁹: ⁊ ille quartū. et
 sic deinceps poterit cōtingere per multiplica
 tōem generationis q̄ materia illarū carnum
 eadez numero sit sub partibus p̄ncipalibus
 multoz hominū: ⁊ tunc non potest in quolibz
 resurgere. tunc esset dicendū q̄ deus distigue
 ret sicut sibi placeret. ⁊ forte tunc illa materia
 resurget cū illo hoīe sub cui⁹ partibus ⁊ mē
 bris sp̄alibus p̄mo fuit: ⁊ in nullo alio. ⁊ p̄ p̄se
 quens deus supplebit materiā partiū p̄nci
 paliū alioz hoīm de aliena materia sicut sibi
 placeret. ⁊ sic videfō dicenduz q̄ nulla materia
 q̄ fuit sic in tali sc̄do hoīe p̄ totam vitam suam
 resurget in eo: quia nō materia partiū p̄nci
 paliū fm̄ casum posituz: nec etiam materia
 aliarū partiū propter augmentatōem ⁊ dimi
 nutōem.

Ad octauum

Ad nonum

Questio. xij.

^A
 Questio XII

Verò de statu a

Omnino añ resurrectōem ⁊ post. vtrū aia separata habeat memoriā tam actualē q̄ habitualē eorū q̄ novit iuncta. Arguit p̄mo q̄ nō: q̄ intellectus possibilis nihil intelligit nisi p̄ quersionē ad fantasmata: sed aia separata nō h̄z fantasmata. igit̄ ⁊c. Sc̄do q̄ tūc aia beata haberet memoriā pctōrū suorū ⁊ p̄ p̄ns tristare. Tertio. destructa cā destruitur effect⁹: s̄ aliqd̄ in nobis p̄ aiam intellectiua est cā sufficiens intellectōem p̄ illā pp̄oz cā est ad cuius esse sequit̄ aliud: s̄ illud nō remanet i aia separata. igit̄ ⁊c. Confirmat: q̄ d̄ctm̄ ē p̄us q̄ noticia intuitiua in aia n̄a p̄supponit noticiā intuitiua sensitivā. igit̄ vbi deficit noticiā sensitivā ⁊ intuitiua. Sc̄do p̄bo q̄ nō h̄z noticiā habitualē: q̄ virtus corrupit̄ p̄ obliuionē ⁊ p̄ infirmitatē grauē nō inducentē mortē. igit̄ multo fortius p̄ mortē q̄ ē vltima penarū. Preterea s̄m p̄hm̄ in de memoria ⁊ reminiscētia memoria soluz ē in pre sensitivā. igit̄ si ibi deficit s̄sus ibi deficit memoria. igit̄ ⁊c. Ad oppositū Zuce. xvij. s̄sill recordare q̄ recepisti bōa in vita tua. s̄s̄r ⁊ lazarus mala. Hic primo ē videndū q̄ memoria tripliciter accipit̄. vno mō p̄ bitū inclināte ad aliq̄ actū intelligēdi tā q̄ cā p̄tialis ⁊ effectiua cū intellectu. Alio mō p̄ p̄ncipio sufficiēti rectū itellectōis siue se habeat a pre aie intellectiue siue obiecti siue alterius cuiuscunq̄ Tertio mō accipit̄ p̄ p̄ncipio determinato respectu act⁹ recordādi q̄ est respectu p̄teriti vt p̄teritū ē: vt cū s̄ fecisti ibi

^B
 Notandū primo

Circa q̄stionem
 quattuor s̄iuc

^C
 Primus articl⁹

Circa istā q̄stionē sic ē p̄cedendū. p̄mo vidē d̄ā ē vtrū in aia remaneat bitus h̄ naturaliter acq̄si post separatōem suā a corpore. Sc̄do vtrū aia separata virtute illius bitus possit in oēm actū intelligēdi in quē potuit mediante illo bitu intelligēdi q̄n erat cōiuncta. Tertio. vtrū aia separata vel seip̄a v̄l mediāte aliquo in ea recepto possit in actū recordādi pp̄rie d̄ctm̄ q̄ est respectu p̄teriti vt p̄teritū est. Quarto mouebunt̄ dubia ⁊ soluent̄. Circa p̄mū dicitur q̄ bitus sc̄ie acq̄situs manet in aia separata. qd̄ p̄bat: q̄ nihil p̄t corrupti nisi p̄ suum p̄mū vel p̄ corruptōem sui subiecti. p̄mo mō nō est sc̄ia corruptibilis in aia separata: q̄ ibi nō h̄z cōtrariū nec op̄z q̄ ante separatōem habitus cōtrariū inducat. igit̄ ⁊c. nec corruptibilis est sc̄do mō: q̄ subiectū suū ē in corruptibile. q̄cquid sit de q̄stione rō ista nō valet: q̄ s̄m eū esset tertius modus corruptōis effectus: sc̄z p̄ subtractōem cause cōseruantis vel efficiētis quēadmodū lumē in luna ⁊ in medio deficit esse nō p̄ corruptōem subiecti nec p̄ ductū

onē cōtrarij: s̄ solū p̄ subtractōem cause cōseruantis pura solis. nūc aut̄ s̄m eū aliqd̄ i parte sensitiva est cā cōseruans bitum: q̄ aliquid in sensu ē cā mediata habitus quatenus ē cā actū q̄ s̄t cause h̄i: us: igit̄ illa destructa tāq̄ cā cōseruante destruit̄ habitus. Sc̄do dico q̄ p̄ rōnem naturalē p̄bati nō p̄t q̄ habitus acq̄siti remaneat in aia separata. Cuius rō est q̄ q̄n aliqd̄ causat̄ mediāte cā aliqua ⁊ conferuat̄ mediāte eadē nō p̄t euidenter p̄bati nisi p̄ experientiā q̄ ille effectus maneat altero illo corrupto: s̄ habitus acq̄siti in toto boie bitus dico intellectuales causant̄ mediante dispositiōe corporali sicut ⁊ actus: q̄ ad hoc q̄ aliqd̄ scientificē cognoscat aliqd̄ requirit̄ debita cōplexio ⁊ q̄litas in corpore: ⁊ ip̄a deficere nō p̄t hō intelligere sicut p̄z in fatuis ⁊ furiosis. Eodē mō tā habitus illi q̄ actus median te tali dispositiōe cōseruant̄: ⁊ p̄pter eius defectū corrupunt̄: sicut p̄z p̄ p̄hm̄ in p̄dicamentis q̄ dicit q̄ p̄ longā infirmitatē p̄t sc̄ia p̄s acq̄sita diminui vel totalit̄ corrupti. hoc docet experientiā manifeste. igit̄ corrupta tali dispositiōe nō p̄t euidenter p̄bati nisi p̄ experientiā q̄ tales habitus remaneat in aia. sed in separatōe aie a corpore corrupit̄ illa dispositiō. ⁊ p̄ isto statu nō habem⁹ experientiā an in aia separata maneat habitus vel nō. igit̄ nullo mō p̄t esse in nobis certū vtrū maneat in aia separata vel nō. p̄t tñ dici p̄babiliter q̄ habitus acq̄situs in corpore manet in aia separata ⁊ ad hoc est cōgruentia: q̄ ex eisdē causis generant̄ actus ⁊ habitus ⁊ cōseruant̄: q̄ posita cā sufficiēti generatiua cōseruatiua habitus p̄t poni habitus circūscripto quocunq̄ alio: s̄ eius cūscripta oī dispositiōe corporali posito solo in intellectu cū obiecto ponit̄ cā generatiua sufficiens tā actus q̄ bitus. igit̄ circūscripta tali dispositiōe p̄t habitus p̄s acq̄situs cōseruari. hoc etiā videt̄ dicere Hieronim⁹. Discam⁹ in terris illa quoz nobis sc̄ia remanebit in celis Sancti etiā vident̄ dicere q̄ mortui recordantur eorū q̄ fecerunt. Tunc ad ratōem in contrariū dico q̄ ex ordinatōe diuina ē q̄ habit⁹ non cōseruat̄ in aia p̄ statu isto sine tali qualitate corporali ⁊ s̄ forte p̄pter peccatū p̄mū. ⁊ iō deficiente illa qualitate nō vult deus concurrere ad cōseruatōem habitus intellectualis ⁊ voluntatis: sed tñ ip̄a posita licet separata aia a corpore ex eadem ordinatōe concurrat deus cum aia ad cōseruandū habitus sine oī tali qualitate corporali quasi cū supplēs vicē illius qualitaris corporalis sic q̄ de⁹ non plus agat q̄ prius: s̄ quia ip̄e ordinauit se non cōseruaturum illum habitū in anima cōiuncta

D
secundus articulus

sine tali qualitate: s in aia separata ordinatur ta
le bitu se seruatoru. r. i. o. n. o. manet i aia sepa
ra. Quatu ad scd3 articulu dic hēric' quorl.
vi. q. viii. q. nō pōr in oēm actū intelligēdi mes
diāte illo bitu i que potuit iuncta. Probat: qz
bit' gñat ex actib': 7 ex silib' actib' silēs gñan
tur bitus. cuius igr est act' intelligēdi eius est
bitus 7 ē vsus: s actus itelligēdi qn aia ē iun
cta est toti' cōposito 7 nō pris nisi p tūc. sic qn
aliqd puenit duobus vni p se 7 alteri p accūs
i pōssibile ē q illud qd cōuenit p accūs pfecti'
vel eq pfecti vtraf illo q illud cui puenit p se: s
vri bitu puenit p se cōposito 7 aie p accūs: qā
pfectio: ē vni' bitus qn nō solū p ipm inclināf
porētia ad actū: s etiā pntat obiectū: s totus
bō vri' bitu obiecto sibi pntato 7 fantasmare
nec alif pōr vri cū igr aie separate nō pueniat
vsus isti' bitus p se: s accūs nec pntet sibi ob
iectū in fantasmare. sequit' q aia sepa nō pōr
in oēm actū in que pōr iuncta. S3 ista rō nō
videt' sufficiēs: qz oēs bitus eiusdē porētie eq
pfecti 7 intēsi pportionabilē 7 eqūit' sufficiūt
7 inclinānt ad actū. p3 s ppositio inductiue
tā in bitib' volūtat' tā in intellectu' q angeloz q
hoim: s aia separata post eius separatōem p̄ ba
bere actus 7 bitus genitos ex illis actib' eius
dē rōnis cū bitibus acq̄sit' in aia iuncta 7 eq
pfectos 7 intēfos sic rēctū eiusdē cōplexi 7 cōri
gēt' nō cōri. 7 p idē mēdū 7 p eūdē intellectu
pōr aia iuncta acq̄rere noticiā 7 separata: 7 il
li sunt eiusdē rōnis ex quo hnt effect' eiusdē rō
nis 7 obiectū idē. igr cū bitus acq̄sit' post se
paratiōem sufficiat cū intellectu ad actū cau
sandū eadē rōne bitus acq̄situs in aia cōiun
cta sine aliquo obiecto sufficē. Si dicas q aia
separata requir obiectū in se vel in spē repntā
re. Lōtra. iste doctor alibi negat oēm talē spe
ciē quāuis pmo quorl. q. xxi. ponat eā. Prētea
nō videt' maior rō q āgelo sufficiat bitus ad i
telligēdū sine oi spē q aie separe: s p̄ma cōue
nit āgelo p eū. igr s idem cōuenit aie separe
Prētea. si ponat spēs i aia sepa eadē rōne
posset poni in intellectu iuncto. qd tñ ipē negat
Sō dico q aia separata pōr noticiā bitualem
mediātib' acrib' elicīf post ei' separatōem acq̄
rere. Scdo q ipa sepa pōrvti illo bitu sic ac
q̄sito p tales act'. Tertio q ipa sepa pōr vri
bitu p̄s acq̄sito i corpore 7 remanēre in aia se
parata. P̄mū p̄bō: qz aia sepa p̄ hē noticiā
intuitiua rerū 7 mediātib' illis noticiā ab
stractiua q ē gñatiua bitus. igr pōr noticiā ta
liū bituū bituālē mediātib' talib' acrib' acq̄
rere p̄na manifesta ē. aūs pbat in scdo de āge
lo. 7 eodē mō pbat h: qz posito actiuo sufficiē
ter approximato 7 nō impedito. 7 passiuo simi

liter: vel sequit' effectus: vel saltē nō pōr nega
ri posse seq nisi rō euidēs vel experiētia sit i op
positū: s obiectū extra cū intellectu est cā effe
ctiua sufficiēnt approximata 7 nō ipedita not
icie intuitiue 7 aia separata est receptiua suf
ficiēnt. igr aia separata pōr hē noticiā intui
tiua de tali re. Si dicat q illud agēs nō est na
tū agere in passum: qz vni' est corp' aliud spūs
Lōtra. qn aliq sunt eiusdē rōnis in patiēdo.
videt' q oē actiū respectu vnius est actiū re
spectu alteri': s obiectū extra est ei' dē rōnis
i agēdo in angelū 7 in aiam separata. 7 ange
lus 7 aia separata sunt eiusdē rōnis q̄tum ad
actōem 7 passiōē: sic videt' si vni' pōr agere
7 pati' aliud. igr cū obiectū extra causet i an
gelo cognitōem intuitiua v' pbatū est in scdo
eadē rōne causabit in aia separata. Prētea.
si obiectū nō pōr agere in aiam h esset: qz cor
pus nō pōr agere in spm: aut qz aia separata ē
a materia. 7 p p̄ns nō hz debitū modū existen
di vt agar vel patiat: s qdlibet istoz videtur
equaliter cōpetere angelo: 7 tñ nō impediunt
actōem eius. Si dicas q aia separata non est
receptiua noticie intuitiue. Lōtra nō minus
est receptiua noticie intuitiue aia separata q
cōiuncta: s aia iuncta intelligit ista obiecta
extra intuitiue. igr 7 c. Ne aut ista opinio noua
videat adduco verba subtilis doctoris h posi
ta. dicit em sic in quarta q̄stione eius dico q in
intellectu est memoria 7 actus recordandi p
prie dictus supposito em q intellectus nō tan
tū cognoscat vniuersalia. qd qdē verū est de i
rentiōe obiectiua: a' s de intētiōe abstractiua
de qua loquit' p̄s. 7 illa sola est sciētificā: sed
etiā intantū cognoscat illa q sensus cognoscat
q: pfectio: 7 superior cognitiua in eodē cogno
scit illud qd inferior: 7 etiā q cognoscat sensas
tiōes. 7 vtrūqz p̄batur p h q cognoscat p̄posi
tōes contingēt veras. 7 ex illis sillogisat. for
mare aut p̄pōes 7 sillogisare p̄positū est in in
tellectu: illarū aut veritas est de obiectis itui
tiue cognitio sub rōne experiētie sub q̄ cogno
scunt a sensu. sequit' q in intellectu possint inue
niri oēs p̄ditōes prinētes ad recordatōes. Po
rest em p̄cipere tēpus 7 habere actū post tēps.
7 sic de alijs. 7 sic breuit' pōr recordari cuiuscū
q obiecti cuius pōr memoriā sensitua recoz
dari: qz pōr ipm actū q est p̄mū obiectū cog
scere intuitiue qn ē: 7 ita recordari postq̄ fuit. p̄
etiā recordari mltroz obiectoz p̄mōz quoz
nō p̄r sensitua recordari: vt p̄ore ois intellectiōis
7 volitōis p̄terite. 7 pbat q taliū recordat' bō
Ex quo arguo fm istū doctorē. ois recordatio ē
rectū obiecti p̄s intuitiue cognitio a porētia re
cordatē: qz dicit postea. nulla recordatō p̄inet

E

ad intellectū in quātū p̄ se abstractiue intel-
ligēs: s̄ solū in quātū intuitiue intelligēs. igit̄
p̄cedit in intellectu cognitionem intuitiua rectū se
sibi. Et h̄ etiā p̄t̄ h̄ ab eo. libro p̄mo in plo
go gōne de subiecto: vbi dicit sic. videt̄ aut̄ p̄
mū subiectū p̄ me veritatē p̄tingentē: q̄ vt tale
visum natū ē videri p̄mo p̄iūgi cū p̄dicato illi
us: q̄ p̄mū notū in p̄tingentib⁹ n̄bil ē nisi p̄ in-
tuitōem extremorū. igit̄ p̄mū intuitibile cui uest̄
p̄mū p̄dicatū p̄ me veritatē p̄tingēt ē p̄mū sub-
iectū oīm veritatū p̄tingentiū ordinatarū. Et
istis p̄t̄ q̄ exp̄sse p̄cedit noticiā intuitiua ⁊ in
intellectu rectū eorū quorū ē memoria. Si dicas
q̄ in p̄bādo vniuersitatē entis ponit̄ p̄mū
q̄ dicit q̄ nullus p̄ceptus cātur in nobis natu-
raliter nisi ab his q̄ naturalit̄ sunt motiua in-
tellect⁹ n̄ri cuiusmōdī sunt intellect⁹ agēs ⁊ fā-
rasma. Pr̄terea q̄n aliqd̄ v̄le intelligit̄ singu-
lare illi⁹ fantasmat̄. igit̄ nō cognoscit̄ illud sin-
gulare intuitiue. R̄sionē q̄re. Qualit̄ mediā
te cognitōe intuitiua p̄t̄ aīa separata h̄re no-
ticiā abstractiua sicut h̄ p̄iunctā. p̄bat̄ suffi-
cient̄ in sc̄do q̄re ibi. etiā q̄ illa noticiā abstra-
ctiua fuit ḡnatiua hitus in aīa separata. p̄t̄ ibi
dē. sc̄da conclusio ⁊ tertia pat̄t̄: q̄ tā hitus acq̄-
situs in aīa separata post̄ ei⁹ separatōem q̄ i cor-
pore cōposito sufficiēt̄ inclināt̄ cū intellectu
ad actū p̄silem illi ex quo ḡnabatur. igitur ⁊c.

Tertius articulus

Circa tertium articulum principales de memoria
dī q̄ memoria s̄m q̄ de rōne ip̄ius est q̄ ei⁹ ob-
iectū nō sit vt p̄teritū: q̄ vt ē p̄teritū nō ē i pre-
intellectiua: s̄ sensitīua tm̄ q̄ ē apprehēsiua p̄-
riculariū. ⁊ p̄teritū vt p̄teritū ē h̄ esse p̄ricula-
re. Intellect⁹ aut̄ ē vniuersaliū nō p̄riculariū.
⁊ h̄ videt̄ esse int̄tō p̄bi de memoria ⁊ remi-
niscētia. vbi dicit q̄ si intellectiuarū p̄t̄ū esset
nō vtiq̄ in esset mult̄ aliorū aīaliū. Itēz postea
cui⁹ q̄dem eorū q̄ sunt aīe memoria sit manifestū
est q̄tū q̄dē ei⁹ ⁊ fantasia ē ⁊ memoria. hec
q̄dē p̄ se quorū ē fantasia s̄m accēs: aut̄ q̄cumq̄
cū fantasia. sic igit̄ ista opinio ponit̄ duo vnus q̄
memoria isto mō ē i pre sensitīua. ⁊ aliud q̄ nō
est in pre intellectuua. Lōtra istā opinionē: q̄ si
cut spes ē rectū futuri vel opinio: sic memoria ē
rectū p̄teriti: s̄ spes vel opinio sūt in intellectu
igit̄ eodē mō memoria. Pr̄terea intellect⁹ p̄t̄ co-
gnoscere p̄teritū sub rōne p̄teriti: sic p̄ns sub
rōne p̄nt̄. cū igit̄ ad memoriā p̄inet q̄scire p̄-
teritū i intellectu ē mēoria. Pr̄terea rō adducta
nō p̄cludit: q̄ nō tm̄ sensus q̄scit̄ singulare: s̄
intellect⁹. imo sic p̄ns dēt̄m fuit singulare: p̄mo
intelligit̄. Itē p̄mo vidēt̄ ē q̄d ē act⁹ recordan-
di. Dico q̄ act⁹ iste recordandi ē rectū alicui⁹ a-
ct⁹ p̄cedent̄ ⁊ p̄teriti in quātū p̄cedens ē. q̄ q̄
act⁹ sit sic p̄cedēs q̄ interrūpat̄ h̄ forte accidit:

q̄ aliq̄s pot̄ recordari se dilexisse h̄rī quāuis
hodie p̄riuat̄ dilectōem. h̄ tñ nō ē multū ad
p̄positū: s̄ q̄ actus q̄ ē obiectū act⁹ recordādi
sit p̄cedēs actū recordādi tpe siue p̄mūct̄ siue
nō: ita q̄ ad recordatōem req̄runt̄ duo actus.
p̄m⁹ ē act⁹ recordant̄ p̄cedēs q̄ ē obiectū p̄ria-
le act⁹ recordatiui. sc̄ds ē actus recordatiui q̄
app̄hendit̄ p̄mus act⁹: siue ille p̄m⁹ act⁹ mane-
at siue nō: ita q̄ int̄ istos duos actus ē p̄ortas
⁊ posterioritas h̄z tps. iō dico q̄ ad actū recor-
dādi req̄rit̄ sensualis exp̄ientia: puta q̄ h̄ vidi
h̄ audiui: q̄ alit̄ nō distigueret̄ a spe ⁊ opinioe
Istis suppositis sunt h̄ tres difficultates. p̄ma
est. An cā isti⁹ act⁹ recordādi sit aliq̄ res extra
aīam v̄l totalit̄ sit aīa: v̄l aliqd̄ in aīa. Sc̄da ē
an act⁹ recordatiui sit cōplexus v̄l incōplex⁹.
Tertia ē a qua pot̄t̄ia elicit̄ actus recordādi.

Prima difficultas

Quātū ad p̄mū dico p̄formit̄ iuxta p̄ns dēt̄
q̄ n̄bil ex aīam ē cā rectū act⁹ recordādi. q̄d p̄-
bat̄: q̄ illud quo posito v̄l nō posito nō minus
p̄t̄ poni effect⁹ naturalit̄. illud nō videt̄ eē cā
illi⁹: s̄ positi reb⁹ ex vel destructi n̄bilomin⁹ p̄t̄
p̄i act⁹ recordādi. igit̄ ⁊c. Itē dico q̄ cā act⁹ re-
cordādi ē aliqd̄ existēs in aīa: q̄ hitus ḡnatus
ex actib⁹ abstractiuis q̄ act⁹ sunt obiecta p̄ria-
lia hitus recordādi ⁊ intellectus ⁊ deus. ⁊ ista
sufficiūt̄ siue res sit siue nō sit. q̄ aut̄ hitus con-
currat p̄z: q̄ sic sepe dēt̄m ē n̄bil ē in aīa nisi a-
ct⁹ v̄l hit⁹ ⁊ passiones p̄sequētes act⁹: puta de-
lectatio v̄l tristitia. s̄ nec act⁹ nec passio p̄t̄ eē
cā recordādi. q̄ act⁹ recordādi h̄z eē q̄n neutrū
est. ⁊ illud q̄d nō ē: cā esse non p̄t̄. Si dicas q̄
spēs act⁹ vel alterius ē cā p̄ncipalis act⁹ recor-
dādi. Lōtra. oīs spēs eq̄lit̄ respicit̄ oēs differē-
tiā tps: s̄ act⁹ recordādi determinate respicit̄ ⁊
p̄cemit̄ p̄teritū: h̄z nō h̄ p̄teritū vel illd̄. igit̄ ⁊c.

Secunda difficultas

Pr̄terea illa spēs poss̄ fieri a deo in intellectu
an oēm actū: s̄ h̄ posito nō causaret̄ actū recor-
dādi: q̄ ille ē respectu actus recordant̄ tāq̄ re-
spectu obiecti p̄rials. igit̄ nō ē cā si naturalit̄
ip̄rimat̄. Quātū ad sc̄daz difficultatē dico q̄
h̄z actus recordādi sit i se vn⁹ ⁊ simplex: tñ dicit̄
act⁹ cōplexus non incōplex⁹. q̄d p̄bat̄: q̄ rectū
eiusdē incōplexi nō p̄t̄ eē nisi duplex act⁹ in ḡne
sc̄z intuitiui ⁊ abstractiui. igit̄ respectu cuiuscū-
q̄ act⁹ recordant̄ p̄t̄ eē act⁹ intuitiui ⁊ abstra-
ctiui quorū neuter ē actus recordādi. igit̄ cū nō
sunt plures act⁹ incōplexi in ḡne. seq̄tur q̄ act⁹
recordandi sit actus cōplexus. Pr̄terea ille ē
cōplexus q̄ terminat̄ ad cōplexū: s̄ actus recor-
dandi ē h̄mōi. igit̄ ⁊c. p̄batur: q̄ actus recordā-
di ē p̄mo tanq̄ respectu obiecti immediati re-
spectu actus p̄teriti vt p̄teritū ē. igit̄ rectū dis-
tinctorū: s̄ distincta. nō p̄nt̄ coḡsci nisi mediāte
p̄bo copulātē sibi actū cōplexū: q̄ coḡscit̄ h̄ eē

preteritū est cognoscere quoddā pplexū. *En* firmat. qz act⁹ recordādi est respectu bmoī ob-
iecti pmo hoc vidi hoc audiui h̄ itelleri. s̄ ista
sunt cōplera. igit̄ r̄c. *En* dico qz act⁹ recordādi
h̄ duplex obiectus. s̄ p̄iale r̄ totale. p̄iale est
act⁹ recordādi p̄terit⁹ r̄ p̄t̄ eē intuitiū vel ab-
stractiū in intellectu vel i potētia sensitua vel
in volūtate vel i appetitu sensituo: nō c̄m ob-
iectū p̄iale immediatū est act⁹ alteri⁹ a recordā-
te. puta act⁹ loquēdi vel disputādi vel scribē-
di alteri⁹ hoīs. qz de talib⁹ nō recordo: nisi q̄te
nus me recordo: audiuisse vel vidisse eū talia
facere. ita qz act⁹ me⁹ q̄ suz recordās aliqñ t̄m̄
nabas ad illos act⁹ disputādi legēdi r̄c. obiectū
p̄imū totale respectu act⁹ recordādi ē qd̄
dā pplexū: puta p̄pō qdā cōposita ex actu re-
cordāris tāq̄ ex obiecto p̄iali: r̄ ex alio t̄m̄no
significāte: vel significāte tēpus p̄teritū. pu-
ta ista h̄ vidi h̄ audiui: audiui iobez tali die le-
gere: r̄ act⁹ t̄m̄nari ad istud cōplexū est actus
recordandi. Si dicas. qz nō habeo t̄m̄ actū res-
cordādi talii pplexo: vbi act⁹ recordandi est
vnū extremū: s̄ vbi act⁹ alteri⁹ est aliud extres-
mus. *Exemplū.* recordo: tūc m̄ḡm legisse i sco-
lis r̄ disputasse r̄ silia. ita qz respectu talii cō-
plexo: habeo notitiā euidentē. s̄ illa nō videt̄
alia q̄ notitiā recordaria. igit̄ r̄c. *R̄ndeo* sicut
habiti⁹ generat⁹ ex actib⁹ in cōplexis abstracti-
uis p̄t̄ inclinare euidentē intellectū ad actū re-
cordādi respectu illi⁹ p̄mi act⁹: ita p̄t̄ act⁹ re-
cordādi r̄ habit⁹ ex eo generat⁹ inclinare eūde
intellectū ad eliciendū actū euidentē respectu
alteri⁹ cōplexi. in hoc ponit̄ aliqd̄ extremū ma-
xime respectu illi⁹ cōplexi in quo ponit̄ aliqd̄
extremū qd̄ fuit ps̄ p̄mi cōplexi qd̄ est obiectū
recordatiōis. r̄ ille secūdus act⁹ t̄m̄nari ad il-
lud cōplexū non dicit̄ actus recordādi: s̄ noti-
tia euidentē sequēs ex actu recordādi. *Exemplū*
habeo vnū actū terminatū ad h̄ cōplexū audi-
ui magistrū tūc disputare. aliū terminatū ad h̄
cōplexū magister in disputādo clamauit r̄ se-
dit in cathedra. p̄ma notitiā est pp̄ie recorda-
riua. Secūda est notitiā euidentē sequens ex noti-
tia recordaria. qz nō cognoscit̄ euidentē qz ma-
gister clamauit: nisi qz tūc audiui disputare et
clamare. r̄ tūc vidi r̄c. Sic ḡ p̄t̄ dici ad istud
vel etiā si vtrāqz notitiā dicat̄ recordatio. tūc
opz distinguere de duplici recordatione. vna
est q̄ est respectu actus recordāris sicut respec-
tu obiecti p̄ialis: r̄ illa est pp̄ie recordatio.
alia est respectu alteri⁹: r̄ illa nō est pp̄ie recor-
datio. *Quārtus* ad tertiā difficultatē. dico qz
memoria duplicit̄ accipitur. *Uno* mō pro po-
tētia habēte aliquē habitū vel qualitātē dere-
lictā ex actu p̄terito: virtute cui⁹ p̄t̄ talis po-

tentia in aliquē actū consilem r̄ eiusdē rōnis
cū actu p̄terito quidez actus p̄terit⁹ aliqd̄
reḡrit ad suū esse qd̄ nō erigit̄ ad esse sed i act⁹
puta obiectū extra. *Alio* mō accipit̄ p̄ poten-
tia q̄ p̄t̄ in actū recordādi pp̄ie dēc̄m median-
te bitu genito ex actib⁹ p̄terit⁹ nō qd̄ in cō-
plexis: sed complexis puta ex istis itelligo me
nunc audire hoc vel videre h̄: qz in istis v̄l cō-
silib⁹ ḡnatur hitus alius ab habitu genito ex
actibus in cōplexis intuitiuis v̄l abstractiuis
r̄ mediāte tali bitu cognosco postea euidentē
p̄ actū recordādi qz hoc vidi r̄ qz h̄ audiui. r̄ ra-
tio ē: qz habitus semp̄ inclinat ad actus in cō-
plexos p̄siles illis ex qbus generat̄. nūc autēz
actus in cōplexus r̄ actus cōplexus nō sunt si-
miles: nec eiusdēz rōnis. igit̄ hitus ḡnatur ex
actu in cōplexo nō inclinat ad actū cōplexum
p̄imo mō accipiēdo memoriā dico qz memo-
ria reperit̄ in p̄te sensitua r̄ intellectuua: qz cer-
tū est qz in vtrāqz dereliquit̄ aliq̄ qualitas me-
diāte q̄ p̄t̄ in aliquē actū i que p̄us nō potuit
r̄ i actū s̄fiez p̄mo actui. sic alibi p̄bat̄ est q̄sti-
one de sp̄ibus. *Secūdo* mō loq̄ndo de memoria
dico tanq̄ certū dico qz est in parte intellectu-
ua: s̄ nō ē ita certū qz ē in potētia sensitua. p̄i-
mū p̄bat̄: qz illa potētia q̄ p̄t̄ cognoscere actū
suū esse p̄teritū vel p̄cessisse h̄z memoriā pp̄ie
dicat̄: s̄ intellect⁹ ē bmoī. p̄bat̄: qz intuitiua vi-
det actū suū: r̄ p̄t̄ tūc cognoscere euidentē qz
actus su⁹ ē r̄ ex illo actu cōplexo euidentē ḡnat̄
bitus inclinās ad cognoscēdū euidentē qz iste
actus fuit r̄ ille ē actus recordādi. igit̄ r̄c. *Pre-
terea* sicut sensus dicit̄ esse p̄ritium r̄ opinio r̄
spes futuroz. sic memoria ē p̄teritoz: s̄ intel-
lectus respicit̄ p̄sens vt p̄sens: r̄ futurū vt fu-
turū: igit̄ p̄teritū vt p̄teritū. s̄ nō nisi mediā-
te memoria pp̄ie dicat̄. *Tertio* cōfirmatur p̄
p̄bm de memoria r̄ reminiscētia: vbi dicit̄. cuz
aut̄ sine actib⁹ r̄ scientiā r̄ sensum habeamus
tūc memoramur vt trianguli duobus rect̄ eḡ-
les sunt hoc qd̄ qd̄ didicit̄ r̄ specularus fuit
illud q̄tū bmoī aliquid audiuit r̄ vidit. *Item*
cōsequēter tūc oportet cū fm̄ illā memoriā as-
gat̄ sic in aīa dicere qz hoc p̄us audiuit aut sen-
sit̄ aut itellerit. *Itē* post. *Ad* memoria autē r̄ q̄
est intelligibiliū nō sine fantasmate est. *Secūdo*
dico qz in parte sensitua non ē memoria pp̄ie
dicat̄. p̄batur: qz memoria respicit̄ p̄ obiecto
partiali propiū actū: sed nullus sensus percipit
propiū actū. igit̄ r̄c. *Preterea.* nullus sen-
sus respicit̄ aliqd̄ cōplexū p̄ obiecto: sed act⁹
recordandi respicit̄ aliqd̄ cōplexū: sicut p̄ius
p̄bat̄ ē. igit̄ r̄c. *minor* p̄bat̄: qz qñ aliq̄s act⁹
respicit̄ aliqd̄ obiectū habēs distinctōez natu-
ralit̄ r̄ i re nō ē talis distinctio int̄ p̄tes obiecti

3
Tertia difficultas

ille actus est cōplexus et est intellectus poten-
tis fabricare aliqd in esse obiective: s̄ illud qd
est p̄teritū vt p̄teritum est b̄mōi obiectum
recordatōis: q̄ inter pres cōplexi istū est aliq̄
distinctio: s̄ nō in re. igit̄ in intellectu fabricare
talē distinctōem. P̄terea p̄teritio nihil di-
cit vltra illud qd p̄teritū est: q̄ nec rem absolu-
tā nec respectiua: p̄z inductiue. P̄terea. tē-
pus dicit affirmatōes et negatōes q̄ nō possūt
apprehendi ab aliquo sensu: s̄ tps apprehēdit̄
ab intellectu recordare. igit̄ actus recordādi
nō est actus potētie sensitivē. P̄terea iste ac-
tus recordādi nō est actus sensus exterioris
certū est nec interioris: q̄ nō pōt esse nisi illi?
q̄ h̄z actū intuitiū q̄ actus nō videt cōpetere
sensui interiori. igit̄ et̄. Scd̄z istū modū po-
nēdi pōt saluari q̄ sensus nō est reflexivus: q̄a
si pōt h̄z actū recordatiū pōt tūc se reflecte-
re sup actū suū. pōt etiaz saluari s̄m istā viā q̄
nihil est obiectum sensus interioris nisi qd est
obiectū sensus exterioris. cui? oppositū est ve-
rū si sensitiva haberet noticiā recordatiua.

Sed 3̄ predicta sunt aliq̄ dubia. Primū ē de
corruptibilitate hitus: q̄ videt q̄ alio mō cor-
rūp̄t q̄ p̄ corruptōem sui subiecti vel iductio-
nē s̄z vel subtractōem cause cōservant: q̄ p̄
corrūp̄t p̄ cessatōem actiū lōgo tpe sicut aliq̄s
obliviscit̄ demōstratōes alicui? p̄clusōis quā
tā prius sciuit p̄pter defectū exercitij. Scd̄z
dubiu est quoz cognitōnem pōt aīa separata
acq̄rere vtrū oīm naturalū materialū et im-
aterialū vel imaterialū tm̄. Tertiu ē de h̄ qd
d̄i q̄ de v̄r̄: ut noticie intuitivē pōt h̄i notici-
cia abstractiua. q̄ tunc sequerēt q̄ essent duo
actus intelligēdi in intellectu s̄l. p̄ns est falsū
falsitas p̄ntis p̄z: p̄mo q̄ q̄ncunq̄ sub aliquo
genere plures species sunt incōpossibiles vel
cōrrarie oēs spēs illius generis sunt incōpos-
sibiles. s̄ op̄iniones d̄ictōrioz continent̄ sub
genere noticie et sunt cōrrarie s̄z oēs. igit̄ oēs
noticie distincte sunt d̄ic̄. P̄terea scd̄o r̄hos
picōz. Lōtingit̄ plura scire tm̄ vnū intelli-
gere. Si dicit̄ q̄ intelligit̄ q̄ possibile ē plura sci-
re et tm̄ vnū intelligere. Lōtra. intellectus est
simpler. igit̄ vbi cōvertit̄ totalit̄ p̄vertit̄. igit̄
si totalit̄ cōvertat̄ ad eliciendū vnū actū nō
pōt s̄l p̄verti ad eliciendū aliū. P̄terea itel-
lectio vni? ipedit̄ p̄ intellectōem alteri? q̄ nō
p̄nt s̄l stare. Quartū dubiu est an act? recor-
dandi respectu alicui? actus p̄teriti possit sim-
pliciter esse p̄mus vel nec̄rio p̄supponat aliuz ac-
tū. Quintū dubiu est nō videt q̄ hitus gen-
tus ex illo actu q̄ est obiectū partiale actus re-
cordādi possit esse p̄ncipiū elicitivū illi? act?
recordādi: q̄ oīs hit? ḡnatur ex actib? illis s̄l

bus ad quos inclinatur: s̄ hitus ḡnatur ex actu
recordādi inclinatur ad actū cōplexū. igit̄ nō ge-
nerat̄ ex hitu nec ex actu incōplexo. P̄terea
p̄mus act? recordādi nō ḡnatur ab hitu cōple-
xo: q̄ nullus est p̄mus. nec ab hitu incōplexo
q̄ hit? incōplex? nō inclinatur immediate in actū
cōplexū. igit̄ a nullo ḡnatur. P̄terea om̄s rōes
p̄bātes q̄ spēs nō pōt esse cā act? recordandi
equalit̄ p̄bāt de hitu: q̄ hitus equalit̄ respicit
oēm differētiā t̄pis sicut spēs. igit̄ et̄. P̄terea
istū hitū pōt de? cāre ante oēm actū intelligē-
di sicut spēm. igit̄ nō inclinatur ad aliq̄ actū
p̄teritū. Sextū dubiu est an actus recordādi
sit intuitivū vel abstractivū? Septimū dubiu
q̄ videt q̄ act? recordādi nō sit cōplexus: q̄ si
sic cū act? recordādi sit eundēs seq̄ret̄ q̄ illud
cōplexū est? euidēt notū. s̄ euidēs cōplexū cau-
sat̄ ex noticia terminoz intuitiva sicut i p̄po-
sītōe cōtingētī euidēt̄ nota: s̄ obiectū recor-
datōis nō est euidēt̄ notum vno mō vel alio
mō. igit̄ et̄. P̄terea p̄teritū vt p̄teritum
non est cōplexū sicut nec hō in quātū aīa. igit̄
p̄pter tale obiectū nō d̄z actus dici cōplexus
Ocrānū dubiu est. q̄ videt q̄ memoria p̄p̄ie
dicit̄ sit i p̄e sensitiva p̄bo p̄p̄m scd̄o poste-
rioruz in fine. vbi dicit̄ q̄ in q̄busdā aīalib? est
memoria et in q̄busdā nō. s̄ etiaz dicit̄ p̄mo me-
moria. q̄ cū sensib? q̄busdā ipoz. memoria
nō insit q̄busdā vero insit. et p̄p̄ h̄ qdā aīalia
pudētia sunt alia vero indisciplinabilia non
potētia memorari. Itē de mēoria et reminiscē-
tia est māifestū q̄ in p̄mo sensitivo hoz. cogni-
tio sit. Itē p̄ experit̄ia p̄z de brutis q̄ habent
actū pudētie: q̄ certo tpe operant̄ et certo lo-
co vt formice. s̄l p̄z de vidicta et ira sicut p̄z
in symea vel cane. s̄l p̄z de furiosis q̄ dicunt
se audivisse qd̄ mō non audiūt: et tm̄ nō habent
vsuz rōnis. igit̄ habēt memoriā sensitivā. P̄-
terea rōnes vident̄ ad oppositū. P̄terea. vi-
det̄ q̄ sensatio pōt esse obiectū sensus s̄m p̄bz
scd̄o de aīa. q̄ sentimus: q̄ videmus et audim?
s̄l sensus h̄z iudiciū quo differt ab actu appre-
hensivo. s̄l h̄z memoriā recipiēdi indivisibi-
lia. P̄terea scd̄a rō nō valet: q̄ sensus pōt cō-
prehēdere aliqd cōplexū. videt̄ cū canis sillos
ḡsare et discurrere et̄. s̄l pōt apprehēdere ali-
qd cōplexū qd̄ pōt fingere mōte aureū p̄z de
ymaginatiua. P̄terea. accipit̄ q̄ nihil est s̄e-
sibile nisi res in actu vel in potētia. Lōtra. p̄-
mo de aīa rectus est iudex sui et obliqui. Et se-
cūdo. visu discernim? lumē et tenebrā. P̄terea
qd̄ dicit̄ q̄ brutū nō pōt apprehēdere tps non
videt̄ verū: q̄ de memoria et reminiscētia. q̄cū
q̄ aīaliū tps sentiūt et in q̄. s̄ sola aīalia memo-
rant̄ et in quo sentiūt. Itē post. oibus aīalibus

Septimū.
Septimū

R
Notandū

Primū dubiu

Scdm

Tertiu

Quartū

Quintū

Ad primū dubiū

non est memoria. Ad primū istoz pōrdici q̄
 deus nō cōseruat q̄n deficit exercitiū act⁹ diu
 r̄ tūc corrupit. Aliter pōr dici q̄ ex actibus
 intellectus frequēter elicitis causat aliq̄ qua
 litas in corpore r̄ volūtate. sicut videmus
 q̄ actus cōcupiscētie siue passiones appetit⁹
 sensitiuū moderant p̄ actus intelligēdi r̄ volē
 di p̄ hoc q̄ volūtās suspendit actū intellectus
 respectu talis: r̄ cōuertit se ad alia r̄ voluntas
 vult deū vel aliqd̄ tale: ita q̄ ex frequēti intel
 lectōe r̄ volitōe pōr generari r̄ augeri aliqua
 qualitas corporalis q̄ est cōseruans habitū in
 intellectu r̄ volūtate siue q̄ frequēter s̄m alte
 raritōez aie sequit̄ alteratio corporis. r̄ ideo ad
 corruptōem illius qualitatis corporalis cōser
 uantis sequit̄ corruptio hitus in aia. Illa autē
 qualitas corporalis corrupit p̄ actōem extrin
 secorū agentiuū. q̄ cōtinue agit in corpus alte
 rando diuersimode. cuiusmodi sunt elementa r̄
 alia corpora multa p̄pter quoz actōem corrup
 pit qualitas illa corporalis q̄n nō auget p̄ fre
 quētatiōem actū intellect⁹ r̄ voluntatis. r̄ h̄
 videt̄ esse rō quare corrupit habitus in intelle
 ctu r̄ volūtate p̄ cessatiōem actū: r̄ dicit̄ esse
 corruptio p̄ obliuionē. Ad scōm dubiū dico
 q̄ aia separata p̄r acq̄rere tā notitiā materialiuū
 q̄ imaterialiuū. r̄ h̄ naturalr̄ sicut āgel⁹. r̄ dicē
 dū est idē de aia separata p̄ oia: sicut dicit̄ est de
 āgelo. i scōo t̄m cognitōez dei ipticulari nō p̄r
 naturalr̄ acq̄rere: q̄ illū actū vidēdi pōr solus
 de⁹ causare. Si dicas q̄ de⁹ se ostēdat tāq̄ ob
 iectū intellectui separato sicut albedo mō se ostē
 dit: tūc videt̄ q̄ intellect⁹ talis possit acquirere
 r̄ aliquid actū circa deū r̄ naturalr̄ elicere. Ne
 spōde q̄ oino eodē mō ostēdit se de⁹ intellectui
 coniuncto sicut separato p̄ sui sc̄z p̄ntiā: q̄ nō ali
 est p̄ns vni q̄ alteri. Tūc nō est imaginādū de
 ostēsiōe dei sicut de alijs obiectis: q̄ alia ob
 iecta si fuerint presentia potentie cognitiue r̄
 nō sit impedimentū possunt naturalr̄ cognos
 sci: siue sint materialia siue imaterialia: q̄a nō
 est in prāte eoz cognosci vel nō cognosci: sed
 q̄rūcumq̄ de⁹ sit p̄ns alicui potētie nō impedit̄
 nō est i prāte sua videre r̄ nō videre: q̄a si vult
 videri videt̄: r̄ si nō vult videri nō videt̄. r̄ to
 ta causa est: q̄ deū ostēdi volūtati nō est nisi
 deū videri a volūtate r̄ visio dei totalit̄ causa
 tur a deo. nec pōr aliq̄ creatura in visioē hāc
 nec naturalr̄ nec aliquo mō. Ad tertiuū dico
 q̄ duo act⁹ intelligēdi p̄nt simul esse in intelle
 ctu. Et ad p̄bationē dico q̄ q̄n aliq̄ spēs extre
 me sunt incōpossibiles oēs intermedie p̄prie
 sunt incōpossibiles sicut p̄r. q̄ oēs spēs inter
 albuū r̄ nigruū sunt incōpossibiles: s̄ notitia in
 tuitiua r̄ abstractiua non sunt p̄prie spēs me

Ad scōm

Ad tertiuū

die inf̄ noticias duarū opinionū cōtrariarū. r̄
 tō nō est ad p̄positū. Ad aliud p̄r alibi q̄ p̄s
 ponit dīam iter actū sciēdi r̄ intelligēdi: q̄ plu
 ra possuz scire r̄ intelligere t̄m vni. igit̄ r̄c. Ad
 p̄bationē dico q̄ assumptū est falsuz: s̄ intel
 lit q̄ bec p̄na bona est. possuz plura scire: r̄ t̄m
 vni intelligere. igit̄ intelligere r̄ scire distingū
 tur: r̄ ecōtra p̄tingit plura intelligere r̄ t̄m vni
 scire. igit̄ distingunt̄. Ad aliud dico q̄ intel
 lectū totalit̄ cōuertit pōr duplicit̄ intelligi. Tho
 mō q̄ totalit̄ cōuertit sic q̄ nulla ps illi⁹ sit nō
 cōuersa: r̄ sic est veruz q̄ simplex est nō habēs
 p̄r. Alio mō q̄ cōuertit̄ eliciedō vni q̄ nō p̄r
 elicere aliū: r̄ sic nō totalit̄ cōuertit̄. q̄a si sic
 p̄cluderet q̄ de⁹ nō pōt simul p̄ducere plures
 creaturas r̄ q̄ aia nō pōt siml̄ habere actū vo
 lēdi r̄ intelligēdi: q̄d falsuz est. igit̄ r̄c. Ad aliud
 dico q̄ aliq̄ intellectū vni⁹ ipedit̄ intellectū
 nē alteri⁹ sicut intellect⁹ vni⁹ disparati impedit̄
 intellectiōē alteri⁹. aliquando nō: sicut q̄n in
 tellecta ordinātur r̄ intellectiōes. sicut intel
 lectiō incōplexi ordinat̄ ad cōplexū. tunc p̄nt si
 mul esse: nec vna ipedit̄ aliā. Ad quartū du
 biū dico. q̄ naturalr̄ loquēdo actus recordādi
 necriō p̄supponit actū recordādi p̄teriti: s̄ ali
 fieri possit p̄ potētiā diuinā: q̄ act⁹ recordādi
 est respectu actus recordādi p̄teriti sicut ob
 iecti p̄ialis. r̄ iō actus recordādi nō pōt esse
 naturalit̄ simplicit̄ sine actu p̄uio. Ad q̄ntū
 dubiū dico q̄ hitus generat⁹ ex actu recordādi
 p̄terito cū multis alijs hitib⁹ incōplexis in
 clinat p̄ialr̄ ad actū recordādi. r̄ p̄ter h̄ s̄nt ali
 q̄ hitus cōplexi q̄ inclināt ad illū actū recordā
 di imediate: nec habēt aliū actū: sicut postea pa
 rebit. s̄ hitus incōplexi nō inclināt ad actū cō
 plexū imediate: puta ad actū recordādi: s̄ t̄m
 mediāte actu p̄prio. Et q̄n dī q̄ hitus iclināt
 ad act⁹ p̄siles. igit̄ r̄c. verū est: s̄ nō t̄m ad illos
 s̄ etiā ad alios dissiles maxime mediāte: s̄ for
 te imediate nō inclināt nisi ad act⁹ p̄siles. r̄ iō
 hitus incōplex⁹ nō inclināt ad actū cōplexuz:
 s̄ ad actū incōplexū imediate r̄ ad aliū cōple
 xū mediāte. Ad aliā rōnem p̄ dubio dico q̄ p̄
 mus act⁹ recordādi causat̄ ab hitu cōplexo i
 mediāte r̄ ab hitu vli hitib⁹ incōplexis mediāte
 t̄m q̄n act⁹ recordādi q̄ est obiectū p̄iale act⁹ re
 cordādi. sic nō solū habuit recordās illū actū
 incōplexū generatiū vni⁹ hitus incōplexi: s̄ etiā
 actū cōplexū duplicē. vni⁹ quo apprehēdit̄ il
 lū actū esse: r̄ aliū quo euidenter assentit̄ huic
 cōplexo iste actus est. r̄ ex isto actu generatur
 habitus incōplexus inclinans imediate ad a
 ctū recordādi sicut sibi in specie saltem tanq̄
 ad principale obiectū qui est actus recordādi
 tis licet mutetur differētia tēporis que nō iuu

Ad quartū

Ad q̄ntū

rat spem habitus. Ad aliam rationem dico quod licet quilibet habitus incomplexus equaliter respiciat omnem differentiam repositis sicut species: non tamen habitus incomplexus quod concernit certam differentiam repositis. Si dicas quod actus ille inclinans ad actum recordatum concernit solum primum repositum: actus recordandi repositus preteritum. ideo isti actus non sunt similes nec unus habitus inclinans ad alium actum sicut tu ponis. Rursus ad istam rationem et dico quod deus potest causare habitum inclinante immediate ad actum recordandi ante omnem actum intelligendi. et tunc inclinaret ad actum recordandi falsum: quod inclinaret ad actum respectu actus qui non fuit preteritus: sed hoc non est naturaliter.

Ad sextum

Ad septimum

Ad sextum dubium dico quod actus recordandi est abstractivus: quod est actus complexus qui est abstractivus et non intuitivus. Ad aliud dico quod illud complexum est evidenter notum: et dico quod illa notitia est evidens notitia qua intellectus evidenter assentit huic complexo. hoc vidi hoc audivi hoc intellexi: causas ex notitia intuitiva terminorum. sed intuitiva duplex est sicut alibi patuit quod dicitur perfecta quodam imperfecta. perfecta est illa mediante qua intellectus evidenter iudicat quod talis actus est. et hec est generativa habitus complexi inclinantis preteriter ad actum recordatum. Imperfecta est illa mediante qua intellectus iudicat evidenter quod talis actus fuit in intuitiva imperfecta generat ex intuitiva perfecta. Tunc dico quod notitia evidens predicti complexi causat ex notitia intuitiva imperfecta terminorum. et hec presupponit naturaliter loquendo intuitivam perfectam.

R
Ad octavum

Ad aliud dico quod homines sic utuntur sic loquendo quod preteritum est obiectum recordandi: tamen illud non est eius obiectum: sed tale complexum talis actus fuit. hoc vidi hoc audivi: ille fuit tunc et cetera. Ad aliud dico quod in brutis et in parte sensitiva hominis et in hominibus furiosis est memoria primo modo et non secundo modo superius dicto secundum premissa in principio questionis. sed non est memoria ibi dicta tertio modo propter causas dictas. et per hoc ad omnes auctores philosophi secundo posteriorum primo metaphisice de memoria et reminiscencia dicitur quod intelligitur de memoria primo et non secundo modo dicta: quod ex talibus actibus talium animalium generat habitus incomplexus qui inclinans intellectum ad apprehendendum eadem incomplexa qui prius sensibiliter et presentialiter apprehendebant: non tamen cognoscunt talia complexa quod tales actus tunc fuerunt. Tunc per hoc patet ad experimentias de prudentia et providentia formice et vindicta symee et canis: quod per habitus incomplexos genitos ex actibus precedentibus inclinatur fantasia talium animalium ad apprehendendum talia incomplexa qui prius apprehendebantur puta formica ad apprehendendum locum et canis

apprehendens ictum: generantur in eis diversis habitus ad apprehendendum inclinantes ad fantasiam talium animalium ad apprehendendum illa que prius apprehendebant. et per multos tales conceptus apprehensivos incomplexos possunt tantum facere sicut si haberet habitus complexos. et ideo illi habitus equaliter sunt complexi: quia tantum possunt facere mediatis illis habitibus sicut mediatis complexis. Ad aliud de furiosis dicendum est eodem modo. unde licet prestantales prepositos. tamen non habent aliquem actum complexum in parte sensitiva: terminatum ad alia complexa: sed tamen actus incomplexos causaros ex actibus incomplexis: eorum qui prius audiverunt vel viderunt. unde talis prepositio non habet aliquid esse nisi tantum in voce. Exemplum patet in pica que profert: et tamen nullum actum complexum habet. Ad aliud dico quod sensatio sensum non percipiunt ab ipsis sensibus quorum sunt: sed a sensibus superioribus: puta sensu communi. vel ab intellectu. et sic intelligitur philosophus. Ad aliud dico quod sensitiva habet iudicium: patet in brutis pueris fatuis et cetera. qui iudicant inter nocivum et convenientia: sed non habent actum iudicandi distinctum ab actibus apprehensivis incomplexis sicut intellectus habet: quod talis actus apprehendendi est complexus et presupponit formationem complexi qualis debet esse in parte sensitiva quare talis non potest esse in intellectu patet alibi: sed illi actus incomplexi equivalent eis: ac si haberet notitiam complexam. et hoc patet ad opera exteriora. Ad aliud de sollogisate canis patet per idem: quod apprehendit incomplexa que equivalent notitiis complexis quod ad opus extra. sicut ymaginativa potest medianibus apprehensivis habitibus simul apprehendere partes motus aurei: puta per unum montem et paliu aurum. et hoc est ymaginari montem aureum simul habere actum ymaginandi respectu montis et respectu auri siue hoc sit per unum actum siue per plures. nam utrumque potest probabiliter dici. Ad aliud dico quod talis lumen quod rectum potest per se videri a sensu et ab intellectu tenebra et obliquum non potest cognosci a sensu: sed tantum ab intellectu. et hoc per discursum. Ad aliud dico quod talia animalia solent memorari in quibus possunt generari tales habitus inclinantes fantasiam ad apprehendendum ea in absentia qui prius presentialiter apprehendebant. et sic habent sensum repositis aliter non. et ideo a fantasia non ymaginatur in presentia rerum non habent memoriam: quia in eis non possunt tales habitus generari. Ad primum principale dico quod licet per statum istum intellectus non intelligat nisi propter conversionem ad fantasmata. et hoc forte propter peccatum: quia deus non vult concurrere ad actum intellectualem

Ad primum principale
capite

ligendi nō concurrente actu fantasiandi: tamē in aīa separata nō valet: q̄ tunc sunt omnia principia sufficientia ad actū: ⁊ deus vult concurrere sine tali actu. Ad aliud pōt dici q̄ nō quia deus nō vult concurrere ad actū recordā dī respectu peccatorū vel dato q̄ sic: tūc supēdit actiuitatē actus respectu tristitie. sicut p̄z alibi. Ad aliud p̄z superius. Ad aliud dico q̄ licet intuitiua intellectiua p̄supponat sensitiuā p̄o statu isto nō tamē tunc: cuius causa p̄z alibi. Ad aliud dico q̄ p̄sequētia nō valet quia deus nō vult cōseruare habitū in anima coniuncta sine qualitate corporali cōseruante q̄ corrumpitur p̄ infirmitatē. sed post mortem conferuat tales habitū sine tali qualitate. nec corruptio corporis infert corruptōem alicuius in aīa nisi q̄ aliqd̄ corporale requiratur ad cōseruatōem illius. Ad aliud patet ex p̄cedentibus 2c.

Questio. xiiij.

Quero utrū quilibet vidēs diuinā eētā necessario cōprehēdat eā ⁊ omēs creaturas. p̄bat q̄ sic. q̄ cōprehēdit diuinitatē q̄. viij. methaphisice ait p̄s q̄ simplex aut totaliter cognoscitur aut totalit̄ ignorat̄ de? ē summe simplex. igit̄ 2c. s̄ qd̄ totalit̄ cognoscit̄ totalit̄ ap̄prehēditur. igit̄ 2c. Scdo p̄bat. q̄ cōprehēdit creaturas. q̄ gregorius. v. dialogorū qd̄ ē qd̄ illi nesciūt q̄ scientem oīa sciunt. igit̄ nihil latet creaturas videntes eētā diuinā. Ad oppositū q̄ nō apprehēdat diuinitatē p̄bat. q̄ cognitio cōprehēsiua rei ē p̄fectissima. s̄ nulla intellectio intellect̄ creati de deo pōt eē p̄fectissima. q̄ talis sola ē diuina cognitio. igitur 2c. Scdo p̄bat q̄ nō cōprehēdat omēs creaturas: q̄ āgeli multa ignorāt. igit̄ 2c. Circa istā questionē sic p̄cedā p̄mo videndū ē qualis sit ista visio. Et p̄mo videndū ē utrū vidēs diuinā eētā cōprehēdat eā. Scdo utrū eādē visionē videat eētā diuinā ⁊ creaturas. Tertio utrū vna creatura possit videri sine alia. Quarto utrū sic vidēs diuinā eētā cōprehēdat creaturas. Quinto mouebūt dubia ⁊ soluentur. Circa p̄mū dico q̄ cōprehēdere accipit̄ multipliciter vno mō qn̄ aliqd̄ videt̄ sic q̄ nihil ei? latet ⁊ sic cōprehēdere ē distincte videri. Scdo accipit̄ qn̄ aliqd̄ totū distincte videt̄ ⁊ pōt sine difficultate discerni inter presēti? Tertio mō qn̄ aliqd̄ cognoscit̄ p̄fectissima cognitione qua cognosci pōt. Quarto qn̄ cognoscit̄ sub oib? p̄dicatis cōuenientibus sibi. Quinto qn̄ talis ē p̄portio intellectiōis rei ad alias intellectiōes qualis ē illi? rei ad alias res. Quātū ad p̄mū dico q̄ vidēs eētā diuinā

cōprehēdit eā p̄mo mō. q̄ vidēs videt̄ distincte. q̄ nō habet p̄es quarū vna pōt latere et alia patere scdo mō nō cōprehēdit eā q̄ nō h̄z tales p̄es inf̄ quas possit discerni. q̄ simplex est et iō totū videt̄ vel nihil. tertio mō nō pōt cōprehēdi nisi a deo q̄ omī cognitōne creata est dare p̄fectiorē sc̄z in creatā. quarto mō non pōt cōprehēdi nisi a se ip̄o. q̄ ip̄e sol? oīa p̄dicata sibi p̄ueniētia cognoscit. Quinto modo nō pōt cōprehēdi nisi a se ip̄o. q̄ intellectio beatati qua cognoscit̄ deū excedit̄ intellectiōē q̄ cognoscit̄ creaturā finite ⁊ i p̄posito finite. s̄ cognitio dei q̄ cognoscit̄ seip̄am excedit̄ oīm cognitōne creature qua cognoscit̄ creaturā i infinitū sicut obiectū cognitōis dei excedit̄ obiectū cognitōis creature in infinitū. ⁊ iō nō ē similis p̄portio inter cognitōne dei qua cognoscit̄ seip̄m ⁊ cognitōne creature sicut ē iō ter obiectū vni? ⁊ alteri? Quātū ad sc̄z articulū. an sc̄z intellectus vidēs diuinā eētāz possit videre vnā creaturā alia nō visa. Dico ad hoc breuiter q̄ sic. cui? ratio est: quia quicumq̄ sunt aliqua obiecta realit̄ distincta qd̄libet illorū potest videri sine alio ⁊ qd̄libet secundū finē tertio: ⁊ qd̄libet tertū sine quarto. p̄z: quia nō minus repugnat separari aliqd̄ intelligere intuitiue q̄ abstractiue: sed cognoscēs creaturas distinctas abstractiue vnāz pōt cognoscere sine alia abstractiue. igit̄ eodem modo intuitiue: s̄ creature distincta sunt obiecta realiter. igitur potest vnā videri sine alia. Sed in isto articulo est difficultas. an sc̄z actus quō videtur deus et quo videt̄ creatura sit simpliciter idē numero. quia si sit alius actus numero: tūc est magna difficultas. si aut̄ sit idē actus numero est maior difficultas. Et q̄tū ad istū articulū dicit Jobes q̄ est vna et eadem visio ⁊ idē actus numero. quia tūc iste actus terminat̄ ad eētā diuinā tanq̄ ad obiectū primariū ⁊ ad creaturā tanq̄ ad obiectū secundariū. iō potest manere idē actus terminat̄ ad obiectū primariū: licet nō terminet̄ ad obiectū secundariū: s̄ nō eod̄uerso. Qu aut̄ sit idē actus probāt aliqui p̄mo sic. actus intelligēdi nō mutant̄ nisi mutatione subiecti vel mēsure vel ratiois cognoscēdi: s̄ in p̄posito subiectū est idē similis mēsurā ⁊ ratio cognoscēdi. q̄ obiectū primū actus est eius mēsurā ⁊ ratio cognoscēdi. P̄terea. p̄fectiones creaturarū simpliciori modo p̄tinetur in deo q̄ in creatura. igit̄ simpliciori modo cognoscuntur. igit̄ licet cognoscantur in creaturis p̄ plures actus: tūc in deo cognoscuntur p̄ vnū actus: s̄ cognoscēs p̄fectionē creature cognoscit̄ creaturā. igit̄ 2c. P̄terea. beatus vidēs deū nō plures habet actus beatiss.

Ad sc̄m

Ad tertium
Ad quartū

Questio XIII

Declarabūt quī
articulū

Primus articul?

Sc̄s articulus

Prima rō pro
opinione

Secunda

Tertia

Quarta

cos: s̄ act⁹ quo creatura vidēdo deū videt etiā
 alia est beatificus. s̄ est tm̄ vnus talis actus.
 Prefea. beat⁹ eodē actu quo videt eētā di-
 uinā videt alia relucētia in ipsa. p̄batur: quia
 beatus vidēs diuinā essentia videt ipam esse
 infinitā: q̄ infinitas sibi cōpetit vt naturalis
 p̄fectio: sed vidēdo eius infinitā p̄fectionē vi-
 det oīa relucētia r̄c. Lū igit creatura oēs relu-
 ceant in essentia diuina sequit r̄c. Præterea
 videns deū vt representatiuā creature eodēz
 actu videt creaturā: sed beatus videt deū fm̄
 talē rationē formalē. ergo eodem modo videt
 creaturāz. Præterea. aliter sequeret q̄ vidēs
 creaturā aliquā in verbo nō esset beatus in il-
 lo actu: q̄ videtur in cōueniēs. igitur dicitur
 q̄ de facto omēs creature relucēt in essentia
 diuina sicut in speculo. r̄ ita d. us p̄ vnā ratio-
 nē infinitā representat offert r̄ exprimit omnia
 que naturaliter relucēt in eo tanq̄ speculuz.
 sed intellectus creat⁹ beatus nō pōt oīa s̄ cō-
 prehēdere. r̄ iō fm̄ sui finitātē intelligit finita
 sed p̄pter suā libertatē in cōuertēdo se ad q̄d-
 cunq̄z relucēs in essentia diuina pōt intellige-
 re intellectus creat⁹ q̄d cūq̄z sibi placuerit. ponit
 exemplū de speculo in quo relucēt multe
 ymagines. Contra ista p̄mo cōtra p̄ncipalem
 p̄clusionē r̄ moduz ponēdi 3o. arguo p̄mo sic
 impossibile est trāsire de p̄dictorio in p̄dicto-
 riū. ceteris instantijs seclusis sine mutatōe ac-
 q̄sitiua vel dep̄ditiua alicuius absoluti vel re-
 spectiui: s̄ intellect⁹ creat⁹ br̄s vidēs p̄mo eētā
 diuinā solū p̄ istū respectū: r̄ post videns p̄
 eundē actū creaturā ibi relucētē trāsīt de co-
 tradictorio in p̄dictorio: q̄ de nō visione creatu-
 re in visione eiusdē. igit̄ aliqd̄ h̄ acquir̄: q̄ ni-
 bil dep̄dit: aut igit̄ aliqd̄ absolutū r̄ tūc nō erit
 nisi nouus act⁹ vidēdi. p̄z discurredo: aut erit
 nouus respect⁹. s̄ hoc non pōt esse: q̄ creatura
 visa nō est. ponam? igit̄ nō pōt terminare relas-
 tōem realē fm̄ eundē doctore. Præterea omēs
 respectus actus intellect⁹ ad obiecta sunt eius-
 dē generis. cū igit̄ vn⁹ est intrinsecus adueniēs
 oēs erūt intrinsece adueniēs r̄ nō extrinsecus
 s̄ nūq̄ ouis siue produciēt intrinsec⁹ adueniens
 sine p̄ductōe absoluti: s̄ respectus extrinsec⁹
 possēt alicui aduenire de nouo sine p̄ductōe
 alicuius absoluti fm̄ eundē doctore in tertio.
 igit̄ p̄duciēt h̄ aliqd̄ absolutuz igit̄ nou⁹ act⁹ sic
 prius. Itē act⁹ amoris semp̄ est alius rectū ob-
 iecti p̄marij q̄ sc̄darij: s̄ obiectū sc̄darij ē aliō
 igit̄ eodē mō act⁹ intellect⁹. aūs p̄z: q̄ act⁹ amo-
 ris rectū obiecti p̄marij pōt stare cū actu odien-
 dis sc̄darij. si igit̄ amet p̄mū obiectū h̄ erit paliū
 actū amoris. Secdo arguo p̄ra positōes r̄ opi-
 nionē. q̄ videt q̄ eētia diuina sic nō rep̄ntet

Quinta

Sexta

Cōtra opiniones

sicut ponit opinio. q̄ vna res nō ducit in noti-
 ciā in cōplexā alterius rei: sicut alibi distinet. p̄z
 s̄ deus et creatura sunt res realiter distinetæ.
 Præterea. q̄ dicit q̄ intellect⁹ creatus beat⁹
 pōt se cōuertere ad q̄d cunq̄z sibi placet. Con-
 tra. illud p̄uertere est aliquid: aut igit̄ dīa visio
 ne actōe aut nō. nō pōt dari primū: q̄ illud cō-
 uertere est aliud obiectuz nec ē motus localis
 nec mot⁹ ad formā: nec ad aliud p̄z de se. Si di-
 cas sc̄dū: aut illa visio est distincta a p̄ma: r̄ sic
 habet p̄posito: aut est simpliciter eadē: tūc iā
 se cōuertit de nouo. Si dicas q̄ ista visio est p̄
 imperiū volūtatis. Cōtra. imperiū volūtatis
 p̄supponit intellectōem: ergo si p̄ imperium
 volūtatis intellectus cōuertat ad diligendū
 aliquā creaturā illa post est intellecta. quero a
 quo causat̄ ista intellectō. p̄pter q̄d stat p̄mū
 argumētū q̄ nō pōt esse trāsitus a nō cōuersio-
 ne ad cōuersionē: v̄ a nō intelligēte ad intelli-
 gentē sine mutatōe. Præterea exēplū suū ē ad
 opposituz. tū q̄ ad h̄ q̄ aliq̄s videat aliqd̄ de
 nouo in speculo q̄d prius nō vidit requirit̄ mo-
 tus localis videntis vel in ymagine visayl in
 re: cuius est ymago. sic nō est in p̄posito. Tum
 q̄ q̄n̄ aliquid videtur de nouo in speculo ibi ē
 noua visio. igit̄ sic erit in p̄posito. Ideo sine
 p̄iudicio r̄ assertōe pōt dici q̄ q̄n̄ aliquis be-
 atus primo videt deū r̄ postea creaturā q̄ est
 necessario alius actus. r̄ hoc potest persuades-
 ri: q̄ quādo duo sic se habent q̄ vnū manet a-
 lio destructo: hoc erit propter aliquā distincti-
 onē inter illa. sed actus videndi deū manet: et
 potest manere nō manētē actu videndi crea-
 turā. igit̄ r̄c. Si dicas q̄ eodem mō pōt p̄bari
 q̄ similitudo q̄ ponit̄ relatio realiter distinet̄ ab
 albedine. iō similitudo dicit̄ destrui ad destructi-
 onē alterius albedinis: q̄ talis cōcept⁹ signi-
 ficat talē albedinē coexistentē sicut alibi p̄z.
 sed istud nihil valet in p̄posito. Secdo dico q̄
 actus quo intellectus creatus videt creaturā
 differt sp̄e ab intellectu quo videt essentia ei⁹
 ratio est: quia q̄n̄ aliqua sunt eiusdem rationis
 q̄cquid cōuenit vni cōsimili conuenit reliquo
 vel cōuenire pōt. sed p̄mo actui nō pōt conue-
 nire q̄ ipō intelligat̄ creatura: nec sc̄do q̄ ipō
 intelligatur deus. igit̄. Tertio dico q̄ pōt po-
 ni rationabiliter q̄ deus causando actū vidēs
 di respectu essentie sue pōt causare actū respe-
 ctu creature vnus vel multarū sicut placet. r̄
 sic possunt itelligi auctoritates sc̄toz. q̄ dicūt
 q̄ vidēs verbū videt creaturas in verbo. Illas
 sc̄z quarum visionem deus causat: vt causa ro-
 talis r̄ deus est speculum voluntarium r̄ q̄ a-
 lique creature possunt videri in eo sine ali-
 is: ita q̄ beatus non videat alios effectus:

D
Tertius articulus

nec creaturas in deo nec sicut in causa nec sicut in speculo presentate nec sicut in efficiere. si naturaliter representaret: tunc non videtur ratio quare una creatura esset magis visa quam alia et sic omnes vel nulle videretur: sed solum illas creaturas: quarum visionem deus causat in tali intellectu. et quod de eodem lege deus tales visiones creaturarum non causat nisi videat ipsa essentia. ideo talia dicuntur videri in tali essentia divina. quod intellectus recipit visionem ab essentia divina: sicut a causa efficiere. non autem videt in essentia divina sicut in libro vel in speculo secundum imaginationem aliquorum. Quarto dico quod actus beatificus potest esse idem respectu essentie divine et respectu creaturarum: et non primo respectu dei et post respectu creature secundum imaginationem Jobis. quod impossibile est quod sit idem actus propter rationem iam dictam: et si semel videatur illo actu semper debetur actu ipso stante. Locus oppositum videtur Jobes dicere. et si ille actus semper continuatur ille actus non esset beatificus: quia esset perfectus respectu creaturarum nisi solus accidentaliter vel plures actus essent beatifici simul. Quinto dico quod potest poni quod iste actus sit interruptus et causet novum actus respectu omnium istorum priorum visum et respectu aliorum obiectorum et creaturarum et tunc secundum istos duos modos ponendi oportet ponere quod in eodem intellectu successive potest esse plures actus beatifici: vel quod simul sunt tales actus: et hoc videtur rationabile: quia nulla videtur repugnancia. Circa quartum articulum dico. quod presupposita precedenti distinctione de comprehensione. quia una creatura potest comprehendere aliam creaturam. primo sic quod nihil eius lateat eide. et sic secundo modo maxime quando videtur aliquid totum secundum omnes partes suas. tertio modo potest comprehendere: quia res potest cognosci perfectioni cognitione: quod sit creature cognitione: quod cognitione divina et etiam potest deus causare perfectione cognitione creaturam omnium nunc creatam. quarto modo non potest apprehendere creaturam: quia multa predicata possunt convenire rei create que nunquam omnia sciuntur ab intellectu creato. quinto modo potest comprehendere creaturam quia potest esse proportio recta ita perfecta inter intellectiones sicut inter res. et ita erit aliqua intellectio ita perfecta intellectione inter intellectiones: sicut est res perfecta inter alias res. Sed contra predicta sunt aliqua dubia. Primum de visione divine essentie. utrum sit actus complexus vel incomplexus. et ratio dubitationis est: quod actus complexus videtur perfectior: incomplexo: sed actus beatificus est perfectissimus. Secundum est. utrum actus beatificus sit actus rectus vel reflexus. quod reflexus probatur. quod nullus est perfecte beatus nisi sciat se esse beatum. et per consequens habeat securitatem de hoc. Tertium est. utrum actus reflexus sit idem actus numero cum actu recto. Quartum utrum intellectus beatus potest simul videre infinita. Quintum est. an cognitio rerum in verbo et cognitio earundem in genere proprio sint cognitiones distincte secundum speciem. Sextum a quo causantur actus videtur. Ad primum istorum dico quod est actus incomplexus: quia intuitivus. Ad probationem dico quod notitia complexa est perfectior: incomplexa quando sunt eiusdem generis. Preterea utrumque existere abstractiva: si tamen non notitia incomplexa sit intuitiva et complexa abstractiva. tunc non oportet sic esse in opposito. Ad secundum dico quod est actus rectus: quod sine omni actu reflexo potest aliquid equilater esse beatus. et quando dicitur quod nullus est perfecte beatus et cetera. dico quod aliquid potest esse perfecte beatus beatitudine essentiali: sed nesciat se esse beatum. et per actu elicitum. sed sufficit quod habeat principium sufficiens. vult scire se esse beatum nisi deus impediatur. Ad aliud de securitate per quod homo potest esse equilater beatus sine illa securitate. et si sit aliquid distinctus a fructu: quod securitas nihil aliud est quam euidens vel certa cognitio de divina ordinatione: quod ordinavit actum beatificum esse primum ad usum: sed ille actus idem esset cum visione rerum: tunc non possit beatus sine securitate si ponatur distinctus actus tota licet carus a deo. quod videtur esse verum: quia visio dei est notitia incomplexa. hec autem notitia complexa: quia terminatur ad istud complexum. de ordinavit istum actum beatificum esse primum ad usum: tunc differret realiter a visione. et potest esse tamen visio quam fructio eius sine tali actu creato: nisi ponatur quod idem actus potest esse complexus et incomplexus rectum diversorum obiectorum. sic actus ille qui formatur proprio potest dici incomplexus quatenus ipso apprehenditur terminus proprio. et potest esse complexus quatenus ipso apprehenditur tota proprio. Ad tertium per quod non. sic alibi diffuse per. id nunc per se. Ad quartum dico quod non. quod si sic: aut per unum actum aut per infinitos teriatos ad diversa obiecta. siue sic siue sic se argueret infinitam perfectionem in actu teriato ad infinita obiecta vel in actibus: quod quatenus multa potest intelligi per unum actum finitum et aliqui actus teriatos ad multa potest esse imperfectior: et remissior: quam actus teriatos ad unum solum tamen actum terminari ad infinita semper arguit excessum ultra finitatem vel infinitatem. Ad quintum dico quod si cognitio creature in verbo sit intuitiva et in genere proprio sit abstractiva. tunc distinguitur species sicut alibi patet. si autem utrumque sit intuitiva puta si deus causaret cognitionem intuitivam alicuius albedinis in intellectu beatifico: et ipse beatus corporaliter videret eandem albedinem: tunc cognitio albedinis in verbo et in genere proprio non sunt distincte cognitiones sed speciem: nec etiam secundum numerum loquendo de intuitiva intellectiva. quod non secundum speciem: quod habet idem

ritate de hoc. Tertium est. utrum actus reflexus sit idem actus numero cum actu recto. Quartum utrum intellectus beatus potest simul videre infinita. Quintum est. an cognitio rerum in verbo et cognitio earundem in genere proprio sint cognitiones distincte secundum speciem. Sextum a quo causantur actus videtur. Ad primum istorum dico quod est actus incomplexus: quia intuitivus. Ad probationem dico quod notitia complexa est perfectior: incomplexa quando sunt eiusdem generis. Preterea utrumque existere abstractiva: si tamen non notitia incomplexa sit intuitiva et complexa abstractiva. tunc non oportet sic esse in opposito. Ad secundum dico quod est actus rectus: quod sine omni actu reflexo potest aliquid equilater esse beatus. et quando dicitur quod nullus est perfecte beatus et cetera. dico quod aliquid potest esse perfecte beatus beatitudine essentiali: sed nesciat se esse beatum. et per actu elicitum. sed sufficit quod habeat principium sufficiens. vult scire se esse beatum nisi deus impediatur. Ad aliud de securitate per quod homo potest esse equilater beatus sine illa securitate. et si sit aliquid distinctus a fructu: quod securitas nihil aliud est quam euidens vel certa cognitio de divina ordinatione: quod ordinavit actum beatificum esse primum ad usum: sed ille actus idem esset cum visione rerum: tunc non possit beatus sine securitate si ponatur distinctus actus tota licet carus a deo. quod videtur esse verum: quia visio dei est notitia incomplexa. hec autem notitia complexa: quia terminatur ad istud complexum. de ordinavit istum actum beatificum esse primum ad usum: tunc differret realiter a visione. et potest esse tamen visio quam fructio eius sine tali actu creato: nisi ponatur quod idem actus potest esse complexus et incomplexus rectum diversorum obiectorum. sic actus ille qui formatur proprio potest dici incomplexus quatenus ipso apprehenditur terminus proprio. et potest esse complexus quatenus ipso apprehenditur tota proprio. Ad tertium per quod non. sic alibi diffuse per. id nunc per se. Ad quartum dico quod non. quod si sic: aut per unum actum aut per infinitos teriatos ad diversa obiecta. siue sic siue sic se argueret infinitam perfectionem in actu teriato ad infinita obiecta vel in actibus: quod quatenus multa potest intelligi per unum actum finitum et aliqui actus teriatos ad multa potest esse imperfectior: et remissior: quam actus teriatos ad unum solum tamen actum terminari ad infinita semper arguit excessum ultra finitatem vel infinitatem. Ad quintum dico quod si cognitio creature in verbo sit intuitiva et in genere proprio sit abstractiva. tunc distinguitur species sicut alibi patet. si autem utrumque sit intuitiva puta si deus causaret cognitionem intuitivam alicuius albedinis in intellectu beatifico: et ipse beatus corporaliter videret eandem albedinem: tunc cognitio albedinis in verbo et in genere proprio non sunt distincte cognitiones sed speciem: nec etiam secundum numerum loquendo de intuitiva intellectiva. quod non secundum speciem: quod habet idem

Tertium
Quartum
Quintum
Sextum
Ad primum dubium

Ad secundum

Ad tertium
Ad quartum

Ad quintum

Quartus articulus

Quis articulus.
Primum dubium

Secundum

R
Ad sextam

obiectū oīno ⁊ habēt effectus oīno eiusdē rō-
nis: nec s̄m numerū. q̄ pluralitas nō est ponē-
da sine necessitate: sed nulla necessitas est ad
ponendū dīstinctionē: sed solū primus act⁹ est
auctus. q̄ alia causa priālis cōcurrēs augmē-
tat actū. Ad sextū dico. q̄ tā visio q̄ fructio
causatur totaliter a deo. hoc tñ nō pot̄ euidē-
ter p̄bari: s̄ hoc videtur rōnabilius q̄ eius op-
positus. tū q̄ vterq̄ actus est premiū cēntiale
⁊ cōfertur a deo pro actibus meritorijs p̄cedē-
tibus. q̄ maḡ est rōnabile q̄ creatura agar
premiū suū. Tū q̄a creatura nullū actū suū ita
excellētē pot̄ causare: nec totaliter nec priā-
liter respectu actus aliarū cognitionū creatu-
rarū ⁊ volitionū: pot̄ intellectus ibi eē actus
causa ⁊ volūtas s̄c̄: sicut in via. Si dicas q̄ h̄
est impossibile: quia tunc idem posset se redu-
cere de potentia essentiali ad actū sine oīni ex-
trinsecō. qd̄ est cōtra p̄m. viij. phisicōz. Pre-
terea. vij. phisicōz. p̄bat p̄s primū motorem
esse imobile p̄ istud mēdiū. omne quod mouet̄
ab alio mouetur: ⁊ nō est p̄cessus in infinitū.
igitur primū est imobile: qd̄ argumētū nō va-
leret si idē posset mouere se. posset em̄ aliquis
dicere q̄ primus motor nō mouetur ab alio: s̄
bene mouetur a se. sicut tu dicis de intellectu
⁊ voluntate. Ad primū istoz dico. q̄ intentio
p̄bi est in agētibus naturalib⁹ siue corporalib⁹ si-
ue spiritalibus siue cōiunctis siue separatis
q̄ agēs tale postq̄ est in potētia cēntiali p̄ ali-
qd̄ tēpus ad hoc q̄ eliciat actū: necesse est ali-
qd̄ extrinsecū cōcurrere in aliquo genere cau-
se ad hoc q̄ talis actus eliciatur ⁊ nunq̄ repe-
rietur in st̄tia. p̄z in agente corporali: si nunc
ignis nō agar ⁊ post agar. hoc erit vel q̄ pas-
sum nō erit apporimatū qd̄ debet cōcurrere
ad recipiendū actionē ignis in genere cause
materialis. vel si sit apporimatū ⁊ de⁹ suspē-
dat actionē ignis s̄m cōem modū loquēdi cuz
actionē eius suspēdere nō est nisi cū igne non
cōcurrere vt causa ad hoc q̄ actus eliciat opz
deū qui est causa extrinseca ad istū actū p̄cur-
rere vel qd̄cunq̄ aliud impedimētū ponatur
oportet illud p̄ agēs extrinsecū remoueri. Eo-
dem mō in sp̄ualibus p̄z: q̄ qñ intellectus de-
nō intelligente fit itelligēs. req̄rit q̄ obiectū
p̄currat qd̄ p̄s nō p̄currerat: v̄ si sic ⁊ act⁹ in-
tellect⁹ suspendat vel simplr p̄ deum: tūc opz
deū p̄currere ad h̄ q̄ intellectus intelligat vel
respectu istī obiecti p̄ volūtatē auerrentes
intellectū ab isto ⁊ p̄uertentem ad aliud obie-
ctū: si post itellect⁹ eliciat actū circa p̄m ob-
iectū. h̄ erit p̄ volūtatē. ⁊ tūc rectū illi volitio
est vere cā efficiens: sic q̄ istud est ḡnāliter ve-
rum de agente naturali corporalī ⁊ sp̄uali: sed

in agente libero est instantia manifesta: quia
obiectū cognitū pot̄ esse presens voluntari in
rōne volibilis: ⁊ deus s̄c̄r ad causandū ⁊ volū-
tas s̄c̄r: ⁊ oīnia requisita ad actū volēdi. ⁊
tamen nō oportet q̄ eliciatur ad actū volēdi. ⁊
quia hoc totū est in libertate voluntatis q̄ po-
test sibi libere elicere sicut sibi placet q̄tūcum-
q̄ oīnia sufficientia ad actū volēdi sint presen-
tia ⁊ bene disposita: ita q̄ agens liberū existēs
in potentia essentiali ad actū potest exire ad
actū ex se solo sine aliquo extrinsecō quocunq̄
aliter cōcurrente nūc q̄ prius p̄ casum positū.
Ad aliud dico q̄ p̄s. vij. phisicōz. intendit p̄-
bare q̄ primus motor est imobilis motu loca-
li per argumētū p̄dictum ⁊ supponit tanq̄
probatū in. vi. quia oīne qd̄ mouetur localiter
est q̄tū ⁊ diuisibile. ⁊ supponit q̄ est dare pri-
mū mouens. ⁊ supponit q̄ nihil potest mouē-
ri a se primo. ⁊ vocat moueri a seipso primo quā-
do aliquid conuenit totū: ita q̄ non parti. ⁊ sic
nihil potest moueri a seipso primo. qd̄ proba-
tur sic: quia totū quiescit ad quietem partis.
igitur mouetur ad motū partis: quia impossi-
bile est s̄m eum q̄ totū moueatur ⁊ pars quies-
cat: ita q̄ vna pars mouet aliam ⁊ multe siue
oīns mouent totū. ⁊ per p̄sequens totū nō mo-
uetur a seipso primo s̄m expositōem dicram de
libro primo. Ex istis potest sic argui. oīne qd̄
mouetur ab alio mouetur: quia oīne qd̄ moue-
tur aut mouetur a principio extrinsecō aut in-
trinsecō. si ab extrinsecō tunc manifestū est q̄
mouetur ab alio. si ab intrinsecō: tunc moue-
tur a parte: pars est alia a toto. patet igitur p̄
positio sumpta. sed s̄m suppositōem quādam
prius dictā est dare primū motorem. si igitur mo-
uetur localiter mouetur ab alio mouente p̄s
et hoc siue moueat a principio intrinsecō siue
extrinsecō. ⁊ p̄ cōsequens primus motor nō est
s̄c̄r primus: sed esset alius prior. igit̄ necessario
sequit̄ q̄ primus sit imobilis motu locali: quia
nec pot̄ moueri ab alio: nec a se. ⁊ sic p̄z ad se-
cundū. Si dicas q̄ istud nō p̄bat qñ sit mobi-
lis motu ad formā pura ad intellectōem ex se
R̄ndeo q̄ sic: q̄ per argumētū. vij. phisicōz.
pot̄ probari. p̄positio accepta prius oē qd̄ mo-
uet̄ ab alio mouet̄. q̄ talis est qñ aliquid est in
potentia essentiali ad aliquā formā. ⁊ est agēs
naturale ip̄sibile est q̄ reducat se de potētia
ad actū sine mouēte extrinsecō: q̄ agens natu-
rale apporimatū passo necērio agit nisi defici-
at aliqd̄ extrinsecū p̄currēns ad talē actōem.
si igit̄ prim⁹ motor mouet̄ ad formā pura itelle-
ctōez: tēc̄ aliquē eēt̄ in potētia cēntiali rectū forme
⁊ p̄ oīs n̄ possz se reducere ad actū nisi mouere
ab alio. ⁊ sic p̄ aliud argumētū. p̄bare q̄ nō

est mobilis ad formā motu naturali ⁊ natura
liter. Si dicas adhuc q̄ oīa ista nō pbant q̄n
sit mobilis ad formā libere puta ad volitōem.
R̄ndeo. verū est: s̄ hec cōclusio pbat p̄ tertiū
argumētū. viij. p̄bificoz: ⁊. xij. metaphisice. ⁊ ē
tale. oīs natura libere mota ad volitionez ali
quā pōt esse misera si eius felicitas nō depen
deat ab aliquo alio sicut a cā totali: qđ dico p̄
pter angelos ⁊ homines q̄ possunt libere multa
velle in patria: ⁊ tñ non possunt esse miseri: qz
eoz felicitas dependet a deo sicut a cā totali.
qđ pr̄z s̄r de visione: qz si intellect⁹ esset acti
uus respectu visōis possit voluntas vt videt
querere intellectū ab illa visione sic ⁊ nūc p̄
nolle illā visionē eē ⁊ p̄ libē velle aliā visionē
esse. ⁊ sic vt videt act⁹ intellectus eēt in prāte
volūtatis. s̄r pr̄z de fruiōe q̄ causat totalit̄
a deo: qz si volūtas eēt actiua respectu illius a
ctus: eēt in prāte volūtatis. ⁊ tunc posset fieri
misera in patria sicut sibi placeret. qđ videtur
absurdū. s̄ p̄mus motor ex quo simplr p̄mus ē:
nō sic depēdet ab aliquo alio. igit̄ si sic mouere
tur ad volitōem posset fieri miser. qđ reputat
p̄bs absurdū. Si dicas q̄ ad fruiōem mouet
naturalit̄ ⁊ ad alias volitōes libere. ⁊ sic p̄clu
dit argumentū. R̄ndeo q̄ hoc est s̄m argumēt
tū factū: qz tūc tanq̄ naturale mouet de po
tētia essentiali: qz eo ip̄o quo aliqd mouet de po
tētia essentiali ad formā est in potētia ad eā: ⁊
tūc necessario mouet ab alio. ⁊ sic nō eēt p̄
mus motor. sic igit̄ pr̄z q̄ p̄ tres rōnes pbatur
q̄ p̄mus motor est simplr immobilis tā motu lo
cali q̄ motu ad formā. Si dicas q̄ ista nō pro
bāt q̄n sit mobilis p̄ accidēs. R̄ndeo. oē quod
mouet p̄ accidēs pōt moueri p̄ se. pr̄z de acci
dentib⁹ de q̄bus min⁹ videt q̄ si essent separa
ta mouerent saltē localiter p̄ se s̄ nō alijs moti
bus. Ad rōnes opinionis. Ad primā dico q̄
ille actus mutat ad mutatōem obiecti siue sit
p̄mariū siue scđariū nihil refert. ⁊ iō dico q̄ il
la est insufficientis nisi p̄ rōnem cognoscēdi intel
ligat obiectū sicut aut̄ est in p̄posito q̄n p̄mo
cognoscit̄ essentia ⁊ post creatura. Ad aliud
dico q̄ creaturas contineri in deo nō est nisi il
las posse causari a deo. ⁊ ideo simpliciori mo
do continēt: qz possunt causari a simplicissimo
igit̄ cognitio illa qua cognoscit̄ ip̄m continēs
est simplicior ⁊ tantū vnus actus. s̄ illa cōten
ta sub cōtinente nō possunt cognosci simplici
ori modo p̄ pauciores actus q̄ possunt cogno
sci in se ceteris paribus. potest tamen tā deus
q̄ creatura cognosci per vnū actū si simul ⁊ eā
primō cognoscat̄ vterq̄. ita possunt due cau
se cognosci per vnū actū. sed si vnum prius co
gnoscat̄ ⁊ posterius aliud: tūc nō potest esse tā

tū vnus actus. Ad aliud dico q̄ vtraq̄ pars
pōt cōcedi prima: qz si habeat vnū actū termi
natū solū ad essentia diuinā ⁊ aliū terminatū
ad essentia ⁊ creaturā vterq̄ esset beatific⁹: qz
haberet deū clare visum p̄ obiecto. S̄r scđa
pars: qz si haberet actū vnū terminatū ad deū
precise ⁊ aliū ad creaturā terminatū p̄cise: pri
mus eēt beatificus: qz haberet deū p̄ obiecto
scđs nō p̄pter cām positā. Ad aliud dico q̄
implicat falsum: scz q̄ aliq̄ relucēt in essentia
diuina tanq̄ in speculo. qđ falsum est: qz crea
tura in deo nō h̄z nisi duplex esse s̄m istū cōem
modū loquēdi vnū: sicut in cā virtualiter h̄ est
in cā potēte talia causare. ⁊ aliud in cognitōe
diuina: ⁊ in volitōe q̄ oīno sunt idē: nec habet
aliud esse relucēs: nec representatiuū in essen
tia sicut i speculo: sicut aliq̄ ymaginant̄ false.
Et q̄n dicat̄ vidēs deū videt infinitā p̄fectōez
cōcedo. Et cū dicat̄ talis videt oīa relucētia
dico q̄ nihil tale est ibi. Ad aliud dico q̄ etiā
implicat deū rep̄tare creaturā aliter q̄ cā qz
cunq̄ representat suum effectū. qđ falsum est.
Ad aliud concedo cōclusionē q̄ videns crea
turā in verbo nō est beatus in illo actu si ter
minef ad creaturā nisi forte beatitudine accū
tali q̄ nihil est ad p̄positā. **Questio. xiiij.**

Meritur ultimo
Otrū voluntas beata necessario
fruat̄ deo. Probat q̄ nō: qz eadez
potentia habet eundē modū fa
ciendi circa oīa sua obiecta: s̄ voluntas est ea
dē potētia in via ⁊ in patria: ⁊ in via nō neces
sario fruitur deo: ergo nec i patria. Preterea
potētia rōnalis valet ad opposita: volūtas ē
h̄mōi: igit̄ pōt in fruiōe ⁊ in eius oppositū. cr̄
go nō necessario fruit̄. Ad oppositum. Si nō:
tūc voluntas beata posset peccare: qz pōt frui
deo ⁊ nō frui deo q̄n tenet. igit̄ r̄c. Circa q̄st̄
onē sic p̄cedendū est. Primo videndū est qđ
sit fruiō ⁊ cuius est. Scđo vtrū posset p̄bari
p̄ naturalē rōnem q̄ est possibile nostre natu
re. Tertio vtrū necessario eliciat̄ a voluntate
vel cōrigēt̄: sic q̄ sit in prāte volūtati. Quar
to mouebunt̄ dubia. Circa primū est difficul
tas p̄pter cōueniētia q̄ apparet inter dilectō
nē ⁊ delectatōem: vtrū sint eadē vel distincta
realiter. Et dicat̄ hic aliqui q̄ fruiō nō est
nisi quedā delectatio: ita q̄ ponunt q̄ sunt eaz
dem realiter ⁊ nō distingūt̄. Nec probatur
primō sic. Quia habito sine apprehēso per a
ctū intellectus volūtas nō habet aliquē actū
nisi tñ delectatōem. ḡ r̄c. Preterea. s̄r de
bet esse de appetitu sensitiuo ⁊ de intellectuio:
sed appetitus sensitiuus post actum desiderij

Ad tertiā
Ad quartā
Ad quintā
Ad sextam
Questio XIII
⁊ vltima
Circā q̄stionem
quattuor articuli
Primus articl⁹
Opinio p̄ma
Probatio prima
Secunda

Ad primā rātonē
alteri⁹ opinionis

Ad scđam

Tertio

Quarta

Quinta

Contra opiniones

Sententia auct.

presente delectabili: non habet aliquem actum: sed tunc delectationem. § 7c. Præterea. appetitus se habet ad obiectum delectabile sicut graue ad centrum. sed graue in centro nullum actum habet sed solum quietem. igitur eodem modo appetitus presente delectabili solum habet delectationem. Præterea. si distinguatur: tunc potest esse fructus sine delectatione: quod videtur absurdum. Præterea. si distinguatur realiter: tunc quæro in quo est delectatio subiectiue: an in actu fructuosis: an in voluntate. Non in actu fructuosis: quia tunc posset fructus stare cum tristitia: quia subiectum est in potentia neutra ad utrumque. Nec in voluntate: quia quæ quid est compossibile vni contrariorum in eodem subiecto est compossibile reliquo. et per consequens delectatio esset compossibilis actui odiedi in voluntate: et fructus esset possibilis tristitie. utrumque videtur falsum. § 7c. Contra istam opinionem arguitur primo sic. Amor amicitie est perfectio: quia amor concupiscentie: sed amor concupiscentie manebit in patria respectu beatorum. § amor amicitie manebit respectu dei. Præterea. odium et tristitia non sunt idem. § nec amor et delectatio sunt idem. Assumptum patet. quia quando aliquid est a me nolitum: puta nolo istum peccare: si non peccet delectabor in nolendo: et si eueniat oppositum illius quod est a me nolitum: tunc tristabor in nolendo. § cum actu nolendi stat delectatio et tristitia. et per consequens non sunt eadem. quia possunt separari. Similiter cum actu amandi stat delectatio: pura quando aliquid est volitum a me: et illud euenit sicut est volitum. et quando oppositum euenit: tunc est tristitia in voluntate sine omni noua voluntate. § ista eodem modo distinguuntur: quia possunt separari. Præterea. delectatio stat cum amore concupiscentie et cum amore amicitie quod non stant simul respectu eiusdem obiecti. § non est eadem cum altero illorum. Præterea. non plus repugnat dilectio et delectatio quando obiectum est presens: quam desiderium et dilectio quando obiectum est absens: sed dilectio est cum actu desiderij in absentia obiecti. § 7c. Ideo dico quod dilectio et delectatio distinguuntur realiter: sed non dico hoc propter rationem quare aliqui ponunt: sed quod actus volendi se habet ad delectationem sicut actus nolendi ad tristitiam: sed actus nolendi potest esse sine tristitia: ut patet in beatis qui nolunt homines peccare: et tamen non tristantur. Quia quod ponitur predicta identitate diceret quod delectatio non esset eadem cum quolibet actu diligendi: sed solum quando aliquid diligitur ita quod euenit sicut talis vult et diligit. quia tunc vltimè sequitur delectatio. et est eadem cum dilectione. quando autem oppositum euenit tunc non est idem cum dilectione. quia tunc sequitur tristitia. Similiter diceret quod tristitia est eadem cum

actu illo nolendi quam oppositum nolenti accidit quia vltimè est tristitia. quando autem non accidit oppositum tunc est delectatio. Et ita diceret: si angeli et beati nolent aliquid esse: et eius oppositum eueniret tristarent. Et per consequens si nolent homines peccare et homines peccarent tristarent. Vel potest dici quod angeli boni nolent homines peccare et tamen accidit frequenter oppositum sine tristitia: et hoc miraculose: quia deus suspendit actiuitatem illius actus nolendi respectu tristitie in angelo bono. Sicut angelus malus vult homines peccare: et frequenter accidit quod homines peccent: et tamen sine delectatione eius: quia deus per miraculum suspendit actiuitatem actus volendi respectu delectationis. Et ideo pono distinctionem inter illa quia possunt separari. Patet in angelo malo qui diligit se in seipsum: et tamen nullam delectationem habet. De hoc quere alibi. Aliiter potest dici quod delectatio excellens excludit omnem tristitiam: et tristitia excellens excludit quacumque delectationem. Et quia angelus habet delectationem excellentem: ideo non obstat quod oppositum nolenti accidat: non tamen tristat. Sicut angelus malus habet tristitiam excellentem: et ideo non obstante quod volitum eueniat non delectat. Et hec videtur potissima ratio esse ad probandum distinctionem inter delectationem et tristitiam: et actum nolendi et volendi: quia possunt separari. ut patet in angelo bono et malo. Tunc prima ratio est melior. Quantum ad secundam. videtur aliquid quibus potest demonstrari. Primo quia omni agenti propter finem necessaria est cognitio finis. Secundo quia cognita potentia potest cognosci eius ordinabilitas ad finem. Tercio quia potentia habens aliquid eodem modo obiecto non quietat nisi in perfectissimo eodem sub illo obiecto. Quarto quia potentia que respicit multa obiecta non quietat in aliquo nisi virtualiter includat omnia alia obiecta. Quinto quia homo potest naturaliter cognoscere quod ens est eius obiectum naturale. Et istas rationes quere in Jobe quone prima ordinis. Sed quia non concludunt indeo ad eas. Ad primam dico quod ad maiorem quod quod finis non sequitur naturaliter ex eis que sunt ad finem: sed solum libere profertur ex mera voluntate acceptatis talia tamen ordinata ad finem: tunc non est necessaria cognitio finis in particulari: in vltimo tamen potest cognosci sic est in proposito. Quando autem sequitur ex naturali necessitate: tunc est necessaria cognitio eius vel in agente vel in dirigere agens. Ad minorem dico quod habet veritudo sit finis nisi tamen non potest a nobis naturaliter cognosci quod fructus est finis mediante visione eorum tunc dicitur clara et nuda: sed non potest naturaliter cognosci a nobis quod illa visio sit possibilis. Ad secundam dico sicut patet alibi quod nunquam notitia incompleta vni rei ducit nos ad notitiam primam incompleta alteri. Et ideo quocumque cognoscere quocumque potest

Secundi articuli prima argumentum secundum

Tertium

Quartum

Quintum

Ad primum prout habetur in scoto.

Ad secundum

tia ordinabilis ad beatitudinē q̄rum ad om̄e
positiuū in ea: nō tñ ppter hoc cognoscit̄ bea-
tudo in particulari. Ad tertiu et quartum
dico q̄ nō probat̄ naturalr̄ 7 sufficient̄ q̄ q̄era-
tur in p̄fectissimo obiecto cōtento sub isto ob-
iecto. Tñ q̄ nō potest p̄bari q̄ tale obiectū co-
gnoscit̄ a nobis in particulari p̄ statu isto: er-
tñ requirit̄ ad quietationē potētie: tñ q̄a hoc
dato q̄ sit a nobis naturalr̄ cognoscibilis in par-
ticulari nō pōt̄ sufficiēt̄ p̄bari q̄ potētia in
illo quietat̄: q̄ tñ quietat̄ q̄n̄ bz delectatōem
excludentē oēm tristitiā vnde cūq̄ puenientē
sed hoc nō pōt̄ p̄bari de delectatōe q̄ consequē-
fruitōem: Probat̄ assumptū. q̄ q̄tūcūq̄ talis
delectat̄ in deo: tñ pōt̄ velle 7 nolle multa alia
puta potest velle amicū bñfacere: et nolle euz
peccare quoz̄ opposita p̄nt̄ accidere: 7 p̄ q̄ns
potest de his tristari: q̄ s̄m̄ Augustinū Tristi-
tia est de his q̄ nobis nolētibus contingunt.
Si dicis q̄ de pōt̄ suspēdere actiuitatē actu-
um respectu delectatōis 7 tristitiē sicut tu dis-
pisti s̄us. Verū est: sed hoc nō pōt̄ naturalr̄ p̄-
bari. Et hoc soluz̄ factibile est miraculose. Si
dicis q̄ s̄m̄ p̄bm̄ quarto et bicoz̄: 7 s̄m̄ te dele-
ctatio excellēs excludit oēm tristitiā. Rñdeo
q̄ de facto frequēt̄ ita est: q̄n̄ tamē possit eē
tristitia nō video: q̄ lz̄ possit excludere tristiti-
am puenientē ex duobus vel ex tribus actib⁹
7 causis tristitiē: tñ tot cāe p̄nt̄ currere 7 toti-
ens q̄ nō pōt̄ oēm tristitiā excludere: puta si
vellet 7 nollet multa quoz̄ opposita accidūt.
Præterea nō pōt̄ p̄bari sufficiēt̄ q̄ potētia
nō potest quietari nisi in p̄fecto. Quia aut̄ in-
telligis q̄ quietat̄ sic q̄ excludat oēm tristitiā
actualē et de facto: vel de possibili. Si primo
modo: sic em̄ pōt̄ appetit⁹ sensitiuus quietari
in aliquo finito. p̄t̄ em̄ q̄ appetitus sensitiu⁹
potest sic q̄erari in aliquo actu venereo q̄ nul-
lus dolor tñ inest: et pōt̄ volūtas sequi appe-
ritum sensitiuū dimittēdo rōem. 7 p̄ p̄sequens
potest volūtas sic quietari. volēdo illū actum
q̄ tñ nulla sit tristitia in volūtate. Præterea
intellectus errās pōt̄ sic iudicare q̄ talis act⁹
sit summe delectabilis: igit̄ volūtas pōt̄ sequi
intellectū. q̄ 7 c̄. Si intelligis secūdo modo. sic
q̄ in nullo delectat̄ nisi in p̄fectissimo. nō satis-
liq̄t q̄ nō in alio. q̄ nō pōt̄ p̄bari q̄n̄ talis act⁹
possit corrumpi 7 tristitia ex actu alio causari:
et etiā stante p̄mo actu pōt̄ velle et nolle mul-
ta quoz̄ opposita p̄nt̄ accidere. Ad q̄rtū di-
co q̄ ens naturalr̄ cognosci esse obiectū natu-
rale et adequatū pōt̄ dupl̄r̄ intelligi. Uno mō-
q̄ p̄dicat̄ in q̄d de omni obiecto naturali app-
bensibili ab intellectu p̄ statu isto. Et sic est b̄
vera: q̄ homo potest naturalr̄ cognoscere ens

esse eius obiectū naturale 7 adequatū. q̄a pōt̄
naturaliter abstrahere cōceptuz̄ entis qui est
predicabilis in quid de omi naturaliter appre-
hensibili ab intellectu. Alio modo pōt̄ intelli-
gi q̄ naturaliter cognoscitur esse obiectū ade-
quatū intellectus: sic q̄ naturaliter cognosci-
tur q̄ cōceptus entis predicat̄ in quid de omi
naturaliter apprehensibili ab intellectu: et q̄ oē
cōtentum sub eo siue de quo predicat̄ in quid
sit naturaliter apprehensibile ab intellectu pro
statu isto. 7 sic p̄positio p̄dicta falsa est. q̄ ens
naturaliter cognoscitur eē obiectū adequatū
intellectus. quia multa sunt cōtenta sub ente
de quibus predicat̄: que tamē in particulari 7
in se nō possunt naturaliter apprehēdi ab itel-
lectu pro statu isto. puta omnes subst̄tie tā ma-
teriales q̄ imateriales: 7 multa accidētia. Et
sub isto intellectu p̄positio dicta debet habe-
re veritatē si argumentū valeat. Ideo dico
q̄ nō pōt̄ sufficiēt̄ p̄bari p̄ naturalē rationē
q̄ beatitudo quā expectamus in patria sit na-
ture nostre possibilis: sed solū fide tenendū est
Quanti ad tertiu: quere de libertate 7 p̄m-
gētia 7 necessitate in p̄mo distinctione prima
Et quomō volūtas fruatur deo in via 7 in pa-
tria. Sed vltra dicta ibi dico q̄ volūtas pro
statu isto pōt̄ nolle vltimū finē siue ostendat̄ i
generalī siue in particulari. Quod probatur sic.
Illud pōt̄ esse nolitū quod intellectus pōt̄ dia-
ctare esse nolendū. (hoc p̄t̄ de se) sed intel-
lectus pōt̄ credere nullū esse finē vltimū siue
beatitudinē. 7 per q̄ns dicitare finē vltimū si-
ue beatitudinē esse nolendū. Secūdo sic. Quis-
cūq̄ pōt̄ nolle antecedēs pōt̄ nolle 7 p̄sequēs
sed aliquis pōt̄ velle non esse. igitur pōt̄ beati-
tudines nolle quā credit consequi ad suū esse.
Secūdo dico q̄ intellectu iudicāte hoc esse fi-
nē vltimū: pōt̄ volūtas illū finē nolle: quod p̄-
batur. Quia potētia libera que est receptiua
actuū cōtrarioz̄: qua ratione pōt̄ in vni et in
reliquū. sed voluntas tanq̄ potētia libera est
receptiua nolle 7 velle respectu cuiuscūq̄ ob-
iecti. Si igitur pōt̄ in velle respectu dei: eadē
ratione pōt̄ in nolle dei. Item potētia obli-
quabilis que nō necessario p̄formatur rationi
recte: qua ratione pōt̄ in obiectū vnius dictari:
ti: eadē ratioe pōt̄ in obiectū alterius dictari.
sed voluntas creata est obliquabilis: 7 pōt̄ in
obiectum vnius dictari hic scz̄ in via (parēt
p̄ experientiaz̄) igitur nō obstat q̄ intellect⁹
dicet hoc esse finē vltimū: pōt̄ volūtas nolle
illū finē. Præterea. q̄cūq̄ voluntas pōt̄ nolle ali-
cui indiuiduo alicui⁹ sp̄t̄: hoc pōt̄ nolle sibi: s̄
volūtas pōt̄ nolle beatitudinē alteri indiuiduo.
puta iohāni. igit̄ p̄t̄ nolle beatitudinē sibi. Per
tio dico q̄ ostēso bono in vli: puta i aliquo cōi-

Ad tertium et
Ad quartum

Conclusio aucto-
ris

D
Tertius articulo.

Dictū primū.

Dictū secundū

Dictū tertiu

Ad quintū

nō est necessariū volūtatē velle illud bonum: sed potest illud nolle: q: nō necrio illud appetit in quo nō credit se posse quietari. igit̄ ꝛc. Preterea idē est mor̄ potētie tendēdi in supius ꝛ i inferius: s: volūtas nō necrio vult bonū i particulari. sed pōt illud nolle. ḡ nō necrio tendit in bonū in vli sed pōt illud nolle. Quarto dico q: visio p̄ie pōt esse sine fruitione. Hoc p̄t p̄ illā regulā. q: p̄us pōt separari a posteriori.

Quinto dico q: volūtas elicitā p̄ charitatē v̄l habitū quēcūq: qui nō aufert vsū rōnis pōt britudinē nolle sibi inesse. P̄t q: oē illud qd pōt esse obiectū nolitōis alicui? p̄ aliquo tpe: p̄t eē obiectū illi? p̄ oī tpe: s: britudo p̄t eē obiectū nolitōis in peccāte mortālī tpe quo peccat. igit̄ oī tpe p̄ statu viē: et eodē mō p̄ statu p̄ie. Preterea oīs volūtas pōt se s̄formare p̄ce pro dīno: s: de p̄t p̄cipe q: volūtas creata odi at eū. igit̄ volūtas creata p̄t h̄ facere. Preterea om̄e quod pōt esse actus rectus in via: ꝛ in patria: sed odire deū pōt esse actus rectus in via puta si p̄cipiat a deo: ḡ et in patria. Sexto pōt dici q: vidēs clare d̄ns actū br̄ificum a deo totalī creatū nō potest deū nolle: p̄pter repugnantīā formalē inter illos actus diligēdi et odiendi. Si tñ actus br̄ificus nō causaretur a deo totalī et volūtas relinqueret totalī nature sue ꝛ libertatē: et fructio br̄ifica suspenderet p̄ potentīā diuinā: tūc posset voluntas deū nolle: sed illa nō eēt br̄ifica. Tum quia in p̄tate volūtatē est: et p̄ oīs si eēt br̄ificus posset br̄ūs libere fieri miser ꝛ beatus sicut placeret sibi: sed si deus suspēdat actiuitatē volūtatē respectu volitionis: tūc pōt volūtas nolle deus. hoc p̄bat alibi. Et pōt adhuc cōfirmari. Quia oīs potētia naturalī inclinat̄ ad aliqū actū violēter respicit cōtrariū actū. si igit̄ volūtas naturalī inclinaret̄ ad volendum deum respiceret violēter actū nolēdi qd falsum est.

Preterea si nō posset: h̄ nō eēt nisi q: intellectus br̄ūs indicat deū esse volēdū ꝛ nullo mō nolendū. igit̄ volūtas necrio veller illud iudicatum ꝛ nullo mō posset illud nolle. Preterea qua rōne op̄s volūtatē cōfirmari intellectui i illo actu: eadē rōne semp̄ oporteret cōfirmari et respectu cuiuslibet: et p̄ oīs nullus act? eēt meritorius nec demeritorius? q: nullus eēt in p̄tate volūtatē: quod falsū est. Preterea nō magis arrat̄ volūtas ad volēdū quodcūq: q̄ ad volendum impossibile: sed pōt velle im̄ possibile: igit̄ eodē mō quodcūq: aliud. Si q̄ras vtrū br̄ūs pōt p̄fecte velle aliqd̄ nolitum a deo? Respondeo q: non: p̄pter repugnantiam inter actus. Nam p̄fecte br̄ūs vult deū. ꝛ diligit om̄e illud quod de? vult et diligit. Si igit̄

vellet aliquid nolitū a deo: aut nollet aliquid volitum a deo: tūc simul illud vellet et nollet quod falsum est. Sed cōtra p̄dicta sunt aliq̄ dubia. Prīmū est q: nō vidēs de rōne libertatē sit indifferētia sicut d̄r in p̄mo distinctōe p̄ma q: s̄m augustinū posse peccare nō est libertas nec pars libertatis. Lū igit̄ homo peccat ē q: indifferēs est ad tales actus. igit̄ ꝛc. Secundū dubius est q: tūc volūtas moueret se quod est contra p̄bm. vii. phisicor. vbi dicit ꝛ p̄bat. q: omne quod mouet ab alio mouet. Preterea tunc nō possz p̄bari q: est deuenire ad mouēs immobile. Tertū dubiū est quō volūtas potest moueri contra iudiciū rōnis. q: s̄m Arist. oīs malus est ignorās. Et. vii. et. bi. Ebr̄ius meretur duplicē increpatōem ꝛc. Preterea. ir. metaphisice. Potētia rōnalis valet ad opposita: sed volūtas nō est potētia rōnalis. igitur nō potest in opposita. q: licet deus possz causare om̄e positū in actu peccati: nō tñ peccaret: q: nō obligat ad eius oppositū causandū sicut creatura. ideo non peccaret si causaret h̄ vel eius oppositū. Ad p̄mū istorum concedo q: nō est libertas nec pars libertatē: quia si sic: tūc cuiq: competeret libertas: ei cōpeteret posse peccare. et p̄ oīs deus posset peccare: et s̄lī br̄ūs quod est falsum. Dico igit̄ q: libertas et posse peccare se h̄nt sicut supius ꝛ inferius. ita q: quicūq: potest peccare h̄z libertatē et nō ecōtra. Et causa est: q: potēs peccare h̄z libertatē et cōingentiā respectu illoꝝ actū in q̄bus cōsistit p̄ctm̄: sed nec deus nec beatus h̄z libertatē respectu talīū: sed respectu aliorū in q̄bus nō est p̄ctm̄. Ad sc̄d̄z dico q: Arist. p̄supponit aliqua p̄ncipia. Unū q: impribile et indiuisibile nō pōt moueri. Et omne quod mouet pōt ab aliquo alio nobilioꝝ se moueri. Et hoc pōt p̄bari. q: om̄e motū q̄rum est de se est in potētia eēntiali sed om̄e qd est in potētia essentiali reducitur ad actū p̄ aliud. cuius rō est. q: om̄e tale q̄rum est ex se: om̄i alio circumscripto pōt causare effectū: sed passo existente disposito ꝛ agēte naturali nō pōt stare nō esse effect? Hoc p̄t p̄ Arist. vii. phisicor. vbi d̄r de potētia q: sicut est duplex in intellectualib? ita in naturalib? vñ postea subdit. S̄lī autē se h̄z circa graue et leue. leue em̄ fit ex q̄ui. et ex aqua aer. h̄ aut est in potētia p̄mū tam leue et opabit̄ mor nisi aliud p̄hibeat. Et postea subdit. Tñ hic querit̄ quare moueant̄ in ipsoꝝ loca grauiā ꝛ leuiā? Rō autē est: q: apta nata sunt ibi esse: ꝛ h̄ est graui et leui esse. h̄ quidem deorsum: illud aut̄ sursum dicit. Et post. Si auferatur impediēs agit ꝛ sursum fit ꝛc. Si d̄iq: q: post sequit̄. q: p̄ncipiū habent nec mouēdi

Dictum quartum

Dictum quintum

Dictum sextum

Querit

Respondet

Quarti articuli
Prīmū dubiū

Secundū dubiū

Tertū dubiū
Primo

Secūdo

E
Ad p̄mū dubiū

F
Ad sc̄d̄m dubiū

nec faciendi sed patiendi. Dicendum qd post seqf
 Aut em agente ⁊ faciente leui aut ab impediē
 tia ⁊ pberia soluerē. ita est gnāl q: qñ aliqd
 est in potētia in naturalib⁹ reqrit aliqd mouēs
 vel p se vel p accñs. vt supra dictū est. Hoc p3
 p comentatore ibidē. Propriū in q̄t est eētia
 li potētie vt nō fiat in actu nisi ppter motozē
 eētiale. Et q nō uenit ad actū nisi qñ duo cō
 gregant scz recipiēs et agēs. E cōtrario potē
 tie accñtali q nō indiget ad h vt creat in actū
 motore extrinseco nisi p accñs ⁊ est recessus im
 pedimēti. Item post. Nō indiget vt creat in
 actū alio motore extrinseco cū sit potētia acci
 dēntalis. Ad aliud dubiū d: q oīs mal⁹ dicit
 ignozās: nō qñ scēter possz homo facere ptra
 iudiciū rōnis: s q: malus multas ignozātas i
 currit: q̄s nō incurreret si essz bon⁹. q: p exerci
 tiū ⁊ p experientia in bonis actibus possz acq̄
 rere notitiā multoz q ignozat ppter malitiā.
 Ad aliud dico q volūtas ppe est potētia rō
 nalis q: ualet ad opposita fm inētionem pbi
 Q: ipa ppter libertatem suā possit indrnter
 agere in vnū oppositoz vel in reliquū. ita q si
 essz potētia passiua ⁊ nullo mō actiua nō uide
 tur quō possit saluari eius libertas. Si dicis
 fm pbi ibidē ad h q potētia rōnalis de qua
 loquit pbs agat in vnū oppositoz ⁊ nō i aliū:
 op3 q dēfinit p aliud. ḡ volūtas nō dēfinit
 nat scipam respectu taliū. Rñdeo q duplex ē
 actio cōueniēs hōi: exterior ⁊ interior. Tūc ad
 hoc q volūtas agat actū exteriorē mediate v
 immediate magis vnū q̄ eius oppositū. puta
 ābulare q nō ābulare. cōedere q nō cōedere:
 op3 q dēfinit ad vnū illoz p aliud a se. puta
 p electōem siue volitōem efficacē: q vult vnū
 esse ⁊ aliud. Et sic intelligit pbs qñ dicit q
 dēfinit ad pberesim ⁊ electōem. Operatio
 interior duplex est. vna q̄ imediate ē in prāte
 volūtatē sicut volitio. alia q̄ non est in prāte
 volūtatē nisi mediate pmo actu: ⁊ iō pmo actu
 destructo ille act⁹ nō est in prāte aie sic itelli
 gere. Et iō vnū actū elicit ptingēter ⁊ libere ⁊
 aliū naturalr. Loquēdo d̄ pmo actu: posito oī
 sufficiētē ⁊ nēcrio requisito ad talē actū. puta
 ad actū volūtatē: si obiectū cognoscat et de
 velit pcurrere cū volūtatē ad cāndū qñ placz
 volūtatē: pōt volūtas ex sua libertate sine oī
 alia dēfinitōe actuali vel hītuāli actū illuz
 ⁊ ei⁹ obiectū elicere vel nō elicere. Et iō respe
 ctu illius act⁹ nō op3 in aliquo q dēfinit vo
 lūtas nisi a seipā. Sed loquēdo de scdo actu
 puta de intellectōe vnū obiecti magis q̄ alteri
 us. sic q vt rōq sit eqlis pns intellectui. Tūc
 dico q ad h q aia intelligat vnū plus q̄ aliud
 op3 ip3 dēfinitari p aliū actū q̄ imediate ē in

eius prāte. puta p volitōē quā vult intellige
 re vnū ⁊ nō reliquū. Et hec est intētio pbi in
 dicto loco. Ad rōnes alteri⁹ opinionis. Ad p
 mā dico. ⁊ similis ad secūdā q nō est simile de
 appetitu sensitiuo ⁊ rōnali. q: appetitus sensi
 tiuus nō habet aliquē actū positiuū nisi actuz
 desiderādi: ⁊ eius oppositū. puta actū fugiēdi
 ⁊ vindicādi. s appetit⁹ rōnalis habet duplicē
 actū amoris respectu obiecti absēnt. vnū quo
 diligit tale obiectū in se ⁊ ppter se q̄ est amor
 amicitie: aliū quo cōcupiscit et desiderat tale
 obiectum vt bonum sibi vel alteri. Tūc autē
 in appetitu sensitiuo presente obiecto delecta
 bili cessat act⁹ desiderij: q: ille nō est nisi respe
 ctu absēntis vt absēns est. et iō tūc appetitus
 sensitiu⁹ nullū actū habet circa tale obiectū: s
 solū delectationē q̄ causat ab obiecto mediā
 te cognitiōe sensitiuā sine oī act⁹ appetit⁹ me
 dio. Volūtas autē qñ obiectū pnt⁹ desideratū ē
 pns sibi vel alteri cui desiderauit: nō habz tūc
 actuz desiderij ppter eandē rōem: s habet tūc
 actū amicitie quo diligit tale obiectū in se: q̄
 ille act⁹ pōt indifferēter respectu pntis ⁊ ab
 sentis. Et tūc mediāte actu illo causatur de
 lectatio in volūtatē. ⁊ forte illa delectatio auge
 tur per apprehensionē pntie talis obiecti: ⁊
 post actū desiderij p̄ illa cognitiō causare de
 lectionē in volūtatē imediate sicut in appe
 titu sensitiuo. Et iō vel est duplex delectatio
 vna sequēs actū desiderij qñ obiectū est pntis
 ⁊ ista tūc causat ab obiecto ⁊ cognitiōe appre
 hensiuā: sicut est in appetitu sensitiuo. Et alia
 causata ab actu amicitie: q̄ videtur supfluz
 Vel erit vna delectatio intētio: q̄ si solū hiet
 actū desiderādi vī amādi. ⁊ h videt verū. Qñ
 si volūtas nullū actū hiet respectu obiecti ab
 sentis nisi actū desiderādi: nec hie possit: tūc
 eēt pnter dicēdū: q volūtas pntē tali obiecto
 solū hiet delectatōez: ⁊ nullū aliū actū. licz res
 pectu obiecti absēnt nō hēat de scō nisi actū
 desiderij: possit tñ aliū hie: ⁊ illū hz pntē obie
 cto: tūc p3 distinctio inf actū talē ⁊ delectatōez.
 Ad aliud de graui p3 q nō est sile: q: q̄ue nul
 lū actū hz naturalr nisi motū ad cētruz qñ ē eē
 ipm. iō qñ est i cētro solū hz q̄erē oppositā illi
 motui: sic nō est i pposito p̄p̄ eāz dictā. Et si
 q̄rat p qd mouet q̄ue effectie qñ ē eē locū suū:
 Rñdeā q mouet p gravitatē suā q̄ ē q̄litas di
 stricta ab ei⁹ lba: ⁊ iō si separep potētia dei ad
 huc mouebit se ad cētrū. Ad aliud dico q pnt
 separti miraclose tm: sic p3 i āgel⁹ dōis ⁊ mal⁹ sic
 supra dictū ē. Ad vltimū p3 ex pmo q̄ delecta
 tio ē i aia sbiectie. vbi hui⁹ facile rñsionē potes
 ris inēire. Ad argumēta autē pncipalia parēt
 solutiōes ex dict. Et hec de qōib⁹ hui⁹ operis.

B
 Ad pma ⁊ scōaz
 pime opt.

B
 Ad primūz tertij
 dubij

Ad scōm tertij
 dubij

Ad tertis

Ad quartis

Ad quintis

Sunt autem quedam

A Sequuntur quedam dubitationes quas qualibus operi inuenimus ameras Prima est

dubitationes adhuc discurrere de quarum prima est. Utrum charitas habeat aliquam causalitatem respectu actus meritorij. Uides quod non. quia aliquis potest diligere deum naturali dilectione super omnia et ita intente sicut possibile est per statum istum: sine omni charitate: et tunc si in tali dilectione infundatur charitas: actus ille tunc dicitur meritorius: et tamen iste actus nullo modo causatur a charitate: nec quantum ad substantiam actus nec quantum ad intentionem actus. quia propter infusionem charitatis non experit se habere intentionem actus quam prius: sicut patet considerari. Secunda dubitatio est supposito quod deus potest de potentia sua absoluta accipere aliquem tanquam dignum vitam eternam propter solum actum naturalem sine omni infusione charitatis vel cuiuscumque alterius positivi qui tamen non esset acceptus de potentia sua ordinata: quod habens tales actum ex puris naturalibus eliciti non est acceptus primo et postea est acceptus de potentia dei absoluta sine aliquo positivo causato vel destructo. Uides quod hoc non sit possibile: quia ibi est transitus de contradictorio in contradictorium: et per omnes operationes ponere aliquam mutationem in tali accepto: quia ille transitus non potest saluari per solam transitionem temporis actualis vel potentialis quocumque tempore habeat esse actualis vel potentialis nisi aliquid aliud concurrat nunquam diceretur actus iste successiue meritorius. quia potest tempus transire et ipse actus sepe esse non meritorius sicut patet. igitur illa positio non est possibilis quam ponit deus sic posse acceptare.

B Secunda dubitatio

Tertia

Quarta

Quinta

Sexta

C Ad primam dubitationem

Preterea sicut alibi latius habet dubitatur in quo consistat perfecta delectatio et quietatio potentie beate. Item sicut etiam alibi disquisitum est. dubitatur an dilectio delectatio distinguitur. Et an propter actum concupiscentie oporteat ponere actus amicitie distinctum. Similiter cui actui debeat promissum. Item quod et cuius sit securitas etc. Ad primum respondeo primo quod ad ponendum charitatem respectu cuiuscumque actus quem in nobis exprimitur per statum istum non cogit ratio aliqua nec experientia aliqua sed hoc solummodo ponitur propter auctoritatem ecclesie determinatis diuinam voluntatem esse tale et ordinatio eius: quod nullus actus sit meritorius ex condigno nisi elicitur mediante charitate. sic patet per apostolum primo ad corinthios. xiiij. Secundo dico. quia potest poni rationabiliter quod charitas nulla actualitate habet respectu actus meritorij. quia ad hoc nec est ratio naturalis nec experientia nec expressa auctoritas sacre scripture maxime biblice. quia licet ad ponendum charitatem respectu actus meritorij sit auctoritas expressa: non tamen dicitur auctoritas quod charitas est causa actus respectu actus meritorij. Si dicitur quod secundum istam viam charitas solum esset causa

sine qua non: respectu actus meritorij quod tamen alibi improbat per parte. Respondeo sicut patet supra licet in naturalibus non sit ponere respectu alicuius effectus eam sine qua non. quia illa improbat alibi per eodem proponere effectus deperdet etc. tamen in voluntariis bene est ponere eam sine qua non respectu alicuius effectus: sicut sacramenta sunt causa sine qua non respectu gratie. ita potest dici in proposito quod charitas non necesse requirit sicut causa naturalis respectu actus meritorij sed requirit secundum voluntatem dei sic ordinantem scilicet actum non esse acceptum deo nisi aie existat actu. sicut factis signis exterioribus sacramenti circa aliquod de liberare infundit gratiam sicut etiam si aliquis princeps ordinaret quod quicumque portaret tunicam suam tali die esset sibi carus et acceptus aliter non: tunc portare tunicam esset causa sine qua non illius acceptationis. Sic charitas secundum istam viam potest dici causa sine qua non propter diuinam voluntatem libere sic ordinantem. Sed ista via sit probabilis quia tamen auctores scripturarum videntur expressisse dicere quod voluntas est pedissequa respectu charitatis et charitatis quasi domina. et quod charitas se habet respectu voluntatis sic equus ad sesquipedem. Et multa alia que sonant in actualitate charitatis. Irrationabile etiam videntur negari a charitate quod procedit de alio habitu naturali naturali acquisitione. nunc autem procedit quod habitus acquisitione naturali respectu actus elicit ab eo: igitur hoc est procedendum de caritate aliter vili pederet charitas plusquam quicumque aliter habitus quod vili conueniens. Rationabiliter igitur est dicere quod sit causa actus respectu actus meritorij sic quicumque aliter habitus est actus respectu actus elicit ab eo. Ad rationem per duplicem responderi. Uno modo quod si aliquis diligit deum naturali dilectione ita intente sicut est possibile per statum istum sine charitate. et post infundatur charitas. quia licet charitas non sit actus respectu illius actus quantum ad productionem puram tamen est actus quantum ad conseruationem: et causa conseruationis ita se est actus sic causa productiua. sic si deest caret cognitionem intuitiuam in aliquo bono sine presentia vel experientia alicuius obiecti. et postea caret obiectum et faceret prius potentie cognitiue: licet non produceret illam visionem. tamen naturali conseruaret eadem. etiam si deest non concurreret nisi secundum generale influentiam ad conseruationem illi. Sicut si deest caret lumen ita intantum in medio sine sole sicut cum sole. et post causaret consilem sole sol bene conseruaret illud lumen causatum a deo solo licet non produceret. ita potest dici in proposito quod charitas secundum ordinatorem diuinam concurret ad conseruationem illius actus licet non ad productionem. Sed hic est dubium quia iste actus naturalis potest equaliter conseruari per naturales causas sine charitate sicut potest produci sine charitate sed non potest cognitio intuitiua naturali conseruari sine obiecto nec lumen in medio sine sole. et

D

E Dubitatur

Dubitationes

io nō est ille b7 ibi. Ad h̄ posset dici q̄ h̄z pot̄
 rentiā dei ordinatā nō posset ille act⁹ p̄ aliq̄d
 t̄ps cōseruari sine caritate: q̄ de⁹ sic ordinauit
 q̄ q̄cūq; 7 q̄ncūq; b̄iet talē actū stati īfuderet
 sibi caritatē: nec p̄ potētā dei ordinatā posset
 caritas subtrahi manēre tali actu. 7 iō assūm
 ptū est falsuz. s. q̄ p̄t naturalit̄ p̄seruari sine ca
 ritate. 7 p̄ h̄s exēpla adducta nō sūt ad p̄po
 sitū. Sed q̄cūq; est de potētā dei ordinatā cer
 tū est q̄ de potētā dei absoluta pōt talis act⁹
 naturalit̄ p̄duci 7 in p̄petuū p̄seruari natura
 liter sine caritate. 7 etiā infusa caritate. 7 pōt
 p̄ potētā diuinā absolutam caritas ānibulari
 manifeste eodē actu quo prius naturalit̄ cō
 seruato. Ideo pōt aliter r̄nderi ad rōnem posu
 to casu p̄dicto q̄ caritas cū voluntate diligēte
 deū tali actu naturali causat aliq̄d gradū in
 tensiore 7 eiusdē rōnis quē gradū nō pōt volū
 tas cū alijs causis naturalit̄ causare. Et quā
 do dicit q̄ talē actū nō experimur in nobis. di
 co q̄ caritas infusa ponēda est in nobis nō p̄
 p̄ter experiētiā aliq̄dā: q̄ ad h̄ nullā habem⁹
 experiētiā: s̄ solū est ponēda p̄pter auctoꝛita
 tē ecclēie hoc determinātis sicut supra patuit.
 Et eadē auctoꝛitate habem⁹ rationabilit̄ po
 nere q̄ caritas cōcurrat cū voluntate ad causan
 dū aliq̄d gradū intēsum dilectiōis eiusdē rō
 nis quā ad h̄ nullā habemus experiētiā. Et
 istis p̄z q̄ actus naturalis 7 meritor⁹ possūt
 esse eiusdē sp̄ei: q̄ ille gradus intēsus causat⁹
 mediāte caritate est eiusdē sp̄ei cū actu natu
 rali p̄cedēte: q̄ distinctio specifica in cā nō ar
 guit distinctiōez specificā in effectu. p̄z de mul
 tis causis p̄tialib⁹ distinctis sp̄ei cōcurrentib⁹
 ad effectū eundem. 7 iō quā caritas distigua
 tur sp̄ei ab alijs causis p̄ducētib⁹ actū meritoꝝ
 r̄iū nō op̄z t̄m p̄pter hoc q̄ ille gradus causat⁹
 mediāte caritate distiguat sp̄ei ab alio gradu:
 imō s̄m istā viā actus pure naturalis 7 actus
 meritor⁹ faciūt vnū actū nūero sicut duo gra
 dus albedinis faciūt vnā albedinem numero
 vn̄ q̄ actus naturales p̄fecte meritor⁹ habēt
 idē obiectū sp̄ei: tūc possunt esse vnus act⁹ sp̄ei
 7 numero mō p̄dicto. q̄n̄ autē nō habēt idem
 obiectū sp̄ei: tūc necessario actus naturalis et
 meritor⁹ distigunt sp̄ei: sicut si aliq̄s diligeret
 deū sup̄ oīa nō s̄m aliq̄dā circūstanciā req̄sītā
 7 iste idē p̄mus diligeret deū sup̄ oīa s̄m om̄s
 circūstancias: puta s̄m rectā rōnez q̄ est finis
 vltim⁹. 7 sic de alijs. h̄ act⁹ pure naturalis 7 me
 ritor⁹ nec̄rio distigunt nō solū nūero: s̄ et sp̄ei
 p̄p̄t distinctiōem specificā circūstāriarū q̄ sunt
 obiecta p̄tialia act⁹ meritor⁹. de h̄ q̄re in q̄one
 de p̄tētiōe virtutū moralū. Si dicas q̄ illa q̄
 nō p̄nt b̄ie effectū eiusdē rōnis nō p̄nt eē eiusdē

Additio

rōnis: s̄ act⁹ ille naturalis 7 ḡdus cātus medi
 ante caritate nō p̄nt b̄ie effectū eiusdē rōnis: q̄
 ille ḡdus facit aliq̄d acceptū deo act⁹ natura
 lis nō p̄t h̄ facere q̄tūcūq; p̄ cās naturales in
 tēdat. igr̄ 7c. R̄ndeo 7 dico q̄ q̄n̄ effect⁹ sequit̄
 cām naturali nec̄re: tūc est p̄po accepta n̄a. q̄n̄
 autē seq̄t̄ p̄tigent̄ ex mera libertate 7 voluntate
 cāe extrinsece i cui⁹ lib̄tate 7 p̄tate ē q̄ talis eis
 fecer⁹ seq̄tur talē actū vel nō seq̄tur. i. s̄ q̄ seq̄t̄
 vnū actū 7 nō aliū nō oꝝ q̄ sit n̄a. sic ē in p̄posi
 to: q̄ q̄ act⁹ cū illo ḡdu cātō mediāte caritate
 sit accept⁹ a deo: 7 sine illo nō sit accept⁹. h̄ so
 lū est ex mera lib̄tate 7 voluntate dei sic ordinā
 re. Et iō nō seq̄tur q̄n̄ illi ḡdus sint eiusdē sp̄ei
 s̄ supposito q̄ caritas b̄eat actiuitatez rectū a
 ctus meritor⁹ mō p̄dicto: adhuc ē dubiuz quō
 ille auct̄es b̄eant itelligi q̄ voluntas est pedisse
 qua caritatē: 7 q̄ caritas se b̄eat ad voluntatem
 sic sessor ad equū: q̄ ex istis videt̄ seq̄ q̄ caritas
 est cā p̄ncipalior: q̄ voluntas rectū act⁹ meritor⁹
 q̄d nō ē verū. R̄ndeo q̄ itelligēde sūt q̄tū ad
 rōnez merēdi. nō q̄tū ad s̄bam act⁹: q̄ rectū b̄e
 act⁹ voluntas ē cā p̄ncipalior. s̄ q̄tū ad accepta
 tōem dinā siue rōnē merēdi est voluntas q̄n̄ pe
 disseq̄ 7 famula 7 caritas q̄n̄ d̄na: q̄ sic pedisse
 qua nō est d̄no accepta p̄ se s̄ mediāte d̄na cui
 famulat: ita voluntas cū nullo actu mere natu
 rali deo ē accepta sine caritate: s̄ ea mediāte ē
 voluntas deo accepta 7 cara. 7 s̄m act⁹ nō ē sine
 ea. 7 iō d̄i pedisseq̄. Eodē mō d̄i q̄n̄ sessor eq̄: q̄
 sic sessor regit 7 gub̄nat equū: ita caritas volū
 tatē q̄tū ad acceptatiōem dinā 7 vitā eternā:
 q̄ q̄ plus h̄z de caritate plus ē accept⁹ deo 7 q̄
 min⁹ min⁹. Ad sc̄dm dubiū supposito q̄ illa
 positio ibi facta sit possibilis sic credo q̄ sit. di
 co tūc q̄ talis trāsīt⁹ de p̄dictoꝝ i p̄dictoꝝ
 saluari d̄z p̄ trāsitiōem t̄pis 7 ordinatiōem dinā
 eternā de nostro factā: q̄ q̄ nō h̄z saluari p̄ solā
 trāsitiōem t̄pis nisi illud p̄currat fact̄ efficacit̄
 p̄cludit illa rō pus sc̄a. q̄d etiā nō p̄t fieri p̄ oꝝ
 dinatiōem dei nouā. p̄z: q̄ si de⁹ nō ordinaret
 de nouo q̄ ille act⁹ naturalis eēt deo accept⁹
 q̄ t̄m nō eēt accept⁹ deo s̄m potētā ordinatāz
 eternā: oꝝ h̄ nec̄rio eēt p̄ nouū velle: q̄ h̄ ē deuz
 ordiare deū velle: s̄ h̄ nō p̄t aliquo mō fieri s̄m
 mutatōe q̄ nō p̄t i deo eē. oꝝ igr̄ nec̄rio dicit̄ q̄
 tal̄ t̄n̄sit⁹ saluat̄ p̄ t̄n̄sitōez t̄pis actualē v̄l pos
 tēriale 7 p̄ ordiatōez dinā etnā. 7 p̄ istū modū:
 q̄ de⁹ ordiat̄ ab et̄no 7 forte q̄ ille act⁹ natu
 ralis vno t̄pe nō eēt sibi accept⁹ sine caritate.
 alio t̄pe esset tal̄ accept⁹ sine oī caritate si solū
 t̄ps trāsēat ille act⁹ eēt p̄mo nō accept⁹ s̄m oī
 d̄structōe v̄l positōe cuiuscūq; positū. Exēplū
 si rex statueret q̄ q̄cūq; in a die iueniret i aula
 sua esset ei iūmicus: 7 quicumq; in b die esset ei

Dubiū

R̄ndeo

Ad sc̄dm dubiū
 tarōem

amicus et acceptus: si aliquid esset in aula ante statum suum pleneret in eadem immobiliter per vtriusque diem et a et b. talis est primo die. s. a non acceptus rege: quia inimicus. secundo die. s. b esset acceptus quia amicus. hic igitur est transitus sicut in alio casu: et tamen positum non acquiritur hic aliquid vel deperditur sed solum saluat huiusmodi transitus per transitiones temporis et ordinationes regis. quia transitio sola sine ordinatione regis non sufficeret. Eodem modo dictum est per omnia in alio casu: nec est dies nisi quod in hoc exemplo ordinatio est noua. et sic est muratio in rege sic ordinare. ordinatio autem et omnis diuina est eterna. Ad tertium dubium dico. quod illa difficultas est magis vocalis quam realis. quia dubium est quid homo velit vocare britudinem propter diuersas auctoritates scripturarum et diuersas conditiones attriburas britudini. si enim vocat britudinem illud quo attingit obiectus fructum vniuersi obiectum cum bono secundum eodem modum loquendi aliquorum ad quod sequitur perfecta delectatio et queratio in potentia boni. sic videtur quod persistit essentialiter et principaliter in actu fructuosis et delectatione prout: et non in cognitione. quia tali attribuit illud obiectum modo predicto: et ad tale actum pertinet quod naturaliter talis delectatio sicut effectus naturalis suam causam. et ideo sic loquedo de britudine sic circumscribendo illam cognitionem claram: dum remaneat illa fructio cum delectatione erit perfecte beatus. si si circumscribat delectatio cum cognitione et maneat solus actus fructuosis non erit perfecte beatus. Cuius ratio est: quia sicut nullus est perfecte datus vel cruciatus qui potest esse sine tristitia. ideo sine tristitia nullus est perfecte datus. et ideo forte puuli decedentes originali non sunt perfecte datus. quia non habent talem penam nec talem tristitiam quam habent alij. ita sine dilectione nullus est nec esse potest perfecte beatus. et hoc scitur quod ponit perfectam britudinem esse sine delectatione. quare enim in materia de britudine. si autem britudo accipiat per quodam statu omnino bonorum aggregatio perfecta sic diffinitur felicitas sic includit visionem illam claram fructuosis et delectationem: licet forte vniuersaliter: et aliud minus principaliter: et hec de isto articulo. Ad quartum dico quod licet scitur in materia de britudine videatur dicere quod rationabile sit dicere quod voluntas respectu patris boni habeat alium actum distinctum a concupiscentia et delectatione et non necessarium tamen videtur quod possit probari per experientiam et rationem per rationem sic. quia malus angelus diligit se in tantum secundum Augustinum. xiiij. de ciuitate. cap. vltimo. duo amores fecerunt duas ciuitates. ciuitatem diaboli fecit amor sui usque ad contemptum dei. igitur malus angeli fabricantes ciuitatem diaboli diligunt se. quod tunc an amor iste sit actus concupiscentie vel delectatio vel aliquid aliud distinctus ab vtroque. non primo modo. quia actus desiderandi et concupiscenti

Ad tertiam dubitationem

Ad quartam dubitationem

est semper respectu rei non habite principaliter nihil autem est ita patris angelo sicut est ipsemet angelus. igitur. Nec secundo modo: quia in angelis malis nulla est delectatio sicut in bonis non est tristitia quia tristitia vehementer excludit quacumque delectationem non solum propria sed contingente ex. viij. ethicorum. igitur est necesse dicere quod ille actus est distinctus quo diligit seipsum et illud vocatur actus amicitie et ista ratio est efficacior ad probandum duas conclusiones inter omnes quas adducit scotus in prima distinctio delectatio distinguitur a dilectione. Secunda est quod preter actum concupiscentie est ponere actum amicitie distinctum ab eo. per experientiam. nam aliquid diligit deum intensius ordinare: et tamen minus delectatorem huiusmodi sicut aliquid fidelis qui non est deuotus et per omnia non multum delectat in dilectione dei: tamen feruentius diligit deum et itentius. per alius deuotus quia citius se exponeret exilio pro amore dei quam alius: et minus dolet quod non potest habere deuotionem siue delectationem: quia circa hoc laborat quantum potest: sed positum non possit obtinere. ille igitur amor qui talis diligit deum in se non est amor concupiscentie: quia sic non esset amor ordinatus nec delectatio: quia tunc haberet maiorem delectationem quam alius. sicut huiusmodi intensiore dilectionem: quia maiorem dilectionem nemo huiusmodi voluntariam suam ponat pro amico suo. ad quod est iste parat alius non igitur iste huiusmodi actus amicitie. Alias rationes adducit scotus quod non concludit ad oppositum ita efficaciter quarum prima est in virtute: scilicet odium et tristitia quod opponunt dilectioni et delectationi distinguntur realiter. igitur delectatio et dilectione propria per maiorem probatur: quod odire est quoddam nolle asserere aut nolendi non requirit obiectum appensum existere: quia voluntas potest nolle illud antequam existat tristitia non est nisi de obiecto actualiter existente huiusmodi Augustinus. lib. xiiij. de ciui. cap. viij. Voluntas peruersa malus est amor. Amor igitur inbians habere quod amat cupiditas est. id autem habens eorum fructus leticia fugiens quod ei aduersat timore scilicet: id est quod si acciderit sentiens tristitia est. Et alibi. Tristitia est de his que nobis nolentibus accidit. igitur cum tristitia et odium non sunt idem: quia possunt separari ut patet ex dictis dilectio et delectatio non erunt idem. Sed ista ratio non concludit: quia aduersari diceret quod non quilibet actus nolendi est idem cum tristitia: sed tamen ille quo nolo aliquid quod tamen accidit: quia illud odium siue nolle non potest esse sine tristitia nisi per miraculum. Eodem modo diceret quod non quilibet dilectio esset eadem cum delectatione: et e conuerso: sed solum illa que volo aliquid quod tamen volutus a me accidit sicut volo: quia illa dilectio nunquam potest separari a delectatione nisi per miraculum. et ista ratio bene probatur quod aliquid odium distinguitur ab alio tristitia et aliquid dilectio a delectatione: quia illa potest separari

R Prima conclusio Secunda

Z Prima ratio scoti

Improbatur.

Dubitationes

Additio

sed nō pb̄at distinctiōem v̄l̄ inter dilectiōem ⁊ delectatiōem. De hac rōe q̄re alibi i dubitaciōibus n̄ris. Sc̄da rō: q̄ volūtas p̄t b̄e nolle in r̄s̄s̄s̄iū an aduētū ip̄ius noliti. Ponat̄ igr̄ q̄ nolitū veniat in effectu sic ē nolitū: tūc ex h̄ q̄ ponit̄ illud nō h̄z volūtas intenti? nolle q̄ p̄? q̄ p̄ positū p̄us b̄uit eē inr̄s̄s̄s̄imū. igr̄ p̄p̄t aduētū noliti nō mutat volūtas s̄m aliqd̄ nolle. s̄ p̄stat q̄ mutat de nō tristitia i tristitia: q̄ p̄us non tristabat: mō tristat. igr̄ illa tristitia nō ē nolle. ⁊ p̄ p̄ns nec odiū: q̄ nolle ⁊ odiū idē s̄ūt. S̄z ista rō nō p̄cludit: vt sit distinctiō iter actū nolēdi ⁊ tristitiā sic p̄us d̄c̄m̄ ē: q̄ aduersariū diceret q̄ lz illud nolle p̄cedēs euētū noliti distinguit a tristitia: q̄ separaf vt d̄c̄m̄ ē: tū nolle qd̄ h̄z volūtas r̄ctū noliti iā positi in effectu nō distinguit a tristitia: q̄ illud nolle nō p̄t separari a tristitia nisi forte miraculose h̄z veritate: lz nō s̄m aduersariū. ⁊ tū diceret ad argumētū q̄ volūtas b̄et aliud nolle an aduētū noliti ⁊ post aduētū ei? forte alteri? rōis: ⁊ tūc nolle p̄cedēs distinguit a tristitia: s̄ nolle seq̄ns est idē cū tristitia. v̄l̄ diceret q̄ nolle p̄cedens aduētū noliti augmētaret i aduētū noliti p̄ aliis quē ḡdū eiusdē rōis q̄ est cū tristitia. Et q̄n dicit̄ q̄ possibile ē q̄ b̄eat nolle inr̄s̄s̄s̄imū ante aduētū noliti. negādū est: q̄ lz p̄ positōem rei in effectu augmētaf nolitiō. Tertia rō est: q̄ volūtas libere ⁊ volūtarie elicit oēm actū nolēdi ⁊ volēdi: q̄ ita p̄ volūtarie nolle aliqd̄ sic velle: q̄ null? tristat volūtarie: q̄ sic nō tristat. igr̄. Sed ista rō nō p̄cludit: q̄ volūtas p̄t voluntarie ⁊ libere velle aliqd̄ imediate. ⁊ tū positū alijs scrib? mutabit ad volēdū illud. Ex emplū. infirm? p̄t libere velle porionē amarā ⁊ nō velle sic placet: s̄ st̄ate vno actu i volūtarie quo vult efficacif sanitarē oīno: nec p̄ aliq̄ sp̄dimētō dimitteret cōsēq̄ sanitarē. ⁊ alio actu intellectu quo dicit̄ ip̄s infirmū nō posse sanari nisi p̄ porionē amarā necrio: tūc ita naturaliter sic ignis calefacit vult porionē amarā ita diceret i p̄posito q̄ an aduētū noliti p̄t volūtas nolle illud v̄l̄ nō nolle: s̄ posito q̄ nolitū eueniat st̄ate volitōe libera ⁊ app̄hēsiōe itellectus q̄ nolitū iā euenit de necre h̄z nolle r̄ctū illi? sic de necre tristat. ⁊ ita p̄cludit rō q̄ nolle illd̄ libere elicitū an aduētū noliti distinguit a tristitia: s̄ nō p̄cludit q̄ nolle r̄ctū noliti iam positi i effectu distinguit realr̄ a tristitia: q̄ illd̄ naturalr̄ forte cāf saltē h̄z aduersariū sic tristitia. Quarta rō ē: q̄ volūtas reflectens se sup actū suū volūtarie elicitū cōplacet sibi actus su? ⁊ p̄ p̄ns volūtas volēs se libere nolle cōplacet sibi i nolēdo: s̄ volūtas reflectēs se sup tristitiā suā nō cōplacet sibi tristitia sua: s̄ dis-

plicet. igr̄ ⁊c. Sed ista rō nō p̄cludit. tū q̄ lz volūtas reflectēs se sup actū nolēdi an aduētū sibi cōplacet i illo actu libere elicitō: nō tū volūtas libere reflectēs se sup actū nolēdi post aduētū noliti cōplacet sibi i illo actu: s̄ maḡ tristat. Istud p̄z p̄ xp̄ientia. nā aliq̄s nolens amicū suū peccare volēdo illd̄ nolle p̄t sibi cōplacere ⁊ delectari. si post peccet ⁊ tūc i nolendo eū peccare sibi displicet ⁊ tristat. Et s̄l̄r in volēdo eū nolle: q̄ sibi displicet q̄ voluit illud nolle ad qd̄ sequit̄ naturalr̄ i eo tristitia ⁊ p̄ea. Tū q̄ dubiū assumit q̄ qd̄libz nolle volūtarie sit volūtarie ⁊ libere elicitū: q̄ p̄batū ē p̄us q̄ aliqd̄ ē libere elicitū ⁊ aliqd̄ naturalr̄: ⁊ ita lz rō p̄dicta cōcludat q̄ volūtas reflectēs se sup actū suū libere elicitū p̄t sibi cōplacere i illo actu cuiusmōi est nolle elicitū an aduētū noliti q̄ ille est libere elicit? nō tū p̄cludit q̄ reflectēdo se sup actū suū naturalr̄ ⁊ necrio elicitū cōplacet sibi i illo actu s̄ maḡ displicet. nūc autē sic declaratū ē p̄us nolle alicui? noliti naturalr̄ cāf p̄ aduētū noliti ⁊ aliud nolle a p̄cedere euētū noliti. ⁊ p̄ p̄ns reflectēdo se sup illd̄ nolle maḡ tristat ⁊ displicet. ⁊ sic vt videt̄ aduersario illud nolle nō distingueret a tristitia. Quinta rō est. q̄ in deo est acc? nolēdi. nāz sic p̄ velle suū est cā eoz q̄ eueniūt: ita p̄ nolle suū est cā ipeditiua mulroz q̄ nō eueniūt: s̄ de? nō p̄t tristari. igr̄ tristitia ⁊ nolle nō s̄ūt idē. S̄z ista rō nō p̄cludit: q̄ sic p̄us d̄c̄m̄ est s̄m aduersariū nō qd̄libz nolle est idē cū tristitia: s̄ solū nolle r̄ctū noliti cuius oppositū euenit. ⁊ tale nolle nō p̄t esse i deo: q̄ si deus b̄eat nolle r̄ctū alicui? acc? noliti: tūc obiectū illi? noliti nullo mō p̄t euenire maxie obiectū noliti a deo. efficaciter. sed si obiectum noliti posset euenire et tamen deus nollet euenire illud tunc concluderet rō q̄ illud nolle nō eēt idem cū tristitia: s̄ sic nō p̄t esse. ⁊ tō rō nō p̄cludit. p̄positū suū. Si tū fieret rō de āgelo bonovolēte aliqd̄ volitū: cui? oppositū euenit frequē. exēplū. āngelus deputat? ad custodiā hoīs h̄z nolle r̄ctū p̄cti mortalis isti. si tū peccat frequē mortalis ter. tūc euenit oppositū noliti ab isto āgelo. et tū nō tristat de h̄: q̄ sic i āgelo malo nulla ē delectatio: ita i āgelo bono nulla ē tristitia: tunc p̄cluderet argumētū forte ḡnalr̄ distinctiōez inter nolle ⁊ tristitia: q̄ sicut p̄us p̄batū est fere p̄ oēs rōnes Job. nolle p̄cedēs euētū noliti nō ē idē cū tristitia: q̄ p̄t separari. nec nolle seq̄ns euētū noliti de quo nolle maxie videt̄ q̄ sit idē cū tristitia. s̄ nullū nolle est idē cū tristitia. sic p̄z de āgelo bono i crepulo p̄us posito. igr̄ ḡna lit̄ requit̄ q̄ nullū nolle est idē cū tristitia: s̄ ad istud nō puenit deductio Job. Sexta rō: q̄

Sc̄da rō scoti

Improbaf.

Tertia rō scoti

Improbatur.

Quarta rō scoti

Improbatur

Quinta rō scoti

Improbatur

Sexta rō scoti

delectatio pr esse p se obiectu alicui dilectiois cui ipa dilectio no est p se oppositu. igr disti-
 gunr. pna pr: q sic illi act? no sut ide realiter
 nec ide obiectu realit: ita nec illa sunt eiusde
 ronis q no sut obiecta eiusde act?. ans pbat
 vlr sic q qcqd est obiectu desideradi sine aliq
 reflexioe i actu desideradi sup ipz actu pr esse
 obiectu act? amoris: q bo pntre obiecto sine a-
 lia reflexioe i ipso actu amoris. q fm Aug. ix.
 de tri. ca. vltio. Appetit? inbiant? z desiderat?
 facit amor: fruēt? delectabili voluntas sine oi
 reflexioe. io solū desiderat obiectu delectabi-
 le: s pōr desiderare delectari i ipō delectabili
 cū fuerit pns delectabile. igr eodē mō pr vo-
 lūtas diligere delectabile pns actu amoris vt
 distiguit? actu desideradi z delectari in eo si-
 ne oi reflexione: q delectatio est obiectu. isto
 casu posito act? amoris z dilectio siue ipemer
 act? amoris nō eēt obiectu sui p? igr zc. Sz
 ista rō nō pcludit: q lz pna, sit bona: tñ ans est
 falsum hz aduersariū: q ipse diceret q licet de-
 lectatio de aliquo volito qd euenit sic ē volitū
 nō pr eē obiectu alicui? dilectiois: nisi dilecta-
 tio illa rctū voliti i effectu sit obiectu rctū eius
 dē dilectiois: q idē sūt hz eū. z qn pbat p actu
 desideradi zc. diceret aduersari? q illa ppō as-
 supra eēt māifeste falsa: q p actu desiderij sine
 oi reflexioe possū desiderare actu amoris mibi
 inesse q abis est. tñ nō pr sine reflexioe diliger
 actu amoris pntē sic māifeste pr. igr eodē mō
 dicēdo pnter bier dicere q lz p actu desideran-
 di sine aliquo actu reflexo possim desiderare de-
 lectatiois. tñ delectatioem pntē z bitā nō pos-
 sum diligere sine actu reflexo dilectiois: q fm
 eū dilectō illa z delectatio idē sunt. z p pns sic
 dilectio bita nō pr diligi nisi p actu reflexū: ita
 nec delectatō pr diligi nisi p actu reflexū. z ex
 isto seqtur vlr q nulli? act? nec desideradi nec
 diligēdi pr delectatio eē obiectu nisi eiusdē a-
 ctus sit dilectio illa obiectus que ē rctū voliti
 iā positi i effectu: q fm aduersariū si desidero il-
 lā dilectōez desidero illā dilectioez: z eōuer-
 so. Ad autē Aug. dico q intelligit p illō appe-
 tit? zc. q oē qd ē obiectu desideradi pr eē obie-
 ctū actiuū diligēdi siue fruēdi. Sz ex h nō seq-
 tur. igr si aliqd pr eē obiectu act? desideradi si-
 ne actu reflexo pr eodē mō eē obiectu dilectio-
 nis sine actu reflexo. sic pz ex dict. Sic igr pr
 q Job. facit octo rōnes ad pbādū distictōem
 int dilectōez z delectatōez: qru due pcludūt. z
 alie sex nō concludunt vt ostensum est prius.
 Sz qz opposita opinio probatur ab alijs per
 quattuor rationes. ideo respōdeo ad eas. qua-
 rum pma ē. fruītio z delectatio: sunt eiusde
 potētie z actus circa idēz obiectu. igr sūt idē

act?. Sz ista rō nō pcludit: q maior sūm acci-
 pit: sz q act? eiusdē obiecti: q dilectio ē act?
 elicit?: s delectatio ē qdā passio cāta naturalitē
 a dilectōe: z dato q eēt act? adhuc sūm accipit
 q sūt act? rctū eiusdē obiecti: q v delectatio
 nō hz obiectu ppe loqndo: q solū ē qdā qlitas
 absoluta pns naturalr actum diligēdi: vlr hz
 obiectu suū erit dilectio vlr cognitio obiecti di-
 lecti. z rō ē: q delectatō ē sp de re bita formalr
 sic pr alibi. Nūc aut cognitio siue delectatio
 ppe hz formalr z nō obiectu dilectū. igr n bnt
 idē obiectu. Sz ita ad huc dato q eēt act? rctū
 eiusdē obiecti. adhuc nō seqt q sint idē actus
 q sic alibi pz rctū eiusdē pr tā itellect? q volū-
 tas bte ples act? alter? rōis. pz de cognitōe i-
 tuitiua z abstractiua. pz etiā de actu nolēdi z
 volēdi. Scda rō ē: q imediate sequit ad eū-
 dē actū cogscēdi z nō vni mediate alio. q sūt
 idē. Sz ista rō non valet: q sūm accipit. q sic
 dicit Jo. z bñ lz delectatō sensibilis possit ime-
 diate seq sensatōem. z illa ē sola hz eū z hz veri-
 tate ita q null? act? ē elicit? ab appetitu scitū
 uo qn cāt i eo delectatō: s imediate illa dilecta-
 tio cāt ab appbēsiōe sensibili sic diē scōr? Jo.
 z pr ex ppe i dubitatōib? pdict. tñ delectatō
 volūtāt? cāt imediate a dilectōe: ita q dilectō
 cāt a cognitōe sic a cā priali. z delectatio cāt
 imediate a dilectōe. Tertia rō ē: q odiū z tri-
 stitia q sūt opposita dilectōis z dilectatōis sūt
 eadē. igr zc. Sz ista rō assumit sūm: qz pns p-
 bat q odiū z tristitia distigunt: q si aliq eēt
 eadē marie nolle siue odiū qn euenit oppositū
 nolit? tristitia eēt eadē: s illa nō sūt eadē: qz
 separant i āgelis bonis q nolūt aliq: quoz tñ
 opposita eueniūt sine oi tristitia. sic nolūt ho-
 mines peccare z tñ peccāt. Quarta rō est: qz
 bnt eūdē effectu p se z imediate. s pficere opa-
 tōem. igr sūt idē zc. Sz ista rō assumit sūm: qz
 dilectō ē ipa opatio: z nō pficit opatōem: s so-
 lū pficit aiaz. delectatio ē qdā qlitas pns dile-
 ctōez sic effectu: cām nō tñ pficit dilectōez: s ip-
 saz aiaz. Alii arguit. Pe. p tres rōes: qru pma
 est. qre alibi. Ad qntū dubiū? q difficultas
 illi? dubij pstitit i h. vtrū act? exterior: hēat p-
 priam bonitatē z distictā ab actu interiori. z hz
 istā viā v? q dotes corpis sic aie nō sūt pmiuz
 soli? act? volūtāt? s alioz actuū in corpe vel in
 alijs potētij electoz: q iustuz ē q vnū qz a-
 ct? meritor? hēat suū pmiū. z fm q plus vlr mī-
 nus picipat de merito fm h pl? vlr mīn? hēat
 de pmiō. Et iō ex quo hz istā viā act? potētiaz
 executiuarū z itellect?: z vlr oiz potētiaz qru
 act? ipant a volūtate sūt meritorij. ppo z disti-
 cto merito ab actu volūtāt? v? q dotes vīso z
 talia q nō sūt subiectiue i volūtate sunt pma

Improbatur

Improbatur

Secunda rō alioz

Improbatur

Tertia rō alioz

Improbatur

Quarta rō alioz

Improbatur

Ad qntam dubi-
tationem

Prima rō alteri?
opinionis

actionū copulatiū siue act⁹ intellect⁹. Sz qz ista opinio aliter reprobatā est. nā probatū est ali-
 bi q⁹ solus act⁹ volūtatis est meritorius 7 vir-
 tuosus intrinsece et nullius alterius potentie
 actus est meritorius nisi quadā denominatōe
 extrinseca: id est dicendū q⁹ obiecta primo dis-
 cta. scilz causa volitio 7 delectatio visio et do-
 res corporales sunt premiū solius actus volū-
 tatis qui fuit meritorius 7 nullo modo alteri⁹
 actus a volūtate nisi quadā denominatiōe ex-
 trinseca. Et exemplū est ad hoc de p^{ri}ncipe qui
 dat militi castrū ppter bonū et strenuū actū
 in bello: ad quez actū exequendū inuat equus
 suus 7 armiger. 7 tamē istud castrū nec est ar-
 migeri nec equi: sed solius ipsius militis cau-
 sanctis. 7 ideo absolute dicendū est q⁹ predicta
 sunt p^{ri}ncipia solius actus volūtatis. sicut et alia
 parte actio conueniēs gehēne est pena core-
 spondens soli actui volūtatis dānari. licet ad
 exequendū illum actū demeritoriū cōcurrant
 actus corporales potētiarū executiarū. Ad
 ferrū dubiū dico. q⁹ p^{ri}ncipie loquēdo de securita-
 te. securitas est notitia certa qua aliquis scie
 certitudinaliter q⁹ deus vult beatitudinē suā
 cōtinuari sine actu beatifico sine interrupciō-
 ne aliqua. 7 ideo securitas nō est visio dei nec
 dilectio. sed est p^{ri}ncipie loquēdo quidā actus re-
 flexus habēs p^{ri}ncipie totali totū istud. deus
 vult tā visione beatificā q⁹ fruitionē in perpe-
 tuū conseruari. 7 p^{ri}ncipie cōsequēs tā fruitio q⁹ visio
 est obiectū partiāle illius actus qui vocatur
 securitas. Si queras a quo causatur ille actus
 tanq⁹ a causa totali. dico q⁹ a solo deo: quia si-
 cut cōtingenter tanq⁹ causa totalis causat vi-
 sionē beatificā 7 fruitionē: ita p^{ri}ncipie cau-
 sat illā securitatē p^{ri}ncipie quā contingēt in beato
 apparuit tales semper esse contingētes. Hoc
 supposito dico q⁹ p^{ri}ncipie distinctionez prehabita
 de beatitudine dico q⁹ accipiēdo beatitudinē
 pro illo actu quo immediate accipitur obiectus
 beatificū. sic securitas nō est de essentia beati-
 tudinis nec delectatio 7c. sicut prius dictū est
 accipiēdo tamē beatitudinē pro quodā statu
 oim bonoz aggregatione pfecto sicut loquū-
 tur sancti. sic securitas p^{ri}ncipie ad essentia bea-
 titudinis: licet forte p^{ri}ncipie 7 essentialiter pos-
 set aliquis eē beatus sine tali securitate. Sz
 hic sunt aliqua parua dubia. Primū est quo
 modo habet intelligi q⁹ aliquis p^{ri}ncipie actū beati-
 cū 7 meritoriū dicitur conuerti a deo. Scdm
 est qualis est repugnātia inter actū beatificū
 7 actū peccati et vnde oritur. Tertū vtrum
 idē actus beatificus nūero vel quicunq⁹ alius
 actus idē existēs nūero potest primo esse vni⁹
 7 postea alterius. Ad primū istoz dico q⁹ nō

oēs actus p^{ri}ncipie 7 actus meritoriū repugnāt for-
 maliter q⁹ ad substantiā actus: 7 eodē mō de
 actu beatificō: s^{ed} aliq⁹ repugnāt 7 aliquid non.
 nā p^{ri}ncipie cōuersionē ad deū vel actū meritoriū quo
 quis cōuertit ad deū nō pōt intelligi nisi act⁹
 volēdi quo aliq⁹ diligit deū vel illud q⁹ vult
 deus eū diligere vel actus nolēdi quo nō vult
 illud q⁹ vult de⁹ eū nolle. Per auersionē a deo
 intelligit actus nolēdi deū vel actus volēdi il-
 lud q⁹ deus vult eū nolle vel aliq⁹ tale. Ad vi-
 dendū vtrū cōuersio 7 auersio in actu merito-
 rio 7 actu p^{ri}ncipie repugnāt. querendū est de q⁹
 actib⁹ loq⁹mur hinc inde. nā si voces cōuersio
 nē ad deū p^{ri}ncipie actū meritoriū actū volēdi deus
 7 auersionē actū nolēdi deū certū est: tunc q⁹
 talis cōuersio ad deū 7 talis auersio a deo op-
 ponunt formaliter sicut act⁹ nolēdi 7 volē-
 di eius obiecti. Sed talis p^{ri}ncipie auersio 7 auersio nō
 sunt in oī actu p^{ri}ncipie: q⁹ multi sunt act⁹ p^{ri}ncipie qui
 sunt actus volēdi creaturas. Si intelligas p^{ri}ncipie
 cōuersionē actū quo aliq⁹ vult illud q⁹ deus
 vult eū velle 7 auersionē actū nolēdi quo nolo
 illud q⁹ deus vult me velle si fuerit rēctū eiusdē
 obiecti: sic adhuc opponit⁹ formaliter sic act⁹
 nolēdi 7 volēdi respectu eiusdē obiecti. Si au-
 tē intelligas p^{ri}ncipie auersionē actū volēdi: q⁹ deus
 vult creaturā velle: 7 p^{ri}ncipie auersionē actū nolēdi
 quo vult aliq⁹ id q⁹ de⁹ vult eū nolle si isti ac-
 tus sint eiusdē obiecti si adhuc repugnant: 7
 forte sic act⁹ nolēdi 7 volēdi rēctū eiusdē obie-
 cti. Sz isti tres modi nō saluant in oib⁹ actib⁹
 p^{ri}ncipie: q⁹ aliq⁹ pōt deū velle meritorie 7 nolle a-
 liquā creaturā: puta Jobem demeritorie q⁹ruz
 ad primū modū. 7 p^{ri}ncipie vni⁹ actū cōuertit ad deū:
 7 p^{ri}ncipie aliu⁹ auertit a deo. 7 in istis actib⁹ conuer-
 sio 7 auersio nō repugnāt sicut nec isti actus
 velle deū 7 nolle creaturā nō repugnāt. s^{ed} p^{ri}ncipie
 aliquis velle aliqd meritorie q⁹ deus vult eū
 velle 7 nolle aliud obiectū: nō idē q⁹ de⁹ vult
 eū velle 7 hoc velle 7 idē nolle rēctū diuersoz
 obiectoz nō repugnant. 7 p^{ri}ncipie p^{ri}ncipie nec cōuersio
 nec auersio in istis actib⁹. s^{ed} pōt aliquis vel-
 le illud q⁹ deus vult eū nolle. 7 sic demerēt et
 auertit a deo: et pōt nolle aliud q⁹ deus vult
 eū nolle. 7 sic merēt 7 cōuertitur ad deū 7 isti
 actus nō opponunt⁹ formaliter. Si pōt esse a-
 liquis meritorie velle deū 7 meritorie velle cre-
 aturā. 7 isti duo actus nō opponuntur formaliter:
 quia vtrūq⁹ est actus volēdi 7 respectu di-
 uersoz obiectoz. Et s^{ed} pōt aliquis nolle ali-
 quā creaturā meritorie 7 nolle aliā creaturam
 demeritorie: s^{ed} isti duo act⁹ nolēdi rēctū diuerso-
 rū obiectoz nō opponunt⁹. 7 p^{ri}ncipie p^{ri}ncipie oīs con-
 uersio ad deum p^{ri}ncipie actū beatificū 7 meritoriū
 cōuersio 7 auersio a deo per quēcunq⁹ actum

Ad septimū dubiū
 rōnem

Alia dubia
 Primū
 Scdm
 Tertū
 Ad primū dubiū

beatificū ⁊ meritorū ⁊ auersio a deo per quē
 cūq; actū peccati opponunt formaliter: quia
 nō est repugnātia formalis inter substantiam
 actus beatifici siue meritorij ⁊ substantiā cui
 iuscūq; actus peccati mortalis. ⁊ sic illud dictum
 gñaliter nō videt verū qd cōuersio ⁊ auersio in
 oī peccō ⁊ actu opponunt: pōt tñ illud dcm sal
 uari fm bonū intellectū: sic videt qd actum
 meritorij aliq; est acceptus deo ⁊ carus sibi
 ⁊ quia est sic acceptus non potest dici conuer
 sus ad deū p quēcūq; actū meritorij. p actū
 aut peccati nō est acceptatus sibi: s; magis repro
 batus a deo. ⁊ sic dicit auerti. tūc aut videt eē
 repugnātia formalis inter duo cōplera ista
 videt a est acceptus deo a nō est acceptus sibi
 ⁊ semel. ⁊ id nō obstare: qd nō semp sit repugnā
 tia inter substantias talium actū. nō tñ sequit
 qd inter cōplera sequentia expositōem talium
 actū sibi in effectu ⁊ ordinatōe dei qd sic ordina
 uit qd p vni actū esset acceptus: ⁊ per aliū nō
 esset acceptatus est repugnātia: sed iter istos
 actus cōplexos nō est repugnātia formalis: s;
 ista repugnātia magis videt reduci ad ordina
 tōem cause extrinsece sic statuētis qd ad sub
 stantias actū: sicut de hoc alibi dcm est. Et si
 qras si nō sit repugnātia formalis int substantias
 illoz actū quare nō possunt isti actus sibi
 esse. Rñdeo qd pōt dici fm reueritatē ad actū
 meritorij eliciendū requirit caritas tanq; cā
 partialis illius act: s; p actū peccati corrupit
 caritas nō ppter repugnātiā formale inter
 illa s; ppter demeritū. qd qñ aliq; peccat mor
 taliter demeret conseruatōnem caritatis. ⁊ p
 cōsequēs nō pōt elici actus meritorij destru
 eta caritate qd tuncq; substantia alicuius ac
 tus meritorij ⁊ actus peccati nō opponātur.

Ad aliud dubiū pōt cōsequēter dici qd inter
 actū beatificū ⁊ iter actū peccati alicuius nō
 est repugnātia formalis qd ad substantias
 actū puta inter fruidōem respectu dei ⁊ velle
 occidere boiem: sed inter istos concept⁹ ⁊ act⁹
 beatificos ⁊ actus peccati est repugnātia. ⁊
 sic aliqñ inter conceptus est repugnātia ⁊ nō
 inter cōtenta sub illis. ⁊ ponit exēplum. de cō
 ceptu entis ⁊ nō entis: qd nihil cōtinet sub nō
 ente qd repugnat enti. Aliter pōt dici ad istud
 dubiū ⁊ ad precedēs: qd tā actus beatificus qd
 meritorij repugnat omī actui peccati. de pmo
 pr: qd actus beatificus est quo aliquis diligit
 deū. sup oīa actus peccati est quo aliq; diligit qd
 est dei offensiuū: vel h; nolle sicut odit qd de
 eū diligere vult vel diligit aliqd contra prece
 ptū suū. nūc aut isti act⁹ formaliter repugnāt
 diligere deū sup oīa ⁊ diligere aliqd offensiuū
 dei vel cōtra preceptū dei: qd eo ipso quo diligo

illud qd est dei offensiuū nō diligo deū sup oīa
 Scdm patet: qd actus meritorius est quo dili
 go deū ppter se vel ppter honorē diuinū act⁹
 aut peccati cuiuscūq; mortalis est actus quo dili
 go aliqd cōtra voluntatē diuinā vel preceptū
 diuinū: ⁊ ita semp actus peccati mortalis ē aliqd
 obiectū partiale qd repugnat obiecto partia
 li actus meritorij. ⁊ p pns rōne illoz obiectoz
 repugnat actus meritorius cui libet actui pec
 cati. Exēplū. velle errare ppter honorē diui
 nū est actus absolutus: s; velle absolute occi
 dere nō est act⁹ peccati mortalis: qd tale velle ca
 ret oī cōcircūstantia tā bona qd mala. ⁊ p pns p
 velle occidere sine oī peccō: s; tñ velle occidere
 cōtra preceptū diuinū vel ptra honorē diuinū
 ⁊ p pns cū oē peccatū mortale hēat tale obiectū
 ptiale repugnās formalit obiecto ptiali tā qd
 ctus beatifici qd meritorij. sequit qd vlt act⁹ bri
 ficus ⁊ act⁹ meritorij repugnant oī actui peccati
 mortalis formalit ⁊ intrinsece qd ad substantiā
 act⁹. S; dubiū est ppter aliq; pdicta de carita
 te vtrū aliq; pōt vitare oē peccatū mortale ex pu
 ris naturalib; sine oī caritate. ⁊ videt qd nō: qd
 tūc aliq; possit mereritā eternā ex puris na
 turalib;. tūc etiā sequeret error: pelagij qd hoc
 ponit. Rñdeo qd sic respectu cuiuscūq; obiecti
 pōt volūtas elicere aliquē actū sine caritate ⁊
 respectu eiusdē obiecti pōt elicere cū caritate
 qd qd libet obiectū qd pōt apprehēdi ab intel
 lectu ⁊ dictari esse eliciendū cū caritate existi
 te in aīa pōt sic cōprehēdi ⁊ dictari ipa non
 existente in aīa: s; caritate existēte pōt aliq; vi
 tare oē peccatū tā omissionis qd cōmissionis. igit
 tur ⁊ c. Et cōfirmat: qd oīs actus meritorius ⁊
 peccati est in pte volūtaris: qd aliter nō eēt pec
 catū nec demeritorij. igit pōt oēm actus peccati
 suspendere ⁊ nō elicere. ⁊ sic pōt vitare peccatū
 omissionis ⁊ cōmissionis p suspensioēz talis a
 ct⁹. sibi si teneat elicere actū positiuū certo die
 ⁊ certa determinata hora: sic si aliq; teneat sup
 oīa dilgere deū dnico die ⁊ qlib; silis sit i pte
 te volūtaris pōt tūc ex puris naturalib; ⁊ cir
 ca illa obiecta illū actū elicere. ⁊ p pns pōt vi
 tare peccatū omissionis: qd constat qd se ponēdo
 actū peccati nō peccat: s; magis meret de cōgruo
 nec eliciēdo actū naturalē diligēdi vel aliqūē
 cōsilez circa oīa illa obiecta circa qd pōt elicē cū
 caritate peccet magi ⁊ de cōgruo meret. igit pōt
 vitare ex puris naturalib; oē peccatū. Ad argu
 mētū dico qd aliq; de cōgruo pōt mereri grāz ex
 puris naturalib; sic aliq; diligit deū sup oīa
 naturaliter fm rectā rōnem ⁊ alias circūstan
 tias requisitas ad actus meritorij meretur
 primā infusioē caritatis: sed de cōgruo non
 pōt aliq; mereri grām ⁊ gñam sine caritate

Ad scdm

Ad errorem pelagij dico q̄ ip̄e posuit q̄ aliq̄s
ex puris naturalibus potest vitare om̄e pecca-
tum actuale et originale et mereri vitam eter-
nam de condigno et in hoc errat. Ad tertiū
dubium dico q̄ idēz actus numero nō potest
successive terminari ad diuersa obiecta. ita q̄
primo terminet ad vnum et postea ad aliud v̄l
post ad diuersa obiecta sicut ponit Jobānes
in primo de fruitione et p̄pter illam rationem
de transitu contradictorij in contradictorijz
quam fecimus contra Johannem in materia
de fruitione que cū ibi et alibi frequēter et diffu-
se ponant ideo nunc pertransio.

Dec sunt que **Ab. Guilhelmus** de ockam
super quattuor sententiarū libros scripta reli-
quit: inter que siqua offendant discrepantia:
danda est venia auctori: qui (veluti p̄fitef)
in diuersis locis diuersas nūc recitat nunc in
sequit opiniones. Porro impressorū etiam gr̄e
sunt referende qui ea tam fideliter et tam ter-
se: ad optimi maximi saluatoris nostri laudem
et studiosorum commoditatē multiplicauit.

Impressum est autem hoc opus Zugduni p̄
Ab. Johannē trechsel alemānum: virū huius
artis solertissimum. Anno domni nostri. **Ab.**
1444. xv. Die vero decima mēsis nouēbris

Zaus omnipotenti deo

+

Ad lectores eoz qui in h̄mis versiculoz
elementis notificātur comendatiūcula.

Grandia cū multo magnarū pondere rerum
Verba: meduleis nō tamen baulsa vadis.
Immo nec arguro que cōcrepitātia pleetro
Zeritiā vacuis mentibus: attulerint.
Dinc inquā fucus morosior: exulat omnis:
Et clarent magne sensa p̄funda rei.
Zustrato: siquidē rerū penitissimus occam
Adagno atq; audaci p̄ditus ingenio:
Cnus doctoꝝ subtili obfistere fuerus:
Adultorum votis sepe vocatus: adest.
Dic olim erroris: nunc o studiosa iuuetus
Electro sese offert et sua iudicio.
Nesciuit vinēs cuiq; concedere: doctus
Contra p̄cipuos arma mouere duces.
Digna inquā arma pijs et sane religiosis
Eloquij: et mentis dogma scientificę:
Omnia Quādoquidē supat mors oīa Illicit
Contentus paruo funeris obsequio.
Clara tamen nobis q̄ plurima scripta reliq̄t
Auctoris rediment nomen ab interitu
Adille licet mundo det mūdi conditor: ānos
Incolumem linquant tempora summa virū
Adiraris forsan qui tantes munere donem
P̄ter pontificis iussa verenda hominem.
Reuera p̄bā huic mens est subscribere: verē
Eius scripta mori non patientur cum.
Si tū ex multis placeant que plurib; optes
Scire: huius titulum codicis inspicio.
Iuuenies etem sanctorum sensa quaternis
Traducta: hic toridem clarificata libris.
Talia sollicit? potuit tibi munera Trechsel
Reddere Tritremio p̄ditus auspicio.
Esse autem memorē studiosum cōdecet oēm
Cum nihil ingrato fedius esse queat.
Hoc siquidē pacto maiora volumina quibit
Suscipere impensis multiplicanda suis:
Et studiosa cobors doctoꝝum freta bonorum
Lumine: sydereas discet adire vias.

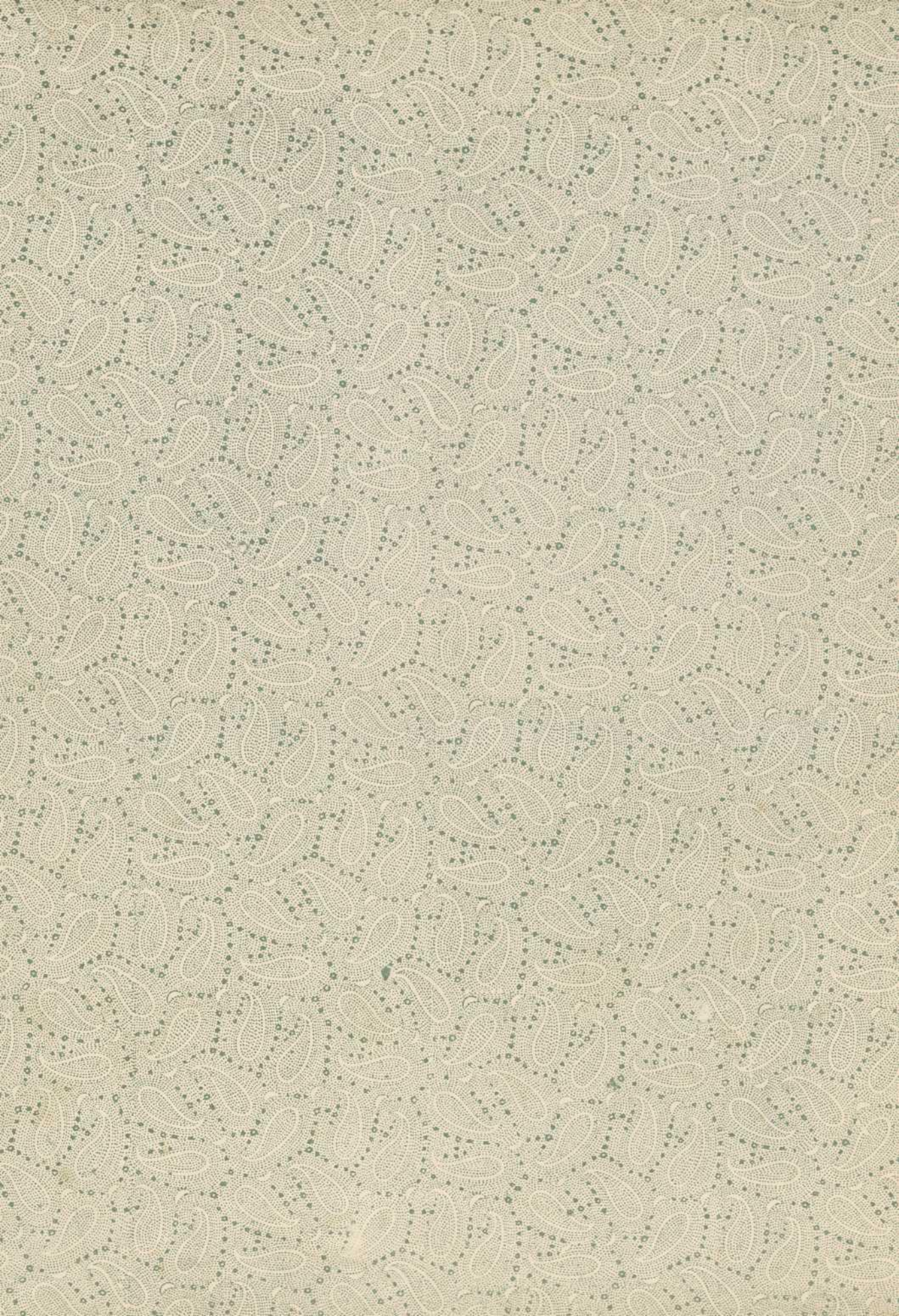
Registrum

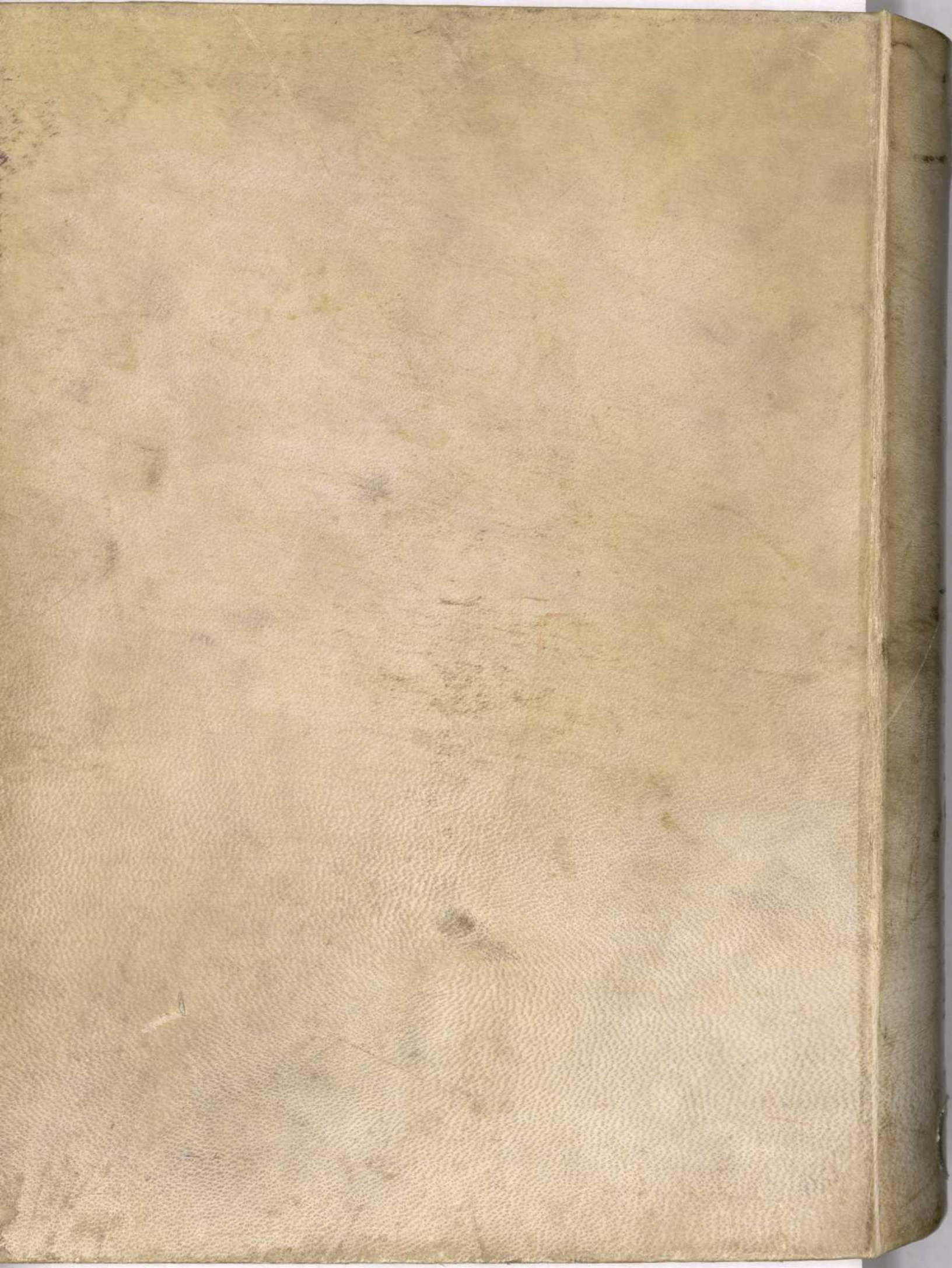
Huius operis. a. b. c. d. e. f. g. h. i. k. l. m. n. o. p.
q. r. s. t. v. x. y. z. aa. bb. cc. dd. ee. ff. gg. hh. Item
A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P.
R. S. T. et U. sunt quaterna. J. et V. terna.
et X. q̄nternū. L. etilogij AA. et BB. q̄terna.

vi. A. 8

Geode Quarz super liberos friarū

17
O CAN

546

William Simpson

17